SIBYLLINA ORACULA

Bibliothèque
de Mr le Bon de Warenghien

R. H. Robbins

£10

XPI

&

LVTE
TIA
ΣΙΒΥΛΛΙΑΚΟΙ.
ΧΡΗΣΜΟΙ
hoc est
SIBYLLINA ORACVLA
ex uett· codd· aucta, renouata,
et notis illustrata
a
D. Iohanne Opsopœo Brettano.
Cum interpretatione Latina
Sebastiani Castalionis et Indice.
Parisijs.
M.DC VII.
Cum Preuilegio Regis.
C. De Mallery sculpsit.

CLARISSIMO VIRO IACOBO AVGVST. THVANO AIMERIO, SANCTIORIS CONſiſtorij Conſiliario, & ſupremi Galliarum Senatus integerrimo Præſidi, Societas Typographica Pariſienſis S. D.

NEMO eſt qui neſciat (Vir clariſsime) quantis bellorum̃ fluctibus & procellis hactenus agitatum fuerit hoc quondam floretiſsimum Galliæ regnum, quãque miſerabiliter afflicta hæc vrbs, & inteſtinis malis quaſſata formam plane priſtinam amiſerit. Vnde accidit, vt Pariſienſis Academia, quæ olim cæteris tanquã fax clariſsima præfulgebat, diu oppreſſa infelix iacuerit, atq; in deterrimũ ſtatũ omnibuſq. miſerandam conditionem adducta ſit, ita vt eam pene extinctam diceres. Verùm tandem ali-

quando Dei Opti. Max. benignitate ſingulari, ſtrenuaque anguſtiſsimi & inuictiſsimi principis HENRICI *IIII. opera & admirabili virtute effectum eſt, vt præter ſpem iſti bellorum æſtus & tempeſtates conquieuerint, & nobis nihil tale ſperare audentibus lætiſsimæ Pacis Sol affulſerit. Quo felici rerum euentu maximopere recreati ſunt boni omnes, & extemplò triſtem præteritorum temporum & malorum memoriam abiecerunt, confeſtimque omne ſuum ſtudium curamq; omnẽ in eo collocarunt, vt huic ampliſsimæ ciuitati, quam ciuiles diſcordiæ paucorum annorum curriculo pene perdiderant, priſtinus ſplendor quamprimùm reſtitueretur. Et quoniam, vt quodam loco ſcribit Cicero, nullum munus reipub. afferre maius meliuſue poſſumus, quàm ſi doceamus atque erudiamus iuuentutem, iis præſertim moribus atque temporibus, quibus ita prolapſa eſt, vt omnium opibus refrænanda atque coercenda ſit: ideoque Rex Chriſtianiſsimus prudentiſsimè ſtatuit è conſilij ſui ſententia, vt in hac vrbe ſcholæ & gymnaſia inſtaurarentur, & Academia ad legitimum germanæ formæ exemplum reformaretur. Cui rei tam neceſſariæ exequendæ, viros aliquot præſtantes, omnique*

laude insignes, teque inter cæteros, Præses integerrime, delegit, quibus hæc prouincia demandaretur. At verò id iam præstitistis, vt in plerisque gymnasiis disciplinæ cuiusque certi doctores, artium professioni suæ commissarum prælectiones & exercitationes via & tempore definitas, officio, fide, & diligentia tueantur. Quæ res facit, vt nos spes teneat optima, breui hanc Academiam, quantum detrimenti, incommodi, & calamitatis à ciuili bello tulit, tantos à virtute & industria vestra, atque adeo maiores fructus, Deo annuente, esse percepturam. Et sane studiosi omnes huic eximio operi perficiendo omne studiũ, omnesque vigilias, & labores suos addicunt: & ne quid hac in re à nobis desideraretur, qui libris excudendis, & euulgandis iamdudum operam damus, nuper inter nos Societatem Typographicam ante decennium initam & inchoatam, sed bellorum turbine dissolutam renouauimus, & dissipatam redintegrauimus, nobisque est animus in posterum, rei literariæ, quantum in nobis situm erit, prodesse, & eo omnes nostras curas & facultates conferre. Vtque huiusce nostri instituti & consilij specimen aliquot ederemus, librum hunc Sibyllinorum oraculorum titulo insignem, à

Ioan. Opsopœo viro eruditißimo vndequaque collectum & notis illustratum typis mandari curauimus, eumque tibi nunc inscribimus & nuncupamus. Multæ nos impellunt causæ, vt hæ laborum nostrorum primitiæ sub Augusti nominis tui splendore edantur & appareant, quarum duas hic recensere satis erit. Primùm, quia omnibus iis artibus & disciplinis ornatus, & scientiis abundè instructus es à teneris annis, quæ liberales vocantur, & vnus optimè nosti non Latina tantùm, sed etiam Græciæ monumenta omnia, quod cumulatißimè libri à te conscripti testantur, & nunc arcem tenes omnis doctrinæ & eruditionis, vnde maximo tuo merito ab Augustißimo Principe tibi potißimùm cura est commissa restituendæ Academiæ. Altera ratio est, quia tu Opsopœum ipsum, dum viueret, vt & literatos omnes, singulari beneuolentia es prosecutus, eique Procopij codicem græcum legendum dedisti, quo in hoc libro concinnando se esse vsum profitetur, & ea de causa librum hunc tanquam aliqua ex parte tuum iure potes vindicare. Superest, Vir ornatißime, vt pro eximia tua humanitate munus hoc nostrum qualecunque libenter accipias, & grati in te animi specimen boni con-

ſulas, ac demum vtilitatis publicæ ſtudium probes, & ea, qua erga inuictiſsimum Regem vales auctoritate efficias, vt is ſecundùm Deum noſtris conatibus adſit propitius, & beneficia ſeu priuilegia, quæ nobis à cæteris Regibus jampridem conceſſa ſunt, ſarta tecta eſſe iubeat. Bene vale. Lutetiæ Pariſiorum Idib. Septemb. anno à Chriſto nato quingenteſimo nonageſimo nono ſupra milleſimum.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

FVISSE fœminas fatidicas, quas Chaldæi Sambethas, Græci & Latini Æolico more Sibyllas appellarunt, adeo certum eſt, vt nullus in dubium vocare poſſit aut debeat. Sed quod fuerint, quæ ſingularum patria ſit, qui parentes, quæ nomina, quæ ætas, quæ oracula, plane incertum eſt & controuerſum, vt facilè colligitur è ſequenti Onuphrij libello, & ex teſtimoniis Græcorum & Latinorum auctorum in vnam ſynopſin in hac editione collatis. In quibus quoniam quæcunque de Sibyllis dici poterant, ſub ſuis auctoribus conſignantur, ampliore enarratione ſuperſedebo. Nunc tantum, quod ad rem præſentem attinet, duo capita inquiram in huius libri veſtibulo, & lectori diiudicanda proponam. I. an oraculorum iſtorum Sibyllarum nomine publicatorum, & octo libris comprehenſorum, Sibyllæ ſint auctores. II. an omnia ſint vnius Sibyllæ, an verò plurium. Noui equidem me in multorum reprehenſionem incurſurum, quod rem certam & omnibus confeſſam conuellere, & incertam facere auſim. Sed ij mihi, vt ſpero, æquiores erunt, vbi quas habeam dubitandi cauſas perſpexerint. Hactenus libri iſti de quibus quæſtionem inſtitui, communi fere omnium hominum conſenſu Sibyllis adſcripti, & pro veris Sibyllarum oraculis habiti ſunt, propter crebra teſtimonia, quæ paſſim ex illis apud antiquos Eccleſiæ ſcriptores, Iuſtinum Martyrē, Theophilum Antiochenum, Athenagoram, Clementem Alexandrinum, Firmianum Lactantium, & alios contra gentiles citata leguntur. A quo conſenſu recedere

nefas duxissem, nisi tempus, ordo, dictio, & res ipsæ horum oraculorum auctoritatem eleuare viderentur. Nam si ætatem Sibyllarum qua vixerunt, consideremus, & Iustino Martyri, Tatiano, Clementi Alexand. Eusebio, cæteris denique ecclesiasticis scriptoribus credimus, nulla Sibylla Mose prior fuit. Quomodo ergo nostra Sibylla lib.3. pagin. 236. de Mose vaticinari, quomodo diluuium prædicere, quomodo pag. 183. vna cum Noë in arca esse potuit? ait enim se cum suo marito, cum socero & socru, cum leuiribus & glossibus in vndis tempore diluuij fuisse iactatam: quod ipsum auditu insolens, & à nomine hactenus proditum est. Sin Sibyllæ plus quàm illis credimus, oracula hæc conscripta sunt mille quingentis annis post Græcorum imperium, vt patet ex pag. 261. Incertum quidem est, quodnam Græci imperij initium statuat Sibylla: sed vndecunque illud sumatur, siue ab Argiuorum, siue à Sicyoniorum, siue ab Atheniensium regno; de Mose, de regno Solomonis, de imperio Macedonico, de quatuor monarchiis vana Sibyllæ vaticinia erunt, vtpote post res gestas prolata. Quod si post Mosem demum Græcorum regnum cœpit, versibus istis multo minus auctoritas sua constabit. Nam ab exitu Mosis ex Ægypto vsque ad vltimam politiæ Iudaicæ destructionem sub Vespasiano, numerantur mille quingenti octuaginta duo anni. Et certe vt plurima ex istis oraculis post Christum conscripta esse credam, triplici causa moueor. Vna, quia lib.5. pagin. 332. asserit Sibylla se alterum incendium ædis Vestalis vidisse. Hoc autem, teste Eusebio in Chronicis, contigit anno Dom. CXCIX. sub Imperatore Commodo: quo non modo ipsa Vestæ ædes, sed etiam palatium & plurima vrbis pars solo coæquata sunt. Nam primum incendium fuit Olympiad. CXXXIV. altera, quia circa Antonini Pij & Commodi tempora innotescere, in vulgus efferri, & à scriptoribus eius ætatis citari cœperunt ista vaticinia Sibyllina antea ignota, nec ab vllo quem sciam adducta. Eo autem magis in hac opinione confirmor, quod vltra Commodum non extendatur, quippe post Adrianum tres Imperatores (id est,

Antoninum Pium, Anton. Philoſophum, & Commodum) regnaturos lib. 5. pagi. 304. & libr. 8. pagin. 367. & tunc tempora finem habitura eſſe ſcribitur. Tertia, quia video opiniones nonnullas poſt Chriſtum demum à Chriſtianis excogitatas, hiſce libris inſertas eſſe. Impios poſt aliquot ſæcula ex æterno ſupplicio liberatum iri, ſententia eſt Origenis, vt docet Auguſtin. lib. 21. de ciuit. Dei cap. 17. & Neronem in vigore ætatis ſubtractum & occultatum ſuo tempore reuelatum iri & Antichriſtum fore, ſuſpicio fuit nonnullorum orta ex dicto Pauli ad Theſſal. Myſterium iniquitatis iam operatur, vt idem Auguſtin. tradit lib. 20. de ciuitat. Dei capit. 29. Atqui prior extat pag. 212. & reprehenditur in Græco quodam ſcholio oræ vet. codicis appoſito, quod infra in notis retuli: poſterior paſſim inculcatur, vbi de Nerone mentio fit, quemadmodum notatum eſt ad pagin. 368. Vnde non leuis ſuſpicio me tenet, oracula iſta à quodam opinionibus illis imbuto potiùs quàm à Sibylla concinnata fuiſſe. Hæc de tempore. Sed & ordo ipſe multum ſibyllinis libris detrahere videtur. Sibyllæ carmina, vt Iuſtinus refert, ſunt inconcinna, obſcura, mutila, ne ab ipſa quidem intellecta, quia cum furore quodam effuſa: ita vt prouerbio locum dederint, quo rem perplexam, foliis Sibyllæ obſcuriorem eſſe dicimus. At noſtri libri ſibyllini, etſi metri ratio interdum claudicet, fere perpetuum rerum ordinem ſeruant; in primo de mundi creatione & ætatibus, de Noe, de diluuio, ea ſerie qua in Geneſi: in tertio de Saturno & Titanibus, de Moſe, de lege, de Babylonica captiuitate: in quarto de quatuor monarchiis: in quinto de rebus geſtis xv. Imperatorum integræ hiſtoriæ contexuntur: ita concinne denique & perſpicue omnia referuntur, vt hiſtoriæ potius quàm oraculi, animi ſedati potius quàm furoris, perſpicuitatis potius quàm obſcuritatis indicia de ſe præbeant. His conſentit dictio ipſa, ſiue voces, ſiue phraſes ſpectemus. Voces partim inſolentes & nouæ ſunt, partim è ſacris litteris & ſcriptoribus deſumptæ, partim ineptis etymologiis offuſæ. Inſolentes, vt αὐδήσῃ in audiendi ſignifica-

tione pag.188. 9. τραχὺς in genere fœminino pagin.279. 20. Nouæ, vt οἰκουμενικὸς 195. 23. χαλικανὸν 316. 19. κελζυγὴ 356. 11. E ſacris litteris & ſcriptoribus deſumtæ, vt σιβέρωτα 156. 2. προσοχθίζων 236. 23. θεόχριστοι 307. 3. Iſtas forſan aliquis furori diuino adſcribendas dixerit: ſed an quoque nominum rationes & deriuationes eidem tribuentur, qualis eſt ἀλφιστήρον 167. Βαβυλῶνος 224. 3. Διὸς 227. 15. Δία, inquit Iouem nominarunt, ὅτι οἱ διεπέμφθη, quia illuc miſſus eſt. O bellum etymum Græcis auribus dignum, illi plane ſimile, quo Δευκαλίων deducitur παρὰ τοῦ δεῦ ροκαλεῖν! O præclarum inuentum, quo τετραγράμματος Ἀδὰμ pagin. 216. quatuor mundi plagas deſignare dicitur. Quaſi verò iſtud furoris ſit, & non potius otioſi ingenij: quemadmodum & illud quod legitur pagin. 388. de quatuor veſtigiis clauorum. Phraſes verò, ſtylus, tota denique lectio, paucis exceptis, nihil animi numine afflati ſpirant, nihil impetus & ſtimuli diuini præ ſe ferunt: imo ne quidem Homericam majeſtatem attingunt, quod magno indicio eſt nos veris Sibyllinis carere. illorum ſiquidam tanta fuerat grauitas, tanta excellentia, tanta venuſtas, vt Homerus, Diodoro teſte, plurimos verſus ex Sibyllæ oraculis in ſua opera tranſtulerit. At in noſtris hodie vix ſex vel ſeptem hemiſtichia Homericis ſimilia reperias. Carmina noſtra Sibyllina, ſi verum fateri volumus, maxima ex parte ſibi multùm diſſimilia, dura, coacta, & ex ſacris literis Orpheo, Heſiodo, oraculis Apollinis, Phocylide & cæteris gnomicis poetis conſarcinata ſunt, vt paſſim in notis obſeruaui.

Venio nunc ad res ipſas in Sibyllinis expoſitas, quarum pleræque adeo plene, copioſe, & aperte deſcribuntur, vt vel inde tantum coniicere liceat, illas non prædictas, ſed prius viſas, auditas, aut lectas, ita perſpicue recitatas fuiſſe. Vaticinia alioqui non ſolent omnibus ſuis circumſtantiis limitari, multo minus nomina propria perſonarum in illis deſignari, vt conſtare poteſt ex ſcriptis Prophetarum.

Esayas indefinitè prædixit, Ecce virgo pariet puerum. At Sibylla nominatim, Ecce virgo Maria pariet puerum Iesum in Bethlehem. Quasi verò Prophetæ minus instinctu diuino agitati futura prædixerint quàm Sibyllæ: aut quasi nomen Iesu ante Angeli in Euangelio annunciationem, & Sibyllis publicatum fuerit. Christi baptismum in Iordane nullus Prophetarum prædixit: at Sibylla lib. 6. & baptismum illum, & Spiritus sancti apparitionem in columbæ specie, multo ante, si credere fas est, præsignificáuit. Si ita est, cur non plus Sibyllis quàm Prophetis tribuimus? sed quicumque istorum Sibyllinorum auctor est, suo se indicio sicuti sorex prodit cum in historia de Christo, tum in descriptione xv. Imperatorum Romanorum statim ab initio lib. 5. vbi singulorum nomina & facta ita perspicuè & graphice tanquam in breuiario quodam referuntur, vt ab historico aliter narrari non potuerint. ne tamen fraus animaduertatur, non integra nomina exprimuntur, sed numeri tantùm quos primæ seu capitales singulorum nominum litteris Græcis designant; vt, si Diis placet, mera ænigmata videantur. Sed cur non eadem serie subsequentium imperatorum nomina similibus ænigmatibus & gryphis inuoluit? An quia imperio iam defunctorum & regnantium nomina nota erant, posterorum imperatorum primæ literæ & numeri ignoti? Sibylla autem hæc de præteritis & notis vaticinatur. Quod si interdum de futuris loqui velit, ex numeris qui ex nominum propriorum litteris exurgunt, hariolatur: vt pag. 375. prædicit Romam perituram postquam numerum nominis sui compleuerit. Plura his addere possem, si minuta omnia quæ in notis attigi, hîc persequi vellem. Verùm prudenti hæc sufficere arbitror, vt intelligat iudicium meum de sibyllinis libris satis probabilibus rationibus esse suffultum. Quod, ne veteribus Ecclesiæ scriptoribus qui Sibyllas frequenter laudant, aliquid detraxisse videar, & ne Camarinam, vt Sibylla nostra monet, agitem quam præstat non agitari; hac interpretatione temperabo. In libris istis

hactenus vulgatis aliquot vera Sibyllarum oracula, pauca integra, sed multa deprauata & interpolata contineri; at reliqua omnia noua, supposititia, ex variis auctoribus comportata, ex euentu composita, in eum quo leguntur hodie ordinem redacta, & subinde versibus aliquot adaucta esse: quemadmodū sæpius in notis monui, & iam vno & altero exemplo ostendam. Lib.ij. mentio fit agonis Iselastici. Vt verò ex Plinij epistolis constat, Traiani tempore certamina Iselastica instituta & celebrata fuere, vt suspicio sit eum locum post Traianum conscriptum fuisse. Nero cùm Romam excitato incendio inflammasset, eius criminis inuidiam in Iudæos & Christianos deriuauit. Quod vt videretur à Sibyllis prædictum, à bono quodam viro versus iste insertus fuit, εἰς ἔριν ἡμετέρην τυχὸν ἄστατα· ταῦτα προβάλλει. Clemens, Lactantius, Theophilus, Pausanias, & alij, multa citant ex sibyllinis, quæ aut non extant in his nostris, aut multum euariant, & vel verbis, vel versibus integris interpolata sunt, vt diligenter suis locis infra notaui. Quæ omnia eò spectant, vt doceant sibyllina nostra maximam partem esse spuria, pauca legitima. Vtinam verò, vt nota Ciceronis voce vtar, tam facile vera inuenire possem quàm falsa redarguere. Sed quia id præstare non licet, falsa cum veris, & mala cum bonis erunt toleranda; vt saltem aliquot sibyllinorum oraculorum vestigia conseruemus. Atque hæc de priore capite satis: Sequitur alterum, an omnia ista vnius sint Sibyllæ, aut scriptoris. Hoc, ne quippiam de styli & rerum discrepantia dicam, breuiter ex Lactantio expediri potest. Ille namque lib.1. de falsa rel. cap. 6. singularum Sibyllarum singulos libros esse scribit: vnius tamen credi, quia Sibyllæ nomine circumferuntur: neque discerni ac suum cuique propter confusionem assignari posse, nisi Erythrææ, quæ & nomen suum verum carmini inseruit, & Erythræam se nominat. Erythrææ autem est is qui in libris nostris tertium ordinem tenet. Primi libri auctor dicit se nurum Noe fuisse. Secundum, vt & septimum, adscribit sibi scortum quoddam adeo impudicum, vt (si recte verba

mendosa pag. 360. accipio) cum patre incestum commiserit: quale pecus ne quidem Ethnici inter Sibyllas castas & Deo plenas agnoscerent. Quintum librum sibi vendicat Isidis soror. Cæteri sub incertis auctoribus feruntur.. Absolutis ergo duobus illis capitibus, finem præfationi imponam, vbi eorum nomina publicauero, qui suam operam nobis ad hãc editionem cõtulerunt. Quid enim in ipsa præstitum sit, ex aliarum collatione dici malo, quàm ex prædicatione fortassis suspecta. Primum itaque duo manuscripta Sibyllarum exẽpla habuimus, quorum vnum integrum, alterum posterioribus libris, id est, parte quinti, sexto & septimo mancum fuit. Nam qui in nostris vltimus est, ibi erat primus. Integrũ pro suo erga studia publica fauore concessit nobis integerrimus Iùrisconsf. Fr. Pithoeus: mancum eumque vetustiorem suppeditauit bibliotheca clariss. Catharinæ Mediceæ reginæ Gallorum olim prudentissimæ. Deinde exemplar Sibyllarũ ab Æmaro Ranconeto præside suo tempore doctissimo alicubi emendatum, quaternionem vnum m. s. & magni illius Ad. Turnebi emendationes in I. librum & partem secundi, Nic. Turnebus filius patre dignus liberaliter communicauit. Post ea multum nos iuuerunt Ioan. Aurati variæ lectiones in I. librum, quas partim ex ipso viuo excepti, partim ab Ant. Bayfio accepi. Sed & Lactantiani codicis vetustiss. ope plurima loca emendata sunt, quem optimum sane vir opt. Cl. Puteanus ex sua biblioth. pro ea qua me solitus est prosequi humanitate lubenter cõcessit. Postremo viri nobiliss. & eruditissimi P. Delbernius & Aimerius Thuanus, ille Hermeram philosophum, hic procopium Græcos vtendos dederũt, ex quibus ellogia & fragmenta Sibyllarum nonnulla decerpta sunt. Quos viros omnes, vt & cæteros amicos mei studiosos Deus clementer in istis Gallicanis furoribus saluos & incolumes præseruet, & ab iisdem cito liberet, imprimis eos qui me Luteria abeuntem, his ciceronis versibus prosequuti sunt.

Dic hospes Spartæ, nos te hic vidisse iacentes,
Dum sanctis patriæ legibus obsequimur.

PAVLI MELISSI FRANCI,
COMITIS PAL. ET EQ.
CIVIS ROMANI

MELOS

AD IOANNEM OPSOPOEVM
BRETTANVM, MED.

FLAMMIS *amorum percitus entheis*
Mortale sæclum sic Iouis optimus
Flagravit, vt & secreta mentis
Sensa suæ, & penitißimarum
Abstrusa rerum, mentibus obvia
Clarare nostris haud fuerit, polo
Testante, dedignatus olim.
Hinc alacres monitis Prophetæ
Sacrique vates, pectora nummis
Plena, & futuri provida, non rudem
Diæ voluntatis pigrorum
Esse hominum volucre gentem.
Nobis cum eosdem multiplici sono
Adhuc loquentes in grege publico
Audimus: o non absque fructu,
Non utinam sine disciplinâ!
Hinc & Sibyllas ætherius pater
Indulsit orbi, fatidicum genus;
Oracula & decreta cæli
Cum numeris hodieque fantes.
Bonis in harum carminibus bene
Enucleandis (quantula nam super?)
Haud pænitendam rare censor
Ponere amas operam OPSOPOEE,

Examinando singula pensius,
Ad veritatis iudicium probæ
Iustamque lancem ponderata,
Quâ notha, quâ genuina constent.
Sed heu dolendum est, deperiisse tot
Iniuria æui scrinia Phœbadum,
Absumptáque igni desiisse
Notificare animum Tonantis.
Sanctê coluntor cetera nil minus,
Seruata nobis quæ dedit ævitas,
Ignara mentiri, aut propinquam
Decipere imperij ruinam.
Quis vnus è septem est, age fare; quis
Octavus idem est, interitu gravi
Vicinus? Ecquando parata
Sit via Regum oriente Sole?
Quippe hercle restat regnum aliud, piis
Cælo sub amplo, bestia cum cadet,
Dandum; potestatisque summæ
Ius, pede sub dominante Christi
Stratis Tyrannûm verticibus, bonos
Grassantum in omnes vndique, & omnia
Divina proculcantum & humana
(Vt libitum est) ubicumque jura.
Eventus instat. Sic Daniel Sacer,
Sic dius Esdras vaticinatus est,
Præsaga vox non fallit unquam,
Nec temere est, quod ait Sibylla.
Monemur astris: at quota quæque vim
Necessitatis natio posterûm
Nosse ardet? Ob peccata mutat
Sceptra Deus, variatque Reges.

Myrtilleti ad Nicrum. Anno CIↃ IↃ XC.

ONVPHRII PANVINII VERONENSIS DE SIBYLLIS ET CARMINIBVS SIBYLLINIS *Liber.*

QVVM tractatione ludorum ſæcularium tam Sibyllæ quam carminum Sibyllinorum ſæpe mentionem fecerim, atque de iis diſputare conſtituerim, res ipſa poſtulare videtur, vt abſoluta de ludis ſæcularibus diſputatione, nunc ea de quibus verba facere pollicitus ſum perſequar, atque de iis quæ apud veteres ſcriptores extare vidi, ad hoc potiſsimum argumentum pertinentia diſſeram, præſertim quum res quanquam a pleriſque tractata ſit, non admodũ tamen accurate ab vllo, quod ſciam, fuerit explicata.

Sibyllæ igitur a quibus Sibyllina oracula

tradita ſunt, Varrone in libris rerum diuinarum, Diodoro Siculo libro v. & Lactantio libro primo diuinarum inſtitutionum auctoribus, mulieres dicebantur Deo plenæ, quarum pectora quum diuinum numen recepiſſent, vaticinabantur, appellatæ, vt idem Lactantius ex Varrone, & Seruius ſuper IIII. Æneidos tradunt, a conſiliis deorum nuntiandis. Æoles enim σιοὺς deos dicunt, & βουλὴ conſilium ſiue ſententiam. Ergo Sibyllæ, quaſi Sibulæ dictæ, id eſt quæ Dei conſilia mortalibus enuntiant. Hieronymus cõtra Iouinianum: *Quod ſi Æolici,* (inquit) *ſermonis genere Sibyllæ θεοβούλη appellantur, recte conſilium Dei ſola ſcribitur noſſe virginitas.* Sunt qui Sibyllas omnes ab vnius Delphidis nomine vocatas dicunt, ea vero a deorum conſiliis nominata eſt. Suidas Romana voce eam prophetiſſam, hoc eſt vatem, interpretari poſſe ſcribit.

Quæ autem, aut quot, quibusve temporibus aut locis Sibyllæ fuerint, magna inter veteres ſcriptores diſſenſio eſt. Alij enim tantũ vnam, alij duas, alij tres, alij quattuor, alij decem, aut etiam plures Sibyllas fuiſſe

fuisse dixere. Quidam etiam Grecorum conati sunt ex Sibyllis facere, quod de Iouibus, Herculibus, Mineruisque, & aliis deis fecerunt, qui quum multi fuissent, vnum tantum prodidere, vt auctor est M. Varro. Atque de ea varie scribunt, multumque inter se tum de parte, tum de patria discrepāt. Alij enim Apollinis & Lamiæ filiam existimant; alij Aristocratis & Hydoles; alij Crinagoræ; alij Theodori. De patria quoque non minus inter se dissident. Nonnulli eam Erythræam fuisse tradunt, quidam Siculam, alij Sardinicam, alij Gergethicam, alij Rhodiam, alij Libycam, alij Leucanam, alij postremo Samiam. Quæ omnia magna ex parte de Erythræa opinati sunt. Quidam etiam eam ante Troiana tempora fuisse, quidam ipsius Troiæ excidio, Græcisque vaticinatam Ilium periturum, alij vero longe post vixisse scribunt, ita vt cui potissimum credendum, ambiguum sit. Hanc opinionem reiicit M. Varro in libris quos de rebus diuinis scriptos reliquit, qui quum de XV. viris sacris faciundis loqueretur, Sibyllinos libros ait non fuisse vnius Sibyllæ,

ſed appellari vno nomine Sibyllinos, quòd omnes feminæ vates Sibyllæ ſint a veteribus nuncupatæ.

Martianus Capella duas tantum Sibyllas fuiſſe refert, & non plures, Erophilen Troianam Marmeſi filiam, quam eandem putat eſſe cum Phrygia & Cumæa; alteram Symmachiam Hiporenſis filiam, quæ Erythre nata, etiam Cumis vaticinata eſt.

Plinius libro XXXIIII. cap. V. auctor eſt Romæ in foro iuxta roſtra, trium Sibyllarum fuiſſe ſtatuas ceteris minores; ex his vnam Pacuuius Taurus ædilis plebis inſtituit, duas vero reliquas M. Valerius Meſſalla augur. Quarũ nomina Solinus cap. VII. Polyhiſtoris refert. Vna enim ex his Cumana erat, quæ Cumis olympiade quinquageſima vaticinata eſt, vbi eius ſacellum vſque ad noſtra tempora fuit. Quod incendio Puteolano, anno ſalutis M. D. XXXIX. terra obrutum eſt: Hæc libros L. Tarquinio Superbo Romano regi atulit, cuius ſepulchrum in Sicilia diu manſit. Altera Delphica, quæ ante Troiana tempora vixit, atque, vt Boethus perhibet, eius plurimos verſus

Homerus

Homerus operi ſuo inſeruit. Tertia porro Heriphilis Erythræa, quæ poſt Troiana bella vixit, atque inter alia Lesbiis vaticinata eſt, eos maris imperium amiſſuros, multo antequam id accideret.

Ælianus autem libro XII. variæ hiſtoriæ, quattuor Sibyllas aſſerit, Erythræam, Samiam, Ægyptiam, & Sardianam. His alij duas Iudæam & Cumæam adiungunt, vt ſint ſex; quibus quidam alias præterea quattuor addũt, eorum vero nomina nõ referũt.

M. Varro (vt eſt apud Lactantium libro primo) quo nemo vnquã doctior, ne apud Græcos quidem, nec apud Latinos vixit, in libris rerum diuinarũ quos ad C. Cæſarem pontificem maximũ ſcripſit, Sibyllas decem numero fuiſſe refert, eaſq; omnes enumerat cum auctoribus qui earundem geſta monumentis litterarum conſignarunt. Quas non eo ordine, quo a Lactantio digeruntur, enumerabo; qui nec temporis, nec Sibyllarũ rationẽ habet: ſed quũ ab antiquiſſimis ad recentiores deuenero, eis præterea addã, quæ a veterib. Græcis & Latinis ſcriptorib. de iiſdẽ Sibyllis & carminibus earundẽ notata ſunt.

I. SIBYLLA DELPHICA.

Prima igitur ex his Sibyllis, quas Varro inter decem enumerat, omniumque vetustissima Sibylla DELPHICA fuit. De qua Chrysippus loquitur in eo libro quem de diuina-

diuinatione compoſuit, quam quidam Artemin vocatam ſcribunt, Delphiſq; ortam. Hæc vt Boethus perhibet, longe ante Troiana tempora vaticinata eſt, cuius plurimos verſus Homerum operi ſuo inſeruiſſe pleriq; tradiderunt. Eam Diodorus Siculus libro v. Daphnen Tireſiæ filiam fuiſſe refert, quam Argiui quum Thebas viciſſent, Delphos miſere votum reddituri. Quæ prius quum diuinandi artem a patre Tireſia edocta fuiſſet, Delhpis manens vaticinãdi peritior Apollinis vi facta eſt, deique reſponſa conſulentibus edebat: idcirco ante omnes Sibylla eſt ab omnibus vocitata, vt auctor eſt Varro. Hinc omnes mulieres diuinandi peritæ, vt quidam tradiderunt, Sibyllæ dici cœptæ ſunt. De hac Solinus cap. VII. Polyhiſtoris, & Plinius lib. XXXIIII. cap. V. mẽtionem faciunt. Fertur & Daphne altera Ladonis Archadis filia ab Apolline adamata, quæ in laurum eſt verſa, quum Deum auerſaretur, & fugeret. Fabulam narrat primo Metamorphoſeos Ouidius. Porro autem ante hanc nullam mulierem vaticinatam fuiſſe legitur.

II. SIBYLLA ERYTHRAEA.

Altera Sibylla fuit ERYTHRAEA dicta, quam Apollodorus Erythræus affirmat ſuam fuiſſe ciuem, eamque Graiis Ilium petentibus vaticinatam, & perituram eſſe Troiam, &

iam, & Homerum mendacia ſcripturum. Hoc autem vaticinium integrum extat in libro qui vulgo circunfertur, oraculaque Sibyllina octo libris digeſta continet, in libro tertio. Hanc vulgatior opinio eſt fuiſſe ante bellum Iliacum. Euſebius vero in chronicis eam in primam ætatem vrbis Romæ, regnumque Romuli refert. Strabo autem duas ponit Erythræas Sibyllas, hanc priſcam, & aliam recẽtiorem nomine Athenaim, quam Alexãdri temporibus fuiſſe ſcribit. Lactantius vero Sibyllam Erythræam Babylone natam eſſe ait, & ſeſe Erythræam appellari maluiſſe. Hanc Solinus capit. VII. Polyhiſtoris Heriphilen appellatam, pauloq; poſt Troiana tempora floruiſſe ſcribit, de qua ſupra dixi. Huius etiam Ælianus libro variæ hiſtoriæ XII. & Marcianus Capella mentionem faciunt.

III. SIBYLLA CIMMERIA

Tertiam autem Sibyllam CVMAEAM (rectius CIMMERIAM) fuiſſe exiſtimo, de qua Næuius in libris quos de primo bello Punico ſcriptos reliquit, & L. Piſo Cēſorius in annalibus mentionem faciunt. Hæc in

Italia

Italia vaticinata eſt paulo poſt excidiũ Iliacum, vt quidam tradunt, quam Italicã multi vocant, ex Cimmerio Campaniæ vicino Cumis oppido oriundam. Sunt qui ſcribant hanc eſſe, ad quam Æneam Ilio profugum diuertiſſe Virgilius fingit libro VI. Deiphobe appellata. De hac Marcianus ſcribit.

IV. SIBYLLA SAMIA.

Quarta porro Sibylla SAMIA fuit, de qua in antiquis Samiorum annalibus mentionem fieri Eratosthenes vetustus auctor scripsit, Phyto vocata. Huius meminit Ælianus

lianus libro XII. variæ hiſtoriæ. Hanc Numæ Pompilij temporibus fuiſſe circa. XVI. olympiadem Euſebius ſcribit in chronicis, Hippomene Athenis principe, Heriphilemque appellatam.

V. SIBYLLA CVMANA.

Quinta Sibylla CVMANA fuit nomine Amalthea, quæ ab aliis Demophile, vel Herophile nominatur; Suidas Hierophilen dicit. Fuit autem hæc quæ nouem, vel vt aliis placet

placet, tres libros Sibyllinorum oraculorũ ad Tarquinium Superbum detulit, de qua re latius paulo poſt dicam. Hanc Solinus cap. VII. Polyhiſtoris quinquageſima olympiade floruiſſe ſcribit, atque eam poſt Delphicam & Erythræam vaticinatam fuiſſe tradit. Cuius ſepulchrum ſua ætate in Sicilia manſiſſe refert. Eam vero non Eryphilen vocat, hac enim appellatione Erythræam afficit, quam hac Cumana antiquiorem fuiſſe opinatur. Euſebius vero nec Erythræam, nec Cumanam, ſed Samiam Herophilẽ vocatam ſcribit, quam Numa Romanorum rege viuente floruiſſe refert. Cumana autem Sibylla, ſi modo verum eſt eam fuiſſe, quæ Superbo libros obtulit, vixit olympiade quinquageſima quinta.

VI. SIBYLLA HELLESPONTICA.

Sexta Sibylla HELLESPONTICA fuit, in agro Troiano, vico Marmiſſo nata circa oppidum Gergithium, quam ſcribit Heraclides Ponticus, Solonis & Cyri fuiſſe temporibus: vixit autem olympiade LX.

VII. SIBYLLA LIBYCA.

Septima Sibylla LIBYCA fuit. Cuius meminit Euripides in Lamiæ prologo. Hãc autẽ ante olympiadem octuagesimam vaticinatã fuisse ex hoc satis liquet, quod Euripides qui ea ætate vixit, eam commemorat.

VIII. SIBYLLA PERSICA.

Octaua post supra dictas Sibylla PERSICA fuit, cuius mentionem fecit Nicanor, qui res gestas Alexandri Magni Macedonum regis conscripsit. Hanc ipsam Chaldæam vocat Iustinus Martyr in admonitorio ad

rio ad gentes libro, atque eam ex Babylone profectam, eius Berosi qui tribus libris Chaldaicam scripsit historiam, & Erimanthæ nobilis mulieris filiam fuisse tradit. Berosus autem Babylonius fuit, Belique in Babylone sacerdos, vt refert Assyrius Tatianus in oratione contra Græcos, qui eundem Alexandri Magni ætate vixisse, & Antiocho post Alexãdrum tertio, Chaldaicam historiam, regumque gesta tribus libris digesta obtulisse scribit. Sunt qui hanc Sibyllam Hebræã, eiusque proprium nomen Sambetha Noe fuisse tradunt, ex quadam vrbe prope rubrũ mare ortã. Huius libri fuerunt quattuor ac viginti, in quibus de Christo Deo, & eius aduentu innumera cecinit. Huius versus (vt tradit Iustinus) passim legebãtur imperfecti & interdum parũ cohærentes, non quidem vatis, sed exscribentium festinanter vitio, ita vt multa coniectura opus esset: quod non sine manifesto Dei consilio accidit, ne egregia vaticinia ab indignis intelligerentur. Vixit autem olympiade cxx. Iustinus in libro gentium admonitorio hanc ipsam Cumanam etiam appellat, eamque ex Babylo-

ne Cumas Italicas profectam tradit, vbi cõsulentibus Dei iussu oracula reddebat, ita vt Erythræa, Persica, & Phrygia Sibyllæ Cumææ & Cumanæ aliquando dictæ sint.

IX.

IX. SIBYLLA PHRYGIA.

Nona vero Sibylla fuit PHRYGIA, quæ vaticinata eſt Ancyræ, quam idcirco nono loco poſui, cum quod tempus quo vixerit, reperire non potui, tum etiam

quod Lactantius, & eo longe prior Varro, eam nono loco numerauerunt. De hac Marcianus Capella scribit, quam eandem cum Cumæa esse arbitratur in agro Troiano natam.

X. SI-

X. SIBYLLA TIBVRTINA

Eadem ratio eſt de loco decimæ Sibyllæ, quam TIBVRTINAM vocant nomine Albuneam, quæ Tibure vt dea ad Anienis ripas colebatur. Cuius in gurgite ſi-

mulachrum eius inuentum esse dicitur, tenens in manu librum, cuius sacra senatus in Capitolium transtulit. Has decem Sibyllas tradit ex Varrone Lactantius libro primo contra gentes cap. VI.

DE RELIQVIS SIBYLLIS.

Fuerunt & aliæ pleræque extra decem numerum Sibyllæ, vt Colophonia quæ dicta est Lampusia Calchãtis sacerdotis peritissimique auguris filia, cuius vaticinia & responsa carmine olim legebantur. Fuit & alia Sibylla nomine ELYSSA, quæ & ipsa carminibus vaticinabatur. Referri quoque potest in numerũ Sibyllarum CASSANDRA Priami filia, quæ patriæ excidium præcinuisse fertur, consulentibusque responsa dedisse, de qua Virgilius libro II. Æneidos sic scribit:

Tunc etiam fatis aperit Cassandra futuris
Ora, Dei iussu non vnquam credita Teucris.

Fuit etiam Sibylla EPIROTICA Thespiotiæ nata, quæ oracula scripsit. Item THESSALICA MANTO Tiresiæ vatis

Thebani filia, quæ fatidica a Virgilio appellatur. Poteſt etiam Sibylla dici CARMENTA mater Euandri Arcadis: multa enim vaticinatam fuiſſe ferunt. Et FAVNA vel FATVA Fauni Italiæ regis ſoror & coniunx, quæ Bona dea poſtea dicta eſt. Dubitauit Didius grammaticus; an SAPPHO Sibylla dici poſſit, vt eſt apud Senecam in ſtudiis liberalibus, etſi alij eo loco non Sibyllam, ſed publicam legant. Omnium etiam Sibyllarũ antiquiſſima dici poteſt DELBORA vxor Lapidoth mulier Hebræa, de qua legitur Iudicum libro, capite IIII. Cui addi poteſt MARIAMME ſoror Moſis & Aaron, vt legitur in Exodo, capite XXII. & poſtremo OLDA Sellemi vxor, de qua Paralipom. II. cap. XXXIIII. multa leguntur ſub rege Iudæorum Ioſia.

Harum fere omnium Sibyllarum carmina circumferri & legi ætate ſua refert Lactantius, præter Cumanæ, cuius libri a Romanis occulebantur; nec eos ab vllo niſi a XV. viris inſpici fas erat. Erantque ſingularum ſinguli libri, qui quia Sibyllæ nomine inſcribebantur, vnius eſſe ſemper crediti ſunt,

erantque confuſi ſimul, ac immixti, nec diſcerni, aut ſuus cuique Sibyllæ aſſignari poterat liber, præter Erythrææ, quæ & nomen ſuum carmini verum inſeruit, & Erythræam ſe nominatum iri præloquuta eſt. Nunc quidam liber Græcus Sibyllinorum oraculorum circumfertur octo libris digeſtus, quē eum eſſe exiſtimo, de quo plura Lactantius excepit, quum præſertim omnes fere eos verſus, quos de Chriſto citat, Sibyllinos in eo reperiri conſtet.

Extant quoque Sibyllæ Erytrææ eius generis verſus quidam qui acroſtichis vocantur. Hi ſunt apud Euſebium Græci in libro v. de vita Conſtantini imperatoris, iidemque Latini facti apud diuum Auguſtinum libro XVIII. de ciuitate Dei capit. XXIII. In quorum ſingulis capitibus ordo litterarum ita eſt diſpoſitus, vt in eis hæc verba legantur, IESVS CHRISTVS DEI FILIVS SERVATOR CRVX. Hique ab Euſebio eo loco Sibyllæ Erythrææ fuiſſe traduntur. Sic autem ſcribit: Sibylla igitur Erythræa, quæ ſeipſam ſexta poſt diluuium generatione vixiſſe, & Apollinis ſacer-

cerdotem fuiſſe dicit, diadema ex æquo vna cum Deo, cui ſeruiebat geſtans, & tripoda circa quem ſerpens gyrabat colens, appropinquantesque ad ſe repellens propter dementiam parentum, qui eam tali cultui vouerant, intus in ipſis alioqui adytis, importuna ſuperſtitione occupata, diuina tamen inſpiratione referta, carminibus de Chriſto Ieſu vaticinata eſt, in ſerie primarum litterarum verſuum. Hæc autem ſententia eſt, quę & acroſtichis dicitur:

ΙΗϹΟΥϹ. ΧΡΙϹΤΟϹ. ΘΕΟΥ ΥΙΟϹ. ϹΩΤΗΡ. ϹΤΑΥΡΟϹ

id eſt.

IESVS. CHRISTVS. DEI. FILIVS. SERVATOR. CRVX.

Carmina autem ſunt hæc Latine, ſeruata quantum fieri potuit acroſtichi, reddita.

I *Iudicio telluris erit ſudoribus omen,*
E *Erumpetque alto, carnem qui iudicet atque*
S *Suſpenſum (tanti eſt regis præſentia) mundum.*
V *Viderit inde omnis, vel ſi perſpecta fides eſt,*
S *Siue hæc nulla, Deũ ſanctosque in finibus æui.*
C *Carnis Amaſius, & pulpa veſtitus amica,*

H *Hic animus alba e ſella ius dicet, eritque*
R *Rerum campus inops, tribuli naſcentur, opesque*
I *Inuiſæ fient homini, atque iacebit imago.*
S *Soluentur portæ ſtygij Plutonis ab illo.*
T *Tum quoduis iſta gaudebit luce cadauer.*
V *Vir ſacer atque exlex flāma dignoſcitur, atque*
S *Scitur integrum quicquid tamen vſque latebat.*
D *Ducet enim lampas reſeratis foribus intro,*
E *Et multi plangent, multi ringentur, & aſtra*
I *Inducent choreæ legem, facies tum Solis opaca.*
F *Flexum erit & cælū, nulla quoque luce Diana*
I *Implebit valles, & caſſa cacumina reddet.*
L *Labentur colles hominum faſtidia, toti*
I *Incipient æquor fieri montes, mare demum*
V *Veliuolum nulli, quum tellus fulmine areſcet.*
S *Subſident fontes, & nuſquam fluminis horror*
S *Suſpectum cælo ſonitum dabit ære recuruo*
E *Eiulans turba perniciem mundique labores.*
R *Recludetque chaos immenſum terra dehiſcens.*
V *Vndique conuenient reges, ſedemque videbunt.*
A *A cælo riuus flammæ, vnde ſulphuris atri.*
T *Tum bene iactādum iudicium mortalibus atque*
O *Optatum cornu ſignum, cum gente fideli*
R *Res æque vna pijs vita, orbique inſitus error,*
C *Clara duodenis illuſtrans fontibus vnda.*

R *Roboreum-*

R *Roboreumque pedum toto dominabitur æuo.*
V *Versibus exscriptus deus his primo relictura est*
X *Xenophilus nostra caussa rex vltima passus.*

Ab altero vero seruata linguæ Græcæ acroastichi sic versi sunt.

I *Iudicij signo tellus sudore madescet.*
H *E cælo veniet princeps per sæcla futurus,*
C *Scilicet vt carnem præsens & iudicet orbem.*
O *Omnis homo hũc fidusq; deũ, infidusque videbit*
Y *Vna cum sanctis excelsum fine sub æui.*
C *Sede sedens animas censebit corpora, & ipsa*
X *Chersos erit mũdus, spinas feret vndique tellus.*
P *Reijcient simulachra homines, & munera Ditis*
I *Inquirens portas infringet carceris atri.*
C *Sic etenim cunctæ veniet lux libera carni*
T *Tunc sanctis: Ignis sontes æternus aduret:*
O *Occultos actus omnes tunc quisque loquetur,*
C *Sed tenebrosa Deus collustrans pectora pendet.*
Θ *Threnus erit cunctis, & stridor dentis adesi.*
E *Effugiet solis iubar, astrorumque choreæ:*
O *Omne poli lumen soluetur, & aurea luna*
Y *Valles extollet, collesque a vertice perdet:*
Y *Vsquã nec celsũ mortalibus aut graue quicquã:*

I *Inde æqui montes campis, hinc cærula ponti*
O *Omne ratis ſpernent onus, hiſcet fulmine tellus.*
C *Sic fontes ſimul areſcent, & fluminis aluei.*
C *Stridula tũ querelũ ſonitũ tuba fundet olympo*
Ω *Orbis grãde malum rugiens, & damna futura,*
T *Tartareumque chaos monſtrabit terra dehiſcẽs:*
H *Et venient omnes reges domini ante tribunal.*
P *Refluet e cœlo tunc ſulphuris amnis & ignis.*
C *Sic cũctorum hominũ fient manifeſta ſepulchra.*
T *Tunc dignum fidis erit exoptabile cornu.*
A *Atque piorum vita hominũ nocumẽtaq; mũdi*
Y *Vndis luſtrabunt biſſeno in fonte vacatos.*
P *Rex paſtor is erit nobis, & ferrea virga.*
O *Omnipotens deus eſt præſcriptus verſibus iſtis,*
C *Seruator noſtro æternus rex paſſus amore.*

Hæc autem ſunt carmina quæ Sibylla Erythræa de Chriſto cecinit. Multi vero fuerũt qui quamquam omnia de Sibylla Erythræa tradita vera eſſe credant, hos tamen verſus propter rei clariſſimum argumentam confictos eſſe ſuſpicati ſunt ab aliquo religionis Chriſtianæ viro, poeticesque non ignaro. Quod nulla ratione fieri potuiſſe, vel ex hoc maxime liquet, quod diu ante Chriſti natalem

natalem edita fuiſſe comperiuntur. Conſtat enim M. Tullium verſus hos legiſſe, commentariisque ſuis inſeruiſſe. Quos Euſebius Cæſarienſis ſe vidiſſe profitetur. Hanc opinionem confirmat: Sibyllas multa per verſuum initia ſignificare conſueuiſſe, vt ſecundo de diuinatione docet Cicero, qui de Sibyllis loquens ſic ſcribit: *Non eſſe autem illud carmen furentis, cum poema declarat: eſt enim magis artis & diligentiæ quam concitationis motus: tum vero ea quæ ἀκροστιχὶς dicitur, quum deinceps ex primis verſus litteris aliquid connectitur, vt in quibuſdam Ennianis, quæ Ennius fecit: id certe magis eſt attenti animi quam furentis: atque in Sibyllinis ex primo verſu cuiusque ſententiæ primis litteris illius ſententiæ carmen omne prætexitur. hoc ſcriptoris eſt non furentis, adhibentis diligentiam, non inſani.* Ita Cicero. Hoc etiam ſubſignificare videtur Virgilius IIII. ecloga, quum ſcribit:

Vltima Cumæi venit iam carminis ætas.

Scilicet tempus, quo vaticinium tendebat, certis erat litteris inſertum. Atque hactenus de Sibyllis.

Porro autem quænam fuerit Sibylla cuius carminibus fata Romana continebantur, non admodum constat. quidam Cumanam putant, vt Virgilius ecloga IIII.

Vltima Cumæi venit iam carminis ætas.

& libro VI. Æneidos, vbi eam Deiphoben Glauci filiam vocat, nisi de Cumæa ipse loquarur. Glaucus autem vates fuit diuinandi scientissimus, qui eam artem Apollinem ipsum docuit. Eam Heriphilen appellat Suidas: ab aliis Amalthea vocitata. Varroni autem, quem hanc rem etiam ipsum diligenter quæsiisse ferunt, non videtur verisimile vatem illam quam Æneas consuluerit, potuisse pertingere Romana regna, quum sexcentis annis ante Tarquinium vixerit, ideo Erythræam potius fuisse putat, quę etiam de Romanis cecinerit, hoc nimirum argumento ductus, quod post incensum Capitolinum templum, in quo oracula Sibyllina seruabantur, apud Erythras ipsamet carmina inuenta sunt. Hanc autem esse non potuisse Erythræam Sibyllam, eodem Varronis argumento ductus opinor, quippe quæ Apollodoro Erythræo auctore, tempore belli

belli Troiani vixerit. Et quamquã Eusebius eam primis annis Romuli referat, ad Tarquiniorum tamen tempora eam peruenire non potuisse facile credi potest, quorum Priscus centesimo anno post Romuli obitum regnare Romæ cœpit. Nec Varronis argumentum obstat, libros Sibyllinos incendio consumptos ex Erythris Romam iterum relatos fuisse, quum satis constet, eos ab antiquis diuersos fuisse. Ego vero eiusdem Varronis auctoritate fretus duas Sibyllas eodem fere cognomine fuisse existimo, Cumæam & Cumanam. Cumæa est, quæ Cumis vaticinata est tempore belli Italici, ex Cimmerio Campaniæ oppido orta, ad quam Æneam diuertisse Maro refert. Cuius & Dionysius libro IIII. meminit. Cumana autem est, quæ Cumis oriunda longo tempore post vixit, librosque Tarquinio obtulit, de qua Solinus plura scribit. Cumis enim plures mulieres lõgo & perpetuo tempore vaticinatas fuisse reor, quæ omnes Sibyllæ vocitatæ sunt, quæ illuc proficiscebãtur, vel vt peritiores diuinandi fierẽt Apollinis oraculis, quem illic maximũ templum

cum ſpecu habuiſſe conſtat : vel vt eius ſacris præeſſent , quæ non niſi a mulieribus perfici mos erat, quæ omnes poſtea ab vrbe proxima, ſiue Cumææ ſiue Cumanæ vocatæ ſunt. Ariſtoteles namque & Marcianus Erythræam ipſam etiam Cumis diuinaſſe ſcribunt, eamque aliquando Erythræam, aliquando Cumanam vocant. Ariſtoteles quidem in libro de naturæ miraculis (ſi modo eius eſt, nam hoc in dubium vertitur) ſpeluncam narrat eſſe Cumis vrbe Italica, vbi Sibyllæ domicilium fuiſſe tradit, quam multi Erythræam eſſe putant, & incolæ Cumæam nominant, haud dubie patriæ fauore, aut certe de alia ſentientes. Marcianus vero Capellà Erythræam Cumis vaticinatam eſſe ſcribit, Italicis credo, vt auctor eſt Ariſtoteles: quippe ſunt etiam Cumæ Ionicæ, vbi & Erythræ. Hæc forte eſſe potuit ea quam Virgilius libro VI. Cumæam vocat ab Ænea conſultam. Cumana enim quæ libros Tarquinio vendidit, non eam eſſe exiſtimo de qua Virgilius ſcribit, quod neque etiam ipſe affirmat. Idem Marcianus Sibyllam Phrygiam aliquando etiam Cumæam appellàt.

appellat. Ita igitur cum variæ, incertæ, & inconſtantes ſunt veterum ſcriptorum de Sibyllis ſententiæ, fit vt neque ego quicquam affirmare auſim. Quamquam autem incertum ſit, quonam nomine appellata fuerit, quæ libros Tarquinio attulerit, eam tamen omnium ſcriptorum concordi teſtimonio, ſatis inter omnes conuenit Sibyllam vnam fuiſſe, cuius libros Tarquinio oblatos Romani ſumma religione ac obſeruantia cuſtodiebant. Qui qua ratione Romanis allati fuerint, nunc ex Varrone, Dionyſio, Solino, Plinio, Gellio, Lactantio, Seruio, & Suida exponam.

Anus hoſpita atque incognita, quæ poſtea conſtanti omnium opinione Sibylla Cumana credita fuit, nomine Amalthea, Tarquinium Superbum regem Romanum adiit nouem libros ferens, quos Sibyllinis oraculis plenos eſſe affirmabat, eosque velle ſe venundare dixit. Tarquinius precium percunctatus, mulier trecentos Philippeos popoſcit, rex autem quaſi anus ætate deſiperet, inriſit, aſpernatusque libros eſt ob precij magnitudinem. Tum illa foculo coram eo

aſcenſo, tres libros ex nouem combuſſit, ſiue vt Dioniſius tradit, a regis conſpectu diſcedens, eos igni tradidit, reuerſaque nunquid reliquos ſex libros eodem precio emere vellet regem interrogauit. Tarquinius autem multo magis inriſit aniculæ dementiam, eamque delirare reſpondit, quod idem peteret de paucioribus pretium, quod nec de pluribus accipere potuiſſet: tum mulier ſtatim coram rege, vel vt ait Dionyſius, diſcedens, tres alios combuſſit. Reuerſaque illum denuo placide interrogauit, an tres reliquos eodem illo precio emere vellet. Rex mulieris conſtantia commotus, eam mulieris confidentiam non omnino aſpernãdam eſſe exiſtimauit: quare auguribus accerſitis eis rem per ordinem enarrauit, atque quid agendum eſſet popoſcit. Illi autem ex quibuſdam ſignis intelligentes, rem illam neceſſariam, a diiſque in vrbis ſalutem miſſam, regi reiectione illa librorum magnam iactutam factam eſſe demonſtrantes, quod non omnes emiſſet, eum reliquos emere hortati ſunt, dato precio quod depoſcerat anus. Quare rex libros tres reliquos Sibylli-

norum

norum oraculorum plenos mercatus eſt nihilo minore precio, quam quod erat petitum pro omnibus. Mulier igitur dans ei libros diligenter ſeruandos eſſe præmonuit, quæ quum a Tarquinio diſceſſiſſet, poſtea nuſquam amplius viſa eſt. Quapropter iam tum credi cœptum, eam Sibyllam fuiſſe Cumanam, cui quemadmodum poeta ait, magnam mentē animumque Delius inſpiraſſet Deus. Sunt quidam auctores, qui libros non Superbo, ſed Priſco Tarquinio oblatos ſcribunt, inter quos eſt Varro apud Lactantium libro I. & ex recentioribus Suidas. Solinus vero quamquam libros Superbo venditos fuiſſe affirmet, Sibyllam tamen quæ eos vendidit, olympiade quinquageſima vixiſſe ſcribit. Quod ſi ita eſt, Priſco regi libros vēdidit, non Superbo. nam in quinquageſimam olympiadem mors Priſci Tarquinij incidit. Quare Varroni potius credendum exiſtimo quam aliis. Plinius vero libro XIII. cap. XIII. tres libros, non nouem, fuiſſe ſcribit, quos oraculorum plenos Sibylla Tarquinio attulit, ac combuſtis duobus tertium ſuperfuiſſe. Suidas nouem libros tradit, eos,

que oraculorum peculiarium vocat, hoc est ad certum aliquem populum ſpectantium, ſed combuſtos tantũ duos, reliquos omnes ſuperfuiſſe. Ceterum hi libri, quos ſiue Priſcus, ſiue Tarquinius Superbus emit, ab ipſo in Capitolio, Iouisque optimi maximi templi ſacrario, in arca lapidea ſub terra poſtea reconditi, Sibyllini deinceps appellati ſunt, religioſiſſimeque ibidem ſeruati. Horum librorum cuſtodia II. viris primum, deinde X. viris, poſtremo XV. viris ſacris faciundis commiſſa fuit, eosque ab aliis præter eos aſpici aut legi nefas erat, vt Lactantius tradit, atque vt paucis verbis multa comprehendam, nihil Romani neque ſanctum, neque ſacrum, ita cuſtodiebant, quemadmodum hæc Sibyllina diuinitus (vt exiſtimabant) miſſa oracula; & quũ dii immortales de rebus aduerſis conſulendi eſſent, remediumque aliquod malis quærendum, vti de aliqua inteſtina ciuilique ſeditione, vel bello externo, aut peſtilentia vrbem vexante tollenda, de funeſtorum exitiabiliumque caſuum remediis, vt Cannenſis cladis, pacis Caudinæ, de prodigiis expiandis, ceterisque

rebus

rebus aduerſis, hos libros quaſi ad oraculum præſentaneumque remedium xv. viri ſacris faciundis adire ſolebãt, in his omnium malorum remedia inueniri poſſe exiſtimabant. Ceterũ is Tarquinius qui eos emit, vt eos in manibus habuit, ſtatim duos viros creauit ex illuſtrioribus patriciis, quibus horum librorũ cuſtodiam tradidit, appellatique ſunt II. viri ſacris faciundis. Ex quibus alterum nomine M. Attilium, quod is libros ſecreta ciuilium ſacrorum continentes cuſtodiæ ſuæ commiſſos, corruptus Petronio Sabino deſcribendos dediſſet, culeo inſutum in mare abiicit iuſſit. Horum II. virorum munus erat, hos ſacros libros cuſtodire, quoties opus eſſet adire, legere, interpretari, & quæ iubebãtur, vt perficerentur, curare: Apollinis ſacrarumque cęrimoniarum antiſtes eſſe, & quoties famem, peſtilentiam, bella ciuilia & externa, vrbem vexare cõtigiſſet, vel prodigia aliqua nunciata eſſent apparuiſſe, eorum omnium malorũ ex oraculis Sibyllinis remedia inuenire, lectiſterniis ad deorum puluinaria factis, deum iram placare, proſpera omnia precari, aduerſa vt tolleren-

tur rogare, & poſtremo deos omnes iratos ſacrificiis factis mitigare. Vide quæſo lector, quantam ſibi malus dæmon in orbe terrarum vendicauerat poteſtatem. Ex qua, Ieſu Chriſti gratia depulſus, beati nos & felices ſumus, quibus tot tenebris & errorum inuolucris libertatis veritatẽ agnoſcere conceſſum eſt. Porro de his ſacerdotibus ita libro IIII ſcribit Dionyſius; *Poſt eiectionem autem regum, aſſumens ciuitas oraculorum patrocinium, viros etiam illuſtriſsimos cuſtodes eis deſignauit, qui per omnem vitam eam curam haberent, militia & aliis vrbanis muneribus immunes, publiceque apud eos libros depoſuit, ſine quibus nõ permiſit oracula aſpici Sibyllina. Hi ſeruos de publico ſumptu habebant. Romani autem nihil ita cuſtodiunt neque ſanctum neque ſacrum, quemadmodum Sibyllina diuinitus oracula miſſa. Ea autem adeunt ex S. C. ſeditione ciuitatem tenente, aut calamitate aliqua magna bello incidente, aut prodigijs aliquibus apparentibus, qualia ſæpe euenire ſolent.* De II. viris ſacrorum frequens apud Liuium mentio eſt ante primum conſulem de plebe creatum. Libro III. *Libri Sibyllini per duum viros ſacrorum aditi.* Lib. IV.

Obſecratio

Obſecratio itaque a populo II.*viris præeũtibus eſt facta.* Et paulo poſt: *Multa* II. *viri ex libris placandæ deum iræ auertendæque a populo peſtis cauſſa fecere.* Et libro V. *Libri Sibyllini ex S.C. aditi ſunt.*II.*viri ſacris faciundis lectiſternio tum primum in vrbe facto*, &c. Ceterum quum multo tempore duo ad hoc ipſum ſacerdotium viri tantum creari ſoliti eſſent, ac plebs de ſuo quoque corpore conſules creari ambiret, neque ad hoc ipſum ſatis virium eſſet, obtinuit tandem vt qui II. viri in eam diem vſque creati fuiſſent, X. viri deinceps ſacris faciundis eo iure quo II. viri fieri ſolebant, crearentur. Quare anno vrbis CCCXXCVIII. lege lata a tribunis plebis C. Licinio & L. Sextio, ex II. viris X. viri facti ſunt, ſimulque lege cautum, vt pars ex plebe, pars ex patribus fieret, quam legem decimo ſui tribunatus anno pertulerunt. Quinque igitur e patribus totidemque e plebe lecti, qui X. viri ſacris faciundis deinceps vocati ſunt. Poſt quod tempus vſque ad L. Sullæ Felicis dictaturam: fuerunt X. viri ſacris faciundis, de quibus toties mentio eſt apud Liuium. A Sulla vero dictatore XV. viri S.F.

facti ſunt. Quod hac ratione oſtendi poteſt. Ciceronis ætate erant XV. viri ſacris faciundis, qui adhuc erant decemuiri eo anno quo Capitolium arſit, paulo ante Sullæ dictatoris tempus, L. Scipione & L. Norbano coſ. anno vrbis DCLXXI. Atque poſt eum annum in ſacerdotum collegiis nuſquam legitur quicquam eſſe mutatum, niſi in dictatura Sullæ: relinquitur ergo vt hæc XV. virorum inſtitutio a Sulla facta eſſe credatur, præſertim quum aliis ſacerdotum collegijs legatur adieciſſe aliquot ſacerdotes, vt auguribus & pontificibus. Fuiſſe vero Ciceronis ætate XV. viros ex IIII. Coelij ad Ciceronem epiſtola intelligi poteſt, in qua ipſe ad Ciceronem ſcribit, P. Dolabellam populi ſuffragiis factum XV. virum. Tranquillus quoque in Cæſare: *Proximo autem ſenatu percrebuit fama, L. Cottam XV. virum ſententiam dicturum, vt quoniam libris fatalibus contineretur, Parthos niſi a rege non poſſe vinci, Cæſar rex appellaretur.* Quod vero decemuiri ſacrorum adhuc eſſent eo anno, quo Capitolium crematum eſt, ex verbis Dionyſij libro IIII. intelligitur. Qui ait, libros Sibyllinos qui

nos qui adhuc a x. viris ſeruabantur, incendio Capitolij fuiſſe crematos, quod anno ante Sullæ dictaturam conflagrauit. De xv. viris ita ſcribit libro xi. Tacitus: *Ludis ſæcularibus Domitiani intentus affui, ſacerdotio xv. virali præditus, ac tum prætor! quod non iactantia refero, ſed quia collegio xv. virum antiquitus ea cura, & magiſtratus potiſsimum exequebantur officia cærimoniarum.* Et Seruius interpretans illud Virgili:

---- Lectoſque ſacrabo
Alma viros, ait ſic: *Primo fuerunt duo librorum Sibyllinorum cuſtodes, inde x. inde xv. vſque ad tempora Syllana, poſt creuit numerus vſque ad* LX. *Sed remanſit xv. virum vocabulum.* Poſt Sullam idem ſacerdotium manſit vſque ad Theodoſij tempora, quibus cum ceteris veteris ſuperſtitionis ſacris abrogatum eſt. Porro autem ex eo epiſtolæ Cœlij loco quem citaui, colligi poteſt, populi ſuffragiis ſacerdotes huius collegij aliquando creatos, idque per legem Domitiam. Nam quod a collegiis ante eam legem cooptarentur, paſſim in Liuij hiſtoria legitur, vbi de ſuffectis in demortuorum

locum ſacerdotibus loquitur. Horum munus erat, libros Sibyllinos cuſtodire, quum ex S. C. adeundi eſſent adire, & quæ legiſſent ſenatui renuntiare, & ea S. C. decreta procurare, ludos ſæculares celebrare, & poſtremo omnia peragere quæ Sibyllinorum carminum iuſſu facienda erant. De his frequens mentio eſt in vetuſtis monumentis ſic:

HERCVLI. INVICTO
M. CASSIVS
HORTENSIVS
PAVLINVS. PR. VRB
XV. VIR. SACRIS
FACIVNDIS
DONVM. DEDIT

item:

item:

AVRELIO. VICTORI
XV. VIR. SACR. FAC
LEG. AVGG. PRO. PR
PROV. PAN. INF
PATRON. R. P. H. V
D. D.

item:

IVNIO. POSTVMIANO. V. C. P. P
DEI. SOLIS. INVICTI. MITHRAE
XV. VIRO. S. F. PONTIFICI
DEI. SOLIS. ORDO. SACER
DOTVM. MAGISTRO. SVO
CVRANTE. ET. DEDICANTE.
FLAVIO. HERCVLEO. VIRO
RELIGIOSISSIMO

item:

PHOSPHORII

LVCIO. AVR. AVIANIO. SYMMACHO. V. C. PRAEFECTO. VRBI. CONSVLI. PRO. PRAEFECTIS PRAETORIO. IN. VRBE. ROMA. FINITIMIS. QVE PROVINCIIS. PRAEFECTO. ANNONAE. VRBIS. ROMAE. PONTIFICI. MAIORI. QVINDECEMVIRO. S. F. MVLTIS. LEGATIONIBVS PRO. AMPLISSIMI. ORDINIS. DESIDERIIS. APVD. DIVOS. PRINCIPES. FVNCTO. QVI PRIMVS. IN. SENATV. SENTENTIAM. ROGARI. SOLITVS. AVCTORITATE. PRVDENTIA. ATQVE ELOQVENTIA. PRO. DIGNITATE. TANTI. ORDINIS. MAGNITVDINEM. LOCI. EIVS. IMPLEVERIT. AVRO. INLVSTREM. STATVAM. QVAM A. DOMINIS. AVGVSTISQ. NOSTRIS. SENATVS AMPLISSIMVS. DECRETIS. FREQVENTIBVS. INPETRABIT. IDEM. TRIVMPHATORES. PRINCIPES NOSTRI. CONSTITVI. ADPOSITA. ORATIONE. IVSSERVNT. QVÆ. MERITORVM. EIVS. ORDINEM AC. SERIEM. CONTINERET. QVORVM. PERENNE IVDICIVM. TANTO. MVNERI. HOC. QVOQVE. ADDIDIT. VT. ALTERAM. STATVAM. PARI. SPLENDORE. ETIAM. APVD. CONSTANTINOPOLIM CONLOCARET

in sinistro basis latere:

DEDICATA III. KAL. MAIAS
DN. GRATIANO. IIII. ET. MEROBAVDE. CoS.

Porro

Porro autem vt ad libros Sibyllinos redeamus, perdurarunt hi libri vſque ad belli Marſici, ſiue ſocialis tẽpora. Quibus Olympiade CLXXIII. C. Norbano, & P. Scipione coſ. incenſo Capitolio ſiue ex inſidiis (vt quidam exiſtimanr) ſiue caſu ſimul cum aliis ſacris Sibyllina etiam carmina incendio conſumpta ſunt. Reſtituto vero a L. Cornelio Sulla Felice dictatore Capitolio, & a Q. Catulo templo Iouis Capitolini dedicato, vt Feneſtella diligentiſſimus ſcriptor, in libro quem de XV. viris edidit, refert, C. Scribonius Curio & Cn. Octauius coſ. ad ſenatum retulerunt, vt legati Erythras, & ad cetera Italiæ, Græciæ, & Aſiæ oppida mitterẽtur, qui carmina Sibyllarum, & præſertim Erythrææ, conquiſita Romam deportarent. Itaque miſſos eſſe ſcribit P. Gabinium, M. Otacilium Craſſum, & L. Valerium Flaccum. Hi ex omnibus ciuitatibus quum Italicis, tum Græcis, & præcipue ex Erythris, circa mille verſus a priuatis deſcriptos collegerunt, Romãque cum cuiuſq; Sibyllæ nomine deportarunt. Hæc eadem Varro refert. Quibus carminibus ab homi-

nibus rudibus transcriptis, multa superflua inserta inuenta sunt, in aliis vero mutila quædam, aut deprauata. quare vt ipsorum carminum sincerior lectio esset, datum est negocium x v. viris S. F. quorum iudicio ac censura hi versus corrigerentur, eaque mendis omnibus, sententiisque superfluis, ademptis, componerent; quod ab iis accuratissime factum est. Hi autem posteriores libri nō vnius Sibyllæ carmina putāda sunt, vt priores, sed pluriū, quamquam vnius semper Cumanæ vel Cumææ nomine appellati sunt. Quod etiam Dionysius libro IIII. Lactantius libro I. & alij plerique docent. Tacitus quoque idem significat quum ait: Quum eo tempore multa vana carmina nomine Sibyllarum circumferrentur, Tiberius iussit conquisita Samo, Erythris, Ilio, Africa, & per Italicas colonias carmina intra certum diem ad præfectum vrbis L. Pisonem adferri, & iudicium censuramque x v. virorum adhiberi, ne haberi priuatim liceret, quod iam a maioribus erat cautum. Libros autem Sibyllinos vsque ad Honorij & Theodosij iunioris imperatorum tem-

pora

pora Romæ perduraſſe conſtat. Quibus Fl. Stilico imperatoris Honorij ſocer, quum ab eo deffectionem moliretur, filioque ſuo Eucherio imperium comparare ſtuderet, concitaturus in generum imperatorem ſeditionem, verſus omnes Sibyllinos cremauit. cuius rei meminit ita Rutilius Claudius Numatianus itinerario ſecundo:

Nec tantum Geticis graſſatus proditor armis,
Ante Sibyllinæ fata cremauit opis.

Vel, vt alibi legitur:

Ne tantum patrijs ſæuiret proditor armis,
Sancta Sibyllinæ fata cremauit opis.

Quare cum Sibyllinorum oraculorum interitu, XV. virorum quoque ſacerdotium ſublatum eſt. Atque hæc ſunt quæ tam de Sibyllis quam oraculis Sibyllinis & XV. viris ſacris faciundis, apud veteres auctores extare didicerim. Sed antequam operi extremam manum imponam, non alienum erit, hoc loco referre quæ Iuſtinus de antro Sibyllæ Cumanæ vel Cumææ tradit, quod Puteolis ſe vidiſſe ſcribit. Ipſe enim in libro ad gentes admonitorio narrat, quum Cumas Campaniæ animi gratia aliquando pe-

tiisset, non longe a Baiis Sibyllæ domicilium se vidisse: id erat maxima Basilica tota in lapide incisa, opus quidem eximium, & omni admiratione dignum. Vbi Sibyllam olim oracula edere solitam fuisse incolæ referebant, idque se a maioribus suis accepisse testificabantur. Ostendebanturque (vt ille ait) adhuc vasa tria in templi medio in eodem lapide incisa, quibus aqua repletis lauabatur, acceptaque stola in abditissimam eius templi partem, in eodem lapide fabrefactam, sese includens, thronoque, siue alta sede in eodem lapide excauata considens, oracula reddebat. Templum hoc vsque ad nostram ætatem perdurauit. Anno enim salutis M. D. XXXIX. terræmotu ingenti Campania terra quassata, Puteolis minutissimo puluere cinerque e mari surgente totum coopertum est, collisque satis editus enatus est, vbi olim celeberrimũ Sibyllæ fanum fuerat. Mihi autem Puteolos Baiasq; anno domini M. D. XLIIX. profecto accolæ quos regionis peritos mercede conduxeram, & templi locum, & formã, & ea omnia fuisse narrabãt, quæ Iustinus mil-

le trecentis

le trecentis annis ante se vidisse scriptum reliquit, antequam arcanum id, templumque ingens terræmotus vi terra obrutum esset.

FINIS.

EX SVPERIORI tractatu pauciores quidem quam decem Sibyllas a plerisque plures vero a nemine veterum auctorum enumeratas & constitutas fuisse patet. Et certe non tam numerus apud scriptores controuertitur, quam singularum nomina & patria. Vt plane ignorem, qua recentiores auctoritate freti duodecim Sibyllas repræsentent. Ac mihi quidem non rei veritatem, sed pictorum libertatem spectasse videntur: quibus perinde ac poetis quidlibet audendi semper fuit æqua potestas. Ii ad imitationem forsan XII. Deum Consentum, vel Herculis laborum, vel Apostolorum, totidem nobis Sibyllas effinxerunt, & decem illis supra ex priscorum scriprorũ sententia descriptis duas alias addiderunt. Quarum picturæ & nomina hæc sunt.

XI. SIBYLLA EVROPAEA.

De vndecima hac Sibylla nihil quicquam penes quenquam auctorem reperio, præter

præter hexaſtichon in antiquo codice EVROPAEAE adſcriptum: quod vna cum reliquarum Sibyllarum vaticiniis infra referemus.

XII. SIBYLLA AGRIPPINA.

Duodecima & vltima Sibylla vulgo fertur AGRIPPA ſiue AGRIPPINA. Sed ne hæc quidem a veteribus appellatur. Recentiorum nonnulli indigitant eam AEGYPTIAM.

PTIAM. Quæ (ſi hoc verum nomen) vna fuit e quattuor ab Æliano relatis, & ſecundũ Suidam, regnante apud Ægyptios Pharaone futura prædixit. Verum Pauſanias in Phocicis ſcribit, Ægyptiam eandem fuiſſe cum Sabba ſiue Sambetha Beroſi filia, quæ a diuerſis modo Chaldæa, modo Hebræa, modo Babylonia, modo Perſica, nuſquam Agrippina nominata fuit.

ΤΩΝ ΣΙΒΥΛΛΩΝ ΕΓΚΩΜΙΑ, ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ ΕΚ ΤΩΝ παλαιῶν συγγραφέων.

ΠΛΑΤΩΝ ΕΝ ΘΕΑΓ.

ΣΟΚ. Εἴποις ἂν οὖν μοι τίνα ἐπωνυμίαν ἔχει Βάκις τε καὶ Σίβυλλα, καὶ ὁ ἡμεδαπός Ἀμφίλυτος, ΘΕΑΓ. Τίνα γὰρ ἄλλην, ὦ Σώκρατες, πλήν γε χρησμῳδοί.

ΕΝ ΦΑΙΔΡΩ.

Τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν γίγνεται διὰ μανίας, θείᾳ μέντοι δόσει διδομένης. ἥ τε γὰρ δὴ ἐν Δελφοῖς προφῆτις, αἵ τ' ἐν Δωδώνῃ ἱέρειαι, μανεῖσαι μὲν πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ τὴν Ἑλλάδα εἰργάσαντο· σωφρονοῦσαι δὲ, βραχέα, ἢ οὐδέν. καὶ ἐὰν δὴ λέγωμεν Σίβυλλάν τε καὶ ἄλλοις, ὅσοι μαντικῇ χρώμενοι ἐνθέῳ πολ-

λὰ δὴ

SIBYLLARVM ELOGIA ET TESTIMONIA EX VETERIBUS auctoribus.

PLATO IN THEAGE.

Socr. Dic mihi, sodes, ecquo nomine Bacis, & Sibylla, & nostras ille Amphilytus appellãdi sint? Theag. Quonam alio, Socrates, nisi vates vocentur?

Idem in Phædro.

Maxima bona nobis contingunt per furorem diuino quodam munere concessum. nam quæ in Delphis est vates, eæque sacerdotes quæ sunt in Dodona furore correptæ, multis beneficiis & publice & priuatim Græciam affecerunt: mentis vero compotes, exigua aut nulla beneficia eidem tribuerũt. Quod si Sibyllam, aliosque omnes qui vaticinio vsi sunt, singulatim vellemus recensere, quãtas vtilitates sagaci illa rerum futurarum scientia

plurimis attulerint, in re omnibus perſpicua operam tempusque inſumeremus.

Ariſtoteles problematum ſect. xxx. quæſtione prima.

Multi etiam propterea, quod ille calor ſedi mentis in vicino eſt, morbis veſaniæ implicantur, aut inſtinctu lymphatico inferueſcunt. ex quo Sibyllæ efficiuntur, & Bacchæ, & omnes qui diuino ſpiraculo inſtigari creduntur, cum ſcilicet id non morbo, ſed naturali intemperie accidit.

Idem in libro de mirabilibus auſcultationibus.

Cumæ in Italia oſtenditur quoddam (vt videtur) conclaue ſubterraneum Sibyllæ fatidicæ: quam diutiſsime vixiſſe, & virginem permanſiſſe perhibent, patria quidem Erythræam, a quibuſdam vero Italiæ incolis Cumæam, ab aliis Melanchrænam dictam.

Diodo-

λὰ δὴ πολλοῖς προὔλεγον εἰς τὸ μέλλον ὀρθῶς, μηκύνοιμεν ἂν, δῆλα πᾶσι λέγοντες.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑ-των τμήματι λ΄. προβλ. α΄.

Πολλοὶ καὶ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι τοῦ νοεροῦ τόπου τὴν θερμασίαν (κράσεως μελαγχολικῆς,) νοσήμασιν ἁλίσκονται μανικοῖς, ἢ ἐνθουσιαστικοῖς. ὅθεν Σίβυλλαι, καὶ Βάκιδες, καὶ οἱ ἔνθεοι γίνονται πάντες, ὅταν μὴ νοσήματι γένωνται, ἀλλὰ φυσικῇ κράσει.

ὁ αὐτὸς ἐν τῷ περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων.

Ἐν τῇ Κύμῃ τῇ περὶ τὴν Ἰταλίαν δείκνυταί τις, ὡς ἔοικε, θάλαμος κατάγειος Σιβύλλης τῆς χρησμολόγου, ἣν πολυχρονιωτάτην γενομένην παρθένον διαμεῖναί φασιν, οὖσαν μὲν Ἐρυθραίαν, ὑπό τινων δὲ τῶν τὴν Ἰταλίαν κατοικούντων Κυμαίαν, ὑπὸ δέ τινων Μελάγκραιναν καλουμένην.

ΔΙΟΔΩΡΟΣ ΣΙΚΕΛΟΣ

ἱστορ. βιβλιοθήκης βιβλ. δ'.

Επειθ' οἱ μὲν Ἐπίγονοι τὴν πόλιν ἑλόντες διήρπασαν, καὶ τῆς Τειρεσίου θυγατρὸς Δάφνης ἐγκρατεῖς γενόμενοι, ταύτην μὲν ἀνέθεσαν εἰς Δελφούς, κατά τινα εὐχήν, ἀκροθίνιον τῷ θεῷ· αὕτη δὲ τὴν μαντικὴν τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἧττον εἰδυῖα, πολὺ μᾶλλον, ἐν τοῖς Δελφοῖς διατρίψασα, τὴν τέχνην ἐπηύξησε. φύσει δὲ θαυμαστῇ κεχορηγημένη, χρησμοὺς ἔγραψε παντοδαπούς, διαφόρους ταῖς κατασκευαῖς· παρ' ἧς φασὶ καὶ τὸν ποιητὴν Ὅμηρον πολλὰ τῶν ἐπῶν σφετερισάμενον, κοσμῆσαι τὴν ἰδίαν ποίησιν. ἐνθεαζούσης δὲ αὐτῆς πολλάκις, καὶ χρησμοὺς ἀποφαινομένης, φασὶν ἐπικληθῆναι Σίβυλλαν· τὸ γὰρ ἐνθεάζειν κατὰ γλῶσσαν ὑπάρχειν σιβυλλαίνειν.

παρὰ τὸ σιβύλλαινειν.

Στρα-

Diodorus Siculus bibliothecæ lib. IIII.

Thebæ captæ ac dirutæ sunt. Tiresiæ filiam Daphnen postea cum victores cepissent, in Delphos voto suscepto misere oblationem Deo. Ea diuinandi artem edocta, in Delphis degens, multo maiorem scientiam assecuta est. Itaque natura admirabili duce, plurima scripsit varij generis responsa. Cuius ex versibus Homerum poetam ferunt multa ad ornatum sui poematis sumpta transtulisse. Cum hæc sæpius Dei spiritu ferretur multaque traderet responsa, Sibylla ab omnibus cognominata est. nam plenam deo, & Sibyllam esse, idem notat.

Strabo libro XIV.

Erythris nata fuit priscis temporibus Sibylla, mulier fatidica & diuino furore incitata. Alexandri etiam tempore alia fuit ibidem orta, & itidem vates, nomine Athenais.

Idem libro XVII.

Multis a nobis de Ammone dictis, id tantum adijcimus: veteribus & diuinationem vniuersam, & oracula in summo fuisse honore: nunc eadem admodum negligi, Romanis in Sibyllæ oraculis & Etrusca diuinatione per extispicia, auguria, & seruationes de cœlo, adquiescentibus.

Et mox.

De generis quidē nobilitate etiam Ery-

ΣΤΡΑΒΩΝ ΒΙΒΛ.

Ἐκ δὲ Ἐρυθρῶν Σιβύλλα ἐστίν, ἔνθοις καὶ μαντικὴ γυνὴ τῶν ἀρχαίων τις. κατ' Ἀλέξανδρον δὲ ἄλλη ἦν τὸν αὐτὸν τρόπον μαντική, καλουμένη Ἀθηναΐς, ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως.

ὁ αὐτὸς βιβλ. ιζ.

Πολλὰ δ' εἰρηκότες περὶ τοῦ Ἄμμωνος, τοσοῦτον εἰπεῖν βουλόμεθα· ὅτι τοῖς ἀρχαίοις μᾶλλον ἦν ἐν τιμῇ καὶ ἡ μαντικὴ καθόλου, καὶ τὰ χρηστήρια· νυνὶ δ' ὀλιγωρία κατέχει πολλή, τῶν Ῥωμαίων ἀρκουμένων τοῖς Σιβύλλης χρησμοῖς, καὶ τοῖς Τυρρηνικοῖς θεοπροπίοις, διά τε σπλάγχνων, καὶ ὀρνιθείας, καὶ διοσημείων.

Καὶ αὐτίκα.

Περὶ δὲ τῆς ἀληθείας καὶ τὴν Ἐρυθραίαν

Ἀθηναΐδα φησὶν ἀνειπεῖν. καὶ γὰρ ταύτην ὁμοίαν γενέσθαι τῇ παλαιᾷ Σιβύλλῃ τῇ Ἐρυθραίᾳ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν.

Σίβυλλα μαινομένῳ στόματι, καθ' Ἡράκλειτον, ἀγέλαστα καὶ ἀκαλλώπιστα καὶ ἀμύριστα φθεγγομένη, χιλίων ἐτῶν ἐξικνεῖται τῇ φωνῇ διὰ τὸν θεόν.

Καὶ μετ' ὀλίγον.

Ὅμοια δὲ περὶ τῶν Σιβυλλείων ἀπεκρινάμην. ἐπεὶ γὰρ ἔστημεν κατὰ τὴν πέτραν γενόμενοι τὴν κατὰ τὸ βουλευτήριον, ἐφ' ἧς λέγεται καθίζεσθαι τὴν πρώτην Σίβυλλαν ἐκ τοῦ Ελικῶνος παραγενομένην, ὑπὸ τῶν μουσῶν τραφεῖσαν, (ἔνιοι δέ φασιν εἰς Μαλεῶνα ἀφικέσθαι, Λαμίας οὖσαν θυγατέρα τοῦ Ποσειδῶνος) ὁ μὲν Σεραπίων ἐμνήσθη τῶν ἐπῶν,

ἐν οἷς

thræam Athenaidem effatam ferunt, quæ Erythrææ antiquæ Sibyllæ similis fuerit.

Plutarchus in libro, cur nam Pythia non reddat oracula carmine.

Sibylla furente ore, vt ait Heracletus, risus, ornatus & fuci expertia sonant, Dei beneficio vocem ad CIↃ. *annos continuat.*

Et paulo post.

Similia etiam de Sibyllinis respondebam. Nam quum adstitissemus ad saxum curiæ vicinum, cui insedisse dicitur prima Sibylla quum eo ex Helicone venisset, a Musis enutrita (alij ad Maleonem aduenisse eam dicunt filiam Lamiæ quæ Neptuno nata fuit) Serapio mentionem fecit versuum, in

quibus ipsa sese celebrans, vaticinandi finem ne morte quidem facturam se ait: sed se in luna circumire, mutata in eam quæ dicitur in luna apparere faciem: spiritum autem aeri cōtemperatum, semper omnia suo motu edíturum: e corpore autem in terra mutato herbas ac materiem exstituram quibus sacræ pecudes nutriantur, varios colores, formas, & qualitates viscerum habentes, vnde hominibus futura præmonstrentur. Hæc quum Boethus aperte derideret, Zous, Vt, inquit, hæc maxime fabularum videantur similia, tamen vaticinijs testimonium ferunt multarum Græcarum vrbium excidia atque migrationes, multorum barbaricorum exercituum irruptiones, imperiorum euersiones. Hæc vero quæ recens apud Cumas & Dicæarchiam acciderūt, nōne pridem

Sibyllinis

ἐν οἷς ὕμνησεν ἑαυτήν, ὡς οὐδὲ ἀποθανοῦσα λήξει μαντικῆς· ἀλλ᾽ αὐτὴ μὲν ἐν τῇ σελήνῃ περίεισι τὸ καλούμενον φαινόμενον γινομένη πρόσωπον, τῷ δὲ ἀέρι τὸ πνεῦμα συγκραθὲν, ἐν φήμαις ἀεὶ φορήσεται καὶ κληδόσιν. ἐκ δὲ τοῦ σώματος μεταβαλόντος ἐν τῇ γῇ πόας καὶ ὕλης ἀναφυομένης, βοσκήσεται ταύτην ἱερὰ θρέμματα, χρόας τε παντοδαπὰς ἴσχοντα, καὶ μορφὰς, καὶ ποιότητας ἐπὶ τῶν σπλάγχνων, ἀφ᾽ ὧν αἱ προδηλώσεις ἀνθρώποις τοῦ μέλλοντος. ὁ δὲ Βόηθος ἔτι μᾶλλον ἦν φανερὸς καταγελῶν· τοῦ δὲ Ζώου εἰπόντος, ὡς εἰ καὶ ταῦτα μύθοις ἔοικεν, ἀλλὰ ταῖς τε μαντείαις ἐπιμαρτυροῦσι πολλαὶ μὲν ἀναστάσεις καὶ μετοικισμοὶ πόλεων Ἑλληνίδων, πολλαὶ δὲ βαρβαρικῶν στρατιῶν ἐπιφάνειαι, καὶ ἀναιρέσεις ἡγεμονικῶν· ταυτὶ δὲ τὰ πρόσφατα καὶ νέα πάθη περί τε Κύμην καὶ Δικαιαρχίαν, οὐχ ὑμνούμενα πάλαι καὶ ᾀδόμενα διὰ τῆς

Σιβυλλείων ὁ χρόνος ὥσπερ ὀφείλων ἀποδέδωκεν, ἐκρήξεις πυρὸς ὀρείου, καὶ ζέσεις θαλασσίας, καὶ πέτρων καὶ φλεγμονῶν ὑπὸ πνεύματος ἀναῤῥίψεις, καὶ φθορὰς πόλεων ἅμα τοσούτων καὶ τηλικούτων, ὡς μεθ' ἡμέραν ἐπελθοῦσιν ἄγνοιαν εἶναι καὶ ἀσάφειαν ὅπου κατῴκηντο τῆς χώρας συγκεχυμένης. Ταῦτα γὰρ εἰ γέγονε, πιστοῦσθαι χαλεπόν ἐστι, μήτοι γε προειπεῖν ἄνευ θειότητος.

Καὶ αὖθις.

Σίβυλλαι δὲ αὗται καὶ Βάκιδες ὥσπερ εἰς πόντον ἀτεκμάρτως τὸν χρόνον κατέβαλον, καὶ διέσπειραν ὡς ἔτυχε παντοδαπῶν ὀνόματα καὶ ῥήματα παθῶν καὶ συμπτωμάτων· οἷς γινομένων ἐνίων ἀπὸ τύχης, ὁμοίως ψεῦδός ἐστι τὸ νῦν λεγόμενον, κἂν ὕστερον ἀληθῶς, εἰ τύχοι, γένηται. Τοιαῦτα τοῦ Βοέθου διεξιόντος, ὁ Σεραπίων, Δίκαιον (ἔφη) τὸ ἀξίωμα περὶ τῶν οὕτως λέγει Βόηθος ἀορίστως καὶ ἀνυποθέτως

λεγο-

Sibyllinis decantata carminibus tempus veluti debens persoluit? eruptionem inquam montani ignis, feruorem maris, saxorum & massarum flagrantium venti vi eiectionem, tot tantarumque simul vrbium interitum, vt hodie qui ea loca accedunt, non poßint cernere vbinam conditæ fuerint.

Item.

Sibyllæ autem & Bacchides tanquam in mare promiscue in tempus coniecerunt, & vt in buccam venit disseminauerunt nomina & verba omnis generis euentuum. quorum quædam quum fortuito euenerint, similiter falsum est quod nunc dicitur, etiamsi postmodo verum fiat re contingente. Hæc loquuto Boetho, Vera est, inquit Serapio, hæc sententia de his quæ ita prædicuntur sicut Boethus dixit, indefinite & incerto argumen-

to: puta, si vicit imperator cui prædicta fuit victoria, si vrbs deletur cui exscidiũ prædictum est. Ubi autem non modo quid futurum sit, sed etiam quomodo, quando, qua occasione, quo auctore, prædicitur: non hoc est coniectatio fortasse futuri, sed certo futuri prædictio.

Paulo post.

Multa nomina videmus ab cognominibus occultari. Herophilam Erythræam, fatidica quod esset, Sibyllam appellauerunt.

Ælianus variæ historiæ libro XII.

Sibyllæ sunt quattuor, Erythræa, Samia, Ægyptia, & Sardiana. Adiungunt quidam sex alias, vt sint omnes numero decem, e quibus Cumæa & Judæa esse feruntur.

Pausanias

λεγομένων· εἰ νίκη στρατηγῷ προείρηται, νενίκηκεν· εἰ πόλεως ἀναίρεσις, ἀπόλωλεν. ὅπερ οὖν οὐ μόνον λέγεται τὸ γενησόμενον, ἀλλὰ καὶ πῶς καὶ πότε καὶ μετὰ τί καὶ μετὰ τίνος, οὐκ ἔστιν εἰκασμὸς τῶν τάχα γενησομένων, ἀλλὰ τῶν πάντως ἐσομένων προδήλωσις.

μετὰ βραχύ.

Πολλὰ, ὡς ἔοικε, τῶν ὀνομάτων ἀποκρύπτουσιν αἱ παρωνυμίαι. Ἡροφίλην τὴν Ἐρυθραίαν, μαντικὴν γενομένην, Σιβύλλαν προσηγόρευσαν.

ΑΙΛΙΑΝΟΣ ΠΟΙΚΙΛΗΣ ἱστορίας βιβλίῳ ιβ'.

Σίβυλλαι τέσσαρες, ἡ Ἐρυθραία, ἡ Σαμία, ἡ Αἰγυπτία, ἡ Σαρδιανή· οἱ δέ φασιν, καὶ ἑτέρας ἕξ, ὡς εἶναι τὰς πάσας δέκα, ὧν εἶναι καὶ τὴν Κυμαίαν, καὶ τὴν Ἰουδαίαν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΦΩΚΙΚΟΙΣ.

Πέτρα δέ ἐστιν ἀνίσχουσα ὑπὲρ ταύτης. ἐπὶ ταύτῃ Δελφοὶ στᾶσαν φασὶν ᾆσαι τοὺς χρησμοὺς ὄνομα Ηροφίλην, Σιβύλλαν δὲ ἐπίκλησιν τὴν πρότερον γενομένην. ταύτην ταῖς μάλιστα ὁμοίως οὖσαν ἀρχαίαν εὕρεισκον, ἣν θυγατέρα Ελληνες Διὸς καὶ Λαμίας τῆς Ποσειδῶνος φασὶν εἶναι, καὶ χρησμοὺς τὴν αὐτὴν γυναικῶν πρώτην ᾆσαι, καὶ ὑπὸ τῶν Λιβύων Σιβύλλαν λέγουσιν ὀνομασθῆναι. ἡ δὲ Ηροφίλη, νεωτέρα μὲν ἐκείνης, φαίνεται δὲ ὅμως πρὸ τοῦ πολέμου γεγονυῖα καὶ αὐτὴ τοῦ τρωϊκοῦ. καὶ Ελένην τὲ προεδήλωσεν ἐν τοῖς χρησμοῖς, ὡς ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης τραφήσοιτο ἐν Σπάρτῃ, καὶ ὡς Ιλιον ἁλώσεται δι' αὐτὴν ὑπὸ Ελλήνων. Δήλιοι δὲ καὶ ὕμνων μέμνηνται τῆς γυναικὸς ἐς Ἀπόλλωνα. καλεῖ δὲ οὐκ Ηροφίλην μόνην, ἀλλὰ καὶ

Αρτεμιν

Pausanias in Phocicis.

Saxum illic eminet, de quo Sibyllam Herophilen oracula canere solitam Delphi tradidere, quæ cognomine Sibylla nuncupata ab initio fuit. Hanc perinde atque aliam quamuis antiquam fuisse comperi. Filiam Græci Iouis & Lamiæ dictitant: Lamiam ipsam Neptuno genitam, mulierum omnium primam vaticinatam, & ab Afris Sibyllam nominatam. hæc vero de qua nunc est sermo, Herophile, illa certe posterior: constat tamen & ipsam ante Troianum bellum viguisse. prædixit enim ad Asiæ & Europæ perniciem, Spartæ Helenam educatum iri: propter quam futurum esset, vt Ilium euertetur a Græcis. Eius feminæ hymnorum in Apollinem, Delij mentionem faciunt. Ipsa vero se non Herophilen solum, sed Dia-

nam etiam suis versibus vocat. est vbi vxorem se, & vbi vel sororem, vel filiam Apollinis esse dicit: sed hæc scilicet furens, & diuino afflatu perculsa. Alibi vero immortali matre (Idæarum scilicet nympharum vna) patre homine se natam dixit, hisce versibus:

Partim ego Cetiuoro mortali parte creata,
Partim immortali Nympha: me fontibus Ida
Eduxit vitreis, tenuis glebaque rubente
Marpessus matri patria est, fluuiusque Aidoneus.

Extant autem adhuc in Ida Phrygiæ Marpeßi vrbis vestigia, quo loco sunt inquilini circiter LX. *Tota est circa Marpessum terra subrussa, & mire torrida. Quocirca quod Ladon amnis modo se subter terram abdat, modo rursus emergat, ac eiusmodi sæpius repetitis vicibus*

postremo

Ἄρτεμιν ἐν τοῖς ἔπεσιν αὐτὴν, καὶ Ἀπόλλωνος γυνὴ γαμετὴ, τὸ δὲ ἀδελφὴ, καὶ αὖθις θυγάτηρ φησὶν εἶναι. Ταῦτα μὲν δὴ μαινομένη τε καὶ ἐκ τοῦ θεοῦ κάτοχος πεποίηκεν. Ἑτέρωθι δὲ εἶπε τῶν χρησμῶν, ὡς μητρὸς μὲν ἀθανάτης εἴη μιᾶς τῶν ἐν Ἴδῃ Νυμφῶν, πατρὸς δὲ ἀνθρώπου· καὶ οὕτω λέγει τὰ ἔπη·

Εἰμὶ δ' ἐγὼ γεγαυῖα μέσον θνητοῦ τε θεᾶς τε,
Νύμφης δ' ἀθανάτης, πατρὸς δ' αὖ κητοφάγοιο,
Μητρόθεν Ἰδογενὴς, πατρὶς δέ μοι ἐστὶν ἐρυθρὴ
Μάρπησσος, μητρὸς ἱερὴ ποταμὸς δ' Αἰδωνεύς.

Ην δὲ ἔτι καὶ ἐν τῇ Ἴδῃ τῇ Τρωϊκῇ πόλεως Μαρπήσσου τὰ ἐρείπια, καὶ ἐν αὐτοῖς οἰκήτορες ὡς ἑξήκοντα ἄνθρωποι· ὑπέρυθρος δὲ πᾶσα περὶ τὸ Μάρπησσον γῆ, καὶ δεινῶς ἐστιν αὐχμώδης· ὥστε καὶ τῷ Λάδωνι ποταμῷ καταδύεσθαί τε, ἐς τὴν χώραν, καὶ ἀναχόντι τὸ αὐτὸ αὖθις πάσχειν, τέλος δὲ καὶ ἀφανίζεσθαι κατὰ τῆς

γῆς· αἴτιον (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐστιν, ὅτι λεπτή τε κατὰ τοῦτο καὶ σπηλαιώδης ἐστιν ἡ Ἴδη. ἀπέχει δὲ Ἀλεξανδρείας τῆς ἐν τῇ Τρῳάδι τεσσαράκοντα ἡ Μάρπησσος καὶ διακόσια στάδια, Τὴν δὲ Ἡροφίλην οἱ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, ταύτην νεωκόρον τε τοῦ Ἀπόλλωνος γενέσθαι τοῦ Σμινθέως, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνείρατι τῷ Ἑκάβης χρῆσαί φασιν αὐτὴν, ἃ δὴ καὶ ἐπιτελεσθέντα ἴσμεν. Αὕτη ἡ Σιβύλλα ᾤκησε μὲν τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν Σάμῳ, ἀφίκετο δὲ καὶ ἐς Κλάρον τὴν Κολοφονίων, καὶ ἐς Δῆλον τε, καὶ ἐς Δελφούς. ὁπότε δὲ ἀφίκοιτο, ἐπὶ ταύτης ἱσταμένη τῆς πέτρας ᾖδε. Τὸ μέντοι χρεὼν αὐτὴν ἐπέλαβεν ἐν τῇ Τρῳάδι· καί οἱ τὸ μνῆμα ἐν τῷ ἄλσει τοῦ Σμινθέως ἐστὶ, καὶ ἐλεγεῖον ἐπὶ στήλης.

Ἁδ' ἐγὼ ὁ Φοίβοιο σαφηγερίς. εἰμι Σίβυλλα,
Τῷδ' ὑπὸ λαϊνέῳ σάματι πυθομένα.
Παρθένος αὐδάεσσα τὸ πρίν, νῦν δ' αἰὲν ἄναυδος
Μοίρᾳ ὑπὸ στιβαρῇ τῷδε λαχοῦσα πέδαν.

Ἀλλὰ

postremo penitus occultetur, ad Idæ montis naturam arbitror referendum, quod rarum est ac pertenue solum, & multis cuniculis cauernosum. Abest ab Alexandrea, quæ est in Troade, Marpessus stadia ferme ducenta & quadraginta. Et Herophilen quidem, qui Alexandreæ degunt, Apollinis aiunt Sminthei fuisse aedituam: Hecubæ vero somnium interpretatam ita vt rei qui vulgo notissimus est euentum diuinarit. Magnam vitæ partem egit hæc Sibylla Sami: sed Claron etiam, quæ Colophoniorum vrbs est, venit: venit eadem Delon, & Delphos: ac Delphis quidem, de quo diximus saxo vaticinia edebat sua. Mors ei in Troade contigit: eius est sepulcrum in Sminthei luco, incisis columnæ elogijs:

Illa ego sum Phœbi interpres non vana Sibylla,
Hic quæ marmoreo contineor tumulo:
Vocalis quondam, æternum nunc muta puella,
Heu nimis hæc fati compede pressa graui.

Mercurio tamen & Nymphis ſociata quieſco,
Phœbo, quod fuerim grata, ferens pretium.

Iuxta ſepulchrum erectus eſt Mercurius e lapide figura quadrangula. Ad læuam aqua in conceptaculum delabitur, vbi Nympharum ſigna ſunt. Erythræi (de Herophile enim hi acerrime Græcorum omnium certant) Corycum montem & in eo antrum oſtendunt, in quo natam Herophilen dicunt. Parentes eius fuiſſe Theodorum paſtorem indigenam, & Nympham, cui fuerit cognomen Idææ. Cognominis non eſſe aliam rationem, quã quod condenſa arboribus loca Idas tunc homines appellarint. Verſum quidem de Marpeſſo, deque Aidoneo flumine, eximũt Erythræi ex Herophiles carmine. Iã poſt illã, eam quæ fatidica ipſa etiã fuit, e Cumis

Ἀλλὰ πέλας Νύμφαισι καὶ Ἑρμῇ τῷδ' ὑπόκειμαι,
Μοῖραν ἔχουσ' Ἑκάτου τῆς τότ' ἀνακτορίης.

Ὁ μὲν δὴ παρὰ τὸ μνῆμα ἕστηκεν Ἑρμῆς λίθου τετράγωνον σχῆμα. ἐξ ἀριστερᾶς δὲ ὕδωρ τε καὶ κατερχόμενον ἐς κρήνην, καὶ τῶν Νυμφῶν ἐστι τὰ ἀγάλματα. Ἐρυθραῖοι δὲ (ἀμφισβητοῦσι γὰρ τῆς Ἡροφίλης προθυμότατα Ἑλλήνων) Κώρυκόν τε καλούμενον ὄρος, καὶ ἐν τῷ ὄρει σπήλαιον ἀποφαίνουσι, τεχθῆναι τὴν Ἡροφίλην ἐν αὐτῷ λέγοντες, Θεοδώρου δὲ ἐπιχωρίου ποιμένος καὶ Νύμφης παῖδα εἶναι. Ἰδαίαν δὲ ἐπίκλησιν γενέσθαι τῇ Νύμφῃ, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, τῶν δὲ χωρίων τὰ δασέα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἴδας τότε ὀνομάζεσθαι. Τὸ δὲ ἔπος τὸ ἐς τὴν Μάρπησσον, καὶ τὸν ποταμὸν τὸν Αἰδωνέα, τοῦτο μὲν Ἐρυθραῖοι τὸ ἔπος ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τῶν χρησμῶν. Τὴν δὲ ἐπὶ ταύτῃ χρησμοὺς κατὰ ταῦτα, εἰποῦσαν ἐν

Κύμης τῆς ἐν Ὀπικοῖς εἶναι, καλεῖσθαι δὲ αὐτὴν Δημὼ, συνέγραψεν Ὑπέροχος ἀνὴρ Κυμαῖος. χρησμὸν δὲ οἱ Κυμαῖοι τῆς γυναικὸς ταύτης ἐς οὐδένα εἶχον ἐπιδεῖξαι, λίθου δὲ ὑδρίαν ἐν Ἀπόλλωνος ἱερῷ δεικνύουσιν οὐ μεγάλην, τῆς Σιβύλλης ἐνταῦθα κεῖσθαι φάμενοι τὰ ὀστᾶ. Ἐπετράφη δὲ καὶ ὕστερον τῆς Δημοῦς παρὰ Ἑβραίοις τοῖς ὑπὲρ τῆς Παλαιστίνης γυνὴ χρησμολόγος, ὄνομα δὲ αὐτῇ Σάββη. Βηρώσου δὲ εἶναι πατρὸς, καὶ Ἐρυμάνθης μητρός φασι Σάββην. οἱ δὲ αὐτὴν Βαβυλωνίαν, ἕτεροι δὲ Σιβύλλην καλοῦσιν Αἰγυπτίαν. Φαεννὶς δὲ θυγάτηρ βασιλεύσαντος ἀνδρὸς ἐν Χάοσι, καὶ αἱ πέλειαι παρὰ Δωδωναίοις ἐμαντεύσαντο μὲν ἐκ θεοῦ καὶ αὗται· Σίβυλλαι δὲ ὑπὸ ἀνθρώπων οὐκ ἐκλήθησαν. τῆς μέντοι δὴ πυθέσθαι τὴν ἡλικίαν καὶ ἐπιλέξασθαι ῥάδιον τοῖς χρησμοῖς. Ἀντιόχου γὰρ μετὰ τὸ

ἁλῶναι

Cumis quæ ſunt in Opicis) & Demó nomine fuiſſe appellatam, Hyperochus vir Cumanus ſcripſit. Eius tamẽ feminæ prædictionem omnino nullam Cumani, quã cuiquam oſtenderent, habuerunt: oſtendunt tantum vrnulam in Apollinis lapideam, in ea Sibyllæ condita eſſe oſſa dictitantes. Poſt Demó in fatidicarum feminarum numerum conſcripſerunt Hebræi qui ſupra Palæſtinam ſunt, gentilem ſuam, Sabbam nomine, quam Beroſo patre, matre Erymanthe genitam tradunt. hanc alij Babyloniam, Ægyptiam alij Sibyllam vocant. Phaennis vero, hominis in Chaonibus regnantis filia, & Peleæ apud Dodonæos (quas columbas fuiſſe fabulati ſunt) diuinarunt illæ quidem, Sibyllæ tamen non fuerunt ab hominibus vocitatæ Phaënnidis certe neque ætatem inquirere, neque vaticinia colligere eſt difficile: iiſdem enim temporibus extitit, quibus regnum Antiochus

F

capto Demetrio occupauit. Peleadas vero Phemonoë fuisse dicunt ætate superiores, & mulierum omnium primas versus illos decantasse:

Iupiter est, fuit, atque erit; o bone Iupiter alme,
Quæ tribuit fruges, tellurem dicite matrem.

Iustinus in admonitorio ad Græcos.

Perfacile autem vobis erit, rectam religionem ex parte aliqua, & ea quæ proxime ad prophetarum accedunt doctrinam, a veteri Sibylla ex afflatu quodam mirifico per sortes ac responsa vos docente percipere. Hanc Babylone ortam, Berosi, qui Chaldaicam historiam scripsit, filiam ad Campaniæ oras nescio quomodo peruenisse ferunt, vbi responsa dedit, in vrbe cui Cumæ nomen est.

ἀλῶναι Δημήτρειον αὐτίκα ἐς τὴν ἀρχὴν καθισταμένον γέγονε Φαεννίς. τὰς Πελειάδας δὲ Φημονόης τε ἔτι προτέρας γενέσθαι λέγουσι, καὶ ᾆσαι γυναικῶν πρώτας τάδε τὰ ἔπη.

Ζεὺς ἦν, Ζεὺς ἐστί, Ζεὺς ἔσεται, ὦ μεγάλε Ζεῦ.
Α καρποὺς ἀνίει, διὸ κλῄζετε μητέρα γαῖαν.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ ΕΝ ΛΟΓΩ
Παραινετικῷ πρὸς Ἕλληνας.

Ἔσται δὲ ὑμῖν ῥᾳδίως τὴν ὀρθὴν θεοσέβειαν ἐν μέροις παρὰ τῆς παλαιᾶς Σιβύλλης ἔκ τινος δυνατῆς ἐπιπνοίας διὰ χρησμῶν ὑμᾶς διδασκούσης, μανθάνειν ταῦθ᾽ ἅπερ ἐγγὺς εἶναι δοκεῖ τῆς τῶν προφητῶν διδασκαλίας. ταύτην δὲ ἐν μὲν Βαβυλῶνος ὡρμῆσθαί φασι, Βηρώσου τοῦ τὴν Χαλδαϊκὴν ἱστορίαν γράψαντος θυγατέρα οὖσαν, εἰς δὲ τὰ μέρη τῆς Καμπανίας οὐκ οἶδ᾽ ὅπως διαβᾶσαν, ἐκεῖ τοὺς χρησμοὺς ἐξαγορεύειν ἐν τινι Κουμᾷ οὕτω καλου-

μένῃ πόλει, ἐξ σημαίοις διεσώσῃ Βαΐων, ἔνθα τὰ θερμὰ τῆς Καμπανίας εἶναι συμβαίνει. ἐθεασάμεθα δὲ ἐν τῇ πόλει γενόμενοι καί τινα τόπον ἐν ᾧ βασιλικὴν μεγίστην ἐξ ἑνὸς ἐξεσμένην λίθου ἔγνωμεν, πρᾶγμα μέγιστον, καὶ παντὸς θαύματος ἄξιον, ἔνθα τοὺς χρησμοὺς αὐτὴν ἀπαγγέλλειν (4) ὡς τὰ πάτρια παρειληφότες παρὰ τῶν ἑαυτῶν προγόνων, ἔφασκον. ἐν μέσῳ δὲ τῆς βασιλικῆς ἐπεδείκνυον ἡμῖν τρεῖς δεξαμενὰς ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐξεσμένας λίθου, ὧν πληρουμένων ὕδατος, λούεσθαι αὐτὴν ἐν αὐταῖς ἔλεγον, καὶ στολὴν ἀναλαμβάνουσαν, εἰς τὸν ἐνδότατον τῆς βασιλικῆς βαδίζειν οἶκον ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐξεσμένον λίθου, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου καθεζομένην ἐπὶ ὑψηλοῦ βήματος καὶ θρόνου. οὕτω τοὺς χρησμοὺς ἐξαγορεύειν. Ταύτης δὲ τῆς Σιβύλλης ὡς χρησμῳδοῦ πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι τῶν συγγραφέων μέμνηνται, καὶ Πλά-

των ἐν

men est, sexto a Baijs (qui locus thermas Campanas habet) lapide. Vidimus sane ea in vrbe cum essemus, locum quendam, vbi basilicam ingentem vno fabrefactam saxo conspeximus, rem profecto maximã & admiratione omni dignissimam: vbi oracula eam edidisse, qui res patrias a maioribus suis quasi per manus traditas acceperãt affirmabãt. In media autem basilica nobis illi ostenderunt tria solia ex eodẽ excisa lapide, quibus aqua repletis lauisse ibi eam, & stola sumpta in penitissimam se basilicæ ædem eodem extructam saxo abdere, atque in media ea æde super subliniore gradu & throno consideri solitam, & sortes ad eum modum promulgasse dixerunt. Huius Sibyllæ tanquam fatidicæ cum permulti alij meminere scriptores, tum etiam Plato in Phædro. Mihi certe quidem is videtur, cum in illius

vaticinia incidisset, vates diuinitate donasse. Videbat enim prædictiones eius ad rẽ conferri ac proinde admiratione ductus in libro ad Menonem fatidicos laudat, & ad verbũ ita scribit: Recte profecto diuinos eos appellauerimus, quos modo vocamus fatidicos & vates, nec minus hos etiã (in reipublicæ administratione versantes homines) quàm reliquos, atq; insuper eos quoque dixerimus diuinos esse, atque numine instigari afflatos, nec non a Deo agitari attonitos, qui res multas & magnas recte & vere dicunt, nihil eorum quæ loquuntur intelligentes: manifesto & aperte ad carmina respiciens Sibyllæ. Huic enim haudquaquã, sicuti Poetis, etiã postquã poemata scripsere, facultas fuit corrigẽdi atque expoliẽdi respõsa sua, iuxta exquisitionẽ numerorũ & dimensionũ carminis rationẽ: sed in ipso afflatus tempore sortes illa suas explebat: & euanescẽte instinctu ipso, simul quoque dictorum memoria euanuit. Atque hæc ipsa causa est

τῶν ἐν τῷ Φαίδρῳ. δοκεῖ δέ μοι ταῖς ταύ-
της χρησμοῖς ἐντυχὼν ὁ Πλάτων τοὺς χρη-
σμῳδοὺς ἐκθειάζειν. ἑώρα γὰρ τὰ ὑπ' αὐ-
τῆς πάλαι προειρημένα ἔργοις πληρούμενα
καὶ διὰ τοῦτο θαυμάσας ἐν τῷ πρὸς Μένω-
να λόγῳ, αὐταῖς λέξεσιν ἐπαινῶν τοὺς χρη-
σμῳδούς· οὐχ' ἥκιστα φαῖμεν ἂν τούτοις
θείοις εἶναι καὶ ἐνθουσιάζειν ἐπίπνοις ὄντας, καὶ
κατεχομένους ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὅταν κατορθῶσι
λέγοντες πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα,
μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι, σαφῶς καὶ φανε-
ρῶς εἰς τοὺς Σιβύλλης ἀφορῶν χρησμούς·
αὕτη γὰρ οὐχ ὥσπερ οἱ ποιηταὶ, καὶ μετὰ τὸ γρά-
ψαι τὰ ποιήματα εἶχεν ἐξουσίαν διορθοῦ-
σθαι, καὶ ἐπιξέειν μάλιστα διὰ τὴν τῶν μέτρων
ἀκρίβειαν, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ τῆς ἐπιπνοίας
καιρῷ τὰ τῆς προφητείας ἐπλήρου. παυσα-
μένης δὲ τῆς ἐπιπνοίας, ἐπέπαυτο καὶ ἡ
τῶν εἰρημένων μνήμη. τοῦτ' οὖν αἴτιον

τοῦ μὴ πάντα τὰ μέτρα τῶν ἐπῶν τῆς Σιβύλλης σώζεσθαι. αὐτοὶ γὰρ ἐν τῇ πόλει γενόμενοι παρὰ τῶν περιηγητῶν μεμαθήκαμεν, τῶν καὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἐχρησμῴδει ἡμῖν ὑποδειξάντων, καὶ φακόν τινα ἐκ χαλκοῦ κατεσκευασμένον, ἐν ᾧ τὰ λείψανα αὐτῆς σώζεσθαι ἔλεγον. ἔφασκον δὲ μετὰ πάντων ὧν διηγοῦντο καὶ τοῦτο, ὡς παρὰ τῶν προγόνων ἀκηκοότες, ὅτι οἱ ἐκλαμβάνοντες τοὺς χρησμοὺς, τηνικαῦτα ἐκτὸς παιδεύσεως ὄντες πολλαχοῦ τῆς τῶν μέτρων ἀκριβείας διήμαρτον, καὶ ταύτην ἔλεγον αἰτίαν εἶναι τῆς ἐνίων ἐπῶν ἀμετρείας, τῆς μὲν χρησμῳδοῦ μετὰ τὸ πεπαῦσθαι τῆς κατοχῆς καὶ τῆς ἐπιπνοίας, μὴ μεμνημένης τῶν εἰρημένων, τῶν δὲ ὑπογραφέων δι' ἀπαιδευσίαν τῆς τῶν μέτρων ἀκριβείας ἐκπεπτωκότων. διὰ τοῦτο τοίνυν τὸν Πλάτωνα εἰς τοὺς τῆς Σιβύλλης ἀφορῶντα χρησμοὺς περὶ τῶν χρησμῳδῶν τοῦτ'

εἰρηκέναι

quamobrem non omnes carminis numeros Sibyllæ seruent oracula. Quin ipsi quoque, cum in vrbe ea essemus, indicibus, qui hospites ad ea quæ visenda sunt ducere solent, ostendentibus, qui nobis loca etiam in quibus illa est vaticinata commonstrarũt, vidimus loculum quendam ex aere elaboratum, vbi reliquias eius seruari dicebant. Insuper inter alia omnia quæ indices isti exposuerunt, illud quoque fuit: a maioribus se audiuisse, quod qui responsa ab oraculo excipiebant, quia tum ab eruditione alieni fuissent, multoties in accuratiore numerorum obseruatione errauerint: & proinde istam illi carminum quorundã inconcinnitatis attulerunt causam, quod cum vates ipsa mentis emotione et afflatu libera, dictorum suorum memoriam non retinuerit: tum qui oracula scripto mandabant, propter imperitiam numerorum obseruãdorum accurata ratione exciderint. Quapropter Platonẽ in Sibyllæ oracula innuẽtem, de vatibus hoc

dixisse constat, ita scribentem: Cum multas magnasque res recte & vere dicunt, nihil eorum quæ loquuntur intelligentes. Porro cum non in poeticis numeris, neque in ea quæ apud vos clara habetur eruditione, viri Græci, res veri cultus Dei sint sitæ, relicta deinceps carminum & orationum exquisita ratione, ad dicta Sibyllæ, citra contentionis studium, animum aduertentes, cognoscite tandem, quorum vobis illa bonorum futura sit cōciliatrix, Seruatoris nostri Iesu Christi aduentum disertis verbis clare prædicens: Qui cum Dei sit verbum, virtute ac potentia ab eo indiscretum, homine qui iuxta imaginem & similitudinem Dei conformatus est, assumpto, ad memoriam nos priscorum parentum nostrorum religionis reuocauit. quam qui ex eis prognati sunt, mortales relinquentes, inuidi dæmonis instinctu, ad eorum qui dicuntur & non sunt, vtpote falsorũ deorum, delapsi sunt cultum. Quod si vos addubitatio aliqua conturbat,

εἰρηκέναι δῆλον. ἔφη γὰρ οὕτως, Ὅταν κατορθῶσι λέγοντες πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι. Πλὴν ἀλλ' ἐπειδήπερ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἐν ποιητικοῖς μέτροις τὰ τῆς ἀληθοῦς θεοσεβείας πράγματα, οὐδὲ ἐν τῇ παρ' ὑμῖν εὐδοκιμούσῃ παιδεύσει, ἀφέμενοι λοιπὸν τῆς τῶν μέτρων καὶ λόγων ἀκριβείας, τοῖς ὑπ' αὐτοῖς εἰρημένοις ἀφιλονείκως προσέχοντες, γνῶτε πόσων ὑμῖν ἀγαθῶν αἰτία ἔσται, τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἄφιξιν σαφῶς καὶ φανερῶς προαγορεύουσα, ὃς τοῦ Θεοῦ ὑπάρχων λόγος ἀχώριστος δυνάμει, τὸν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ πλασθέντα ἀναλαβὼν ἄνθρωπον, τῆς τῶν ἀρχαίων ἡμᾶς προγόνων ἀνέμνησε θεοσεβείας, ἣν οἱ ἐξ αὐτῶν γενόμενοι ἄνθρωποι καταλιπόντες, διδασκαλίᾳ βασκάνου δαίμονος ἐπὶ τὴν τῶν μὴ θεῶν ἐτράπησαν θρησκείαν. εἰ δέ τις ὄκνος ὑμῖν

ἐνοχλεῖ πίστεως περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου πλά-
σεως, πείσθητε τούτοις, οἷς ἔπι προσέχειν οἴε-
σθε δεῖν, καὶ γνῶτε ὅτι τὸ παρ' ἡμῖν χρηστήριον
ἀξιωθὲν ὑπό τινος ὕμνον τοῦ παντοκράτορος
ἐκδοῦναι Θεοῦ, οὕτως ἐν μέσῳ τοῦ ὕμνου ἔφη,
Ὃς πρῶτον πλάσας μερόπων, Ἀδὰμ δὲ
καλέσας· καὶ τοῦτον σώζεσθαι τὸν ὕμνον πα-
ρὰ πολλοῖς ὧν ἴσμεν συμβαίνει, εἰς ἔλεγχον
τῶν μὴ πείθεσθαι τῇ ὑπὸ πάντων μαρτυρου-
μένῃ ἀληθείᾳ βουλομένων. εἰ τοίνυν, ὦ ἄν-
δρες Ἕλληνες, μὴ προτιμοτέραν ἡγεῖσθε
τῆς ὑμῶν αὐτῶν σωτηρίας τὴν περὶ τῶν μὴ
ὄντων θεῶν ψευδῆ φαντασίαν, πείσθητε, ὥσ-
περ ἔφην, τῇ ἀρχαιοτάτῃ καὶ σφόδρα πα-
λαιᾷ Σιβύλλῃ, ἧς τὰς βίβλους ἐν πάσῃ τῇ
οἰκουμένῃ σώζεσθαι συμβαίνει, περὶ μὲν τῶν
λεγομένων θεῶν, ὡς μὴ ὄντων, ἀπό τινος δυ-
νατῆς ἐπιπνοίας διὰ χρησμῶν ὑμᾶς διδα-
σκούσῃ· περὶ δὲ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ

Χριστοῦ

conturbat, quo minus creationem hominis credatis: eis duntaxat fidem habete, quorum vos auctoritatem sequi debere existimatis: ac scitote, oraculum vestrum a quopiam, vt hymnum & laudem omnipotentis ederet Dei, rogatum, sic illud in medio hymno cecinisse:

Quem primum finxit mortalem, dixit
Adamum.

Atque hymnus hic multis qui mihi noti sunt asseruatur: ad eos coarguendos, qui omnium testificatione confirmatæ veritati credere nolunt. Itaque viri Græci, si falsam de eis qui non sunt, dijs imaginationem salute vestra antiquiorem non habetis: credite, sicut dixi, antiquissimæ & priscæ admodum Sibyllæ, cuius libri in vniuerso extant orbe, de eis qui dicuntur, nõ sunt autem, dijs mirifico quodã præpotẽtis numinis afflatu sortibus vos datis docẽti: de futuro autẽ Seruatoris nostri Ie-

ſu Chriſti aduentu, ac de rebus ab eo gerendis liquido & aperte vaticinanti. Harum namque rerum cognitio pernecessaria fuerit, ſacrorum virorum prædictiones antecedens præmeditatio. Denique ſi quis opinetur ab antiquiſsimis quibusque, ſicuti apud vos nominati fuerunt, philoſophis, de Deo diſcendam eſſe rationem, Acmonem is & Mercurium audiat: illum quidem in libris de eo ſuis, Deum πάγκρυφον *id eſt prorſus occultum nominantem: hunc vero clare & manifeſte dicentem, Deum intelligentia comprehendere difficile eſt, eloqui autem impoßibile, ei quoque cui intelligentia illum noſſe ſit poßibile. Undequaque ergo & modis omnibus ſcire conuenit, nullo plane pacto aliter aut aliunde de Deo, vel de recta religione diſci quidquam poſſe, quàm a prophetis ſolis, qui diuina inſpiratione afflati vos docent & inſtituunt.*

Clemens

Χριστοῦ μηνυούσης ἔσεσθαι προῤῥήσεις, καὶ περὶ πάντων ὧν ὑπ' αὐτοῦ γίνεσθαι μελλόντων σαφῶς καὶ φανερῶς προαναφωνούσῃ. ἔσται γὰρ ὑμῖν ἀναγκαῖον προγύμνασμα ἡ τούτων γνῶσις τῆς τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν προφητείας. Εἰ δέ τις οἴοιτο παρὰ τῶν πρεσβυτάτων παρ' αὐτοῖς ὀνομασθέντων φιλοσόφων τὸν περὶ Θεοῦ μεμαθηκέναι λόγον, Ἀμμωνός τε καὶ Ἑρμοῦ ἀκουέτω, Ἀμμωνος μὲν ἐν τοῖς περὶ αὐτοῦ λόγοις πάγκρυφον τὸν Θεὸν ὀνομάζοντος, Ἑρμοῦ δὲ σαφῶς καὶ φανερῶς λέγοντος, θεὸν νοῆσαι μέν ἐστι χαλεπὸν, φράσαι δὲ ἀδύνατον, ᾧ καὶ νοῆσαι δυνατόν. Πανταχόθεν τοίνυν εἰδέναι προσήκει, ὅτι οὐδαμῶς ἕτερος περὶ θεοῦ ἢ τῆς ὀρθῆς θεοσεβείας μανθάνειν οἷόν τε, ἢ παρὰ τῶν προφητῶν μόνον τῶν διὰ τῆς θείας ἐπιπνοίας διδασκόντων ὑμᾶς.

ΚΛΗΜΗΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΙνὸς στρωματέων βιβλ. ά.

Ἡράκλειτος οὐκ ἀνθρωπίνως φησὶν, ἀλλὰ σὺν θεῷ μᾶλλον Σιβύλλη πεφάνθαι. φασὶ γ' οὖν ἐν Δελφοῖς παρὰ τὸ βουλευτήριον δείκνυσθαι πέτραν τινὰ, ἐφ' ἧς λέγεται καθίζεσθαι τὴν πρώτην Σύβυλλαν ἐκ τῆς Ἑλικῶνος παραγενομένην, ὑπὸ τῶν μουσῶν τραφεῖσαν· ἔνιοι δὲ φασὶν ἐκ Μαλιαίων ἀφικέσθαι, Λαμίας οὖσαν θυγατέρα τῆς Σιδῶνος. Σαραπίων δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι, μηδὲ ἀποθανοῦσαν λῆξαι μαντικῆς φισὶ τὴν Σίβυλλαν, καὶ τὸ μὲν εἰς ἀέρα χωρῆσαν αὐτῆς μετὰ τελευτὴν, τοῦτ' εἶναι τὸ ἐν φήμαις καὶ κληδόσι μαντευόμενον· τοῦ δὲ εἰς γῆν μεταβαλόντος σώματος, πόας, ὡς εἰκὸς, ἀναφυείσης, ὅσα δὴ αὐτὴν ἐπινεμηθῇ θρέμματα κατ' ἐκεῖνον δήπουθεν γενόμενα τὸν τόπον ἀκριβῆ, τὴν διὰ τῶν σπλάγχνων τοῖς ἀνθρώποις προ-

φαίνειν

Clemens Alexandrinus libro primo Stromat.

Heraclitus ſcribit, Sibyllæ non humanitus, ſed diuinitus res futuras oſtenſas eſſe. Dicunt ſane, Delphis apud curiam oſtendi petram quandam, in qua prima Sibylla, cum eo ex Helicone a Muſis educata veniſſet, ſediſſe dicitur. nonnulli ex Malea veniſſe aiunt, Lamiæ ex Sidone filiam. Serapion autem neque mortuam deſiiſſe vaticinari Sibyllam tradit: & quod poſt obitum in aerem abierit, ſortibus & auguriis diuinare. e corpore autem in terram coniecto herbam, vt fieri ſolet, progreſſam eſſe: quam quæ in eis locis ſunt pecudes depaſcentes, mortalibus in viſceribus certam futuro-

rum præmonstrant significationem. Et animam eius esse putat, quæ in luna apparet faciem. Et hæc de Sibyllis.

Item.

Neque vero Moses, solus, sed etiam Sibylla Orpheo antiquior est. Traditur enim & de nomine eius, & de oraculis quæ illi asscribuntur, quorum sunt complures libri: eamque fuisse Phrygiam nomine Dianam, quæ ad Delphos profecta sic cecinerit:

O Delphi, Phœbi ferientis qui eminus estis
Serui, veni ad vos Iouis expositura potentis
Mentem, in germanum cum sim bile percita
Phœbum.

Est autem alia quoque quæ vocatur Herophile Erythræa. Harum meminit Heraclides Ponticus in libro de Oraculis. Mitto Ægyptiam, & Italicam quæ Romæ habitauit Carmentale, cuius fuit filius Euander: qui

Romæ

φαίνειν τοῦ μέλλοντος δήλωσιν γράφει· τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῆς εἶναι τὸ ἐν τῇ σελήνῃ φαινόμενον πρόσωπον οἴεται. τάδε μὲν περὶ Σιβύλλης

Καὶ αὖθις.

Καὶ οὔτι γε μόνος οὗτος (ὁ Μωυσῆς) ἀλλὰ καὶ ἡ Σίβυλλα Ὀρφέως παλαιοτέρα· λέγεται γὰρ καὶ περὶ τῆς ἐπωνυμίας αὐτῆς, καὶ περὶ τῶν χρησμῶν τῶν καταπεφημισμένων ἐκείνης εἶναι, λόγοι πλείους· Φρυγίαν τὴν οὖσαν, κεκλῆσθαι Ἄρτεμιν, καὶ ταύτην παραγενομένην εἰς Δελφοὺς ᾆσαι·

Ὦ Δελφοὶ θεράποντες ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἦλθον ἐγὼ χρήσουσα Διὸς νόον αἰγιόχοιο,
Αὐτοκασιγνήτῳ κεχολωμένη Ἀπόλλωνι.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Ἐρυθραία Ἡροφίλη καλουμένη. μέμνηται τούτων Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ χρηστηρίων· ἐῶ δὲ τὴν Αἰγυπτίαν καὶ τὴν Ἰταλήν, ἣ ἐν Ῥώμῃ Κάρμαλον ᾤκησεν· ἧς υἱὸς Εὔανδρος, ὁ τὸ ἐν

Ῥώμῃ τοῦ Πανὸς ἱερὸν τὸ Λουπέρκιον καλούμενον κτίσας.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΕΡΙ πόλεων.

Γέργις, πόλις Τροίας. ἀφ' ἧς Γεργιθία ἡ χρησμολόγος Σιβύλλα, ἥτις καὶ τετύπωτο ἐν τῷ νομίσματι τῶν Γεργιθίων, αὐτή τε καὶ ἡ σφὶγξ, ὡς Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδων πρώτῃ. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τοῦ Γεργιθίου Ἀπόλλωνος, Σιβύλλης φασὶν εἶναι τάφον.

Μερμησσὸς πόλις Τρωϊκὴ, ἀφ' ἧς ἡ Ἐρυθραία Σιβύλλα. ἦν γὰρ καὶ ἡ πόλις αὐτὴ ἐρυθρᾷ τῷ χρώματι.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ Ο ΤΟΥ Ὁμήρου σχολιαστής.

Ἀῤῥιανός φησιν, ὅτι Δάρδανος ἐκ Σάμου τῆς Θρακίας ἐλθὼν, τὰς τοῦ Τεύκρου βασιλέως θυγατέρας ἔγημε, Νησὼ καὶ Βάτειαν, καὶ ἐκ μὲν τῆς Νησοῦς ἦν αὐτῷ θυγάτηρ Σίβυλλα

Romæ templum Panis, quod Lupercal appellatur, condidit.

Stephanus de vrbibus.

Gergis, oppidum Troiæ. a qua Gergithia Sibylla, femina fatidica, quæ vna cũ ſphinge in Gergiticorum moneta expreſſa eſt, vt Phlegon in prima olympiade ſcribit. Ferunt in Gergithij Apollinis templo, Sibyllæ ſepulchrum eſſe.

Merpeſſus oppidum eſt in Troiæ regione, ex quo Erythræa Sibylla oriũda fuit. erat autem ea vrbs ruſſa colore.

Euſtathius Homeri ſcholiaſtes.

Arrianus tradit, Dardanum cum ex Samo Thracica veniſſet; Teucri regis filias ſibi deſponſaſſe, Nesó & Batean dictas, & ex Nesó filiam ipſi na-

tam fuisse Sibyllã vatem: a qua quotquot mulieres fatidicæ fuerunt, Sibyllæ dicebantur, non quod sanguine illi iunctæ essent, sed quia similiter Deum paterentur, id nominis sortitæ.

Aristophanis scholiastes in auibus.

Tres fuerunt Sibyllæ: quarum prima se Apollinis sororẽ in suis versibus dixit: secunda Erythræa, tertia Sardiana nominatur.

Hermias philosophus in secundo libro scholiorum ad Platonis Phædrum.

De Sibylla adeo miranda narrantur, vt fabulæ videri queant. Multæ certe Sibyllæ fuerunt, omnes diuinandi artem amplexæ. Et ob aliquam forte causam, commune nomen Sibyllæ assumpserunt. Perinde ac Mercurius Trismegistus

τηρ Σιβύλλα ἡ μάντις, ἀφ' ἧς καὶ ἄλλαι γυναῖκες ὅσαι ἐγένοντο μαντικαὶ, σίβυλλαι ἐλέγοντο, οὐχ ὡς πρὸς αἷματος αὐτῇ οὖσαι, ἀλλὰ διὰ τὴν ὁμοίαν θεοφορίαν, τυχοῦσαι τῆς ἐπικλήσεως.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟ-φάνους ἐν Ὄρνισι.

Σιβύλλαι τρεῖς ἐγένοντο, ὧν ἡ μὲν ἐστιν, ὡς διὰ τῆς ποιήσεως φησὶν, Ἀπόλλωνος ἀδελφή. δευτέρα δὲ, Ἐρυθραία· τρίτη δὲ, ἡ Σαρδιανή.

ΕΡΜΕΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν εἰς τὸν Πλάτωνος Φαῖδρον σχολίων.

Περὶ δὲ τῆς Σιβύλλης οὕτως ἐστὶ θαυμαστὰ λεγόμενα, ὥστε δόξαι μύθους εἶναι. πολλαὶ μέντοι σιβύλλαι γεγόνασι πᾶσαι τὸ μαντικὸν ἑλόμεναι βίον. πᾶσαι μέντοι διά τινα ἴσως αἰτίαν εἵλοντο σιβύλλαι προσαγορεύεσθαι. ὥσπερ δὴ ὁ τρισμέγιστος Ἑρμῆς

λέγεται πλεονάκις ἐπιδημήσας τῇ Αἰγύπτῳ, ἑαυτοῦ ἀνεμνῆσθαι καὶ τρίτον κεκλῆσθαι Ἑρμῆν. καὶ τρεῖς δὲ λέγονται Ὀρφεῖς παρὰ Θρᾳξὶ γενέσθαι. ἴσως οὖν καὶ αὗται κατά τινα κοινωνίαν καὶ ἀνάμνησιν εἵλοντο ταύτας τὰς προσηγορίας. ἐπεὶ αὐτήγε ἡ Σίβυλλα ἡ Ἐρυθραία, περὶ ἧς νῦν λέγει, Ἐριφύλη ἐκαλεῖτο ἐξ ἀρχῆς. λέγουσι δὲ αὐτὴν εὐθὺς προελθοῦσαν, προειπεῖν ἐξ ὀνόματος ἑκάστου, καὶ ἔμμετρα φθέγξασθαι, καὶ ἐν βραχεῖ χρόνῳ τέλειον εἶδος ἀνθρώπου λαβεῖν.

ΣΟΥΙΔΑΣ.

Σίβυλλα, Δελφὶς, ἣν καὶ Ἄρτεμιν προσηγόρευσαν. γέγονε δὲ αὕτη πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ἔγραψε χρησμοὺς δι' ἐπῶν. ὁ πατὴρ Σιβύλλης τῆς Χαλδαίας Βηρωσὸς ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς Ἐρυμάνθη.

Σίβυλλα, Ἀπόλλωνος καὶ Λαμίας, κατ'

gistus in Ægypto degens sæpe sui dicitur meminisse, seque tertium Mercurium appellasse. Apud Thracas quidem tres Orphei fuisse feruntur. Quapropter & hæ forsitan ob communionem & commonefactionem quandam idem cognomen vsurparunt. Quia ipsa quoque Sibylla Erythræa, de qua nunc sermo est, olim Eriphyle vocabatur: quam aiunt recta prodeuntem, ex cuiuslibet nomine futura prædicere, carminaque profari; ac breui tempore ad hominis formam redire.

Suidas.

Sibylla Delphica, etiam Diana dicta, bellum Troianum antecessit, & versibus heroicis scripsit oracula. Pater Sibyllæ Chaldææ Berosus dictus fuit, mater Erymanthe.

Sibylla Apollinis & Lamiæ filia, se-

cundum quosdam autem Aristocratis & Hydoles: vt vero alij tradunt, Crinagoræ: vt Hermippus, Theodori. Erythræa, eo quod nata esset in loco Erythrarum, qui Batti appellabatur. Nunc ipse locus in vrbis modum exædificatus, dicitur Erythre. Quidam eam Siculam, quidam (Σαρδάναν) Sardanam, quidam Gergethiam, quidā Rhodiam, alij Libycam, alij Lucanam, alij Samiam esse putauerunt. Fuit autem post excidij Troiani tempora annis 483. & hos libros composuit: De palpitationibus, Carmina, Oracula. Dicitur & triangulari forma Lyram prima inuenisse.

Sibylla, Elissa, scripsit diuinationes & oracula versibus.

Sibylla Colophonia, Lampusa dicta, a Calchante oriunda, & ipsa diuinationes & oracula & alia quædam versibus edidit.

Sibylla

δέ τινας Ἀριστοκράτους καὶ Ὑδώλης· ὡς δὲ ἄλλοι, Κριναγόρου· ὡς δὲ Ἕρμιππος, Θεοδώρου· Ἐρυθραία, παρὰ τὸ γεννηθῆναι ἐν χωρίῳ τῶν Ἐρυθρῶν ὃ προσηγορεύετο Βάτοι. νῦν δὲ αὐτὸ τὸ χωρίον πολισθὲν προσαγορεύεται Ἐρυθραί. τινὲς δὲ αὐτὴν Σικελὴν, ἄλλοι Σαρδανὴν, ἄλλοι Γεργῆθαν, ἄλλοι δὲ Ρωδίαν, ἄλλοι δὲ Λίβυσσαν, ἄλλοι Λευκανὴν, ἄλλοι Σαμίαν ἐδόξασαν. Γέγονε δὲ τοῖς χρόνοις τῆς Τρωϊκῆς ἁλώσεως, μετὰ υπγ΄ ἔτη, καὶ συνετάξατο βιβλία ταῦτα· περὶ παλμῶν, μέλη, χρησμούς· λέγεται δὲ καὶ τρίγωνον εἶδος λύρας αὐτὴν πρώτην εὑρεῖν.

Σίβυλλα, ἔλισσα, ἔγραψε μαντείας καὶ χρησμοὺς δι᾽ ἐπῶν.

Σίβυλλα, Κολοφωνία, ἥτις ἐκλήθη Λάμπουσα, ἀπόγονος Κάλχαντος, καὶ αὐτὴ μαντείας καὶ χρησμοὺς δι᾽ ἐπῶν καὶ ἄλλα.

Σίβυλλα Θετταλὴ, ἡ κληθεῖσα καὶ Μαντὼ, ἀπόγονος Τειρεσίου.

Σίβυλλα, ἡ κληθεῖσα ὑπό τινων Σάρδις, ὑπὸ δέ τινων Κασάνδρα, ἄλλων δὲ Ταραξάνδρα· καὶ αὐτὴ χρησμοῖς.

Σίβυλλα Κυμαία, καὶ Σίβυλλα Θεσπρωτὶς, ὁμοίως χρησμοῖς.

Σίβυλλα Χαλδαία, ἡ καὶ πρός τινων Ἑβραία ὀνομαζομένη, ἡ καὶ Περσὶς, ἡ κυρίῳ ὀνόματι καλουμένη Σαμβήθη, ἐκ τοῦ μακαριωτάτου Νῶε, ἡ περὶ τῶν κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα λεγομένων προειρηκυῖα· ἧς μνημονεύει Νικάνωρ ὁ τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἱστορήσας· ἡ περὶ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ μυρία προθεσπίσασα καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας. ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ συνᾴδουσιν αὐτῇ, πλὴν ὅτι ταύτης εἰσὶ βιβλία κδʹ περὶ παντὸς ἔθνους καὶ χώρας περιέχοντα. ὅτι δὲ οἱ στίχοι αὐτῆς ἀτελεῖς καὶ ἄμετροι εὑρίσκονται, οὐ τῆς

προφή-

Sibylla Thessalica, Manto dicta, a Tiresia oriunda.

Sibylla a quibusdam Sarbis, a quibusdam Cassandra dicta, ab aliјs Taraxandra, oracula & ipsa edidit.

Sibylla Cumana, & Sibylla Thesprotia, eodem modo oracula ediderunt.

Sibylla Chaldæa, quæ a quibusdam Hebræa nominatur, & Persica, suo nomine Sambethe dicta, a beatissimo Noe oriunda. De Alexandro Macedone vaticinata est: cuius meminit Nicanor, qui vitam Alexandri scripsit. Hæc de domino Christo, et eius aduentu plurima prædixit. Sed et reliquæ cum ea consentiunt, nisi quod huius libri sunt XXIIII. de gente qualibet atque regione agentes. Quod autem versus eius imperfecti & vitiosi reperiuntur, non

prophetidis culpa est, sed notariorum: qui orationis impetum assequi non potuerunt: aut etiam indocti fuerunt, & imperiti grammatices. Vna enim cum afflatu, etiam eorum quæ ab ea dicta essent, memoria desinebat: eaque de causa & versus imperfecti reperiuntur, & sententia claudicans. Aut etiam certo Dei consilio factum hoc est, ne a multis indignis oracula eius cognoscerentur: aut longum tempus, vt & aliorum multorum, huius rei causa fuit. Atque etiam obscuritas eorum quæ a prophetide dicta sunt, & crebra librorum descriptio: nihil miri est, si & sententiæ confusionem & versuum perturbationem attulerunt.

Sibyllæ diuersis et locis et tẽporibus fuerũt decẽ. Prima Chaldæa seu Persica, suo nomine

προφήτιδος ἐστὶν ἡ αἰτία. ἀλλὰ τῶν ταχυγράφων, οὐ συμφθασάντων τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου, ἢ καὶ ἀπαιδεύτων γινομένων καὶ ἀπείρων γραμματικῆς· ἅμα γὰρ τῇ ἐπιπνοίᾳ ἐπέπαυτο ἡ τῶν λεχθέντων μνήμη· καὶ διὰ τοῦτο εὑρίσκονται οἱ στίχοι ἀτελεῖς, καὶ διάνοια σκάζουσα. εἴτε κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ τοῦτο γέγονεν, ὡς μὴ γινώσκοιντο ὑπὸ πολλῶν καὶ ἀναξίων οἱ χρησμοὶ αὐτῆς· εἴτε δὴ καὶ ὁ μακρὸς χρόνος, ὡς καὶ ἄλλων πολλῶν αἴτιος τούτου ὑπῆρξεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσάφεια τῶν ὑπὸ τῆς προφήτιδος εἰρημένων, καὶ τὸ πλεονάκις ἴσως ἀντιγραφῆναι τὰ βιβλία, οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ σύγχυσιν τῆς τε διανοίας καὶ τῶν μέτρων ἐμπεποιήκεσαν.

Σίβυλλαι γεγόνασιν ἐν διαφόροις τόποις καὶ χρόνοις, τὸν ἀριθμὸν δέκα. πρώτη οὖν ἡ Χαλδαία, ἡ καὶ Περσὶς, ἡ κυρίῳ ὀνόματι

καλουμένη Σαμβήθη· δευτέρα, ἡ Λίβυσσα· τρίτη, ἡ Δελφὶς, ἡ ἐν Δελφοῖς τεχθεῖσα· τετάρτη, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ ἐν Κιμμερίᾳ τῆς Ἰταλίας· πέμπτη, ἡ Ἐρυθραία, ἡ περὶ τοῦ Τρωϊκοῦ προειρηκυῖα πολέμου· ἕκτη, Σαμία, ἡ κυρίῳ ὀνόματι καλουμένη Φυτὼ, περὶ ἧς ἔγραψεν Ἐρατοσθένης· ἑβδόμη, Κυμαία, ἡ καὶ Ἀμαλθαία καὶ Ἱεροφίλη· ὀγδόη, Ἑλλησποντία, τεχθεῖσα ἐν κώμῃ Μαρμισσῷ, περὶ τὴν πολίχνην Γεργίτιον· αἳ τῆς ἐνορίας ποτὲ Τρῳάδος ἐτύγχανον ἐν καιροῖς Σόλωνος καὶ Κύρου· ἐνάτη, Φρυγία· δεκάτη, ἡ Τιβουρτία, ὀνόματι Ἀλβουναία. φασὶ δὲ ὡς ἡ Κυμαία ἐννέα βιβλία χρησμῶν ἰδίων προσεκόμισε Ταρκυνίῳ Πρίσκῳ, τῷ τηνικαῦτα βασιλεύοντι τῶν Ῥωμαίων, καὶ τούτου μὴ προσηκαμένου ἔκαυσε βιβλία β΄.

Σίβυλλα, Ῥωμαϊκὴ λέξις ἐστὶν, ἑρμηνευομένη προφῆτις, ἤγουν μάντις· ὅ-

θεν ἐνὶ

nomine Sambethe. Altera, Libyca. Tertia, Delphica, Delphis nata. Quarta, Italica, quæ (ἐν κώμῃ lego, pro ἐν κιμμερίᾳ) Cumis in Italia fuit. Quinta, Erithræa, quæ ante bellum Troianum diuinauit. Sexta, Samia, ſuo nomine dicta Phyto, de qua ſcripſit Eratoſthenes. Septima, Cumana, quæ & Amalthæa, & Hieropile. Octaua, Helleſpontia, nata in pago Marmiſſo, iuxta oppidulum Gergitium (αἱ τῆς ἐνοείας ποτὲ Τρωάδος ἐτύγχανον) quæ aliquando Troianæ ditionis fuerunt. temporibus Solonis & Cyri. Nona, Phrygia. Decima, Tiburtina, nomine Albunea. Cumanam tradunt nouem libros ſuorum oraculorum obtuliſſe Tarquinio Priſco, Romanorum regi : quos cum ille repudiaſſet, cremaſſe duos.

Sibylla vatem ſignificat: itaque omnes

fatidicæ mulieres hoc nomine appellantur.

Et iterum.

Brutides mulieres ita dictæ, veluti Sibyllæ & prophetides. Omnes autem numine afflatas, Sibyllas vocabant.

Idem in περιμηθῶς.

Eo tempore (Iudicum Hebræorum tempore quo vixerunt Prometheus, Epimetheus, Atlas, Argus) fuit & fatidica Sibylla, regnante apud Ægyptios Pharaone, qui & Taracho dicitur.

Georgius Cedrenus.

Ac regina Sabæ, quæ a Græcis Sibylla dicta fuit, audita Salomonis fama, Hierosolyma aduenit, vt proposita quæstione de sapientia eius periculum faceret. nam & ipsa Sibylla ob ingenij promptitudinem, sapientiamque, & rerum multarum peritiam magni erat nominis. De hac etiam dominus dixit, Ab extremis terræ finibus

θεν ἐνὶ ὀνόματι αἱ θήλειαι, μάντιδες ὠνομάσθησαν.

Καὶ αὖθις.

Βρούτιδες γυναῖκες οὕτω καλούμεναι, οἱονεὶ σιβύλλαι καὶ προφήτιδες· πάσας δὲ τὰς ἐνθουσιάσας σιβύλλας ἐκάλουν.

ὁ αὐτός.

Ην δὲ τότε καὶ μάντις Σιβύλλα, βασιλεύοντος παρὰ Αἰγυπτίοις Φαραὼ τοῦ καὶ Παραχώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΕΔΡΗΝΟΣ.

Καὶ βασίλισσα Σαβᾶ, ἥτις ἐλέγετο Σιβύλλα παρὰ ἕλλησιν, ἀκούσασα τὸ ὄνομα Σολομῶντος, ἦλθεν εἰς Ιερουσαλὴμ πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγμασι. ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ Σιβύλλα πάνυ ἐπ' ἀγχινοίᾳ τε καὶ σοφίᾳ, καὶ πολυπειρείᾳ διαβόητος. περὶ ἧς καὶ ὁ κύριος ἔφη, βασίλισσα νότου ἦλθεν ἐκ τῶν

περάτων τῆς γῆς, ἰδεῖν τὴν σοφίαν Σολομῶντος.

Αὐτίκα.

Αμεσίας υἱὸς Ιωάδος βασιλεύει ἔτη κθ'. ἐπὶ τούτου Σίβυλλα ἡ Κυμαία ἐγνωρίζετο.

Καὶ πάλιν.

Εφ' ὧν καὶ Σίβυλλα ἡ Σαμωναία ἐγνωρίζετο.

Μετὰ βραχύ.

Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἡ Σίβυλλα ἐν Σάμῳ ἐγνωρίζετο.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΥΣ

ἱστορία α'. τῶν Γοτθικῶν πολέμων.

Εν τῇ Κύμῃ ἐστὶ ἐπιχώριοι τὸ Σιβύλλης δεικνύουσι σπήλαιον. ἔνθα δὴ αὐτῆς τὸ μαντεῖον γενέσθαι φασιν.

finibus Austrinam venisse reginam, vt sapientiam Salomonis cerneret.

Statim.

Amasias filius Ioasi regnauit annos XXIX. *Huius ætate Sibylla Cumæa innotuit.*

Et rursum.

Tunc(tempore Iosiæ regis) Sibylla Samonaea innotuit.

Paulo post.

Tunc (Darij Astyagis tempore) & in Samo Sibylla innotuit.

Procopius Cæsariensis lib.1. de bello Gotth.

Cumis incolæ ipsi Sibyllæ speluncam ostendunt, in eaque ferunt illam vaticinatam fuisse.

Agathias lib.1.

Spelunca erat vtrinque patentior & profunda, penitißimisque & amplißimis penetralibus, voraginibusque immensis in abruptum descenderat. Hanc ferunt Sibyllam Italicensem illam & magnam incoluisse, quæ Phœbo capta, & spiritu diuino instincta, petentibus futura prædiceret. Siquidem Æneæ, Anchisæ filio, tradunt se adeunti omnia prædixisse, quæ illi essent in posterum occursura.

Iamblichus ad Porphyrium..

Sibylla in Delphis duplici ratione Deum suscipere solita est: aut enim per tenuem spiritum & ignem, qui alicubi ex ore quodam antri prorumpebat: aut ipsa etiam in adyto sedẽs super æneam sellam, quæ tripes vel quadrupes foret, numinique dicata, & vtrobique diuino illo spiritu acta, vaticinia fundebat: itaque cum plurimus ignis ex antro euolans vati vndique

dique circumfunditur, eamque ſuo numine repletam agitat. Aut item ſacratæ ſedi adhæret, per quam Deo afflata protinus ad vaticinia erumpit.

Cicero de diuinatioue lib. I.

Cum duobus modis animi ſine ratione & ſcientia, motu ipſi ſuo, ſoluto & libero incitarentur: vno, furente: altero, ſomniante: furoris diuinationem Sibyllinis maxime verſibus contineri arbitrati, eorum decem interpretes delectos ex ciuitate eſſe voluerunt.

Item.

Carent, arte ij qui non ratione aut coniectura obſeruatis ac notatis ſignis, ſed concitatione quadam animi, aut ſoluto liberoque motu futura præſentiunt. Quod & ſomniantibus ſæpe contingit, & nonnunquam vaticinantibus per furorem, vt Bacchis Boeotius, vt Epimenides Cres, vt Sibylla Erythræa.

Item.

Terræ vis Pythiam Delphis incitabat, naturæ Sibyllam.

Idem lib. II. de diuinatione.

Sibyllæ versus obseruamus, quos illa furens fudisse dicitur. Quorum interpres nuper falsa quadam hominum fama dicturus in senatu putabatur, eum, quem re vera regem habebamus, appellandum quoque esse regem, si salui esse vellemus. Hoc si est in libris, in quem hominem, & in quod tempus est? callide enim qui illa composuit, perfecit, vt, quodcunque accidisset, prædictum videretur, hominum & temporum definitione sublata. Adhibuit etiam latebram obscuritatis, vt iidem versus alias in aliam rem posse accommodari viderentur. Non esse autem illud carmen furentis, cum ipsum poema declarat (est enim magis artis & diligentiæ quam incitationis & motus) tum vero ea

quæ

quæ ἀκροστιχὶς dicitur, cum deinceps ex primis versus litteris aliquid connectitur, vt in quibusdam Ennianis, quæ Ennius fecit. Id certe magis est attenti animi quam furentis. Atque in Sibyllinis ex primo versu cuiusque sententiæ primis litteris illius sententiæ carmen omne prætexitur. Hoc scriptoris est, non furentis; adhibentis diligentiam, non insani.

Virgilius lib. III. Æneid.

Huc vbi delatus, Cumæam accesseris vrbem,
Diuinosque lacus, & Auerna sonantia syluis,
Insanam vatem aspicies, quæ rupe sub ima
Fata canit, folijsque notas & nomina mandat.
Quæcunque in folijs descripsit carmina virgo,
Digerit in numerũ, atque antro seclusa relinquit:
Illa manent immota locis, neque ab ordine cedunt.
Verum eadem verso tenuis cum cardine ventus
Impulit, & teneras turbauit ianua frondes:
Nunquam deinde cauo volitantia prendere saxo,
Nec reuocare situs, aut iungere carmina curat.
Inconsulti abeunt, sedemque odere Sibyllæ.

VI. Æneid.

At pius Æneas arces, quibus altus Apollo
Præſidet, horrendæque procul ſecreta Sibyllæ,
Antrum immane, petit: magnam cui mentem animumque
Delius inſpirat vates, aperitque futura.

Mox.

Exciſum Euboicæ latus ingens rupis in autrum,
Quo lati ducunt aditus centum, oſtia centum:
Vnde ruunt totidem voces, reſponſa Sibyllæ.
Ventum erat ad limen, cum virgo, Poſcere fata
Tempus, ait: Deus ecce, Deus. Cui talia fanti,
Ante fores ſubito, non vultus, non color vnus,
Non comptæ manſere comæ: ſed pectus anhelum,
Et rabie fera corda tument: maiorque videri,
Nec mortale ſonans, afflata eſt numine quando
Iam propriore Dei. ------

Ibidem.

Talibus ex adyto dictis, Cumæa Sibylla
Horrendas canit ambages, antroque remugit,
Obſcuris vera inuoluens. ea frena furenti
Concutit, & ſtimulos ſub pectore vertit Apollo.

Liuius

Liuius lib. 1. decadis 1.

Euander tum ea, profugus ex Peloponneso, authoritate magis quam imperio regebat loca: venerabilis vir miraculo litterarum rei nouæ inter rudes artium homines: venerabilior diuinitate creditæ Carmentæ matris, quam fatiloquam ante Sibyllæ in Italiam aduentum miratæ hæ gentes fuerant.

Ouidius XIIII. Metamorph.

Littora Cumarum, viuacisque antra Sibyllæ
Intrat, & vt manes adeat per auerna paternos
Orat. at illa diu vultu tellure moratum
Erexit, tandemque Deo furibunda recepto,
Magna petis, dixit, vir factis maxime, &c.

Et paulo post.

Respicit hinc vates, & suspiratibus haustis,
Nec dea sum dixit, nec sacri thuris honore
Humanum dignare caput. neu nescius erres.
Lux æterna mihi, carituraque fine dabatur,
Si mea virginitas Phœbo patuisset amanti.
Dum tamen hanc sperat, dũ præcorrumpere donis

Me cupit, elige, ait virgo Cumæa, quid optes,
Optatis potiere tuis: ego pulueris hauſti
Oſtendẽs cumulum, quot haberet corpora puluis,
Tot mihi natales contingere vana rogaui,
Excidit vt peterẽ iuuenes quoque protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat, æternamque iuuẽtam,
Si venerem paterer. Contempto munere Phœbi
Innuba permaneo, ſed iam felicior ætas
Terga dedit, tremuloq; gradus venit ægra ſenectus,
Quæ patiẽda diu eſt: nam iam mihi ſæcula ſeptem
Acta vides, ſupereſt numeros vt pulueris æquem.
Ter centum meſſes, ter centum muſta videre
Tempus erit, cum de tanto me corpore paruam
Longa dies faciet, conſumptaque membra ſenecta,
Ad minimũ redigentur onus, nec amata videbor,
Nec placuiſſe Deo: Phœbus quoque forſitan ipſe
Vel non agnoſcet, vel dilexiſſe negabit.
Vſque adeo mutata ferar, nullique videnda,
Voce tamen noſcar, vocem mihi fata relinquent.

Corn. Tacitus annal. lib. IV.

Relatum inde ad patres a Quinctiliano tribuno plebei de libro Sibyllæ, quem Caninius Gallus quindecim vir recipi inter ceteros

ter ceteros eiusdē vatis, & ea de re senatuscōsultum postulauerat. quo per discessionem facto, misit litteras Cæsar modice tribunum increpans, ignarum antiqui moris ob iuuentam: Gallo exprobrabat, quod scientiæ cæremoniarumque vetus, incerto auctore, ante sententiam collegij, non, vt assolet, lecto per magistros æstimatoque carmine, apud infrequentem senatum egisset. Simul commonefecit: quia multa vana sub nomine celebri vulgabantur, sanxisse Augustum, quem intra diem ad prætorem vrbanum deferrentur, neque habere priuatim liceret. quod a maioribus quoque decretum erat, post exustum sociali bello Capitoliū, quæsitis Samo, Ilio, Erythris, per Africam etiam ac Siciliam & Italicas colonias carminibus Sibullæ; vna seu plures fuere: datoque sacerdotibus negotio, quantum humana ope potuissent, vera discernere. Igitur tunc quoque notioni quindecim virum is liber subijcitur.

Plinius nat. hiſt. lib. VII. cap. XXXIII.

Diuinitas & quædam cœlitum ſocietas nobiliſsima, ex fœminis in Sibylla fuit, ex viris in Melampode apud Græcos, apud Romanos in Marcio.

Idem lib. XXXIV. cap. V.

Equidem & Sibyllæ ſtatuas iuxta roſtra eſſe non miror, tres ſint licet: vna, quam Sex. Pacuuius Taurus ædilis plebis reſtituit: duæ quas M. Meſſala.

Solinus Polyhiſt. cap. VIII.

Cumis Sibyllæ ſacellum eſt, ſed eius quæ rebus Romanis quinquageſima Olympiade interfuit, cuiuſque librum ad Cornelium vſque Syllam Pontifices noſtri conſulebant. tunc enim vna cum Capitolio igni abſumptus eſt. Nam priores duos Tarquinio Superbo parcius preciũ offerente, quàm poſtulabatur, ipſa exuſſerat,

ferat. Huius ſepulcrum in Sicilia adhuc manet. Delphicam autem Sibyllam ante Troiana bella vaticinatam Bocchus autumat, cuius verſus plurimos operi ſuo Homerum inſeruiſſe manifeſtat. Hanc Heriphile Erythræa annis aliquot intercedentibus inſecuta eſt, Sibyllaque appellata eſt de ſcientiæ parilitate: quæ inter alia magnifica Lesbios amiſſuros maris imperium multo ante præmonuit, quàm id accideret. Ita Cumanam fuiſſe tertio poſt has loco ipſa æui ſeries probat.

Iuuenalis Satyra III.

Laudo tamen vacuis quod ſedem figere Cumis
Deſtinet, atque vnum ciuem donare Sibyllæ.

Satyra VIII.

Quod modo propoſui, nõ eſt ſententia: verum eſt.
Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.

In origine gentis Rom.

Addunt præterea quidam, Æneam in eo littore Euxini cuiuſdã comitis ma-

trem vltimo ætatis affectam, circa stagnũ quod est inter Misenon Auernumque extulisse, atque inde loco nomen inditum, qui etiam nunc Euxinius sinus dicitur. cumque comperisset ibidem Sibyllam mortalibus futura præcinere, in opido quod vocatur Cimbarionis, venisse eo sciscitatum de statu fortunarum suarum: aditisque fatis, vetitum ne is cognitam in Italia sepeliret Prochytam, cognatione sibi coniunctam, quam incolumen reliquerat. Et postquam ad classem rediit, reperitque mortuam, in insula proxima sepelisse; quæ nunc quoque eodẽ est nomine, vt scribunt Vulcatius et Acilius Piso.

Arnobius aduersus gentes lib.1.

Si quo tempore Sibylla præsaga, oracula illa depromẽs fundebat, vi (vt dicitis) Apollinis plena, ab impiis esset cæsa atque interempta latronibus, nunquid Apollo diceretur in ea esse occisus?

Lactantius lib. I de falsa religione cap. VI.

M. Varro, quo nemo vnquam doctior, ne apud Græcos quidem, (nedum apud Latinos,) vixit in libris rerum diuinarum, quos ad C. Cæsarem Pontificem maximum scripsit: cum de quindecim viris loqueretur, Sibyllonos libros ait non fuisse vnius Sibyllæ, sed appellari vno nomine Sibyllinos, quod omnes (feminæ) vates, Sibyllæ sint a veteribus nuncupatæ, vel ab vnius Delphidis nomine, vel a consiliis deorum enuntiandis: σιοὺς *enim deos, non* θεοὺς, *& consilium, non* βουλὴν, *sed* βυλὴν, *appellabant Aeolico sermonis genere. Itaque in Sibyllam dictam esse quasi* θεοβούλην. *Ceterum Sibyllas decem numero fuisse; easque omneis enumerauit sub auctoribus, qui de singulis scriptitauerunt. Primam fuisse de Persis, cuius mentionem fecerit Nicanor, qui res gestas Alexandri Macedonis scripsit. Secundam Libyssam, cuius meminerit*

Euripides in Lamiæ prologo. Tertiam Delphicam, de qua Chrysippus loquatur in eo libro quem de diuinatione cõposuit. Quartam Cimmeriam in Italia, quam Næuius in libris belli Punici, Piso in annalibus nominet. Quintam Erythræam, quam Apollodorus Erythræus adfirmet suam fuisse ciuem: eamque Graiis Ilium petentibus vaticinatam, & perituram esse Troiam, & Homerum mendacia scripturum. Sextam Samiã, *de qua scribat Eratosthenes in antiquis annalibus* Samiorum *reperisse se scriptum.* Septimam *Cumanam nomine Amalthæam: quæ ab aliis Demophile, vel Herophile nominetur: eamque nouem libros attulisse ad regem Tarquinium Priscum, ac pro his trecentos philippeos postulasse, regemque aspernatũ pretij magnitudinẽ derisisse mulieris insaniam: illã in conspectu regis tres combußisse, ac pro reliquis idem prepiũ poposcisse: Tarquiniũ multo magis insanire mulierem putauisse. Quæ denuo*

tribus

*tribus aliis exuſtis, cũ in eodẽ pretio perſe-
ueraret, motũ eſſe regẽ ac reſiduos trecẽtis
aureis emiſſe: quorum poſtea numerus ſit
auctus, Capitolio refecto, q̃d ex omnibus
ciuitatib, et Italicis et Græcis, præcipueq́
Erythræis coacti, allatiq; ſunt Romã, cu-
iuſcumq; Sibyllæ nomine fuerũt. Octauã,
Helleſpontiã in agro Troiano natã, vico
Marpeſſo, circa oppidum Gergithium:
quã ſcribat Heraclides Ponticus Solonis
& Cyri temporibus fuiſſe. Nonã Phry-
giã, quæ vaticinata ſit Ancyræ. Decimã
Tiburtem, nomine Albuneã, quæ Tiburi
colatur vt dea iuxta ripas amnis Anienis:
cuius in gurgite ſimulachrũ eius inuentũ
eſſe dicitur, tenẽs in manu librũ, (cuius ſa-
cra ſenatus in Capitoliũ trãſtulerit.) Ha-
rũ omniũ Sibyllarũ carmina et feruntur,
& habẽtur, præterquam Cumææ, cuius li-
bri a Romanis occulũtur, nec eos ab vllo,
niſi a Quindecim viris, inſpici fas habẽt.
Et ſunt ſingularum ſinguli libri: qui quia
Sibyllæ nomine inſcribuntur, vnius eſſe*

creduntur: suntque confusi, nec discerni, ac suum cuique aßignari potest, nisi Erythrææ, quæ & nomen suum verum carmini inseruit, & Erythræam se nominat vbi prælocuta est, cum esset orta Babylone: sed & nos confuse Sibyllam dicemus, sicubi testimoniis earum fuerit abutendum. Omnes igitur hæ Sibyllæ vnum Deũ prædicant, maxime tamen Erythræa: quæ celebrior inter ceteras ac nobilior habetur: siquidem Fenestella diligentißimus scriptor de xv. viris dicens, ait: Restituto Capitolio retulisse ad Senatum C. Curionem cos ut legati Erythras mitterentur, qui carmina Sibyllæ conquisita Romam deportarent: itaque missos esse P. Gabinium, M. Octacilium, L. Valerium: qui descriptos a priuatis versus circa mille Romam deportarunt. Idem supra ostendimus dixisse Varronem.

Idem lib. de ira, cap. XXII

Sibyllas multas fuisse plurimi & maximi auctores tradiderunt: Græcorum

Aristonicu

Ariſtonicus & Apollodorus Erythræus: noſtrorum, Varro & Feneſtella. Hi omnes præcipuam & nobilem præter ceteras Erythræam fuiſſe commemorant. Apollodorus quidem vt de ciui ac populari ſua gloriatur. Feneſtella vero etiam legatos Erythras a Senatu eſſe miſſos refert, vt huius Sibyllæ carmina Romam deportarentur, & ea conſules Curio & Octauius in Capitolio, quod tunc erat, curante Q. Catulo reſtitutum, ponenda curarent.

Ambroſius comment. in epiſt. 1. ad Corinth. cap. 11.

Spiritus mundi hic eſt per quem arripiuntur fanatici, qui ſine Deo ſunt. eſt enim inter mũdanos ſpiritus potior: vnde ſolet cõiecturis quæ mundi ſunt diuinare, quem Pythonem appellant. Hic eſt qui per veriſimila fallitur & fallit: hic eſt qui per Sibyllam locutus eſt, ſenſum noſtrorum ſecutus, locum volens inter cæleſtes habere.

Hieronymus aduersus Iouinianum lib. 1.

Quid referam Sibyllas Erythræam atque Cumanam & octo reliquas? (nam Varro decem fuisse autumat) quantum insigne virginitas est, & virginitatis præmium diuinatio? Quod si Æolici genere sermonis Sibylla θεοβούλη *appellatur: recte consilium Dei sola scribitur nosse virginitas.*

Idem in chronicis.

Sub Romulo *agnoscitur Sibylla Erythræa.*

Item.

Sibylla Samia quæ Herophila appellabatur, in Samo insignis habetur, tempore Numæ Pompilij.

Et statim.

Sibylla quæ & Herophila, in Samo nobilis habetur: sub Tullo Hostilio.

August. lib. XVIII. cap. XXIIII.

Numa regnante Romæ, & apud Hebræos initio regni Manasse, a quo impio

rege

rege propheta Esaias perhibetur occisus, Samiam fuisse Sibyllam ferunt.

Idem Augustinus lib. XVIII. de ciuitate Dei cap. XXIII.

Romuli tempore nonnulli Erythræam vaticinatam ferunt. Sibyllas autem Varro prodidit plures fuisse, non vnam. Hæc sane Erythræa Sibylla quædam de Christo manifesta conscripsit, quæ etiam nos in Latina lingua versibus male Latinis & non stantibus legimus, per nescio cuius interpretis imperitiam, sicut post cognouimus. Nam vir clarissimus Flaccianus, qui etiam proconsul fuit, homo facillimæ facundiæ, multæq; doctrinæ, cū de Christo colloqueremur, Græcū nobis codicē protulit, carmina esse dicēs Sibyllæ Erythrææ, etc.

Et mox:

Nōnulli sane Erythræā Sibyllā nō Romuli, sed belli Troiani tēpore fuisse scripserūt.

Idem lib. XIII. contra Faustum Manichæum cap. XV.

Sibylla porro, vel Sibyllæ, & Orpheus, &

nescio quis Homerus, & si qui alij vates vel theologi, vel sapientes, vel philosophi gentium de filio Dei, aut de patre Deo vera prædixisse seu dixisse perhibentur: valet quidem aliquid ad paganorum vanitatem reuincendam, non tamen ad istorum auctoritatem amplectendam, cum illum Deum nos colere ostendimus, de quo nec illi tacere potuerunt, qui suos congentiles populos, idola & dæmonia colenda partim docere ausi sunt, partim prohibere ausi non sunt.

Rutilius Claud. Numatianus itineratij lib. II.

Nec tantum Geticis grassatus proditor armis,
Ante Sibyllinæ fata cremauit opis.

Ammianus Marcellinus lib. XXI.

Aperiunt nunc quoque ventura quum æstuant hominum corda, sed loquuntur diuina. Sol enim (vt aiunt physici) mens mundi, nostras mentes ex sese velut scintillas diffunditans, quum eas incenderit vehementius, futuri conscias reddit. Vn-

de Sibyllæ crebro ſe dicunt ardere, torrente vi magna flammarum.

Martianus Capella lib. II. de nuptiis philologiæ.

Alij quoque huius generis homines in diuinandi vſum et præſcientiam procreati, vt Carmentis in Arcadia, ab effuſo per vaticinia carmine memorata. Sibylla, vel Erythrea, quæq; Cumana eſt, vel Phrygia: quas non decem, vt aſſerunt, ſed duas fuiſſe non neſcis, id eſt, Erophilam Troianam Marmenſi filiam, & Symmachiam Hyppotenſis filiam, quæ Erythrea progenita, etiam Cumis eſt vaticinata.

Donatus in III. Æneid. Virgilij.

Inſanam dixit vatem, plenã numinis.

Sedemque odere Sibyllæ] *Morem dixit Sibyllæ, & quo in loco ſit, & quo ordine ſingulorum deſiderijs reſpondeat. Sumit, inquit, folia: illic reſponſa conſcribit, ordinat. & dimittit: veniunt homines, conſiderant folia, & futura cognoſcunt. Sed hoc habet mos ipſe contra-*

rium. quippe si ventus implerit fores, & ordinationem foliorum turbauerit, pereunt consulta, & dubij remeant, qui instructi fuerant redituri.

Seruius in IV. eclog. Virgilij.

Vltima Cumæi venit iam carminis ætas] *Sibyllæ quæ Cumana fuit, & sæcla per metalla diuisit: dixit etiam, quis quo sæculo imperaret: & Solem vltimum, id est decimum, voluit. Nouimus autem eundē esse Apollinem, vnde dicit: Tuus iam regnat Apollo.*

Idem in III. Æneid. Virg.

Insanam vatem alij magnam dicunt: quia duo genera vaticinandi sunt, aut simplex, vt Heleni; aut per furorem, vt Sibyllæ, quia vates a vi mentis appellatos Varro auctor est. Sed melius est Deo plenam & vaticinatricem intelligamus, a Græcorum tractum etymologia, qui μάντεις ἀπὸ τῆς μανίας *appellauerunt. nam supra sensus humanos intelligentia, furor et insania dicitur, teste Cicerone lib. de diuinatione.*

natione. Huic præstantissimæ rei nomen nostris a diuis, Græci (vt Plato interpretatur) a furore dixerunt, prorsus furoris diuinationem Sibyllinis maxime versibus contineri arbitrati.

Item.

Tribus modis futura prædicit; aut voce, aut scriptura, aut signis: id est quibusdam notis, vt in obelisco Romæ videmus. Vel vt alij dicunt, notis litterarum, vt per vnam litteram significet aliquid. In folijs autem palmarum Sibyllam scribere solere, Varro testatur.

Carmina virgo] *Quia eius responsa versibus scribebãtur. Virgo vero Phemonoe dicta est: nam Sibylla appellatiuũ nomẽ est omniũ vaticinantiũ, adeo vt Varro quot Sibyllæ fuerint, scripserit. Sibylla autẽ dicitur omnis puella, cuius pectus numẽ recipit: nã Æoli* σιοὺς *dicũt deos,* βουλὴ *autẽ est sentẽtia. Ergo* ὑσιβύλλας *quasi* σιοῦ βουλὰς *dixerũt. Inde est, Magnã cui mentẽ animũq; Delius inspirat vates. Sane sciẽdũ,*

omnia responsa Sibyllæ plus minusve cētum contineri sermonibus: vnde Vergilius ait, Quo lati ducunt aditus centum, ostia centum, Vnde ruunt totidem voces responsa Sibyllæ.

Idem in VI. Æneid.

Bene autem Sibylla quid sit, expreßit, Magnam cui mentem animumque Delius inspirat vates. Nam, vt supra diximus, Sibylla dicta est quasi σιῦ βυλὴ, id est De sentētia. Æolici enim σιοὺς deos dicūt.

Item.

Deiphobe Glauci] *Subaudi filia, & est proprium nomen Sibyllæ: multæ enim fuerunt, vt supra diximus in tertio, quas omnes Varro in libris Rerum diuinarum commemorat, & requirit a qua sint fata Romana conscripta, & multi sequentes Virgiliū, ab hac Cumana dicūt. quæ licet longæua dicatur: non tamen valde congruit eam vsque ad Tarquinij tempora durasse, cui libros Sibyllinos constat esse oblatos. Dicit tamen Varro Erythræam*

creditam

creditam scripsisse, quia post incensum Apollinis templum in quo fuerant libri, apud Erythræam insulam ipsa inuenta sunt carmina.

Ibidem.

Longæua sacerdos] *Sibylla. Hanc Apollo pio amore dilexit, & ei obtulit poscendi quod vellet arbitrium. Illa hausit arenam manibus, & longam vitam poposcit. Cui Apollo respondit, id posse fieri, si Erythræam insulam, in qua habitabat, relinqueret, & eam nunquam videret. Profecta igitur Cumas tenuit, & illic defecta corporis viribus, vitam in sola voce retinuit. Quod cum ciues eius cognouissent, siue inuidia, siue miseratione commoti, ei epistolam miserunt, creta antiquo more signatam: quæ visa terra (nam erat de eius insula) in mortem resoluta est. Unde nonnulli dicunt, hanc esse quæ Romana fata scripsit: quod incenso Apollinis templo inde Romam allati sunt libri, vnde hæc fuerat.*

Iſidorus cap. VIII. lib. VIII. orig.

Sibyllæ generaliter dicuntur omnes feminæ vates lingua Græca. Nã σιὸς *Æolico ſermone Deum,* βȣλὴν *Græci mentem nuncupant, quaſi Dei mentem. Proinde igitur, quia diuinam voluntatem hominibus interpretari ſolebant, Sibyllæ nominatæ ſunt. ſicut enim omnis vir prophetãs vel vates dicitur, vel propheta: ita omnis femina prophetãs Sibylla vocatur. Quod nomen ex officio, non ex proprietate vocabuli eſt. Decem autem Sibyllæ à doctiſsimis auctoribus traduntur fuiſſe: quarum prima de Perſis fuit: ſecunda Libyca: tertia Delphica in templo Delphici Apollinis genita, quæ ante Troiana bella vaticinata eſt, eius plurimos verſus operi ſuo Homerus inſeruit: quarta Cimmeria in Italia: quinta Erythræa nomine Erophyla in Babylone orta, quæ Græcis Ilium petẽtibus vaticinata eſt perituram eſſe Troiam, & Homerum mendacia ſcripturum.*

ſcripturũ. Dicta autem Erythræa, quia in eadem inſula, eius inuenta ſunt carmina. Sexta Samia, quæ Samonote dicta eſt a Samo inſula, vnde fuit cognominata. Septima Cumana nomine Amalthea, quæ nouem libros attulit Tarquinio Priſco, in quibus erant decreta Romana cõſcripta. Ipſa eſt et Cumæa, de qua Virgilius, Vltima Cumæi venit iam carminis ætas. Dicta autem Cumana a ciuitate Cumis quæ eſt in Campania, cuius ſepulchrum in Sicilia adhuc manet. Octaua Helleſpontia in agro Troiano nata, quæ ſcribitur Solonis & Cyri fuiſſe temporibus. Nona Phrygia, quæ vaticinata eſt Ancyræ: decima Tiburtina nomine Albunea. Quarum omnium carmina efferuntur: in quibus de Deo & de Chriſto, & gentibus multa ſcripſiſſe manifeſtiſsime comprobantur. Celebrior autem inter ceteras ac nobilior Erythræa perhibetur.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΙΜΑΧΟΥ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ Σιβυλλιακοὺς χρησμούς.

Εἰ τὸ περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραφῶν ἐκπονεῖν, πολλὴν τοῖς ἐκτελοῦσι τὴν ὠφέλειαν ἀπεργάζεται, ἅτε πολυμαθεῖς τοὺς περὶ ταῦτα πονήσαντας ἐκτελέσαι δυνάμενον· πολλῷ μᾶλλον περὶ τὰς θείας γραφὰς, ἅτε περὶ θεοῦ καὶ τῶν ὠφέλειαν προξενούντων δηλούσας, τοὺς εὖ φρονοῦντας προσήκει σχολάζειν διαπαντὸς, διπλοῦν ἐκεῖθεν τὸ κέρδος κερδαίνοντας, ἑαυτούς τε καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ὠφελεῖν δυναμένους. ἔδοξε τοίνυν διὰ τοῦτο κἀμὲ, τοὺς ἐπιλεγομένοις χρησμοὺς σποράδην εὑρισκομένοις καὶ συγκεχυμένοις, τὴν τούτων ἀνάγνωσιν καὶ ἐπίγνωσιν ἔχοντας, εἰς μίαν συνάφειαν καὶ ἁρμονίαν ἐκθέσθαι τοῦ λόγου· ὡς ἂν εὐσύνοπτοι τοῖς ἀναγινώσκουσιν ὄντες, τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν τούτοις ἐπιβραβεύωσιν. οὐκ ὀλίγα τῶν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων δηλοῦντες, καὶ πολυτελεστέραν ἅμα καὶ ποικιλωτέραν τὴν πραγματείαν ἀπεργαζόμενοι. καὶ γὰρ περί τε πατρὸς, υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος τῆς θείας καὶ ζωαρχικῆς τριάδος ἀριδήλως διασαφοῦσι· περί τε τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐκ παρθένου φημὶ ἀφεύστου γεννήσεως, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ τελεσθεισῶν ἰάσεων· ὡσαύτως τοῦ ζωοποιοῦ πάθους αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν τριημέρου ἐγέρσεως, καὶ τῆς μελλούσης γενέσθαι κρίσεως, καὶ ἀνταποδόσεως ὧν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ἐπράξαμεν ἅπαντες. πρὸς τούτοις, τὰ ἐν ταῖς Μωσαϊκαῖς γραφαῖς, καὶ ταῖς τῶν προφητῶν βίβλοις δηλούμενα· περί τε τῆς κοσμικῆς κτίσεως, τῆς τοῦ ἀνθρώπου πλάσεως, καὶ ἐκπτώσεως τοῦ παραδείσου, καὶ αὖθις ἀναπλάσεως, τρανῶς διαλαμβάνουσι. περὶ τινῶν γεγονότων, ἢ καὶ ἴσως γενησομένων ποικίλως προλέγουσι. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐ μικρῶς τοὺς ἐντυγχάνοντας ὠφελεῖν δύνανται.

Σίβυλλαι τοίνυν, ὡς πολλοὶ ἔγραψαν, γεγόνασιν ἐν διαφόροις τόποις καὶ χρόνοις, τὸν ἀριθμὸν δέκα. Σίβυλλα δὲ Ῥωμαϊκὴ λέξις, ἑρμηνευομένη προφῆτις, ἤγουν μάντις. ὅθεν ἑνὶ ὀνόματι αἱ θήλειαι μάντιδες ὠνομάσθησαν. πρώτη οὖν, ἡ Χαλδαία, ἤγουν ἡ Περσὶς, ἡ κυρίῳ ὀνόματι καλουμένη Σαμβήθη, ἐκ τοῦ γένους οὖσα τοῦ μακαριωτάτου Νῶε, ἡ τὰ κατ' Ἀλέξανδρον τὸν

Μακεδόνα

MARCI ANTIMACHI

PRÆFATIO IN SI-
byllina Oracula,

SI GRAECORVM ſcriptorum lectio multam affert vtilitatem, quippe quod multarum rerum peritos efficiat eos qui circa ea elaborant: multo magis conuenit eos qui ſapiunt, aſſiduam operam nauare diuinis litteris, in quibus de Deo & de iis quæ ad hominis ſalutem pertineant, agatur: cum hinc geminum lucrum conſequantur, quo & ſeipſos & alios iuuare poſſunt. Hac de cauſa viſum eſt mihi, de Sibyllinis oraculis (in quibus ea quæ dixi contineantur) ſummatim & in vniuerſum diſſerere (quoniam ea alioqui ſparſa extant, atque confuſa) vt lectoribus ad intelligendum faciliora ſint, atque ita faciliorem eis vtilitatem pariant: declarant enim non pauca neceſſaria atque vtilia, & excellentius magisque varium opus efficiunt. Nam & de patre, filio, & ſpiritu ſancto (quæ diuina eſt, autorque vitæ trinitas) aperte loquuntur: itemque de acta in carne vita domini Deique & ſeruatoris noſtri IESV CHRISTI, videlicet de eius ex alma virgine generatione, de morborum ſanationibus: itemque de viuifico eius ſupplicio, de reſurrectione a mortuis poſt triduum, & de futuro iudicio, ac remuneratione eorum quæ noſtrum quisque fecerit in hac vita. Præterea quæ in Moſaicis ſcriptis vatumque libris habentur, deque mundi creatione, hominis formatione, & ex paradiſo eiectione, & porro recreatione: de his inquam rebus explicate ſcribitur in his oraculis. in iisque & præterita dicuntur, & futura varie prænunciantur. atque, vt ſimpliciter dicam, lectores non parum iuuare poſſunt.

Fuerunt autem Sibyllæ (vt multi ſcripſerunt) diuerſis & locis & temporibus, numero decem. eſtque huius verbis ea notio, vt ſit idem Sibylla, quod vates. vnde vno nomine, fœminæ vates appellatæ ſunt. Prima fuit Chaldæa, ſiue Perſica, quæ proprio nomine Sambetha eſt nuncupata, de genere beati Noe: quæ quidem Alexandri

Macedonis gesta prædixisse fertur; facitque eius mentionem Nicanor, qui vitam conscripsit Alexandri. Secunda Sibylla fuit Libyssa, cuius meminit Euripides in Prologo Lamiæ. Tertia Delphica, quæ Delphis nata est: de qua locutus est Chrysippus in libro de Diuinitate. Quarta fuit Italica, in finibus Italiæ: cuius filius fuit Euander, is qui Romæ Panis fanum Lupercum appellatum condidit. Quinta Erythræa, ea quæ Troianum bellum prædixit, de qua Apollodorus Erythræus asseuerat. Sexta Samia, quæ proprio nomine vocatur Phyto, de qua scripsit Eratosthenes. Septima Cumæa, quæ dicitur Amalthea, eademque Erophila, a nonnullis Taraxandra. Virgilius Cumæam Deiphoben appellat, Glauci filiam. Octaua Hellespontia, nata in pago Marmiso, apud oppidulum Gergitium, quod fuit olim in finibus Troadis, temporibus Solonis & Cyri, sicuti scripsit Heraclides Ponticus. Nona Phrygia. Decima Tiburtina, nomine Albunæa. Tradunt, Cumæam attulisse oraculorum suorum libros nouem Tarquinio Prisco, qui tum Romæ regnabat, & pro iis trecentos Philippeos petijsse. Cumque contempta fuisset, & ne quidem interrogata, quæ nam essent quæ in illis continerentur, cremauit igni tres ex illis libris. Ac rursus in alio congressu regi sex libros obtulit, idem precium postulans. Cumque rursum despectui habita fuisset, combussit alios tres. Deinde tertio reliquos tres afferens, regem adit, idem pretium petens: seque eos quoque crematuram dicens, nisi ille emisset. Tunc rex illos legit: & admiratus, dedit pro eis centum Philippeos, eosque abstulit. Interrogauit etiam de aliis. Illa renunciauit, se neque habere similes eorum qui combusti fuissent, neque quicquam earum rerum scire sine diuina permotione. nonnunquam etiam nonnullos ex diuersis vrbibus & locis excepisse, quæ ipsis necessaria & conducibilia videbantur, ea esse colligenda: id quod etiam quamprimum factum est. Quod enim vere diuinitus datum erat, id in abdito positum non latuit. Omnium autem Sibyllarum libri repositi fuerunt in Capitolio priscæ Romæ, Cumææ Sibyllæ libris abditis, nec in vulgus prolatis: quoniam quæ in Italia euentura forent, ea ibi magis proprie & aperte efferrentur. Alij fuerunt omnibus cogniti. Sed qui Erythrææ inscribuntur, habent hoc a loco nomen, a quo loco fuit ipsa nuncupata. Alij titulum auctoris non habent, sed indistincti sunt. Firmianus quidem, qui fuit non vulgaris philosophus & sacerdos illius quod dixi Capitolij, in Christum æternũ lumen nostrum intuitus in suis operibus exposuit Sibyllarum dicta de ineffabili gloria errorisque Græci imperitiam valide confutauit, oratione Latina

Gellius lib. 1. cap. 9.

Μακεδόνα λεγομένην προειρηκέναι, ἧς μνημονεύει Νικάνωρ ὁ τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἱστορήσας. δευτέρα Σίβυλλα, ἡ Λίβυσσα, ἧς μνήμην ἐποιήσατο Εὐριπίδης ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Λαμίας. τρίτη Δελφὶς, ἡ ἐν Δελφοῖς τεχθεῖσα· περὶ ἧς εἶπε Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ θειότητος βιβλίῳ. τετάρτη, ἡ Ἰταλική, ἡ ἐν Κιμμερίᾳ τῆς Ἰταλίας· ἧς υἱὸς ἐγένετο Εὔανδρος, ὁ τὸ ἐν Ῥώμῃ τοῦ Πανὸς ἱερὸν, τὸ καλούμενον Λουπέρκον, κτίσας. πέμπτη, ἡ Ἐρυθραία, ἡ καὶ περὶ τοῦ Τρωϊκοῦ προειρηκυῖα πολέμου· περὶ ἧς Ἀπολλόδωρος ὁ Ἐρυθραῖος διαβεβαιοῦται. ἕκτη, ἡ Σαμία, ἡ κυρίῳ ὀνόματι καλουμένη Φυτὼ, περὶ ἧς ἔγραψεν Ἐρατοσθένης. ἑβδόμη, ἡ Κυμαία, ἡ λεγομένη Ἀμαλθεία, ἡ καὶ Ἐροφίλη, παρά τισι δὲ Ταραξάνδρα. Βιργίλιος δὲ τὴν Κυμαίαν, Δηϊφόβην καλεῖ, Γλαύκου θυγατέρα. ὀγδόη ἡ Ἑλλησποντία, τεχθεῖσα ἐν κώμῃ Μαρμισσῷ, περὶ τὴν πολίχνην Γεργίτιον, ἥ τῆς ἐνορίας ποτὲ Τρῳάδος ἐτύγχανεν, ἐν καιροῖς Σόλωνος καὶ Κύρου, ὡς ἔγραψεν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός. ἐννάτη ἡ Φρυγία. δεκάτη, ἡ Τιβουρτία, ὀνόματι Ἀλβουναία. φασὶ δὲ, ὡς ἡ Κυμαία, ἐννέα βιβλία χρησμῶν ἰδίων προσεκόμισε Ταρκυνίῳ Πρίσκῳ, τῷ τηνικαῦτα βασιλεύοντι τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων, τριακοσίους φιλιππείους ὑπὲρ αὐτῶν ζητήσασα. καταφρονηθεῖσα δὲ, καὶ οὔτε ἐρωτηθεῖσα τίνα ἐστὶ τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα, πυρὶ παρέδωκεν ἐξ αὐτῶν τρία. αὖθίς τε ἐν ἑτέρᾳ προσόδῳ τοῦ βασιλέως, προσήνεγκε τὰ ἓξ βιβλία τὸν αὐτὸν ὄγκον ἐπιζητήσασα, οὐκ ἀξιωθεῖσα δὲ λόγου, πάλιν ἔκαυσεν ἄλλα τρία. εἶτα ἐκ τρίτου ἀναφερομένη τὰ περιλειφθέντα τρία προσῆλθεν, αἰτοῦσα τὸ αὐτὸ τίμημα, λέγουσα εἰ μὴ λάβοι, καίειν καὶ αὐτά. τότε, φασὶν, ὁ βασιλεὺς ἐντυχὼν αὐτοῖς, καὶ θαυμάσας, ἔδωκε μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ἑκατὸν φιλιππείους, καὶ ἐκομίσατο αὐτά, παρεκάλει δὲ περὶ τῶν ἄλλων. αὐτῆς δὲ ἀπαγγειλάσης, μήτε τὰ ἴσα τῶν ἐμπρησθέντων ἔχειν, μήτε τι δίχα ἐνθουσιασμοῦ τοιοῦτον εἰδέναι· ἐσθ' ὅτε δέ τινας ἐκ διαφόρων πόλεων καὶ χωρίων ἐξειληφέναι τὰ νομισθέντα αὐτοῖς ἀναγκαῖα καὶ ἐπωφελῆ, καὶ δεῖν ἐξ αὐτῶν συναγωγὴν ποιήσασθαι· τοῦτο τάχιστα καὶ πεποιήκασι. τὸ γὰρ ἐκ θεοῦ δοθὲν ὡς ἀληθῶς μυχῷ κείμενον οὐκ ἔλαθε. πασῶν δὲ τῶν Σιβυλλῶν τὰ βιβλία, ἀπετέθησαν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ Ῥώμης τῆς πρεσβυτέρας· τῶν μὲν τῆς Κυμαίας κατακρυβέντων, καὶ οὐ διαδοθέντων εἰς πολλοὺς· ἐπειδὴ τὰ συμβησόμενα ἐν Ἰταλίᾳ ἰδικώτερα καὶ τρανώτερον ἀνεφώνησε· τῶν δὲ ἄλλων, γνωσθέντων ἅπασιν. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς Ἐρυθραίας προγεγραμμένα, ἔχει τοῦτο ἀπὸ τοῦ χωρίου ἐπικεκλημένον αὐτῇ ὄνομα. τὰ δέ γε ἄλλα οὐκ ἐπιγράφονται ποῖα ποίοις εἰσὶν, ἀδιάκριτα δὲ καθέστηκε. Φιρμιανὸς τοίνυν οὐκ ἀθαύμαστος φιλόσοφος καὶ ἱερεὺς τοῦ προλεχθέντος Καπιτωλίου γενόμενος, πρὸς τὸ αἰώνιον ἡμῶν φῶς τὸν Χριστὸν βλέψας ἐν ἰδίοις πονήμασι, τὰ εἰρημένα ταῖς Σιβύλλαις περὶ τῆς ἀῤῥήτου δόξης παρέθηκε, καὶ τὴν ἀλογίαν τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης δυνατῶς ἀπήλεγξε. καὶ ἡ μὲν αὐτοῦ

ἔντονος ἐξήγησις τῇ Αὐσονίᾳ γλώττῃ, οἱ δὲ Σιβυλλιακοὶ στίχοι Ελλάδι φωνῇ ἐξηνέχθησαν. ἵνα δὲ τοῦτο μὴ ἄπιστον φαίνηται, μαρτυρίαν τοῦ προμνημονευθέντος ἀνδρὸς παρέξομαι, ἔχουσαν τόνδε τὸν τρόπον. Επεὶ οὖν τὰ παρ' ἡμῖν εὑρισκόμενα Σιβυλλιακά, οὐ μόνον ὡς εὐπόριστα τοῖς νοσοῦσι τὰ Ελλήνων εὐκαταφρόνητά ἐστι (τὰ γὰρ σπάνια, τίμια δοκεῖ) ἀλλὰ καὶ ὡς πάντων τῶν στίχων μὴ σωζόντων τὴν ἀκρίβειαν τοῦ μέτρου, ἀργοτέραν ἔχει τὴν πίστιν. αἰτία δὲ αὕτη τῶν ταχυγράφων, οὐ συμφθασάντων τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου, ἢ καὶ ἀπαιδεύτων γενομένων, οὐ τῆς προφήτιδος, ἅμα γὰρ τῇ ἐπιπνοίᾳ ἐπέπαυτο ἡ τῶν λεχθέντων μνήμη. πρὸς ἃ καὶ ὁ Πλάτων βλέψας ἔφη, ὅτι κατορθῶσι πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι. ἡμεῖς οὖν ἐκ τῶν κομισθέντων ἐν Ρώμῃ ὑπὸ τῶν πρέσβεων, ὅσα δυνατὸν παραθήσομεν. ἐξηγήσατο τοίνυν περὶ τοῦ ἀνάρχου θεοῦ τάδε.

ΟΙ ΤΗΣ

Latina ille quidem, ſed Sibyllinis verſibus Græca lingua citatis. Ac ne cui hoc falſum videatur, eius teſtimonium adducam, quod ſic habet. Enimuero quæ apud nos extant Sibyllina, ea non ſolum tanquam vilia contemnuntur ab iis qui Græca ſupra modum ſuſpiciunt (quoniam quæ rara ſunt, precioſa videntur) verumetiam quia non omnes verſus retinent numerorum exactos modos, minus fidei inueniunt. In cauſa ſunt notarij, qui ſermonis rapiditatem aſſequi nequiuerint, aut etiam indocti fuerint: non ipſius vatis, cuius vna cum inſpiratione, ceſſaret effatorum recordatio. Atque hanc ob cauſam dixit Plato, vates multas magnasque res componere, nihil ſcientes eorum quæ dicant. Nos igitur ex iis quæ Romam a legatis allata ſunt, quæ poterimus adducemus. Igitur de Deo, qui principio careat, ſic effata eſt.

Hunc locũ quia in Lactãtio non inuenimus, de Græco Antimachi conuertimus

SIBYLLINA ORACVLA.

PROOEMIVM

Ex Theophilo ad Autolycum.

Sibylla, quæ cum apud cæteras nationes, tum apud Græcos fuit vates, in principio suæ vaticinationis, hominum genus ita obiurgat:

MORTALES *homines, vilissima corpora carnis,*
Cur vos effertis, neque finem cernitis æui?
Non tremitis, summũque Deum (quo præside statis)
Non formidatis? qui conspicit omnia testis,
Conditor omnia qui nutrit, cunctisque suauem
Indidit afflatum, mortales qui regat omnes,
Vnus qui solus regnat Deus, atque supremus,
Omnipotens, nunquam genitus, qui conspicit ipse
Omnia, mortali non aspectabilis vlli.

ΟΙ ΤΗΣ ΣΙΒΥΛΛΑΣ ΧΡΗΣΜΟΙ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

ἐκ τῶν τοῦ Θεοφίλου πρὸς Αὐτόλυκον.

Σίβυλλα ἐν Ἕλλησι καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι γενομένη προφῆτις, ἐν ἀρχῇ τῆς προφητείας αὐτῆς ὀνειδίζει τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος λέγουσα·

ΑΝΘΡΩΠΟΙ θνητοὶ καὶ σάρκινοι, οὐδὲν ἐόντες,
Πῶς ταχέως ὑψοῦσθε, βίου τέλος οὐκ ἐσορῶντες·
Οὐ τρέμετ᾽, οὐδὲ φοβεῖσθε θεόν, τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν
Ὕψιστον, γνώστην πανεπόπτην, μάρτυρα πάντων,
Παντοτρόφον κτίστην, ὅστις γλυκὺ πνεῦμ᾽ ἐν ἅπασι
Κάτθετο, χ᾽ ἡγητῆρα βροτῶν πάντων ἐποίησεν;
Εἷς θεός, ὃς μόνος ἄρχει ὑπερμεγέθης, ἀγένητος,
Παντοκράτωρ, ἀόρατος, ὁρῶν μόνος αὐτὸς ἅπαντα,
Αὐτὸς δ᾽ οὐ βλέπεται θνητῆς ὑπὸ σαρκὸς ἁπάσης.
Τίς γὰρ σὰρξ δύναται τὸν ἐπουράνιον καὶ ἀληθῆ

Οφθαλμοῖσιν ἰδεῖν θεὸν ἄμβροτον, ὃς πόλον οἰκεῖ,
Αλλ' οὐδ' ἀκτίνων κατεναντίον ἠελίοιο
Ανθρωποι στῆναι δυνατοὶ, θνητοὶ γεγαῶτες
Ανδρες, ἐν ὀστέεσσι φλέβες καὶ σάρκες ἐόντες,

Αὐτὸν τὸν μόνον ὄντα σέβεσθ' ἡγήτορα κόσμου,
Ος μόνος εἰς αἰῶνα καὶ ἐξ αἰῶνος ἐτύχθη,
Αὐτογενὴς, ἀγένητος, ἅπαντα κρατῶν διαπαντὸς,
Πᾶσι βροτοῖσιν νέμων τὸ κριτήριον ἐν φαεῖ κοινῷ
Τῆς κακοβουλοσύνης δὲ τὸν ἄξιον ἕξετε μισθὸν,
Οτι θεὸν προλιπόντες ἀληθινὸν, ἀέναόν τε
Δοξάζειν, αὐτῷ τε θύειν ἱερὰς ἑκατόμβας,
Δαίμοσι τὰς θυσίας ἐποιήσατε, τοῖσιν ἐν ᾅδου.
Τύφῳ καὶ μανίῃ δὲ βαδίζετε, καὶ τρίβον ὀρθὴν
Ευθεῖαν προλιπόντες, ἀπήλθετε, καὶ δι' ἀκανθῶν
Καὶ σκολόπων ἐπλανᾶσθε βροτοὶ παύσασθε μάταιοι,
Ρεμβόμενοι σκοτίῃ, καὶ ἀφεγγεῖ νυκτὶ μελαίνῃ·
Καὶ λίπετε σκοτίην νυκτὸς, φωτὸς δὲ λάβεσθε·
Οὗτος ἰδοὺ πάντεσσι σαφής. ἀπλάνητος ὑπάρχει.
Ελθετε, μὴ σκοτίην δὲ διώκετε, καὶ γνόφον αἰεί.
Ηελίου γλυκυδερκὲς ἰδοὺ φάος ἔξοχα λάμπει.
Γνῶτε δὲ κατθέμενοι σοφίην ἐν στήθεσιν ὑμῶν·
Εἷς θεός ἐστι, βροχὰς, ἀνέμους, σεισμοὺς ἐπιπέμπων,
Αστεροπὰς, λιμοὺς, λοιμοὺς, καὶ κήδεα λυγρὰ,
Καὶ νιφετοὺς, κρύσταλλα. τί δὴ καθ' ἓν ἐξαγορεύω;
Οὐρανοῦ ἡγεῖται, γαίης κρατεῖ, αὐτὸς ὑπάρχει.

Καὶ

Corporeis oculis etenim quis cernere verum,
Æternumque Deum poßit, cœlumque colentem?
Cum neque ſplendentis radiantia lumina ſolis
Suſtineant homines mortales cernere contra.
Hunc colite, hũc vnũ, qui ſolus regnat in orbe,
Qui ſolus ſemperque fuit, ſemperque futurus,
Non genitus, per ſe conſtans, tenet omnia ſemper,
Et viget in cunctis mortalibus, atque vigorem
Senſibus inſinuat, communis luminis autor. In hoc verſu diuinaui.
Præmia ſed prauæ mentis digna accipietis:
Quandoquidem æternoque Deo, veroque relicto,
Cui decus & ſacro debetur victima ritu,
Manibus infernis feciſtis ſacra ſuperbi.
Inſanique, via recta veraque relicta,
Erratis per iter ſcopulis & ſentibus horrens.
Deſinite in tetræ noctis titubare tenebris,
Vani mortales: noctiſque nigrore relicto,
Vtimini (patet en cunctis errore ſine vllo)
Solis luce, ſuo qui lumine cuncta ſerenat.
Atque hoc pectoribus ſapienter noſcite veſtris:
Vnus, qui pluuias mittit, motuſque, notoſque,
Eſt Deus, atque fames, peſtes, triſteſque dolores,
Atque niues, glaciem. ſed quorſum ſingula pãdo?
Imperat & cœlis, & terræ præſidet. Ipſe eſt.

De iis autem qui generati dicuntur, ait:

Quod si progenitum est, prorsum interit: exq; virili
Fæmineoque nequit membro Deus esse creatus.
Sed Deus est vnus solus, rerumque supremus,
Qui cælum, solem, stellas, lunamque creauit,
Frugiferam terram, pontique fluenta tumentis,
Siluosos montes, fontesque perenne scatentes,
Et sub aquis degens genus innumerabile gignit,
Quæque premunt terram serpentia corpora nutrit,
Et varias volucres, seu balbas, siue canoras,
Stridentes, teneras, sulcantes aëra plantis,
Et genus imposuit syluis agreste ferarum,
Subiecitque pecus nobis mortalibus omne,
Cunctorumque ducem fecit diuinitus ortum,
Subiecitque viro quæ vel comprendere non sit.
Nam quis hæc valeat mortalis noscere cuncta?
Ipse sed hæc solus nouit, qui condidit vnus,
Auctor inextinctus, æternus, in æthere degens,
Et multo maiora bonis bona præmia reddens,
Iniustosque, malosque, ira pœnisque coërcens,
Immittens bellum, pestem, tristesque dolores.
Stirpitus, o homines, cur insurgendo peritis?
Non pudet in diuos, feles & bruta referre?
An non est rabies, cæcæque insania mentis?
Tauros furantur diui, prædantur & ollas,

Καὶ πρὸς τοὺς γεννητοὺς λεγομένους ἔφη.

Εἰ δὲ γεννητὸν ὅλως καὶ φθείρεται, οὐ δύνατ' ἀνδρὸς
Ἐκ μηρῶν μήτρας τε θεὸς τετυπωμένος εἶναι.
Ἀλλὰ θεὸς μόνος εἷς πανυπέρτατος, ὃς πεποίηκεν
Οὐρανὸν, ἠέλιόν τε, καὶ ἀστέρας, ἠδὲ σελήνην,
Καρποφόρον γαῖάν τε, καὶ ὕδατος οἴδματα πόντου,
Οὔρεα θ' ὑλήεντα, καὶ ἀέναα χεύματα πηγῶν,
Τῶν τ' ἐνύδρων πάλι γεννᾷ ἀνήριθμον πολὺ πλῆθος.
Ἑρπετὰ δὲ γαίης κινούμενα ψυχοτρόφεστε,
Ποικίλα τε κτηνῶν λιγυρόθροα, τραυλίζοντα,
Ξουθὰ, λιγυπτερόφωνα, ταράσσοντ' ἀέρα ταρσοῖς·
Ἐν δὲ νάπαις ὀρέων ἀγρίαν γένναν θέτο θηρῶν,
Ἡμῖν τε κτήνη ὑπέταξεν πάντα βροτοῖσιν·
Πάντων θ' ἡγητῆρα κατέστησεν θεότευκτον,
Ἀνδρὶ δ' ὑπέταξεν παμποίκιλα, κ' οὐ καταληπτά.
Τίς γὰρ σὰρξ δύναται θνητῶν γνῶναι τάδ' ἅπαντα;
Ἀλλ' αὐτὸς μόνος οἶδεν ὁ ποιήσας τάδ' ἀπ' ἀρχῆς,
Ἄφθαρτος κτίστης, αἰώνιος, αἰθέρα ναίων·
Τοῖς ἀγαθοῖς ἀγαθὸν προφέρων πολὺ πλείονα μισθὸν,
Τοῖς δὲ κακοῖς, ἀδίκοις τε, χόλον καὶ θυμὸν ἐγείρων,
Καὶ πόλεμον, καὶ λοιμὸν, ἰδ' ἄλγεα δακρυόεντα.
Ἄνθρωποι τί μάτην ὑψούμενοι ἐκριζοῦσθε;
Αἰσχύνθητε γαλᾶς καὶ κνώδαλα θεοποιοῦντες.
Οὐ μανίη καὶ λύσσα φρενῶν, καὶ * ἐστησία φάρη; f. ἐτώσια βάρη.
Εἰλοπόδας κλέπτουσι θεοὶ, συλῶσι δὲ χύτρας,

Ἀντὶ δὲ χρυσήεντα πόλον καταπίονα ναίειν,
Σητόβρωτα δέδορκε, πυκναῖς δ' ἀράχναις δεδίασται.
Προσκυνέοντες ὄφεις, κύνας, αἰλούρους ἀνόητοι,
Καὶ πετεινὰ σέβεσθε, καὶ ἑρπετὰ θηρία γαίης,
Καὶ λίθινα ξόανα, καὶ ἀγάλματα χειροποίητα,
Κἀν παρόδοισι λίθων συγχώματα· ταῦτα σέβεσθε,
Ἄλλά τε πολλὰ μάταια, ἃ δὴ κ' αἰσχρὸν ἀγορεύειν.
Εἰσὶ θεοὶ μερόπων δολοήτορες οὗτοι ἀβούλων,
Τῶν δὴ κἀκ στόματος χεῖται θανατηφόρος ἰός.
Οὗ δ' ἔστιν ζωή τε, καὶ ἄφθιτον ἀέναον φῶς,
Καὶ μέλιτος γλυκεροῦ γλυκερώτερον ἀνδράσι χάρμα
Ἐκπροχέει· τῷ δεῖ μόνῳ αὐχένα κάμπτειν,
Καὶ τρίβον αἰώνεσσιν ἐν εὐσεβέεσσ' ἀνακλίνειν.
Ταῦτα λιπόντες ἅπαντα, δίκης μεστὸν τὸ κύπελλον
Ζωρότερον, στιβαρόν, βεβαρημένον, εὖ μάλ' ἄκρητον
Εἵλκυσατ' ἀφροσύνῃσι μεμηνότι πνεύματι πάντες.
Κ' οὐ θέλετ' ἐκνῆψαι, καὶ σώφρονα πρὸς νόον ἐλθεῖν,
Καὶ γνῶναι βασιλῆα θεόν, τὸν πάντ' ἐφορῶντα.
Τοὔνεκεν αἰθομένοιο πυρὸς σέλας ἔρχετ' ἐφ' ὑμᾶς.
Λαμπάσι καυθήσεσθε δι' αἰῶνος τὸ πανῆμαρ
Ψεύδεσιν αἰσχυνθέντες ἐπ' εἰδώλοισιν ἀχρήστοις.
Οἱ δὲ θεὸν τιμῶντες ἀληθινόν, ἀέναόν τε,
Ζωὴν κληρονομοῦσι, τὸν αἰῶνος χρόνον, αὐτοὶ
Οἰκοῦντες παραδείσου ὁμῶς ἐριθηλέα κῆπον,
Δαινύμενοι γλυκὺν ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος,

ΣΙΒΥΛ-

Quosque poli ſedes aureas habitare deceret,
Hos caries , denſiſque infeſtat aranea telis.
Serpentes colitis, ſtulti, feleſque, caneſque,
Et volucres, & quæ ſerpunt animalia terræ,
Et fabricata manu ſimulacra, & ſaxea ſigna,
Et paßim lapidum moles. hæc, vanaque multa
Præterea colitis, quæ ſunt turpißima dictu.
Talia ſunt hominum ſtultorum numina falſa
Quorum mortiferum diſtillat ab ore venenum.
At cuius vita eſt, cuius lux illa perennis,
Lætitia vnde viris dimanat dulcior omni
Melle : iſti ceruix omnis ſe ſubdere ſoli
Debet, quique pijs oſtendit qua ſit eundum
In vitam. his inquam neglectis, inſipienter
Ingentem, magnum calicem, plenumque meraco
Pœnarum hauſiſtis furioſis mentibus omnes.
Nec ſobrij vultis ſanæque euadere mentis,
Et nouiſſe Deum regem, qui cuncta tuetur.
Propterea feruens ignis vos opprimet ardor,
Semper & in flammis turpes ardebitis, omne
Quandoquidem vanis ſtatuis impenditis æuum.
At quibus æternus colitur Deus, atque perennis
Hi vitam degent quæ tempus in omne manebit,
Floriferos hortos paradiſi ſemper habentes,
Et dulcem cœli panem ſtellantis edentes,

PROOEMIVM
de Deo principij experte.

VNVS, QVI *ſolus regnat Deus, vnus & idem,*
Non genitus, rerum ſummus, ſuper omnia magnus,
Qui cœlum, ſolem, ſtellas, lunamque creauit,
Frugiferam terram, pontique fluenta tumentis:
Qui ſolus Deus eſt, incomprenſusque creator.
Hic hominũ formã & ſpeciem conſtruxit, & idem
Viuentem generis naturam miſcuit omnem.

NARRATIO.

AGGREDIOR *primo generis mortalis ab æuo,*
Vſque ad ſupremum diuine pandere cuncta:
Quæ fuerint mũdo, quæ ſint, quæ deinde ſequãtur
Ob ſcelus humanum. Primum, quænam ſit origo
Mundi, dicere me Deus imperat. Ergo ſcienter
Ne mea mortalis temnas præcepta caueto.
Mundi creario. **Supremum regem, qui mundum condidit omnem,*
Sic fatus, fiat: factumque eſt. namque locauit
Quæ cingatur aquis, & cingat tartara, terram:
Dulce dedit lumen: cœlum ſubuexit in altum:
Et mare cæruleum explicuit: cœlumque renidens

ΣΙΒΥΛΛΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ
περὶ τοῦ ἀνάρχου θεοῦ.

ΕΙΣ ΘΕΟΣ ὃς μόνος ἄρχει,
ὑπερμεγέθης, ἀγένητος.
Ἀλλὰ θεὸς μόνος εἷς πανυπέρτατος, ὃς πεποίηκεν
Οὐρανὸν, ἠέλιόν τε, καὶ ἀστέρας, ἠδὲ σελήνην,
Καρποφόρον γαῖάν τε, καὶ ὕδατος οἴδματα πόντου,
Ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς κτίστης, ἀκράτητος ὑπάρχων,
Αὐτὸς στήριξεν μερόπων μορφήν τε τύπον τε,
Αὐγὰς μῖξε, φύσιν πάντων γενετῆς βιότοιο.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Ἀρχομένη πρώτης γενεῆς μερόπων ἀνθρώπων,
Ἄχρις ἐπ' ἐσχατίῃσι προφητεύσω τὰ ἕκαστα,
Ὁππόσα πρὶν γέγονεν, πόσα τ' ἐστὶν, ὁπόσα τε μέλλει
Ἔσσεσθαι κόσμῳ, διὰ δυσσεβίας ἀνθρώπων.
Πρῶτον δή κέλεταί με λέγειν θεός. ὡς ἐγενήθη
Ἀτρεκέως κόσμος. σὺ δὲ ποικίλε θνητὲ πίφασκε
Νουνεχέως, ἵνα μή ποτ' ἐμῶν ἐφετμῶν ἀμελήσῃς.
Ὕψιστον βασιλῆα, ὃς ἔκτισε κόσμον ἅπαντα,
Εἴπας γενέσθω, καὶ γείνατο. ἥδρασε γὰρ γῆν
Ταρτάρῳ ἀμφίσαλον, καὶ φῶς γλυκὺ αὐτὸς ἔδωκε.
Οὐρανὸν ὕψωσε, γλαυκὴν δ' ἥπλωσε θάλασσαν,

Καὶ πόλον

Καὶ πόλον ἐστεφάνωσεν. ἅλις πυριλαμπέσιν ἄστροις.
Καὶ γαῖαν κόσμησε φυτοῖς, ποταμοῖσι δὲ πόντον
Χευάμενος ἐκέρασε, καὶ ἀέρι μῖξεν ἀϋτμὰς,
Καὶ νέφεα δροσόεντα. τιθεὶς ἄρα καὶ γένος ἄλλο,
Ἰχθύας ἐν πελάγεσσι, καὶ ὄρνεα δῶκεν ἀήταις·
Ὕλαις δ' αὖ θῆρας λασιαύχενας, ἠδὲ δράκοντας
Ἑρπυστὰς, καὶ πάντ' ὅσα κυκλόσε νῦν καθορᾶται.
Αὐτὸς ταῦτ' ἐποίησε λόγῳ, καὶ πάντ' ἐγενήθη
Ὦκα καὶ ἀτρεκέως. ὅδε γὰρ πέλετ' αὐτολόχευτος.
Οὐρανὸν ἐγκαθορῶν, ὑπὸ δ' αὖ τετέλεστο δὲ κόσμος.
ἀνθρώπου κτίσις. Καὶ τότε δὴ μετέπειτα πλάσεν πάλιν ἔμπνοον ἔργον,
Εἰκόνος ἐξ ἰδίης ἀπομαξάμενος νέον ἄνδρα,
Καλὸν, θεσπέσιον, τὸν δὴ κέλετ' ἐν παραδείσῳ
Ἀμβροσίῳ ναίειν, ὡς οἱ καλὰ ἔργα μεμήλῃ.
Αὐτὰρ ὁ μοῦνος ἐὼν αὐτοῦ ἐριθήλεϊ κήπῳ,
Προσλαλιὴν ποθέεσκε, καὶ ηὔχετο εἶδος ἀθρῆσαι
Ἄλλ' οἷον αὐτὸς ἔχεν. τοῦ δὴ θεὸς αὐτὸς ἀπούρας
Ἐκ λαπάρας, τούτῳ ἐποιήσατο Εὔαν ἀγητὴν
Κουριδίην ἄλοχον· τὴν δὴ πόρεν ἐν παραδείσῳ
Τούτῳ συνναίειν. ὁ δέ μιν κατιδὼν, μέγα θυμῷ
Θαῦμ' ἔχεν, ἐξαίφνης κεχαρημένος, οἷος ὁρᾶται
λείπει Ἀδάμου ῥήματα. Ἀντίτυπον μίμημα, σοφοῖς δ' ἠμείβετο μύθοις,
Αὐτομάτοισι ῥέουσι. θεῷ γὰρ πάντ' ἐμεμήλει.
Οὔτε γὰρ ἀκρασίῃ νόον ἔσκεπον, οὔτε μὲν αἰδῶ

Εἶχον,

Astrorum clara cinxit densaque corona:
Et terram ornauit plantis: & flumina ponto
Indidit infundens: & miscuit aëre ventos,
Et pluuias nubes. Aliud genus edidit inde,
Et commisit aquis pisces, ventisque volucres,
Atque feras syluis hirsutas, atque dracones
Serpentes: breuiter, quæ nunc cernuntur vbique,
Hæc fecit verbo, & sunt protinus omnia facta,
Et plane: siquidem per se parit ipse sua vi.
Cœlum despiciens perfecto denique mundo, Hominis creatio.
Rursum finxit opus spirabile. namque recentem
Expreßit, propria ducens ab imagine, pulchrum,
Præstantemq; virum, & viridaria iußit amœna
Incolere, vt studijs operam nauaret honestis.
Verum cum solus viridantibus esset in hortis,
Colloquium optabat, proprioque videre volebat
Consimiles vultus. igitur Deus ipsius, eius
Ereptam lateri, formosam condidit Euam:
Vxoremque viro propriam coniunxit, vt vna
Degeret. hanc simulac vidit, propriæque notauit
Exemplar formæ, stupuit simul, atque recentem
Hausit lætitiam: tum docte farier infit,
Verbis sponte sua manantibus, omnia quando
Curabat Deus. Desunt Adami verba.
Nam neque velabat mentem laxata libido,

Nec pudor vllus erat: sed praua mente carebant,
Luce palam vulgo coëuntes, more ferarum.
Illis deinde Deus tradens præcepta, cauendum
Serpẽs. *Arboris ostendit gustu. sed pessimus illos*
Decepit vafrè serpens, vt mortis abirent
In fatum, scirentq; bonumq; malumque quid esset.
Sed mulier primo proditrix extitit illi,
Quæ dedit, ignoraque rei peccare suasit.
Ille quidem audita persuasus coniuge, patrem
Æternum oblitus, spreuit clarissima iussa.
Hoc ergo peperere sibi mala, non bona, facto.
Ac tum mellitæ ficus folijs contextis
Vestes fecerunt, quibus obtexêre pudenda
Impositis inter sese, cogente pudore.
At pater æternus facto succensuit illo,
Deiecitque loco immortali, quatenus æquum
Degere mortali fuit in regione, rebelles
Contra immortalis magni præcepta parentis.
Qui simul egressi terram tetigere parentem,
Et gemitu & lachrymis perfundebantur. & inde
Immortalis eos Deus est affarier orsus:
Crescite multiplici numero, terrãq; per artem
Exercete, cibos alimentaque desudantes.
Sic ait, & fraudis serpentem qui fuit autor,
In latus & ventrem, terram calcare coëgit,

Acriter

Εἶχον, ἀλλ' ἦσαν κραδίης ἀπάνευθε κακοῖο.
Καὶ ὡς θῆρες δὴ βίνεσκον ἀπὸ σκοπιῆσι.
Καὶ μετέπειτα δὲ τοῖσι θεὸς ἐφετμὰς ἀγορεύσας,
Δεῖξεν τοῦ δένδρου μὴ ψαύειν. τοὺς δὲ μάλ' αἰνὸς
Ἐξαπάτησεν ὄφις δολίως, ἐπὶ μοῖραν ἀπελθεῖν ὄφις.
Τοῦ θανάτου, γνῶσίν τε λαβεῖν ἀγαθοῦ τε κακοῦ τε
Ἀλλὰ γυνὴ πρώτη προδότις τις γίνετ' ἐκείνῳ,
Ἣ δῶκεν, τοῦτον δ' ἀδαῆ πείθεσκεν ἁμαρτεῖν.
Ὃς δὲ γυναικὸς ἔπεσσι πεπεισμένος, ἐξελάθεσκεν
Ἀθανάτου κτίστου, σαφέων δ' ἀμέλησεν ἐφετμῶν.
Τοὔνεκεν ἀντ' ἀγαθοῖο λάβον κακὸν οἷ' ἔπραξαν.
Καὶ τότε δὴ γλυκερῆς συκῆς πέταλ' ἐμπείραντες,
Ἐσθῆτας τεύξαντες, ἐπ' ἀλλήλοισιν ἔθηκαν.
Μήδεά τ' ἀμφεκάλυψαν, ἐπεὶ σφίσιν ἤιεν αἰδώς.
Τοῖσιν δ' ἀθάνατος κότον * ἔκθετο, κάββαλεν ἔξω al. ἔνθετο, κάκβαλεν.
Ἀθανάτου χώρου. τόδε γὰρ τετελεσμένον ἦεν, f. ἐν θνητῇ.
* Θνητοῖς ἐν χώρᾳ μεῖναι, ἐπεὶ οὐκ ἐφύλαξαν
Ἀθανάτου μεγάλοιο θεοῦ λόγον ἀΐσαντες.
Οἱ δ' ἄφαρ ἐξελθόντες ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν,
Δάκρυσι καὶ στοναχαῖς ἐδύοντο, ἔπειτα δὲ τοῖσιν
Ἀθάνατος θεὸς αὐτὸς ἔπος προσφερέστερον εἶπεν·
Αὔξεσθε, πληθύνεσθ', ἐργάζεσθ' ἐπὶ γαίης
Ἐντεχνέως, ἵν' ἔχητε τροφῆς κόρον ἱδρώοντες.
Ὣς φάτο. τῆς δ' ἀπάτης τὸν ἐπαίτιον ἑρπυστῆρα,
Νηδύϊ καὶ κενεῶνι ποιήσατο γαῖαν ἐρείδειν,

Πικρῶς ἐξελάσας. δεινὴν δ' ἔχθραν προΐαψεν
Ἐν μέσῳ ἀλλήλων· καὶ ὁ μὲν κεφαλὴν περιφυλάσσειν
Σώζειν, ὃς δὲ πτέρναν· ἐπεὶ θάνατός γε πάρεστι
Πλησίον ἀνθρώπων, καὶ ἰοβόλων κακοβούλων.
ἡ πρώτη γενεά. Καὶ τότε δὴ γενεὴ πληθύνετο, ὡς ἐκέλευσεν
Αὐτὸς ὁ παντοκράτωρ, καὶ αὔξανεν ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
τεχνῶν ἐξευρεταί. Λαὸς ἀπειρέσιος, οἴκους δέ μὲν ἐξήσκησαν
Παντοίους, οἱ δ' αὖτε πόλεις καὶ τείχε' ἐποίουν
Εὖ καὶ ἐπισταμένως, οἷσιν πολυχρόνιον ἦμαρ
Ὤπασεν εἰς ζωὴν πολυήρατον. οὐ γὰρ ἀνίαις
Τειρόμενοι θνῆσκον, ἀλλ' ὡς δεδμημένοι ὕπνῳ,
Ὄλβιοι οἱ μέροπες μεγαλήτορες, οὓς ἐφίλησεν
Σωτὴρ ἀθάνατος βασιλεὺς θεός. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἤλιτον ἀφροσύνῃ βεβολημένοι. οἱ γὰρ ἀναιδῶς
Ἐξεγέλων πατέρας, καὶ μητέρας ἠτίμαζον,
Γνωστοὺς δ' οὐκ ἐγίνωσκον, ἀδελφῶν ἐπίβουλοι,
Ἦσαν δ' ἄρ' μιαροί, κεκορυθμένοι αἵματι φώτων,
al. ἴση αὐτοῖς δ'. Καὶ πολέμους ἐποίουν. ἴση δ' αὖθις ἤλυθεν ἄτη,
Ὑστάτη, οὐρανόθεν βεβολημένη, ἣ βιότοιο
Δεινοὺς ἐξεῖλεν, τοὺς δ' αὖ ὑπεδέξατο ᾅδης.
ᾅδου ἐτυμολογία. Ἅδην δ' αὖτε κάλεσσαν, ἐπεὶ πρῶτος μόλεν Ἀδὰμ
Γευσάμενος θανάτου, γαῖα δέ μιν ἀμφεκάλυψε.
Τοὔνεκα δὴ πάντες οἱ ἐπιχθόνιοι γεγαῶτες
Ἀνέρες εἰν Ἀΐδαο δόμοις ἰέναι καλέονται.

Ἀλλ' οὗτο

Acriter exactum: capitaleque conciliauit
Inter eos odium. quare hic caput, ille tuetur
Calcem: quandoquidem mortis discrimen vtrosq;
Vrget, mortalesque, veneniferosque malignos.
Tum genus humanum, sicut mandauerat ipse Ætas prima.
Omnipotens, magno numero crescebat, & amplus
Fiebat populus. tunc scite tecta, domosque Artium inuentores.
Diuersas alij cœperunt ædificare:
Vrbes & muros alij, queis, longa dabantur
Tempora viuendi: nec enim tum sollicitudo
Mortem conflabat: placidoque simillima somno
Mors obrepebat. felices, magnanimique,
Quos Deus æternus rex & seruator amauit.
Sed tamen hos etiam peccandi amentia cepit.
Ridebant patres, & matres dedecorabant
Turpiter, & notos non norant, fratribus ipsis
Insidiabantur, peruersi, sanguine pleni
Humano, neque non crudelia bella gerebant.
Exitum sed idem diuinitus abstulit illos
De cœlo tactos, aut dura morte peremptos
Quos Orcus cepit, qui Graijs nomine dictus
Est ᾅδης quòd eo primus descenderit Adam,
Vita defunctus quando est tellure repostus.
Hinc homines quotquot fuerint telluris alumni,
Infernas Orci sedes dicuntur adire.

Et tamen hi (quamuis omnes acceperit Orcus)
Ad primos primi generis referuntur honores.
II ætas. *His terra tectis, hominũ genus inde secũdum*
Extitit ex reliquis, cui non certauerit ullum
Iustitia. fuit his, diuersis cura studere
Rebus, & egregijs studijs, pulchroque pudori,
Et disciplinis varijs: artesque colebant
Omne genus, mentis quas extundebat acumen,
Hic terram docuit colere: ille fabrilia primus
Inuenit: quidam torrentia flumina tranat.
Sidera suspectant alij volucrumque feruntur
Augurijs: alij medicam, magicamve sequuntur.
Quisque suo indulgent studio, curæque: vocati
Rite repertores vigiles: hoc nomen adepti,
Mentis inexhaustæ quod erant, & mole stupendæ
Membrorum, facie proceraque, horribilique.
Hi quoque tartareas ædes subiere tremendas,
Infractis vinclis seruati, suppliciumque
Ignis inextincti iußi perferre geennæ.
III. ætas. *Tertia stirps hominũ post illos deinde secuta est,*
Sæuior, & fastu nimium tumefacta superbo;
Qui mala multa sibi per sese consiliantes,
Cædibus aßiduis, acie pugnaque peribant
In domitis animis. Quorum de sanguine nata est
Posterior soboles temeraria, cæde cruenta.

Hoc

Αλλ' ἤτοι πλούτες καὶ εἰν ἀΐδαο μολοῦντες,
Τιμὴν ἔσχηκαν, καὶ ἐπὶ πρῶτον γένος ἦσαν.
  Αὐτὰρ ἐπεὶ τούτους ὑπεδέξατο, δεύτερον αὖθις
Τῶν καταλειφθέντων τε δικαιοτάτων ἀνθρώπων
Αλλο γένος τεῦξεν πολυποίκιλον, οἷς ἐμεμήλει
Εργ' ἐρατὰ, σπουδαί τε καλαὶ, καὶ ὑπείροχος αἰδὼς,
Καὶ πυκινὴ σοφίη, τέχνας δέ μὲν ἐξήσκησαν
Παντοίας, εὑρόντες μηχανίαις * ἐπινοίαις.
Καί τις μὲν γαῖαν ἀρότροις ἐξεῦρε γεωργεῖν,
Αλλος τεκταίνειν, ἄλλῳ δὲ πλεῖν μεμέλητο,
Αλλῳ δ' ἀστρονομεῖν καὶ ὀνειροπολεῖν τὰ πετεινὰ,
Φαρμακίη δ' ἄλλῳ, αὖταρ μαγικὴ πάλιν ἄλλῳ.
Αλλοι δ' ἄλλα ἕκαστα μεμηλότε τεχνώοντο,
Γρήγοροι ἀμφιστῆρες, ἐπωνυμίης μετέχοντες
Ταύτης, ὅττι φρεσὶν ἀκύμαντον νόον εἶχον,
Απλητόν τε δέμας, στιβαροὶ μεγάλοι τ' ἐπὶ εἴδει
Ησαν ὅμως, ἔμολον δ' ὑπὸ ταρτάρειον δόμον, αἰνὸν,
Δεσμοῖς ἀρρήκτοις πεφυλαγμένοι ἐξαποτῖσαι,
Εἰς γέενναν μαλεροῦ λάβρου πυρὸς ἀκαμάτοιο.
  Τῶν δὴ καὶ μετέπειτα πάλιν γένος ὀμβριμόθυμον,
Εξεφάνη τρίτατόν γε ὑπερφιάλων ἀνθρώπων,
Δεινῶν, οἳ κακὰ πολλὰ παρὰ σφίσιν ἐξεπονοῦντο.
Καὶ τοὺς δ' ὑσμίνη τ', ἀνδροκτασίαι τε, μάχαι τε
Ξυνεχέως ὤλεσκον, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας.

ἡ δευτέρα γενεά.

f. ἐπινοίας.

ἡ τρίτη γενεά.

ἡ τετάρτη γενεά. Ἐκ τῶν δὴ μετὰ ταῦτα κατήλυθεν ὀψιτέλεστον,
Ὁπλότατον γένος ἄλλο, μιαιφόνον, ἀκριτόβουλον,
f. τετράτη. Ἀνδρῶν ἐν * τετάρτῃ γενεῇ, οἳ πολλὰ χέεσκον
Αἵματα, οὔτε θεὸν δείδοντες, οὔτ' ἀνθρώποις
Αἰδόμενοι. μάλα γάρ τοι ἐπ' αὐτοῖσιν βεβόλητο
Οἰστρομανὴς μῆνις, καὶ δυσσεβίη ἀλεγεινή.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμοί τ', ἀνδροκτασίαι τε, μάχαι τε
Εἰς ἔρεβος προΐαψαν, ὀϊζυρούς περ ἐόντας,
Ἄνδρας δυσσεβέας. τοὺς δ' αὖ μετόπισθε χόλοισιν
Οὐράνιος θεὸς αὐτὸς ἑοῦ μετεθήκατο κόσμου,
Ταρτάρῳ ἀμφιβαλὼν μεγάλῳ ὑπὸ πυθμένι γαίης.
ἡ πέμπτη γενεά. Καὶ πάλιν ἄλλο γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀνθρώπων, ποιήσας οὐκ ἀγαθὸν μετέπειτα,
Ἀθάνατος θεὸς τεῦξεν, ἐπεὶ κακὰ πόλλ' ἐπονοῦντο.
Οἱ γὰρ ὑβρειστῆρες πολλῷ πλέον, ἢ ὅτ' ἐκεῖνοι,
Γίγαντες σκολιοὶ, μιαρὰ δύσφημα χέοντες.
Μοῦνος δ' ἐν πάντεσσι δικαιότατος καὶ ἀληθὴς
Ἦν Νῶε, πιστότατος, καλοῖς τ' ἔργοισι μεμηλώς.
Καὶ τῷ μὲν θεὸς αὐτὸς ἀπ' οὐρανόθεν φάτο τοῖα·
Νῶε δέμας θάρσυνον ἑὸν, λαοῖσί τε πᾶσι
Κήρυξον μετάνοιαν, ὅπως σωθῶσιν ἅπαντες.
Ἢν δέ γε οὐκ ἀλέγωσιν, ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες,
Πᾶν γένος ἐξολέσω μεγάλοις ὑδάτων κατακλυσμοῖς.
al. τεθηλώς. Σοὶ δ' ὡς ἐκ ῥίζης τιν' ἀδιψήτοιο * τεθηλὸς
Δουράτεον κέλομαι δόμον ἄφθιτον ἀσκήσασθαι.

Θήσω

Hoc quartum genus est hominum, qui sangui- IV. ætas
ne multo
Immaduere, Deique hominumque timore sepulto.
Insanis etenim stimulis credule furebant
Sæuitiæ, diræ parentes impietati.
Atque hos bella quidem, cædesque & prælia dira
Demisere Erebo (dictu miserabile factum)
Infandos homines, quos tandem percitus ira
Cælestis Deus, ipse suo detrusit ab orbe,
Clausos tartareis claustris, tellure sub ima.
Postremo longe peiorem condidit atque V. ætas.
Plane illaudatam stirpem Deus, atque malorum
Artificem, multo illis intolerabiliorem:
Scilicet horrendos, fantes infanda, gigantes.
Inter eos omnes vnus iustißimus, atque
Verax, Noe fuit, fidusque, & rebus honestis
Addictus. cœlo cui sic Deus infit ab alto:
Collige Noe tuas vires, populosque moneto
Omnes, vt mores mutent, seruentur vt omnes.
Quod si non curent (vt mens est læua malorum)
Omne genus perdam, illuuiem molitus aquarum.
Tu propere fabricare domum, durabile cuius
Non bibat humorem lignũ. dabo mentis acumen,

Artem, mensuram, spacium. mihi cura salutis
Summa tuæ fuerit: fuerit mihi cura tuorum.
Porro ego sum, q sum: (memori quod mente teneto)
Cœlum, vestitũ præbet mihi, pontus amictum:
Terra mihi fulcitque pedes, & corpus amicit:
Aër, astrorumque chorus me circuit omnem.
Sunt elemẽta nouẽ mihi, sum tetrasyllabus autem
Ænigma de Dei nomine. *(Percipe me) primæ tres syllabæ efficiuntur*
Ex binis omnes elementis: cetera restant
In reliquis: quorum sunt non vocalia quinque.
Totius numeri bis sunt hecatontades octo,
Et ter tres decades, cum septem. Si scieris me,
Non te, qua potior, sapientia dia latebit.
Sic ait. ast illum audito tremor occupat ingens.
Ac tum prudenti molitus singula mente,
Hortari populos, & verbis talia fari:
Noe admonitio. *Perfidiosi homines, quæ vos dementia cepit?*
Quæ facitis, Deus haud ignorat. namque salutis
Autor inextinctus videt omnia, & omnia nouit:
Qui mihi iussit, vti vobis hæc dicta referrem,
Exitio ne sit demens socordia vobis.
Discite iustitiam, vitiis absistite, neve
Inter vos animis odia exercete cruentis,
Humano late tingentes sanguine terram.
Immensum, inuictum numen, rerumque parẽtem,

Cui

Θήσω δ' ἐν στήθεσι νόον, πυκινὴν δέ τε τέχνην,
Καὶ μέτρον καὶ κόλπον. ἐμοὶ δέ τε πάντα μελήσει,
Ωστέ σε σωθῆναι, καὶ ὅσοι σὺν σοὶ ναίουσιν,
Εἰμὶ δ' ἐγὼ ὁ ἐὼν (σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νόησον)
Οὐρανὸν ἐνδέδυμαι, περιβέβλημαι δὲ θάλασσαν,
Γαῖα δέ μοι στήριγμα ποδῶν περὶ σῶμα κέχυται,
Αὴρ δ' ἠδ' ἄστρων με χορὸς περιδέδρομε πάντῃ.
Εννέα γράμματ' ἔχω, τετρασύλλαβός εἰμι, νόει με. αἴνιγμα περὶ τοῦ
Αἱ τρεῖς αἱ πρῶται, δύο γράμματ' ἔχουσιν ἑκάστη, ὀνόματος τοῦ
Η λοιπὴ δὲ τὰ λοιπὰ, καὶ εἰσὶν ἄφωνα τὰ πέντε. θεοῦ.
Τοῦ παντὸς δ' ἀριθμοῦ ἑκατοντάδες εἰσὶ δὶς ὀκτὼ,
Καὶ τρεῖς τρὶς δεκάδες, σὺν γ' ἑπτὰ. γνοὺς δὲ τίς εἰμι,
Οὐκ ἀμύητος ἔσῃ θείης παρ' ἐμοί γε σοφίης.
Ως φάτο. τὸν δὲ τρόμος λάβε μύριος, οἷ' ἀκοῦσαι.
Καὶ τότε δὴ νοερῶς τεχνησάμενος τὰ ἕκαστα
Λαοὺς ἐλλιτάνευε, λόγων δ' ἐξήρχετο τοίων·

Ανδρες ἀπιστόκοροι, μεγάλῳ βεβολημένοι οἴστρῳ, τοῦ
Οὐ λήσει θεὸν ὅσσ' ἐπρήξατε. πάντα γὰρ οἶδεν Νῶε κή-
Αθάνατος σωτὴρ, πανεπίσκοπος, ὅς μ' ἐκέλευσεν ρυγμα.
Αγγέλλειν ὑμῖν, ἵνα μὴ φρεσὶν ἐξαπόλησθε.
Νήψατε, τὰς κακίας ἀποκόψατε, μηδὲ βιαίως
Αλλήλοις μάρνασθε, μιαιφόνον ἦτορ ἔχοντες,
Αἵμασιν ἀνδρομέοις πολλὴν γαῖαν ἀρδεύοντες.
Αἰδέσθητε βροτοὶ τὸν ὑπερμεγέθη, καὶ ἄτρεστον,

Οὐράνιον κλῦσιν, θεὸν ἄφθιτον, ὃς πόλον οἰκεῖ.
Καὶ τοῦτον πάντες λιτανεύσατε, χρηστὸς ὑπάρχει,
Τοῦτον ὑπὲρ ζωῆς πόλεων, κόσμοιό τε παντός,
Τετραπόδων, πτηνῶν τ', ὡς ἵλεως ἔσεθ' ἅπασιν.
Ἔσται γὰρ ὅτε κόσμος ὅλος ἀπερείσιος ἀνδρῶν
Ὕδασιν ὀλλύμενος, φοβερὰν ὀλολύξετ' ἀοιδήν.
Ἔσται δὴ ἐξαπίνης ἀὴρ ἀκατάστατος ὑμῖν,
Καὶ χόλος οὐρανόθεν μεγάλου θεοῦ ἥξει ἐφ' ὑμᾶς.
Ἔσται δὴ ἀτρεκέως, ὅτ' ἐς ἀνθρώποις παρειάσει
Σωτὴρ ἀθάνατος, αἲ μὴ θεὸν ἱλάξησθε,
Καὶ μετάνοιαν ἔχητ' ἀπὸ νῦν, καὶ μηκέτι μηδὲν
Δύσκολον ἠὲ κακόν γ' ἀθεμίστως ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
Ῥέξῃ, ἀλλ' ὁσίῳ βιότῳ πεφυλαγμένος εἴη.
Οἱ δέ μιν εἰσαΐοντες, ἐμυκτήριζον ἕκαστος,
Ἔκφρονα κικλήσκοντες, ἀτὰρ μεμανημένον ἄνδρα.
Καὶ τότε δὴ αὖ πάλιν ἀνίαχεν Νῶε ἀοιδήν.
Ὦ μέγα δείλαιοι, κακοήτορες, ἄστατοι ἄνδρες,
Αἰδοίην προλιπόντες, ἀναιδείην ποθέοντες,
Ἁρπασιαῖοι τύραννοι, ἁμαρτωλοί τε βίαιοι,
Ψεῦσται, ἀπιστοκόροι, κακοπράγμονες, οὐδὲν ἀληθεῖς,
Λεκτροκλόποι θ', ὑβρεατιλόγοι, δύσφημα χέοντες,
Οὐκ ὀργὴν τε θεοῦ δειδιότες ὑψίστοιο,
al. κλάετ' Εἰς γενεὴν πέμπτην πεφυλαγμένοι ἐξαπολέσθαι.
al. σαρδάνιον Οὐ* κλαίετ' ἄλλυδις ἄλλος ἀπηνέες, ἀλλὰ γελᾶτε:
*Σαρδώνιον μείδημα γελάσετε, ὁππότ' ἂν ἥξῃ

Τοῦτο,

Cui domus excelſo cœlo manet alta, timete
Mortales, & eum cuncti placate (benignus
Audiet) vt ciues, vt totum denique mundum,
Quadrupedũque genus ſeruet, volucrũq; ſecũdus.
Tempus erit, quando totus delebitur vndis
Orbis & humanum genus (heu horrete minãtem)
Et ſubito vobis totus turbabitur aër,
De cœloque Dei magni vos opprimet ira.
Tempus erit certe, cum magni numinis ira
Sæuiet in terras, niſi vos placabitis illam,
Et vitæ mores iam nunc mutabitis actæ,
Vt nulla cuiquam deinceps iniuria fiat,
Sancta ſed & cunctis innoxia vita colatur.
Sic ait. aſt illi vulgo ridere monentem,
Dicereque inſanum, dementatumque furore.
Tunc iterum tales effatur Noe loquelas:
O miſeri, mentis prauæ, mutabile vulgus,
Quos iuuat extincto vitam fœdare pudore,
Raptores, violenti, importunique tyranni.
Mendaces, praui ſtudioſi, perfidioſi,
Detrectatores, mœchi, ſcelerata ferentes,
Nil formidantes ſupremi numinis iram,
Quæ vos ad quinti pœnas iam deſtinat æui.
Non fletis paßim, duri? ridetis, inepti?
Sardonium riſum ridebitis, horrida quando,

Quam dico, torrensque Dei vos opprimet vnda,
Tum cum per terras ſacrum genus vnda nouabit,
Stirps æterna, locis nunquam ſitientibus orta,
Funditus & prorſum noctu delebitur vna.
Cumque viris vrbes terræ Neptunus ab antris
Diruet exagitans, concuſſaque mœnia rumpet.
Et tunc immenſus mundus, cunctique peribunt
Mortales. at ego quantum plorabo gemamque,
Incluſus ligno? lachrymas miſcebo quot vndis?
Hæc etenim mandante Deo ſi venerit vnda,
Nabit humus, nabunt montes, innabit & æther,
Omnia pontus erit, corrumpet & omnia pontus.
Verum ſiſtentur venti, venietque ſecunda
Ætas. O Phrygia, a ſummis tu vertice prima
Emerges vndis: hominum tu prima renaſcens
Educes genus, & cenſebere maxima nutrix.
Sed poſtquam fruſtra ſceleratos commonefecit,
Summus ei apparens iterato talibus inſit:
Deus iubet Noe intrare in arcam. *Tandem tempus adeſt, quo fiant omnia, Noe,*
Quæ tibi promittens aliquando futura monebam.
Omnia ſunt (homines vnquã quaſcunque rebelles
Auſi ſunt fraudes) vna plectenda ruina.
Sed tu cum natis, & coniuge, protinus intra,
Et nuribus, necnon quæcunque coire iubebo
Serpentũ genera, & pecudũ, volucrumque vocato.
His-

Τοῦτο, λέγω δὲ θεοῦ φοβερὸν καὶ ἐπήλυτον ὕδωρ.
Ὁππότε καινὸς ἱερὸν γένος ἐν χθονὶ κῦμα
Ἀέναον ῥίζης ἐν ἀδιψήτοισι τεθηλὸς,
Αὐτόπρυμνον ἄισον ἰῇ ἐν νυκτὶ γένηται,
Καὶ πόλις αὐτάνδροις σεισίχθων εἰνοσίγαιος,
Κευθμῶνάς τε γαίης σκεδάσει, καὶ τείχεα λύσει.
Καὶ τότε κόσμος ἅπας τε ἀπειρεσίων ἀνθρώπων
Θνήξεται. αὐτὰρ ἐγὼ πόσα πενθήσω, πόσα κλαύσω
Οἴκῳ δουρατέῳ, πόσα δάκρυα κύμασι μίξω:
Ἢν γὰρ ἐπέλθῃ τοῦτο θεοῦ κεκελευσμένον ὕδωρ,
Πλεύσει γῆ, πλεύσουσιν ὄρη, πλεύσει δὲ καὶ αἰθὴρ,
Ὕδωρ ἔσται ἅπαντα, καὶ ὕδασι πάντ᾽ ἀπολεῖται,
Στήσονται δ᾽ ἄνεμοι, καὶ δεύτερος ἔσσεται αἰών.
Ὦ Φρυγίη, πρώτη δ᾽ ἀναδύσῃ ἀφ᾽ ὕδατος ἄκρου,
Πρώτη δ᾽ αὖ θρέψεις γενεὴν ἑτέρην ἀνθρώπων,
Ἀρχομένην αὖθις ἔσσῃ δὲ τροφὸς περὶ πάντων.
Ἀλλ᾽ ὅτε δὴ γενεῇ τὰ μάτην ἐλάλησεν ἀθέσμῳ,
Ὕψιστός τ᾽ ὤφθη, πάλι δ᾽ ἴαχε, φώνησέν τε·
Ἤδη καιρὸς ἔπεστι Νῶε, θ᾽ ἕκαστ᾽ ἀγορεύειν, ὁ θεὸς τὸν
Ὅσσα τε ἤματι τῷ σοι ὑπέστην, καὶ κατένευσα, Νῶε κελεύει εἰς
Πάντα μάλ᾽, ὅσσα πάρος γενεαὶ κακὰ μυρί᾽ ἐπρέξαν, τὴν κιβωτὸν
Ῥέξαι ἀπειρεσίῳ κόσμῳ διὰ λαὸν ἀπειθῆ. εἰσελθεῖν.
Ἀλλὰ τάχος ἔμβηθι σὺν υἱέσιν, ἠδὲ δάμαρτι,
Καὶ νύμφαις. κάλεσον δ᾽ ὁπόσοις κέλομαι ἀγορεύειν,
Τετραπόδων τά τε φῦλα, καὶ ἑρπετὰ, καὶ πετεηνά.

Τοῖσιν δ' ἐν στήθεσσιν ἐγὼ μετέπειτα βαλοῦμαι
Περιφρονέως ἰέναι ὁπόσων ζωῶν ἐπιτέλλω.
Ὣς ἔφατ'. αὐτὰρ ὁ βῆ, μέγα δ' ἴαχε, φώνησέν τε.
Καὶ τότε δ' αὖ ἄλοχος, καὶ υἱέες, ἠδέ γε νύμφαι,
Οἴκῳ δουρατέῳ ἐσελήλυθον. αὐτὰρ ἔπειτα
Βῆσάν τ' ἄλλα ἑκάστ' ὅσσαπερ θεὸς ἤθελε ῥέξαι.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ἁρμονίᾳ κληῒς περὶ πῶμ' ἐγλυνήθη,
Εἰς πλάγι' ἁρμοσθεῖσα, περίξεστῷ ἐνὶ χώρῳ,
Δὴ τότ' ἐπουρανίοιο θεοῦ ἐτελείετο βουλή.
ὁ κατακλυσμός. Σὺν δ' ἔβαλεν νεφέλας, κρύψεν δὲ πυραυγέα δίσκον,
Σὺν δ' ἄστροις μήνην, καὶ οὐράνιον στεφάνωμα.
Πάντα περισκεπάσας μεγάλ' ἔκτυπε δεῖμα βροτοῖσι,
Πρηστῆρας πέμπων. συνεπηγείροντο δ' ἀῆται
Πάντες, καὶ ὑδάτων φλέβες ἐλύοντο ἅπασαι,
Οὐρανόθεν μεγάλων ἀνεοιγμένων καταρακτῶν,
Καὶ μυχῶν γαίης, καὶ ἀβύσσου ἀκαμάτοιο
Ὕδατα μυριόεντα φάνη. καὶ γῆ ἐκαλύφθη
Πᾶσα ἀπειρέσιος. αὐτὸς δ' ἐπενήχετο ὄμβρῳ
Οἶκος θεσπέσιος, πολλοῖσι δὲ κύμασι λάβροις
Ρηγνύμενος καὶ νηχόμενος ἀνέμων ὑπὸ ῥιπῆς,
Ὤρνυτο δειμαλέως. ἔτεμνε δέ γε μυρίον ἄφρον
Στεῖρα κινυμένων ὑδάτων κελαρυζομένων τε.
Ἀλλ' ὅτε κόσμον ἅπαντα θεὸς κατέκλυσ' ὑετοῖσι,
Καὶ τότε δ' αὖ Νῶε φρεσὶν ἔνθετο, ὄφρ' ἐσαθρήσῃ
f. ἄρδην Ἀθανάτου βουλῆσιν, ἔδυ δέ τε Νηρέος * ἄδην.

Ὠκα

His ego deinde, quibus vitam concessero cunque,
Iniiciam mentem, ne quid cunctentur adesse.
Sic ait. ille autem clamorem sustulit altum,
Intrauitque: dehinc coniux, natique, nurusque,
Lignea tecta domus subierunt: cetera deinde
Adsunt omnia, quæ Deus asseruare volebat.
Ast vbi conueniens firmauit opercula clauis,
Missa per obliquum, qua sedes apta dabatur:
Tum Deus vt voluit cœlestis nubila cogit, Diluuium.
Ignitumque globum solis caligine condit,
Nec non cum stellis lunam, cœlique coronam,
Omnibus obductis, mortalia pectora terret,
Horrẽdum increpitans, ardentia fulmina mittens,
Omnibus excitis ventis, soluuntur aquarum
Venæ omnes, magni patefiunt commata cœli,
Et terræ latebræ, indefeßique fluenta
Oceani refluunt, & vasto gurgite tellus
Quanta patet tegitur, penitus superantibus vndis.
At domus interea nimbis diuina natabat,
Fluctibus & ventis circumsona, terribilesque
Costis excipiens ictus: multasque carina
Mota secabat, aquæ rauco cum murmure, spumas.
Sed postquam pluuiis totum Deus eluit orbem,
Tunc animo cupiens (nam sic Deus ipse volebat)
Cernere Noe foras, emersit ab æquore Nerei.

Continuoque domus tectum, quod ligneus apta
Arctabat paries iunctum compage, recludit.
Tunc oculos cœli partes conuersus in omnes,
Cuncta sub æquoribus longe lateque teneri
Vt videt, vt magno pulsatur corda timore,
Dum nihil apparet, tristis nisi mortis imago.
Tunc aër paulum diductus (namque diebus
Lassus erat multis, totum dum proluit orbem)
Flammiferum cœli fusum pallore cruento
Ostendit, fessumque orbem, tum Noe timore
Vix posito, soli permisit abire columbæ,
Sciret vt an tellus vsquam detecta pateret.
Illa leui postquam lustrauit cuncta volatu,
Alas fessa redit: nec enim defluxerat altum
Æquor adhuc, quando repleuerat omnia late.
Ille dies aliquot mansit, rursumque columbam
Eÿcit, vt discat num vastum cesserit æquor.
Illa leues pennas alternat, nactaque terram
Humentem corpus paulum defessa quieuit:
Post ad Noe redit; ramum frondentis oliuæ
Ore ferens, terræ certissima signa repertæ.
Hic cuncti pulso multum gaudere timore,
Terram sperantes visuros. ille deinde
Continuo laxat volucrem nigrantibus alis:
Illa leues auras pennis vibrata secabat,

Et terra

Ὦκα δ' ὁ πῶμ' ἀνέῳξε περιξεσοῦ ἀπὸ τοίχου,
Ἐμπείροις ἁρμοῖσι κατ' ἀντίον ἁρμοσθέντος.
Καὶ λεύσας ὑδάτων μὲν ἀπειρεσίων πολὺ πλῆθος,
Πάντοσε Νῶε μόρον μόρεν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶσθαι,
Δεῖμ' ἔχε, καὶ κραδίην πάλλεν μέγα. καὶ τότε δ' ἀὴρ
Βαιὸν στειλάμενος (ἐπεὶ κάλυψεν ἤμασι πολλοῖς
Κόσμον ὅλον δύων) διελὼν τότε, οἷά τε χλωρὸν
Αἱματόεντα πόλοιο μέγαν τε πυραυγέα δίσκον
Δεῖξεν κεκμηῶτα, μόλις δ' εἶχεν Νῶε θάρσος.
Καὶ τότε δὴ πελιὼ οἴω ἀπὸ νόσφι ποιήσας,
Ἐκβάλλεν, ὄφρα γνοίη ἐνὶ φρεσὶν εἴ ποθι γαῖα
Φαίνετ' ἐπὶ στερεῇ. ἡ δ' πτερύγεσσι καμοῦσα,
Πάντα περιπλήσασα, πάλιν τρέπετ'. οὔτε γὰρ ὕδωρ
Ἠνκοπάσαν· μάλα γάρ τε πεπληρώκει τὰ ἕκαστα.
Αὐτὰρ ὃς ἡσυχάσας πάλιν ἤματα. πέμπε πέλειαν
Αὖθις, ἵνα γνῷ εἴπερ ἐπαύσατο ὕδατα πόλλα.

Ἡ δ' ἄρα ποτήεσσα διέπτατο· βῆ δ' ἐπὶ γαῖαν.
Βαιὸν δ' ἀμπαύσασα δέμας νοτερῇ ἐπὶ γαίῃ,
Ἄψ ἐπὶ Νῶε πάλιν δέ τε ἤλυθε, κάρφος ἐλαίας
Σῆμα φέρουσα μέγ' ἀγγελίης. θάρσος δ' ἔχε πάντας,
Καὶ μέγα χάρμ', ὅτι γαῖαν ἐπελπίζεσκον ἀθρῆσαι.
Καὶ τότε δὴ μετέπειτ' ἄλλον μελανόπτερον ὄρνιν
*Τάχος ἐξέπεμπεν. ὁ δ' πτερύγεσσι πεποιθὼς f. λάρνακος.

Περφερνέως πέτατο, γαίῃ δ' ἐλθὼν ἐπέμεινε.
Γνῶ δέ τε Νῶε, ὅτι γαῖα πέλει ἆσσον ἐοῦσα.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥοθίοις ἐπὶ κύμασιν ἔνθα καὶ ἔνθα
Ἀμβροσίῃ τέχνῃ ἐπενήχετο οἴδμασι πόντου,
Πηγνυμένη ὀλίγης ἐπ' ἠϊόνος ἐστήρικτο.
Ἔστι δέ τις Φρυγίης ἐπὶ ἠπείροιο μελαίνης,
Ἠλίβατον τανύμηκες ὄρος, Ἀραρὰτ δὲ καλεῖται,
Ὅττ' ἄρα σωθήσεσθαι ἐπ' αὐτῷ πάντες ἔμελλον.
Ἐν τούτῳ μεγάλη δὲ πόθη καταθύμιος ἦεν.
Ἔνθα φλέβες μεγάλου ποταμοῦ Μαρσύου πέφυκαν.
Τοῦ δὲ κιβωτὸς ἔμεινεν ἐν ὑψηλοῖο καρήνῳ
Ληξάντων ὑδάτων. τότε δ' αὖ πάλιν οὐρανόθι πρὸ
Θεσπεσίη μεγάλοιο θεοῦ πάλιν ἴαχε φωνὴ
Τοῖον ἔπος· Νῶε πεφυλαγμένε, πιστέ, δίκαιε, ὁ θεὸς τὸν Νῶε κελεύει ἐξελθεῖν ἐκ τῆς κιβωτοῦ.
Θαρσαλέως ἔξελθε σὺν υἱέσι ἠδὲ δάμαρτι,
Καὶ νύμφαις τρισσαῖς, καὶ πλήσατε γαῖαν ἅπασαν,
Αὐξόμενοι, πληθυνόμενοι, τὰ δίκαια νέμοντες
Ἀλλήλοις, γενεαῖς γενεῶν, ἄχρις εἰς κρίσιν ἥξει
Πᾶν γένος ἀνθρώπων, ἐπεὶ κρίσις ἔσσετ' ἅπασιν.
Ὣς ἔφατ' ἀμβροσίη φωνῇ. Νῶε δ' ὡς ἀπὸ κοίτης
Ἧς ἀποθαρσήσας ἐπὶ γῆς, υἱοὶ δὲ σὺν αὐτῷ,
Ἠδὲ δάμαρ, νύμφαι τε, καὶ ἑρπετά, καὶ πετεεινὰ,
Τετραπόδων θηρῶν τε γένη, καί τ' ἄλλ' ἅμα πάντα
Οἴκου δουρατέου ἐξήεσαν εἰς ἕνα χῶρον.

Καὶ

Et terra inuenta, reditus ſecura remanſit.
Tunc exiſtere humum cognouit Noe propinquam.
Hinc vbi diuine trabs huc illucque natauit,
Murmure cum rauco ponti iactata fluentis,
Appulit exiguæ terræ, tandemque quieuit.
Aſſurgit Phrygiæ mons quidam in finibus atræ,
Arduus, alta petens, Ararat quem nomine dicũt,
Quod fatale fuit illic euadere cunctis,
Optataque frui tandem charaque ſalute:
Fluminis vnde alti Marſyæ manat origo.
Huius in excelſo poſtquam ceſſantibus vndis
Conſtitit arca iugo, tunc illi rurſus ab alto
Ingens immenſi vox eſt audita Tonantis:
Noe fidelis, amans æqui, ſeruate periclis,
Egredere audenter, nec non cum coniuge nati,
Cumque tribus nuribus, terrãque replete patentẽ,
Multiplici numero creſcentes, iuſtitiamque
Tradentes natis natorum, donec in omnes
Iudicium detur mortales: namque ſubibunt
Iudicium cuncti: ſic vox diuina locuta eſt.

Deus Noã exire iubet ex arca.

Ille ſuo nihil addubitans exire cubili,
Ingreditur terram: nec non natique, nuruſque,
Et coniux, nec non ſerpentes, atque volucres,
Quadrupedum pecudũque genus, tũ cætera cũcta,
Egreſsi pariter liquerunt lignea tecta.

Noe igitur cunctos homines iustißimus inter,
Exiit octauus, vicenos cum bis, & vnum
Complesset soles (Deus ipse volebat) in vndis.
VI. ætas *Hinc noua progenies, hinc ætas aurea prima*
Exorta est hominum, quæ venit in ordine sexta,
Optima post homines natos, & nomine fertur
Cœlestis, quod eam curæ Deus vnus habebit.
O æui sexti stirps prima, o gaudia magna,
Quod sortita fui, postquam discrimina mortis
Effugi, iactata meo cum coniuge multum,
Necnon cum leuiris glosses, soceroque socruque.
Nunc autem varium florem laudabo futurum,
In saca ficus. diuidet autem*
*Imperium regni tempus.**
Sceptriferum accipiet. nam tres iustißima reges
Pectora magnanimi, diuisis partibus æquis
Tempore longinquo regnabunt, iuraque tradent
Illis, queis studio labor est, laudandaque facta.
Terraque sponte sua læto feret vbere fruges,
Spicarumque suos reditu saturabit alumnos.
Non illi spatio canescent temporis vllo:
Sed tristi semper morborum peste carentes,
Oppreßi somno decedent, inque profunda
Deuenient Acherontis, vbi nec honore carebunt:
Quippe beatorum felix genus, optima quorum

Mens

Καὶ τότε δή τοι Νῶε δικαιότατος ἀνθρώπων
Ὄγδοος ἐξῆλθεν, δὶς εἴκοσι καὶ μίαν ἠῶ
Πληρώσας ὕδατεσσι, θεοῦ μεγάλου διὰ βουλάς.
Ἔνθ' αὖθις βιότοιο νέη ἀνέτειλε γενέθλη, ἕκτη γενεῶ.
Χρυσείη πρώτη, ἥ τις πέλετ' ἕκτη, ἀρίστη
Ἐξ οὗ πρωτόπλαστος ἀνὴρ γένετ'. οὔνομα δ' αὐτῇ
Οὐρανίη, ὅτι πάντα θεῷ μεμελημένη ἔσται.
Ὦ γενεῆς ἕκτης πρῶτον γένος, ὦ μέγα χάρμα,
Ἧς ἔλαχον μετέπειτ' ὅτε ἔκφυγον αἰπὺν ὄλεθρον,
Πολλὰ κλυδωνισθεῖσ' ἅμ' ἐμῷ πόσει, ἠδὲ δαέρεσσιν,
Ἠδ' ἑκυρῷ θ' ἑκυρῇ, ὁμονύμφοισίν τε παθοῦσα.
Ἄρξω γὰρ αἰνῆς ἔσται πολυποίκιλον ἄνθος.
Ἐν σάκῃ, σύκῃ. μεσάσει δὲ χρόνος βασιλήϊον ἀρχὴν,
Σκηπτροφόρον δέξῃ. τρεῖς γὰρ βασιλεῖς μεγάθυμοι,
Ἄνδρες δικαιότατοι, μοίρας δέ τε δηλήσονται.
Πουλυετῆ δ' ἄρξουσι χρόνον, τὰ δίκαια νέμοντες
Ἀνδράσιν, οἷσι μέμηλε πόνος καὶ ἔργ' ἐρατεινά.
Γαίη δ' αὖ καρποῖς ἐπαγάλλεται αὐτομάτοισι,
Φυομένη πολλοῖσιν ὑπερσταχύουσα γενέθλη.
Οἱ δέ τε τιθευτῆρες ἀγήραοι ἤματα πάντα
Ἔσσονται, νόσφιν νούσων κρυερῶν μαλερῶν,
Θνήξονται ὕπνῳ βεβολημένοι, ἐς δ' ἀχέροντας
Εἰν ἀΐδαο δόμοις ἀπελεύσονται, καὶ ἐκεῖσε
Τιμὴν ἕξουσιν, ἐπεὶ μακάρων γένος ἦσαν

Ὄλβιοι ἀνέρες οἷς Σαβαὼθ νόον ἐσθλὸν ἔδωκεν·
Αὐτὰρ καὶ τούτοισιν ἀεὶ συμφράσσατο βουλάς.
Ἀλλ' οὔτοι μάκαρες, καὶ εἰν ἀΐδαο μολόντες,
Ἔσσονται. τότε δ' αὖ τε βαρὺ στιβαρὸν μετέπειτα
Δεύτερον αὖ γένος ἄλλο χαμαιγενέων ἀνθρώπων,
Τιτήνων. ὅμοιος δὲ τύπος ἐπὶ πᾶσιν ἑκάστου;
Εἶδος, καὶ μέγεθός τε φυὴ, φωνὴ δὲ μί' ἔσται,
Ὡς πάρος ἐκ πρώτης γενεῆς θεὸς ἐν στήθεσσιν
Ἔνθετο. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντες,
Ὕστατα βουλεύσονται ἐπειγόμενοι πρὸς ὄλεθρον,
Ἀντίβιον μαχέσασθαι ἐπ' οὐρανῷ ἀστερόεντι.
Καὶ τότε Ὠκεανοῦ μεγάλου ῥύσις ἔσσετ' ἐν αὐτοῖς,
Μαινομένων ὑδάτων. ὁ μέγας Σαβαὼθ δὲ χολωθεὶς
Εἶρξε κωλύων, ὅτι μὴ κατακλυσμὸν ὑπέστη
Αὖθις ποιήσειν ἐπὶ ἀνθρώποις κακοθύμοις.
   Ἀλλ' ὁπόταν ὑδάτων πολλῶν ἀπερείσιον οἶδμα
Κύματος ὀρνυμένου ἐπὶ ἄλλυδις ἄλλο, ποιήσει
Ὀργῆς παύεσθαι, εἰς ἄλλα τε βένθεα πόντου
Μέτρ' ὀλιγωθείη, λιμέσιν καὶ τραχέσιν ἀκταῖς,
Ἀμφὶ γαῖαν ὁρίσει ὁ μέγας θεὸς ὑψικέραυνος·
περὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ. Δὴ τότε καὶ μεγάλοιο θεοῦ παῖς ἀνθρώποισιν
Ἥξει σαρκοφόρος, θνητοῖς ὁμοιούμενος ἐν γῇ.
Τέσσαρα φωνήεντα φέρει, τὰ δ' ἄφωνα δύ' αὐτῷ
Δισσῶν ἀγγέλων. ἀριθμὸν δ' ὅλον ἐξονομήνω.

Ὀκτὼ

Mens fuerit dono Sabaoth, qui ſemper in omni
Illis conſilio dederit facienda ſecundus.
Atque hi fœlices, etiam cum ceperit illos
Orcus, erūt. Hominū ſurget genus inde ſecūdum,
Ingens, horrendum, Titanum terrigenarum:
Queis eadem facies, eadem natura, modusque
Corporis, & ſpecies, & vox erit omnibus vna,
Pectora qua primo Deus inſpirauit ab ortu.
Hi vero (tantum præcordia vana tumebunt)
Conſtituent tandem, properantes perdere ſeſe,
Illato bello ſtellatum inuadere cœlum.
Tunc in eos vndans inſano gurgite magnus
Effluet Oceanus. Sabaoth ſed maximus illum
Reprimet indignans: nec enim diſperdere rurſus
Peruerſos homines immiſsis ſuſtinet vndis.
Sed poſtquā tumidos fluctus, rabiemq; citatam
Vndarum huc illuc preſſa diſiecerit ira,
Cumque ſuis pontum concluſum finibus, intra
Littoraque & portus compreſſerit, oppoſitaque
Finierit terra magni vis Altitonantis:
Tunc ad mortales veniet, mortalibus ipſis
In terris ſimilis, natus patris omnipotentis, De Ieſu nomine.
Corpore veſtitus. Vocales quattuor autem
Fert, non vocalesque duas, binûm geniorum.
Sed quæ ſit numeri totius ſumma docebo.

Namque octo monadas, totidẽ decadas ſuper iſta,
Atque hecatontadas octo infidis ſignificabit
Humanis nomen: tu vero mente teneto
Æterni natum Chriſtum, ſummique parentis.
Ille Dei legem complebit, non violabit,
Perſimilem formam referens, & cuncta docebit.
Illi libabunt aurum, myrrhamque ferentes,
Thusque ſacerdotes: hæc omnia namque patrabit.

Ioãnes Bapti-ſta. *Verum cum quædam vox per deſerta locorum*
Nuncia mortales veniet, quæ clamet ad omnes,
Vt rectos faciant calles, animosque repurgent
A vitijs, & aqua luſtrentur corpora cuncta,
Vt numquam deinceps peccent in iura, renati:
Hero-des. *Barbarus & tandem ſaltatibus illaqueatus,*
Mercedi vocem hanc cæſam concedet iniquæ:
Tunc erit indicium ſubito mortalibus ægris,
Cum lapis Ægypti felix ſeruatus ab oris
Ieſus redux ex Ægypto. *Venerit: huic populus impinget Hebræus, & huius*
Ductu conuenient gentes, per eumque ſupremum
Cognoſcẽt numenque, viamque in lumine rectam.
Æternam vitam mortales namque docebit
Electos, ignemque malis feret omne per æuum.
Chriſti mira-cula. *Ille quidem morbis preſſos ſanabit, & omnes*
Læſos quotquot ei fident, cæcique videbunt:

Incedent

Ὀκτὼ γὰρ μονάδας, τόσας δεκάδας ἐπὶ τούτοις,
Ἠδ' ἑκατοντάδας ὀκτὼ, ἀπιστοκόροις ἀνθρώποις
Οὔνομα δηλώσει. σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νόησον,
Ἀθανάτοιο θεοῦ Χριστὸν παῖδ' ὑψίστοιο.
Αὐτὸς πληρώσει δὲ θεοῦ νόμον, οὐ καταλύσει,
Ἀντίτυπον μίμημα φέρων, καὶ πάντα διδάξει.
Τούτῳ προσκομίσουσ' ἱερεῖς χρυσὸν προφέροντες,
Σμύρναν, ἀτὰρ λίβανον. καὶ γὰρ τάδε πάντα ποιήσει.
Ἀλλ' ὁπόταν φωνὴ τὶς ἐρημαίης διὰ χώρης — Ἰωάννης ὁ βαπτιστής.
Ἥξει, ἀπαγγέλλουσα βροτοῖς, καὶ πᾶσι βοήσει,
Εὐθείας ἀτραποὺς ποιησέμεν, ἠδ' ἀπορρίψαι
Ἐκ κραδίης κακίας, καὶ ὕδασι φωτίζεσθαι
Πᾶν δέμας ἀνθρώπων, ἵνα γεννηθέντες ἄνωθεν,
Μηκέτι μηδὲν ὅλως γε παρεκβαίνωσι δικαίων·
Τὴν δ' αὖ βαρβαρόφρων πεπεδημένος ὀρχηθμοῖσιν — Ἡρώδης.
Ἐκκόψας δώσει μισθόν· τότε σῆμα βροτοῖσιν
Ἔσται ἐξαίφνης, ὁπόταν πεφυλαγμένος ἥξῃ — ὁ Ἰησοῦς ἐξ Αἰγύπτου ἐπανελθών.
Ἐκ γῆς Αἰγύπτοιο καλὸς λίθος. ἐν δ' ἄρα τούτῳ
Λαὸς προσκόψει Ἑβραίων, ἔθνη δ' ἀγροιῶνται
Αὐτοῦ ὑφηγήσει. καὶ γὰρ θεὸν ὑψιμέδοντα
Γνώσονται διὰ τοῦδε, ἀτάρπητόν τ' ἐνὶ φάει.
Δείξει γὰρ ζωὴν αἰώνιον ἀνθρώποισιν
Ἐκλεκτοῖς, ἀνόμοις δὲ τὸ πῦρ αἰῶσιν ἐποίσει
Καὶ τότε δὴ νοσεροὺς ἰήσεται, ἠδ' ἐπιμώμους — τὰ τοῦ Χριστοῦ
Πάντας, ὅσοι τούτῳ πίστιν ἐνὶ ποιήσονται.

Βλέψουσιν δὲ τυφλοὶ, ἀτὰρ βαδιοῦσί τε χωλοὶ,
Κωφοί τ' εἰσαΐουσι, λαλήσουσ' οὐ λαλέοντες·
Δαίμονας ἐξελάσει, νεκρῶν δ' ἐπανάστασις ἔσται·
Κύματα πεζεύσει, καὶ ἐρημαίῳ ἐνὶ χώρῳ
Ἐξ ἄρτων ἅμα πέντε καὶ * ἰχθύος εἰναλίοιο
Χιλιάδας κορέσει πέντε, τὰ δὲ λείψανα τούτων
Δώδεκα πληρώσει κοφίνους, * εἰς παρθένον ἁγνήν.
Καὶ τότε Ισραὴλ μεμεθυσμένος οὐχὶ νοήσει,
Οὐδὲ μὴν αὐδήσει μεμεθυσμένος οὔασι λεπτοῖς.
Ἀλλ' ὁπόταν Ἑβραίοις ἥξῃ χόλος ὑψίστοιο
Οἰστρομανὴς, καὶ πίστιν ἑαυτῶν ἐξαφελεῖται,
Οὐράνιον ὅτι παῖδα θεοῦ διεδηλήσαντο,
Καὶ τότε δὴ κολάφους καὶ πτύσματα φαρμακόεντα
Ισραὴλ δώσει μυσαροῖς ἐνὶ χείλεσι τούτῳ.
Εἰς δὲ τὸ βρῶμα χολὴν, καὶ εἰς πότον ὄξος ἄκρατον,
Δυσσεβέως δώσουσι, κακῷ βεβολημένοι οἴστρῳ
Στήθεα καὶ κραδίην, ἀτὰρ ὄμμασιν οὐκ ἐσορῶντες,
Τυφλότεροι σπαλάκων, φοβερώτεροι ἑρπυστήρων,
Θηρῶν ἰοβόλων βαρεῖ πεπεδημένοι ὕπνῳ.
Ἀλλ' ὅταν ἐκπετάσῃ χεῖρας, καὶ πάντα μετρήσῃ,
Καὶ στέφανον φορέσῃ τὸν ἀκάνθινον, ἠδέ γε πλευρὰν
Νύξωσι καλάμοισιν, ὅτου χάριν ἐν τρισὶν ὥραις
Νὺξ ἔσται σκοτόεσσα πελώριος ἤματι μέσσῳ.
Καὶ τότε δὴ ναὸς Σολομώνιος ἀνθρώποισιν

Lactantius legit ἰχθύεσσι δύοισι. Legit Lact. εἰς ἐλπίδα πολλῶν. & infra li. 8. legitur, εἰς ἐλπίδα λαῶν.

Σῆμα

Incedent claudi: ſurdis audire licebit:
Inſolitas mutis dabitur formare loquelas.
Expellet furias: opreßi morte reſurgent:
Placabit fluctus: in deſertisque locorum,
Large panibus ex quinis & piſce marino.
Milia quinque virûm ſatiabit, relliquiæque
Bis ſenos cophinos implebunt virginis almæ.
Et tunc Iſrael ebrius, non mente videbit,
Non oculis cernet, non auribus audiet ipſis.
Hebræos ſedenim ſummi lymphata Tonantis
Cum petet ira, fide ſublata prorſus eorum,
Propter cœleſtem diuino ſemine cretum,
Offenſum per eos puerum: tunc impius illi
Impinget colaphos, viroſaque ſputa ſceleſtis
Iſrael labijs: neque non & fellis amari
Apponent eſcam, potumque immitis aceti,
Pectora veſanis ſtimulis & corda ſubacti,
Nil oculis ipſis cernentes, & mage cæci
Talpis, angue magis metuendi, peſtiferæque
Aſpidis oppreßi duroque grauique veterno.
Sed manibus paßis cũ menſus cuncta coronam
De ſpinis tulerit, nec non latus eius arundo
Fixerit acta manu, cuius cauſa tribus horis
Nox tenebroſa die medio monſtroſaque fiet:
Tunc hominũ generi magnum Solomonia ſignum

Templa dabūt, Ditis cum tecta profunda subibit,
Nunciet in vitam reditum quo morte peremptis.
Sed postquam triduo lucem repetiuerit, atque
Monstrarit somnum mortalibus, atque docendo
Cuncta illustrarit, cœlestia tecta subibit
Nubibus inuectus, cum lætum liquerit orbi
Pactum Euangelij, cuius de nomine surget
Flore nouo germen de gentibus, idque regendum
Magni lege: Soli ductores deinde futuri.
Deinde genus vatum iam tandem desinet esse.
Inde male messem facient æstatis Hebræi,
Atque auri multum Romanus diripiet rex,
Argentique. dehinc existent altera regna
Assidue, regnis pereuntibus vsque, prementque
Mortales. sed erit tunc magna ruina virorum
Illorum, quando fastum ingredientur iniquum
Cum dederint autem Solomonia templa ruinam.
A loricatis (quorum vox barbara linguæ)
Diruta, cum patria terra pellentur Hebræi
Errantes, misere vexati, farraque multo
Miscebunt lolio: tunc tristes seditiones
Versabunt homines omnes, vrbesque malorum
Congeries coget sese deflere vicissim,
Propterea facinus quod commisere nefandum:
Tanta in eas magni desæuiet ira Tonantis.

LI-

Σῆμα μέγ' ἐκτελέσει, ὁπόταν ἀϊδωνέος οἶκον
Βήσεται ἀγγελέων ἐπανάστασιν τεθνεῶσιν.
Αὐτὰρ ἐπὴν ἔλθῃ τρισὶν ἤμασιν ἐς φάος αὖθις,
Καὶ δείξῃ θνητοῖσιν ὕπνον, καὶ πάντα διδάξῃ,
Εν νεφέλαις ἐπιβὰς εἰς οὐρανοῦ οἶκον ὁδεύσει,
Καλλείψας κόσμῳ εὐαγγελίης* διάδημα. f. διάθημα.
Τοῦ καὶ ἐπωνυμίῃ βλαστὸς νέος ἀνθήσειεν,
Εξ ἐθνῶν μεγάλοιο νόμῳ καθοδηγηθέντες.
Αλλά γε καὶ μετὰ ταῦτα Σόλοι καθοδηγοὶ ἔσονται.
Καὶ τότε δὴ παῦσις ἔσται μετέπειτα προφητῶν.
Ενθεν δ' Εβραῖοι τὸ κακὸν θέρος ἀμήσονται,
Πολλὸν δ' αὖ χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἐξαλαπάξει
Ρωμαῖος βασιλεύς. μετὰ δ' αὖ βασιλήϊδες ἄλλαι
Συνεχέως ἔσονται ἀπολλυμένων βασιλειῶν,
Καὶ θλίψουσι βροτούς. μέγα δ' ἔσσεται ἀνδράσι κείνοις
Πτῶμ', ὅταν ἄρξωνται ὑπερηφανίης ἀδίκοιο.
Αλλ' ὁπόταν ναὸς Σολομώνιος ἐν χθονὶ δίᾳ
Καππεσεῖται, βληθεὶς ὑπ' ἀνδρῶν βαρβαροφώνων,
Χαλκεοθωρήκων, Εβραῖοι δ' ἀπὸ γῆς ἐλάσονται,
Πλαζόμενοι, κεραϊζόμενοι, πολλὴν δέ τοι αἶραν
Εν σίτῳ μίξουσι, κακὴ στάσις ἔσται ἅπασιν
Ανδράσιν. αἱ δὲ πόλεις ὑβριζόμεναι παρ' ἕκαστα
Αλλήλας κλαύσουσιν, ἐπεὶ κακὸν ἤλιτον ἔργον,
Δεξάμεναι μεγάλοιο θεοῦ χόλον ἐν κόλποισι.

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΩΝ, ΚΑΙ περὶ Θεοῦ, καὶ περὶ ἁγίων, καὶ περὶ κρίσεως.

ΗΜΟΣ δὴ κατέπαυσε θεὸς πολυπάνσοφον ᾠδὴν,
Πολλὰ λιταζομένης, καὶ μοὶ πάλιν ἐν στήθεσσι
Ἔνθετο θεσπεσίων ἐπέων πολυγηθέα φωνήν.
Πᾶν δέμας ἐκπληχθεῖσα τάδε ἀπῶμ'. οὔτε γὰρ οἶδα
Ὅττι λέγω, κέλεται δ' ὁ θεὸς τὰ ἕκαστ' ἀγορεύειν.
Ἀλλ' ὁπόταν ἐπὶ γῆς σεισμοί, μαλεροί τε κεραυνοί,
Βρονταί τ', ἀστεροπαί τε, γῆς ἐρυσίβη,
Καὶ μανίη θώων τε λύκων τ', ἀνδροκτασίαι τε,
Καὶ φθοραὶ ἀνθρώπων, ἠδὲ καὶ βοῶν μυκωμένων,
Τετραπόδων κτηνῶν τε καὶ οὐρήων ταλαεργῶν,
Ἠδ' αἰγῶν, οἰῶν τε· ἔπειτα δὲ χέρσος ἄρουρα
Πολλὴ καλλειφθεῖσα γενήσεται ἐξ ἀμελείας,
Καὶ καρποὶ λείψουσιν, ἐλευθεροπραξία δ' ἔσται
Πλείστοις ἐν μερόπεσσι, καὶ ἱεροσυλία ναῶν·
Δὴ τότε καὶ γενεὴ δεκάτη μετὰ ταῦτα φανεῖται
Ἀνθρώπων, ὁπόταν σεισίχθων ἀστεροπητὴς
Εἰδώλων ζῆλον θραύσει, λαόν τε τινάξει

LIBER SECVNDVS.

DE GRÆCIS, ET DE DEO, ET DE SANCTIS, & de iudicio.

POSTQVAM *perdoctum carmen, me multa precante,*
Compreßit numen, mihi ſub præcordia rurſum
Diuini cantus vocem ſubiecit amœnam.
Corpore tota ſtupens trahor huc, ignara quid ipſa
Eloquar: ipſe ſed hæc mandat Deus omnia fari.
Sed cum terrarum motus, & fulmina dira,
Fulguraq; & tonitrus fuerint, & ſqualor agrorũ,
Et cædes hominum, rabies & ſæua luporum,
Atque hominum atque boum interitus, & quadrupedantum,
Et iumentorum, mulorumque, atque caprarum,
Atque ouium: fiet tum plurima terra relicta,
Et frugum incultos prouentus deſeret agros,
Erumpetque hominum vitioſa licentia paßim,
Fanaq; diripient. hominum tum denique ſeclum
Exiſtet decimum: quando qui ſidera fecit,
Concuſſor terræ, ſtatuarum franget amorem,

Et Romæ populum, quæ ſeptem continet arces
Concutiet: diues deleta peribit opum vis,
Vulcano crebris miſcente incendia flammis.
Et tunc de cœlo demiſſæ ſanguinolentæ. *
At genus humanum longe lateque per orbem
Cædibus alternis inſaniet: inque tumultu
Peſtes, atque fames Deus, & ſua fulmina mittet
Illis, qui viuent expertes legis & æqui.
Exiſtetque hominum toto defectus in orbe:
Si quis vt in terris hominis veſtigia cernat,
Miretur. rurſum magnus Deus incola cœli,
Relliquias hominum penitus ſeruabit vbique.
Tunc pax, & veri prudentia ſumma vigebit,
Terraque frugiferens fruges feret vberiores,
Ne diuiſa quidem, neque ſeruitura deinceps.
Omnis liber erit portus mortalibus, omnis
Et ſtatio, ſicut fuit ante: ſcelusque peribit.

Signũ aduentus filij hominis.

Tunc autem ſignum dabitur diuinitus ingens,
Namque relucebit clariſſima ſtella, coronæ
Aſſimilis claræ, cœlo viſenda ſereno,
Lucibus haud paucis: humanis nempe coronam
De cœlo oſtendet, qui præmia quærere certant.
Nam tunc incipiet magnum procedere ſeclum
Vrbi cœleſti diſpenſatorque vacabit
Omnibus humanis, æui immortalis honores

Qui

Ῥώμης ἑπταλόφοιο. μέγας δέ τε πλοῦτος ὀλεῖται,
Δαιόμενος πυρὶ πολλῷ ὑπὸ φλογὸς Ἡφαίστοιο.
Καὶ τότε δ' ἡματόεσσαι ἀπ' οὐρανοῦ καταβᾶσαι. *
Αὐτὰρ κόσμος ὅλος τε ἀπειρεσίων ἀνθρώπων
Ἀλλήλους κτείνουσι μεμηνότες, ἐν δὲ κυδοιμῷ
Λοιμοὺς καὶ λιμοὺς θήσει θεὸς ἠδὲ κεραυνοὺς
Ἀνθρώποις, οἳ ἄτερθε δίκης κρίνουσι θέμιστας.
Λεῖψις δ' ἀνθρώπων ἔσται κατὰ κόσμον ἅπαντα,
Ὡς ἴχνος εἰ κατίδῃ τις ἐπὶ χθονὶ θαυμάσσειεν
Ἀνθρώπου. τότε δ' αὖ τε μέγας θεὸς αἰθέρι ναίων
Ἀνδρῶν εὐσεβέων σωτὴρ κατὰ πάντα γένηται.
Καὶ τότε δ' εἰρήνη τε, βαθεῖά τε σύνεσις ἔσται,
Καὶ γῆ καρποφόρος καρποὺς πάλι πλείονας οἴσει,
Οὐδὲ μεριζομένη, οὐδ' εἰσέτι λατρεύουσα.
Πᾶς δὲ λιμὴν, πᾶς ὅρμος ἐλεύθερος ἀνθρώποισιν,
Ἔσσεται ὡς πάρος ἦεν, ἀναιδείη τ' ἀπολεῖται.

Καὶ τότε δὴ μέγα σῆμα θεὸς μετέπειτα ποιήσει. τὸ σῆμα τῆς παρουσίας τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
Λάμψει γὰρ στεφάνῳ λαμπρῷ παρομοίιος ἀστὴρ
Λαμπρὸς, παμφαίνων, ἀπ' οὐρανοῦ αἰγλήεντος,
Ἤμασιν οὐκ ὀλίγοις. τότε γὰρ στέφος ἀνθρώποισι
Δείξει ἀπ' οὐρανόθεν ἐναγώνιον ἀθλεύουσι.
Καὶ * τόθμαι μέγας γὰρ αἰὼν εἰσελαστικὸς ἔσται, f. τότε γὰρ μέγας αἰῶνες.
Εἰς πόλιν οὐράνιον, * οἰκουμενικὸς δέ τε πᾶσιν f. οἰκουμενικός.
Ἔσσετ' ἀνθρώποισιν ἔχων κλέος ἀθανασίας.
Καὶ τότε πᾶς λαὸς ἐπὶ ἀθανάτοισιν ἀέθλοις

Ἀθλήσει νίκης περικάλλεος. οὐ γὰρ ἀναιδῶς
ἡ θύρα τῆς ζωῆς Ἀργύρειον τις ἐκεῖ δύναται στέφος ὠνήσασθαι.
Ἁγνὸς γὰρ Χριστὸς τούτοις τὰ δίκαια βραβεύσει,
Καὶ δοκίμους στέψει, αὐτὰρ θέμα μάρτυσι δώσει
Ἀθάνατον, ἄχρι καὶ θανάτου τὸν ἀγῶνα ποιοῦσι.
Παρθενικοῖς δὲ δραμοῦσι καλῶς, ἄφθαρτον ἄεθλον
Δώσει τοῦ θέματος, καὶ τοῖς τὰ δίκαια νέμουσιν
Ἀνθρώποις πᾶσίν τε, καὶ ἔθνεσιν ἀλλοδαποῖσι,
Τοῖς ὁσίως ζῶσίν τε, θεὸν δ' ἕνα γινώσκουσιν.
Οἳ δ' ἀγαπῶσι γάμον τε, γαμοκλοπιῶν τ' ἀπέχονται,
Δώσει πλούσια δῶρα, αἰώνιον ἐλπίδα καὶ τοῖς.
Πᾶσά τε γὰρ ψυχὴ μερόπων θεοῦ ἐσται χάρισμα,
Κοὐθέμις ἀνθρώποις τὴν ἄγεσι πᾶσι μιαίνειν.
Οὗτος ἀγὼν, ταῦτ' ἐστὶν ἀέθλια, ταῦτα βραβεῖα,
Τοῦτο πύλη ζωῆς, καὶ εἴσοδος ἀθανασίης,
Ἣν θεὸς οὐράνιός γε δικαιοτάτοις ἀνθρώποις
Ἔστησεν νίκης ἐπαέθλιον. οἱ δὲ λαβόντες
Τὸ στέφος, ἐνδόξως διελεύσονται διὰ ταύτης.
Ἀλλ' ὁπόταν τόδε σῆμα φανῇ κατὰ κόσμον ἅπαντα,
Ἐκ γενετῆς παῖδες πολιοκρόταφοι γεγαῶτες,
Θλίψεις δ' ἀνθρώπων, λοιμοὶ καὶ λιμοὶ, πόλεμοί τε,
Καιρῶν δ' ἀλλαγὴ, πένθημά τε, δάκρυα πολλὰ,

* Αἳ ὁπόσων

Qui teneat. cunctus tunc immortalia propter
Præmia contendet populus, victoria quando
Accendet præclara animos. nam rite licebit
Cuilibet argenti claram petere inde coronam.
Castus enim Christus ponet certamina iusta, Porta vitæ.
Ornabitque probos, æternaque præmia reddet
Testibus, ad mortis certamen euntibus vsque.
Virgineis verò, qui pulchre currere pergent,
Æternum munus dabit, & seruantibus æqui
Omnibus humanis, generique alienigenarum,
Et sancte viuendo Deum noscentibus vnum.
Tum qui coniugio gaudentes, furta cauebunt
Cõcubitus vetiti, dabit his quoque munera larga,
Immortalem spem. nam donum numinis omnes
Sunt humanæ animæ: quas vllis flagitiorum
Mortales maculis prorsum fœdare nefas est.
Hoc certamẽ, hic est labor, hæc sũt præmia pugnæ:
Hæc vitæ porta est, hic est ingressus in æuum
Æternum. Deus hæc cœlestis, iustitiai
Humanæ statuit victrici præmia: quique
Contigerint palmã, per eam ingredientur honeste.
Sed postquam toto signum hoc extarit in orbe,
A teneris pueri vestiti tempora canis,
Arctabunt homines, mutato cardine rerum,
Pestes, bella, fames, lachrymæq; & luctus, abunde.

Eheu quot viduæ lugebunt pignora, tristi
Cum gemitu & prolis carnes inueste cruenta
Cum membris terræ mandabunt omniparenti,
Puluere sanguineo fœdatæ. O pessima secla,
O nimium praui, quos vltima proferet ætas.
Dementes, qui quid muliebria semina vincat
Non norint. Sed ne pariat tunc femina prolem:
Humani generis strages & maxima messis
Instat: cum quidam pro vatibus insinuati
De Antichristo. *Fallases aderunt in terris vatisinantes:*
Et belial veniet, facietque insignia multa
Inter mortales. tunc sancti funditus, atque
Electi, fidique, euersi diripientur:
Nec non Hebræi, quos sæuior impetet ira.
Tum cum bis senis tribubus conflatus ab ortu
Adueniet populus, populumque requiret Hebræum
Cognatæ stirpis, quem perdidit Assyriorum
Impetus: illata gentes ita clade peribunt.
Postremo rursum vehementibus imperitabunt
Hebræis fidis electis, sub iuga missis,
Vt prius: imperium quoniã non desinet vnquam,
Omnia qui cernit supremus, & incola cœli,
Palbebras hominum somno concludet opertas.
Felices famuli, Dominus quoscunque reuersus

* Αἳ ὁπόσων παῖδες χήρας ἐνὶ θοινήσονται,
Οἶκτρ' ὀλοφυρόμενοι γονέας ἐν φάρεσι σφῆκας,
Σὺν μέλεσιν θάψουσιν ἐπὶ χθονὶ μητέρι λαῶν,
Αἵμασι καὶ κονίησι * πεφυρμένον. ὦ μέγα δειλοί,
Ὑστατίης γενεῆς φῶτες κακοέργεες αἰνοί,
Νήπιοι, οὐδὲ νοοῦντες ὃ νίκα φῦλα γυναικῶν
Μὴ τίκτωσιν· ἔφυ ὁ θέρος μερόπων ἀνθρώπων,
Μηδὲ συναίρεσιν ἐγγύς, ὅταν τινὲς ἀντὶ προφητῶν
Ψευδαπάται πελάσωσιν ἐπὶ χθονὶ φημίζοντες.
Καὶ Βελίας ἥξει, καὶ σήματα πολλὰ ποιήσει
Ἀνθρώποις. τότε * δ' ὁσίων ἀποκατάστασις ἀνδρῶν
Ἐκλεκτῶν, πιστῶν τε, λεηλασίη τε γένηται
Τούτων ἠδ' Ἑβραίων, δεινὸς δ' αὖθις χόλος ἥξει.
Ἡνίκα δωδεκάφυλος ἀπ' ἀντολίης λαὸς ἥξει,
Ζητήσων λαὸν, ὃν ἀπώλεσεν Ἀσσύριος κλών,
Συμφύλων Ἑβραίων· ἔθνη δ' ἐπὶ τοῖσιν ὀλοῦνται.
Ὕστερον αὖ ἄρξουσιν ὑπερμενέων ἀνθρώπων,
Ἐκλεκτῶν πιστῶν Ἑβραίων, καταδουλώσαντες
Αὐτοὺς ὡς τὸ πάροιθεν, ἐπεὶ κράτος οὔποτε λείψει
Ὕψιστος πάντων, πανεπίσκοπος, αἰθέρι ναίων,
Ὕπνον ἐπ' ἀνθρώποις σκεδάσει, βλέφαρ' ἀμφικαλύψας.
Ὦ μάκαρες θεράποντες, ὅσους ἐλθὼν ἀγρυπνοῦντας

f. Αἱ ὁπόσαι παῖδας χῆραι ἐνὶ θρηνήσουσι. οἶκτρ' ὀλοφυρόμεναι, γονέας δ' ἐν.
f. πεφυρμέναι.
περὶ τοῦ ἀντιχρίστου.
f. δ' αὖ ὁσίων ἀπανάστασις.

Εὕρῃ ὁ δεσπόζων. τοὶ δ' ἐγρήγορθεν ἅπαντες,
Πάντοτε προσδοκάοντες ἀκοιμήτοις βλεφάροισιν.
Ἥξει γὰρ τ' ἠῶος, ἢ δείλης, ἢ μέσον ἦμαρ.
Ἥξει δ' ἀτρεκέως, καὶ ἔσσεται ὡς ἀγορεύω,
Ἔσσεται ἐσσομένοις ὅτ' ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἄστρα τε πάντα μέσῳ ἐνὶ ἤματι πᾶσι φανεῖται,
Σὺν δυσὶ φωστῆρσι κατεπειγομένοιο χρόνοιο.
Ηλίας. Καὶ τότ' ὁ Θεσβίτης ἀπὸ οὐρανοῦ ἅρμα τιταίνων
Οὐράνιον, γαίῃ δ' ἐπιβὰς, τότε σήματα τρισσὰ
Κόσμῳ ὅλῳ δείξει, τοῦ ἀπολλυμένου βιότοιο.
Αἲ ὁπόσαι κείνῳ ἐνὶ ἤματι φορτοφοροῦσαι
Γαστέρι φωραθῶσιν, ὅσαι δέ τε νήπια τέκνα
Γαλακτοδοτοῦσιν, ὅσοι δ' ἐπὶ κύμασιν ναιετάουσιν.
Αἲ ὁπόσαι κείνην τὴν ἡμέραν ἀθρήσουσιν.
Ἀχλὺς γὰρ ζοφερὴ σκεπάσει τὸν ἀπείρονα κόσμον,
Ἀντολίης δύσεώς τε μεσημβρίας τε καὶ ἄρκτου.
Καὶ τότε δὴ ποταμός τε μέγας πυρὸς αἰθομένοιο
Ῥεύσει ἀπουρανόθεν, καὶ πάντα τόπον δαπανήσει,
Γαῖάν τ' ὠκεανόν τε μέγαν, γλαυκήν τε θάλασσαν,
Λίμνας καὶ ποταμοὺς, πηγὰς, καὶ ἀμείλιχον ἅδην,
Καὶ πόλον οὐράνιον. ἀτὰρ οὐράνιοι φωστῆρες
Εἰς ἓν συρρήξουσι, καὶ εἰς μορφὴν πανέρημον.
Ἄστρα γὰρ οὐρανόθεν τε θαλάσσια πάντα πεσεῖται.
Ψυχαὶ δ' ἀνθρώπων πᾶσαι βρύξουσιν ὀδοῦσι,
Καιόμεναι ποταμῷ καὶ θείῳ καὶ πυρὸς ὁρμῇ,

Inueniet vigiles. tangit vigilantia cunctos,
Semper vt expectent, nec somno lumina claudant.
Nam veniet mane, aut sero, mediove diei.
Adueniet certe, neque me sententia fallet,
Dum dormitur, erit cœli vt stellantis ab oris
Cuncta die medio cernantur sidera cunctis,
Vna cum binis facibus, properantibus annis.
Tunc quoque cœlesti curru deuectus inibit
Terras de cœlo Thesbites, signaque trina Elias.
Ostendet toti mundo vitæ pereuntis.
Væ quas illa dies deprendet ventris onustas
Pondere, quæue suo lactabunt vbere natos,
Aut qui propter aquas habitabũt. væ quibus illã
Contigerit vidisse diem. nam totus ab ortu
Solis ad occasus, austroque, aquiloneque mundus
Tetræ inuoluetur noctis caligine cæca.
Tunc ardens fluuius cœlo manabit ab alto
Igneus, atque locum consumet funditus omnem,
Terramque oceanumque ingentem, & cærula pōti
Stagna, lacus, fluuios, fontes, Ditemque seuerum,
Cœlestemque polum, cæli quoque lumina in æuum
Fluxa fluent, forma deleta prorsus eorum.
Astra cadent etenim de cœlo cuncta reuulsa,
Humanæque animæ frendebunt dentibus omnes,
Fluminis ardentes, ignisque, & sulphuris æstu,

In feruente ſolo, cinis obteget omnia quando.
Omnia tunc mundi viduata elementa iacebunt,
Aer, terra, polus, mare, lux, noctesque, diesque.
Non iam tot volucres ſulcabunt aëra pennis,
Non vada ſquamigeri piſces per ſalſa natabunt,
Non ibit ponti per fluctus nauis onuſta,
Non gleboſa boues pandi telluris arabunt,
Non ſonitum reddent percuſſæ flamine ſyluæ:
Omnia ſed puram molem conflabit in vnam.
Tum vero æterni genij patris immortalis
Ηκαρ'* ἐρεμϊὴλ, *Vriel, Saniel Azaëlque,*
Quæ mala quisq; hominũ patrauerit ante, ſciẽtes,
E tetris animas tenebris caliginis omnes
Iudicio ſiſtent, ad formidabile patris
De vltimo iudicio. *Magni, immortalis ſolium, nam ſolus & vnus*
Conditor omnipotens rerum non interit vnquam,
Iuraque dicturus mortalibus æqua ſedebit,
Et tunc infernis animas, flatumque, ſonumque
Cœleſtis tribuet, compactaque conuenienter
Artubus oſſa ſuis, carnes, neruosque repoſtos,
Et venas, pellemque priorem, cæſariemque.
Sic coniuncta ſuis terreſtria corpora rite
Membris, vna dies reddet vitalibus auris.
Tunc ferratarum portarum Ditis auari
Clauſtra immania, durique infractiq; adamantis,

Ingens

Εν δαπέδῳ μαλερῷ, τέφρῃ δέ τε πάντα καλύψει,
Καὶ τότε χηρεύσει κόσμου στοιχεῖα πρόπαντα,
Αὴρ, γαῖα, θάλασσα, φάος, πόλος, ἤματα, νύκτες,
Κοὐκέτι πωτήσονται ἐν ἠέρι ἄπλετοι ὄρνεις,
Οὐ ζῶα* νηκτὰ θάλασσαν ὅλως ἔτι νηχήσονται, al. κατὰ
Οὐ ναῦς ἔμφορτος ἐπὶ κύμασι ποντοπορήσει,
Οὐ βόες ἰθυντῆρες ἀροτρεύσουσιν ἄρουραν,
Οὐκ ἦχος δένδρων ἀνέμων ὕπο. ἀλλ᾽ ἅμα πάντα
Εἰς ἓν χωνεύσει, καὶ εἰς καθαρὸν διαλέξει.
* Ηνίκα δ᾽ ἀθανάτου θεοῦ ἄφθιτοι ἀγγελτῆρες, f. τηνίκα
Ηκαρ * ἐρεμιὴλ, οὐριὴλ, σαμιὴλ, ἀζαὴλ τε,
Αὐτοὶ ἐπιστάμενοι ὅσα τις κακὰ πρόσθεν ἔρεξεν
Ανθρώπων, ψυχάς τε ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος
Εἰς κρίσιν ἄξουσιν πάσας ἐπὶ βῆμα θεοῖο, περὶ τῆς ἐσχάτης κρίσεως.
Αθανάτου, μεγάλου. εἷς γὰρ μόνος ἄφθιτός ἐστιν,
Αὐτὸς ὁ παντοκράτωρ, θνητῶν ὁ δικασπόλος ἔσται.
Καὶ τότε νερτερίοις ψυχὰς, καὶ πνεῦμα, καὶ αὐδὴν
Δώσει ἐπουράνιος, καί τ᾽ ὀστέα ἁρμοσθέντα
Αρμοῖς παντοίοις, σαρξὶ σάρκες, καὶ νεῦρα,
Καὶ φλέβες, ἠδέ τε δέρμα· περὶ χροῒ δ᾽ αἱ πρὶν ἔθειραι.
Αμβροσίως πηχθέντα, καὶ ἔμπνοα κινηθέντα,
Σώματ᾽ ἐπιχθονίων μίαν ἡμέραν ἀνστήσονται.
Καὶ τότ᾽ ἀμειλίκτοιο καὶ ἀρρήκτου ἀδάμαντος
Κλεῖθρα πέλωρα πυλῶν τε * ἀχαλκεύτων ἀΐδαο al. ἀχαλκεύτου.

Ρηξάμενος Οὐριὴλ μέγας ἄγγελος εὐθὺ βιβάσται,
Καὶ πάσας μορφὰς πολυπενθέας εἰς κρίσιν ἄξει,
Εἰδώλων τὰ μάλιστα παλαιγενέων Τιτήνων,
Ηδέ τε γιγάντων, καὶ ὅσας εἷλεν κατακλυσμὸς,
Καὶ τὰς ἐν πελάγεσσιν ἀπώλεσε κῦμα θαλάσσης·
Ηδ' ὁπόσας θῆρες καὶ ἑρπετὰ καὶ πετεινὰ
Θοινήσαντο, ὅλας ταύτας ἐπὶ βῆμα καλέσσει.
Καὶ πάλιν ἃς ἔφθειρεν ἐνὶ φλογὶ σαρκοφάγον πῦρ,
Καὶ ταύτας ἐπὶ βῆμα θεοῦ στήσειεν ἀγείρας.
f. τηνίκα. *Ηνίκα δ' ἀνστήσῃ νέκυας, μοίρας καταλύσας,
Καὶ καθίσει Σαβαὼθ Αδωναῖος ὑψικέραυνος
Εἰς θρόνον οὐράνιόν τε, μέγαν δέ τε κίονα πήξει,
Ηξει δ' ἐν νεφέλῃ πρὸς ἄφθιτον ἄφθιτος αὐτὸς,
Εν δόξῃ Χριστὸς σὺν ἀμύμοσιν ἀγγελτῆρσι,
Καὶ καθίσει μεγάλως ἐπὶ δέξια βήματι, κρίνων
Εὐσεβέων βίοτον καὶ δυσεβέων τρόπον ἀνδρῶν.
Ηξει καὶ Μωσῆς ὁ μέγας φίλος ὑψίστοιο,
Σάρκας δυσάμενος. Αβραὰμ δ' αὐτὸς μέγας ἥξει,
Ισαὰκ ἠδ' Ιακὼβ, Ιασοῦς, Δανιὴλ τ', Ηλίας,
Αμβακοὺμ καὶ Ιωνᾶς, καὶ οὓς ἔκτειναν Εβραῖοι.
Τοὺς δὲ μετ' Ηρεμίαν ἐπὶ βήματι πάντας ὀλέσσει
Κρινομένους Εβραίους, ἵνα ἄξια ἔργα λάβωσι,
Καὶ τίσουσ' ὅσα περ βιότῳ θνητῷ τις ἔπραξε.

Καὶ τό-

Ingens ingenti Vriel conuulsa ruina
Perrumpet genius: perlugubresque figuras
Omnes iudicio sistet: simulachra vetusta
Titanum inprimis, monstrosorumque gigantum:
Tum quas diluuiũ, tũ quas maris vnda profundo
Absumsit: necnon quas serpentesque, feræque
Faucibus hauserunt auidis, volucresque, vocabit
Ad solium cunctas: necnon quas igneus ardor
Absorpsit flammis, ad iudiciale tribunal
Coget adesse Dei, collectas vndique in vnum.
Tum vero Sabaoth Adonæus, fulminis autor,
Defunctos reddet vitæ, Parcasque resoluet,
Cœlesti residens solio, magnamque columnam
Figet. eo veniet in nube æternus & ipse
Christus ad æternum, magno splendore, bonisque
Cum genijs: solioque sedebit dexter in alto,
Iudicet vt mores hominum, vitamque proborum,
Et sceleratorum. veniet quoque magnus amicus
Ille Dei Moses supremi, carne renata
Vestitus: veniet Abraham quoq; magnus & ipse,
Isaac, atque Iacob, Iasus, Daniel, Elias,
Ambacoum, Ionas, & quos genus perdit Hebræa
Tum residens iudex solio, omnes perdet Hebræos
Qui post Eremiam fuerint, vt præmia digna
Accipiant, & que mortali quisque patrarit

Malorũ pœnæ
In vita, ſoluant. igitur per flumen agentur
Ignis inextincti cuncti: iuſtis que ſalutem
Omnibus indeptis, ſcelerati tempus in omne
Perdentur, quotquot patrarint ante nefanda.
Quis cædes faciunt, aut quorum conſcia mens eſt:
Mendaces, fures, vafri, peſteſque domorum,
Mandones, fidei frangentes connubialis,
Detrectatores, petulantes, lege carentes,
Et ſimulachricolæ: necnon qui patre relicto
Magno, immortali, dixere nefanda, piorum
Carnifices, fidei nullius, perniciesque
Iuſtorum: neque non, qui commendante ſenecta,
Et grauitate, vafri fallunt, vultuque bifronte
Turpiter imponunt alijs, læduntque nocenter,
Fallaces, fama freti, verbisque, ſed ipſis
Pardis atque lupis multo magis exitiales.
Tum nimio tumidi faſtu: tum fœnore fœnus
Qui cumulant, magnis pupillos afficientes
Et viduas damnis: vel qui quæſita ſceleſte
Dant viduis, aut dant pupillis: quive labore
De proprio cum dent, exprobant: quive parentes
In ſenio linquunt, neque præmia digna rependunt
Pro nutricatu: vel qui parere recuſant,
Aſpera vel contra dixerunt verba parentes:

Vel

Καὶ τότε δὴ πάντες διὰ αἰθομένου ποταμοῖο,
Καὶ φλογὸς ἀσβέστου διελεύσονθ'. οἵ τε δίκαιοι
Πάντες σωθήσοντ', ἀσεβεῖς δ' ἐπὶ τοῖσιν ὀλοῦνται
Εἰς αἰῶνας ὅλους, ὁπόσοι κακὰ πρόσθεν ἔρεξαν,
Ἠδὲ φόνους ἐποίησαν. ὅσοι δὲ συνίστορές εἰσι,
Ψεῦσται, καὶ κλέπται, δόλιοί τ' οἰκοφθόροι αἰνοί,
Δειπνολόχοι καὶ κλεψίγαμοι, δύσφημα χέοντες,
Δεινοί θ', ὑβρισταί τ', ἄνομοί τ', εἰδωλολάτραι τε,
Ἠδ' ὁπόσοι μέγαν ἀθάνατον θεὸν ἐγκατέλειψαν,
Βλάσφημοι δ' ἐγένοντο, καὶ εὐσεβέων κεραϊσταί,
Πιστολέται, καὶ τῶν δικαίων φθισίνορες ἀνδρῶν,
Ἠδ' ὁπόσοι δολίοις καὶ ἀναιδέσιν ἀμφιπροσώποις,
Πρεσβύτεροι, γεραροί τε διήκονες εἰσορόωσιν,
Αἰδόμενοι κρίνουσ' ἀδίκως ἑτέροισι ποιοῦντες,
Ψευδαπάται φήμησι πεπειθμένοι, αὐτὰρ ἐόντες
Παρδαλίων τε λύκων τ' ὀλοώτεροι, ἠδὲ κάκιστοι,
Ἠδ' ὁπόσοι μεγάλως ὑπερήφανοι, ἠδὲ τοκισταὶ
Οἳ τόκον ἐκ γε τόκων συναθροίζοντες κατ' οἴκους
Ὀρφανικούς, χήρεάς τε καταβλάπτουσιν ἕκαστα,
Ἠδ' ὁπόσοι χήρεσι καὶ ὀρφανικοῖσι διδοῦσιν
Ἐξ ἀδίκων ἔργων, ὁπόσοι δ' ἰδίων ἀπὸ μόχθων
Δόντες ὀνειδίζουσιν, ὅσοι γονέας ἐνὶ γήρει
Κάλλιπον, οὔτε τίσαντες ὅλως, οὐ θρέπτρα γονεῦσιν
Ἀντιπαρασχόντες· αὐτὰρ δ' ὅσοι ἠπείθησαν,
Ἠδὲ καὶ ἀντεῖπον λόγον ἄγριον εἰς γενετῆρας,

τῶν ἀσεβῶν ποινή.

Ἠδ᾽ ὁπόσοι πίστεις τε ἀπηρνήσαντο λαβόντες,
Καὶ θεράποντες ὅσοι κατὰ δεσποτῶν ἐγένοντο,
Καὶ πάλιν οἱ τὴν σάρκα ἀσελγείῃ μιήναντες,
Οἵ δ᾽ ὁπόσοι ζώνην τὴν παρθενικὴν ἀπέλυσαν,
Λάθρη μισγόμενοι, ὅσαι δ᾽ ἐνὶ γαστέρι φόρτους
Ἐκτρώσκουσιν, ὅσοι τοκετοὺς ῥίπτουσιν ἀθέσμως,
Φαρμακοὶ, ἢ καὶ φαρμακίδες, σὺν τοῖσι καὶ αὐτοὺς
Ὀργὴ ἐπουρανίοιο καὶ ἀφθάρτοιο θεοῖο
Κίονι προσπελάσειεν, ὅπου περὶ κύκλον ἅπαντα
Ἀκάματος ποταμὸς ῥεῖ πυρός. τοὺς δ᾽ ἅμα πάντας
Ἄγγελοι ἀθανάτοιο θεοῦ τοῦ αἰὲν ἐόντος
Ἐν φλογίναις μάστιξι, καὶ ἐν πυρίναις ἀλύσεσι
Δεσμοῖς ἀρρήκτοισι περισφίγξαντες ὕπερθεν
Δεινοτάτως κολάσουσιν. ἔπειτα δὲ νυκτὸς ἀμολγῷ
Ἐν γεέννῃ θηρσὶν ὑπὸ ταρταρείοισι βαλοῦνται,
Πολλοῖς δειμαλέοισιν, ὅπου σκότος ἐστὶν ἄμετρον.
Ἀλλ᾽ ὁπόταν πολλὰς κολάσεις ἐνὶ ποιήσωνται
Πᾶσιν ὅσων κακὸν ἦτορ ἔην, ἀτὰρ ὕστερον αὖτε
Ἐκ ποταμοῦ μεγάλου πύρινος τροχὸς ἀμφὶ κατάρξει.
Αὐτὰρ ὅτ᾽ ἄρα τοῖσιν ἀτάσθαλα ἔργα μεμήλει,
Καὶ τότε θρηνήσουσιν ἐπ᾽ ἄλλυδις ἄλλος ἄπωθεν,
Οἰκτροτάτῃ μοίρῃ πατέρες καὶ νήπια τέκνα,
Μητέρες, ἠδέ τε τέκν᾽ ὑπομάζια δακρυόεντα.
Οὐδὲ σφιν δακρύων κόρος ἔσσεται, οὐδὲ μὲν αὐδὴ
Οἰκτρ᾽ ὀλοφυρομένων ἐσακούεται ἄλλυδις ἄλλου.

Ἀλλά

Vel qui depoſitum ſeſe accepiſſe negarunt,
Quique ſuis faciunt dominis contraria ſerui:
Quique ſuum corpus conſpurcauere ſalaces:
Vel qui virgineam zonam ſoluere, latenter
Congreßi: vel quæ fœtus in ventre necatos
Eijciunt, & qui partum expoſuere nefandi:
Quique veneficijs vſi, ſeu fœmina, ſeu vir:
Hos immortalis incorruptique columnæ
Ira Dei affiget, quam circuit vndique flumen
Indefeſſo igni manans, & eos ſimul omnes
Æterni patris genij nunquam intereuntis,
Ignitis flagris, inflammatisque catenis,
Inſuper infractis vinclis, arctisque reuinctos,
Duris torquebunt pœnis. dein noctis in vmbra,
Obijcient monſtris, ſub tartara tetra geennæ,
Multis, horrendis, vbi nox tenebroſa perennat.
Hinc vbi iam multis cruciatibus excruciarint
Omnes, quorum mens fuerit ſcelerata: deinde
Succedet fluuio magno rota flammea circum.
Hinc vbi pertulerint tot iam mala, totque dolores,
Diuerſi flebunt, dictu miſerabile, patres,
Infantes pueri, matres, lacrymoſaque matrum
Pignora ſub mammis, nec erit modus vllus eorum
Ploratus, neque vox triſtes diſtincta querelas
Diuerſas referet: verum ſub nocte profunda,

Tartarea, nigra, laniante dolore, profundum
Clamorem tollent: atque in regione profana
Ter tantum ſoluent, quantum fecere malorum,
Igni confecti multo: tum dentibus omnes
Stridentes, acri tabeſcent viqué, ſitique,
Optandumque mori dicent, fugietque vocantes:
Non iam mortis enim requiem, nō noctis habebūt.
Multa quidem fruſtra ſupremi numina patris
Orabunt: ſed eos tunc auertetur aperte.
Secula nam ſeptem dedit vſus virgine caſta,
Ad reſipiſcendum, ſpacium mortalibus ægris.

Bonorū præmia. *Aſt alios, qui ius æquum coluere, bonumque,*
Et quibus & pietas & mens fuit optima cordi,
Sublatos Genij rapidum per fluminis æſtum
Ducent in lucem, & ſecuræ munera vitæ,
Immortalis vbi magni via trita Tonantis:
Fontibus & trinis vinum, lac, mella ſcatebunt:
Terraque par cunctis, non vllis inuia muris,
Aut interſeptis, fructus feret vberiores
Sponte ſua: victus communis, opesque beatæ.
Nā neque pauper ibi, neque diues, nemo tyrannus,
Nec ſeruus, nec erit quisquam maiorve minorve,
Non rex, non ductor: ſed agent cōmuniter omnes.
Nec iam dicetur, venit nox, aut veniet cras,
Aut tranſiuit heri: nec erunt, quos multa fatigat
Cura,

Αλλὰ μακρὰν ζοφόενθ' ὑπὸ τάρταρον εὐρώεντα
Τειρόμενοι βοάζονται. ἐπ' οὐχ ὁσίοισι δὲ χώροις
Τίσουσι τρὶς τόσσον, ὅσον κακὸν ἤλιτον ἔργον,
† Δαιόμενοι πυρὶ πολλῷ· ἐπιβρύξουσι δ' ὀδοῦσι, f. χευόμενοι.
Πάντες τηκόμενοι μαλερῇ δίψῃ τε βίῃ τε.
Καὶ καλέσουσι καλὸν τὸ θανεῖν, καὶ φεύξετ' ἀπ' αὐτῶν.
Οὐκ ἔτι γὰρ θάνατος τούτοις, οὐ νὺξ ἀναπαύσει.
Πολλὰ δ' ἐρωτήσουσι μάτην θεὸν ὑψιμέδοντα,
Καὶ τότ' ἀποστρέψει φανερῶς τὸ πρόσωπον ἀπ' αὐτῶν.
Επτὰ γὰρ αἰώνων μετανοίας ἤματ' ἔδωκεν
Ανδράσι πλαζομένοις διὰ χειρὸς παρθένου ἁγνῆς.

Τοὺς δ' ἄλλους, ὁπόσοις τε δίκη, καλά τ' ἔργα μέμη- (λεν, τῶν εὐσεβῶν μισθὸς.
Ηδὲ καὶ εὐσεβίη τε, δικαιότατοί τε λογισμοὶ,
Αγγελοι αἰρόμενοι διὰ αἰθομένου ποταμοῖο
Εἰς φῶς ἄξουσι, καὶ εἰς ζωὴν ἀμέριμνον,
Ενθα πέλει τρίβος ἀθάνατος μεγάλοιο θεοῖο·
Καὶ τρισσαὶ πηγαὶ, οἴνου, μέλιτός τε, γάλακτος.
Γαῖα δ' ἴση πάντων, οὐ τείχεσιν, οὐ περιφραγμοῖς
Εκμεριζομένη, καρποὺς τότε πλείονας οἴσει
Αὐτομάτη, κοινοί τε βίοι, καὶ πλοῦτος ἄμοιρος.
Οὐ γὰρ πτωχὸς ἐκεῖ, οὐ πλούσιος, οὐδὲ τύραννος,
Οὐ δοῦλος, οὔτ' αὖ μέγας, οὐ μικρός τις ἔτ' ἔσται·
Οὐ βασιλεῖς, οὐχ ἡγεμόνες, κοινῶς ἅμα πάντες.
Κοὐκ ἔτ' ἐρεῖ τις ὅλως, νὺξ ἦλθεν, οὐδὲ μὲν αὔριον,
Οὐκ ἐχθὲς γέγονεν, οὐχ ἤματα * πολλὰ μεριμνᾶν. f. μετὰ μεριμνῶν.

Οὐκ ἔαρ, οὐχὶ θέρος, οὐ χειμῶν, οὐ μετόπωρον.
Οὐ γάμον, οὐ θάνατον, οὐ πράσεις, οὐδ' ἀγορασμούς·
Οὐ δύσιν, ἀντολίην. ποιήσει γὰρ μακρὸν ἦμαρ.
Τοῖς καὶ ὁ παντοκράτωρ θεὸς ἄφθιτος ἄλλο παρέξει
Εὐσεβέσιν, ὁπόταν θεὸν ἄφθιτον αἰτήσονται.
Ἐκ μαλεροῖο πυρὸς, καὶ ἀθανάτων ἀπὸ βρυγμῶν
Ἀνθρώποις σῶσαι δώσει· καὶ τοῦτο ποιήσει.
Λεξάμενος γὰρ εὐσταθέας ἀπὸ φλογὸς ἀκαμάτοιο
Ἄλλῳ ἀποστήσας, πέμψει διὰ λαὸν ἑαυτοῦ
Εἰς ζωὴν ἑτέραν, καὶ αἰώνιον ἀθανάτοισιν
Ἠλισίῳ πεδίῳ, ὅθι οἱ πέλε κύματα μακρὰ
Λίμνης ἀενάου ἀχερουσιάδος βαθυκόλπου.
Αἶ, αἶ. ἐγὼ δειλὴ, τί γενήσομαι ἤματι τῷδε;
Ἀνθ' ὧν ἡ δύσφρων γε πονησαμένη περὶ πάντων
Ἤλιτον, οὔτε γάμων μεμελημένη, οὔτε λογισμῶν.
Ἀλλὰ καὶ ἐν μελάθροισιν ἐμοῖς πολυμάμμονος ἀνδρὸς,
Δευομένοις ἀπέκλεισα, τὰ δ' ἔκνομα πρόσθεν ἔρεξα,
f. σὺ δὲ. Εἰδυῖα. * οὐδέ τε σῶτερ ἐμῶν ἀπὸ μαστικτήρων
Ῥῦσαι δή με κύωπιν, ἀναιδέα πρηΐξασαν.
Ἡδὲ δ' ἐγὼ λίτομαι σε βαιὸν παυσέμεν ἀοιδῆς,
Ἅγιε μαννοδότα, βασιλεῦ μεγάλης βασιλείας.

ΠΑΛΙΝ

Cura, dies: non ver, æstas, autumnus, hyems ve:
Non nuptus, non mors, non emptio, venditio ve:
Non occasus erit, non ortus: namque creabit
Ille diem longam. quin hoc quoque conferet idem
Ille pijs Deus omnipotens, æternus: ab ipsis
Oratus dabit, ex ignis feruore perenni
Et gemitu seruare homines: hoc conferet illis.
Namque leget stabiles, æternoque eximet igni,
Perque suos aliam in vitam mandabit, eamque
Æternam nullo morituris tempore, campo
Scilicet Elysio, longis vbi fluctibus olli
Sunt Acherusiadis æternæ stagna profunda.
Eheu me miseram, quid me illo tempore fiet?
Quæ demens omnes peccatis exuperarim,
Nescia coniugij, laudandæ nescia mentis.
Quinetiam, locuples cum vir meus esset, egenos
Ædibus exclusi, fecique nefanda scienter.
Tu me Seruator tortoribus eripe diris,
Quamlibet infamem, conspurcatique pudoris.
Obsecro te porro paulisper desine carmen,
Sancte, potens rerum, magni rex maxime regni.

RVRSVS IN TERTIA parte hæc inquit, ex secundo lib. de Deo.

ALtitonãs, fœlix, cœlestis, habẽsque Cherubim
Firmatum, precor vt me plane vera locutã
Paulisper recrees: animo nam fessa fatisco.
Sed quid cor iterũ quatitur mihi? mens que flagello
Icta, foras vocem prorumpere cogitur, omnes
Vt moneam? rursus nimirum cuncta profabor,
Quæ Deus effari mortalibus imperat ægris,
O homines, quibus est diuina in imagine forma,
Cur temere erratis, cur non per recta viarum
Vaditis, æterni memores patris omnibus horis?
de Deo. *Vnus & immensus Deus est, regnator & vnus*
Æthereus, sese consistens totus in vno,
Cuncta videns solus, non aspectabilis ipse:
Quem non humani saxo manus vlla, vel auro,
Aut ebore artificis fecit, retulitve figurans:
Ipse sed ipsum se seclo monstrauit ab omni,
Quique est, quique fuit, qui porro deinde futurus.
Cuius namque Deum mortalis lumina possunt
Cernere? quæve ferent vel vocem nominis aures,
Cœlestis, magnique Dei, mundumque regentis?
Omnia qui dicto fecit, cœlumque, salumque,

Et ra-

ΠΑΛΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ αὐτῆς λόγῳ τάδε φησὶν, ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου περὶ Θεοῦ.

Ουρανί, ὑψιβρεμέτα, μάκαρ, ὃς ἔχεις τὸ Χερουβὶμ
Ιδρυμένον, λίτομαι, πάντ᾽ ἀληθέα φημίξασαν
Παῦσον βαιόν με. κέκμηκα γὰρ ἔνδοθι ἦτορ.
Αλλὰ τί μου κραδίη πάλι πάλλεται, ἠδέ γε θυμὸς
Τυπτόμενος μάστιγι, βιάζεται ἔνδοθεν αὐδὴν
Αγγέλλειν πᾶσιν; αὐτὰρ πάλι πάντ᾽ ἀγορεύσω,
Οσσα θεὸς κέλεταί μ᾽ ἀγορευέμεν ἀνθρώποισιν.
Ανθρωποι, θεόπλαστον ἔχοντες ἐν εἰκόνι μορφὴν,
Τίπτε μάτην πλάζεσθε, καὶ οὐκ εὐθεῖαν ἀταρπὸν
Βαίνετε, ἀθανάτου κτίστου μεμνημένοι αἰεί:
Εἷς θεός ἐστι μόναρχος, ἀθέσφατος, αἰθέρι ναίων, περὶ τοῦ θεοῦ.
Αὐτοφυὴς, ἀόρατος, ὁρῶν μόνος αὐτὸς ἅπαντα·
Ον χεὶρ γ᾽ οὐκ ἐποίησε λιθοξόος, οὐδ᾽ ἀπὸ χρυσοῦ
Τέχνης ἀνθρώπου φαίνει τύπος, οὐδ᾽ ἐλέφαντος·
Αλλ᾽ αὐτὸς ἀνέδειξεν αἰῶνος αὐτὸς ἑαυτὸν
Οντα τε, καὶ πρὶν ἐόντα, ἀτὰρ πάλι καὶ μετέπειτα.
Τίς γὰρ θνητὸς ἐὼν κατιδεῖν δύναται θεὸν ὄσσοις;
Η τίς χωρήσει καὶ τοὔνομα μοῦνον ἀκοῦσαι
Οὐρανίου μεγάλοιο θεοῦ, κόσμον κρατέοντος:
Ος λόγῳ ἔκτισε πάντα, καὶ οὐρανὸν, ἠδὲ θάλασσαν,

Ἠέλιόν τ' ἀκάμαντα, σελήνην τε πλήθουσαν,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα, κραταιὰν μητέρα Τηθύν,
Πηγὰς, καὶ ποταμοὺς, πῦρ ἄφθιτον, ἤματα, νύκτας.
Ἀδάμ. Αὐτὸς δὴ θεὸς ἐσθ' ὁ πλάσας τετραγράμματον Ἀδάμ,
Τὸν πρῶτον πλασθέντα, καὶ οὔνομα πληρώσαντα
Ἀντολίην τε, δύσιν τε, μεσημβρίαν τε, καὶ ἄρκτον.
Αὐτὸς στήριξεν μερόπων μορφήν τε τύπον τε,
Καὶ θῆρας ποίησε, καὶ ἑρπετὰ καὶ πετεινά.
κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν. Οὐ σέβετ', οὐδὲ φοβεῖσθε θεὸν, ματαίως δὲ πλανᾶσθε,
Προσκυνέοντες ὄφεις τε, καὶ αἰλούρεσι θύοντες,
Εἰδώλοις τ' ἄλλοις, λιθίνοις θ' ἱδρύμασι φώτων,
Καὶ ναοῖς ἀθέοισι καθεζόμενοι περὶ θυράων.
Τηρεῖτε τὸν ἐόντα θεὸν, ὃς πάντα φυλάσσει·
Τερπόμενοι κακότητι λίθων, κρίσιν ἐκλαθέοντες
Ἀθανάτου σωτῆρος, ὃς οὐρανὸν ἔκτισε, καὶ γῆν.
Αἶ, γένος αἱμοχαρὲς, δόλιον, κακὸν, ἀσεβέων τε
Ψευδῶν, διγλώσσων ἀνθρώπων, καὶ κακοηθῶν,
Λεκτροκλόπων, εἰδωλολατρῶν, δόλια φρονεόντων·
f. κακὸς κατὰ τῶν φιλαργύρων. Οἷς † κακὸν ἐν στέρνοισιν ἔνι μεμανημένος οἶστρος,
Αὐτοῖς ἁρπάζοντες, ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες.
Οὐδεὶς γὰρ πλουτῶν καὶ ἔχων ἄλλῳ μεταδώσει,
Ἀλλ' ἔσται κακίη δεινὴ πάντεσσι βροτοῖσι.
Πίστιν δ' οὐ σχήσουσιν ὅλως, χῆραί τε γυναῖκες,
Στέρξουσιν κρυφίως ἄλλους πολλαὶ διὰ κέρδος,

Οὐ συνάρ-

Et rapinum solis cursum, lunamque tumentem,
Sidereos ignes, solidam magnamque parentem,
Fontes & fluuios, ignem, noctesque, diesque.
Nimirũ Deus is finxit tetragrammaton Adam, Adam.
Qui primus fictus fuit, & qui nomine complet
Ortus, occasus, austrum, boreamque rigentem.
Ipse hominũ solidam formam speciemque creauit,
Ipse feras fecit, serpentiaque, atque volucres.
Hunc vos non colitis, frustraque, errore pudendo, In simu lachricolas.
Anguibus & feli venerenter sacrificatis,
Et signis alijs hominum, saxisque sacratis,
Ante profanorum delubrorum ostia stantes.
Obseruate Deum, quique est, quiq; omnia seruat.
Qui dum saxorum specie gaudetis inani,
Non venit in mentem iudex æternus, & idem
Seruator, cælum qui telluremque creauit,
Heu stirps, effuso quæ gaudes sanguine, praua,
Impia, vafra, hominũ mẽdax genus, atq; bilingue,
Insidians, dirum, mœchum, simulachricolarum:
Quorum vesanus stimulus præcordia vexat, In auaros.
Qui sibi prospiciunt rapiendo, proh pudor, vnis.
Nam nemo locuples, & habens, impertiet vlli:
Humanũ sed erit prorsum genus omne scelestum.
Non erit vlla fides penitus: viduæque frequentes
Furtiuo, causa quæstus, vtentur amore:

Sortitæque viros conuenta iugalia frangent.
Sed postquã Roma Ægyptũ reget, imperioque
Frenabit, summi tum summa potentia regni
Regis inextincti mortalibus exorietur.
Rex etenim sanctus veniet, qui totius orbis
De Christo. *Omnia seclorum per tempora sceptra tenebit.*
Tuncque Latinorum non eluctabilis ira
Tres Romam tristi fatorum stamine perdent.
Atque suis homines perdentur in ædibus omnes,
Tum cum de cœlo torrens fluet igneus. eheu
Me miseram, quando veniet lux illa, diesque
Iudicis æterni, magni regisque, Deique!
Nunc quid vos vrbes ornatis, construitisque
Templisque, stadijsque, foris, signisque, vel auro
Si qua, vel argento fiunt, saxove: futura
Cum sit acerba dies, ad quam veniatis oportet?
Nam veniet, cunctos homines cum nidor olentis
Sulphuris afflabit. Verum iam singula pandam,
Quæ mala sint homines passuri, quasq; per vrbes.

LIBER

Οὐ σπάρτην κατέχουσαι τοῦ βίου ἀνδρῶν αἱ λαχοῦσαι.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Ῥώμη καὶ Αἰγύπτου βασιλεύσει,
Εἰς ἓν ἰθύνουσα, τότε δὴ βασιλεία μεγίστη
Ἀθανάτου βασιλῆος ἐπ' ἀνθρώποισι φανεῖται.
Ἥξει δ' ἁγνὸς ἄναξ πάσης γῆς σκῆπτρα κρατήσων, περὶ τοῦ χριστοῦ.
Εἰς αἰῶνας πάντας ἐπειγομένοιο χρόνοιο.
Καὶ τότε Λατίνων ἀπαραίτητος χόλος ἀνδρῶν
Τρεῖς Ῥώμην οἰκτρῇ μοίρῃ καταδηλήσονται.
Πάντες δ' ἄνθρωποι μελάθροις ἰδίοισιν ὀλοῦνται,
Ὁππόταν οὐρανόθεν πύρινος ῥεύσῃ καταράκτης.
Οἴμοι δειλαίη, πότ' ἐλεύσεται ἦμαρ ἐκεῖνο,
Καὶ κρίσις ἀθανάτοιο θεοῦ μεγάλου βασιλῆος.
Ἄρτι δὲ τί κτίζεσθε πόλεις, κοσμεῖσθέ τε πάσαις
Ναοῖς, καὶ σταδίοις, ἀγοραῖς, χρυσοῖς ξοάνοις τε,
Ἀργυρέοις, λιθίνοις τε, ἵν' ἔλθητ' εἰς πικρὸν ἦμαρ.
Ἥξει γὰρ, ὁπόταν θείου διαβήσεται ὀδμὴ
Πᾶσιν ἐν ἀνθρώποις. αὐτὰρ τὰ ἕκαστ' ἀγορεύσω,
Ὅσαις ἐν πόλεσιν μέροπες κακότητα φέρουσιν.

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

ΜΕΤΑ ΤΑΔΕ ΠΡΟΒΑΙΝΟΥΣΑ τοῖς λόγοις, περὶ τοῦ ἀπατεῶνος δαίμονος τοῦ ἀντιχρίστου φησὶν ὧδέ πη.

περὶ τοῦ ἀντιχρίστου.

Ἐκ δὲ σεβαστηνῶν ἥξει Βελίας μετόπισθεν,
Καὶ στήσει ὀρέων ὕψος, στήσει δὲ θάλασσαν,
Ἠέλιον πυρόεντα μέγαν, λαμπράν τε
σελήνην,
Καὶ νέκυας στήσει, καὶ σήματα πολλὰ ποιήσει
Ἀνθρώποις. ἀλλ' οὐχὶ τελεσφόρα ἔσσετ' ἐν αὐτῷ,
Ἀλλὰ πλανᾷ. καὶ δὴ πολλοὺς μέροπας πλανήσει,
Πιστούς τ' ἐκλεκτούς τ' Ἑβραίους, ἀνόμους τε καὶ ἄλλους
Ἀνέρας, οἵτινες οὔπω θεοῦ λόγον εἰσήκουσαν,
Ἀλλ' ὁπόταν μεγάλοιο θεοῦ πελάσωσιν ἀπειλαί,
Καὶ δύναμις φλογέουσα δι' οἴδματος εἰς γαῖαν ἥξει,
Καὶ Βελίαρ φλέξει, καὶ ὑπερφιάλους ἀνθρώπους
Πάντας, ὅσοι τούτῳ πίστιν ἐνεποιήσαντο.

γυναικοκρατία.

Καὶ τότε δὴ κόσμος ὑπὸ ταῖς παλάμησι γυναικὸς
Ἔσσεται ἀρχόμενος, καὶ πειθόμενος περὶ παντός.
Ἦν δ' ὁπόταν κόσμου παντὸς χήρη βασιλεύσῃ,
Καὶ ῥίψῃ χρυσόν τε καὶ ἄργυρον εἰς ἅλα δῖαν,

Καὶ χα-

LIBER TERTIVS.

POSTEA VERBIS PROGREDIENS, DE IMPOSTORE dæmone Antichristo hoc maxime modo loquitur.

EX Augustinis autem voluentibus annis
Aduenient Belial, qui celsa cacumina montes, De Antichristo.
Qui mare, qui magni lucentem lampada solis,
Qui claram lunam, qui sistet lumine cassos,
Multaque signa quidem faciet mortalibus, at non
Vera, sed error ibi suberit, falletque frequentes
Fidos, electos, Hebræos, lege carentes,
Atque alios, nondum quibus est audita Dei mens.
Verum quando Dei prædicta minacia magni
Aduenient, terrasque petet flammata potestas
Inflata, exuret Belier, hominesque superbos
Omnes, quotquot ei fuerint per fœdera iuncti.
Tunc autem mundus manibus muliebribus omni Mulieris imperiũ.
In rerum summa parebit, eisque regetur.
Cum vero vidua in totum regnauerit orbem,
Aurũq; argentũq; hominũ, queis vita caduca est,

Ferrumque, æsque, maris salsas iactarit in vndas:
Omnia tunc mundo viduata elementa iacebunt,
Cum Deus æthereus cœlum conuoluet ad instar
Libri, labetur varius polus omnis ad imas
Terras & pelagus. rapidus fluet, igneus, ingens
Torrens: vretur tellus, pontusque, diesque,
Cœlestisque polus: rerum natura creata
Conuertetur, & in molem purgabitur vnam.
Non iam læta globi iactabunt lumina: non nox,
Nec matutinum: nec erunt, quos multa fatigat
Curà, dies: non ver, æstas, autumnus, hyemsve.
Iudiciumque Dei magni, magnumque sub æuum,
In medium veniet, cunctis his denique factis.

Deest initium.

O liquidas vndas, ô totam denique terram,
Qua sol exoriens, qua labens aspicit orbem,
Omnia parebunt in mundum rursus eunti,
Propterea primus quod vires nouerit eius.
Sed cum dicta ad rem fuerint collata, minatus
Quæ magnus Deus est olim mortalibus illis,
Babel. *Qui turrim Assyrijs in finibus ædificarunt,*
Cum cunctis eadem vox esset, stelliferumque
In cœlum vellent ascendere, continuoque
Immortalis. *

Flatibus.

Καὶ χαλκόν τε, σίδηρον ἐφημερίων τ' ἀνθρώπων
Εἰς πόντον ῥίψῃ, τότε δὴ στοιχεῖα πρόπαντα
Χηρεύσει κόσμῳ. ὁπότ' ἂν θεὸς αἰθέρι ναίων
Οὐρανὸν εἱλίξῃ, καθάπερ βιβλίον εἱλεῖται,
Πεσεῖταί τε πολύμορφος ὅλος πόλος ἐν χθονὶ δίᾳ,
Καὶ πελάγει ῥεύσει δὲ πυρὸς μαλεροῦ καταράκτης
Ἀκάματος, φλέξει δὲ γαῖαν, φλέξει δὲ θάλασσαν,
Καὶ πόλον οὐράνιον, καὶ ἤματα, καὶ κτίσιν αὐτὴν
Εἰς ἓν χωνεύσει, καὶ εἰς καθαρὸν διαλέξει.
Κοὐκέτι φωστήρων σφαιρώματα καγχαλόωντα,
Οὐ νὺξ, οὐκ ἠὼς, οὐκ ἤματα πολλὰ μερίμνης,
Οὐκ ἔαρ, οὐχὶ θέρος, οὐ χειμὼν, οὐ μετόπωρον.
Καὶ τότε δὴ μεγάλοιο θεοῦ κρίσις εἰς μέσον ἥξει,
Αἰῶνος μεγάλοιο, ὅτ' ἂν τάδε πάντα γένηται.

Λείπει ἡ ἀρχή.

Ὢ, ὦ δὴ πλωτῆρ' ὑδάτων, καὶ χέρσου ἁπάσης,
Ἠελίου ἀνιόντος, ὅπου δὴ καὶ πάλι δύσει,
Παῖθ' ὑπακούσονται κόσμον πάλιν εἰς ἀνιόντι,
Τοὔνεκ' ἄρ' αὐτὸς πρῶτος ἐπέγνωκε κράτος αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁπότ' ἂν μεγάλοιο θεοῦ τελέωνται ἀπειλαὶ,
Ἅς ποτ' ἐπηπείλησε βροτοῖς οἳ πύργον ἔτευξαν, βαβὴλ.
Χώρῃ ἐν Ἀσσυρίῃ, ὁμόφωνοι δ' ἦσαν ἅπαντες,
Καὶ βούλοντ' ἀναβῆν' εἰς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Αὐτίκα ἀθάνατος *

Πνεύμασιν. αὐτὰρ ἔπειτ' ἄνεμοι μέγαν ὑψόθι πύργον
Ῥίψαν, καὶ θνητοῖσιν ἐπ' ἀλλήλοις ἔριν ὦρσαν,
Τοὔνεκά τοι Βαβυλῶνα βροτοὶ πόλει οὔνομ' ἔθεντο.
Αὐτὰρ ἐπεὶ πύργος τ' ἔπεσε, γλῶσσαί τ' ἀνθρώπων
Παντοδαπαῖς φωναῖσι διέστρεφον, αὐτὰρ ἅπασα
Γαῖα βροτῶν πληροῦτο μεριζομένων βασιλήων,
Καὶ τότε δὴ δεκάτη γενεὴ μερόπων ἀνθρώπων, (ἡ δεκάτη γενεά. περὶ τοῦ κρόνου ἱστορία.)
Ἐξ οὗπερ κατακλυσμὸς ἐπὶ προτέροις γένετ' ἄνδρας.
Καὶ βασίλευσε Κρόνος, καὶ Τιτὰν, Ἰαπετός τε,
Γαίης τέκνα φέριστα, καὶ οὐρανοῦ ἐξεκάλεσαν
Ἄνθρωποι, γαίης τε καὶ οὐρανοῦ οὔνομα θέντες,
Οὕνεκα οἱ προφέρεστοι ἔσαν μερόπων ἀνθρώπων.
Τρίσσαι δὴ μερίδες γαίης κατὰ κλῆρον ἑκάστου,
Καὶ βασίλευσεν ἕκαστος ἔχων μέρος, οὐδ' ἐμάχοντο.
Ὅρκοι γὰρ τ' ἐγένοντο πατρὸς, μερίδες τε δίκαιαι.
Τηνίκα δὴ πατρὸς τέλεος χρόνος ἵκετο γήρως,
Καί ῥ' ἔθανεν, καὶ παῖδες ὑπερβασίην ὅρκοισι
Δεινὴν ποιήσαντες, ἐπ' ἀλλήλοις ἔριν ὦρσαν,
Ὃς πάντεσσι βροτοῖσιν ἔχων βασιληΐδα τιμὴν
Ἄρξει. καὶ μαχέσαντο Κρόνος, Τιτάν τε, πρὸς αὐτούς.
Τοὺς δ' Ἥρη, καὶ Γαῖα, φιλοστέφανός τ' Ἀφροδίτη,
Δημήτηρ τε, καὶ Ἑστίη, εὐπλόκαμός τε Διώνη,
Ἤγαγον ἐς φιλίην συναγείρασαι βασιλῆας
Πάντας ἀδελφειούς τε, συναίμους τ' ἠδὲ καὶ ἄλλους
Ἀνθρώπους, οἵ τ' ἦσαν ἀφ' αἵματος ἠδὲ τοκήων.

Καὶ

Flatibus: at venti magnam ſublime ferentes
Turrim iecerunt, & litem conciliarunt
Inter eos, vrbemque ideo Babylona vocarunt.
Sed poſtquam cecidit turris, linguæque fuerunt
Vocibus inter ſe diuerſis, terra deinceps
Tota replebatur diuiſis regibus. inde
Extitit in terris decimum mortalibus æuum, Decima ætas.
Poſtquam diluuijs homines periere priores.
Porro Saturnus, & Titan, Iapetuſque, De Saturno hiſtoria.
Regnarunt: Cœlo quos & Tellure creatos
Dixerunt homines, Terræ Cœlique vocantes
Nomine, quod cunctos homines virtute præirent.
Tres terræ partes, vt ſors cuiuſque ferebat,
Quisque ſuam regnabat habens, certamine nullo.
Obteſtatus erat pater, & diuiſerat æquas
Partes. Sed poſtquam ſenio confectus obiuit
Mortem, tum natis (violata relligione,
Iureque iurando) contentio nata, quis omnes
Inter mortales regis dominetur honore.
Pugnaruntque inter ſeſe, Saturnus, & ipſe
Titan. at Iuno, Telluſque, Venusque coronis
Gaudēs, cum Veſtaque Ceres, & pulchra Dione,
Inter eos litem ſedarunt, conque vocarunt
Reges, & fratres omnes, conſanguineoſque,
Et reliquos eius quoque ſanguinis atq; parentum.

Horum Saturno tribuit sententia regnum,
Vtpote qui reliquis forma præstare, & æuo.
Verum Saturnum Titan iurare coegit,
Ne marium natam sobolem nutriret, vt ipse
Regnaret, postquam Saturnum fata vocassent
Præ senio. Quod si quando Rhea parturiebat,
Titanes aderant, & mascula dilaniabant
Pignora cuncta feri: matrem nutrire sinentes
Iuno nascitur. *Fœmineos partus. Sed quando tertius ille*
Adfuit enixus, Iuno fuit edita prima.
Hic vbi fœmineam sobolem videre feroces
Titanes, illa ad se discessere relicta.
Iupiter. *Inde marem peperit puerum Rhea, continuoque*
In Phrygiam per tres furtim dimisit alendum
Iurisiurandi constrictos relligione,
Cretenses: ideoque Iouem dixere, quod esset
Neptunus. *Missus. item furtim Neptunum misit eodem.*
Pluto. *Tertius editus est Pluto illi, prætereunti*
Dodonam, vnde liquens Eurotæ defluit amnis
Fluminis, inque maris salsas prouoluitur vndas
Mixtus Peneo Stygium quem nomine dicunt.
Postquam Titanes autem didicere creatos
Saturno pueros, atque eius coniuge furtim:
Titan collectis sexaginta vndique natis,
Saturnum vinclis eius cum coniuge strictum
Abdidit

Καί ῥ' ἔκριναν βασιλῆα Κρόνον πάντων βασιλεύειν,
Οὕνεκά τοι πρέσβιστός τ' ἦν γε, καὶ εἶδος ἄριστος.
Ὅρκους δ' αὖτε Κρόνῳ μεγάλους Τιτὰν ἐπέθηκε,
Μὴ θρέψαι ἄρσενα, καὶ παίδων γένος, ὡς βασιλεύσῃ
Αὐτὸς, ὅταν γῆράς τε Κρόνῳ καὶ μοῖρα πέληται.
Ὁππότε κεν δὲ Ῥέη τίκτεν, παρὰ τήνδ' ἐκάθηντο
Τιτῆνες, καὶ τέκνα διέσπων ἄρρενα πάντα,
Θήλεα δὲ ζῶντ' εἴων οἱ παρὰ μητρὶ τρέφεσθαι.
Ἀλλ' ὅτε τῇ τριτάτῃ γενεῇ τέκε πότνια Ῥείη,
Τίκθ' Ἥρην πρώτην. καὶ ἐπεὶ ἴδον ὀφθαλμοῖσι ἡ τῆς Ηρας γένεσις.
Θῆλυ γένος, ᾤχοντο πρὸς αὐτοὺς ἄγριοι ἄνδρες
Τιτῆνες. καὶ ἔπειτα Ῥέη τέκεν ἄρσενα παῖδα,
Τὸν ταχέως διέπεμψε, λαθριδίην δὲ τρέφεσθαι, τοῦ Διός
Ἐς Φρυγίην, τρεῖς ἄνδρας ἐνόρκους Κρῆτας ἑλοῦσα·
Τοὔνεκά οἱ Δί' ἐπωνομάσανθ', ὅτι οἱ διεπέμφθη.
Ὡς δ' αὔτως διέπεμψε Ποσειδάωνα λαθραίως. τοῦ Ποσειδῶνος.
Τὸ τρίτον αὖ Πλούτωνα Ῥέη τέκε δῖα γυναικῶν. τοῦ Πλούτωνος.
Δωδώνην παριοῦσα, ὅθεν ῥέεν ὑγρὰ κέλευθα
Εὐρώτου ποταμοῖο, καὶ εἰς ἅλα μίσγετο ὕδωρ
Ἄμμιγα Πηνειῷ, καί μιν Στύγιον καλέουσιν.
Ἡνίκα δ' ἤκουσαν Τιτᾶνες, παῖδας ἐόντας
Λάθριον, οὓς ἔσπειρε Κρόνος τε Ῥέη τε σύνευνος,
Ἑξήκοντα δέ τοι παῖδας συναγείρατο Τιτὰν,
Καί ῥ' εἶχ' ἐν δεσμοῖσι Κρόνον τε Ῥέην τε σύνευνον,

Κρύψεν δ' ἐν γαίῃ, καὶ ἐν ζωσμοῖς ἐφύλασσε,
Καὶ τότε δή μιν ἄκουσαν υἱοὶ κρατεροῖο Κρόνοιο,
Καί οἱ ἐπήγειραν πόλεμον μέγαν, ἠδὲ κυδοιμόν.
Αὕτη δ' ἐστ' ἀρχὴ πολέμου πάντεσσι βροτοῖσι.
Πρώτη γάρ τε βροτοῖς αὕτη πολέμοιο καταρχή.
Καὶ τότε Τιτάνεσσι θεὸς κακὸν ἐγγυάλιξε,
Καὶ πᾶσαι γενεαὶ Τιτάνων ἠδὲ Κρόνοιο
Κάτθανον. αὐτὰρ ἔπειτα χρόνου περιτελλομένοιο,
Αἰγύπτου βασίλειον ἐγείρατο· εἶτα δὲ Περσῶν,
Μήδων, Αἰγύπτιων τε, καὶ Ασσυρίης Βαβυλῶνος,
Εἶτα Μακεδονίων, πάλιν Αἰγύπτου, τότε Ρώμης. αἱ μοναρχίαι.
Καὶ τότε μοι μεγάλοιο θεοῦ φάτις ἐν στήθεσσιν
Ἵστατο, καί με ἐκέλευσε προφητεῦσαι κατὰ πᾶσαν
Γαῖαν, καὶ βασιλεῦσι τά τ' ἐσσόμενα ἐν φρεσὶ θεῖναι.
Καί μοι τοῦτο θεὸς πρῶτον μόνος ἐγγυάλιξεν,
Ὅσσαι ἀνθρώπων βασιλήϊδες ἠγερέθονται.
Οἶκος μὲν γὰρ πρώτιστος Σολομώνιος ἄρξει,
Φοινίκης τ' Ασίης ἐπιβήτορας, ἠδὲ καὶ ἄλλων ἡ τοῦ Σολομῶνος βασιλεία.
Νήσων, Παμφύλων τε γένος, Περσῶν τε, Φρυγῶν τε,
Καρῶν καὶ Μυσῶν, Λυδῶν τε γένος πολυχρύσων.
Αὐτὰρ ἔπειθ' Ελλῆνες ὑπερφίαλοι καὶ ἄναγνοι,
Αλλο Μακεδονίης ἔθνος μέγα ποικίλον ἄρξει,
Οἳ φοβερὸν πολέμοιο νέφος ἥξουσι βροτοῖσιν. ἡ Μακεδονικὴ ἀρχή.
Αλλά μιν οὐράνιος θεὸς ἐκ βυθοῦ ἐξαλαπάξει.

Αὐτὰρ

Abdidit in terram, custodiuitque tenebris.
Hoc vbi Saturni nati didicere, duello
Magno inuaserunt illum, turbasque cierunt.
Hinc est principium belli mortalibus ortum
Omnibus: hæc belli mortalibus extat origo.
Tum Deus exitio Titanas misit, & omne
Titanum perijt genus, & Saturnia proles.
Postea surrexit tandem voluentibus annis
Ægypti regnum: Persarum deinde secutum est, Monarchiæ.
Medũque, Æthiopũq;, atq; Assyriæ Babylonis:
Deinde Macedonicũ regnum, Ægyptiq; renatũ:
Postea Romanum. Tum magnus voce volucri
Pectora pulsauit mihi, præcepitque profari
Omnes per terras, & regibus insinuare
Singula. tum primum solus Deus insinuauit
Hoc mihi, quot nam sint hominum post regna futura.
Namque domus regno primum Solomonia coget Solomonis regnũ.
Phœnices, Asiæque duces, aliasque marinis
Fluctibus ambitas gẽtes, Persasque, Phrygesque,
Pamphylos, Cares, Mysos, Lydosque scatentes
Auro. post Græci venient diri atque superbi.
Deinde Macedoniæ populus dominabitur ingẽs, Macedonicũ imperium.
Qui belli horrenda mortales nube lacesset.
Cœlestis sedenim prorsum Deus eruet illum.

Post hæc imperium regni ſuccedet alius,
Romanū imperiū. *Excellens, ducibus multis, ex occiduique*
Parte maris, multis quod terris imperitabit,
Et quatiet multos, & regibus omnibus olim
Terrorem faciet: multis ex vrbibus auri
Diripiet multum, argentique. deinde per orbem
Aurumq; argentūque erit, ornamētaque rurſum.
Mortaleſque prement: tandemque exiſtet eorum
Caſus, vt iniuſto incipient turgeſcere faſtu:
Continuoque in eis ſcelerum vis magna vigebit,
Masque mari ſeſe iunget, ſtatuentque pudendis
In luſtris pueros. & erit tunc temporis ingens
Inter mortales anguſtia, cunctaque turbans,
Cunctaq; contundens, & replēs cuncta malorum,
Turpis auaritiæ, iniuſtarum diuitiarum,
In primiſque Macedonijs in finibus, atque
In multis alijs: odiumque ciebit, & omnis
Illis procedet fallacia: ſeptimum ad vſque
Donec ventum ſit regnum, vigeatque poteſtas
Ægypti regis, Græco de ſanguine nati.
Chriſtiani. *Tum demum ſurget magni præclara Dei gens,*
Qua duce mortales omnes bene viuere diſcent.
Sed mihi quid menti Deus inijcit hoc quoq; fari?
Quæ quib. anteibūt mala? quæ poſtrema ſequētur?
Primum ſupplicio diuinitus afficientur
Titanes,

Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄλλης βασιληΐδος ἔσεται ἀρχὴ,
* Λευκὴ καὶ πολύκρανος, ἀφ' ἑσπερίου τε θαλάσσης, γ. λευκή.
Η πολλῆς γαίης ἄρξει, πολλοὺς δὲ σαλεύσει, ἡ ῥωμαϊκὴ ἀρχή.
Καὶ πᾶσιν βασιλεῦσι φόβον μετόπισθε ποιήσει,
Πολλὸν δ' αὖ χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἐξαλαπάξει
Ἐκ πόλεων πολλῶν. πάλι δ' ἔσεται ἐν χθονὶ δῖα
Χρυσίον, αὐτὰρ ἔπειτα καὶ ἄργυρος, ἠδέ τε κόσμος.
Καὶ θλίψουσι βροτοὺς, μέγα δ' ἔσσεται ἀνδράσι κείνοις
Πτῶμαθ', ὅταν ἄρξωνθ' ὑπερηφανίης ἀδίκοιο.
Αὐτίκα δ' ἐν τούτοις ἀσεβείας ἔσσετ' ἀνάγκη,
Ἄρσην δ' ἄρσενι πλησιάσει, στήσουσί τε παῖδας
Αἰσχροῖς ἐν τέγεσι, καὶ ἔσται ἤμασι κείνοις
Θλίψις ἐν ἀνθρώποις μεγάλη, καὶ πάντα ταράξει,
Πάντα δὲ συγκόψει, καὶ πάντα κακῶν ἀναπλήσει,
Αἰσχροβίῳ φιλοχρημοσύνῃ, κακοκερδέϊ πλούτῳ,
Ἐν πολλαῖς χώρησι, Μακεδονίῃ δὲ μάλιστα·
Μῖσος δ' ἐξεγερεῖ, καὶ πᾶς δόλος ἔσσεται αὐτοῖς,
Ἄχρι πρὸς ἑβδομάτην βασιληΐδα, ἧς βασιλεύσει
Αἰγύπτου βασιλεὺς, ὃς ἀφ' Ἑλλήνων γένος ἔσται.
Καὶ τότ' ἔθνος μεγάλοιο θεοῦ πάλι καρτερὸν ἔσται, οἱ χριστιανοί.
Οἳ πάντεσσι βροτοῖσι βίου καθοδηγοὶ ἔσονται.
Ἀλλά τί μοί καὶ τοῦτο θεὸς νόῳ ἔνθετο λέξαι;
Τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον κακὸν ἔσται
Πάντας ἐπ' ἀνθρώποις; τίς δ' ἀρχὴ ἔσσεται τούτων;
Πρῶτον Τιτάνεσσι θεὸς κακὸν ἐγγυαλίξει.

Υἱοὶ γὰρ κρατεροῖο Κρόνου τίσουσι δίκας γε,
Οὕνεκά οἱ δῆσάν τε Κρόνον, καὶ μητέρα κεδνήν.
Δεύτερον αὖθ' Ἕλλησι τυραννίδες, ἠδ' ἀγέρωχοι
Ἔσονται βασιλῆες ὑπερφίαλοι καὶ ἄναγνοι,
Κλεψίγαμοι, καὶ πάντα κακοί. καὶ οὐκ ἔτι θνητοῖς
Ἄμπαυσις πολέμοιο. Φρύγες δ' ἔκπαγλοι ὀλοῦνται
Πάντες, καὶ Τροίῃ κακὸν ἔσται ἤματι κείνῳ.
Αὐτίκα καὶ Πέρσῃσι καὶ Ἀσσυρίοις κακὸν ἥξει,
Πάσῃ τ' Αἰγύπτῳ, Λιβύῃ, ἠδ' Αἰθιόπεσσι,
Καρσί τε, Παμφυλίοις τε κακὸν μεταχινηθῆναι,
Καὶ πάντεσσι βροτοῖσι. τί δὴ καθ' ἓν ἐξαγορεύω;
Ἀλλ' ὁπόταν τὰ πρῶτα τέλος λάβῃ, αὐτίκα δ' ἔσται
Δεύτερ' ἐπ' ἀνθρώποις. καὶ σοι πρώτιστα βοήσω.

Ἀνδράσιν εὐσεβέσι ἥξει κακὸν, οἳ περὶ ναὸν
Οἰκοῦσιν μέγαν εἰς Σολομώνιον, οἵ τε δικαίων
Ἀνδρῶν ἔκγονοί εἰσιν. ὅμως καὶ τῶνδε βοήσω
Φῦλον, καὶ γενεὴν πατέρων, καὶ δῆμον ἁπάντων·
Πάντα περιφραδέως βροτὲ ποικιλόμητι, δολόφρον.
Ἔσται πόλις κατὰ χθονὸς οὐχάλδοιο, *
τὰ τῶν εὐσεβῶν ἔθη. Ἐξ ὧν δὴ γένος ἐστὶ δικαιοτάτων ἀνθρώπων,
Οἷσιν ἀεὶ βουλή τ' ἀγαθὴ, καλά τ' ἔργα μέμηλεν.
Οὔτε γὰρ ἠελίου κύκλιον δρόμον, οὔτε σελήνης,
Οὔτε πελώρια ἔργα μεριμνῶσι κατὰ γαίης,
Οὔτε βάθος χαροποῖο θαλάσσης Ὠκεανοῖο,
Οὐ πταρμῶν σημεῖ', οἰωνοπόλων τε πετεινὰ,

Οὐ μάν-

Titanes, prolesque dabit Saturnia pœnas,
Saturnum quoniam vinxit, matremque pudicam.
Deinde tyrannides in Græcis, regesque feroces.
Impuri, tumidi, qui iura iugalia frangent,
Omnino praui: neque iam mortalibus vlla
A bello requies, Phryges autem funditus omnes
Perdentur, venietque malum illo tempore Troiæ.
Continuoque malum Persas manet, Assyriosque,
Omnemq; Ægyptũ, necnõ Libyã, Æthiopesque,
Pamphyliosque malum fuerit, Caresque moueri,
Mortalesque omnes. sed quorsum singula pando?
Finitis primis, nascentur deinde secunda
Humano generi. quæ tandem prima vocabo?
Sunt ventura pijs mala, qui Solomonia circum
Templa colunt, hominum iustorum sanguine creti,
Quorum progeniem celebrabo, genusque paternũ,
Et cunctum populum: tu vero mente teneto
Omnia rite, vafer mortalis, callide mentem.
Vrbs erit in terra Vchaldi
Ex quibus est hominum proles iustissima, semper Piorũ
Queis bona mens cordi est, & rerũ cura probarum. studia.
Nam neque decursum solis, lunæve rotantem,
Nec curant ea quæ per terras magna feruntur:
Nec magni Oceani rimando quærere fundum,
Non sternutantum, non præpetis omnia pennæ,

Non cantatores, vatesve, venenave dantes,
Non imposturas fatuorum ventriloquorum:
Nec Chaldæorum prædicta per astra loquuntur,
Astra nec obseruant. nam sunt hæc omnia falsa,
Dementes homines quæ perscrutantur in horas,
In re exercentes animos quæ non iuuat hilum.
Quin miseros homines errores edocuerunt,
Ex quo mortales agitant mala multa per orbem,
Vt rectisque vijs & iustis rebus aberrent.
At sunt virtutis cultores, iustitiæque,
Non & auaritiæ, quæ tristia plurima conflat
Mortali generi, bellumque, famemque vagantem.
His modus est iustus demensa per arua, per vrbes,
Nec nocturna sibi rapiunt per furta vicißim,
Caprarumve greges abigunt, ouiumve, boumve,
Nec terræ metas vicini summouet alter,
Nec locuples quisquam diuexat pauperiorem,
Nec videas torquet, sed eis magis auxiliatur,
Semper subueniens oleo, vinoque, ciboque:
Semper & in populo felix, & diues egenis
Pauperibusque suæ partem largitur aristæ,
Vt fieri iubet & laudat diuina Dei lex,
Qui terram fecit communis vt omnibus esset.
Israelitarum exitus *Cum vero Ægyptũ linquet, desertaque vadet*
Per loca bis sena populus de prole creatus,

Sub

Οὐ μάντεις, οὐ φαρμακοὺς, οὐ μὴν ἐπαοιδοὺς,
Οὐ μύθων μωρῶν ἀπάτας ἐγγαστριμύθων,
Οὐδὲ τὰ Χαλδαίων τὰ προμάντια ἀστρολογοῦσιν,
Οὐδὲ μὲν ἀστρονομοῦσι. τὰ γὰρ πλάνα πάντα πέφυκεν,
Ὅσσα κεν ἄφρονες ἄνδρες ἐρευνῶσιν κατ' ἦμαρ,
Ψυχὰς γυμνάζοντες ἐς οὐδὲν χρήσιμον ἔργον·
Καί ῥα πλάνοις ἐδίδαξαν ἀκελίοις ἀνθρώποις.
Ἐξ ὧν δὴ κακὰ πολλὰ βροτοῖς πέλεται κατὰ γαῖαν,
Τοῦ πεπλανῆσθαι ὁδοὺς τ' ἀγαθὰς, καὶ ἔργα δίκαια.
Οἱ δὲ μεριμνῶσιν τε δικαιοσύνην τ' ἀρετήν τε,
Κοὐ φιλοχρημοσύνην ἥτις γ', ἢ κακὰ μυρία τίκτει
Θνητοῖς ἀνθρώποις, πόλεμον καὶ λιμὸν ἄπειρον. Ex Pho cyl.
Τοῖσι δὲ μέτρα δίκαια πέλει κατ' ἀγρούς τε, πόλεις τε,
Οὐδὲ κατ' ἀλλήλων νυκτοκλοπίας τελέουσιν,
Οὐδ' ἀγέλας ἐλάουσι βοῶν, οἰῶν τε καὶ αἰγῶν·
Οὐδὲ ὅρους γαίης γείτων τοῦ γείτονος αἴρει·
Οὐδὲ πολυπλουτῶν τις ἀνὴρ τὸν ἐλάττονα λυπεῖ·
Οὐδέ γε χήρας θλίβει, μᾶλλον δ' αὖτε βοηθεῖ,
Αἰεὶ ἐπαρκέων ἐν σίτῳ, οἴνῳ, καὶ ἐλαίῳ·
Αἰεὶ δ' ὄλβιος ἐν δήμῳ, τοῖς μηδὲν ἔχουσιν,
Ἀλλὰ πενιχρομένοισι θέρους ἀπὸ μοῖραν ἰάλλει·
Πληροῦντες μεγάλοιο θεοῦ φάτιν ἔννομον ὕμνον.
Πᾶσι γὰρ οὐράνιος κοινὴν ἐτελέσσατο γαῖαν.
    Ἡνίκα δ' Αἴγυπτον λείψει, καὶ * τερπνὸν ὁδεύσει f. ἔρημον
Λαὸς ὁ δωδεκάφυλος ἐν ἡγεμόσιν θεοπέμπτοις,

Ἐν στύλῳ πυρόεντι δὲ νυκτερινὸν διοδεύσων,
Καὶ στύλῳ νεφέλης πᾶν ἠὼς ἦμαρ ὁδεύσει,
Τούτῳ δ' ἡγητῆρα καταστήσει μέγαν ἄνδρα
Μωσῆν, ὃν παρ' ἕλεις βασίλιας εὑροῦσ' ἐκόμιζε,
Θρεψαμένη δ' υἱόν τ' ἐκαλέσατο. ἡνίκα δ' ἦλθε
Λαὸν ὅδ' ἡγεμονῶν, ὃν ἀπ' Αἰγύπτου θεὸς ἦγεν,
Εἰς δ' ὄρος Σινᾶ, καὶ τὸν νόμον οὐρανόθεν πρὸς
Δῶκε θεὸς γράψας πλαξὶν δυσὶ πάντα δίκαια,
Καὶ προσέταξε ποιεῖν. καὶ ἣν ἄρα τὶς παρακούσῃ,
Ἢ νόμῳ τίσειε δίκην, ἢ χερσὶ βροτείαις,
Ἢ λαθὼν θνητοὺς πάσῃ δίκῃ ἐξαπολεῖται.
Πᾶσι γὰρ οὐράνιος κοινὴν ἐτελέσατο γαῖαν,
Καὶ πίστιν, καὶ ἄριστον ἐνὶ στήθεσσι νόημα.
Τοῖσι μόνοις καρπὸν τελέθει ζείδωρος ἄρουρα,
Ἐξ ἑνὸς εἰς ἑκατόν· τελέθοντό τε μέτρα θεοῖο.
Ἀλλ' ἄρα καὶ τούτοις κακὸν ἔσται, οὐδὲ φύγονται
Λοιμόν. καὶ σὺ μὲν καταλιπὼν περικαλλέα σηκὸν
Φεύξῃ, ἐπεί σοι μοῖρα λιπεῖν πέδον ἁγνὸν ὑπάρχει.
Ἀχθήσῃ δὲ πρὸς Ἀσσυρίους, καὶ νήπια τέκνα
Ὄψει δουλεύοντα παρ' ἀνδράσι δυσμενέεσσιν,
Ἠδ' ἀλόχους. καὶ πᾶς βίοτος καὶ πλοῦτος ὀλεῖται.
Πᾶσα δὲ γαῖα σέθεν πλήρης, καὶ πᾶσα θάλασσα,
Πᾶς δὲ προσοχθίζων ἔσται τοῖς σοῖς ἐθίμοισι.
Γαῖα δ' ἔρημος ἅπασα σέθεν, καὶ βωμὸς ἐρυμνὸς,

Καὶ ναὸς

Sub ducibus missis diuinitus, isque columna ex Ægypto.
Ignita per iter noctis gradietur opacæ,
Per totumque diem nebulæ præeunte columna,
Huic populo ductor dabitur vir magnus ab illo
Moses, quem inuentum propter regina paludem Moses.
Sustulit, & nati nutritum nomine dixit.
Hic igitur postquã populi dux, quem Deus extra
Ægyptum perduxit, eo peruenit, vbi mons
Sina fuit, legem de cœlo tradidit illi, Lex.
Omnia cum tabulis scripsisset iusta duabus:
Et iussit fieri Deus. & si forte quis esset,
Qui non pareret, pœnas is solueret ipsa
Lege, vel humanis manibus: si forte lateret
Mortales, tamen hic omni ratione periret.
Fecit enim terram communis vt omnibus esset,
Omnibus atque bonam mentem Deus insinuauit.
His solis fruges tellus creat alma, remittens
Ex vno centum, diuinumque vber adæquans.
Sed tamen his etiam veniet mala pestis, eamque
Non fugient: & tu delubra decora relinques,
Et fugies, (etenim sanctum tibi linquere campum
Fatale est) & ad Assyrios duceris, apudque
Immites homines natos seruire videbis,
Vxoresque, omnisque peribit victus, opesque:
Omnis plena tui regio terræque, marisque.

Nullus erit mores quin istos oderit: omnis
Terra tibi deserta iacebit, & ara relicta,
Et magni delubra Dei, murique patentes,
Omnia consident in humum: sanctissima quando
Æterni præcepta Dei de mente repellens,
Fœdis seruisti simulachris: depositoque
Æterni diuumque hominumque satoris honore
Atque metu, generis mortalis signa colebas.
Babylonica captiuitas *Propterea decies septem per tempora terra*
Omnis erit deserta tua, & mirabile fanum.
Sed bonus exitus hinc & gloria maxima surget,
Hoc curante Deo tibi, mortalique. sed ipse
Legibus augustis diuinis crede manendo,
Dum tibi genua Deus defessa attollat in auras.
Christ⁹ *Tum Deus è cœlo regem demittet, is autem*
Sanguine quosq; homines, ignisq; probabit in æstu.
Regalis quædam tribus est: genus huius ab omni
Peccato plane vacuum dominabitur olim,
Instauratio tẽpli post Babylonis captiuitatem. *Incipietque Dei renouatam construere ædem:*
Huc quoque Persarũ rex conferet omnis, & auro
Æreque succurret, ferroque ferente laborum.
Nam Deus ipse dabit per noctem somnia sancta:
Et recidiua, velut fuerant, delubra resurgent.
Vt mihi diuino requieta a carmine mens est,
Orabam magnum Genitorem, vis vt abesset.

Sed

Καὶ ναὸς μεγάλοιο θεοῦ, καὶ τείχεα μακρὰ,
Πάντα χαμαὶ πεσέονται, ὅτι φρεσὶν οὐκ ἐπέθηκας
Ἀθανάτοιο θεοῦ ἁγνὸν νόμον· ἀλλὰ πλανηθεὶς,
Εἰδώλοις ἐλάτρευσας ἀεικέσιν, οὐδ' ἐφοβήθης
Ἀθάνατον γενετῆρα θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων,
Οὐκ ἔθελες τιμᾶν, θνητῶν εἴδωλα δ' ἐτίμας.
Ἀνθ' ὧν ἑπτὰ χρόνων δεκάδας γῆ καρποδότειρα
Ἔσται ἔρημος ἅπασα σέθεν, καὶ θαύματα σηκοῦ. ἡ Βαβυλωνικὴ αἰχμαλωσία.
Ἀλλὰ μὲν εἰς ἀγαθοῖο τέλος, καὶ δόξα μεγίστη,
Ὡς ἐπέκρανε θεός σοι, καὶ βροτός. ἀλλὰ σὺ μίμνε,
Πιστεύων μεγάλοιο θεοῦ ἁγνοῖσι νόμοισι,
Ὁππότε σοῦ καμὸν ὀρθὸν γόνυ πρὸς φάος ἄρῃ.
Καὶ τότε δὴ θεὸς οὐρανόθεν πέμψει βασιλῆα, ὁ χριστὸς
Κρινεῖ δ' ἄνδρα ἕκαστον ἐν αἵματι καὶ πυρὸς αὐγῇ.
Ἔστι δέ τις φυλὴ βασιλήϊος, ἧς γένος ἔσται
Ἄπταιστον, καὶ τοῦτο χρόνοις περιτελλομένοισι
Ἄρξει, καὶ καινὸν σηκὸν θεοῦ ἄρξετ' ἐγείρειν.
Καὶ πάντες Περσῶν βασιλεῖς ἐπικουρήσουσι, τοῦ ἱεροῦ ἀνέγερσις.
Χρυσόν τε, χαλκόν τε, πολύκμητόν τε σίδηρον.
Αὐτὸς γὰρ δώσει θεὸς ἔννυχον ἁγνὸν ὄνειρον·
Καὶ τότε δὴ ναὸς πάλιν ἔσσεται, ὡς πάρος ἦεν.
Ἡνίκα δή μου θυμὸς ἐπαύσατο ἔνθεον ὕμνον,
Καὶ λιτόμην γενετῆρα μέγαν παύσασθαι ἀνάγκης·

Καὶ πάλι μοι μεγάλοιο θεοῦ φάτις ἐν στήθεσσιν
Ἵστατο, καί μ' ἐκέλευσε προφητεῦσαι κατὰ πᾶσαν
Γαῖαν, καὶ βασιλεῦσι τά τ' ἐσσόμενα φρεσὶ θεῖναι.
Καί μοι τοῦτο θεὸς προέφαινε νόῳ ἔνθεο λέξαι,
κατὰ τῆς Βαβυλῶνος. Ὅσσα κε τῇ Βαβυλῶνι ἐμήσατο ἄλγεα λυγρὰ
Ἀθάνατος θ', ὅτι οἱ ναὸν μέγαν ἐξαλάπαξεν.
Αἶ, αἶ σοι Βαβυλὼν, ἠδ' Ἀσσυρίων γένος ἀνδρῶν,
Πᾶσαν ἁμαρτωλῶν γαῖαν ῥοῖζός ποθ' ἱκνεῖται,
Καὶ πᾶσαν χώραν μερόπων ἀλαλαγμὸς ὀλέσσει.
Καὶ πληγὴ μεγάλοιο θεοῦ ἡγήτορας ὕμνων.
Ἀέριος γάρ σοι Βαβυλὼν ἥξει ποτ' ἄνωθεν,
Αὐτὰρ ἀπ' οὐρανόθεν καταβήσεται ἐξ ἁγίων σοι,
Καὶ θυμὸς τέκνοις αἰώνιος ἐξολοθρεύσει.
Καὶ τότ' ἔση ὡς ἦσθα πρὸ τοῦ, ὡς μὴ γεγονυῖα.
Καὶ τότε πλησθήση ἀπὸ αἵματος, ὡς πάρος αὐτὴ
Ἐξέχεας ἀνδρῶν τ' ἀγαθῶν τε δικαίων αἷμα,
Ὧν ἔτι καὶ νῦν αἷμα βοᾷ εἰς αἰθέρα μακρόν.
κατὰ τῆς Αἰγύπτου. Ἥξει σοι πληγὴ μεγάλη Αἴγυπτε πρὸς οἴκους,
f. σεῖο διὰ μέσον διελεύσει. Δεινή, ἣν οὔ πώποτ' ἐπήλπισας ἐρχομένην σοι.
Ῥομφαία γὰρ † διελεύσεται διὰ μέσον σέο.
Σκορπισμὸς δέ τε καὶ θάνατος καὶ λιμὸς ἐφέξει,
Ἑβδομάτῃ γενεῇ βασιλήων· καὶ τότε παύσει,
κατὰ Γὼγ καὶ Μαγώγ. Αἶ, αἶ σοι χώρα Γὼγ, ἠδὲ Μαγὼγ, μέσον οὖσα
Αἰθιόπων ποταμῶν, πόσον αἵματος ἔκχυμα δέξη·
Καὶ κρίσεως οἴκησις ἐν ἀνθρώποισι κεκλήση,

Καὶ πιέ-

Sed mihi suggeßit vocem sub pectora rursum,
Perque omnes terras præcepit vaticinari,
Mentibus & regum res insinuare futuras.
Hocque mihi primum mentem dat dicere numen,
Quanta immortalis Babyloni funera conflet, In Babylonē,
Illa Dei quoniam magnam populauerit ædem.
Heu Babylon, eheu hominū genus Assyriorū.
Totam peruadet sceleratam maxima terram
Clades, & clamor vincentum perniciosus,
Insultusque Dei magni, qui carminis auctor.
Aerius veniet Babylon tibi namque superne,
Descendet sacris cœli de sedibus inquam
Æternus furor, & peruertet teque tuosque.
Tunc eris vt fueras, ceu nunquam nata fuisses.
Sanguine tum multo replebere, sicut & ipsa
Sanguine fundendo iustosque bonosque necasti,
Sāguis adhuc quorū nūc clamat ad æthera magnū
Te quoq; magna manet clades Ægypte domorū, In Ægyptum.
Quam tibi venturam nunquam speraueris esse.
Nam te per mediam gladius penetrabit acutus,
Euenietque tibi dispersio, morsque, famesque,
Septena regum sub stirpe. deinde iacebis. (amnes
Heu tibi Gog, tractusque Magog, qui diuidis In Gog & Magog.
Æthiopum medius: quantas tu sanguinis vndas
Accipies, pœnæque domus diceris in orbe,

Potabitque nigrum tua roſcida terra cruorem.

Heu Libyæ tellus: eheu mare, terraque, gentes

In occidentales. *Occiduæ, vobis orietur tempus acerbum.*

Vobis luctandum magni certaminis æſtu,

Et grauis & duri: vobis eſt pœna luenda

Omnibus, & rigida pereundum ſorte, quod ædem

Æterni magnam grauiter violaſtis, eamque

Ferratis grauiter mandiſtis dentibus. ergo

Terram iſtam plenam defunctis eſſe videbis,

Quos peſtis ve, fames ve, & numinis impetus omnis

Bella ve ſuſtulerint, atque implacabilis hoſtis.

Omnis terra tibi deſerta, vrbesque relictæ.

Cometa. *Sole ſub occiduo vero vocitata cometa*

Stella relucebit, gladij mortalibus index,

Et famis & mortis, præclarorumque virorum

Atque ducum interitus magnorum, nobiliumque.

Maxima præterea mortales ſigna monebunt:

Altus enim Tanais Mæotica ſtagna relinquet,

Liraque depreſſo ſulcos infindet in alueo

Frugifero. at fluctus curſum cohibebit abundans:

Aſianarum vrbium ruina. *Vaſta barathra, labesque: ruēt hinc oppida multa*

Plena viris: atque hæc Aſiæ labentur, Iaßis,

Cebre, Pandonie, Colophon, Epheſus, Nicæa,

Antiochia, Tanagra, Sinope, Smyrne, Marus,

Europæque Cyagra, Clitus, Baſilis, Meropea,

Antigone,

Καὶ πίεταί σου γαῖα πολύδροσος αἷμα κελαινόν.
Αἲ, αἲ σοι Λιβύη· αἲ αἲ σοι θάλασσά τε καὶ γᾶ,
Θυγατέρες δυσμῶν ὡς ἥξετε πικρὸν ἐς ἦμαρ, — κατὰ τῆς δυσμῆς.
Ἥξετε δὴ χαλεποῖο διωκόμεναι ὑπ' ἀγῶνος
Δεινοῦ καὶ χαλεποῦ. δεινὴ κρίσις ἔσσεται αὖθις,
Καὶ κατ' ἀνάγκην πάντες ἐλεύσεσθ' ἐς ὄλεθρον,
Ἀνθ' ὧν ἀθανάτοιο μέγαν διεδηλήσασθε
Οἶκον, ὀδοῦσι σιδηρείοις τ' ἐμασήσατε δεινῶς.
Τοὔνεκα δὴ νεκρῶν πλήρη σὴν γαῖαν ἐπόψει,
Τοὺς μὲν ὑπὸ πολέμου καὶ πάσης δαίμονος ὁρμῆς,
Λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, ὑπὸ δ' ἐχθρῶν βαρβαροθύμων.
Γαῖα ἔρημος ἅπασα σέθεν, καὶ ἐρήμα πόληος.
Ἐν δὲ δύσει ἀστὴρ λάμψει, ὃν ἐροῦσι κομήτην, — κομήτης.
Ῥομφαίας, λιμοῦ, θανάτοιό τε σῆμα βροτοῖσιν,
Ἡγεμόνων τε φθορᾶς ἀνδρῶν μεγάλων τ' ἐπισήμων.
Σήματα δ' ἔσσεται αὖθις ἐν ἀνθρώποισι μέγιστα.
Καὶ γὰρ Μαιῶτις λίμνη, Τανάϊς βαθυδίνης,
Λείψει καδ δὲ ῥόον βαθὺν, αὔλακος ἔσσεται ὁλκὸς
Καρποφόρου. τὸ δὲ ῥεῦμα τὸ μυρίον αὐχέν' ἐφέξει·
Χάσματα, ἠδὲ βάραθρ' ἀχλὺν, πολλαὶ δὲ, πόληες — Ἀσιατικῶν πόλεων πτώματα.
Αὔτανδροι πεσέονται· ἐν Ἀσίδι μὲν Ἰασσὶς,
Κέβρη, Πανδονίη, Κολοφὼν, Ἔφεσος, Νίκαια,
Ἀντιόχεια, Τάναγρα, Σινώπη, Σμύρνη, Μᾶρος·
Εὐρώπης δὲ Κύαγρα, Κλίτος, Βασιλὶς, Μερόπεια,

Αντιγόνη, Μαγνησία, Μυκήνη, Πανθεῖα,
Γάζα πολυολβίστη, Ιεράπολις Αστυπαλαῖο.
Ισθι τότ᾽ Αἰγύπτου ὀλοὸν γένος ἐγγὺς ὀλέθρου.
Καὶ τότ᾽ Αλεξανδρεῦσιν ἔτος τὸ παρελθὸν ἄμεινον,
Οππότε δασμοφόρους Ασίης ὑπεδέξατο Ρώμη.
Χρήματα κεν τρὶς τόσσα δεδέξεται ἔμπαλιν Ασὶς
Εκ Ρώμης, ὀλοὴν δὴ ἀποτίσειαι ὕβριν ἐς αὐτήν.
Οσσοι δ᾽ ἐξ Ασίης Ιταλῶν δόμον ἀμφεπόλευσαν,
Εἰκοσάκις τοσοῦτον ἐν Ασίδι θητεύσουσιν
Οἱ Ιταλοὶ, πενίῃ ἀνὰ μυρίαν ὀφλήσουσιν.
Ω χλιδανὲ, ζάχρυσε, Λατινίδος ἔκγονε Ρώμης
Παρθένε, πολλάκι σοῖσι πολυμνήστοισι γάμοισιν
Οἰνωθεῖσα, λάτρεις νυμφεύσεαι οὐκ ἐνὶ κόσμῳ.
Πολλάκι δ᾽ ἁβρήν σεῖο κόμην δέσποινά τε κείρει,
Ηδὲ δίκην διέπουσα τὰ οὐρανόθεν ποτὶ γαῖαν
Ρίψει, ἐκ δὲ γαίης πάλιν οὐρανὸν εἰς ἀνεγείρει.*
Οττι βροτοὶ φαῦλον ζωῆς ἀδίκου τ᾽ ἐνέχοντο.
Εσται καὶ Σάμος ἄμμος, ἐσσεῖται δὲ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ Ρώμη ῥύμη. τὰ δὲ θέσφατα πάντα τελεῖται.
Σμύρνης δ᾽ ὀλλυμένης οὐδεὶς λόγος ἔκδικος ἔσται,
Αλλὰ κακοῖς βουλαῖσι καὶ ἡγεμόνων κακότητι.*
Εἰρήνη δὲ γαληνὸς ἐν Ασίδι γαῖα ὁδεύσει.
Εὐρώπη δὲ μάκαιρα τότ᾽ ἔσσεται, εὔβοτος αἰθὴρ,
Πουλυετὴς, εὔρωστος, ἀχείματος, ἠδ᾽ ἀχάλαζος,
Γαῖη

Antigone, Magnesia, Mycene, Pantheia,
Gaza nimis fœlix, Hierapolis Astypalæi.
Tum scito Ægypti morti genus esse propinquum.
Tum melior qui transijt annus Alexandrinis,
Ex Asia quando suscepit Roma tributum.
Verum Asiæ veniet vel tripla pecunia rursum
A Roma, pendetque atrox iniuria pœnas:
Ac quot sunt Italis Asianorum famulati,
Viceni toties Asiæ cogentur in oris
Pro mercede graues Itali tolerare labores,
Innumerasque pati victu cum paupere mulctas.
O *auro locuples, Roma prognata Latina*
Virgo tenella, procis multis optata frequenter
Ebria non vllo cum mundo seruaque nubes.
Sæpe tibi vellet teneros hera dura capillos,
Et pœnas repetens ad terram sternet ab alto,
*Rursus & a terra sublimem tollet in altum.**
Mortalis quod erat vitiosa, iniustaque vita.
Fiet arena Samus: Delus deleta latebit:
Fiet Roma ruina: ita digerit omnia fatum.
Nullaque erit Smyrnæ pereuntis mentio vindex,
Sed vitijsque ducum, & prauorum consiliorum.
Pax autem tranquilla Asiæ gradietur in oris.
Tunc & erit fœlix Europa, & fertilis æther,
Annosus, firmus (tempestas grandoque nulla)

Cuncta ferens, volucres, reptiliaque omnia terræ.
O felix, seu vir, veniet qui tempus ad illud,
Seu mulier, fœlix securæ munere vitæ.
Nam bona lex omnis cœli stellantis ab oris,
Iustitia comitante, homines inuiset, & vna
(Qua nihil est homini vtilius) concordia sana,
Atque amor, atq; fides, & amoris in hospite vincla.
At mala lex, mordax liuor, dementia, & ira
Mortales fugient: fugiet vis, pauperiesque,
Cædes, letiferæ lites, & iurgia dira,
Furtaque nocturna, atq; malũ tũc temporis omne.
Detrimentũ Asiæ sed grãde Macedonia edet,
In Romam. *Europæque nimis magnus dolor exorietur,*
Saturni de gente notha, seruisque creata.
Illa etiam firmam Babylona domabit, & omnis
Quantum sol lustrat, terræ regina vocata,
Tristibus, infelix, fatis euersa peribit,
Nec iam deinde vagos conpescet lege nepotes.
Quin olim veniet non expectatus in agros
Felices Asiæ, humeros indutus amictu
Purpureo, crudelis homo, importunus, & ardens.
Fulmine quippe citus fuit ille vir ante. iugumque
Durũ Asiã totam premet, & madefacta cruorem
Terra bibet multum, facta de cæde fluentem,

Illius

Πάντα φέρων, καὶ πτηνὰ καὶ ἑρπετὰ θηρία γαίης.
Ὦ μακάριστος, ἐκεῖνον ὃς ἐς χρόνον ἔσσεται ἀνὴρ,
Ἠὲ γυνὴ, μακάρων κενεὴ φάτος ὅσσον ἀγραύλος.
Εὐνομίη γὰρ πᾶσα ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἥξετ' ἐπ' ἀνθρώποις, ἠδ' εὐδικίη, μετὰ δ' αὖθις
Ἡ πάντων προφέρουσα βροτοῖς ὁμόνοια σαόφρων,
Καὶ στοργὴ, πίστις, φιλίη ξείνων. ἀπὸ δ' αὐτῶν
Ἠδέ τε δυσνομίη, μῶμος, φθόνος, ὀργὴ, ἄνοια·
Φεύξετ' ἀπ' ἀνθρώπων πενίη, καὶ φεύξετ' ἀνάγκη,
Καὶ φόνος, οὐλόμεναί τ' ἔριδες, καὶ νείκεα λυγρὰ,
Καὶ νυκτοκλοπίαι, καὶ πᾶν κακὸν ἤμασι κείνοις.
Ἀλλὰ Μακεδονίη βαρὺ τέξεται Ἀσσίδι πῆμα,
Εὐρώπης τε μέγιστον ἀναστάχυώσεται ἄλγος,
Ἐκ γενεῆς Κρονίδαο,* νόθον δοῦλον τε γενέθλης. f. νόθων, δούλων.
Κείνη καὶ Βαβυλῶνα πόλιν δεδμήσετ' ἐρυμνὴν,
Καὶ πάσης ὁπόσης ἐπιδέρκεται ἥλιος αἴης
Δεσπότις αὐδηθεῖσα, κακαῖς ἄτησιν ὀλεῖται,
Οὐ νόμον ὀψιγόνοισι πολυπλάγκτοισιν ἔχουσα.
Ἥξει καί ποτ' ἄπιστ' εἰς Ἀσσίδος ὄλβιον οὖδας
Ἀνὴρ πορφυρέην λώπην ἐπιειμένος ὤμοις,
Ἄγριος, ἀλλοδίκης, φλογόεις. ἤγειρε γὰρ αὐτὸν
Πρόσθε κεραυνὸς φῶτα. κακὸν δ' Ἀσίη ζυγὸν ἕξει
Πᾶσα, πολλὴν δ' χθὼν πίεται φόνον ὀμβρηθεῖσα.

v. c. ἅπαν τ' ἀΐδης — 6 Ἀλλὰ καὶ ὡς πολυαίστον † ἄπαντα ἴδης θεραπεύσῃ.
2 Ὧν δὴ τῶν γενεὴν αὐτὸς θέλει ἐξαπολέσσαι,
1 Ἐξ τῶν δὴ γενεῆς κείνου γένος ἐξαπόλειται,
3 Ῥίζαν ἴαν γε διδοὺς, ἣν καὶ κόψει βροτολοιγὸς,
5 Ἐκ δέκα δὴ κεράτων παρὰ δὴ φυτὸν ἄλλο φυτεύσει.
4 Κόψει πορφυρέης γενεῆς γενετῆρα μαχητήν.
ἄρις v.c. — Κ' αὐτὸς ἀφ' υἱῶν, ὧν ἐς ὁμόφρονα αἴσιον* ἄρρης
Φθεῖται. καὶ τότε δὴ παραφυόμενον κέρας ἄρξει.
Ἔσται καὶ Φρυγίῃ δὲ φερεσβίῳ αὐτίκα τέκμαρ,
v. κεν — Ὁππότε † καὶ Ῥείης μιαρὸν γένος ἐν χθονὶ ῥεῦμα,
v. ἀΐστωτον — Ἀέναον ῥίζῃσιν ἀδιψήτοισι τεθηλὸς,
f. σεισίχθονος — Αὐτόπρεμνον* πολυαίστον ἰῇ ἐν νυκτὶ γένηται,
v. δορύλαιον — Ἐν πόλει αὐτάνδρῳ * ἀτίσεις χθονὸς ἐννοσιγαίου.
Ἣν τότε φημίζουσιν ἐπωνυμίην † δορελάων
Ἀρχαίης Φρυγίης πολυδακρύτοιο κελαινῆς.
Ἔστ' ἄρα καιρὸς ἐκεῖνος ἐπωνυμίην ἐνοσίχθων,
v. ἀγαθοῖς γε κακοῖς δέ τε φ. — Κευθμῶνας γαίης σκεδάσει, καὶ τείχεα λύσει,
Σήματα δ' οὐκ* ἀγαθοῖο, κακοῖο δὲ φύσεται ἀρχή.
v. εὐγενὲς — Πάμφυλου πολέμοιο δαήμονας ἕξετ' ἀνάγκας.
v. addit. καὶ ἐαστ — Αἰνεάδας δὲ διδοὺς αὐτὸ χθονὸς*, ἐγγενὲς αἷμα.
v. ἑλένη. — Ἀλλά τε* αὖθις ἕλωρ † ἐπὶ αὖ θεράποισιν ἐρασταῖς.
Ἴλιον οἰκτείρωσε. κατὰ Σπάρτην γὰρ Ἐριννὺς
Βλαστήσει περικαλλὲς ἀείφατον ἔρνος ἄριστον,

Ἀσίδος

Illius inde genus a ſtirpe peribit eorum,
Ipſe genus quorum conatur perdere totum,
Radicem vnã dans, quã Mars excindet & ipſam,
Purpureæ ſtirpis patrem excindendo ferocem
Cornibus ex denis: aliam plantam ſeret inde.

Horum verſuũ ordinẽ Græcũ nõ ſum ſecutus, ſed quẽ in Græco numeris notatũ vides.

Sequentes ſexdecim verſus ita confuſi ſunt, vt ex iis nullam potuerim eliçere ſententiam. Hos in hunc modum vtcunque vertere verbis ſolutis conabar.

Sed tamen prorſus euerſum omnem Idæ curauerit.
Atque ipſe à filiis quorũ in vnanimẽ fatalẽ mas
Corrũpitur. at tũc quidẽ agnaſcẽs cornu regnabit.
Erit etiam Phrygiæ frugiferæ protinus ſignum,
Cum Rheæ prauum genus in terra fiuctus
Æternũ radicib. numquam ſitientib. germinans,
Funditus prorſum perditum vna in nocte fuerit,
In vrbe Antandro atiſeis terræ Neptuni,
Quam tum dictabunt cognomen Dorelaon,
Antiquæ Phrygiæ lachrymoſæ nigræ.
Erit igitur tempus illud cognomen Neptunus
Antra terræ diſsipabit, & mœnia ſoluet.
Signa autem non boni, ſed mali naſcetur initium,
Ciuilis belli triſtes habebitis anguſtias.
Aeneadas autẽ dãs indignæ cognatum ſanguinẽ,
Quãquam rurſus præda hominibus amatoribus.
Ilion, heu miſereſco tui: nam creſcet Erinnys
In Sparta, ſpecie eximia, famaque perenni,

Helena.

Egregium germen, diuexaturaque gentes
Europæ atque Asiæ populosas: præcipueque
Plangores, æstusque tibi, gemitusque datura
Semper, & æterna fama celebranda nepotum.
Homerus. *Quidā deinde senex falsorū scriptor, & ipsam*
Mentitus patriam, nascetur, lumine captus
Ille quidem, verum præclara mente vigebit,
Astringetque modis carmen prædulce, duobus
Mixtū nominibus: Chion quoque se ipse vocabit.
Hic res Iliacas scribet, non sicut habebunt,
Sed clare, verbisque meis vtendo, modisque.
Primus enim voluet librorum scripta meorum.
Isque vel in primis ornabit belligerantes,
Hectora Priamiden, & Achillea Peliona,
Et reliquos etiam, quibus & res bellica cordi.
Quin faciet diuos illis aßistere, falsa
Omnino scribens: homines cum morte caduci
Ii fuerint, quorum tantum nuda ossa supersunt,
Et quibus ingentem famam dabit Ilion amplum.
Sed tamen alterno res gestas carmine dicet,
Et Lyciæ Locri proles mala multa creabit.
Te quoque Chalcedon ponti sortita meatum
Angusti, Ætolæ gentis populabit alumnus.
Et tibi franget opes onerosas Cyzice pontus.
Tu quoque tunc Asiæ Byzantion arma fouebis,
Et

Ἀσίδος Εὐρώπης τε πολυάστερες * οἶδμα λιποῦσα. f. αἷμα λυποῦσα.
Σοὶ δὲ μάλιστα γόους, μόχθους, στοναχάς τι φέρουσα
Θήσει. ἀγήρατον δ' ἕξει κλέος ἐσσομένοισι.
Καί τις ψευδογράφος πρέσβυς βροτὸς ἔσεται αὖθις, ὅμηρος.
Ψευδόπατρις. δυσειδέα φάος * ὀνοπῆσιν ἐν σίν, f. ἐν ἧσιν ὀπῆσι.
Νοῦν δὲ πολὺν καὶ ἔπος, * θ' ἕξει ἔμμετρον διανοίας, f. διανοίας ἔμμετρον ἕξει.
Οὐνόμασιν δυσὶ μιγνύμενον. Χῖον δὲ καλέσει,
Αὑτὸν, καὶ γράψει τὰ κατ' Ἴλιον, οὐ μὲν ἀληθῶς,
Ἀλλὰ σαφῶς ἔπεσιν γὰρ ἐμοῖς, μέτρων τε κρατήσει.
Πρῶτος γὰρ χείρεσσιν ἐμὰς βίβλους ὀνομήνη.
Αὐτὸς δ' αὖ μάλα κοσμήσει πολέμοιο κορυστὰς,
Ἕκτορα Πριαμίδην, καὶ Ἀχιλλέα Πηλείωνα,
Τούς τ' ἄλλους ὁπόσοις πολεμήια ἔργα μέμηλε,
Καί γε θεοὺς τούτοισι παρίστασθαί γε ποιήσει,
Ψευδογραφῶν κατὰ πάντα τρόπον, μέροπας κενοκράνους·
Καὶ θανέειν μᾶλλον τοῖσι κλέος ἔσσεται εὐρὺ
Ἴλιον. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀμοιβαῖα λέξεται ἔργα.
Καὶ Λυκίῃ Λοκροῖο γένος κακὰ πολλὰ φυλεύσει.
Χαλκηδὼν * στενοῖο πόρον πόντοιο λαχοῦσα, f. στεινοῖο.
Καί σε μολὼν ποτε παῖς Αἰτώλιος ἐξεναρίξει.
Κύζικε σοὶ πόντος ἀπορρήξει βαρὺν ὄλβον.
Καὶ σύ ποτ' ἄρη Βυζάντιον Ἀσσίδι στέρξῃ,

Καὶ δὴ καὶ στοναχὰς λήψῃ, καὶ ἀνήριθμον αἷμα,
Καὶ κρατὸς ὑψηλὸν Λυκίης ὄρεος ἐκ κορυφαίων,
Χάσματ' ἀνοιγομένης πέτρης κελαρύξεται ὕδωρ,
Μέχρι τε καὶ πατέρων μαντήϊα σήματα παύσῃ.
Κύζικ' ὦ οἰκήτειρα περιποντίδος οἰνοπόλοιο,
Ρυώδακος ἀμφὶ σὲ κῦμα κρυπτόμενον σμαραγήσει.
κατὰ τῆς Ῥόδου.
Καὶ σὺ Ῥόδος πουλὺν μὲν ἀδούλωτος χρόνον ἔσσῃ,
Ἡμερίη θυγάτηρ, πουλὺς δέ τοι ὄλβος ὄπισθεν
Ἔσσεται, ἐν πόντῳ δ' ἕξεις κράτος ἔξοχον ἄλλων.
Ἀλλὰ μετ' αὖθις ἕλωρ ἔσῃ ἀνθρώποισιν ἐρασταῖς
Κάλλεσιν, ἠδ' ὄλβῳ· δεινὸν ζυγὸν αὐχένι θήσει.
Λύδιος αὖ σεισμὸς δὲ τὰ Περσίδος ἐξεναρίξει,
Εὐρώπης τ' Ἀσίης τε λεὼς ῥίγιστα πὲρ ἄλγη.
κατὰ τῶν Σαμίων. f. ἀποθρηνίξουσι.
Σιδονίων δ' ὀλοὸς βασιλεὺς, καὶ φύλοπις ἄλλων,
Ποντοφόρον Σαμίοις ὀλοὸν δείξουσιν ὄλεθρον.
Αἵματι μὲν δάπεδον κελαρύζεται εἰς ἅλα φωτῶν
Ὀλλυμένων, ἄλοχοι δὲ σὺν ἀγλαοφάρεσι κούραις
Ὕβριν ἀεικελίην ἰδίην * ἀποθωρήξουσι,
Τὰς μὲν ὑπὲρ νεκύων, τὰς δ' ὀλλυμένων ὑπὲρ υἱῶν.
Σημεῖον Κύπρου σεισμῷ φθίσει δὲ φάλαγγας,
Καὶ πολλὰς ψυχὰς ἀΐδης ὁμοθυμαδὸν ἕξει.
κατὰ τῆς Τράλλεως.
Τράλλις δ' ἡ γείτων Ἐφέσου, σεισμῷ καταλύσει
Τείχεα τ' εὐποίητ' ἀνδρῶν τ' ὀλοῶν βαρυθύμων.
Ὀμβρήσει δέ τε γαῖα ὕδωρ ζεστὸν, ποτὶ δ' αὖθις
Γαῖα βαρυνομένη πίεται, ὀσμὴ δέ τε θείου.

Καὶ

Et gemitus etiam accipies, multumque cruorem,
Altumque imperium Lyciæ de vertice montis,
Vndaque reclusæ petræ resonabit hiatu,
Donec signa patrum iam cessent fatidicorum.
O Cyzice, accola Propontidos viniferæ,
Circum te tumida resonabit Rhyndacus vnda.
Tu quoque diu nulli Rhode subdita, filia Solis, In Rhodum.
Durabis, multaque olim pollebis opum vi,
Imperioque maris primas euecta tenebis.
Præda tamen studio tandem rapieris amantum,
Ceruicemque iugo, diues, formosaque subdes.
Lydius at motus res Persidis expoliabit,
Europæque Asiæque genus pertriste dolebit.
At rex Sidonius, aliorumque agmina pugnæ
Exitium Samijs conflabunt triste per æquor: In Samios.
Sanguine terra fluens resonabit in æquora rauca
Cæde virum. vxores autem, lepidæque puellæ,
Ah lamentantes sua tristia damna querentur,
Propter & occisos, & natos morte cadentes.
Signum Cypri, terræmotu vero perdet phalangas,
Et multas animas hominum simul Orcus habebit.
At trallis vicina Epheso succussa, tremente
Terra, compositos muros, hominumque labores In Tralenses.
Diruet, & latices feruentes terra refundet:
Terra grauata illos, & sulphuris hauriet æstus,

Regalesque

Regalesque struet Samus ædes tempore certo.
In Italos. *Italia haud tibi res cũ externo marte futura est.*
Sed te ciuilis (dictu miserabile) sanguis
Affliget, celebrem nimium, positique pudoris.
Feruida quinetiam recubans libamina propter
Quæ præuidit animo suo, interimet seipsam.
Nec tu blanda bonos mater, sed lacte fouebis
Altrix sæua feras, iterum vir perniciosus
Surget ab Italia. tunc diruta Laodicea,
Vrbs Carum præclara, Lyci splẽdentis ad vndas,
Magnanimi patris luctu defuncta silebis.
Thraces acrobyzi alios collocabuntur ad ventos
Æstus Campanis ingens impendet ab vrbes
Depopulante fame, & longæuæ morte parentis
Defleta. Cyrnus, Sardoque, furente procella
Magnæ hyemis, sanctoque Deo feriẽte, profundo
Mergentur, tectis sub gurgite nantibus alto.
Eheu quam multas sponsabit Pluto puellas
Intactas, iuuenesque impubes æquore mersos.
Eheu infantes oppressos gurgite salso!
Mysorum terra felix, genus regium subito
Condet. post tamen haud durabit tempore longo
Carchedon. Galatis aderit tristis quoque luctus.
Et Tenedo veniet suprema, at maxima, clades.

Et Sicyon

Καὶ Σάμος ἐν καιρῷ βασιλήια δώματα τεύξει.
Ιταλίη σοὶ δ' οὔτις ἄρης ἀλλότριος ἥξει, κατὰ τῆς Ιταλίας.
Αλλ' ἐμφύλιον αἷμα πολύστονον οὐκ ἀλαπαδνὸν,
Πουλυθρύλλητόν τε, ἀναιδέα τε κεραΐξει.
Καὶ δ' αὐτὴ θέρμησι παρὰ σπονδῆσι ταθεῖσα,
Α προΐδη στήθεσιν ἑοῖς, ἀναείξεται αὐτήν.
Εσσῃ δ' οὐκ ἀγαθῶν μήτηρ, θηρῶν δὲ τιθήνη.
Αλλος ἀπ' Ιταλίης λυμήτης πάλιν ἥξει τ' ἀνήρ.
Τῆμος Λαοδίκεια καταπρηνὴς ἔρπουσα
Καρῶν ἀγλαὸν ἄστυ Λύκου παρὰ θέσκελον ὕδωρ,
Σιγήσεις μεγάλαυχον ἀποιμώξασα τοκῆα.
Θρῆκες ἀκρόβυζοι δηΐων στήσονται ἀνέμων.
Καμπάνοις ἐραβὼν πέλεται διὰ * τὸ πολύκαρπον f. πολύπορθον.
Λιμὸν, πουλυετὴς δ' ἀποιμώξασα τοκῆα
Κύρνος καὶ Σαρδὼ μεγάλαις χειμῶνος ἀέλλαις,
Καὶ πληγαῖς ἁγίοιο θεοῦ κατὰ βένθεα πόντου
Δύσονται κατὰ κῦμα θαλασσίοις * τεκέεσσιν. f. τεκέεσσι.
Αἲ αἲ παρθενικὰς ὁπόσας νυμφεύσετ' ἀΐδης,
Καὶ κούρους τοὺς ἀκλεέας βυθὸς ἀμφιπολεύσει.
Αἲ αἲ νήπια τέκν' δηνηχέα καὶ βαρὺν ὄλβον.
Μυσῶν γαῖα μάκαιρα, γένος βασιλήϊον ἄφνω
Τεύξεται. οὐ μὴν πουλὺν ἐπὶ χρόνον ἔσσετ' δηθάδις
Καρχηδὼν, Γαλάταις δὲ πολύστονος ἔσσεται οἶκτος.
Ηξει καὶ Τενέδῳ κακὸν ἔσχατον, ἀλλὰ μέγιστον.

Καὶ Σικύων χάλκειος ὑλάγμασι, καὶ σε Κόρινθε
Αὐχήσει ἐπὶ πᾶσιν ἴσον δὲ βοήσεται αὐλός.
Ἡνίκα δή μοι θυμὸς ἐπαύσατο ἔνθεον ὕμνον,
Καὶ πάλι μοι μεγάλοιο θεοῦ φάτις ἐν στήθεσιν
Ἵστατο, καί μ' ἐκέλευσε προφητεῦσαι κατὰ γαῖαν,
Αἲ αἲ Φοινίκων γένος ἀνδρῶν ἠδὲ γυναικῶν,
* Καὶ πάσαις πόλεσιν παραλίαις, οὐδὲ μί' ὑμῶν
Πρὸς φάος ἠελίοιο παρέσσεται ἐν φαῒ κοινῷ,
Οὐδ' ἔτι τῆς ζωῆς ἀριθμὸς καὶ φῦλον ἔτ' ἔσται,
Ἀντ' ἀδίκου γλώττης, ἀνόμου τε βίου καὶ ἀνάγνου,
Ὃν κατέτριψαν πάντες ἀνοίξαντες στόμ' ἄναγνον,
Καὶ δεινοὺς διέθεντο λόγους, ψευδεῖς τ', ἀδίκους τε,
Κ' ἔστησαν κατέναντι θεοῦ μεγάλου βασιλῆος,
Κἤνοιξαν ψευδῶς μυσαρὸν στόμα. τοὔνεκ' ἄρ' αὐτοὺς
Ἐκπάγλως πληγαῖσι δαμάσσειεν περὶ πᾶσαν,
Γαῖαν, καὶ πικρὴν μοίρην πέμψει θεὸς αὐτοῖς,
Ἐξ ἐδάφους φλέξας πόλιας, καὶ πολλὰ θέμεθλα.
κατὰ τῆς κρήτης. Αἲ αἲ σοὶ Κρήτη πολυώδυνε, εἰς σὲ γὰρ ἥξει
Πληγή, καὶ φοβερὰ αἰώνιος ἐξαλαπάξει.
Καὶ στένα πνιζομένην πᾶσα χθὼν ὄψεται αὖθις.
Κ' οὐ σε δι' αἰῶνος λείψει πῦρ, ἀλλὰ καήσῃ.
κατὰ τῆς θρᾴκης. Αἲ αἲ σοὶ Θρήκη, ζυγὸν ὡς εἰς δούλιον ἥξεις.
Ἡνίκα σύμμικτοι Γαλάται τοῖς Δαρδανίδαισιν
Ἑλλάδ' ἐπεσσυμένως πορθέοντες, τότε σοὶ κακὸν ἔσται,
Γαίῃ δ' ἀλλοτρίῃ δώσεις κακὸν, ἠδέ τι λήψῃ,

Αἲ αἲ

Et Sicyon æris tinnitu, teque Corinthe
Extollet præ omnibus, æque vero clamabit tibia.
Vt requieta mihi diuino a carmine mens eſt,
Ecce iterum ſtimulat magnũ mea pectora numen,
Meque futura iubet per terras vaticinari.
Eheu Phœnicum marium genus & muliebre,
** Littoreaſque vrbes omnes: nam nulla manebit*
Ad lumen ſolis, communi in lumine, veſtrûm.
Nec vitæ numerus, nec erit tribus amplius vlla,
Iniuſtam propter linguam, vitamque nefandam,
Quam triuere omnes reſerantes ora profana,
Tetraque dixerunt, iniuſtaque, falſaque verba:
Et contra magnum regemque, Deumque ſteterũt,
Oreque falſa malo vomuerunt: propter id ipſos
Cunctas terribilis per terras cæde domabit,
Et mandabit eis Deus heu triſtiſſima fata,
Euertens vrbes & multas funditus arces.
Eheu Creta tibi, multum dolitura: manet te In Cretam.
Clades, pernicie te proſtratura perenni,
Et te fumantem tota olim terra videbit,
Semper & ardentem nunquam te deſinet ignis.
Heu tibi Thraca, iugũ quoniam ſeruile ſubibis, In Thracas.
Cum Græcos Galatæ permixti, Dardanidæque,
Vaſtabunt auide: tum te tua damna laceſſent,
Externæque malum terræ dabis, accipieſque.

In Gog. *Heu tibi gogq;, magogq;, aliĳsq; ex ordine cũctis,*
Marsog, atq; Angõ: tibi quot mala fata ꝓpĩquãt?
Multa etiã Lyciæ natis, Mysæque, Phrygũque,
Pamphyliæque cadent gentis, Lydique frequẽtes,
Mauriq;, Æthiopesq;. & quorũ barbara lĩgua est
Cappadoces, Arabesq;. quid autem singula pãdo?
Quotquot enim gẽtes versantur in orbe, tremendã
Omnibus immittet cladem Deus ille supremus.

Græciæ calamitates. *Barbara gens vero cum Græcos aggredietur,*
Multa quidem capita extirpabit lecta virorum,
Multas balantes hominum corrumpet opimas,
Mulorumque greges, & equorũ armenta, boũque,
Infandoque domos elegantes igne cremabunt:
Multaque diuersum ducent captiua sub orbem
Corpora vi, molles pueros, cinctasque parentes
Ex thalamis, pedibus teneris quas ante iacentes
Cernent in vinclis (constringet barbarus hostis)
Omnia dura pati. nec erit tamen vlla potestas
Sæuum pellendi bellum, vitamque tuendi.
Cernent diuitĳs hostem, rebusque fruentem
Omnibus ipsorum: trepidi genibusque trementes,
Et fugient vnum centum, per eumque peribunt:
Quinque autem magnum superabũt agmen, & illi
Turpiter vtentur pugna, tristique tumultu,
Lætitiamque ferent hosti, Græcisque dolorem,

Et ser-

Αἲ αἶ σοι Γὼγ, καὶ πᾶσιν ἐφεξῆς ἅμα Μαγὼγ, κατὰ τοῦ Γώγ.
Μαρσὼγ ἠδ' Ἀγὼν, ὅσα σοι κακὰ μοῖρα πελάζει·
Πολλὰ δὲ καὶ Λυκίων υἱοῖς, Μυσῶν τε, Φρυγῶν τε,
Πολλὰ δὲ Παμφυλίων ἔθνη, Λυδῶν τε πεσεῖται,
Μαυρῶν τ', Αἰθιόπων τε, καὶ ἐθνῶν βαρβαροφώνων,
Καππαδοκῶν τ' Ἀράβων τε. τί δὴ κατὰ μοῖραν ἕκαστον
Ἐξαυδῶ; πᾶσιν γὰρ ὅσοι χθόνα ναιετάουσιν,
Ὕψιστος δεινὴν ἐπιπέμψει ἔθνεσι πληγήν.
Ἕλλησιν δ' ὁπότ' ἂν πολυβάρβαρον ἔθνος ἐπέλθῃ, Ἑλλάδος αἰχμαλωσία.
Πολλὰ μὲν ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν ὀλέσουσι κάρηνα·
Πολλὰ δὲ πίονα μῆλα βροτῶν διαδηλήσονται,
Ἵππων θ', ἡμιόνων τε, βοῶν τ' ἀγέλας ἐριμύκων·
Δώματα τ' εὐποίητα πυρὶ φλέξουσιν ἀθέσμως·
Πολλὰ δὲ σώματα δοῦλα πρὸς ἀλλογαῖαν ἀνάγκῃ
Ἄξουσιν, καὶ τέκνα, βαθυζώνους τε γυναῖκας
Ἐκ θαλάμων ἁπαλὰς, ξυφεροῖς ποσὶ πρόσθε πεσούσας
Ὄψονται δεσμοῖσιν ὑπ' ἐχθρῶν βαρβαροφώνων
Πᾶσαν ὕβριν πάσχοντας δεινήν. κοὐκ ἔσετ' αὐτοῖς
Μικρὸν ἐπαρκέσσων πολέμου, ζωῆς τ' ἐπαρωγός.
Ὄψονται τ' ἰδίας κτήσεις καὶ πλοῦτον ἅπαντα
Ἐχθρὸν καρπίζοντα. τρόμος δ' ὑπὸ γούνασιν ἔσται
Φεύξονται δ' ἑκατὸν, εἷς δ' αὐτοὺς πάντας ὀλέσσει·
Πέντε δὲ * κινήσουσι βαρὺν χόλον, οἱ δὲ πρὸς αὐτοὺς f. νικήσουσι βαρὺν λόχον.
Αἰσχρῶς φυρόμενοι πολέμῳ, δεινῷ τε κυδοιμῷ,
Θήσουσιν ἐχθροῖσι χαρὰν, Ἕλλησι δὲ πένθος.

Δούλιος δ' ἄρα ζυγὸς ἔσται Ἑλλάδι πάσῃ.
Πάντα δ' ὁμοῦ πόλεμός τε βροτοῖς καὶ λοιμὸς ἔτ' ἔσται,
Χάλκειόν τε μέγαν τεύξει θεὸς οὐρανὸν ὕψου,
Ἀβροχίην τ' ἐπὶ γαῖαν ὅλην, αὐτὴν δὲ σιδηρᾶν.
Αὐτὰρ ἔπειτα βροτοὶ δεινῶς κλαύσουσιν ἅπαντες
Ἀσπορίην καὶ ἀνηροσίην, καὶ πῦρ ἐπὶ γαίης.
Καὶ θήσει πολλῷ ἴσον, ὃς οὐρανὸν ἔκτισε καὶ γῆν.
Πάντων δ' ἀνθρώπων τὸ τρίτον γένος ἔσσεται αὖθις.

πρὸς τοὺς ἕλληνας. Ἑλλὰς δὴ τί πέποιθας ἐπ' ἀνδράσιν ἡγεμόνεσσι
Θνητοῖς, οἷς οὐκ ἔστι φυγεῖν θανάτοιο τελευτήν;
Πρὸς τί τε δῶρα μάταια καταφθιμένοισι πορίζεις,
Θύεις τ' εἰδώλοις; τίς τοι πλάνον ἐν φρεσὶ θῆκε
Ταῦτα τελεῖν προλιπόντι θεοῦ μεγάλοιο πρόσωπον;
Οὔνομα παγγενέτας τε σέβας δέχε, μὴ δὲ λάθῃ σε.
Χίλια δ' ἔστ' ἔτεα καὶ πένθ' ἑκατοντάδες δ' ἦγαι,
Ἐξ οὗ δὴ βασίλευσαν ὑπερφίαλοι βασιλῆες
Ἑλλήνων, οἳ πρῶτα βροτοῖς κακὰ ἡγεμόνευσαν,
Πολλὰ θεῶν εἴδωλα καταφθιμένοις θανεόντων·
Ὧν ἕνεκεν τὰ μάταια φρονεῖν ὑμῖν ἀπεδείχθη.
Ἀλλ' ὁπόταν μεγάλοιο θεοῦ χόλος ἔσσεται ὑμῖν,
Δὴ τότ' ἐπιγνώσεσθε θεοῦ μεγάλοιο πρόσωπον.
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ψυχαὶ μεγάλα στενάχουσαι,
Ἄντα πρὸς οὐρανὸν εὐρὺν ἀνασχόμενοι χέρας αὐτῶν
Ἄρξονται βασιλῆα μέγαν ἐπαμύντορα κλήζειν,
Καὶ ζητεῖν ῥυστῆρα χόλου μεγάλοιο, τίς ἔσται.

Et seruile iugum portabit Græcia tota.
Cuncta simul tangent homines, bellũque, luesque,
Et superum cœlum diuinitus ære rigebit,
Nec pluuijs vllis madesiet ferrea terra.
Post ea mortales omnes miserabile flebunt
Igneque vastari, nec ararier arua, serique.
Et mala multa dabit cœli terræque creator.
Atque hominum fiet pars tertia sola superstes.
Græcia principibus quid fidis morte caducis, Ad Græcos.
Vltima quos leti non est euadere fata?
Quorsum defunctis donaria vana reponis?
Quidve litas statuis? quis te malus error ad ista
Mentis agit, magni linquentem numinis ora?
Accipere omniparens nomen numenq; memento.
Mille anni atq; aliæ sunt penthecatōtades, ex quo
Græcorum reges regnum tenuere superbi,
Qui mala mortales docuerunt prima magistri,
Tot simulachra deûm statuentes luce carentum:
Ex quibus effectum est, vt tam sapiatis inane.
Verum quando Dei magni vos ira lacesset,
Tunc agnoscetis conspectum numinis alti.
Atque omnes animæ mortales multa gementes,
In cœlum recta manibus sublime supinis,
Regis opem magni incipient orare vocantes,
Quærereque, ecquis eos tanta defendat ab ira.

Hoc quoque diſcendũ, & memori tibi mẽte tenendũ,
Funera voluẽdis annis ſint quãta futura,
Græcia quando boues & tauros cædet opimos,
Ad magnique Dei templum libamina ſiſtet,
Effugiet creperum bellum, peſtemque, metumque,
Et ſeruile iugum tandem ceruice repellet.
Sed tamen impia ſtirps hominũ illuc vſq; vigebit,
Dum finem hoc capiat tempus fatale, dieſque.
Non vos quippe Deo libabitis ante, peracta
Omnia quam fuerint, ſtatuet quæcunq; voluntas
Certa Dei, fieri quæ prorſum cuncta neceſſe eſt.
de Chriſtianis. *Tunc hominũ tandẽ ſurget gens ſacra piorum,*
Qui præcepta Dei retinentes mente ſupremi,
Eius honorabunt caſto libamine templum,
Et ſuffiminibus. cædetur & hoſtia multa,
Et tauri pingues, aries quoque multus, oueſque
Primigenō partu natæ, cum pinguibus agnis,
Quæ ſancte magna procurabuntur in ara.
Sortitique æquas partes, ex lege ſupremi,
Oppida felices habitabunt, aruaque læta.
At vates præerunt, quos immortalis honorat,
Quique bonum portant cunctis mortalibus ingẽs.
Solis quippe Deus ſanum donauit habere
Conſiliũque, fidẽque, bonãque in pectore mentem,
Nec vero vanis erroribus vlla laboris

Humani

Αλλ' ἄγε καὶ μάθε τοῦτο, καὶ ἐν φρεσὶ κάτθεο σῆσιν,
Οσσα περιπλομένων ἐνιαυτῶν κήδεα ἔσται,
Καὶ τοὺς Ἑλλὰς ἔρεξε βοῶν, ταύρων τ' ἐριμύκων,
Πρὸς ναὸν μεγάλοιο θεοῦ ὁλοκαρπώσασα
Εκφεύξῃ πολέμοιο δυσηχέος, ἠδὲ φόβοιο
Καὶ λοιμοῦ· καὶ δοῦλον ὑπεκφεύξῃ ζυγὸν αὖθις.
Αλλὰ μέχρις γέ σε τοῦδ' ἀσεβῶν γένος ἔσσεται ἀνδρῶν
Οππότε κεν τοῦτο περιλάβῃ τέλος αἴσιμον ἦμαρ.
Οὐ γὰρ μὴ θύσηται θεῷ, μέχρι πάντα γένηται,
Οσσα μόνος βουλεύσεται οὐκ ἀτέλευτα θεός γε,
Πάντα τελεσθῆναι κρατερὴ δ' ἐπικείσετ' ἀνάγκη.
Εὐσεβέων ἀνδρῶν ἱερὸν γένος ἔσσεται αὖθις,
Βουλαῖσι δὲ * νῷ οἱ προσκείμενοι ὑψίστοιο, f. νόμῳ V. νόοι περὶ τῶν χριστιανῶν.
Οἳ ναὸν μεγάλοιο θεοῦ περικυδανέουσι
Λοιβῇ τε, κνίσῃ τ', ἠδ' αὖθ' ἱεραῖς ἑκατόμβαις,
Ταύρων ζατρεφέων θυσίαις, κριῶν τε τελείων,
Πρωτοτόκων οἰῶν τε, καὶ ἀρνῶν πίονα μῆλα
Βωμῷ ἐπὶ μεγάλῳ ἁγίως ὁλοκαρπεύοντες.
Εν δὲ δικαιοσύνῃ νόμου ὑψίστοιο λαχόντες
Ολβιοι οἰκήσουσι πόλεις, καὶ πίονας ἀγρούς.
Αὐτοὶ δ' ὑψωθέντες ὑπ' ἀθανάτοιο προφῆται,
Καὶ μέγα χάρμα βροτοῖς πάντεσσι φέροντες. λείπον.
Μούνοις γάρ σφιν δῶκε θεὸς μέγας εὔφρονα βουλὴν,
Καὶ πίστιν, καὶ ἄριστον ἐνὶ στήθεσσι νόημα.
Οἵ τινες οὐκ ἀπάτῃσι κεναῖς οὐδ' ἔργ' ἀνθρώπων

Χρύσεα, καὶ χάλκεια, καὶ ἀργύρε', ἠδ' ἐλέφαντα,
Καὶ ξυλίνων λιθίνων τε θεῶν εἴδωλα καμόντων,
Πήλινα, μιλτόχριστα, ζωγραφίας τυποειδεῖς,
Τιμῶντες, ὅσα κέν τε βροτοὶ κενεόφρονι βουλῇ·
Αλλά μιν ἀείρουσι πρὸς οὐρανὸν ὠλένας ἁγνὰς,
Ορθριοι ἐξ εὐνῆς αἰεὶ χέρας ἁγνίζοντες
Υδατι, καὶ τιμῶσι θεὸν τὸν ἀεὶ μέγαν ὄντα,
Αθάνατον, καὶ ἔπειτα γονεῖς· μετὰ δ' ἔξοχα πάντων
Ανθρώπων, ὁσίης εὐνῆς μεμνημένοι εἰσίν·
Κοὐδὲ πρὸς ἀρσενικοὺς παῖδας μίγνυνται ἀνάγνως,
Οσσά τε Φοίνικές τ', Αἰγύπτιοι, ἠδὲ Λατῖνοι,
Ελλάς τ' εὐρύχορος, καὶ ἄλλων ἔθνεα πολλὰ,
Περσῶν, καὶ Γαλατῶν, πάσης δ' Ασίης, παραβαίντες
Αθανάτοιο θεοῦ ἁγνὸν νόμον, ὃν παρέβησαν.
Ανθ' ὧν ἀθάνατος θήσει πάντεσσι βροτοῖσιν
Ατην, καὶ λιμὸν, καὶ πήματά τε, στοναχάς τε,
Καὶ πόλεμον, καὶ λοιμὸν, ἰδ' ἄλγεα δακρυόεντα·
Οὕνεκεν ἀθάνατον γενέτην πάντων ἀνθρώπων
Οὐκ ἔθελον τιμᾶν ὁσίως, εἴδωλα δ' ἐτίμων
Χειροποίητα σέβοντες, ἃ ῥίψουσι βροτοὶ αὐτοὶ
Εν χισμαῖς πετρῶν κατακρύψαντες δι' ὄνειδος.
Οππότ' ἂν Αἰγύπτου βασιλεὺς νέος ἕβδομον ἄρχῃ
al. γενεῆς. Τῆς ἰδίης * γαίης, ἀριθμούμενος ἐξ Ελλήνων,
Αρχῆς ἧς ἄρξουσι Μακεδόνες ἄσπετοι ἄνδρες·

Ελθῃ

Humani monimenta colunt, aut ære vel auro
Cusa, vel argento simulachra, vel intereuntum
Ligno, vel saxo factorum signa deorum:
Aut creta aut minio viuos in imagine vultus,
Qualia stultitia mortales mentis adorant:
Verum protendunt castas ad sidera palmas,
Ex lectoque manas surgentes mane repurgant
Sẽper aqua, atque Deũ, qui sẽper magnus, honorãt
Æternum, post quem patres matresque: deinde
Ante omnes homines sancti meminere cubilis:
Nec maribus pueris scelerate congrediuntur,
Sicut Phœnices, Ægyptusque, atque Latini,
Frugiferensque aliis cum multis Græcia terris,
Persis, & Galatis, Asianisque omnibus, almam
Æterni legem qui contempsere Tonantis:
Pro qua re Deus in mortales sæuiet omnes,
Immittetque famem, plangores, bella, malam rem,
Pestem, perniciem, lachrimas, tristesque dolores:
Æternum quoniam sancte decorare parentem
Nolentes, hominum generis simulachra colebant
Facta manu, stupidi: in rupes quæ iacta cauatas
Mortales abdent, magno cogente pudore,
Cum nouus Ægypti rex septimus imperitabit
In propria terra, de Græcis annumerandus,
Cui Macedo imperio dominabitur imperiosus:

Antiochus. *Ex Aſiaque aquilæ veniet rex magnus ad inſtar,*
Ardens, qui terram peditũque equitũque cateruis
Obducet, qui cuncta malis labefacta replebit,
Et regnum Ægypti proſternet, & omnia ſecum
Aſportans, vaſtum diſcedet prædo per æquor:
Tumque genu flectent album regique, Deoque
Magno immortali per terras omni parentes,
Et fabrefacta manu conſident omnia flammis.
Tunc Deus humanis concedet gaudia magna,
Terraque, & arboreæ ſtirpes, pecudumque cateruæ
Innumeræ veros fructus mortalibus edent,
Vinum, dulceque mel, niueũ lac, quodque vel inter
Omnia frumentum mortales adiuuat ægros.

Admonitio ad homines. *Sed tu mortalis, verſuta mente, malaque,*
Noli diuitiis nimis inuigilare: ſed illis
Miſsis, conuerſus numen placare memento,
Et mactare Deo taurorum corpora centum,
Primigenosque agnos, caprasque, volãtibus horis.
Quære Dei facilem æterni placando fauorem,
Qui ſolus Deus eſt, nec quisquam eſt alter ab ipſo.
Iuſtitiam colito, nullique iniurius eſto.
Immortalis enim iubet hæc mortalibus ægris.

Terræ calamitates. *Tu vero magni vitato numinis iram,*
Tum cum mortales omnes petet exitialis
Peſtis, & horribili pœnarum ſtrage prementur,

Et re-

Ελθη δ' ἐξ Ἀσίης βασιλεὺς μέγας αἰετὸς αἴθων, Αντίοχος
Ος πᾶσαν σκεπάσει γαῖαν πεζῶν τε καὶ ἱππέων,
Πάντα δὲ συγκόψει, καὶ πάντα κακῶν ἀναπλήσει,
Ρίψει δ' Αἰγύπτου βασιλήιον, ἐκ δέ τε πάντα
Κτήμαθ' ἑλὼν ἐποχεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Καὶ τότε δὴ κάμψουσι θεῷ μεγάλῳ βασιλῆϊ
Αθανάτῳ γόνυ λευκὸν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,
Εργα δὲ χειροποίητα πυρὸς φλογὶ πάντα πεσεῖται.
Καὶ τότε δὴ χαρμὴν μεγάλην θεὸς ἀνδράσι δώσει.
Καὶ γὰρ γῆ, καὶ δένδρα, καὶ ἄσπετα ποίμνια μήλων,
Δώσουσι καρπὸν τὸν ἀληθινὸν ἀνθρώποισιν,
Οἴνου, καὶ μέλιτος γλυκεροῦ, λευκοῦ τε γάλακτος,
Καὶ σίτου· ὅπερ ἐστὶ βροτοῖς κάλλιστον ἁπάντων.
Αλλὰ σὺ μὴ πολλὴν βροτὲ ποικιλόμητι κακόφρον, παράκλησις πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.
Αλλὰ λιπὼν πλοῦτον, στρέψας θεὸν ἱλάσκοιο.
Θῦε θεῷ ταύρων ἑκατοντάδας, ἠδὲ καὶ ἀρνῶν
Πρωτοτόκων, αἰγῶν τε περιπλομένῃσιν ἐν ὥραις.
Αλλά μιν ἱλάσκου θεὸν ἄμβροτον, αἴ κ' ἐλεήσῃ.
Οὗτος γὰρ μόνος ἐστὶ θεός, κοὐκ ἔστιν ἔτ' ἄλλος.
Τὴν δὲ δικαιοσύνην τίμα, καὶ μηδένα θλῖβε.
Ταῦτα γὰρ ἀθάνατος κέλεται δειλοῖσι βροτοῖσιν.
Αλλὰ σὺ τοῦ μεγάλοιο θεοῦ μήνιμα φύλαξαι, τοῦ κόσμου συμφορά.
Οππότε κεν πάντεσσι βροτοῖς λοιμοῖο τελευτὴ
Ελθῃ, καὶ φοβεροῖο δίκην τύχωσι δαμέντες,

Καὶ βασιλεὺς βασιλῆα λάβῃ, χώραν τ' ἀφέληται,
Ἔθνη δ' ἔθνεα πορθήσῃ, καὶ φῦλα δυνάσται·
Ἡγεμόνες δὲ φύγωσιν ἐς ἄλλην γαῖαν ἅπαντες,
Ἀλλάξῃ γέ τε γαῖα βροτῶν, καὶ βαρβάρου ἀρχὴ
Ἑλλάδα πορθήσῃ πᾶσαν, καὶ πίονα γαῖαν
Ἐξαρύσῃ πλούτοιο, καὶ ἀντίον εἰς ἔριν αὐτῶν
Ἔλθωσι, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου εἵνεκεν (ἔσται
Ἡ φιλοχρημοσύνη κακὰ ποιμαίνουσα πόλεσι)
Χώρῃ ἐν ἀλλοτρίῃ. ἄταφοι δὲ ἅπαντες ἔσονται,
Καὶ τῶν μὲν γῦπες τε καὶ ἄγρια θηρία γαίης
Σαρκῶν δῃλήσονται. ἐπ' ἂν δὲ ταῦτα τελεσθῇ,
Λείψανα γαῖα πέλωρος ἀναλώσει θανόντων,
Αὐτὴ δ' ἄσπαρτος καὶ ἀνήροτος ἔσται ἅπασα,
(f. μιαρῶν.) Κηρύσσουσα τάλαινα μύσος † μυρίων ἀνθρώπων.
Πολλὰ χρόνων μήκη περιτελλομένων ἐνιαυτῶν,
Πήλτας καὶ θυρεοὺς, γαισοὺς, παμποίκιλα ὅπλα.*
Οὐδὲ μὲν ἐκ δρυμοῦ ξύλα κόψεται εἰς πυρὸς αὐγήν.
    Καὶ τότ' ἀπ' ἠελίοιο θεὸς πέμψει βασιλῆα,
Ὃς πᾶσαν γαῖαν παύσει πολέμοιο κακοῖο,
Οὓς μὲν ἄρα κτείνας, οἷς δ' ὅρκια πιστὰ τελέσσας.
Οὐδέ γε ταῖς ἰδίαις βουλαῖς τάδε πάντα ποιήσει,
Ἀλλὰ θεοῦ μεγάλοιο πιθήσας δόγμασιν ἐσθλοῖς.
Λαὸς δ' αὖ μεγάλοιο θεοῦ περικαλλέϊ πλούτῳ
Βεβριθὼς, χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ, ἠδέ τε κόσμῳ

Πορφυρέῳ,

Et regem capiet rex, terramque auferet illi:
Et gens delebit gentem, populosque dynastæ,
Diuersasque duces omnes fuga pellet in oras,
Mutabitque homines tellus, & barbara totos
Græcorum pinques agros populata potestas
Tollet diuitias, & nata seditione
Ipsi inter sese contendent, scilicet aurum
Propter & argentum (tantũ malesuada malorum
Cogit auaritia) inque alienis finibus omnes
Nullis claudentur tumulis, inhumataque sæuis
Corpora vulturibus linquent lanianda, ferisque.
Factaque cum fuerint hæc omnia funditus, ingens
Relliquias tellus consumet luce carentum,
Semina nec prorsum capiet, nec arabitur ipsa,
*Infelix hominum testans scelus exitiale.**
Tempore longinquo multis voluentibus annis
Peltas & clypeos, gæsos, diuersaque tela.
Nec de quercetis lignum scindetur ad ignem.
Et tunc sole Deus regem demittet ab alto,
Qui totam terram diris recreabit ab armis,
Occisis aliis, aliis in fœdera iunctis.
Nec vero propria disponet is omnia mente,
Sed laudanda Dei magni decreta secutus.
Atque iterum magni florebit amata Dei gens
Diuitiis, auro atque argento, purpureoque

Ornatu: tellusque parens gaudebit, & æquor,
Plena bonis, etiamque inter se feruere reges
Incipient ira, meditantes corde nefanda.
Inuidia nihil est peius mortalibus ægris.
Sed crebri terram gentiles rursus eandem
Inuadent reges, leti sibi fata ferentes.
Namque Dei magni tentabunt depopulari
Sacra virosque bonos: cum fines ingredientur,
Circum vrbem reges peruersi sacrificabunt,
Quisque sui solij dominus, populique rebellis.
At Deus ingenti ad socordem voce loquetur,
Et tardum populum cunctum, iustasque reposcet
Iudicio pœnas magnus, dextraque peribunt
Omnes æterna, & cœlo labentur ab alto
In terram ardentes enses, venientque coruscæ
Lampades in medios homines splendore micantes.
At terra omniparens illis perculsa diebus,
Numinis æterni dextra, piscesque marini,
Terrestresque feræ omnes, & genus omne volantū,
Humanæque omnes animæ, maria omnia vultum
Æterni horrescent, exalbescentque timore.
Ille sed immanes, excelsa cacumina, montes
Rumpet, cæruleique Erebi domus ima patebit.
Excelsis vero putescent montibus antra,
Plena cadaueribus: manabunt sanguine cautes,

Omnia

Πορφυρέῳ· καὶ γαῖα τελεσφόρος, ἠδὲ θάλασσα
Τῶν ἀγαθῶν πλήθουσα· καὶ ἄρξονται βασιλῆες
Ἀλλήλοις κοτέειν, ἐπαμύνοντες κακὰ θυμῷ.
Ὁ φθόνος οὐκ ἀγαθὸν πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσιν.
Ἀλλὰ πάλιν βασιλῆες ἐθνῶν ἐπὶ τήνδε τε γαῖαν
Ἀθρόοι ὁρμήσονται, ἑαυτοῖς κῆρα φέροντες.
Σηκὸν γὰρ μεγάλοιο θεοῦ, φῶτας τ' ἀρίστους
Πορθεῖν βουλήσονται, ὁππηνίκα γαῖαν ἵκονται,
†Θύσουσιν κύκλῳ πόλεως μιαροὶ βασιλῆες, v. κοκλῶ θήσωσιν
Τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕκαστος ἔχων, καὶ λαὸν ἀπειθῆ.
Καὶ ῥα θεὸς φωνῇ μεγάλῃ πρὸς πάντα λαλήσει
Λαὸν ἀπαίδευτον, κενεόφρονα, καὶ κρίσις αὐτοῖς
Ἔσσεται ἐκ μεγάλοιο θεοῦ, καὶ πάντες ὀλοῦνται
Χειρὸς ἀπ' ἀθανάτοιο. ἀπ' οὐρανόθεν δὲ πεσοῦνται
Ῥομφαῖαι πύρινοι κατὰ γαῖαν λαμπάδες αὖγε
Ἥξονται μεγάλαι, λάμπουσαι εἰς μέσον ἀνδρῶν.
Γαῖα δὲ παγγενέτειρα σαλεύσεται ἤμασι κείνοις
Χειρὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, καὶ ἰχθύες οἱ κατὰ πόντον,
Πάντα δὲ θηρία γαίης, καὶ ἄπειρα φῦλα πετεινῶν,
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ψυχαὶ, καὶ πᾶσα θάλασσα,
Φρίξει ὑπ' ἀθανάτοιο προσώπου, καὶ φόβος ἔσται.
Ἠλιβάτους κορυφάς τ' ὀρέων, βουνούς τε πελώρων
Ῥήξει, κυάνεόν τ' ἔρεβος πάντεσσι φανεῖται.
Ἠέριαι δὲ φάραγγες ἐν οὔρεσιν ὑψηλοῖσιν
Ἔσσονται πλήρεις νεκύων· ῥεύσουσι δὲ πέτραι

Αἵματι, καὶ πεδίον πληρώσει πᾶσα χαράδρα.
Τείχεα δ' εὐποίητα χαμαὶ πεσέονται ἅπαντα
Ἀνδρῶν δυσμενέων, ὅτι τὸν νόμον οὐκ ἔγνωσαν,
Οὐδὲ κρίσιν μεγάλοιο θεοῦ, ἀλλ' ἄφρονι θυμῷ
Πάντες ἐφορμηθέντες ἐφ' ἱερὸν ἤρατε λόγχας.
Καὶ κρινεῖ πάντας πολέμῳ θεὸς, ἠδὲ μαχαίρῃ,
Καὶ πυρὶ, καὶ ὑετῷ τε κατακλύζοντι· καὶ ἔσται
Θεῖον ἀπ' οὐρανόθεν, αὐτὰρ λίθος, ἠδὲ χάλαζα
Πολλὴ καὶ χαλεπὴ, θάνατος δ' ἐπὶ τετράποσ' ἔσται.
Καὶ τότε γνώσονται θεὸν ἄμβροτον, ὃς τάδε κραίνει.
Οἰμωγή τε καὶ ἀλαλαγμὸς κατ' ἀπείρονα γαῖαν
Ὀξεῖαι, ὀλλυμένων ἀνδρῶν· καὶ πάντες ἄναυδοι
Αἵματι λούσονται· πίεται δέ τε γαῖα καὶ αὐτὴ
Αἵματος ὀλλυμένων, κορέσονται θηρία σαρκῶν.
Αὐτός μοι τάδε πάντα θεὸς μέγας ἀέναός τε
Εἶπε προφητεῦσαι. τάδε δ' ἔσσεται οὐκ ἀτέλεστα,
Οὐδ' ἀτελεύτητα, ὅτι κεν μόνον ἐν φρεσὶ θείη.
Ἀψευστον γὰρ πνεῦμα θεοῦ πέλεται κατὰ κόσμον.
Υἱοὶ δ' αὖ μεγάλοιο θεοῦ περὶ ναὸν ἅπαντες
τῶν εὐσεβῶν εὐδαιμονία. Ἡσυχίως ζήσοντ' εὐφραινόμενοι ἐπὶ τούτοις,
Οἷς δώσει κτίστης, ὁ δικαιοκρίτης τε μόναρχος.
Αὐτὸς γὰρ σκεπάσειε μόνος, μεγάλως τε παραστὰς,
Κύκλοθεν ὡσεὶ τεῖχος ἔχων πυρὸς αἰθομένοιο.
Ἀπόλεμοι δ' ἔσσονται ἐν ἄστεσιν, ἠδ' ἐνὶ χώραις.

Οὐ χεὶρ

Omnia complebunt torrentia flumina campos.
At muros omnes hominũ, quibus improba mẽs est,
Vasta ruina trahet, quia legem iudiciumque
Nesciuere Dei magni: quin insipienter
Hastas sacratam cuncti vibrastis in ædem.
Omnes ergo Deus bello multabit, & ense,
Igneque, & vndanti pluuia: tum sulphur ab alto,
Et lapis in densa perniceque grandine, cœlo
Depluet, & leto perimentur quadrupedantes.
Tum Deus æternus noscetur, qui facit illa.
Fletus & immensam terram, clamorque cadentũ
Replebit, tacitique omnes manante luentur
Sanguine nec tellus illa de strage cruorem
Non bibet, explebitque feras caro dilaniata.
Ipse mihi Deus hæc dedit omnia vaticinari,
Magnus & æternus, qui quod vel mente reponit,
Non fieri prorsus nequit, & contingere finem:
Namque Dei nescit mentiri spiritus orbi.
Interea magni proles secura Tonantis Beatorũ fœlicitas.
Circum ædem viuent, & lætabuntur in illis:
Namque creator erit (qui iudicat omnia iuste,
Omnia qui solus princeps regit) auctor eorum.
Solus enim præsens claudet munimine tutos,
Ardentique, velut muro, circumdabit igne.
Ergo vrbes nullo bello, sedesque tenebunt,

Quando nulla manus belli premet: ipſa ſed illos
Æterni armipotens defendet dextera ſancti.
Tunc omnes pariter fabuntur & inſulæ, & vrbes,
Quanto illos adamet Deus immortalis amore:
Omnia quippe quibus certent prodeſſe iuuando
Auxilijs, cœlum, rapidus ſol, ipſaque luna.
At terra omniparens tremefiet tempore in illo.
Tum dulci incipient meditari carmine laudes.
Huc omnes, poſitis genibus ſimul ore precemur
Æternum, magnũque Deum, regeque perennem.
Ad ſacra mittamus, ſolus quando ille potens eſt,
Supremique Dei legem omnes excutiamus,
Quæ ſola in toto pollet iuſtißima mundo.
At nos æterna errantes a lege Tonantis,
Morte caducorum ſtatuas, & ſigna virorum,
Numina facta manu, fatui ornabamus honore,
Hæc dicent animæ iuſtæ fidæque piorum
Eia age diuino in populo per tecta domorum
Suppliciter rerum oblectemus laude parentem,
Arma per extenſam relegantes hoſtica terram,
Per ſeptem longos annis vertentibus orbes,
Peltas, & clypeos, galeas, diuerſaque tela,
Tam multos arcus, haſtas, celereſque ſagittas,
Neu de querceto lignum ſcindatur ad ignem.
Sed miſera heu tãdem tu deſine Græcia faſtũ
Vtqu

Οὐ χεὶρ γὰρ πολέμοιο κακοῦ, μάλα δ' ἔσσεται αὐτοῖς
Αὐτὸς ὑπέρμαχος, ἀθάνατος, καὶ χεὶρ ἁγίοιο.
Καὶ τότε δὴ νῆσοι πᾶσαι πόλεές τ' ἐρέουσιν,
Ὁππόσον ἀθάνατος φιλέει τοὺς ἄνδρας ἐκείνους.
Πάντα γὰρ αὐτοῖσιν συναγωνιᾷ, ἠδὲ βοηθεῖ,
Οὐρανὸς, ἠέλιός τε θεήλατος, ἠδὲ σελήνη.
Γαῖα δὲ παγγενέτειρα σαλεύσεται ἤμασι κείνοις.
Ἡδὺν ἀπὸ στομάτων λόγον ἄξουσι δ' ἐν ὕμνοις·
Δεῦτε πεσόντες ἅπαντες ἐπὶ χθονὶ, λισσώμεσθα
Ἀθάνατον βασιλῆα, θεὸν μέγαν, ἀέναόν τε·
Πέμπωμεν πρὸς ναὸν, ἐπεὶ μόνος ἐστὶ δυνάστης,
Καὶ νόμον ὑψίστοιο θεοῦ φραζώμεθα πάντες,
Ὅς τε δικαιότατος πέλεται πάντων κατὰ γαῖαν.
Ἡμεῖς δ' ἀθανάτοιο τρίβου πεπλανημένοι ἦμεν,
Ἔργα τε χειροποίητα * σεβάσμεθα ἄφρονι θυμῷ, al. γεραίρομεν
Εἰδώλων ξοάνων τε καταφθιμένων ἀνθρώπων.
Ταῦτα βοήσουσι ψυχαὶ πιστῶν ἀνθρώπων.
Δεῦτη θεοῦ κατὰ δῆμον ἐπὶ στομάτεσσι πεσόντες,
Τέρψωμεν ὕμνοισι θεὸν γενετῆρα κατ' οἴκους,
Ἐχθρῶν ὅπλα ποριζόμενοι κατὰ γαῖαν ἅπασαν,
Ἑπτὰ χρόνων μήκη περιελιξομένων ἐνιαυτῶν,
Πέλτας καὶ θυρεοὺς, κόρυθας, παμποίκιλά θ' ὅπλα,
Πολλὰ δὲ καὶ τόξων πληθὺν βελέων, * ἀδίκων τε. f. δοράτων τε.
Οὐδὲ γὰρ ἐκ δρυμοῦ ξύλα κόψεται ἐς πυρὸς αὐγήν.
Ἀλλὰ τάλαιν' Ἑλλὰς ὑπερήφανα παῦε φρονοῦσα.

Λίσσεο δ' ἀθάνατον μεγαλήτορα, καὶ προφύλαξαι,
Στεῖλον δὴ ἐπὶ τήνδε πόλιν τὸν λαὸν ἄβουλον,
Ος τέ μιν ἐξ ὁσίης γαίης πέλεται μεγάλοιο.
Μὴ κίνει καμάριναν· ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων·
Πάρδαλιν ἐκ κοίτης, μή τοι κακὸν ἀντιβολήσῃς.
Ἀλλ' ἀπέχου, μηδ' ἴσχ' ὑπερήφανον ἐν στήθεσσι
Θυμὸν ὑπερφίαλον, στεῖλας πρὸς ἀγῶνα κραταιόν.
Καὶ δούλευε θεῷ μεγάλῳ, ἵνα τῶνδε μετάσχῃς,
Ὁππότε καὶ τοῦτο περιλάβῃ τέλος, αἴσιμον ἦμαρ
Ἥξει ἐπ' ἀνθρώποις ἀγαθοὺς μεγάλοιο κατάρχων.
βασίλεια χριστοῦ. Γῆ γὰρ παγγενέτειρα βροτοῖς δώσει τὸν ἄριστον
Καρπὸν ἀπειρέσιον, σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου·
Αὐτὰρ ἀπ' οὐρανόθεν μέλιτος γλυκεροῦ ποτὸν ἡδὺ,
Δένδρεά τ', ἀκροδρύων καρπὸν, καὶ πίονα μῆλα,
Καὶ βόας, ἔκ τ' ἀρνῶν ἄρνας, αἰγῶν τε χιμάρρους·
Πηγάς τε ῥήξει γλυκερὰς λευκοῖο γάλακτος.
Πλήρεις δ' αὖτε πόλεις ἀγαθῶν, καὶ πίονες ἀγροὶ
Ἔσσοντ', οὐδὲ μάχαιρα κατὰ χθονὸς, οὐδὲ κυδοιμός·
Οὐδὲ βαρυστενάχουσα σαλεύσεται οὐκ ἔτι γαῖα.
Οὐ πόλεμός τ', οὐδ' αὖγε κατὰ χθονὸς αὐχμὸς ἔτ' ἔσται,
Οὐ λιμὸς, καρπῶν τε κακορρήτειρα χάλαζα.
Ἀλλά μιν εἰρήνη μεγάλη κατὰ γαῖαν ἅπασαν,
Καὶ βασιλεὺς βασιλῆϊ φίλος μέχρι τέρματος ἔσται.
Αἰῶνος, κοινόν τε νόμον κατὰ γαῖαν ἅπασαν

Ἀνθρώποις

Vtque Deum æternũ magnũque precere memento.
Mitte & in hanc vrbem populum cõſulta petentẽ
Qui de ſacrata eſt magni tellure Tonantis.
Ne Camarinam agita: nam præſtat non agitari:
Pardalin e lecto, ne nanciſcare malam rem.
Comprime te, tumido neu tantum corde ſuperbi,
Vt nihil indubites durum certamen inire.
Sed magnum venerare Deum, quo participes hæc,
Cum finem hoc capiet tempus fatale, diesque,
Iudiciumque Dei mortalia pectora magnum
Æterni, magno imperio cogente, ſubibunt.
Nam terra omniparens fruges mortalibus almas
Edet inexhauſtas, olei, vinique, cibique:
Dulciaque ex alto cœlo rorantia mella,
Arboreos fructus, nitidas pecudesque, bouesque,
Agnos atque agnas pingues, hœdoſque caprarum:
Et niueo fontes erumpent lacte ſuaues,
Oppida plena bonis & pinguia culta vigebunt,
Nec gladios metuet, nec belli terra tumultus:
Nec tremefacta gemet nutanti pondere tellus:
Nec bellum, nec erit ſentorum ſqualor agrorum,
Aut famis, aut fruges vaſtantis grandinis horror.
Verum pax terris florebit in omnibus alta:
Ad metasque dati regem rex diliget æui,
Communemque Deus toto componet in orbe

Æternus legem, cœli qui ſidera torquet,
Qua quicquid facient mortales lance librabit.
Nam ſolus Deus eſt, & neſcit habere ſecundum.
Ipſe hominum vires immanes igne cremabit.
Sed mea pectoribus veſtris conſulta tenentes,
Viuentem colite, & cultus vitate nefandos:
Confuſumque maris lectum fuge, adulteriumque:
Enutri proprios natos, occidere noli.
Nam Deus æternus peccantes opprimet ira.
Tunc autem regnum tempus componet in omne
In cunctos homines, ſancta cum lege piorum
Donauit gentem, queis terram pandere cunctis
Promiſit, portasque beatorum orbis, & omnem
Lætitiam, mẽtemque æternam, & gaudia ſemper
Duratura. ferent & thus, & munera larga
Omnibus ex terris ad magna fana tonantis.
Nec vẽturo hominũ generi domus vlla futura eſt,
Præter fidũ hominẽ quẽ dat Deus, ad venerandũ.
Namque Deo dicent homines genitore creatum,
Omnes & campi, calles, & littora dura,
Et celſi montes, & ſæua fluenta profundi
Tunc pedibusque dabũt faciles, remisque meatus.
Pax etenim terram peragrabit ſumma bonorum,
Et gladios tollent afflati numine vates:
Tt qui iura dabunt, reges mortalibus æqui

Diuitiis

Ἀνθρώποις τελέσειεν ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι
Ἀθάνατος θ', ὅσα πέπρακται δειλοῖσι βροτοῖσιν.
Αὐτὸς γὰρ μόνος ἐστὶ θεὸς, κ' οὐκ ἔστιν ἔτ' ἄλλος.
Αὐτὸς καὶ πυρὶ † φλέξειεν χαλεπὸν ἔθνος ἀνδρῶν. v.c. φλέξει χαλεπῶν γένος.
Ἀλλὰ κατασπεύσαντες ἐμὰς φρένας ἐν στήθεσι,
Φεύγετε λατρείας ἀδίκους· τῷ ζῶντι λάτρευε·
Μοιχείαν πεφύλαξο, καὶ ἄκριτον ἄρσενος εὐνήν.
Τὴν δ' ἰδίαν γένναν παίδων τρέφε, μηδὲ φονεύσῃς.
Τοῖς δὲ γὰρ ἀθάνατος κεχολώσεται, ὅς κεν ἁμάρτῃ.
Καὶ τότε δ' ἐξεγερεῖ βασιλήιον εἰς αἰῶνας
Πάντας ἐπ' ἀνθρώποις, ἅγιον νόμον ὁππότ' ἔδωκεν
Εὐσεβέσιν, τοῖς πᾶσιν ὑπέσχετο γαῖαν ἀνοίξειν,
Καὶ * κόσμου τε πύλας μακάρων, καὶ χάρματα πάντα, v.c. κόσμον, μακάρων τε πύλας.
Καὶ νοῦν ἀθάνατον αἰώνιον εὐφροσύνην τε.
Πάσης δ' ἐκ γαίης λίβανον καὶ δῶρα πρὸς οἴκους
Οἴσουσι μεγάλοιο θεοῦ. κ' οὐκ ἔσσεται ἄλλος
Οἶκος ἐπ' ἀνθρώποισι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι,
Ἀλλ' ὃν ἔδωκε θεὸς πιστὸν ἄνδρα γεραίρειν.
Υἱὸν γὰρ καλέουσι βροτοὶ μεγάλοιο θεοῖο.
Καὶ πᾶσαι πεδίοιο τρίβοι, καὶ τρηχέες ὄχθαι,
Οὔρεά θ' ὑψήεντα, καὶ ἄγρια κύματα πόντου,
Εὔβατα δὴ καὶ εὔπλοα ἔσσεται ἤμασι κείνοις.
Πᾶσα γὰρ εἰρήνη ἀγαθῶν ἐπὶ γαῖαν ἱκνεῖται,
Ῥομφαίαν τ' ἀφελοῦσι θεοῦ μεγάλοιο προφῆται·
Αὐτοὶ γὰρ κριταί τε βροτῶν, βασιλεῖς τε δίκαιοι.

Ἔσται δὴ καὶ πλοῦτος ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος.
Αὕτη γὰρ μεγάλοιο θεοῦ κρίσις ἔσσεται ἀρχή.
πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Εὐφράνθητι κόρη, καὶ ἀγάλλεο· σοὶ γὰρ ἔδωκεν
Εὐφροσύνην † αἰῶνος, ὃς οὐρανὸν ἔκτισε καὶ γῆν·
v. αἰώνιον. Ἐν σοὶ δ' οἰκήσει, σοὶ δ' ἔσεται ἀθάνατον φῶς.
Ἐν δὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ἐν οὔρεσιν ἄμμις ἔδονται
Χόρτον, παρδάλιές τ' ἐρίφοις ἅμα βοσκήσονται,
v. νομάδιον. Ἄρκτοι σὺν μόσχοις † νομάδες αὐλισθήσονται,
Σαρκοβόρος τε λέων ἄχυρον φάγεται ἐπὶ φάτνης
Ὡς βοῦς· καὶ παῖδες μάλα νήπιοι ἐν δεσμοῖσιν
f. πυρὸς. Ἄξουσιν· † πηρὸν γὰρ ἐπὶ χθονὶ θῆρα ποιήσει·
Καὶ βρεφέεσσι δράκοντες ἅμα σφίσι κοιμήσονται,
Κ' οὐκ ἀδικήσουσιν. χεὶρ γὰρ θεοῦ ἔσσετ' ἐπ' αὐτούς.
Σῆμα δέ σοι ἐρέω μάλ' ἀριφραδές, ὥς τε νοῆσαι
Ἡνίκα δὴ πάντων τὸ τέλος γαίῃφι γένηται,
Ὁππότε κεν ῥομφαῖαι ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι
Ἐννύχιαι ὀφθῶσι πρὸς ἑσπέραν, ἠδὲ πρὸς ἠῶ,
Αὐτίκα καὶ κονιορτὸς ἀπουρανόθεν προφέρηται
Πρὸς γαῖαν ἅπασαν, καὶ οἱ σέλας ἠελίοιο
Ἐκλείψει κατὰ μέσον ἀπ' οὐρανοῦ, ἠδὲ σελήνης
Ἀκτῖνες προφανοῦσι, καὶ ἄψ ἐπὶ γαῖαν ἵκονται,
Αἵματι καὶ σταγόνεσσι, πετρῶν δ' ἀπὸ σῆμα γένηται,
Ἐν νεφέλῃ δ' ὄψεσθε μάχην πεζῶν τε καὶ ἱππέων
Οἷα κυνηγεσίην θηρῶν ὁμίχλησιν ὁμοίην·
Τοῦτο τέλος πολέμοιο τελεῖ θεὸς οὐρανὸν οἰκῶν.

Ἀλλὰ

Diuitijs homines iustis magnisque fruentur,
Quippe Dei qa iudiciũ ipsum, erit imperiũ ipsum.
Gesti læta puella: tibi nam gaudia semper Ad Ecclesiã.
Duratura dedit cœli terræque creator,
In te habitaturus: tibi lux æterna manebit.
Cumque lupis agni per montes gramina carpent,
Permixtique simul pardi pascentur & hœdi,
Cum vitulis vrsi degent, armenta sequentes,
Carniuorusque leo præsepia carpet vti bos:
Et pueri infantes captas in vincula mittent,
Terrebitque feras in terris debile corpus:
Cum pueris capient somnos in nocte dracones,
Nec lædẽt, quoniam Domini manus obtegit illos.
Signa tibi vero dicam clarissima, per quæ
Omnia cum terris sint perficienda videbis.
Cum visi fuerint cœli stellantis in oris
Nocturni gladij, casus ad solis & ortus,
Puluis & e cœlo terram descendet in omnem
Protinus, & medio cursu lux aurea solem
Deseret, & terram fulgenti lumine luna,
Sanguineis guttis stillantibus, irradiabit,
Signaque saxa dabunt, & in alta prælia nube
Cernetis peditumque equitũque, sonontibus auris,
Quali venantes prædas clamore fatigant:
Hanc finem belli faciet Deus incola cœli.

Sed magno regi decet omnes ſacrificare.

Sibyllæ genus.

Hæc ſunt, quæ moneo Aſſyria Babylone pro-
In Græcos ignis miſſus, fanatica, cunctis (fecta,
Exponens diuina Dei præſignificata,
Mortali vt generi diuina ænigmata pandam.
Et tamen ex alia patria me Græcia dicit,
Ex Erythra natam, poſitique pudoris. at illi
Matre ferent Circe, Gnoſto me patre, Sibyllam,
Inſanam, falſam. ſed cunctis denique factis,
Tunc recoletis me, neque dixerit amplius vllus
Inſanam, magnam ſed vatem numinis alti:
Cui Deus oſtendit quæcunque parentibus idem
Ante meis, & quæ fuerint, quæ ſintque futura,
Omnia perdocuit, mentem veracibus implens,
Vt mortale genus (venturaque, quæque fuerunt,
Pandens) admoneam. ſiquidem cum dilueretur
Mundus aquis, cum vir ſolus probus exuperauit
Quidem, quē per aquas vexit domus eruta ſyluis,
Et pecudes, & aues, rurſum impleretur vt orbis,
Eius ego nurus, eius item de ſanguine nata,
Cui prima acciderunt, poſtrema oſtenſa fuerunt,
Hactenus ore meo vera omnia prodita ſunto.

LIBER

Αλλὰ χρὴ πάντας θύειν μεγάλῳ βασιλῆϊ.
Ταῦτα σοι Ασσυρίης Βαβυλώνια τείχεα μακρὰ Σιβύλλης γένος.
Οἰστρομανὴς προλιποῦσα, ἐς Ελλάδα πεμπόμενον πῦρ
Πᾶσι προφητεύουσα θεοῦ μηνύματα θνητοῖς,
Ωστε προφητεῦσαί με βροτοῖς αἰνίγματα θεῖα.
Καὶ καλέουσι βροτοί με καθ' Ελλάδα πατρίδος ἄλλης,
Εξ Ερυθρῆς γεγαυῖαν, ἀναιδέα, οἱ δέ με Κίρκης
Μητρὸς καὶ Γνωστοῖο πατρὸς, φήσουσι Σίβυλλαν,
Μαινομένην, ψεύστειραν· ἐπὴν δὲ γένηται ἅπαντα,
Τηνίκα μου μνήμην ποιήσετε, κοὐκ ἔτι μ' οὐδεὶς
Μαινομένην φήσειε, θεοῦ μεγάλοιο προφῆτιν.
Ος γὰρ ἐμοὶ δήλωσεν ἃ πρὶν γενετῆρσιν ἐμοῖσιν,
Οσσά τε πρῶτ' ἐγένοντο, τά μοι θεὸς ἐγκατέλεξε·
Τῶν μετέπειτα δὲ πάντα θεὸς νόῳ ἐγκατέθηκεν,
Ωστε προφητεύειν μετά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Καὶ λέξαι θνητοῖς· ὅτε γὰρ κατεκλύζετο κόσμος
Υδασι, καί τις ἀνὴρ μόνος εὐδόκιμος ἐλείφθη,
Υλοτόμῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐπιπλώσας ὕδατεασι
Σὺν θηρσὶ, πτηνοῖσί θ', ἵν' ἐμπλησθῇ πάλι κόσμος·
Τοῦ μὲν ἐγὼ νύμφη, ἀφ' αἵματος αὐτοῦ * ἐτέχθην. al ἐτύχθη.
Τῷ τὰ πρῶτ' ἐγένοντο, τὰ δ' ἔσχατα πάντ' ἀπεδείχθη.
Ως τ' ἀπ' ἐμοῦ στόματος τάδ' ἀληθινὰ πάντα λελέχθω.

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ.

ΚΛΥΕ λεὼς Ἀσίης μεγαλαύχεο, Εὐρώπης τε,
Ὅσσα μελιφθέγκτοιο διὰ στόματος μεγάλοιο
Μέλλω ἀφ' ἡμετέρου πανἀληθέα μαντεύεσθαι,
περὶ τοῦ φοίβου. Οὐ ψευδοῦ Φοίβου χρησμήτορας, ὅν τε μάταιοι
Ἄνθρωποι θεὸν εἶπον, ἐπεψεύσαντο δὲ μάντιν·
περὶ θεοῦ. Ἀλλὰ θεοῦ μεγάλοιο, τὸν οὐ χέρες ἔπλασαν ἀνδρῶν,
Εἰδώλοις ἀλάλοισι λιθοξέστοισιν ὁμοῖον.
Οὔτε γὰρ οἶκον ἔχει, ναῷ λίθον ἱδρυθέντα,
Κωφότατον, νωδόν τε, βροτῶν πολυαλγέα λώβην.
Ἀλλ' ὃν ἰδεῖν οὐκ ἔστιν ἀπὸ χθονὸς, οὐδὲ μετρῆσαι,
Ὄμμασιν ἐν θνητοῖσι, χεὶρ δ' οὐκ ἔπλασε θνητῶν·
Ὃς καθορῶν ἅμα πάντας, ὑπ' οὐδενὸς αὐτὸς ὁρᾶται·
Οὗ νύξ τε δνοφερή τε καὶ ἡμέρη, ἠέλιός τε,
Ἄστρα, σελήνη τε, καὶ ἰχθυόεσσα θάλασσα,
Καὶ γῆ, καὶ ποταμοὶ, καὶ ἀενάων πόμα πηγῶν,
Κτίσματα πρὸς ζωὴν, ὄμβροι θ' ἅμα καρπὸν ἀρούρης
Τίκτοντες, καὶ δένδρα, καὶ ἄμπελοι, ἠδὲ τ' ἐλαῖαι.

Οὗτος

LIBER QVARTVS.

DE DEO ET DIVERSIS regionibus ac insulis.

AVDI gens *Asiæ nimis Europæque*
superba,
Hæc quæ mellisono verissima vati-
cinari
Ore paro, nostro dictata a numine magno:
Non oracla quidem dantis mendacia Phœbi, de Phœbo.
Quem dixere Deum, quem falso nomine vatis
Vani appellarunt homines: sed numine magno
Flante Dei, quē non hominū manus vlla dolauit, de Deo.
Mutis assimilem signis, saxoque politis:
Nec domus est olli, saxum nec in æde sacratum,
Voce carens, surdum, mortalibus exitiosum:
Sed quem de terra mortali lumine non est
Cernere, metirique manu, neque fingere tactum:
Omnes qui cernens, a nullo cernitur ipse:
Cuius in imperio nox est tenebrosa, diesque,
Lunaque, sideraque, & sol, piscosumq; profundū:
Tellus, & fluuij, fontesque perenne scatentes,
Ædesque ad vitam, & pluuiæ cū frugibus almæ
Terræ, atque arbores, & vites, animalia, oliuæ.

Hic mihi verberibus mẽtem quatit acribus intus,
Vt tũ quæ nunc ſunt, tũ quæ ventura trahuntur,
A primo vndecimum donec iam venerit æuum,
Mortali generi referam certiſsima namque
Ipſe mihi pandens narrauit cuncta. ſed audi
Omnia tu populus, dicit quæcunque Sibylla,
Veridicas ſancto fundens ex ore loquelas.

Vera pietas. *Felices hominum illi verſabuntur in orbe,*
Qui laudare Dei ſupremi numen amabunt
Ante cibum & potum, freti pietatis amore:
Omnia qui viſu templa auertentur, & aras,
Ex lapidum vanas ſtupidorum pondere moles,
Sacrifico fœdas animantum quadrupedumque
Sanguine: ſuſpicientque Dei decus vnius ingens.
Nec diram facient cædem: neque lucra parabunt
Grandia per furtum: quæ ſunt deterrima plane.
Nec vetitum alterius cupient fœdare cubile:
Maſcula nec turpi maculabunt corpora tactu.
Atque horum moreſque pios, vitæque tenorem
Haud imitabuntur reliqui, quib. improba mẽs eſt:
Sed tetris illos ſannis, riſuque, ſequentes,
Affingent illis dementes crimina falſa,
Crudeles, ipſi quæcunque nefanda patrarint.
Omne hominũ genus eſt monitis accredere durũ.
Sed cum iudicium iam tandem venerit orbis,

Cenſebit-

Οὗτός μοι μάστιγα διὰ φρενὸς ἤλασεν εἴσω,
Ἀνθρώποις ὅσα νῦν τε καὶ ὁππόσα πρὶν αὖθις,
Ἐκ πρώτης γενεῆς ἄχρις ἑνδεκάτης ἀφικέσθαι,
Ἀτρεκέως καταλέξαι. ἅπαντα γὰρ αὐτὸς ἔλεξεν
Ἐξανύων. σὺ δὲ πάντα λεὼς ἐπάκουε Σιβύλλης
Ἐξ ὁσίου στόματος φωνὴν προχέοντος ἀληθῆ.
Ὄλβιοι ἀνθρώπων κεῖνοι κατὰ γαῖαν ἔσονται, ἡ ἀληθινὴ εὐσέβεια.
Ὅσσοι δὴ στέρξουσι μέγαν θεὸν εὐλογέοντες,
Πρὶν φαγέειν, πιέειν τε, πεποιθότες εὐσεβίῃσιν·
Οἳ νηοὺς μὲν πάντας * ἀποστρέψουσιν ἰδόντες, al. ἀπαρνήσονται.
Καὶ βωμοὺς, εἰκαῖα λίθων * ἱδρύματα κωφῶν, al. ἀφιδρύματα κωφῶν.
Αἵμασιν ἐμψύχων μεμιασμένα, καὶ θυσίῃσι
Τετραπόδων· βλέψουσι δ' ἑνὸς θεοῦ εἰς μέγα κῦδος,
Οὔτε φόνον ῥέξαντες ἀτάσθαλον, οὔτε κλοπαῖον
Κέρδος ἄπειρον ἑλόντες· ἃ δὴ ῥίγιστα τέτυκται
Οὐδ' ἄρ' ἐπ' ἀλλοτρίης κοίτης πόθον αἰσχρὸν ἔχοντες,
Οὔτ' ἐπὶ ἄρσενος ὕβριν ἀπεχθέα τε στυγερήν τε.
Ὧν τρόπον, εὐσεβίην τε, καὶ ἤθεα ἀνέρες ἄλλοι
Οὔποτε μιμήσονται, ἀναιδείην ποθέοντες·
Ἀλλ' αὐτοὺς χλεύῃ γέλωτί τε μυκτηρίζοντες,
Νήπιοι ἀφροσύνῃσιν ἐπιψεύσονται ἐκείνοις,
Ὅσσ' αὐτοὶ ῥέξουσιν ἀτάσθαλα καὶ κακὰ ἔργα.
Δύσπιστον γὰρ ἅπαν μερόπων γένος. ἀλλ' ὅταν ἤδη
Κόσμου καὶ θνητῶν ἔλθῃ κρίσις, ἣν θεὸς αὐτὸς

Ποιήσει, κείνων ἀσεβεῖς ἅμα τ' εὐσεβέας τε.
Καὶ τοὺς δυσσεβέας μὲν ὑπὸ ζόφον ἔμπαλι πέμψει,
Καὶ τότ' ἐπιγνώσονται ὅσην ἀσέβειαν ἔρεξαν.
Εὐσεβέες δὲ μενοῦσιν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν,
τιμὴν Lact. Πνεῦμα θεοῦ δόντος * ζωήν θ' ἅμα καὶ βίον αὐτοῖς.
Αλλὰ τὰ μὲν δεκάτῃ γενεῇ μάλα πάντα τελεῖται.
Νῦν δ' ὅσ' ἀπὸ πρώτης γενεῆς ἔσεται, τάδε λέξω.

τῶν Ασσυρίων ἀρχή. Πρῶτα μὲν Ασσύριοι θνητῶν ἄρξουσιν ἁπάντων,
Εξ γενεὰς κόσμοιο διακρατέοντες ἐν ἀρχῇ·
Εξ οὗ μηνίσαντος ἐπουρανίοιο θεοῖο
Αὐταῖσιν πόλεσίν τε καὶ ἀνθρώποισιν ἅπασι
Γῆν ἐκάλυψε θάλασσα, κατακλυσμοῖο ῥαγέντος.
τῶν Μήδων. Οὓς Μῆδοι καθελόντες ἐπαυχήσουσι θρόνοισιν.
Οἷς γενεαὶ δύο μοῦναι, ἐφ' ὧν τάδε ἔσσεται ἔργα·
Νὺξ ἔσται σκοτόεσσα μέσῃ ἐν ἤματος ὥρῃ,
Αστρα δ' ἀπ' οὐρανόθεν λείψει, καὶ κύκλα σελήνης·
Γῆ δὲ κλόνῳ σεισμοῖο τινασσομένη μεγάλοιο,
Πολλὰς πρηνίξει πόλεις, καὶ ἔργ' ἀνθρώπων·
Εκ δὲ βυθοῦ τότε νῆσοι ὑπεκκύψουσι θαλάσσης.
Αλλ' ὁπόταν Εὐφρήτης μέγας αἵματι πλυμμύρηται,
Καὶ τότε δὴ Μήδοις Πέρσαισί τε φύλοπις αἰνὴ
τῶν Περσῶν. Στήσεται ἐν πολέμῳ, Περσῶν δ' ὑπὸ δούρασι Μῆδοι
Πίπτοντες, φεύξονται ὑπὲρ μέγα Τίγριος ὕδωρ.
Περσῶν δὴ κράτος ἔσται ὅλου κόσμοιο μέγιστον·
Οἷς γενεὴ μία κεῖται ἀνακτορίης πολυόλβου.

Εσται

Censebitque pios homines Deus ipse, malosque,
Atque malos rursum tenebras detrudet ad imas:
Tum demum noscent quàm flagitiosa patrarint.
Terra pijs autem nutrix habitanda manebit,
Dante Deo flatum. vitã, victumque. sed hæc sunt
In decimo penitus seclo omnia perficienda.
Nunc autem a primo seclo ventura recludam.
Principio Aßyrij mortalibus imperitabunt Assyriorũ imperiũ.
Omnibus, ætatesque tenebunt imperio sex:
Ex quo cœlestis sæuas ob numinis iras
Terras atque homines omnes, vrbesque, profundũ
Obruit æquor aquis, ex eluuione redundans,
Quos Medi tollent tumidi, soliumque tenebunt, Medorum.
Per duo tantum secla, & eorum hæc tempore fiet:
Nox erit in medio spacio tenebrosa diei,
Astraque deficient cœlos, & luna globosa,
Et tellus magni motus concussa tremore
Vrbes euertet multas, hominumque labores,
Emergentque maris fundo tunc insulæ ab imo.
Euphrates sed cum manabit sanguine magnus,
Tum Medi & Persæ belli certamine duro Persarũ.
Confligent, & ibi Persis vincentibus hastis
Diffugient Medi Tigris trans magna fluenta.
Fiet & in mundo Persarum summa potestas,
Ætas vna quibus posita est sine principe felix.

Existent & quas homines odere, malæ res,
Conflictus, cædesque, fugæque, & seditiones,
Excisæque dabunt turres vrbesque ruinas;
Græcia cum planum tranabit ad Hellespontum,
Et tristes Asiæ fastu feret horrida clades.
Ægypti fames. *Deinde per Ægyptum glebosam, frugiferamque,*
Frugum inimica fames totis grassabitur annis
Viginti: cum nescio quo subter sola terræ
Nilus aristarum pater abdet nigra fluenta.
xerxes. *In Græcos autem ducet rex magnus in armis*
Ex Asia innumeras naues, solusque liquentes
Per fluctus pedibus, per terras nauibus ibit.
hoc est, *Asia.* *Quem bello profugum accipiet miserabilis * Asis.*
In Siciliam. *Siciliam vero miserandam, funditus omnem*
Igneus exuret torrens, immanibus Ætnæ
Euomitus flammis, & maxima corruet altis
Fluctibus absorpta vrbs. aget & discordia Græcos,
Atque inter sese bellis immanè furentes
Multas excindent vrbes, multosque necabunt,
Cum tamen inter eos anceps victoria ludet.
Sed cum procedet decimum mortalibus æuum,
Tum seruile iugum Persas, terrorque donabit.
Porro autē sceptrū Macedo cū victor habebit,
Alexander. *Thebis aduenient tandem expugnatio tristis,*
Inque Tyro degent Cares, Tyriique peribunt.

Totaque

Ἔσται δ' ὅσσα κεν ἄνδρες ἀπεύχονται κακὰ ἔργα,
Φυλόπιδές τε, φόνοι τε, διχοστασίαι τε, φυγαί τε,
Πύργων περιωισμοί τε, ἀναστασίαι τε πολήων·
Ἑλλὰς ὅταν μεγάλαυχος ἐπὶ πλατὺν Ἑλλήσποντον
Πλεύσῃ, βρύξῃ δ' Ἀσίδι βαρεῖαν κῆρα φέρουσα.
Αὐτὰρ ἐς Αἴγυπτον πολυαύλακα, πυροφόρον τε, Αἰγύπτου λιμός.
Λιμὸς ἀκαρπίη τε περιπλομένων ἐνιαυτῶν
Εἴκοσι φοιτήσει, σταχυηφόρος ἡνίκα Νεῖλος
Ἄλλοθί που ὑπὸ γαῖαν ἀποκρύψει μέλαν ὕδωρ.
Ἑλλάδι δ' ἐξ Ἀσίης βασιλεὺς μέγας ἔγχος ἀείρας Ξέρξης.
Νηυσὶν ἀμετρήτοισι, τὰ μὲν βυθοῦ ὑγρὰ κέλευθα
Πεζεύσει, πλεύσει δέ τε μουνῶος ἃ ποσσὶ πατεῖται·
Ὃν φυγάδ' ἐκ πολέμου δεινὴ ὑποδέξεται Ἀσσίς.
Σικελίην δὲ τάλαιναν ἐπιφλέξει μάλα πᾶσαν κατὰ τῆς Σικελίας.
Χεῦμα πυρὸς μεγάλοιο, ἐρευξαμένης φλογὸς Αἴτνης
Ἡ δὲ Βροτῶν μεγάλη πεσεῖται πόλις εἰς βαθὺ χεῦμα.
Ἔσται δ' Ἑλλάδι νεῖκος· ἐπ' ἀλλήλοις γὰρ μανέντες
Πολλὰς περιωίξουσι πόλεις, πολλοὺς δ' ὀλέσουσι
Μαρνάμενοι. τὸ γὰρ νεῖκος ἰσόρροπον ἀλλήλοισιν.
Ἀλλ' ὅταν ἐς δεκάτην γενεὴν μερόπων χρόνος ἔλθῃ,
Καὶ τότε μὲν Πέρσαις ζυγὰ δούλια καὶ φόβος ἔσται.
Αὐτὰρ ἐπεὶ σκήπτροισι Μακηδόνες αὐχήσουσιν,
Ἔσται καὶ Θήβαισι κακὴ μετόπισθεν ἅλωσις,
Κᾶρες δ' οἰκήσουσι Τύρον, Τύριοι δ' ἀπολοῦνται. Ἀλέξανδρος.

Καὶ Σάμον ἄμμος ἅπασαν ὑπ' ἠιόνεσσι καλύψει.
Δῆλος δ' οὐκέτι δῆλος, ἄδηλα δὲ πάντα τὰ Δήλου.
Καὶ Βαβυλὼν μεγάλη μὲν ἰδεῖν, μικρὰ δὲ μάχεσθαι,
Στήσεται ἀχρήστοισιν ἐπ' ἐλπίσι τειχισθεῖσα.
Βάκτρα κατοικήσουσι Μακηδόνες. οἱ δ' ὑπὸ Βάκτρων
Καὶ Σούσων φεύξονται ἐφ' Ἑλλάδα γαῖαν ἅπαντες.
Εσσεται ἐσσομένοις, ὅτε Πύραμος ἀργυροδίνης
Ηιόνα προχέων ἱερὴν εἰς νῆσον ἵκηται.
Καὶ Σύβαρις πεσεῖται, καὶ Κύζικος, ἡνίκα γαίης
Βρασσομένης σεισμοῖσι πίπτωσιν αἱ πόλιες.
Ηξει καὶ Ροδίοις κακὸν ὕστατον, ἀλλὰ μέγιστον.
Ιταλικὴ ἀρχή. Οὔτε Μακηδονίης αἰεὶ κράτος, ἀλλ' ἀπὸ δυσμῶν
f. ἀνστήσει. Ιταλὸς * αὐθήσει πόλεμος μέγας, ᾧ ὑπὸ κόσμος
Λατρεύσει δούλειον ἔχων ζυγὸν Ιταλίδῃσι.
Καρχηδὼν καὶ σεῦ χαμαὶ πᾶς πύργος ἐρείσει.
Τλῆμον Λαοδίκεια, σὲ δὲ ῥώσει ποτὲ σεισμὸς
Πρηνίξας, στήσει δὲ πάλιν πόλιν εὐρυάγυιαν.
Καὶ σὺ Κόρινθε τάλαινα, τεὴν ποτ' ἐπόψει ἅλωσιν.
f. αὔποτε. Ω Λιβύες μύρα καλά, σὲ δ' * ὄπολε Βρασσομένη χθὼν
Πρηνίξει, πρηνὴς δὲ κλόνῳ πίπτουσ' ἐπὶ γαῖαν,
Εἰς ἑτέραν εὔξῃ προφυγεῖν χθόνα, οἷα μέτοικος.
Αρμενίη δέ τε καὶ σὲ μένει δούλειος ἀνάγκη
Ιταλόθεν, ναὸν δὲ θεοῦ μέγαν ἐξαλαπάξει.
Ηνίκα δ' ἀφροσύνῃσι πεποιθότες, εὐσεβίην μὲν
f. τοκήων. Ρίψουσι, στυγνὸν δὲ φόνον τελέσουσι * πρινήων,

Καὶ ποτ

Totaque littoreis Samus obducetur arenis.
At Delus, non iam Delus, delebitur omnis.
Et Babylon ingens visu, certamine parua,
Mœnibus ah nimium fidens, spes pascet inanes.
Bactra colet Macedo: qui vero Bactra tenebunt,
Et Susas, fugient in Græcos protinus omnes.
Isthæc euenient, liquida cum Pyramus vnda
Ad sacram litus profundens insulam adibit.
Concidet & Sybaris, & Cyzicus, oppida quãdo
Labentur magno terra feruente tremore.
Et Rhodijs clades veniet postrema, sed ingens.
Nec semper Macedo dominabitur, occiduumque
Surget ab Italia bellum, cui subditus orbis Italiæ impe-rium.
Subdet colla, iugis Italis seruire coactus.
Procumbentque tuæ Carthago funditus arces.
Teque olim motus, infelix Laodicea,
Pronam consternet, rursumque reponet in vrbem.
Tu quoq; te captam miseranda Corinthe videbis.
O Libyæ pingues agri, te terra tremiscens
Pronam sparget humi, cupiesque agitata cadendo
Quærere diuersas fugiens velut aduena terras.
Armenia & tibi vis instat seruilis ab ipsa
Italia, magnam quæ numinis eruet ædem.
Sed cum stultitia freti, pietate repulsa,
Infandas facient cædes περινήου

Nero. *Tunc ex Italia rex tanquam transfuga, magnus,*
Perditus, Euphratis fugiet trans perfidus amnem,
Cum ſcelus infandum patrarit, matre necata:
Multaque præterea, manibus confiſus iniquis.
Et circum fanum Romanum ſanguine multi
Fœdabunt terram, patrios cum fugerit ille
Veſpaſianus. *Trans fines. Syriam vero Romanus adibit*
Bellator, qui cum delubra cremauerit igni,
Imbuet horrendum multorum cædibus haſtam,
Et Iudæorum latos populabitur agros.
Tũc idem motus perdet Salamina, Paphumque,
Cum circumfuſa Cyprus turbabitur vnda.
In his duobus verſibus dubito. * *Flamma ſed Italico poſtquam ſuccenſa furore,*
In cœlum magno torrens ardore feretur,
Exuretque vrbes multas, homineſque necabit,
Ætheraque implebit fuligo multa, ciniſque,
Et minio ſimiles guttæ labentur ab alto:
Tunc noſcenda venit cœleſtis numinis ira,
Immeritum quoniam genus occidere piorum.
Tunc & in occaſum venient certamina belli
Surgentis, profuguſque vibrata magnus in haſta
Romanus multis traiecto Euphrate cateruis.
Infelix iam non vrbem te Antiochia vocabunt,
Stultitiam propter Italis labere ſub haſtis.
Et Scyrum perdet tunc peſtis, & aſpera pugna.

Heu

Καὶ τότ' ἀπ' Ἰταλίης βασιλεὺς μέγας οἷά τε δράτης
Φεύξετ' ἄφαντος, ἄπιστος, ὑπὲρ πόρον Εὐφρήτοιο, Νέρων.
Ὁππότε δὴ μητρῷον ἄγος στυγεροῖο φόνοιο
Τλήσεται, ἄλλα τε πολλὰ κακῇ σὺν χειρὶ πιθήσας.
Πολλοὶ δ' ἀμφ' ἱερὸν Ῥώμης πέδον αἱμάξουσι,
Κείνου ἀποδράσαντος ὑπὲρ τὴν πατρίδα γαῖαν.
Εἰς Συρίην δ' ἥξει Ῥώμης * θέμος, ὃς περὶ νηὸν f. πρόμος, οὐεσπασιανός.
Συμφλέξας, πολέμων πολλοὺς δ' ἐν ἀνδροφονήσει,
Ἰουδαίων δ' ὀλέσει μεγάλην χθόνα εὐρυάγυιαν.
Καὶ τότε δὴ Σαλαμῖνα, Πάφον θ' ἅμα σεισμὸς ὀλέσσει,
Κύπρον ὅταν περίκλυστον ὑπερκλονέῃ μέλαν ὕδωρ.
Ἀλλ' ὁπόταν χθονίης ἀπὸ ῥωγάδος Ἰταλίδος γῆς,
Πυρὸς ἀποστρέψας εἰς οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνῃ,
Πολλὰς δὲ φλέξῃ πόλιας, καὶ ἄνδρας ὀλέσσῃ,
Πολλὴ δ' αἰθαλόεσσα τέφρη μέγαν αἰθέρα πλήσῃ,
Καὶ ψεκάδες πίπτωσιν ἀπ' οὐρανοῦ οἷά τε μίλτος,
Γινώσκειν τότε μῆνιν ἐπουρανίοιο θεοῖο,
Εὐσεβέων ὅτι φῦλον ἀναίτιον ἐξολέκουσιν.
Εἰς δὲ δύσιν τότε νεῖκος ἐγειρόμενον πολέμοιο
Ἥξει, καὶ Ῥώμης ὁ φυγὰς μέγας ἔγχος ἀείρων,
Εὐφρήτην διαβὰς πολλαῖς ἅμα μυριάσ' ἀνδρῶν.
Τλήμων Ἀντιόχεια, σὲ δὲ πόλιν οὐκ ἔτ' ἐροῦσιν
Εἵνεκεν ἀφροσύνης Ἰταλοῖς ὑπὸ δούρασι πίπτεις.
Καὶ Σκῦρον τότε λοιμὸς ἕλοι, καὶ φύλοπις αἰνή.

Αἲ αἲ Κύπρε τάλαινα, σὲ δὲ πλατὺ κῦμα θαλάσσης
Ρίψει χειμερίῃσιν ἀναρριφθεῖσαν ἀέλλαις.
Ἥξει δ' εἰς Ἀσίην πλοῦτος μέγας, ὁππότε Ῥώμη
Αὐτῆς ἐξ ὕλης πουλυκτέανον κατὰ δῶμα
Θήκατο, καὶ δὶς ἔπειτα τοσαυτάκις ἄλλα παρέξει.
Καρῶν δὲ πτολίεθρα παρ' ὕδασι Μαιάνδροιο,
Ὅσσα πεπύργωνται περικαλλέα, πικρὸς ὀλέσσει
Λιμὸς, ὅταν Μαίανδρος ἀποκρύψῃ μέλαν ὕδωρ.
Ἀλλ' ὅταν ἀσεβίης μὲν ἀπ' ἀνθρώπων ἀπόληται
Πίστις, καὶ τὸ δίκαιον, ἐπ' οὐχ ὁσίαισι δὲ τόλμαις
Ζῶντες, ὕβριν ἔξωσιν ἀτάσθαλον, ἄλλα τε πολλὰ,
Εὐσεβέων δ' οὐδεὶς ποιῇ λόγον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς
Πάντας ὑπ' ἀφροσύνης μέγα νήπιοι ἐξολέκωσιν,
Ὕβρεσι χαίροντες, καὶ ἐφ' αἵμασι χεῖρας ἔχοντες·
Καὶ τότε γινώσκειν θεὸν οὐκέτι πρηῢν ἐόντα,
Ἀλλὰ χόλῳ κραίνοντα, καὶ ἐξολέκοντα γενεὰν
Ἀνθρώπων μάλα πᾶσαν ὑπ' ἐμπρησμοῦ μεγάλοιο.
πρὸς τοὺς ἀνθρώπους παραίνεσις. Ἆ μέλεοι μετάθεσθε βροτοὶ τάδε, μηδὲ πρὸς ὀργὴν
Παντοίην ἀγάγητε θεὸν μέγαν· ἀλλὰ μεθέντες
Φάσγανα καὶ στοναχὰς, ἀνδροκτασίας τε, καὶ ὕβρεις,
Ἐν ποταμοῖς λούσασθε ὅλον δέμας ἀενάοισι,
Χεῖράς τ' ἐκτανύσαντες εἰς αἰθέρα, τῶν πάρος ἔργων
Συγγνώμην αἰτεῖσθε, καὶ εὐσεβίαις ἀσέβειαν
γ. ὁ θεός. Πικρὰν ἰάσασθε. * θεὸς δ' ἕξει μετάνοιαν,
Οὐδ' ὀλέσει· παύσει δὲ χόλον πάλιν, εἴπερ ἅπαντες

Εὐσεβίην

Heu Cypre infelix, te tempestatibus actam
Iactabit validis vasti maris vnda procellis.
Ast Asiæ veniet permagna opulentia, quando
Quæ sublata domo prædiuite Roma recondit, Quæ Tiberius cõgessit, Nero prodegit.
Post alia inde quidem præstabit duplice summa.
At vastans vrbes Mæandri ad fluminis vndas,
Carum turritas, perpulchras, depopulabit
Dira fames, fluctus atros Mæander vt abdet.
Verùm quando fidem impietas humana fugarit,
Audacesque homines, vitam viuendo scelestam,
Improba crudeles facient, infandaque multa:
Nec modo iustorum rationem nullus habebit,
Sed perdent omnes vesana mente furentes,
Læti flagitiis, manuumque cruore madentes:
Tunc non iam lentus cuiquam Deus esse putetur,
Sed genus humanum cunctum disperdere magno
Æstu durescens. ah vos resipiscite stulti Admonitio ad homines.
Mortales, magnumque Deum irritare cauete,
Ponite sed gladios, gemitus, cædesque, nefasque;
Et totum fluuio corpus mersate perenni.
Tum manibus pacis ad sidera, præteritorum
Poscite factorum veniam, sanateque factis
Impia facta piis. nam sic Deus ipse vicissim
Consilium vertet, neque vos excindet, & iram
Sedabit rursum, si vos modo mente coletis,

Qua nil gratius est illi, pietatis amorem.
Sin autem mihi non credetis, & impietate
Capti, cuncta malis hæc auribus accipietis,
Igni flagrabit mundus, signumque dabunt hæc:
Enses atque tubæ simul, & sole exoriente
Terribilem sonitum, mugitumque audiet omnis
Mundus, & exuret terram omnem torridus ignis.
Hinc genus humanum postquã delerit, & omnes
Vrbes & fluuios exusserit, atque profundum,
Omnia fient hæc mixtus fuligine puluis.
Omnia sed postquam in cineres collapsa iacebunt,
Et Deus obruerit tantum qui accenderat ignem,
Inque hominem Deus ipse iterum formauerit ossa
Et cineres mortalibus vt fuerant renouatis:
Iudicium tunc certo erit, in quo ius feret æquum
Ipse Deus mundi iudex: ac qui impietate
Peccarint, iterum iniecta tellure tegentur:
Contra iterum in terris viuent pietatis amici,
Ipsis dante Deo flatum, vitamque, cibumque:
Seque pij agnoscent omnes, seseque videbunt.
O nimium felix, veniet qui tempus ad illud:

Εὐσεβίην ἐρίτιμον ἐνὶ φρεσὶν ἀσκήσητε.
Εἰ δ' οὔ μοι πείθοισθε κακόφρονες, ἀλλ' ἀσέβειαν
Στέργοντες, τάδε πάντα κακοῖς δέξησθε ἀκουαῖς,
Πῦρ ἔσται κατὰ κόσμον, ἐν ᾧ τόδε σῆμα τέτυκται·
Ρομφαῖαι, σάλπιγγες ἅμ' ἠελίῳ ἀνιόντι,
Κόσμος ἅπας μύκημα καὶ ὄμβριμον ἦχον ἀκούσει,
Φλέξει δὲ χθόνα πᾶσαν. ἐπὰν δ' ὀλέσῃ γένος ἀνδρῶν,
Καὶ πάσας πόλιας, ποταμούς θ' ἅμα, ἠδὲ θαλάσσας
Ἐκκαύσῃ, τάδε πάντα κόνις ἔσετ' αἰθαλόεσσα.
Ἀλλ' ὁπόταν ἤδη πάντα τέφρη σποδόεσσα γένηται,
Καὶ πῦρ κοιμήσῃ θεὸς ἄσβεστον, ὥσπερ ἀνῆψεν·
Ὀστέα καὶ σποδιὴν αὐτὸς θεὸς ἔμπαλιν ἄνδρα
Μορφώσῃ, στήσῃ δὲ βροτοὺς πάλιν ὡς πάρος ἦσαν,
Καὶ τότε δὴ κρίσις ἔσται· ἐφ' ᾗ δικάσει θεὸς αὐτὸς,
Κρίνων ἔμπαλι κόσμον. ὅσοι δ' ὑπὸ δυσσεβίῃσιν,
Ἥμαρτον θνητοὶ, τοὺς δ' αὖ πάλι γαῖα καλύψει·
Ὅσσοι δ' εὐσεβέουσι, πάλιν ζήσοντ' ἐπὶ γαῖαν
Πνεῦμα θεοῦ δόντος, ζωήν θ' ἅμα καὶ βίον αὖθις
Εὐσεβέσι, πάντες δὲ τότ' εἰσόψονται ἑαυτούς.
Ὦ μακαριστὸς, ἐκεῖνον ὃς ἐς χρόνον ἔσσεται ἀνήρ.

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Λείπει ςίχος.

κλεινόν. ΑΛ' ἄγε μοι ςονόεντα χρόνον * κλεινῶν τε Λατίνων,
Οἵτοι μὲν πρώτιςα μετ' ἐσσομένους βασιλῆας
Αἰγύπτου, τοὺς πάντας ἴση κατὰ γαῖα φέρεσκε·
Ἀλέξανδρος. Καὶ μετὰ τὸν Πέλλης πολιήτορα, τῷ ὑπὸ πᾶσα
Ἀντολίη δεδάμαςο, καὶ ἑσπερίη πολύολβος,
Ὃν Βαβυλὼν ἤλεγξε, νέκυν δ' ὤρεξε Φιλίππῳ,
Οὐ Διός, οὐκ Ἄμμωνος δὴ ἠθῆ φημισθέντα·
Ῥωμαῖοι. Αἰνείας. Ἔσονται γενεῆς τε καὶ αἵματος Ἀσσαρακείου,
f. οὗς τέξει aut τεύξει Ῥωμύλος καὶ Ῥῆμος. †Ἂς ἐξ Τροίης ὅς τις πυρὸς ἔκλισεν ὁρμήν.
Πολλοὺς δ' αὖ μετ' ἄνακτας, ἀρηϊφίλους μετὰ φῶτας,
Καὶ μετὰ θηρὸς τέκνα τὰ δίπλοα μηλοφάγοιο,
Καῖσαρ ἰούλιος. Ἔςαι ἄναξ πρώτιςος, ὅς τις δέκα δὶς κορυφώσει,
Αὔγουστος Ἀντώνιος Κλεοπάτρα, Γράμματος ἀρχομένου· πολέμων δ' ἐπὶ πουλὺ κρατήσει·
Ἐξ δ' ἐκ δεκάδος πρῶτον τύπον· ὥς τε μετ' αὐτὸν
Ἀρχήν, ςοιχείων ὅς τις λάχε γράμματος ἀρχήν,
Ὃν Θρήκη πτήξει, καὶ Σικελίη, καὶ Μέμφις,
Μέμφις πρηνιχθεῖσα δι' ἡγεμόνων κακότητα,
Ἠδὲ γυναικὸς ἀδούλωτου ἐπὶ κῦμα πεσούσης·

Καὶ θε-

LIBER QVINTVS.

Deeſt verſus.

NVNC dicenda mihi lugubria tempora, fama
Clara Latinorum, qui poſt tellure rēpoſtos.
Ægypti reges, habituros proxima regna,
Poſt ciuem Pelles, oriens cui paruit omnis (Alexāder.)
Diues & occaſus domitori, quemque Philippo
Reſtituit Babylon, demonſtrauitque putatum
Ammonis falſa Iouis ortum ſemine fama:
Aſſaraci exiſtent de ſtirpe & ſanguine creti, (Romani.)
Autor erit quorum qui Troiæ diffidit ignes. (Æneas.)
Poſt reges autem multos, & bellipotentes,
Poſtque feræ geminos natos balantiuorantis, (Romulus & Remus.)
Primus erit regum, cuius capitalis habebit
Littera bis decies, poterit qui plurima bello, (Cæſar Iulius.)
Et numeri formam primam denarij habebit.
Proximus hūc princeps ſequitur, quē littera ſignat (Auguſtus.)
Prima clemetorum, horrebit quem Thracia terra,
Et Sicula, & Mēphis: Mēmphis cui cauſa ruinæ (Antonius.)
Culpa ducum fuit, & mulier ſeruire rebellis, (Cleopatra,)

Per fluctus elapsa. feret quoque gentibus ille
Leges, & subiget cuncta, & post tempore longo
Tiberi⁹ *Imperium tradet cuidam, cui prima valebit*
Litera tercentum, qui carum nomen habebit
Fluminis, & Persas, Babylonemque aggredietur,
Et tandem rigida percellet cuspide Medos.
Gaius. *Deinde notam trini numeri sortitus habebit*
Klaudius. *Imperium: mox quem nota vicenaria monstrat,*
Rex erit, Oceani extremas penetrabit ad vndas,
Et tunc indomitum Ausoniis subdet maris æstum.
Nero. *Quem vero dominum nota quinquagesima signat,*
Dirus erit serpens, spirans lachrymabile bellum,
Distentasque manus perdet suæ originis olim,
Cunctaque turbabit certans, plebemque trucidās,
Et pẽrmulta patrans, bifidas & diuidet vndas,
Et percellet Atho. sed funditus interimetur:
Deinde reuertetur, seseque Deo æquiparabit.
Sed non esse Deum tandem Deus arguet ipse.
Galba, Otho, *Post quem tres reges a sese alterna peribunt.*
Vitelli⁹ *Hinc veniet quidam magnus, cæsorque piorum,*
Vespasianus. *Quem nota perspicue decies septena docebit.*
Titus. *Filius ast huius (nota tricenaria monstrat)*
Auferet imperium: post quem fatale tenebit
Domitianus. *Imperium. numeri quem quarti littera signat.*
Nerua. *Hinc quinquagenũ numerũ vir honestus habebit*

Quem

Καὶ θεσμοὺς θήσει λαοῖς, καὶ πάντ' ὑποτάξει.
Ἐν μακρῷ δὲ χρόνῳ ἑτέρῳ παραδώσεται ἀρχὴν,
Ὅς τε τριηκοσίων ἀριθμὸν κεραίην ἐπὶ πρώτην τιβέριος.
Ἕξει, καὶ ποταμοῦ φίλον ὄνομα, ὅς τ' ἐπὶ Πέρσας
Ἄρξει, καὶ Βαβυλῶνα· βαλεῖ δ' δεῖ δὴ * τότε Μήδους. f. ποτε
Εἶτα τριῶν ἀριθμὸν κεραίην ὅστις λάχεν, ἄρξει. γάϊος.
Δὶς δέκα ὅστις ἔπειθ' ἕξει κεραίην ἐπὶ πρώτην, κλαύδιος.
Ἔσσεται ἄναξ· κεῖνος δὲ βαθύρροον ὠκεανοῖο
Ἵξετ' ὕδωρ, ἀμπωσιν ὑπ' Αὐσονίην ἀΐξας.
Πεντήκοντα δ' ὅστις κεραίην λάχε, κοίρανος ἔσται, Νέρων.
Δεινὸς ὄφις, φυσῶν πόλεμον βαρὺν, ὅς ποτε χεῖρας
Ἧς γενεῆς τανύσας ὀλέσει, καὶ πάντα ταράξει,
Ἀθλεύων, λαὸν κτείνων, καὶ μυρία τολμῶν·
Καὶ τμήξει δὲ δίϊσθμον ὕδωρ, Ἄθω τε πατάξει.
Ἀλλ' ἔσται καὶ ἄϊστος ὀλοίϊος, εἶτ' ἀνακάμψει
Ἰσάζων θεῷ αὐτόν. ἐλέγξει δ' οὔ μιν ἐόντα.
Τρεῖς δὲ μετ' αὐτὸν ἄνακτες ὑπ' ἀλλήλων ἀπολοῦνται. γάλβα. ὄθων, οὐϊτέλιος.
Εἶτά τις εὐσεβέων ὀλετὴρ ἥξει μέγας ἀνδρῶν,
Ἑπτάκις ὃς δεκάτην κεραίην δείκνυσι πρόδηλον. οὐεσπασιανός.
Τοῦ δὲ τριηκοσίης κεραίης ὅτι πρῶτον ἐλέγχων, Δομιτιανός.
Παῖς κράτος ἐξαφελεῖ. μετὰ δ' αὐτὸν μόρσιμον ἔσται
Τετράδος ἐκ κεραίης τ' * ἔφοδος μοίρας. αὐτὰρ ἔπειτα v. ἔφθος Νερούας.
Πεντήκοντ' ἀριθμὸς γεραρὸς βροτός. αὐτὰρ ἐπ' αὐτῷ,

Ὅς τε τριηκοσίης κεραίης λάχεν ἔντυπον ἀρχὴν
τραϊανός. Κελτὸς ὀρειοβάτης, σπεύδων ἐπὶ δῆριν ἑῴαν.
Μοῖραν ἀεικελίην οὐ φεύξεται, ἀλλὰ καμεῖται.
Ὃν κόνις ἀλλοτρίη κρύψει νέκυν, ἀλλ' ἀνεμείης
Ἄνθεος οὔνομ' ἔχουσα. μετ' αὐτὸν δ' ἄλλος ἀνάξει
Ἀδριανός. Ἀργυρόκρανος ἀνήρ. τῷ δ' ἔσεται οὔνομα πόντου.
Ἔσται καὶ πανάριστος ἀνήρ, καὶ πάντα νοήσει.
Καὶ ἐπὶ σοὶ πανάριστε, πανέξοχε κυανοχαῖτα,
Καὶ ἐπὶ σοῖσι κλάδοισι τάδ' ἔσσεται ἤματα πάντων.
Τρεῖς ἄρξουσιν, ὁ δὲ τρίτος ὀψὲ κρατήσει ἁπάντων.
Τείρομαι ἡ τριτάλαινα κακὴν φάτιν ἐν φρεσὶ θέσθαι,
Ἴσιδος ἡ γνωστὴ καὶ χρησμῶν ἔνθεον ὕμνον.
Πρῶτον μὲν περὶ σεῖο βάσιν ναοῦ πολυκλαύστου
Μαινάδες ἀΐξουσιν, καὶ ἐν παλάμαισι κακαῖσιν
Ἔσσεαι ἤματι τῷδε, ὅταν ποτὲ Νεῖλος ὁδεύσῃ
Γαῖαν ὅλην Αἴγυπτον ἕως πηχῶν δέκα καὶ ἕξ,
Ὃς κλύσει γῆν πᾶσαν, ἐπαρδεύσει δὲ βροτοῖσι·
Σιγήσει δὲ χάρις γαίης, καὶ δόξα προσώπου.
κατὰ Μέμφεως. Μέμφι σὺ μὲν κλαύσῃ περὶ Αἰγύπτου τὰ μέγιστα.
Πέσατε γὰρ ἡ μεγάλως γαίης κρατέουσα, λυπῇ τῇ
Λυγρῇ, ὥς τε βοῆσαι κ' αὐτὸν τερπικέραυνον
Οὐρανόθεν φωνῇ μεγάλῃ· μεγαλόσθενε Μέμφι,
Ἡ τὸ πάλαι δειλοῖσι βροτοῖς αὐχοῦσα μέγιστα,
Κλαύσεαι ἀργαλέη, καὶ πάμμορος, ὥς τε νοῆσαι

Αὐτὴν

Quem ſequitur, cui dat nota tricenaria nomen, Trayanus.
Gallus montiuagus, properans orientis ad arma.
Triſte nec effugiet fatum, feſſuſque iacenſque,
Mortuus externa tectus tellure premetur,
Floris de vento vocitati nomen habente.
Poſt hunc argento galeatus nomine ponti. Adrianus.
Dictus regnabit: vir is optimus, omnia noſcet.
Atque hæc, cæruleis ſub te inſignite capillis
Optime, ſubque tuis excellentiſsime ramis
Omnia tempora erunt. tres rerum ſumma tenebũt,
Omnibus at tandem potietur tertius ille.
Torqueor infelix, dum triſtia fata recordor
Iſidis ipſa ſoror diuina oracula pandens.
Principio circum ima tuæ lachrymabilis ædis
*Mænades augebunt: atque in manibus ſceleratis**
Vna dies veniet, cum tota feretur in arua
Ad ſex atque decem cubitos Ægyptia Nilus,
Abluat vt terram omnem, mortaleſque rigentur:
Et decor & terræ facies ſpecioſa ſilebit. (dolebis: In Mēphim.
Menphi vicem Ægypti multum lacrhymoſa
Nam prius imperio terræ dominata potente
Fies vilis, vti de cœlo clamet & ipſe
Fulmineus magna voce: O fortiſsima Memphi,
Olim mortales inter celebrata ſuperbè,
Infortunata ærumnoſaque flebis, vt alta

Immortale Dei cognoſcas numen in æthra
Factus vbi tuus eſt, homines tumidiſsimus inter?
In natos etenim quoniam diuinitus vnctos
Es bacchata meos, iuſtisque immitis inique
Vſa, bonisque viris: ideo pro talibus auſis
Talis habenda tibi veſtis, pœnæque luendæ.
Iam tibi non inter ſedes erit vlla beatos.
Ex aſtris es lapſa, nefas tibi ſcandere cœlum,
Hactenus Ægypto Deus hæc me dicere iuſsit
Tempus ad extremum, quo gẽs humana futura eſt
Peſsima: ſed durãtque, malique malũ opperiuntur,
Iram immortalis cœleſtis & altitonantis:
In ſimulacrorũ cultores. *Proque Deo lapides & ficta animalia, multa*
Religione colunt, trepidi, diuerſaque: quorum
Non vllus ſermo, mens nulla, auditio nulla eſt.
Singula nec fas eſt verbis ſimulachra referre
Mortali fabricata manu. quos namque creauit
Humanæque manus labor, ac induſtria mentis.
Accepere deos ſtulti, ſaxove, vel auro,
Ære vel argento factos, lignove dolatos,
Exanimos, ſurdos, conflatos ignis in æſtu
Fecere, atque his fruſtra commiſere ſalutem.
Opprimitur Thmuis & Xouis: conſiliumque
Herculis atque Iouis frangetur, Mercuriique.
*Te quoque Alexandrea altrix celebris**

Non

Αὐτὴν ἀΐδιον θεὸν, ἄμβροτον ἐν νεφέεσσι.
Πῶς οὐ λῆμμα κεναιὸν ἐν ἀνθρώποισι τέτυκται;
Ἀνθ' ὧν ἐξεμάνης ἐς ἐμοὺς παῖδας θεοχρίστους,
Καί τε κακὴν ὤρσινας ἐν ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖσιν·
Ἕξεις αὐτὶ τόσων τοίαν* τροφὸν εἵνεκα ποινῆς. f. τρύφον v. τροφὴν
Οὐκέτι σοι φανερῶς θέμις ἔσται ἐν μακάρεσσιν·
Ἐξ ἄστρων πέπτωκας, ἐς οὐρανὸν οὐκ ἀναβήσῃ.
Ταῦτα μὲν Αἰγύπτῳ θεὸς ἔννεπεν ἐξαυδῆσαι
Ὑστατίῳ καιρῷ, ὅτε πάγκακοι ἄνδρες ἔσονται,
Ἀλλὰ ταλαιπωροῦσι κακοὶ κακότητα μένοντες
Ὀργὴν ἀθανάτοιο, βαρυκτύπου, οὐρανίωνος· κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν.
Ἀντὶ θεοῦ δὲ λίθους καὶ κνώδαλα θρησκεύοντες,
Πολλὰ μάλ' ἄλλυδις ἄλλα φοβούμενοι, οἷς λόγος οὐδείς,
Οὐ νοῦς, οὐκ ἀκοή· ἅ γε μοι θέμις οὐδ' ἀγορεύειν,
Εἰδώλων τε ἕκαστα, βροτῶν παλάμαις γεγαῶτα.
Ἐξ ἰδίων δὲ κόπων καὶ ἀτασθαλίων ἐπινοιῶν
Ἄνθρωποι δέξαντο θεοὺς ξυλίνους, λιθίνους τε,
Χαλκοῦς τε, χρυσοῦς τε, καὶ ἀργυρέους τε ματαίως,
Ἀψύχους, κωφοὺς, καὶ ἐν πυρὶ χωνευθέντας
Ποιήσαντο μάτην γε πεποιθότες ἐν τοιούτοις.
Θμοῦις καὶ Ξοῦις θλίβεται, καὶ κόπτεται † βουλὴ v. βουλῇ
Ἡρακλέους τε Διός τε, καὶ Ἑρμείαο.
Καὶ σὲ δ' Ἀλεξάνδρεια κλυτὴ θρέπτειρα

Οὐ λείψει πόθεμος τ' οὐ*
Τῆς ὑπερηφανίης δ', ὡς ὅσσα σὺ πρόσθεν ἔρεξας,
Σιγήσεις αἰῶνα πολὺν, καὶ νόσιμον ἦμαρ.
Κοὐκέτι σοι ῥεύσει ζυφερὸν πόμα*
*
*
*
Καὶ σὴν πᾶσαν ὀλεῖ γαῖαν, † ἀνθρώποις κακοτέχνοις
Αἵματι καὶ νεκύεσσι παρ' ἐκπάγλοισί τε βωμοῖς,
Βαρβαρόφρων, σθεναρὸς, πολυδείματος, ἄφρονα λυσσῶν
Παμπληθεῖ ψαμαθηδὸν ἀπαίξων σὸν ὄλεθρον.
Καὶ τότ' ἔσῃ πόλεων πολύολβος, πολλὰ καμοῦσα.
Κλαύσεται Ἀσὶς ὅλη δώρων χρείνων ἀπὸ σεῖο
Στεψαμένη κεφαλὴν ἀγλαῇ, πίπλου σ' ἐπὶ γαίης.
Αὐτὸς δ' ὃς Περσῶν λάχεν, Αἴγυπτον πολεμίξει,
Κτείνας ἄνδρα ἕκαστον, ὅλον βίον ἐξαλαπάξει.
Καὶ Κιασὶς θεόθεν βασιλεὺς πεμφθεὶς ἐπὶ τοῦτον,
Ὥς τε μολὼν μοῖραν τελάτην δειλοῖσι βροτοῖσι.
Αὐτὸς δ' ἐκ δυσμῶν εἰσπλήσεται ἅρματι κούφῳ,
Σύμπασαν γαῖαν πολιορκῶν, πᾶσαν ἐρημῶν.
Ἀλλ' ὅταν ὕψος ἔχῃ κρατερὸν, καὶ τάρβος ἀναιδὲς,
Ἥξει δ' αὖ μακάρων ἐθέλων πόλιν ἐξαλαπάξαι.
Κἀκεῖ τις θεόθεν σθεναρὸς βασιλεὺς ἐκπεμφθεὶς,
Πάντας ὀλεῖ βασιλεῖς μεγάλους, καὶ ἄνδρας ἀρίστους.
Εἶθ' οὕτως τέλος ἔσται ἄφθιτον ἀνθρώποισιν.

f. ἄνθρωπος κακότεχνος

Αἱ α

*Non cessabit bellum non**
**Quæ fecisti ante superbe*
Diu taciturna eris & reditus tempus.
**Nec tibi iam suauis potus fluet*
*
†

†
Vastabitque tuam terram vir pessimus omnem,
Sanguineque inficiet, diris & cædibus aras,
Barbarus, immanis, rabie demente tremendus,
Ingentesque tuæ structurus stragis aceruos.
Tunc eris vrbs olim felix, tunc plena laborum,
Plorabitque tuis Asia omnis compta venustis
Turpe caput donis, ad terram prona cadendo.
Cui vero Persæ contingent, bella mouebit
Ægypto, occisisque viris prædabitur omnem
Victum, & rex Cissis missus diuinitus illi,
Vt sic tertia pars maneat mortalibus ægris.
Ipse ex occasu saltu veloce volabit,
Terram desolans & vastans funditus omnem.
Sed cum terribilis multum dirusque valebit,
Iamque beatorum veniet populetur vt vrbem,
Rex quidam fortis missus diuinitus illo
Omnes excindet magnos regesque virosque.
Sic hominum finis existet deinde perennis.

Heu misero tibi cor, quid me narrare lacessis
Ægypti miserum multo sub principe fatum?
I, genus ad stultum Persarum solis ad ortus,
Iis monstra quæ sint præsentia, quæque futura.
Diluuiũ immittent Euphratis fluminis vndæ,
Et Persas perdent, & Iberos, & Babylonas,
Massagetasq. armis claros, atque arcubus omnes.
Tota Asia igne ardens æquor stillabit adusque:
Pergamus insignis quondam, succisa peribit.
Desertamq. homines Pitanen, vastamq. videbũt.
Lesbos tota petet fundum, penitusque peribit.
Smyrnaque per præceps prolabens flebit: & olim
Quæ fuit insignis fama, celebrisque, peribit.
Bithynii patriæ flebunt incendia terræ,
Et Syriæ magnæ, Phœnicesque arbore crebræ.
Eheu te Lyciam, tibi quot molitur acerba
Omnibus in miseram terram vadentibus vltro,
Vt fleat ob motum tristem, latices & amaros
Expers vngenti Lycia, id quod oleuerat olim.
Et Phrygiam grauis ira manet, conflante dolore,
Propter quem Iouis iuit eo Rhea, mansit & illic.
Barbara gens ab eo Pontus, Taurique peribunt,
Et Lapithas ad humum prostratos dispoliabit.
Thessalicos fines vndosum flumen & altum,
Peneus perdet, auens homines auellere terræ,
Erida-

Αἲ αἲ σοὶ κραδίη δειλὴ, τί με ταῦτ' ἐρεθίζεις
Δηλοῦν, Αἰγύπτου πολυκοιρανίην ἀλεγεινήν,
Βαῖνε πρὸς ἀντολίην Περσῶν γενεὰς ἀνοήτους,
Καὶ δήλου τοῖσι † παρὸν τὸ μέλλον πότ' ἔσεσθαι. f. τὸ παρὸν, τό τε μέλλον ἔσεσθαι.
Εὐφρήτου ποταμοῦ ῥεῖθρον κατακλυσμὸν ἐποίσει,
Καὶ Πέρσας ὀλέσει, καὶ Ἴβηρας, καὶ Βαβυλῶνας,
Μασσαγέτας τε φιλοπτολέμους, τόξοισί τε πεύζας.
Ἀσὶς ὅλη πυρίφλεκτος ἕως νήσων σαλαγήσει.
Πέργαμος ἡ δὲ πάλαι σεμνὴ βομβυδὸν ὀλεῖται.
Καὶ Πιτάνη πανέρημος ἐν ἀνθρώποισι φανεῖται.
Λέσβος ὅλη δύσει βαθὺν εἰς βυθὸν, ὥστ' ἀπολέσθαι.
Σμύρνα κατὰ κρημνῶν εἰλισσομένη κατακλαύσει,
Η δὲ πάλαι σεμνὴ καὶ ἐπώνυμος ἐξαπολεῖται.
Βιθυνοὶ κλαύσουσιν ἑὴν χθόνα τεφρωθεῖσαν,
Καὶ Συρίην μεγάλην καὶ Φοινίκην πολύφυτον.
Αἲ αἲ σοὶ Λυκίη, ὅσα σοι κακὰ μηχανᾶται
Πάντες ἐπ' † αὐτὸ μίτους ἐπιβὰς χώρης ἀλεγεινῆς, f. αὐτομάλους.
Ως κλαῦσαι σεισμῷ τε κακῷ, καὶ νάμασι πικροῖς,
Τὴν Λυκίης ἄμυρον, καὶ τὴν μυρίπνουν ποτὲ χέρσον.
Εσται καὶ Φρυγίῃ δεινὸς χόλος εἵνεκα λύπης,
Ης χάριν ἡ Διὸς ἦλθε Ῥέη, κἀκεῖ προσέμεινε.
Πόντον ὀλεῖ, Ταύρων γενεὴν, καὶ βάρβαρον ἔθνος
Καὶ Λαπίθας δάπεδον κατὰ γῆν ἐναρίξει.
Θεσσαλίην χώρην ἀπολεῖ ποταμὸς βαθυδίνης,
Πηνειὸς βαθύρρους, * μορφὰς θηρῶν ἀπὸ γαίης. f. μέροπας.

Ἠριδανὸς φάσκων θηρῶν μορφὰς τότε γυναιξί.
Ἑλλάδα τ' αὖ τιτάλαιναν ἀνήξουσι ποιηταί,
νέρων. Ἡνίκ' ἀπ' Ἰταλίης ἰσθμοῦ πλήξει τένοντα,
Τῆς μεγάλης Ῥώμης βασιλεὺς μέγας, ἰσόθεος φὼς,
Ὅν (φασιν) αὐτὸς Ζεὺς τέκεν, ἠδὲ πότνια Ἥρη,
Ὅστις παμμούσῳ φθόγγῳ μελιηδέας ὕμνους
Θεατροκοπῶν, ἀπολεῖ πολλοὺς σὺν μητρὶ ταλαίνῃ.
Φεύξεται ἐκ Βαβυλῶνος ἄναξ φοβερὸς καὶ ἀναιδής·
Ὃν πάντες στυγέουσι βροτοὶ, καὶ πάντες ἄριστοι.
Ὤλεσε γὰρ πολλοὺς, καὶ γαστέρι χεῖρας ἔθηκεν·
Εἰς ἀλόχους ἥμαρτε, καὶ ἐκ μιαρῶν ἐτέτυκτο.
Ἥξει δ' εἰς Μήδων καὶ Περσῶν πρὸς βασιλῆας,
Πρώτους οὓς ἐπόθησε, καὶ οἷς κλέος ἐγκατέθηκε,
Φωλεύων μετὰ τῶνδε κακῶν εἰς ἔθνος ἀηδὲς,
f. καὶ † Εἰς ναὸν θεότευκτον ἕλεν, καὶ ἔφλεξε πολίτας,
Λαοὺς εἰσανιόντας, ὅσους ὕμνησε δικαίως.
Τούτου γὰρ φανέντος, ἡ κτίσις ἐξετινάχθη,
Καὶ βασιλεῖς ὤλοντο, καὶ ἐν τοῖσιν μένεν ἀρχή·
Ἐς δ' ὄλεσαν μεγάλην τε πόλιν, λαόν τε δίκαιον.
f. τακτοῦ Ἀλλ' ὅταν ἐκ * τετάρτου ἔτεος λάμψῃ μέγας ἀστὴρ,
Ὃς πᾶσαν γαῖαν καθελεῖ μόνος εἵνεκα τιμῆς,
Αὐτοὶ πρῶτον ἔθηκαν τ' εἰναλίῳ Ποσειδῶνι·
Ἥξει δ' οὐρανόθεν τ' ἀστὴρ μέγας εἰς ἅλα δεινὴν,
κατὰ [illegible] Καὶ φλέξει πόντον βαθὺν, αὐτήν τε Βαβυλῶνα,

Ἰταλίης

Eridanus formas dicens generare ferarum.
Græcos vexabunt miseros bis terque poetæ,
Quando ex Italia processum ruperit isthmi Nero.
Magnæ rex magnus Romæ, similisque Deo vir,
Iuppiter (vt perhibent) quem de Iunone creauit,
Mellea qui dulci modulamine carmina fundens
Per cœtus, perdet multos, miseramque parentem.
*Aufugiet * Babylone malus rex, horribilisque,* id est, Roma.
Quem male mortales omnes odere, bonique,
Cum tot ob occisos, tum cæsa matre scelestum,
Coniugibusque parum fidum, prauisque creatum.
Et Medos autem reges, Persas & adibit,
Quos primos cupijt, decus & quis conciliauit,
Inuisæ genti mala commentando per illos.
Sustulit & templum diuinitus ædificatum,
Et ciues igni miseros combussit, eoque
Scandentes populos, quos iuste concelebrauit.
Hoc etenim tremuit rerum natura creato,
Et reges periere, potestas mansit in illis. (norum.
Perdiderũt magnamque vrbem, populumque bo-
Sed cum astrum stato magnum lucebit in anno,
Quod solũ perdet terrã omnem, propter honorem
Ipsi Neptuno primum posuere marino:
Deque polo veniet sidus magnũ in mare magnũ,
Altumque exuret pontum, atq; ipsam Babylonem In Romam.

Italiæ terram, per quam periere frequentes
Sancti Hebræorum fidi, delubraque vera:
Tum vero duros patiere ſceleſta labores
Præmia digna tuis factis, deſertaque in omne
Tempus eris, tempus deſerta manebis in omne,
Oſa ſolum proprium, quia delectata veneno es.
Mater adulterij, marium teterrima nutrix
Concubitus: vrbs mollis, iniqua, ſceleſta, nefanda.
Eheu vrbs terræ prorſum impurata Latinæ,
Mænas viperea, ad ripas viduata ſedebis,
Teque ſuā vxorē Tiberis lachrymabitur amnis.
Impius eſt animus tuus, & cor cæde cruentum.
Neſcis quid poßit Deus, & quid cogitet: atque
Sola (inquis) ego ſum, non ſum ſuperabilis vlli
Nunc Deus æternus diſperdet teque, tuoſque,
Nec ſuper vlla tui in terra monimenta manebunt,
Vt quondā, magnus tibi cū Deus auxit honores.
Sola ſceleſta mane, & flagrantibus indita flammis
Tartareas habita ſedes inamabilis Orci.
Nunc Ægypte tuos iterum deploro dolores.
In Mēphim. *Memphi laborū autor, tumulis & vertice plena,*
In te pyramides audaci voce loquentur.
Python vrbs olim geminæ vrbis condita iure,
Tempus in omne ſile, vt finem des improbitatis.
Triſte ſcelus, mænas lugubris, fœta dolore,

Anxificis

Ιταλίης γαίαί θ', ἧς εἵνεκα πολλοὶ ὄλοντο
Εβραίων ἅγιοι πισοὶ, καὶ ναὸς ἀληθής·
Εσεται ἐν θνητοῖσι κακοῖς κακὰ μοχθήσασα.
Αλλὰ μενεῖς πανέρημος, ὅλοις αἰῶνας ἐπ' αὐτῆς
Εσσεται, ἀλλὰ μενεῖς εἰς αἰῶνας πανέρημος,
Σὸν συγέουσ' ἔδαφος, ὅτι φαρμακίην ἐπόθησας.
Μοιχεῖαι παρὰ σοὶ, καὶ παίδων μῖξις ἄθεσμος,
Θηλυγενὴς, ἄδικός τε, κακὴ πόλι, δύσμορε πασῶν.
Αἲ αἲ πάντ' ἀκάθαρτε πόλι Λατινίδος αἴης,
Μαινὰς ἐχιδνοχαρὴς, χήρη καθεδοῦ παρ' ὄχθας,
Καὶ ποταμὸς Τίβερις σε κλαύσει,* καὶ σιὼ παρακοίτην. ἰλῶ.
Ητε μιαιφόνον ἦτορ ἔχεις, ἀσεβῆ δέ τε θυμόν.
Οὐκ ἔγνως τί θεὸς δύναται, τί δὲ μηχανᾶται·
Αλλ' ἔλεγες, μόνη εἰμὶ, καὶ οὐδείς μ' ἐξαλαπάξει,
Νῦν δέ σε καὶ σοὺς πάντας ὀλεῖ θεὸς αἰὲν ὑπάρχων,
Κ' οὐκ ἔτι σου σημεῖον ἔτ' ἔσσεται ἐν χθονὶ κείνῃ,
Ως τὸ πάλαι, ὅτε σὰς ὁ μέγας θεὸς εὕρατο τιμάς.
* Μοῦνον ἄθεσμε μόνη, πυρὶ δὲ φλεγέθοντι μιγεῖσα, f. μεῖνον.
Ταρταρέον τ' οἴκησον ἐς ᾅδου χῶρον ἄθεσμον.
Νῦν δὲ πάλιν Αἴγυπτε τεὴν ὀλοφύρομαι ἄτην. κατὰ Μέμφεως.
Μέμφι πόνων ἀρχηγὲ, σέ τε πληθεῖσα τένοντος,
Εν σοὶ πυραμίδες φωνὴν φθέγξονται ἀναιδῆ.
Πυθὼν, ἡ τὸ πάλαι δίπολις * κληθεῖσα δικαίως, al. κτηθεῖσα.
Αἰῶσι σίγησον, ὅπως παύσῃ κακότητος.
Υβρι κακῶν, θήσαυρε πόνων, μαινὰς πολύθρηνε,

Αἰνοπαθὴς, πολυδακρυμανὴς, χήρα διὰ παντὸς,
Γουλυετὴς ἐγένου, σὺ μόνη κόσμοιο κρατοῦσα.
Ἀλλ' ὅταν ἡ Βάρκη τὸ κυπάσσιον ἀμφιβάληται
Λευκὸν ἐπὶ ῥυπαρῷ, μήτ' εἴην, μήτε γενοίμην.
f. Θήβη. * Ὦ Θῆ. καὶ ποῦ σου τὸ μέγα σθένος; ἄγριος ἀνὴρ
Ἐξολέσει λαόν. σὺ δὲ εἵματα φαιὰ βαλοῦσα,
Θρηνήσεις δύστηνε μόνη, καὶ πάντ' ἀπολίσεις,
Ὅσσα σὺ πρόσθεν ἔρεξας ἀθέσμων εἵνεκα ἔργων.
Καὶ κοπετὸν ὄψονται ἀναιδέα θυμὸν ἔχουσαν.
Συήνην δ' ὀλέσει μέγας φὼς Αἰθιοπῶν τε
Τεύχειν οἰκήσουσι βίῃ μελανόχροες Ἰνδοί.
Πεντάπολιν κλαύσει γὰρ Σόης μεγαλοσθενὸς ἀνήρ.
Ὦ Λιβύη πάγκλαυστε, τίς ἐξηγήσεται ἄτας;
Τίς δέ σε Κυρήνη μερόπων ἐλεεινὰ δακρύσει;
Οὐ παύσει θρήνου στυγεροῦ πρὸς καιρὸν ὀλέθρου.
κατὰ γάλλων. Ἔσσεται ἐν Βρύτεσσι, καὶ ἐν Γάλλοις πολυχρύσοις,
Ὠκεανὸς κελαδῶν πληρούμενος αἵματι πολλῷ
Κ' αὐτοὶ γὰρ κακότητα θεοῦ τέκνοις ἐποίησαν,
Ἡνίκα Σιδονίοις βασιλεὺς Φοίνιξ γαλικανὸν
Ἤγαγεν ἐκ Συρίης πλῆθος πολὺ, καί σε φονεύσει.
Αὕτη Ῥαβέννη τε, καὶ εἰς φόνον ἡγεμόνευσε.
κατὰ Αἰθιόπων καὶ Ἰνδῶν. Ἰνδοὶ* μὴ θαρσεῖτε, καὶ Αἰθίοπες μεγάθυμοι.
Ἡνίκα γὰρ τούτοις τροχὸς ἄξονος αἰγοκέρωτος,
f. δή. Ταῦρός τ' ἐν διδύμοις μέσον οὐρανὸν ἀμφιελίξῃ,
Παρθένος ἐξαναβᾶσα, καὶ ἥλιος ἀμφὶ μετώπῳ

Πηξά-

Anxificis fletura malis, vidua omne per æuum,
Annosa effecta es mundum tu sola gubernans.
Verum quando super sordenti vestiet album
Barce vestitum, nolim nascive vel esse.
Thebe, quid facta est tua tanta potentia? dirus In Theben.
Perdet homo populum: tu pullo induta colore
Lugebis sola infelix, & præmia digna
Accipies factis, quæcunque scelesta patrasti.
Cernenturque tui planctus, ignara pudoris.
Syenen perdet vir magnus: vique subacta
Teucharis Æthiopum nigris habitabitur Indis.
Pentapoli flebitque Soes vir robore magno.
O Libye fletura, quis enarret tua damna?
Quis te autem Cyrene hominum miserabile flebit?
Non vnquam deerit tristis tibi perdita luctus.
In Gallis auro locupletibus, atque Britannis, In Gallos.
Oceanus multo resonabit sanguine plenus:
Quippe Dei natis ipsi quoque damna tulerunt,
Tum cum Sidoniis rex Phœnix Gallica multa
Agmina de Syria deduxit, teque peremit.
Ipsa Rauennaque ad cædem dux extitit. *
Præstantes animi Æthiopes, Indique pauete. In Æthiopes & Indos.
Cum perstringet enim capricornu circulus axis,
Taurus & in geminis medio vertetur olympo,
Et virgo ascendens, & Zonæ tectus amictu

Sol frontem ductor totum peragrabit Olympum,
Ardore ingenti flagrabit ab æthere tellus,
Astrorumque nouum certamen surget, vt omnis
India & Æthiopum tellus considat in ignes.
In Corinthũ. *Tu quoque deplora tua tristia fata Corinthe.*
Nam cum tergeminæ voluendo stamine Parcæ
Nentes deducent fallaciter aufugientem,
Nero. *Ad sortes isthmi sublimem, dum videatur*
Omnibus is, ferro qui rupem ruperit olim,
Vastabitque tuas late fataliter oras:
Nam Deus huic vni vires dedit efficiendi,
Quæ potuit regum cunctorum nemo priorum.
Primũ quidẽ e trib. capitib. cum falce radicis
Insistens eximie aliis dabit euellere.
Regis vt infandi comedantur membra parentum.
Nãq; manẽt cunctos homines cædesq; metusque,
Propter magnã vrbẽ, & populũ virtutis alumnũ,
Prouida quem semper durantem cura tuetur.
Inconstans, peruerse, malis circumdate fatis,
Principiumque mali, mortalibus exitus ingens,
Hic diuinaui. *Quem natura malis fatis infensa creauit:*
Triste nefas, dirum, monstrum mortalibus ingens:
Quis tibi quis bene vult? quis non irascitur intus?
Intus te quis vitam amisit rex præcipitatus?
Omnia turbasti misere, sentina malorum,

Et per

Πηξάμενος ζώνην, περιπάμπολον ἡγεμονεύσῃ,
Εσσεῖται ἐμπρησμὸς μέγας αἰθέριος κατὰ γαῖαν,
Αστρων δ᾽ ἐν μαχίμοις καινὴ φύσις, ὥστ᾽ ἀπολέσθαι
Εν πυρὶ καὶ στοναχαῖς Ινδῶν γῆν Αἰθιόπων τε.
Μύρου καὶ σὺ Κόρινθε τὸν ἐν σοὶ λυγρὸν ὄλεθρον. κατὰ Κορίνθου
Ηνίκα γὰρ στρεπτοῖσι μίτοις μοῖραι τριάδελφοι
Κλωσάμεναι φεύγοντα δόλῳ ἰσθμοῖο παρ᾽ ὀμφὴν, Νέρων.
Αξουσιν μετέωρον, ἕως ἐσίδωσί σε πάντες,
Τὸν πάλαι ἐκκόψαντα πέτρην πολυήλατι χαλκῷ.
Καὶ σὴν γαῖαν ὀλεῖ, καὶ κόψει ὡς προτέθηται.
Τούτῳ γάρ τοι δῶκε θεὸς μόνος ἐς τὸ ποιῆσαι.
Οἷα τὶς οὐ πρότερος τῶν συμπάντων βασιλήων.
Πρῶτα μὲν ἐκ τριατῶν κεφαλῶν σὺν πληγάδι ῥίζης
Στησάμενος μεγάλως ἑτέροις δώσει ἀπάσασθαι.*
Ως τε φαγεῖν σάρκας γονέων βασιλῆος ἀνάγνου.
Πᾶσι γὰρ ἀνθρώποισι φόνος καὶ δείματα κεῖται
Εἵνεκα τῆς μεγάλης πόλεως, λαοῦ τε δικαίου,
Σωζομένου διὰ παντὸς, ὃν ἔξοχον εἶχε πρόνοια.
Αστατε καὶ κακόβουλε, κακαῖς περικείμενε κήραις,
Αρχὴ καὶ καμάτοιο, καὶ ἀνθρώποις μέγα τέρμα
Βλαπτομένης κτίσεως, καὶ σωζομένης πάλι μοίρης.
Υβρι κακῶν, καὶ πῆμα, καὶ ἀνθρώποις μέγα τέρμα·
Τίς σε βροτὸς ἐπόθησε, τίς ἔνδοθεν οὐ χαλεπήνῃ;
Εν σοὶ τίς βασιλεὺς σεμνὸν βίον ὤλεσε ῥιφεὶς;
Πάντα κακῶς διέθηκας, ὅλον τε κακὸν κατέκλυσας·

Καὶ διὰ σοῦ κόσμοιο καλαὶ πτύχαι ἠλλάχθησαν.
Εἰς ἐμὴν ἡμετέρην τυχὸν ἄστατα ταῦτα προβάλλεις.
Πῶς δὲ λέγεις· πείσω σε, καὶ, εἴ τι σε μέμφομαι, αὐδῶ;
Ἦν ποτ᾽ ἐν ἀνθρώποις λαμπρὸν σέλας ἠελίοιο,
Σπειρομένης ἀκτῖνος ὁμοσπόνδοιο προφητῶν·
Γλῶσσα μὲν αἰστάζουσα καλὸν πόμα πᾶσι βροτοῖσι
Φαίνετο, καὶ προὔβαινε, καὶ ἡμέρα πᾶσιν ἔτελλε.
Τοῦ δ᾽ ἕνεκεν στενόβουλε, κακῶν ἀρχηγὲ μεγίστων,
Καὶ ῥαμφὴ καὶ πένθος ἐλεύσεται ἤματι κείνῳ,
Ἀρχὴ καὶ καμάτοιο, καὶ ἀνθρώποις μέγα τέρμα,
Βλαπτομένης κτίσεως, καὶ βλαπτομένης πάλι μοίρης.
Κλῦθι πικρᾶς φήμης δυσηχέος ἀνδράσι πῆμα.
Ἀλλ᾽ ὁπόταν Περσὶς γαῖ᾽ ἀπόσχοιτο πολέμοιο,
Λοιμοῦ τε, στοναχῆς τε, τότ᾽ ἔσεται ἤματι κείνῳ
al. μέ-νος. Ἰουδαίων μακάρων θεῖον * γένος οὐρανιώνων,
Οἳ περιναιετάουσι θεοῦ πόλιν ἐν μεσογαίοις·
Ἄχρι δὲ καὶ Ἰόπης τεῖχος μέγα κυκλώσαντες,
Ὕψοσ᾽ ἀείρονται ἄχρι καὶ νεφέων ἐρεβεννῶν.
Οὐκέτι σημαίνει σάλπιγξ πολεμόκλονον ἦχον,
Οὐδ᾽ ἐπιμαινομέναις παλάμαις ἐχθροῖς ἀπολοῦνται.
f. ἐπιστή-σητε. Ἀλλὰ * ἐπιστήσει τε κακῶν αἰῶνι τρόπαια.
Εἷς δέ τις ἔσεται αὖθις ἀπ᾽ αἰθέρος ἔξοχος ἀνὴρ,
Οὗ παλάμας ἥπλωσεν ἐπὶ ξύλου πολυκάρπου
Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ. Ἑβραίων ὁ ἄριστος, ὃς ἠέλιόν ποτε στῆσεν,

Et per te pulchri nutauit machina mundi.
In lites nostras hæc mobilis obijce forsan.
Quo pacto dicis tibi persuadebo? quod in te
Si quid reprendo, dico. solis iubar inter
Mortales olim clarum fuit, irradiante
Lumine concordi vatum: totique suauem
Humano generi diffundens lingua liquorem
Extitit, & pergebat, & omnibus orta dies est.
Ergo summorum vilissime causa malorum,
Aduenient illis gladius luctusque diebus,
Principiumque mali mortalibus exitus ingens,
Quem natura malis fatis vitiata creauit.
Tristem audi famam, pestis mortalibus atrox.
Verum cum bellis iam Persica terra carebit,
Et peste & gemitu: tunc illo tempore viuet
Iudæum dium genus, & cæleste beatum,
Qui terræ medijs habitabunt finibus vrbem
Diuinam, & magnis ambibunt mœnibus vsque
Ad Ioppen, celsas tangentes culmine nubes.
Non iam terribili sonitu tuba bella ciebit,
Non hostes manibus furiosis interimentur.
Sed statuent mundo præclara trophæa malorum.
Existetque olim quidam vir ab æthere præstans,
Cuius frugifera distendit in arbore palmas
Optimus Hebræus, licuit cui sistere solem, Iosua.

Clamando pulchris verbis, castisque labelis.

Ad Iudæam. *Desine iam mentem cruciare, & pectora curis,*
Diua genus, summe locuples, optate Deo flos,
Lux bona, delubrũ venerabile, germen amœnum,
Vrbs elegans, Iudæa venusta, & laudibus alma.
Persica non dein pes Græcus bacchabitur arua,
Impurus, diram qui fert in pectore mentem.
Sed nati multum decorabunt egregij te,
Et modulata sacris dicent tibi carmina linguis,
Omnigenisque Deo sacris, precibus que litabunt
Ex paruis que malis quicunque tulere labores,
Multo plura malis iusti bona læta tenebunt.
At mali, in æthera qui linguam iecere scelestam,
Cessabunt inter sese maledicta referre,
Seque abdent, donec fiat mutatio mundi.
Igneus existet vero de nubibus imber:
Nec iam homines pulchras carpent telluris aristas
Nec satio prorsum fiet, nec aratio, donec
Norint mortales numen quod cuncta gubernat,
Æternum, neque iam morti subiecta colantur,
Aut canis, aut vultur, quorũ monstrauit honores
Oribus Ægyptus stultis, fatuis que labellis.
Sancta sed Hebræis erit, & feret omnia tellus,
Et de rupe fluent latices, linquaque, suaues,
Omnibus & iustis lac immortale scatebit.

Φωνήσας ῥήσει τε καλῇ ϗ χείλεσιν ἁγνοῖς.
Μηκέτι τείρεο θυμὸν, μὴ στήθεσι μέγαιρε πρὸς Ἰουδαίαν.
Θεογενὴς, πάμπλουτε, μόνῳ πεποθημένον ἄνθος,
Φῶς ἀγαθὸν, σεμνόν τε θάλος, πεποθημένον ἄγνος,
Ἰουδαία χαρίεσσα, καλὴ πόλις, ἔνθεος ὕμνων·
Οὐκέτι βακχεύσει Περσῶν χθόνα ποὺς ἀκάθαρτος
Ἑλλήνων, ὁμόθεσμον ἐνὶ στήθεσιν ἔχων νοῦν.
Ἀλλά σε κυδάλιμοι παῖδες περιτιμήσουσι,
Καὶ μούσαις γλώσσαις ἁγίαισιν ἐπιστήσονται,
Παντοίαις θυσίαισι, ϗ εὐχαῖς ἐνθεοτίμοις.
Ἐκ μικρᾶς στενότητος ὅσοι καμάτοις ὑπέμειναν,
Πλείονα ϗ χαρίεντα * καλὸν ἄρξουσι δίκαιοι. f. καλὰ ἕξουσι. aut καλ' ἀνέξουσι
Οἱ δὲ κακοὶ στείλαντες ἐπ' αἰθέρα γλῶσσαν ἄθεσμον,
Παύσονται λαλέοντες ἐναντίον ἀλλήλοισιν·
Αὐτοὺς δὲ κρύψουσιν, ἕως κόσμος ἀλλαγῇ.
Ἔσται δ' ἐκ νεφέων ὄμβρος πυρὸς αἰθομένοιο.
Κ' οὐκ ἔτι καρπεύσουσι βροτοὶ στάχυν ἀγλαὸν ἐκ γῆς.
Πάντα μὲν ἄσπαρτα ϗ ἀνήροτα, ἄχρι νοήσειν
Τὸν πρύτανιν πάντων θεὸν ἄμβροτον, αἰὲν ἐόντα,
Ἀνθρώποις θνητοὺς, ϗ μηκέτι θνητὰ γεραίρειν,
Μήδε κύνας ϗ γῦπας, ἃ Αἴγυπτος κατέδειξε
Σεμνύνειν στομάτεσσι νέοις ϗ χείλεσι μωροῖς.
Ἑβραίων δὲ χθὼν ἁγί' ἔσται, πάντα τάδε οἴσει
Νᾶμα μελισταγέος ἀπὸ πέτρης, ϗ διὰ γλώσσης,
Καὶ γάλα δ' ἀμβρόσιον ῥεύσει πάντεσσι δικαίοις.

Εἰς ἕνα γὰρ γενετῆρα θεὸν μόνον ἔξοχον ὄντα
Ἤλπισαν, εὐσεβίην μεγάλην καὶ πίστιν ἔχοντες.
Ἀλλὰ τί δή μοι ταῦτα νόος σοφὸς ἐγγυαλίζει;
κατὰ τῆς Ἀσίας. Ἄρτι δέ σε τλήμων Ἀσίη καταδύρομαι οἰκτρῶς,
Καὶ γένος Ἰώνων, Καρῶν, Λυδῶν πολυχρύσων.
Αἶ αἶ Σάρδεις, αἶ αἶ καὶ πολυήρατε Τράλλις·
Αἶ αἶ Λαοδίκεια καλὴ πόλι· ὡς ἀπολεῖσθε
Σεισμοῖς ὀλλύμεναί τε, καὶ εἰς κόνιν ἀλλαχθεῖσαι.
* Ἀσσία τῇ δνοφερῇ, Λυδῶν τε πολυχρύσων.
κατὰ τοῦ ἐν Ἐφέσῳ ναοῦ. Ἀρτέμιδος σηκὸς Ἐφέσου πηγνυμένος, *
Χάσματι καὶ σεισμοῖσι ποθ' ἥξεται εἰς ἅλα δεινὴν
f. ὡς ὅτε Πρηνής, * ἠδ' ὅτε νῆας ἐπικλύζουσιν ἄελλαι.
Ὕπτια δ' οἰμώξει Ἔφεσος κλαίουσα παρ' ὄχθαις,
Καὶ νηὸν ζητοῦσα τὸν οὐκέτι ναιετάοντα.
Καὶ τότε θυμωθεὶς θεὸς ἄφθιτος, αἰθέρι ναίων,
Οὐρανόθεν πρηστῆρα βαλεῖ κατὰ κρατὸς ἀνάγνοις.
Ἀντὶ δὲ χείματος θέρος ἔσσεται ἤματι τῷδε,
Καὶ τόδε δὴ μετέπειτ' ἔσεται ἀνδράσι βροτοῖσι.
Ἐξολέσει γὰρ πάντας ἀναιδέας ὑψικέραυνος,
Βροντῇ τε, στεροπαῖς τε, κεραυνοῖς τε φλεγέθουσιν,
Ἄνδρας δυσμενέας τε καὶ ὡς ἀσεβεῖς ὀλοθρεύσει,
Ὥστε μένειν νέκυας κατὰ γῆς πλέονας ψαμάθοιο.
Ἥξει γὰρ καὶ Σμύρνα ἑὸν κλαίουσα Λυκοῦργον
Εἰς Ἐφέσοιο πύλας, καὶ αὐτὴ μᾶλλον ὀλεῖται.
κατὰ Κύμης. Κύμη δ' ἡ μωρὰ, σὺν νάμασι τοῖς θεοπνεύστοις

Ἐν

Quippe quibus genitore Deo, præstanteque solo
Fretis, magna fuit cordi pietasque fidesque.
Verũ quid tandẽ sapiẽs mihi suggerit hæc mens?
Te te Asia infelix tristi deploro querela, In Asiã.
Ionumque genus, Carumque, auroque scatentum
Lydorum. heu Sardis, heu multũ Trallis amœna:
Eheu Laodicea, vrbs pulchra: peribitis ergo
Motibus euersæ terræ, puluisque redactæ
Asia caliginosæ Lydorum auroq; potẽtum.
Ast Ephesi structum Dianæ nomine fanum, In Ephesi fanũ.
Motibus & vasto subter mare sidet hiatu,
Præceps, vt naues rumpunt si quando procellæ.
At lachrymas Ephesus recubãs ad littora fundet,
Et quod erit nusquam templũ gemebũda requiret.
Tum Deus indignans æternus, in æthere degens,
Fulmine præcipites sceleratos desuper vret.
Proque hyemis glacie fiet tunc temporis æstas.
Tunc homines placida tandem requiete fruentur.
Nam pater omnipotens sceleratos eruet omnes,
Fulgureque, & tonitru, flagranteq; fulmine diras
Exercens iras, & delens flagitiosos,
Terraque defunctos plures portabit arenis.
Nã veniet quoq; Smyrna, suũ plorãdo Lycurgũ
Ad portas Ephesi, porro magis ipsa peribit.
Cuma autẽ demens, cũ tactis numine lymphis, In Cumam.

In manibus diuum, sceleratorumque virorum,
Deiecta, haud tãtum saltabit in æthera deinceps,
Verum in Cumæis remanebit mortua lymphis.
Tunc aduersa simul degentes perpetientur,
Scies signum habens quia labores tolerasti.
Nã genus inuisum Cumanũ, gẽsque proterua est.
Hinc postquã in cineres fuerit mala terra redacta
Lesbus. *Lesbus in Eridanum per secula tota peribit.*
Corcyra. *Eheu te Corcyra venusta vrbs, desine luxum.*
Hiera. *Solaque diuitijs Hiera o spaciosa potita,*
Sede quidem multi luctus potiere cupita,
Complanata iacens ad flumina Thermodontis.
Tripolis. *Petrosa & Tripolis Mæãdri ad fluminis amnẽ,*
Nocturnis vndis repleta in littoris ora,
Omnino perdet diuinum consilium te.
Ne me vicinam Phœbi vastare volentem
Terram †
Miletus. *Miletum mollem delebit fulmen ab alto,*
Accepit quoniam Phœbi fallacia dicta,
Consiliumque virum prudẽs, curamque sagacem.
Parce o omniparens teneræ terræ atque feraci,
In Iudæam. *Iudææ magnæ, tua quo decreta feramus.*
Hanc etenim primam nouit per munera numen,
Vt videant omnes diuino munere primam
Mortales hanc esse, Deo præcellere dante.

Infelix

Ἐν παλάμῃσι θεῶν, ἀνδρῶν ἀδίκων καὶ ἀθέσμων,
Ῥιφθὲν, οὐκέτι † τὸ σὸν ἐς αἰθέρα ἅρμα προδώσει· f. κοῦφον ἐς αἰθέρα ἅλμα
Ἀλλὰ μένει νεκρὰ ἐν νάμασι Κυμαίοισι.
Καὶ τότ' ἀνέξουσι ὁμοῦ κακότητα μένοντες.
Εἰδήσει σημεῖον ἔχων αὐθ' ὧν ἐμόγησε.
Κυμαίων γὰρ δῆμος χαλεπὸς, καὶ φῦλον ἀναιδές.
Εἶθ' ὅταν ἕξουσι κακὴν χθόνα τεφρωθεῖσαν,
Λέσβος ἐπ' Ἠριδανὸν αἰώνιον ἐξαπολεῖται. Λέσβος.
Αἲ αἲ σοι Κόρκυρα, καλὴ πόλιν, παύεο κώμων, Κόρκυρα.
Καὶ Ἱεράπολι γαῖα μόνη πλούτῳ μιγεῖσα, Ἱερά.
Ἕξεις ὃν πεπόθηκας ἔχειν χῶρον πολύδακρυν,
Εἰς γῆν † χωσαμένη παρὰ χεύμασι Θερμώδοντος. f. ὠσαμένη
Ῥεξοφυὴς Τρίπολίς τε παρ' ὕδασι Μαιάνδροιο, Τρίπολις.
Κύμασι νυκτερινοῖσιν ὑπ' ἠόνι πληρωθεῖσα,
Ἀρδὴν ἐξολέσει σε θεοῖο ποθή τε πρόνοια.
Μή μ' ἐθέλουσαν ἐλθεῖν Φοίβου τὴν γείτονα χώραν †
Μίλητον τρυφερὴν ἀπολεῖ πρηστὴρ πότ' ἄνωθεν, Μίλητος.
Ἀνθ' ὧν εἵλετο τὴν Φοίβου δολόεσσαν ἀοιδὴν,
Τήν τε σοφὴν ἀνδρῶν μελέτην, καὶ σώφρονα βουλήν.
Ἵλαθι παγγενέτωρ τρυφερῇ χθονὶ τῇ πολυκάρπῳ, κατὰ Ἰουδαίας.
Ἰουδαίᾳ μεγάλῃ, ἵνα σὰς γνώμας ἐπιδῶμεν·
Ταύτην γὰρ πρώτην ἔγνω θεὸς ἐν χαρίτεσσιν·
Εἰς τὸ δοκεῖν προχάρισμα τεὸν πάντεσσι βροτοῖσιν
Εἶναι, καὶ † προσέχειν, οἷα θεὸς ἐγγυάλιξεν. f. προέχειν.

Ἱμείρω τελιδήγαινα τὰ Θρηκῶν ἔργα ἰδέσθαι,
Καὶ τεῖχος διτάλαισον ὑπ' ἀέρος ἐν κονίῃσι
Συρόμενον ποταμηδὸν ἐπ' ἰχθυόεντι κολύμβῳ.
al. ξάσει σ' Ἑλλήσποντε τάλαινα * ζεύξει σ' Ἀσσυρίων παῖς·
Εἰς σὲ μάχη Θρηκῶν, καί σου σθένος ἐξαλαπάξει.
κατὰ Μακηδόνων. Τήν τε Μακηδονίην βασιλεὺς Αἰγύπτιος αἱρεῖ,
Καὶ κλίμα βαρβαρικὸν ῥίψει σθένος ἡγεμονήων.
Λυδοὶ καὶ Γαλάται, Παμφύλιοι ἐν Πισίδαισι
Πανδημεὶ κρατέουσι κακὴν ἔριν ὁπλισθέντες.
κατὰ τῆς Ἰταλίας. Ἰταλίη τελιδήγαινα μένεις πανέρημος, ἄκλαυστος,
Ἐν γαίῃ θαλερῇ, ὀλοὸν * δάπος ἐξαπολέσθαι.
f. νάπος. Ἔσται δι' αἰθέρος οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν, *
Βροντηδὸν κελάδημα θεοῦ φωνὴν ἐπακοῦσαι.
Ἠελίου δ' αὐτοῦ φλόγες ἄθικτ' οὐκ ἔτ' ἔσονται·
Οὐδὲ σεληναίης λαμπρὸν φάος ἔσσεται αὖθις,
Ὑστατίῳ καιρῷ ὁπόταν θεὸς ἡγεμονεύσῃ.
Πάντα μελαιναίη σκοτίη δ' ἔσται κατὰ γαῖαν,
Καὶ τυφλοὶ μέροπες, θῆρές τε κακοί, καὶ οἰζὺς
Ἔσσεται ἤματος ἐκείνου, χρόνον πολλὴν, ὥς τε νοῆσαι
Αὐτὸν ἄνακτα θεὸν πανεπίσκοπον οὐρανόθι πρό.
Αὐτὸς δυσμενέας δ' ἄνδρας τότε οὐκ ἐλεήσει,
Ἀρνῶν, ἠδ' οἴων, μόσχων τ' ἀγέλας ἐριμύκων
Ἐκθυσιάζοντες, μόσχων μεγάλων κεροχρύσων,
Ἀψύχοις θ' ἑρμαῖς, καὶ τοῖς λιθίνοισι θεοῖσιν.
Ἡγείσθω δὲ θέμις σοφίης, καὶ δόξα δικαίων,

Μήποτε

Infelix aueo spectare negocia Thracum, In Thracas.
Et murum bimarem per pulueris aera plenum,
Fluminis in morem piscoso gurgite ferri.
Hellesponte eheu, vastabunt Assyrij te, Hellespontus.
Pugnaque teque tuasque euertet Thracia vires.
Rexque Macedonios Ægypti depopulabit, In Macedonas.
Robur & imperij peruertet barbara pubes.
In Pisidis Lydi, Galatæ, Pamphylij, omni
Cum populo armati, certamen triste tenebunt.
Italia infelix, deserta, infleta manebis, In Italiam.
In terra viridi, in saltum syluamque redacta.
Omnibus & dabitur spatioso ex æthere cæli
Diuinam vocem ritu exaudire tonitrus.
Iam non existent flammantia lumina solis,
Lumine nec claro splendebit lumina deinceps,
Cum Deus extremo regnabit tempore: verum
Omnia per terras caligo nigra tenebit,
Atque homines cæci, plăgorque furorque ferarum
Tempore erit longo tunc, cognoscatur vt ipse
Rex Deus, omnia qui cœlo speculatur ab alto.
Nec vero tunc ipse suos miserabitur hostes,
Agnorumque ouiumque greges, vitulos & opimos
Mactantes, vitulos magnos, & cornibus aureis,
Exanimis, diuisque ex marmore factis.
Quod fas est, iustisque placet, sapientia habetor,

Ne Deus æternus ſucceſens deleat olim
Omne genus, vitamq; hominū, ſtirpemq; nefandā.
Aeternus genitor, ſapiens Deus vſque colatur.
Sub lunæ finem poſtremo tempore bellum
Ingruet in ſanum, fallax, ac inſidioſum.
Nero. *Matris & occiſor quidam de finibus orbis,*
Vir fugiens veniet, ſpirans immane, fremenſque,
Omnes qui terras vaſtabit, & omnia vincet,
Ante homineſque omnes prudēter cuncta videbit.
Propter quā periitque, & protinus auferet ipſam,
Et multos homines perdet, magnoſque tyrannos,
Exuretque omnes, alius faciebat vt olim.
Rurſus & attollet collapſos æmulus idem.
Aſt ex occaſu naſcentur plurima bella,
Per ripaſque cruor rapidos manabit ad amnes.
Atque Macedoniæ ſtillabit bilis in aruis,
Auxilium occaſus quærens, regique ruinam.
Tunc tempeſtatum perflabunt flamina terram,
In fauſtoque ſolum bello replebitur eius,
Inque homines ignis de cœli depluet oris,
Ignis, ſanguis, aquæ, fulmen, nox ætheris atra,
Et belli clades, atque in caligine cædes.
Et reges omnes perdet ſimul, eximioſque.
Sic belli exitium capiet miſerabile finem.
Nec quiſquam gladiis aut ferro belligerabit
Poſtea,

Μή ποτε θυμωθεὶς θεὸς ἄφθιτος ἐξαπολέσῃ
Πᾶν γένος ἀνθρώπων, βίοτον καὶ φῦλον ἀναιδές.
Δεῖ στέργειν γενετῆρα θεὸν σοφὸν, αἰὲν ἐόντα.
　Ἔσσεται ὑστατίῳ καιρῷ περὶ τέρμα σελήνης
Κοσμομανὴς πόλεμος, καὶ ἐπίκλοπος ἐν δολότητι.
Ἥξει δ' ἐκ περάτων γαίης μητροκτόνος ἀνὴρ, Νέρων.
Φεύγων ἠδὲ νόον, ὀξὺ στόμα μερμηρίζων,
Ὃς πᾶσαν γαῖαν καθελεῖ, καὶ πάντα κρατήσει,
Πάντων τ' ἀνθρώπων φρονιμώτερα πάντα νοήσει,
Ἧς χάριν ὤλετο τ' αὐτὸς, ἑλεῖ τ' αὐτὴν παραχρῆμα,
Ἄνδρας τ' ἐξολέσει πολλοὺς, μεγάλους τε τυράννους.
Πάντας τ' ἐμπρήσει, ὡς δή ποτε ἄλλος ἐποίει.
Τοὺς δ' αὖ πεπτηῶτας ἀνορθώσει διὰ ζῆλον.
Ἔσται δ' ἐκ δυσμῶν πόλεμος πολὺς ἀνθρώποισι,
Ῥεύσει δ' αἷμα † πάτ' ὄχθους ἕως ποταμῶν βαθυδίνων. f. κατ'
Τῆς τε Μακηδονίης στάζει χόλος ἐν πεδίοισι.
Συμμαχίην † δῶσ' ἐκ δυσμῶν, βασιλεῖ δ' ὄλεθρον. f. κτῶσ'
Καὶ τότε χειμερίη πνοιὴ πνεύσει κατὰ γαῖαν,
Καὶ πεδίον πολέμοιο κακοῦ πλησθήσεται αὖτις,
Πῦρ γὰρ ἀπ' οὐρανίων δαπέδων βρέξει μερόπεσσι,
Πῦρ καὶ αἷμα, ὕδωρ, πρηστὴρ, γνόφος, οὐρανίη νὺξ,
Καὶ φθίσις ἐν πολέμῳ, καὶ ἐπὶ σφαγῇσιν ὁμίχλης·
Πάντας ὁμοῦ τ' ὀλέσει βασιλεῖς, καὶ τοὺς τότ' ἀρίστους.
Εἶθ' οὕτως πολέμοιο πεπαύσεται οἰκτρὸς ὄλεθρος.
Κοὐκέτι τις ξίφεσι πολεμίσεται, οὐδὲ σιδήρῳ,

Οὐδ' αὖθις βελέεσσιν, ἃ μὴ θέμις ἔσσεται αὖτις.
Εἰρήνην δ' ἕξει λαὸς σοφὸς, ὅσπερ ἐλείφθη,
Πειραθεὶς κακότητα, ἵν' ὕστερον εὐφρανθείη.
Μητρολέται παύσασθε θράσους, τόλμης τε κακούργου,
f. εὑρί-σκετ' Οἱ τὸ πάλαι παίδων κοίτην * ἐμπορίζετ' ἀνάγνως,
Καὶ τέγεσιν πόρνας ἐστήσατε τὰς πάλαι ἁγνάς,
Ὕβρεσι, καὶ κολάσει, καὶ ἀσχημοσύνῃ πολυμόχθῳ.
Ἐν σοὶ γὰρ μήτηρ τέκνῳ μίγη ἀθεμίστως,
Καὶ θυγάτηρ γενετῆρι ἑῷ συζεύξατο νύμφη.
Ἐν σοὶ καὶ βασιλεῖς στόμα δύσμορον ἐξεμίηναν.
Ἐν σοὶ καὶ κτηνῶν εὗρον κοίτην κακοὶ ἄνδρες.
Σίγησον πολυόδυρτε κακὴ πόλι, κῶμον ἔχουσα.
f. τὸ Οὐκέτι γὰρ παρὰ σεῖο * τῆς τῆς φιλοθρέμμονος ὕλης
Παρθενικαὶ κοῦραι πῦρ ἔνθεον εὑρήσουσιν,
Ἔσβεσται παρὰ σεῖο πάλαι πεποθημένος οἶκος.
Ἡνίκα δεύτερον εἶδον ἐγὼ ῥιπτούμενον οἶκον
Πρηνηδὸν, πυρὶ λειβόμενον διὰ χειρὸς ἀνάγνου,
Οἶκον ἀεὶ θάλλοντα, θεοῦ τηρήμονα ναὸν,
Ἐξ ἁγίων γεγαῶτα, καὶ ἄφθιτον αἰὲν ἐόντα,
Ἐκ ψυχῆς ἐλπιζόμενον, καὶ σώματος αὐτοῦ.
Οὐ γὰρ ἀκηδέστως αἰνεῖ θεὸν ἐξ ἀφανοῦς γῆς·
Οὐδὲ πέτρην ποίησε σοφὸς τέκτων παρὰ τούτοις·
Οὐ χρυσὸν κόσμου ἀπάτην ψυχῶν τ' ἐσεβάσθη·
Ἀλλὰ μέγαν γενετῆρα θεὸν πάντων θεοπνεύστων

Ἐν θυσίαις

Postea, nec telis, quæ deinceps esse nefas est:
Sed sapiens populus gaudebit pace superstes,
Aduersa expertus, lætis vt deinde fruatur.
Matrum cæsores, animos cohibete feroces, Ad Rom.
Audacesque manus, qui fœdos instituistis
Concubitus olim puerorum: prostibulisque,
Quæ fuerant castæ, meretrices prostituistis,
Flagitiis victas, & fœde sollicitatas.
In te nam mater nato commixta sceleste est,
Concubuitque suo genitori filia sponsa.
In te etiam miserum reges os commacularunt,
In te homines pecudum coitum inuenere nefandi.
Deplorata sile, scelerata, vrbs luxuriosa.
Non iam perpetuo seruatas fomite flammas
Virgineæ inuenient in te, diasque puellæ.
Extincta est isthic ædes peramabilis olim,
Tum, cum præcipitem flamma superãte secundam
Vidi labentem manibus crudelibus ædem,
Aedem perpetuo florentem: numine templum
Augustum, à sanctis structum. semperque futurum
Ipsius ex animo speratum, & corpore, quippe
Numen ab obscura terra non segniter ornat.
Nec lapides apud hos opifex fabricauit acutus:
Nec saxum mundi cultum est errore, vel aurum:
Sed magnum patrem cũctorum, quos Deus afflat,

Sacrificando Deum coluere, ſacriſque litando.
At nunc quidam rex ignobilis atque ſceleſtus,
Præſtantum numero magno comitante virorum
Venit, & hāc proſtrauit, inextructamque reliquit.
Ipſe immortalem in terram graſſatus obiuit.
Necdum tale fuit ſignum mortalibus vllum,
Vt magnam vrbem alij videantur diripuiſſe.
Venit enim cœli vir ab alta ſedę beatus,
In manibus geſtans diuino munere ſceptrum,
Omnes qui pulchre vicit, retulitque bonorum
Diuitias ipſis, quas diripuere priores:
Aque ſolo cunctas vrbes multo eruit igni,
Et dedit in flāmas populos hominum ante malorū.
Præcipueque Deo dilectam reddidit vrbem,
Et ſole & ſtellis & luna ſplendidiorem.
Illic ornatum poſuit. tum condidit almum
Corporeum pulchrum tēplum, turrimq; ſub auras
Multis in ſtadiis magnam produxit, & amplam,
Ipſas tangentem nubes, cunctiſque videndam:
Omnes vt iuſti videant, omneſque fideles,
Splendorem æterni, ſpectacula dulcia, patris.
Ortuſque occaſusque Dei celebrauit honores.
Non etenim deinceps mala ſunt mortalibus ægris,
Furtaue coniugij, in pueroſue nefanda libido:
Aut cædes, turbæue: ſed eſt lis omnibus æqua.

Vltima

Ἐν θυσίαις ἐγέραιρεν, καὶ ἁγίαις ἑκατόμβαις.
Νῦν δέ τις ἐξαναβὰς ἀφανὴς βασιλεὺς καὶ ἄναγνος,
Ταύτην ἔρριψεν, καὶ ἀνοικοδόμητον ἀφῆκε,
Σὺν πλήθει μεγάλῳ, καὶ ἀνδράσι κυδαλίμοισιν.
Αὐτὸς δ' ὤλετο χέρσον ἀπ' ἀθανάτην ἐπιβὰς γῆν.
Οὐκέτι σῆμα τοιοῦτον ἐπ' ἀνθρώποισι τέτυκτο,
Ὥστε δοκεῖν ἑτέρους μεγάλην πόλιν ἐξαλαπάξαι.
Ἦλθε γὰρ οὐρανίων νώτων ἀνὴρ μακαρείτης,
Σκῆπτρον ἔχων ἐν χερσὶν, ὅ οἱ θεὸς ἐγγυάλιξεν,
Καὶ πάντων ἐκράτησε καλῶς, πᾶσίν τ' ἀπέδωκε
Τοῖς ἀγαθοῖς τὸν πλοῦτον, ὃν οἱ πρότεροι λάβον ἄνδρες,
Πᾶσας δ' ἐκ βάθρων εἷλεν πόλις ἐν πυρὶ πολλῷ,
Καὶ δήμους ἔφλεξε βροτῶν τῶν πρόσθε κακούργων.
Καὶ πόλιν, ἣν ἐπόθησε θεὸς, ταύτην ἐποίησε
Φαιδροτέραν, ἄστρων τε καὶ ἡλίου, ἠδὲ σελήνης.
Καὶ κόσμον κατέθηκ', ἅγιόν τε ναὸν ἐποίησεν,
Ἔνσαρκον, καλὸν, περικαλλέα, ἠδὲ ἔπλασε
Πολλοῖς ἐν σταδίοισι μέγαν καὶ ἀπείρονα πύργον,
Αὐτῶν ἁπτόμενον νεφέων, καὶ πᾶσιν ὁρατὸν,
Ὥστε βλέπειν πάντας πιστοὺς, πάντας τε δικαίους,
Δόξαν ἀιδίου θεοῦ, πεποθημένον εἶδος.
Ἀντολίαι δύσιές τε θεοῦ κλέος ἐξύμνησαν.
Οὐκέτι γὰρ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι τὰ δεινὰ,
Οὐδὲ γαμοκλοπίαι, καὶ παίδων Κύπρις ἄθεσμος,
Οὐ φόνος, οὐδὲ κυδοιμὸς, ἔρις δ' ἐν πᾶσι δικαία.

Υστατος ἔσθ' ἁγίων καιρὸς, ὅτι αὐτὰ περαίνει
Θεὸς ὑψιβρεμέτης, κτίστης ναοῖο μεγίστου.
Αἴ, αἴ σοι Βαβυλὼν χρυσόθρονε, χρυσοπέδιλε,
Πουλιετὴς βασίλεια, μόνη κόσμοιο κρατοῦσα,
Η δὲ πάλαι μεγάλη καὶ πάμπολις, οὐκ ἔτι κείση
Οὔρεσιν ἐν χρυσέοις καὶ νάμασιν Εὐφρήτοιο·
Στρωθείση σεισμοῖο χρόνῳ. Πάρθοι δέ σε δεινοὶ
Πάντα κρατεῖν ἐποίησαν. ἔχε στόμα φιμὸν ἀνάγνη
Χαλδαίων γενεή. μήτ' εἴρεο, μηδὲ μερίμνα,
Πῶς Περσῶν ἄρξεις, ἢ πῶς Μήδων τε κρατήσεις.
Εἵνεκα γὰρ τῆς σῆς ἀρχῆς, ἧς ἔχες ὅμηρα,
Εἰς Ῥώμην πέμψασα, καὶ Ἀσσίδι θητεύοντας,
Τοιγάρτοι κ' αὐτὴ βασιλὶς φανέουσ' εἰς κρίσιν
f. λυγρὰ Ατλικῶν ἥξεις, ὧν εἵνεκα † λύτρα πέπονθας.
Δώσεις δ' ἀντὶ λόγων σκολιῶν πικρὸν χόλον ἐχθροῖς.
Ἔσται δ' ὑστατίῳ καιρῷ ξηρὸς ποτὲ πόντος,
Κοὐκ ἔτι πλωτεύσουσιν ἐς Ἰταλίην ποτὲ νῆες.
Ἀσσὶς δ' ἡ μεγάλη τότε πάμφορος ἔσεται ὕδωρ,
Καὶ Κρήτης πεδίον, Κύπρος δ' ἕξει μέγα πῆμα.
Καὶ Πάφος αἰάξει δεινὸν μόρον, ὥστ' ἐνοῆσαι
Καὶ Σαλαμῖνα πόλιν μεγάλην μέγα πῆμα παθοῦσαν.
Νῦν μὲν χέρσος ἄκαρπος ἐπ' ἠϊόνος ἔσσεται αὖθις.
Ἀκρὶς δ' οὐκ ὀλίγη χθόνα Κύπριον ἐξολοθρεύσει.
Εἰς Τύρον αἰνόμοροι μέροπες κλαύσεσθε βλέποντες,
Φοινίκη, δεινός σε μένει χόλος, ἄχρι πεσεῖν σε·

Πτῶμα

Vltima ſanctorum ſunt tempora: namque ea cõdit
Altitonans, opifex templi ſuper omnia magni.
Eheu te Babylon ſolium aurea, & aurea plãtas, in Babylonem.
O regina vetus, quæ mundum ſola gubernas,
Vrbs olim magna & celebris, non amplius aureis
Montibus, Euphratis liquidas reſidebis ad vndas:
Tempore ſterneris motus, vt cuncta domares,
Parthi fecerunt acres. os comprime fœda
Gens Chaldæorum: ne cura, neue rogato,
Quo pacto Perſaſque reges, Medoſque domabis.
Propter.n. tuũ imperiũ, cui⁹ habuit obſides,
Romam mittẽs, & Aſię mercede ſeruientes,
Idcirco & ipſa regina ſapiens in iudicum
Atticorũ venies, quorũ cauſa mala ꝑpeſſa es.
Proque malis verbis pœnas dabis hoſtibus acres.
Porro ſiccus erit poſtremo tempore pontus:
Tum nec in Italiam vadent per cærula naues.
Tunc Aſia illa ferax rerum, redigetur in vndas,
Cretaque cãpus erit, feret & mala triſtia Cyprus:
Et Paphus vt ſapiat, patietur triſtia fata.
*Et Salamina vrbem magnã, mala triſtia paſſam**
Tunc erit infelix, ſteriliſque in littore tellus.
Cypria non paucæ vaſtabunt arua locuſtæ.
Spectandoque Tyrum mortales flebitis ægri.
Phœnice, grauis ira tibi eſt vectura ruinam:

Vt vere plorent casum Sirenes acerbum.
At quinto seclo, cum clades desinet olim
Ægypti, reges cum miscebuntur iniqui,
Omnigenæ gentes Ægyptumque aggredientur:
Inque Macedonia, Lyciisque, Asiaque tumebit
Exitiale, & humum sparsurum sanguine bellum:
Quod Romæ reprimet rex, occiduique potentes.
Hinc postquā hybernis niuib. iam defluet aer,
Et fluuij ingentes, & maxima stagna rigescent,
In Asiā. *Protinus inuadent Asiæ oras barbara turba,*
Et duros perdent, quasi sint sine robore, Thracas.
Tunc homines mœsti vescentur carne parentum,
Et tales epulas, fame sic vrgente, vorabunt:
Præbebitque feris mensam domus omnis: & ipsæ,
Et volucres, omnes mortales dilacerabunt.
Oceanusque (malum) fluuio fundente, rubebit
Sanguine stultorum, reuolutaque corpora merget.
Sic demum parua tellus requiete fruetur,
Vt numerusque virum, matronarumque sciatur.
In occidētales. *Innumerum vero flebit gens dura sub orbis*
Occidui finem, ne rursum ascendere possit,
Oceani remanens vt perfundatur ab vndis.
Nam multorum hominū vidit cōmissa nefanda.
At magnum cœlum nox circunfusa tenebit,
Obducetque cauum nigror densissimus orbem.

Rursum

Πτῶμα κακὸν Σφριῶες ὅπως κλαύσονται ἀληθῶς.
Ἔσται δ' ἐν πέμπτῃ γενεῇ, ὅτ' ἐπαύσατ' ὄλεθρος
Αἰγύπτου, βασιλῆες ὅταν μιχθῶσιν ἀνηδεῖς,
Παμφύλων γενεαὶ, καὶ εἰς Αἴγυπτον καθεδοῦνται,
Ἔν τε Μακηδονίῃ, καὶ ἐν Ἀσίδι, καὶ Λυκίοισι
Κοσμοκαρὴς πόλεμος, πολυαίματος ἐν κονίῃσιν,
Ὃν παύσει Ῥώμης βασιλεὺς, δυσμῶν τε δυνάσται·
Χειμερίη ὁπόταν ῥιπὴ στάξῃ χιονώδης,
Πηγνυμένου μεγάλου ποταμοῦ λιμνῶν τε μεγίστων,
Εὐθὺς βάρβαρος ὄχλος ἐς Ἀσίδα γαῖαν ὁδεύσει, κατὰ τῆς Ἀσίας.
Καὶ Θρᾳκῶν ὀλέσει δεινῶν γένος, ὡς ἀλαπαδνόν.
Καὶ τότε θυμοβόροι μέροπες κατέδουσι γονῆας,
Λιμῷ τειρόμενοι, καὶ ἐδέσματα λαφάσσονται.
Πάντων δ' ἐκ μελάθρων θῆρες κατέδουσι τράπεζαν,
Αὐτοί τ' οἰωνοί τε βροτοὺς κατέδουσιν ἅπαντας.
Ὠκεανός τε κακῶν πληρωθήσεται ἐκ πολέμοιο,
Αἱματόεις σάρκας τε καὶ αἵματα τῶν ἀνοήτων·
Εἴθ' οὕτως ὀλίγη † πογίη ἔσεται κατὰ γαῖαν, f. παυλή. al. παρειή.
Ὥστε νοεῖν ἀνδρῶν τ' ἀριθμὸν, μέτρον τε γυναικῶν.
Μυρία δ' οἰμώξει δεινὴ γενεὴ κατὰ τέρμα κατὰ τῆς δυσμῆς.
Ἠελίου δύνοντος, ἵν' ἔμπαλι μηκέτ' ἀνέλθῃ,
Ὠκεανοῦ μείνας ἵν' ἐφ' ὕδασι βαπτισθείη.
Πολλῶν γὰρ μερόπων εἶδεν κακότητας ἀνάγνους.
Ἔσται δὲ σκοτόμαινα περὶ μέγαν οὐρανὸν αὐτὸν,
Ἀχλὺς δ' οὐκ ὀλίγη κόσμου πτύχας ἀμφικαλύψει

Δεύτερον. αὐτὰρ ἔπειτα θεοῦ φάος ἡγεμονεύσει
Ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖσιν, ὅσοι θεὸν ἐξύμνησαν.
Ἶσι θεὰ τριτάλαινα, μένεις δ' ἐπὶ χεύμασι Νείλου
Μούνη, μαινὰς ἄπακτος, ἐπὶ ψαμάθοις Ἀχέροντος,
Κοὐκέτι σου μνεία γε μένει κατὰ γαῖαν ἅπασαν.
κατὰ Σεράπιος. Καὶ σὺ Σέραπι λίθοις ἐπικείμενε, πολλὰ μογήσεις,
Κείσῃ πτῶμα μέγιστον ἐν Αἰγύπτῳ τριταλαίνῃ.
Ὅσσοι δ' Αἰγύπτου πόθον ἤγαγον εἰς σὲ, ἅπαντες
Κλαύσονταί σε κακῶς, νοῦν ἄφθιτον ἐν φρεσὶ θέντες·
Γνώσονταί σε τὸ μηδὲν ὅσοι θεὸν ἐξύμνησαν.
ονίας. Καί τις ἐρεῖ τῶν ἱερέων λινόστολος ἀνήρ·
Δεῦτε θεοῦ τέμενος καλὸν στήσωμεν ἀληθές,
Δεῦτε τὸν ἐκ προγόνων δεινὸν νόμον ἀλλάξωμεν,
Τοῦ χάριν οἳ λιθίνοις καὶ ὀστρακίνοισι θεοῖσι
Πομπὰς καὶ τελετὰς ποιούμενοι οὐκ ἐνόησαν.
Στρέψωμεν ψυχὰς, θεὸν ἄφθιτον ἐξυμνοῦντες,
Αὐτὸν τὸν γενετῆρα, τὸν ἀΐδιον γεγαῶτα,
Τὸν πρύτανιν πάντων, τὸν ἀληθέα, τὸν βασιλῆα,
Ψυχοτρόφον γενετῆρα, θεὸν μέγαν, αἰὲν ἐόντα.
Καὶ τότ' ἐν Αἰγύπτῳ ναὸς μέγας ἔσσεται ἁγνὸς,
Κεἰς αὐτὸν θυσίας οἴσει λαὸς θεότευκτος.
Κείνοισιν δώσει θεὸς ἀφθίτως βιοτεύειν.
Ἀλλ' ὅταν ἐκπρολιπόντες ἀναιδέα φῦλα Τριβαλλῶν
Αἰθίοπες, μείνωσ' Αἴγυπτον ἐλῶ τε ἀροῦσθαι,
Ἄρξονται κακότητος, ἵν' ὕστερα πάντα γένηται.

Νηὸν

Rursum deinde bonis ostendet qua sit eundum
Lux diuina viris, qui laudauere Tonantem.
Isi dea infelix, Nili remanebis ad amnem,
Sola furens mænas, permixta Acherontis arenis:
Fama nec vlla tui toto remanebit in orbe.
Tuque Serapi sedens in saxis, multa dolebis, In Serapim.
Magnaque in Ægypto infelice ruina iacebis.
Quique per Ægyptũ studuere tibi, acriter omnes
Te flebunt: sed queis illæsa in pectore mens est,
Noscent te nihil esse, Deum quicunque celebrant.
Deque sacerdotum numero quidam vir amictus Onias, Oniæ pontificis filius. Ioseph. Ant. 13.
Lino: Agedum (dicet) delubrum constituamus
Formosum. verúmque Dei: prauosque parentum
Mutemus ritus, factos cretaque petrisque
Qui coluere deos, stulti, festisque sacrisque.
Mutemus mentes: celebretur carmine nostro
Æternus genitor, pereuntis nescius æui,
Rex verus, rerum cui summa potentia, semper
Magnus, quique animas fecit, nutritor earum.
Tunc & in Ægypto templum visetur, & ingens,
Et castum, quò sacra feret coniuncta Deo gens:
Æternamque dabit Deus illis ducere vitam.
Sed cum desertis impura gente Triballis
Aethiopes tulerint simul Ægyptũ & suã arari,
Incipient cladem, quo fiant postera cuncta.

Nā tēplū tollent, quod magnū Ægyptus habebit.
In terrasque Deus duram illis depluet iram,
Vt pereant cunctique mali, cunctique nefandi.
Nec penitus deinceps parcetur finibus illis,
Quod non seruauere, Deus quod tradidit ipsis.
Ipsa minas solis vidi spleddentis in astris,
Nec non & sæuas iras in fulgure lunæ.
Parturiere (Deus permittit) sidera pugnam.
Nam longæ pugnam flammæ pro sole ferebant.
Lucifer instabat pugnæ, vrgens terga leonis.
Est etiam lunæ mutata ærumna bicornis.
Percußit iuuenis tauri neruum capricornus:
At reditum rapide capricorno taurus ademit.
Orionque iugum summotum sede remouit.
Et virgo gemino mutauit in ariete sortem:
Abdita pleias erat, zonamque draco ipse negauit.
Pisces immersi cinctum subiere leonis.
Cancer non mansit, namque Oriona timebat.
Scorpius in caudam subiit, præstante leone.
Elapsus canis est flammato solis ab igne.
Luciferi vires accendit aquarius acres.
Commotum cœlum pugnantes perculit ipsum,
Iratumque ipsos in terras præcipitauit.
Sic vada ad Oceani deiecti protinus omnem
Terram incenderunt. mansit sine sidere cœlum.

LIBER

Νηὸν γὰρ καθελοῦσι μέγαν Αἰγυπτιάδος γῆς,
Ἐν δὲ θεὸς βρέξει κατὰ γῆς δεινὸν χόλον αὖθις,
Ὥστ' ὀλέσαι πάντας τε κακοὺς, πάντας τ' ἀνόμοις.
Κοὐκέτι δὴ φειδώ τίς γ' ἔσσεται ἐν χθονὶ κείνῃ,
Ἀνθ' ὧν δὴ οὐκ ἐφύλαξαν, ὅ μιν θεὸς ἐγγυάλιξεν,
Ἠελίου φαέθοντος ἐν ἄστρασιν εἶδον ἀπειλὴν,
Ἠδὲ σεληναίης δεινὸν χόλον ἐν στεροπῇσιν,
Ἄστρα μάχην ὤδινε, θεὸς δὴ ἐπέτρεψε μάχεσθαι.
Ἀντὶ γὰρ ἠελίου μακραὶ φλόγες ἐστασίαζον,
Φωσφόρος ἔσχε † μάχης ἐπιβὰς ἐς νῶτα λέοντος, al. μά-κην.
Ἡ δὲ σεληναίης δίκερως ἠλλάξατ' οἰζὺς,
Αἰγόκερως ἔπληξε νέου Ταύροιο τένοντα,
Ταῦρος δὲ αἰγοκέρωτος ἀφήρπασε νόστιμον ἦμαρ,
Καὶ ζυγὸν ὠρίων ἀπενόσφισε μηκέτι μεῖναι,
Παρθένος ἐν κριῷ διδύμῳ ἠλλάξατο μοῖραν,
Πλειὰς δ' οὐκ ἔτ' ἔφαινε, δράκων δὲ ἠρνήσατο ζώνην,
Ἰχθύες εἰσεδύοντο κατὰ ζωστῆρα λέοντος.
Καρκίνος οὐκ ἐνέμεινεν, ἔδεισε γὰρ ὠρίωνα.
Σκορπίος οὐρὰν ἐπῆλθε διὰ δεινοῖο λέοντος. al. μά-χην.
Ἡ δὲ κύων ὤλισθεν ἀπὸ φλογὸς ἠελίοιο.
Ὑδροχόος δὲ ἐπύρωσε μένος κρατεροῖο φαεινοῦ.
Ὦρτο μὲν οὐρανὸς αὐτὸς, ἕως ἐτίναξε μαχητὰς,
Θυμωθεὶς δ' ἔρριψε καταπρηνεῖς ἐπὶ γαῖαν.
Ῥίμφα μὲν οὖν πληγέντες ἐπ' ὠκεανοῖο λοετρὰ,
Ἧψαν γαῖαν ἅπασαν, ἔμεινε δὲ ἀνάστερος αἰθήρ.

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

Ετέρας εἶναι ταῦτα δοκεῖ.

περὶ τοῦ χριστοῦ.

ΑΘΑΝΑΤΟΥ μέγαν υἱὸν ἀοίδιμον ἐκ φρενὸς αὐδῶ,
Ω θρόνον ὕψιστος γενέτης παρέδωκε λαβέσθαι,
Μήπου γεννηθέντος. ἐπεὶ κατὰ σάρκα τὸ δισσὸν
Ηγέρθη, προχοαῖς δ' ἀπολουσάμενος ποταμοῖο
Ιορδάνου, ὃς φέρεται γλαυκῷ ποδὶ κύματα σύρων.
Εκ πυρὸς ἐκ πρώτου πρῶτος θεὸς, ὅς τε καὶ ἡδὺν
al. γιγνόμενον. Πνεύματι † γινόμενον λευκαῖς πτερύγεσσι πελείης.
Ανθήσει δ' ἄνθος καθαρὸν, βρύουσι δὲ πάντα.
Δείξει δ' ἀνθρώποισιν ὁδοὺς, δείξει δὲ κελεύθους
Ουρανίους· πάντας δὲ σοφοῖς μύθοισι διδάξει.
Αξει δ' εἰς τε δίκην, καὶ πείσει λαὸν ἀπειθῆ,
Αἰνετὸν αὐχήσας πατρὸς γένος οὐρανίδαο.
Κύματα πεζεύσει, νούσους δ' ἀνδρῶν ἀπολύσει,
Στήσει τεθνεῶτας, καὶ ἀπώσεται ἄλγεα λυγρά.
Εκ δὲ μιῆς ῥίζης ἄρτου κόρος ἔσσεται ἀνδρῶν,
Οἶκος ὅταν Δαβὶδ φύῃ φυτόν. ἐν χερὶ δ' αὐτοῦ
Κόσμος ὅλος, καὶ γαῖα, καὶ οὐρανὸς, ἠδὲ θάλασσα.
Αστράψει δ' ἐπὶ γῆς, οἷόν ποτε πρῶτα φανέντα
Εἶδον ἀπ' ἀλλήλων πλευρῶν δύο γεννηθέντα.

Εσται,

Alterius hæc esse videntur.

ÆTERNI *magnum natum cano pectore ab imo,* de Christo.
Cui solum genitor tribuit supremus habendum,
Nondum progenito siquidem de corpore duplex
Extitit. est autem perlutus fluctibus amnis
Iordanis, glauco cuius pede voluitur vnda.
Et igne ex primo primus deus, qui & suauem
Spiritu factum albis alis columbæ.
Flos autem purus florebit cuncta serenans,
Ostendetque hominum generi callesque, viasque
Cœlestes: omnes sapienti voce docebit.
Iustitiam tradet, populum alliciendo vel hostem,
Cœlestis iactando genus laudabile patris.
Pacabit fluctus, a morbis eruet ægros:
Vitam defunctis reddet, pelletque dolores.
Et panis de fonte hominum satias erit vno,
Cum domus effundet stirpem Dauidica, cuius
In manibus totus mundus, tellus, mare, cœlum.
Emicabit autem in terra, qualem olim primo apparentem
Viderunt ex mutuis costis duo *illi* facti.

Tempus erit, cum ſpe tellus gaudebit alumni.

In Hierosolymam. *At ſolam Sodomæ tellus mala dira manent te.*
Nanque Dei, male ſana, tui te notio fugit,
Senſibus humanis ludentis: nempe coronam
De ſpinis illi poſuiſti, iniuria maior
Quo foret: & potum fudiſti fellis amari.
Ergo tibi ſtrages ingentes ſpiritus edet.
O lignum fœlix, in quo Deus ipſe pependit.
Nec te terra capit, ſed cœli tecta videbis,
Cum renouata Dei facies ignita micabit.

Ἔσται, ἡνίκα γαῖα χαρήσεται ἐλπίδι παιδός.
  Σοὶ δὲ μόνη Σοδομῖτι γαίῃ κακὰ πήματα κεῖται. κατὰ Ἱεροσολύμων.
Αὐτὴ γὰρ δύσφρων τὸν σὸν θεὸν οὐκ ἐνόησας,
Παίζοντ' ἐν θνητοῖσι νοήμασιν· ἀλλ' ἐπ' ἀκάνθης
Ἔστεψας στεφάνῳ, φοβερὴν δὲ χολὴν ἐκέρασας
Εἰς ὕβριν. καὶ πνεῦμα τί σοι κακὰ πήματα τεύξει.
Ὦ ξύλον, ὦ μακαριστὸν, ἐφ' ᾧ θεὸς ἐξετανύσθη.
Οὐχ ἕξει σε χθὼν, ἀλλ' οὐρανὸν οἶκον ἐσόψει,
Ἡνίκα ἀστράψῃ τὸ νέον θεοῦ ἔμπυρον ὄμμα.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ.

ΛΟΓΟΥ.

ΕΣΣΗ δὲ προφέρτη πόλεων, προφέρτη δ' ἀπολεῖ σε,
Ἀνδρῶν μὲν χήρη, βιότου δὲ πάμπαν ἀδευκής.
Δῆλε, σὺ μὲν πλεύσεις, καὶ ἐφ' ὕδατος ἄστατος ἔσσῃ.
Κύπρε, σὲ δ' ἐξολέσει γαμικῆς ποτὲ κῦμα θαλάσσης.
Σικελίη, φλέξει σε τὸ καιόμενον κατὰ σοῦ πῦρ.
Οὐδ' ἀγγέλλειν τὸ θεοῦ φοβερὸν καὶ ἐπήρατον ὕδωρ.
Νῶε τὶς ἐκ πάντων μοῦνος φυγὰς ἤλυθεν ἀνδρῶν.
Πλεύσει γῆ, πλεύσει δὲ ὔρη, πλεύσει δὲ καὶ αἰθήρ.
Ὕδωρ ἔσται πάντα, καὶ ὕδασι πάντ' ἀπολεῖται.
Στήσονται δ' ἄνεμοι, καὶ δεύτερος ἔσσεται αἰών.

κατὰ Φρυγίας.

Ὦ Φρυγίη, προφέρτη δ' ἀναλάμψεις ὕδατος ἄκρου,
Πρώτη δ' εἰς ἀσέβειαν ἀπαρνήση θεὸν αὐτὴ,
Ἄλλοις εἰδώλοις κεχαρισμένη, ὅσσα σε δειλὴ
Ἐξολέσει πολλῶν περιτελλομένων ἐνιαυτῶν.

κατὰ Αἰθιόπων.

Αἰθίοπες δύστηνοι, ὑπ' ἄλγεα οἰκτρὰ παθόντες,
Ῥομφαίαις πλήξονται ὑπὸ χρόα πεπτηῶτες.

κατὰ Αἰγύπτου.

Τὴν λιπαρὴν Αἴγυπτον ἀεὶ σταχύεσσι βρύουσαν,
Ἣν Νεῖλος νηκτοῖς ὑπὸ κύμασιν ἑπτὰ μεθύσκει,
Ἀλλήλων ἔμφυλος ἐλεῖ στάσις· ἔνθεν ἀέλπτως

Ανέρες

EX LIBRO SEPTIMO.

VRBES inter eris prima, & te prima necabit, Hæc cõ fusasũt: quorũ pars est in libro primo.
Orba viris, verum non victus vllius expers.
Dele, natabis tu, perque vndas mobilis ibis.
Cypre, maris vero te vxoria diruet vnda.
Sicilia, exuret te, qui in te exæstuat ignis.
Nec vitare Dei terrorem inamabilis vndæ.
Noe quidem venit fugiens ex omnibus vnus.
Nabit humus, nabunt montes, innabit & æther.
Omnia fluctus erit, perdentur & omnia fluctu.
Sed venti ponent, atque ætas altera surget.
O Phrygia in summas vndas tu prima micabis: In Phrygiam.
Prima deum vero pulsa pietate negabis,
Gratificans alijs simulachris perdita, quæ te
Perdent, infelix, multis voluentibus annis.
Æthiopes miseri, lugubria funera paßi, In Æthiopes
Cædentur gladijs tremefacto corpore duris.
Ægyptum pinguem, quæ semper floret aristis, In Ægyptum.
Quam refluens ebriat septeno flumine Nilus,
Perdet ciuilis prædatio. deinde repente

Eijcient non diuum homines mortalibus Apim.
Eheu Laodicea, Deum neque videris vnquã,
Et falsũm dices audax: æstuque cremabit
Te ipse Deus magnus genitus, qui sidera multa
Efficiet, mediumque axem suspendet in æthra
Ingentemque metum statuet mortalibus altam,
Vndiq; quam multo circumdabit igne columnam,
Cuius perdentur homines aspergine sontes.
Nam communis erit rex olim tempus, ibique
Placabunt homines numen, neque tristia damna
Sedabunt: quorum domus est Dauidica causa.
Conciliauit enim solium Deus ipse, deditque
Ipsi sub pedibus vero Genij dormibunt,
Quiq; pyras mõstrant, etiã qui flumina monstrãt,
Quique vrbes seruãt, etiam qui flamina mittunt.
Sed multos homines inuadet vita molesta,
Insinuans animis, humanaque pectora mutans.
Sed de stirpe nouũ cũ germen lumina soluet (sum.
Creatura, q̃ olim omnib. cibũ dedit copio-
Et hęc quidẽ circa tẽpora erunt plura, sed cũ
Cum gens Persarum regnabit bellipotentum, (alij
Protinus existent, ob sponsarum improbitatem,
Infandi thalami. nam natum mater habebit,
Inque vicem natus peccabit coniuge matre.
Filia succumbens patri (qui barbarici

Mos

Μ ἐξελάσσοισι τὸν οὐ θεὸν ἀνδράσιν ἆπιν.
Αἲ, αἲ Λαοδίκεια, σὺ δ' οὐ θεὸν οὔ ποτ' ἰδοῦσα,
Ψεύσῃ τολμηρὴ, καύσει δέ σε * κῦμα λύκοισιν — f. καυμασίῃσι
Αὐτὸς ὁ γεννηθεὶς ὁ μέγας θεὸς, ἄστρ' ὃς πολλὰ
Ποιήσει, κρεμάσει δὲ δι' αἰθέρος ἄξονα μέσον·
Στήσει δ' ἀνθρώποισι μέγαν φόβον ὕψος' ἰδέσθαι,
Κίονα μετρήσας μεγάλῳ πυρὶ, οὗ ῥαθάμιγγες
Ἀνθρώπων ὀλέσοισι γένη κακὰ δηλησάντων.
Ἔσται γάρ ποτε κοινὸς ἄναξ χρόνος, ἐνθάδε φῶτες
Ἐξιλάσσοισι θεόν γ', ἀλλ' οὐ παύσοισιν ἀνίας
Ἀχράντους. Δαβὶδ δὲ δι' οἴκου πάντα τελεῖται.
Τῷ γάρ τ' αὐτὸς ἔδωκε θεὸς * χρόνον ἐγγυαλίξας. — f. θρόνον.
Οἱ δὲ διαγγελτῆρες ὑπαὶ ποσὶ κοιμήσονται,
Οἵ τε πυρὰς φαίνουσι, καὶ οἳ ποταμοῖς φαίνουσιν,
Οἵ τ' ἄστη σώζουσι, καὶ οἳ πέμποισιν ἀήτας.
Πολλοῖς δ' αὖ χαλεπὸς βίος ἀνθρώποισιν ἐποίσει,
Ἐσδυόων ψυχαῖσι, καὶ ἀλλάσσων φρένας ἀνδρῶν.
Ἀλλ' ὅταν ἐκ ῥίζης βλαστὸς νέος ὄμματα λύσῃ,
Τὴν κλίσιν, ἥν ποτε πᾶσι τροφὴν διέδωκε προελαστήν.
Καὶ τὰ μὲν ἀμφὶ χρόνοις ἔσται πλέον· ἀλλ' ὅταν ἄλλοι
Ἄρξωνται Πέρσαι μαχίμων φύλων, αὐτίκα δεινοὶ
Ἔσπονται θάλαμοι νυμφῶν διὰ δυσνόμα φῦλα.
Ἕξει γὰρ μήτηρ ἑὸν υἱέα, καὶ πόσιν υἱὸς
Μητέρα δηλήσει· θυγάτηρ δ' ἐπὶ πατρὶ κλιθεῖσα

Βάρβαρον ὑπνώσει τοῦτον νόμον. ὕστερα δ' αὖθις
Ἐκλάμψει Ῥωμαῖος ἄρης πολλῆς ἀπὸ λόγχης,
Αἵματι δ' ἀνδρομέῳ πολλὴν χθόνα φυρήσουσιν.
Ἰταλίης δὲ πόλεμος ὅτε φλέξειεν ἐκ δορὸς ἀλκῆς.
f. ἔγχος. Λείψουσι δ' ἐπὶ γῆς χρυσῷ κεχαραγμένον * αἶθος,
Ἐκπολεμολοῦντα, φέρουσ' αἰεὶ σημεῖον ἀνάγκης.
κατὰ Τρώων. Ἔσται μὲν, ὅτε πᾶσα κακὴ καὶ δύσμοιρος οἰκτρῶς
Ἰλιὰς ἐκπίεται τάφον, οὐ γάμον, ἔνθα βαθεῖα.
Κλαύσουσι νύμφαι, ὅτι δὴ θεὸν οὐκ ἐνόησαν,
Ἀλλ' αἰεὶ καὶ τυμπάνοις καὶ κρότοις ἦχον ἔδωκαν.
κατὰ Κολοφῶνος καὶ Θεσσαλίας. Μαίνου Κολοφὼν, μέγα σοι κρέμαται φοβερὸν πῦρ.
Θεσσαλίη δύσνυμφε, σε δ' ὄψεται οὐκέτι γαῖα,
Οὐδὲ τέφρην· πλεύσει δὲ μόνη φυγὰς ἠπείροιο.
Αὐτοῖς ὢ τλῆμον σκύβαλον πολέμου λυγρὸν ἐάσῃ,
Ὠκύσι καὶ ποταμοῖς καὶ ῥομφαίῃσι πεσοῦσα.
Ὦ τλῆμόν γε Κόρινθε, σὺ δ' ἀμφ' αὐτὴν βαρὺν ἄρην
Δέξῃ δειλαίη, καὶ ἐν ἀλλήλοις ἀπολεῖσθε.
Τύρε, σὺ δ' ἡλίκα λήψῃ μόνη. εὐσεβέων γὰρ
Ἀνδρῶν χήρης εἰς ὀλίγην φανῖσα διοίσει.
Ἀσσυρίη κοίλη Φοινίκων ὕπατον ἀνδρῶν,
Οἷς ἐπιβουλομένη κεῖται βαρὴ * ιας δήμη.
Τλήμων οὐκ ἔγνως τὸν σὸν θεὸν, ὅν ποτ' ἔλουσεν
al. ἔπλαγχ. Ἰορδάνου ἐν τελάτοισι, καὶ * ἔπλατο πνεῦμα πολλῷ.

Ὃς πρὶν

Mos est) huic faciet somnos, sed posterus ipsis
Romanus mauors exurget cuspide multa,
Multamque humano fœdabunt sanguine terram.
Tunc Italus fugiet bellator cuspide victus,
Cælatumque auro florem in tellure relinquent.
* ferunt semper signum necessitatis
Porro tempus erit, cum fatis tota sinistris
Ilias haud nuptum. sed combibet improba bustum. In Troianos.
Atque ibi plorabunt nymphæ miserabile, quando
Non nouere Deum, sed semper tympana pulsu
Tangere, semper eis crepitacula plaudere cura est.
Fata regre, tibi Colophon grauis imminet ignis. In Colophonẽ.
Thessalia infelix nymphis: non amplius aut te, In Thessaliam.
Aut cinerem cernet tellus. nam sola natabis
A terra fugiens, o ærumnosa, relicta.
Et præbebis eis belli vilissima sordem,
Et rapidis fluuijs, & duro diruta ferro.
O miserãda Corinthe, grauis certamine martis
Circumdaberis, & vos mutua vulnera perdent.
Tyre, tu vero quanta accipies sola? piorũ.n.
Virorum regio es. parua claritas te differet.
Assyria Cœle Phœnicum summũ virorum
Quibus eructata iacet † † salum
Non nosti miseranda tuum, quem proluit olim
In Iordane Deum † & volitabat spiritus †

Chri-stus. *Qui prius & terra fuit, & ſtellantibus oris.*
Factus voce patris princeps, & flamine ſancto:
Corpus & indutus celer in patris euolat ædes.
At magnum cœlum tres turres condidit illi,
In quo nunc habitant genitrices numinis almæ,
Spes alacris, pietas, & dulcis relligio, quæ
Non auro gaudet, non argento, ſed honeſtis
Cultibus humanis, ſacrisque, & pectore iuſto.
Vt vero facias magno, æternoque Tonanti,
Auguſtoque, ſacrum, non thuris in igne liqueſcet
Mica tibi, nullus cultro mactabitur agnus:
Sed conſanguineo cœtu ſtipante tuorum.
Agreſtes captas in cœlum lumina tendes
Mittes cum precibus volucres: lymphæq; liquorē
Igni libabis puro, ſic voce locutus:
Qui te progenuit verbum caſtis pater vndis
Mitto pater, referat propere quæ verba, volucrē
Aſpergēs baptiſma tuū, per quē ignē apparuiſti
Nec portam claudes, ſi quis tibi venerit hoſpes
Indigus, vt fame ſe defendat, pauperieque:
Sed caput illius ſumpta conſpergito lympha.
Terque tuum venerare Deum ſic voce profatus:
Non amo diuitias, tenuisque aliquando viciſsim
Accepit tenuem, pater accipe vota ſecundus.
Orantique dabit, reſpondit vir quoque contra.

Ne

Ὃς πρὶν καὶ γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Αὐθέντης γένετο λόγῳ πατρὸς, πνεύματι δ' ἁγνῷ·
Σάρκα τε δυσάμενος, ταχὺς ἵπτατο πατρὸς ἐς οἴκους.
Τρεῖς δ' αὐτῷ πύργους μέγας οὐρανὸς ἐστήριξεν,
Ἐν τοῖς δὴ ναίουσι θεοῦ νῦν μητέρες ἐσθλαί,
Ἐλπίς τ', εὐσεβίη τε ποθεινὴ, σεβασμιοσύνη τε,
Οὐ χρυσῷ χαίρουσα, ἢ ἀργύρῳ, ἀλλὰ σεβάσμοις
Ἀνθρώπων, θυσίαις τε, δικαιοτάτων τε λογισμοῖς.
Θύσεις δ' ἀθανάτῳ μεγάλῳ θεῷ, ἠδ' ἀγερώχῳ,
Οὐ χόνδρον τήξας λιβάνου πυρὶ, οὐδὲ μαχαίρῃ
Ἀρνεῖον κόψας λασιότριχα· ἀλλ' ἅμα πᾶσιν
Οἳ τεὸν αἷμα φέρουσι, λαβὼν ἀγρίην πελειάν,
Εὐξάμενος πέμψεις, εἰς οὐρανὸν ὄμματα τείνας·
Ὕδωρ δ' ἀσπείσεις καθαρῷ πυρὶ, τοῖα βοήσας·
Ὥς σε λόγον γέννησε πατὴρ, πάτερ ὄρνιν ἀφῆκα,
Ὀξὺν ἀπαγγελτῆρα λόγων, λόγον ὕδασιν ἁγνοῖς,
Ῥαίνων σὸν βάπτισμα, δι' οὗ πυρὸς ἐξεφαάνθης.
Οὐδὲ θύρην κλείσῃς, ὅτε τίς σοι ἐπήλυδος ἄλλος
Ἥξει δεόμενος, πενίης ἐπαρυκέναι λιμῷ·
Ἀλλὰ λαβὼν κεφαλὴν τοῦδ' αἴρεος ὕδατι ῥάνας,
Εὖξαι τρὶς, τῷ σῷ δὲ θεῷ μάλα τοῖα βόησον·
Οὐκ ἔραμαι πλούτου, λιτὸς ποτὲ λιτὸν ἐδέγμην
Ἀμφαδόν· ὦ πάτερ χορηγητὴρ ἐπάκουσον.
Εὐξαμένῳ δώσει σοι, ἀπήγαγεν ἐκ τότε δ' ἀνήρ.

χριστός.

Μὴ θλίψῃς με θεοῦ ἱερὸν σέβας, οὐκ ἔστι δίκαιον
Ἁγνὸν ἀδούλωτον περὶ γύναι ἐλεγχθέν. *
Τλήμονά μου κραδίην στῆσον πάτερ, εἴς σε δέδορκα,
Εἴς σε τὸν ἄχραντον, τὸν μὴ χέρες ἐργάσαντο.

κατὰ σαρδοῦς. al. μεταλλάξῃ

Σαρδὼ νῦν σὺ βαρεῖα * μεταλλάξεις ἐς τέφρην.
Ἔσσῃ δ' οὐκέτι νῆσος, ὅταν δεκάδος χρόνος ἔλθῃ.
Ζητήσουσι πλέοντες ἐν ὕδασιν οὐκ ἔτ' ἐοῦσαν.
Ἀλκυόνες δ' ἐπὶ σοὶ οἰκτρὸν γόον αἴξουσιν.

κατὰ Μυγδονίας.

Μυγδονίη ῥηχεῖα, δυσέκβατε πυρσὲ θαλάσσης,
Αὐχήσεις αἰῶνα, καὶ αἰώνων ἀπολεῖ σε
Θερμῷ πνεύματι πᾶσα, μανήσῃ δ' ἄλγεσι πολλοῖς.

κατὰ κελτιγυᾶς.

Κελτιγυή, τὸ δὲ σὸν κατ' ὄρος, παρὰ δύσβατον ἄλπην
Ψάμμος ὅλην χώσει σε βαθὺς, φόρον οὐκέτι δώσεις,
Οὐ στάχυν, οὐ βοτάνας· πανέρημος ἔσῃ δ' ἀπὸ λαῶν
Αἰεὶ, κρυμαλέοις δὲ παχυνομένη κρυστάλλοις,
Λώβην ἐκτίσεις, ἣν οὐκ ἐνόησας ἄναγνε.

κατὰ ῥώμης.

Ῥώμη καρτερόθυμε, Μακηδονίην μετὰ λόγχην
Ἀστράψῃς ἐς ὄλυμπον. θεὸς δέ σε πάμπαν ἄπυστον
Οἰήσει, ὁπόταν δοκέῃς πολὺ κρεῖσσον ἐς ὄμμα
Ἑδραίη μίμνειν. τότε σοι τοιαῦτα βοήσω,

f. μαρμαρέον τε.

Ὀλλυμένη φθέγξῃ λαμπρὸν ποτε, * καὶ μεμύρξαι σε.
Δεύτερά σοι Ῥώμη μέλλω πάλι δεύτερα φωνεῖν.
Ἄρτι δέ σοι Συρίη τλῆμον καταδύρομαι οἰκτρῶς.
Θῆβαι δύσβουλοι ὑμῖν κακὸς ἦχος † ἐπέστη

al. ὑπέστη.

Αὐλῶν φθεγγομένων· ὑμῖν σάλπιγξ κακὸν ἦχον
Ἠχήσει

Ne me dilectum Domino caput opprime, germen
Quin potius iustũ, immaculatũ, & suscipe sanctũ.
Confirma miserum mihi cor pater, intueor te,
Inuiolatum te, quem non fecit manus vlla.
Sardo nunc grauis in cineres conuersa iacebis, In Sardo.
Insula iam nec eris, decados cum venerit æuum.
Nautaque te nusquam existentẽ quæret in vndis,
Alcyonesque tuum flebunt lachrymabile funus.
Aspera Mygdonie, specula insuperata profundi, In Mygdonien.
Omnem per seriem seclorum tota senesces,
Perdita feruenti vento, lymphata dolore.
Gallia difficiles quæ montibus accolis alpes, In Galliam.
Omnis arenarum cumulis operibere. nec iam
Fruges, aut segetes paries, herbasve: sed omni
A populo deserta, gelu glacieque rigebis
Æternum, culpamque lues quam perdita nescis.
Roma ferox animi, post fracta Macedanis arma In Romam.
Fulgure perstringes cœlum. sed te Deus omni
Robore priuabit, cum firma videberis esse
In primis. at tunc tibi talia vociferabor:
Perspicuum periens olim clarumque sonabis.
Plura quidem dictura tibi sum Roma deinceps.
At nunc te Syria infelix miserabile ploro.
Thebæ inconsultæ, vobis sonus horridus instat
Vocalis litui: vobis sonitum tuba tristem

Emittet, terramque perire videbitis omnem.
Eheu infelix, eheu mare perfidiosum,
Omne vorax ignis te perdet: tu sale gentes.
Tantus enim terris insaniet ignis, aquæ vis
Quanta fluit, terram delebit funditus, vret
Montes, siccabit fontes, fluuiosque cremabit.
Mundus erit iã non mundus, populique peribunt,
Heu miseri ardentes, & cœlum suspicientes,
Cœlum non astris rutilum, sed ab igne laborans.
At non perdentur subito: sed corpora sensim
Tabescent, animi totos vrentur in annos.
Sẽper male-examinatam Dei legẽ videbunt
Non reiiciendam esse. coacta igitur terra
Quemcumque audax Deum susceperit aras
Mẽtita, fumũ aũt p ęthera dolores ponentẽ.
In primis autem augentur, qui nomine lucri
Turpia prædicent, augentes tempus acerbum.
Hebræi sane sciderint cum tergus ouile,
Mendaces referent, quæ non sunt dicere iussi:
Verba quidem dantes, facientes lucra dolorum.
Qui mores vertent, nec iusti pellicientur,
Quique Deum plane sincero pectore placant.
Vltimi temporis felicitas. *Tertia sed cum sors vertentes duxerit annos,*
Octauo primo mundus spectabitur alter,
Nox incredibili caligine longa manebit.
Tunc

Ἠχήσει, ὄψεσθε δ' ἀπολλυμένην χθόνα πᾶσαν.
Αἲ, αἲ σοὶ τλῆμον, αἲ αἲ κακόθυμε θάλασσα.
Βρωθήσῃ πυρὶ πᾶσα, καὶ ἐξολέσεις λαὸν ἅλμῃ.
Ἔσται γάρ τε τοσοῦτον ἐπὶ χθονὶ μαινόμενον πῦρ,
Ὅσσον ὕδωρ ῥεύσει, καὶ ἐξολέσει χθόνα πᾶσαν.
Φλέξει ὄρη, καύσει ποταμούς, πηγὰς δὲ κενώσει.
Ἔσται ὁ κόσμος ἄκοσμος ἀπολλυμένων ἀνθρώπων.
Καιόμενοι δὲ κακῶς, τότε τλήμονες ἐμβλέψουσιν
Οὐρανὸν οὐκ ἄστροις, ἀλλ' ἐν πυρὶ κεκμηῶτα.
Οὐ γὰρ θοῶς ὀλέκονται, ἀπολλύμενοι δ' ὑπὸ σαρκῶν,
Πνεύματι καιόμενοι εἰς αἰώνων ἐπαυγεῖς.
Αἰεὶ δυσβαστάνιστα θεοῦ νόμον εἰδήσουσιν,
Οὐκ ἀπάφητον ἐόντα. βιαζομένη δ' ἄρα γαῖα,
Ὅν τινα τολμήσασα θεὸν * ἐπεδέξατο βωμούς, al. ἐπεδείξατο.
Ψευδομένη, καπνὸν γὰρ δι' αἰθέρος ἄγγεα θέντα.
Κεῖνοι γὰρ τλήσονται ἄγαν πόθον, οἳ διὰ κέρδος
Αἰσχρὰ προφητεύουσι, κακὸν χρόνον ἀνδαίνοντες.
Οἱ μὲν δασσάμενοι προβάτων λασιότριχα ῥῖνα,
Ἑβραῖοι ψεύσονται, ὃ μὴ γένος ἔλαχον αὐτοί.
Ἀλλὰ λόγοις λαλέοντες ἐπ' ἄγγεσι κερδαντῆρες,
Οἳ βίον ἀλλάξουσιν, κοὐ πείσουσι δικαίους,
Οἵ τε θεὸν * πάμπυστα διὰ φρενὸς ἱλάσκονται. al. πάμπιστα ἐσχάτου χρόνου εὐδαιμονία.
Ἐν γὰρ τρίτῳ κλήρῳ περιτελλομένων ἐνιαυτῶν,
Ὀγδοάτης πρώτης ἄλλος πάλι κόσμος ὁρᾶται.
Νὺξ ἔσται πάντη μακρὴ καὶ ἀπειθής. *

Καὶ τότε μὲν θείου ἀσεβήσεται ὀδμή,
Ἀγγελοῦσα φόνους ὁπότ᾽ ἂν κεῖνοι ἀπόλωνται
Νυκτί τε καὶ λιμῷ, τότε γεννήσει καθαρὸν νοῦν
f. δὲ γένος τὸ σὸν ὡς. Ἀνθρώπων, στήσει * δὲ τὸ γένος, ὡς πάρος ἦν σοι.
Οὐκ ἔτι τὶς κόψει βαθεῖαν αὔλακα γυρῷ ἀρότρῳ,
Οὐ βόες ἰθυντῆρα κάτω βάψουσι σίδηρον.
Κλήματα δ᾽ οὐκ ἔστ᾽, οὐδὲ στάχυες, ἀλλ᾽ ἅμα πάντες
Μάνναν τὴν δροσερὴν λευκοῖς ὑπ᾽ ὀδοῦσι φάγονται.
f. θεὸς ὅς τε. Σὺν δ᾽ αὖθις ἔσται τότε καὶ * θεὴ, ὥς τε διδάξει
Ὡς ἐμὲ τὴν λυγρήν. ὅσα γὰρ κακὰ πρόσθεν ἔρεξα,
Εἰδυῖ᾽, ἄλλα τε πολλὰ κακῶς ἐπόνησ᾽ ἀμελοῦσα;
Μυρία μέν μοι λέκτρα, γάμος δ᾽ οὐδεὶς ἐμελήθη·
Πᾶσι δ᾽ ἐγὼ πανάπιστος ἐπήγαγον ἄγριον ὅρκον.
Δευομένους ἀπέκλεισα, καὶ ἐν προσμολῇσιν ἰοῦσα,
Ἴκελον εἰς αὐλῶνα, θεοῦ φάτιν οὐκ ἐνόησα.
f. βρώσιες. Τοὔνεκα πῦρ μ᾽ ἔφαγεν, καὶ * βρώσεως οὐδὲ γὰρ αὐτὴ
Ζήσομαι, ἀλλ᾽ ὀλέσει με κακὸς χρόνος, ἔνθα τάφον μοι
Ἄνθρωποι τεύξουσι, ἐπερχόμενοί με θαλάσσῃ,
Καί με λίθοις ὀλέσουσιν. ἐπεί μοι γὰρ πατρὶ λαλοῦσα
Υἷα φίλον μετέδωκε. βάλοιτέ με βάλλετε πάντες.
Οὕτω γὰρ ζήσω, καὶ ἐς οὐρανὸν ὄμματα πήξω.

ΛΟΓΟΣ

Tunc exhalabit teterrima ſulphuris aura,
Nũcia cladis:eis fame dehinc,& nocte peremptis,
Tunc hominum gignet puras in pectore mentes, Vltimi temporis felicitas.
Reſtituetque genus,fuit vt tibi tempore priſco.
Iam nullus ſulcos curuo proſcindet aratro,
Terra nec a bubus ferro ſcindetur acuto.
Nec ſpicæ,nec erunt ſarmenta,ſed omnibus vna
Roſcida manna ſimul mandetur dentibus albis.
Nec Deus abfuerit illis,qui cuncta docebit,
Vt ſceleratam me.nam quæ ſcelera ante patraui.
Prudens,& ſtudio peccandi perdita feci?
Mille mihi lecti,connubia nulla fuerunt,
Iureque iurando quoſuis periura ligaui.
Excluſi tenues,& per moliſsima rura
Quoſlibet admiſi,magni ſecura Tonantis.
Propterea igni ſum conſumpta,æuoque,nec ipſa
Viuam,ſed perdet durum me tempus,ibique
Cõſtituent homines buſtum mihi. poſteri at vndis,
*Me periment ſaxis **
Charum dat natum:me cædite cædite cuncti,
Sic etenim viuam,atque in cœlum lumina figam.

LIBER OCTAVVS.

TERRIBILES toti mundo diuinitus iras
Postremi secli venturas tēpore pando,
Omnibus humanis effando futura per vrbes,
Ex quo collapsa turri discrimina linguæ
Sumpserunt hominum, variatio munere vocum.
Principio Aegypti, Persarum postea regnum,
Medūque, Aethiopumque, ac Aßiriæ Babylonis:
Deinde Macedoniæ fastus effata minaces,
Italiæ imperium. *Italiæ regnum clarum dirumque recludo,*
Extremum pariet quod mundo tristia multa,
Conatusque hominum consumet totius orbis,
Occiduasque feros reges perducet in oras,
Et leges ponet populis, & cuncta domabit
Sed mola postremo pinset diuina farinam.
Omnia tunc ignis perdet, vertetque minutum
In cinerem, celsos montes, & corpora cuncta.
Sola est causa mali cunctis dementia habendi.
Nam fallacis erit auri argentique cupido.
Nil etenim censent homines præstantius istis,
Non lumen solis, non cœlum, non maris æquor,
Non vastam terram, quæ procreat omnia: non qui

ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

ΕΡΧΟΜΕΝΗΣ μεγάλης ὀργῆς ἐπὶ κόσμον ἀπειθῆ
Ὕστατον εἰς αἰῶνα θεοῦ μηνύματα φαίνω,
Πᾶσι προφητεύουσα κατὰ πόλιν ἀνθρώποισιν,
Ἐξ ὅτε δὴ πύργος τ' ἔπεσε, γλῶσσαί τ' ἀνθρώπων
Εἰς πολλὰς θνητῶν ἐμερίσθησαν διαλέκτους.
Πρῶτα μὲν Αἰγύπτου βασιλήιον, εἶτα δὲ Περσῶν,
Μήδων, Αἰθιόπων τε, καὶ Ἀσσυρίης Βαβυλῶνος,
Εἶτα Μακηδονίης τῦφον μέγαν αὐδήσασα,
Πέμπομαι εἰς Ἰταλῶν κλεινὴν βασιλείαν ἄθεσμον,
Ὑστάτιον πᾶσι δείξει κακὰ πολλὰ βροτοῖσι,
Καὶ πάσης γαίης ἀνδρῶν μόχθους δαπανήσει.
Ἄρξει δ' ἀκμήτοις βασιλεῦσιν ἐθνῶν ἐπὶ δυσμάς,
Καὶ θεσμοὺς θήσει λαοῖς, καὶ πάνθ' ὑποτάξει.
Ὀψὲ θεοῦ μύλοι ἀλέουσι δ' λεπτὸν ἄλευρον.
Πῦρ τότε πάντ' ὀλέσει, καὶ λεπτὸν χοῦν ἀποδώσει,
Ὑψικόμων ὀρέων κορυφὰς καὶ σαρκὸς ἁπάσης.
Ἀρχὴ πᾶσι κακῶν φιλοχρημοσύνη καὶ ἄνοια.
Χρυσοῦ γὰρ δολίοιο καὶ ἀργυρίου πόθος ἔσται.
Οὐδὲν γὰρ τούτων θνητοὶ μεῖζον προέκριναν,
Οὐ φάος ἠελίου, οὐκ οὐρανὸν, οὐδὲ θάλασσαν,
Οὐ γαῖαν πλατύνωτον, ὅθεν φύουσιν ἅπαντα·

Οὐ τὸν πάντα διδόντα θεὸν, γενήτορα πάντων·
Οὐ πίστιν τούτων καὶ εὐσεβίην προέκριναν.
al. προοδηγοί. Πηγὴ δυσσεβίης, καὶ ἀταξίας † προοδηγός,
Μηχανίης πολέμων, εἰρήνης ἐχθρὰ τ' ἄνοια,
f. ἐχθραίνουσα † Ἐχθραίνοντα τέκνοις γονέας, καὶ τέκνα γονεῦσι.
Κ' οὐδὲ γάμος ἅμα χρυσῷ ὅλως ποτὲ τίμιος ἔσται.
Γαῖα θ' ὅρους ἕξει, καὶ φρουροὺς πᾶσα θάλασσα,
Πᾶσι μεριζομένη δολίως τοῖς χρυσὸν ἔχουσιν,
Ὡς αἰῶσι θέλοντας ἔχειν πολυθρέμμονα γαῖαν.
Πορθήσουσι πένητας, ἵν' αὐτοὶ πλείονα χώρην
Περιποιήσαντες, ἀλαζονίῃ καταδουλώσωσι.
Κ' εἰ μὴ γαῖα πέλωρος ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Τὸν θρόνον εἶχε μακρὰν, οὐκ ἦν ἴσον ἀνδράσι φέγγος,
Ἀλλ' ἀγοραζόμενον χρυσῷ πλουτοῦσιν ὑπῆρχε,
Καὶ πτωχοῖς αἰῶν' ἕτερον θεὸς ἡτοίμαζεν.
ῥώμης τέλος. Ἥξει σοί ποτ' ἄνωθεν ἴση, ὑψαύχενε Ῥώμη,
Οὐράνιος πληγὴ, καὶ κάμψεις αὐχένα πρώτη,
Κἀξεδαφισθήσῃ, καὶ πῦρ σε ὅλην δαπανήσει,
Κεκλιμένην ἐδάφεσσιν ἑοῖς· καὶ πλοῦτος ὀλεῖται,
Καὶ σὰ θέμεθλα λύκοι καὶ ἀλώπεκες οἰκήσουσι.
Καὶ τότ' ἔσῃ πανέρημος ὅλως, ὡς μὴ γεγονυῖα.
Ποῦ τότε παλλάδιον, ποῖός σε θεὸς διασώσει,
Χρυσοῦς, ἢ λίθινος, ἢ χάλκεος; ἢ τότε ποῦ σοι
Δόγματα συγκλήτου; ποῦ Ῥείης, ἠὲ Κρόνοιο,
Ἠὲ Διὸς γενεὴ, καὶ πάντων ὧν ἐσεβάσθης

Δαίμονας

Donat cuncta Deum, genitorem totius orbis:
Non fidei, non plus tribuunt pietatis amori.
Impietatis fons, perturbandi ordinis autor,
Belli causa, hostis pacis, dementia habendi:
Quæ patribus natos, patres inimicat alumnis.
Connubiis nec honos, auro præsente, manebit.
Terra omnis metas, custodes æquor habebit,
Omnibus astute diuisa scatentibus auro,
Vt terram semper videantur velle tenere.
Diripient tenues, vt agris maioribus ipsi
Quæsitis, illos cogant seruire superbi.
Quod nisi terra procul cœli stellantis ab oris
Sed remota foret, non lux foret omnibus æqua,
Sed quæsita auro solis locupletibus esset,
Pauperibusque aliũ mundum Deus ipse pararet. Romæ ruina.
Par tibi de cœlo, sublimis vertice Roma,
Adueniet clades, & flexo vertice prima
Complanaberis, & tota absumeris ab igni,
In tua deuergens sola: diuitiæque peribunt,
Inque tuis degent vulpesque lupique ruinis.
Tunc deserta, quasi nunquam sis nata iacebis.
Tunc vbi Palladium? quis te Deus asseret auro,
Aereue, vel saxo factus? consulta senatus
Tunc vbi sunt? vbi Rheæ, Saturnique propago,
Aut Iouis? & quorum tot religiosa colebas

Manes exanimos, ſimulachraque luce carentum?
(Infelix quorum ſe iactat Creta ſepulchris)
Sedibus exornans vita ſenſuque carentes?
Sed tibi cum reges fuerint ter quinque potentes,
A quibus occaſus mundi ſubigetur, & ortus,
Adrianus. *Rex erit albenti galea, qui nomen habebit*
Vicini Ponti: mundum pede viſet iniquo,
Munera conquiret, magnum auri pōdus habebit,
Nec non inuiſi argenti plus congeret, atque
Detectum ſoluet: myſteria cuncta tenebit
Arcani magici: puerum monſtrabit & ipſum
Eſſe Deum: tollet, ſancte quæcunque coluntur,
A capite erroris cunctis arcana recludet.
Ex illo tempus flendum, quia reſte peribit.
Præque potens populus, vrbs corruet, inquiet olim,
Noſcens continuo venturum tempus acerbum.
Tunc tua lugebunt triſtiſsima fata videntes,
Et miſeram ſortem, patres, natique tenelli,
Eheu lugebunt mœſtas ad Tybridis vndas.
Poſt hunc regnabunt tres vltima tempora habētes,
Implebuntque Dei cœleſtis nomina, cuius
Imperium nunc eſt, & tempus in omne manebit.
Vnus ſane æui plenus diu ſceptra tenebit,
Rex nimis infœlix, qui totius in ſua tecta
Congeret orbis opes, ſeruans. vt quando redibit

Δαίμονας ἀψύχους, νεκρῶν εἴδωλα καμόντων·
Ὧν Κρήτη καύχημα τάφου ἡ δύσμορος ἕξει,
Θρησκεύουσα θρόνοισιν ἀναισθήτοις νεκύεσσιν.
Ἀλλ' ὅτε (σοι βασιλεῖς χλιδανοὶ τρεῖς πέντε γένωνται),
Κόσμον δουλώσαντες ἀπ' ἀντολίης μέχρι δυσμῶν,
Ἔσσετ' ἄναξ πολιόκρανος, ἔχων πέλας οὔνομα πόντου, Ἀδριανός
Κόσμον ἐποπτεύων μιαρῷ ποδί, δῶρα πορίζων,
Χρυσὸν μὲν πάμπλειστον ἔχων, καὶ ἄργυρον † ἐχθρὸν f. ἐχθρῶν
Πλείονα συλλέξας, καὶ γυμνώσας ἀναλύσει,
Καὶ μαγικῶν ἀδύτων μυστήρια πάντα μεθέξει,
Παῖδα θεὸν δεικνύσει, ἅπαντα σεβάσματα λύσει,
Κἀξ ἀρχῆς τὰ πλάνης μυστήρια πᾶσιν ἀνοίξει.
Αἴλινος ἔκποτε καιρός, ὅτι λῖνος αὐτὸν ὀλεῖται.
Καί ποτε δῆμος ἐρεῖ μέγας ὢν κράτος, ἄστυ πεσεῖται,
Εἰδὼς εὐθὺ τὸ μέλλον ἐπερχόμενον κακὸν ἦμαρ.
Καὶ τότε πενθήσουσιν ὁμοῦ, τὴν σὴν προβλέποντες
Οἰκτροτάτην μοῖραν πατέρες, καὶ νήπια τέκνα.
Αἲ αἲ θρηνήσουσι λυγραῖς παρὰ Θύμβριδος ὄχθαις.
Τὸν μετὰ τρεῖς ἄρξουσι πανύστατον ἦμαρ ἔχοντες,
Οὔνομα πληρώσαντες ἐπουρανίοιο θεοῖο,
Οὗ τὸ κράτος νῦν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ἁπάντας.
Εἷς μὲν πρέσβυς ἐών, σκήπτρων ἐπὶ πουλὺ κρατήσει, Τιβέριος.
Οἰκτρότατος βασιλεύς, ὃς χρήματα κόσμου ἅπαντα
Δώμασιν ἐγκλείσει τηρῶν, ἵν' ὅταν γ' ἐπανέλθῃ Νέρων.

Ἐκ περάτων γαίης ὁ φυγὰς μητροκτόνος ἐλθὼν,
Ταῦτ' ἅπασι διδοὺς πλοῦτον μέγαν Ἀσίδι θήσῃ.
Καὶ τότε πενθήσεις πλατυπόρφυρον ἡγεμονήων
Φᾶρος ἐκδυσαμένη, καὶ πένθιμον εἷμα φοροῦσα.
Ὦ βασιλεῦ μεγάλαυχε, Λατινίδος ἔκγονε Ῥώμης,
Οὐκέτι σοι τῆς σῆς μεγαλαυχενίης κλέος ἔσται,
Οὐδ' ὀρθωθήσῃ ποτὲ δύσμορος, ἀλλὰ κλιθήσῃ.
Καὶ γὰρ ἀετοφόρων λεγεώνων δόξα πεσεῖται.
Ποῦ τότε σοι τὸ κράτος: ποία γῆ σύμμαχος ἔσται,
Δουλωθεῖσα τεαῖς ματαιοφροσύνῃσιν ἀθέσμως;
Πάσης γὰρ γαίης θνητῶν τότε σύγχυσις ἔσται,
Αὐτὸς παντοκράτωρ ὅταν ἐλθὼν βήμασι κρίνῃ
Ζώντων καὶ νεκύων ψυχὰς, καὶ κόσμον ἅπαντα.
Κοὔτε γονεῖς τέκνοισι φίλοι, οὐ τέκνα γονεῦσιν
Ἔσσονται, διὰ δυσσεβίην καὶ θλίψιν ἄελπτον.
Ἐκτοτέ σοι βρυγμὸς, καὶ σκορπισμὸς, καὶ ἅλωσις,
Πτῶσις ὅταν ἔλθῃ πόλεων, καὶ χάσματα γαίης.

Ἀσκληπιὸς εἰς ῥώμην μετενεχθείς.

Πυρφόρος ὥστε δράκων, ὁπόταν ἐπὶ κύμασιν ἔλθῃ,
Γαστέρι πλῆθος ἔχων, καὶ θλίψῃ σοῖο τὰ τέκνα,
Ἐσσομένου λιμοῦ τε καὶ ἐμφυλίου πολέμοιο,
Ἐγγὺς μὲν κόσμου τὸ τέλος, καὶ ἔσχατον ἦμαρ,
Καὶ δοκίμοις κλητοῖς κρίσις ἀθανάτοιο θεοῖο.

κατὰ ῥώμης.

Πρῶτα δὲ Ῥωμαίων ἀπαραίτητος χόλος ἔσται·
Αἱμοπότης καιρὸς, καὶ δύστηνος βίος ἥξει.
Αἲ αἲ σοι Ἰταλὴ χώρη, μέγα βάρβαρον ἔθνος,

Οὐκ

Extremo cæſor matris fugitiuus ab orbe Nero.
Omnibus has donans, Aſiam locupletet abunde.
Tum tu purpureo imperij nudata nitore
Flebis, & in pullo luctus iterabis amictu.
O rex iactator, Roma prognate Latina,
Iam tuus haud fama faſtus celebrabitur vlla,
Proſtratuſq; ſemel nunquam miſerande reſurges.
Gloria namque cadet geſtātum aquilas legionum.
Quo tibi tunc vires? quæ te armis terra iuuabit,
Per te nequicquam ſeruire coacta, ſceleſte?
Nam genus omne hominum toto turbabitur orbe,
Cum pater omnipotens veniet, ſolioque ſedebit,
Vt viuos, functoſque, vt totum iudicet orbem.
Tum nec amicus erit nato pater, ipſeue patri
Filius, ob ſubitos caſus, atque impietatem.
Ex illo excidium, gemituſque, fugaſque maneto,
Oppida quando ruent, & tellus edet hiatus.
Ignifer ergo draco liquidis cum venerit vndis, Æſculapius Romã aduectus.
Prolixo cum ventre, tuoſque fouebit alumnos
Inſtantis famis & ciuilis tempore belli:
Tum finis mundi, tum lux extrema propinquat,
Iudiciumque Dei æterni lectiſque, probiſque.
Sed Romæ præcedet ineluctabilis ira: In Romam.
Infelix vita adueniet, tempuſque cruentum.
Eheu† immanis regio, gens barbara valde, Italiæ.

Non animaduertis nuda vnde, indignaque
Veneris in lumen, repetas vt rursus eundem
Nuda locum, postremo in ius ventura seuerum
Vt iura exercens iniuste †
Sola giganteis manibus, quaqua patet orbis,
Delapsa ex alto terris habitabis in imis,
Sulphureq;, & naphtha, multoq; bitumine, & igni
Vanesces, & eris cinis ardens tempus in omne.
Quisquis & aspiciet, lugubres audiet istinc
Planctus, inque Orco dentes stridore crepantes,
Et te dira tuis tundentem pectora pugnis.
Illic diuitibus par nox est, pauperibusque
Omnibus. e terra nudi, nudi sub eandem.
Crescentis vitæ tempus mox exitus aufert.
Nullus seruus ibi, non est herus, atque tyrannus,
Non rex, non tumidus ductor, non legibus vtens
Orator, non qui discernat iurgia princeps.
Non fuso recalet libantibus ara cruore.
*Tympana non resonant, non cymbala **
Tibia multifori non turbat pectora cantu,
Non lituus forma tortos imitante dracones,
Non quæ barbarico sonitu tuba nunciat arma:
Non comes ebrietas luxus, non fœda libido:
Non citharæ sonitus, non sunt commenta malorũ:
Non vis, non varie se versans ira, nec enses
Sunt

Οὐκ ἐνόησας, ὅθεν γυμνὴ καὶ ἀνάξιος ἦλθες
Πρὸς φάος ἠελίοιο, ἵν' εἰς αὐτὸν πάλι χῶρον
Γυμνὴ χωρήσῃς, καὶ ὕστερον εἰς κρίσιν ἔλθῃς,
Ὡς ἀδίκως κρίνουσά τε χερσὶ γλυπτείῃσι
μούνη κατὰ κόσμον ἄπαντα;
Ἐξ ὕψους ἐλθοῦσα, κατοικήσεις ὑπὸ γαῖαν,
Νάφθα, καὶ ἀσφάλτῳ, καὶ θείῳ, καὶ πυρὶ πολλῷ
Ἐξαφανισθήσῃ, καὶ ἔσῃ κόνις αἰώνεσσιν
Αἰθομένη. καὶ πᾶς ὁ βλέπων, μυκηθμὸν ἀκούσει
Πένθιμον ἐξ ἀΐδαο μέγαν, καὶ βρυγμὸν ὀδόντων,
Καὶ ταῖς σαῖς παλάμαις ἄθεα στήθη παταγοῦσαν.
Πᾶσιν ὁμοῦ νὺξ ἐστὶν ἴση, τοῖς πλοῦτον ἔχουσιν,
Καὶ πτωχοῖς. γυμνοὶ δ' ἀπὸ γῆς, γυμνοὶ πάλιν εἰς γῆν,
Αὔξοντες λήγουσι βίου χρόνον ἐκτελέσαντες.
Οὐδεὶς δοῦλος, ἐκεῖ, οὐ κύριος, οὐδὲ τύραννος,
Οὐ βασιλεῖς, οὐχ ἡγεμόνες, μάλα τῦφον ἔχοντες,
Οὐ νομικὸς ῥήτωρ, οὐκ ἄρχων χρήμασι κρίνων.
Οὐ θυσιῶν σπονδαῖς ἐπὶ βωμοῖς αἷμα χέουσι.
Τύμπανον οὐκ ἠχεῖ, οὐ κύμβαλον *
Οὐκ αὐλὸς πολύτρητος, ἔχων τε φρενόβλαβον αὐδήν;
Οὐ σκολιοῦ σύριγμα φέρον μίμημα δράκοντος,
Οὐ σάλπιγξ πολέμων ἀγγέλτειρα βαρβαρόφωνος.
Οὐ κώμοις μεθύοντες ἀθέσμοις, οὐχὶ χορείαις
Οὐ φθόγγος κιθάρης, οὐ μηχανίη κακοεργός
Οὐκ ἔρις, οὐκ ὀργὴ πολυποίκιλος, οὐδὲ μάχαιρα.

Εστι παρὰ φθιμένοις ἀλλ' αἰὼν κοινὸς ἅπασι,
Κλειδοφύλαξ εἱρκτῆς μεγάλης ἐπὶ βῆμα θεοῖο,
f. λιθί-νοις τ' ἀργυ-ρέοις τε. Χρυσοῖς τε ξοάνοισι, † ἀργυρέοις, λιθίνοισιν.
Ωραῖαι γίνεσθε, ἵν' ἔλθητ' εἰς πικρὸν ἦμαρ,
Σὴν πρώτην κόλασιν Ρώμη καὶ βρυγμὸν ὁρῶσα,
Κοὐκέτι σοι δούλειον ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θήσει,
Οὐ Σύρος, οὐχ Ελλην, οὐ βάρβαρος, οὐκ ἔθνος ἄλλο.
Εκπορθηθήσῃ, κἀκ περαιωθήσῃ ὅσ' ἔπραξας,
Δώσεις τ' οἰμώξασα φόβῳ, μέχρι πᾶν ἀποτίσεις·
Καὶ σὺ θρίαμβος ἔσῃ κόσμῳ, καὶ ὄνειδος ἁπάντων.
Εκτοτε δ' αὖ Λατίνων ἔκτη γενεῶν βασιλήων.
Υστάτιον βίον ἐκτελέσει, καὶ σκῆπτρα παραλείψει.
Τῆς αὐτῆς γενεῆς ἕτερος βασιλεὺς βασιλεύσει,
Ος πάσης γαίης ἄρξει, καὶ σκῆπτρα κρατήσει·
Αρξει δ' εὐσεβέεσσι, θεοῦ βουλαῖσι μεγίστου,
Παῖδες καὶ παίδων τούτου γενεὴ ἀσαλεύτων.
Ως γὰρ θέσφατόν ἐστι περιπλομένοιο χρόνοιο.
Οππόταν Αἰγύπτου βασιλεῖς τρεῖς πέντε γένωνται,
Ενθεν ὅταν φοίνικος ἐπέλθῃ πενταχρόνοιο,
Ηξει πορθήσων λαῶν γένος ἄκριτα φῦλα,
Εβραίων ἔθνος, τότ' ἄρης ἄρεα προνομεύσει,
Ρωμαίων ὑπέροπλον ἀπειλὴν αὐτὸς ὀλέσσει.
Ωλετο τῆς Ρώμης ἀρχὴ τότε τηλεθόωσα,
Αρχαίη πολέεσσι περικτιόνεσσιν ἄνασσα.
f. οἰκή-σεις. Οὐκέτι † νικήσεις τὸ πέδον Ρώμης ἐριθήλου,

Οππόταν

Sunt vita functis, commune sed omnibus æuum.
Clauiger ad solium diuinum carceris alti,
Et signis auro, argento, saxoue politis.
Pulchræ estote, diem quo pertingatis acerbum.
Roma tuas primas cernens pœnas, fremitumque,
Nec tibi iam seruile iugum ceruice subibit (quis.
Aut Syrus, aut Græcus, vel barbarus, aut alius
Excindere, luesque quod vnquam cūque patrasti,
Et trepidans, donec persolueris omnia, flebis:
Tuque triumphus eris mundo, tu dedecus orbis.
Ex illo sexta defuncti ætate Latini
Reges postremum viuent, & sceptra relinquent.
In gentem sed rex alius regnabit eandem,
Qui subiget terras omnes, & sceptra tenebit,
Marte suo regnans (ea numinis alma voluntas)
Succedetque eius stirps inconcussa nepotum.
Nam sic in fatis fixum est vertentibus annis.
Ægyptus reges postquam ter quinque crearit,
Illinc cū Phœnicis aduenerit quini tēporis
Ad gentes veniet diuersas depopulandum
Hebræam gentem: tunc mauors marte premetur.
Is Romanorum perfringet tela, minasque.
Interiit florens Romana potentia quondam,
Vrbibus hinc atque hinc positis regina vetusta.
Non iam Romanū lætum agrū deinde domabis:

Ex Aſia quando veniet cum marte potenti.
Omnibus his factis veniet ſublimis in vrbem.
Porro quater decies complebis, terque trecentos
Annos, atque octo, cum te pertingere metam
Triſtia fata, tuo completo nomine, cogent.
Hei mihi, quando illud tempus miſeranda videbo?
Roma tui quandoque, Latinis ſed mage cunctis
Comeſſatur conſilio * occulto puerperio
Ex Aſia terra Troiæ portante quadriga,
Exardens animo. ſed poſtquam ruperit Iſthmum,
Aſpiciens omnes pelagus traiectus eundo,
Nigro inuadetur tunc beſtia magna cruore.
Edidit & canis in paſtorum damna leonem.
Sceptra adimēt autē, quin & penetrabit in Orcū.
Et Rhodijs veniet clades poſtrema, ſed ingens.
Et Thebas manet exitium miſerabile tandem.
Ægyptuſque ducum vitio, culpaque peribit.
Et qui tum fugiet caſus mortalis acerbos,
Is vir erit felix, is terque quaterque beatus.
Roma ruet. Delus nuſquam deleta patebit.
Fiet arena Samus. *
Poſtremo Perſas quoque tangent funera tandem.
Ob tumidos faſtus iniuria cuncta peribit.
Tunc ſceptrum caſtus rex totius orbis habebit
Perpetuo, in vitam reuocatis lumine caſsis.

Romaque

Οππότην δ' ἐξ Ασίης κρατέων ἔλθη σὺν ἀρῆϊ·
Ταῦτα δὲ πάντ' ἔρξας, ἥξει κρίπισθεν ἐς ἄστυ.
Τρὶς δὲ τριηκοσίους καὶ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ
Πληρώσεις λυκάβαντας, ὅταν σοι δύσμορος ἥξῃ
Μοῖρα, βιαζομένη, τεὸν οὔνομα πληρώσασα.
Οἴμοι ἐγὼ τριτάλαινα, πότ' ὄψομαι ἦμαρ ἐκεῖνο,
Σεῖο ποτὲ Ρώμη, πᾶσιν δὲ μάλιστα Λατίνοις;
Κωμάζει βουλαῖσι τὴν ἐγκρυφίαισι λοχείαις, *
Ασσίδος ἐκ γαίης ἐπὶ Τρωϊκὸν ἅρμ' ἐπιβαίντα,
Θυμὸν ἔχων αἴθωνος. ὅταν δ' ἰσθμὸν διακόψῃ,
Παπταίνων ἐπὶ πάντας ἰὼν, πέλαγος διαμείψας,
Καὶ τότε θῆρα μέγαν μετελεύσεται αἷμα κελαινόν.
Τὸν δὲ λέοντα ἔδωκε κύων ὀλέκοντα νομῆας.
Σκῆπτρα δ' ἀφαιρήσουσι, καὶ εἰς ἀΐδαο περήσει.
Ηξει καὶ Ροδίοις κακὸν ὕστατον, ἀλλὰ μέγιστον.
Καὶ Θήβαισι κακή γε μένει μετόπισθεν ἅλωσις.
Αἴγυπτος δ' ἀπολεῖται ὑφ' ἡγεμόνων κακότητος.
Ως δὲ καὶ οἳ μετόπισθ' ἔφυγον βροτοὶ αἰπὺν ὄλεθρον,
Τρὶς μακάριστος ἔσω, καὶ τετράκις ὄλβιος ἀνήρ.
Εσται καὶ Ρώμη ῥύμη, καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ Σάμος ἄμμος *
Υστερον αὖ καὶ ἔπειτά γε τοὺς Πέρσας κακὸν ἥξει.
Ανθ' ὑπερηφανίης ἀπολεῖται ὕβρεις ἅπασα.

Καὶ τότε ἁγνὸς ἄναξ πάσης γῆς σκῆπτρα κρατήσει
Εἰς αἰῶνας ἅπαντας, τοὺς φθιμένους ἀναγείρας.

Τοῖς Ῥώμη ὕψιστος ἄχρι οἰκτρὴν τότε μοίρην,
Πᾶσιν δ' ἀνθρώποισιν ὅρεις ἐπὶ τοῖσιν ὀλοῦνται.
Ἀλλ' οὐ μὴ πείθωσιν, ὅκεν πολὺ λώϊόν ἐστιν.
Ἀλλ' ὁπόταν δὴ πᾶσιν ἐπαυξήσῃ κακὸν ἦμαρ
Λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, δυσαναχέτου τε κυδοιμοῦ,
Καὶ τότ' ἔπειτ' αὖθις κρείων ἔμπροσθεν ὁ τλήμων,
Συγκαλέσας βουλὴν, βουλεύσεται ὡς ἀπολέσει.
Ξηρὰ μὲν ἀνθήσουσιν ὁμοῦ φύλλοισι φανέντα.
Οὐράνιον δ' ἔδαφος δείξει στερεᾷ ἐπὶ πέτρῃ
Ὄμβρόν τε, φλογμόν τε, πολύπνοιάν τ' ἐπὶ γαῖαν,
f. ἰῶν. Καὶ σπορίμων πληθὺν * οἰῶν κατὰ γαῖαν ἅπασαν.
Ἀλλὰ πάλιν πράξουσιν ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες,
Οὐ μήνιμα θεοῦ δειδιότες, οὔτ' ἀνθρώπων,
Αἰδοίην προλιπόντες, ἀναιδείην δὲ θ' ἑλοῦνται
Ἀστασίησι τύραννοι, ἀμαρτωλοί τε βίαιοι,
Ψεῦσται, ἀπιστόφυλοι, κακοπράγμονες, οὐδὲν ἀληθεῖς,
Πιστοπορθεῖς, ψευδέεσσι λόγοις δύσφημα χέοντες.
Οὐδέ σφιν πλούτου κόρος ἔσσεται, ἀλλ' ἀναιδῶς
Πλείονα συλλέξουσι, τυραννωθέντες ὀλοῦνται.
Ἄστρα πεσεῖται πάντα θαλάσσης αὐτίπροφερα.
Πολλὰ μὲν ἑξῆς ἄστρα, καὶ ἀκτινόεντα κομήτην,
f. σῆμα. Ἂν θρωποὶ καλέουσι τοῦ ἀστέρα † πῆμα πόνοιο,
Πολλοῦ ἐπερχομένου πολέμου, καὶ δηϊότητος.
Μή ποτ' ἐγὼ ζώην ὅτε ἡ ἱλαρὰ βασιλεύσῃ,
Ἀλλὰ τότ' οὐρανίη ὁπόταν ἡ χάρις ἐμβασιλεύσῃ,

Καὶ ὁπόταν

Romaque ſublimis peraget tum triſtia fata.
Hoc autem cunctis humanis fine peribunt.
Sed non parebunt, quanquam præſtantius eſſet.
Sed cum longa dies accreuerit aſpera cunctis,
Et famĩs, & peſtis, infrenatique tumultus,
Tunc iterum vero princeps miſerabilis ante
*Coget conſilium quo pacto perdere poßit **
Sicca quidem foliis florebunt inde coortis,
In ſolidoque ſolum ſaxo cæleſte docebit,
Ignemque, & fulgur terris, & flamina denſa,
Sparſaque per totum mundum creberrima tela.
Sed rurſum poſito facient infanda pudore,
Non hominum veriti, non numinis ipſius iram:
Omne nefas proni patrare, pudoris inanes,
Crudeles, violenti, importunique tyranni,
Mendaces, falſi, peruerſi, perfidioſi,
Fœdifragi, falſis verbis infanda loquentes.
Quos nec opes vllæ ſatiabunt, pluraque quærent
Turpiter oppreßi violenta fraude peribunt.
*Sidera cuncta cadent, puppes maris **
Sidera multa deinceps, ſplendentemque cometam,
Appellant homines ſtellam mala ſignificantem,
Imminet vt multum bellum, vaſtatio, ſtrages,
Nolim viuere me tum cum ἰλαρὰ imperitabit:
Sed tum, gratia cum cæleſtis regna tenebit.

Cumque aliquando puer sacer δολοφὼν ἀπϑύτων
Conficiet vinclis pandendo triste profundum,
Mortalesque domus concludet lignea statim.
Sed postquam decimũ sub terras iuerit æuum,
Fœmineum imperiũ deinceps erit, & mala multa
Afferet ipse Deus, quando regale decorum
Femina cõpta caput, totusq; ann⁹ mite sæculũ
Et sol nocturnis currens cernetur in horis.
Sidera deficient cœlum, multaque procella
Terram vastabit: sublati morte resurgent:
Cursus erit rapidus claudorum: surdus & ipse
Audiet, & cernent cæci, mutique loquentur,
Et communis erit vita omnibus *
Terraque par cunctis, sine muro aut sepibus vllis,
Ne diuisa quidem fruges feret vberiores.
Et *dulci vino fontes, alboque scatentes*
La*cte* & *melle dabit* *
Iudiciumque Dei æterni *
Tempora sed postquam Deus immutarit †
Æstatem ex bruma faciens, tunc omnia †
Sed cum mundum perdidit †

Acrostichis

Καὶ ὁπόταν παῖς πόθ' ἱερῆς δολοφῶν ἀπάντων
Ἐξολέσῃ δεσμοῖς ὀλοόφρονα βύσσον ἀνοίγων,
Αἰφνίδιος δὲ βροτοῖς ξύλινος δόμος ἀμφικαλύψει.
Ἀλλ' ὅταν ἡ δεκάτη γενεὰ δόμον ἄϊδος εἴσω,
Θηλυτέρης μετέπειτα μέγα κράτος, ᾗ κακὰ πολλὰ
Αὐξήσει θεὸς αὐτὸς, ὅταν βασιλήϊδα τιμὴν
Στεψαμένη τύχῃ, σύμπαν δ' ἔτος ἤπιος αἰὼν,
Ἥλιος † μὲν αὐχμηρὰ βρέχων νυκτερινὰ φαίνει, f. νυκτερινὰ τρέχων αὐχμηρὰ φαείνει.
Λείψει δ' ἄστρα πόλον, πολλὴ δέ τε λαίλαπι θύων
Γαῖαν ἐρημώσει, νεκρῶν δὲ ἀνάστασις ἔσται.
Χωλῶν δὲ δρόμος ὠκύτατος, καὶ κωφὸς ἀκούσει,
Καὶ τυφλοὶ βλέψουσι, λαλήσουσ' οὐ λαλέοντες,
Καὶ κοινὸς πάντεσσι βίος καὶ πλοῦτος ἐσεῖται.
Γαῖα δ' ἴση πάντων, οὐ τείχεσιν, οὐ περιφραγμοῖς,
Οὐδὲ μεριζομένη καρποὺς τότε πλείονας οἴσει.
Πηγὰς δὲ γλυκεροῦ οἴνου, λευκοῦ τε γάλακτος,
Καὶ μέλιτος δώσει*
Καὶ κρίσιν ἀθανάτοιο θεοῦ
Ἀλλ' ὅταν ἀλλάξῃ καιροὺς θεὸς*
Χεῖμα θέρος ποιῶν, τότε θέσφατα*
Ἀλλ' ὅτε κόσμον ὄλωλεν*

Ἀκροστιχὶς περὶ Χρειστοῦ.

ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΕΙΣΤΟΣ, ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ, ΣΩΤΗΡ, ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ι δρώσει δὲ χθὼν κρίσεως σημεῖον ὅτ' ἔσται.
Η ξει δ' οὐρανόθεν βασιλεὺς αἰῶσιν ὁ μέλλων
Σ άρκα παρὼν πᾶσαν κρῖναι, καὶ κόσμον ἅπαντα.
Ο ψόνται δὲ θεὸν μέροπες πιστοὶ καὶ ἄπιστοι,
Υ ψιστον μετὰ τῶν ἁγίων ἐπὶ τέρμα χρόνοιο,
Σ αρκοφόρων ψυχὰς ἀνθρώπων βήματι κρίνων·
Χ έρσος ὅταν ποτὲ κόσμος ὅλος, καὶ ἄκανθα γένηται.
Ρ ίψουσιν δ' εἴδωλα βροτοὶ, καὶ πλοῦτον ἅπαντα.
Ε κκαύσει δὲ τὸ πῦρ γῆν, οὐρανὸν, ἠδὲ θάλασσαν
Ι χνεῦον. φλέξει δὲ πύλας εἱρκτῆς ἀΐδαο.
Σ ὰρξ τότε πᾶσα βροτῶν ἐπ' ἐλευθέριον φάος ἥξει
Τ ῶν ἁγίων· ἀνόμους δὲ τὸ πῦρ αἰῶσιν ἐλέγξει.
Ο ππόσα τις πράξας ἔλαθεν, τότε πάντα λαλήσει.
Σ τήθεα γὰρ ζοφόεντα θεὸς φωστῆρσιν ἀνοίξει.
Θ ρῆνος δ' ἐκ πάντων ἥξει, καὶ βρυγμὸς ὀδόντων.
Ε κλείψει δὲ φάος σέλας ἠελίοιο καὶ ἄστρων,
Ο ὐρανὸν εἱλίξει, μήνης δέ τε φέγγος ὀλεῖται.
Υ ψώσει δὲ φάραγγας, ὀλεῖ δ' ὑψώματα βουνῶν.
Υ ψος δ' οὐκέτι λυγρὸν ἐν ἀνθρώποισι φανεῖται.

Ι σα

Acroſtichis de Chriſto.

IESVS CHREISTVS DEI FILIVS SERVATOR CRVCS.

I udicij ſignum tellus ſudoribus edet,
E xque polo veniet rex tempus in omne futurus,
S cilicet vt carnem omnẽ, vt totũ iudicet orbem.
V nde Deum fidi diffidentesque videbunt,
S ummum cum ſanctis in ſecli fine ſedentem,
C orporeorum animas hominum quo iudicet, olim
H orrebit totus cum denſis vepribus orbis.
R eijcient & opes homines, ſimulachraque cũcta.
E xuretque ignis terras, cœlumque, ſalumque.
I ncendetque fores anguſti carceris Orci.
S anctorumque omnis caro libera reddita, lucem
T unc repetet : ſemper cruciabit flamma ſceleſtos.
V tque quis occulte peccauerit, omnia dicet.
S ub lucemque Deus reſerabit pectora clauſa.
D entes ſtridebunt, crebreſcent vndique luctus:
E t lux deficiet ſolemque, nitentiaque aſtra.
I nuoluet cœlos, & lunæ ſplendor obibit.
F oſſas attollet, iuga deprimet ardua montes.
I mpedietque nihil mortales amplius altum.

L onga carina fretum non ſcindet: montibus arua
I pſa æquabuntur: nam fulmine torrida tellus,
V naque & ſicci fontes, & flumina hiabunt.
S idereisque ſono triſti tuba clanget ab oris,
S tultorum facinus mœrens, mundique dolores.
E t chaos oſtendet, & tartara, terra dehiſcens.
R egeſque ad ſolium ſiſtentur numinis omnes.
V ndaque de cœlo fluet ignea ſulphure mixto.
A tque omnes homines ſignum præſigne notabit,
T empore eo lignum, cornu peramabile fidis,
O ppoſitus mundo caſus, ſed vita piorum,
R eſpergendo lauans duodeno fonte vocatos,
C ompeſcetque pedo ferrata cuſpide gentes.
R ex tibi nunc noſtris deſcriptus in ordine ſummo
V erſibus, hic noſter Deus eſt, noſtræque ſalutis
C onditor æternus, perpeſſus nomine noſtro,
S incera hunc Moſes expreſsit brachia tendens,
Vi fidei vincens Amalec, vt diſceret eſſe
Electum patri populus, magnoque in honore,
Dauidis virgam, lapidem in quo conſtitit: in quo
Cui ſua ſpes poſita eſt, is in omnia ſecula viuet.
Non aliter ſiquidem in decore *
Probroſus, miſere deformis, ſpem tamen addet.
Et forma carnis peritúræ *
Cœleſtem dabit †

Atque

Ι σα τ' ὄρη πεδίοις ἔσται, καὶ πᾶσα θάλασσα
Ο ὐκέτι πλοῦν ἕξει. γῆ γὰρ φρυχθεῖσα κεραυνῷ,
Σ ὺν πηγαῖς, ποταμοὶ δὲ καχλάζοντες λείψουσι.
Σ άλπιγξ δ' οὐρανόθεν φωνὴν πολύθρηνον ἀφήσει,
Ω ρύουσα μύσος μελέων, καὶ πήματα κόσμου.
Τ αρτάρεον δὲ χάος τότε δείξει γαῖα χανοῦσα.
Η ξουσιν δ' ἐπὶ βῆμα θεοῦ † βασιλῆες ἅπαντες. al. βασιλῆος.
Ρ εύσει δ' οὐρανόθεν ποταμὸς πυρός, ἠδὲ τε θείου.
Σ ῆμα δὲ πᾶσι βροτοῖσι τότε, σφραγὶς ἐπίσημος,
Τ ὸ ξύλον ἐν πιστοῖς, τὸ κέρας τὸ ποθούμενον ἔσται,
Α νδρῶν εὐσεβέων ζωή, πρόσκομμα δὲ κόσμου.
Υ δασι φωτίζον κλητοὺς ἐν δώδεκα πηγαῖς.
Ρ άβδος ποιμαίνουσα σιδηρεία τε κρατήσει.
Ο ὗτος ὁ νῦν προγραφεὶς ἐν ἀκροστίχισιν θεὸς ἡμῶν,
Σ ωτὴρ ἀθάνατος, βασιλεύς, ὁ παθὼν ἕνεχ' ἡμῶν,
Ον Μωϋσῆς ἐτύπωσε, προτείνας ὠλένας ἁγνάς,
Νικῶν τὸν Ἀμαλὴκ πίστει, ἵνα λαὸς ἐπιγνῷ
Ἐκλεκτὸν παρὰ πατρὶ θεῷ, καὶ τίμιον εἶναι,
Τὴν ῥάβδον Δαβίδ, καὶ τὸν λίθον εἰς ὃν ἐπέστη,
Εἰς ὃν ὁ πιστεύσας ζωὴν αἰώνιον ἕξει.
Οὐδὲ γὰρ ἐν δόξῃ ἀλλ' ὡς*
Οἰκτρός, ἄτιμος, ἄμορφος, ἐν οἰκτροῖς ἐλπίδα δώσει.
Καὶ φθαρτῆς σαρκὸς μορφῇ*
Οὐράνιον δώσει, καὶ*

Ἄνθρωπον πλασθέντα θεοῦ παλάμῃσιν ἐν αὐταῖς,
Ὃν κ' ἐπλάνησεν ὄφις δολίως, ἐπὶ μοῖραν ἀπελθεῖν
Τοῦ θανάτου, γνῶσίν τε λαβεῖν ἀγαθοῦ τε κακοῦ τε,
Ὥστε θεὸν προλιπόντα λατρεύειν ἔθνεσι θνητοῖς.
Αὐτὸν γὰρ πρώτιστα λαβὼν σύμβουλον ἀπ' ἀρχῆς,
f. τέκος. Εἶπεν ὁ παντοκράτωρ, ποιήσωμεν † τέκνον ἄμφω
Εἰκόνος ἐξ ἰδίης, ἀπομαξάμενοι βροτὰ φῦλα.
Νῦν μὲν ἐγὼ χερσὶν, σὺ δ' ἔπειτα λόγῳ θεραπεύσεις
Μορφὴν ἡμετέρην, ἵνα κοινὸν ἀνάστημα δῶμεν.
Γνώμης οὖν ταύτης μεμνημένος εἰς κρίσιν ἥξει,
Ἀντίτυπον μίμημα φέρων εἰς παρθένον ἁγνὴν,
al. πρεσβυτάτων Ὕδατι φωτίζων διὰ † πρεσβυτέρων ἅμα χειρῶν,
Πάντα λόγῳ πράσσων, πᾶσαν νοῦσον θεραπεύων.
Τοὺς ἀνέμους παύσει τε λόγῳ, στορέσει δὲ θάλασσαν
Μαινομένην, ποσὶν εἰρήνης πίστει τε πατήσας.
Εἰς ἐκπλύσματα φαρμακόεντα παρέξας αὑτοῦ
Δώσει, κ' εἰς μάστιγας ἁπλώσει θ' ἁγνὸν νῶτον.
Αὐτὸς γὰρ κόσμῳ παραδώσει παρθένον ἁγνήν.
Καὶ κολαφιζόμενος σιγήσει, μή τις ἐπιγνῷ
Τίς, τίνος ὢν, πόθεν, ἦλθεν ἵνα φθιμένοισι λαλήσῃ·
Καὶ στέφανον φορέσει τὸν ἀκάνθινον. ἐκ γὰρ ἀκανθῶν
Τὸ στέφος ἐκλεκτῶν ἁγίων αἰώνιον ἥξει.
Πλευρά τε νύξουσι καλάμῳ διὰ τὸν νόμον αὐτῶν.
Ἐκ καλάμων γὰρ σειομένων ὑπὸ πνεύματος ἄλλου,
Πρὸς κρίματα ψυχῆς ἐτράφη ὀργῆς καὶ ἀμοιβῆς.

Ἀλλ' ὅτε

Atque hominẽ manibus conformatũ omnipotẽtis,
Cui vafer impoſuit ſerpens, vt mortis abiret
In fatum, ſciretque bonumq; malumque quid eſſet,
Omiſſoque Deo ſeruiret morte caducis.
Huius conſilio namque olim primitus vſus,
Sic ait omnipotens: Faciamus imagine, fili,
Ambo de propria mortalia ſemina ducta.
Nunc ego curabo manibus, tu denique noſtram
Effigiem verbis, vt opus commune ſtruamus.
Ergo ad iudicium veniet dicti memor huius,
Perſimilem formam portans in virginis aluum,
Colluſtrans lympha manibus ſenioribus omnes.
Cuncta iubens faciet, morboque medebitur omni.
Pacabit ventos dicto, ſternetquẽ profundum
Inſanum, placidis pedibus calcando fideque.
Ad viroſa genas præbebit ſputa pudentes,
Verberibusque ſacrum tradet proſcindere tergum.
Virginem enim caſtam tradet mortalibus ipſe.
Perque feret tacitus colaphos, ne forte ſciatur
Quis ſit, cuius ſit, mortalibus vnde locutum
Venerit: horrentemque feret de vepre coronam.
Nam ſanctis veniet de vepre æterna corona
Lectis. tum calamo compungent ilia, legis
More ſuæ. ex calamis etenim quos concutit aura,
Ad lites animi ſeſe ira vindice vertit.

Verum cum fuerint quæ dixi cuncta peracta,
Soluitur omnis lex in eum, quæ tradita quondam
Est placitis hominum, ob populũ nõ morigerãtem.
Expandetque manus, totum metetur vt orbem.
Panibus & quinque, & binis ex piscibus olim
Millia quinque virum in desertis exsaturabit.
Quin & fragmentis collectis relliquiarum
Bis senos cophinos (vt sit sperare) replebit,
*Felicesque animas dicet**
*Qui mala derisi pensant bono **
Concisi flagris, & paupertatis amantes.
† † †
Cuncta sciens, spectans, auscultans, intima prorsus
Viscera perscrutans nudabit, vt arguat: ipse
Cunctorum auditus, mens, visus, sermo creator
Formarum, omnia cui parent, qui morte solutos
Seruat, qui morbo cuiuis curando medetur.
Hunc tandem nactæ scelerate & perfidiosæ
Contundent alapis palmæ (proh crimina) diuum.
Felle fames eius, sitis illudetur aceto.
Hanc apponet ei gens scilicet hospita mensam,
Scindetur templi velum, mediumque diei
Nox tenebrosa tribus premet admirabilis horis.
Non etenim deinceps templum legemque colẽdam
Arbitrio mundi monstratum est, idque latebat,

Arbiter

Ἀλλ' ὅτε ταῦτά γε πάντα τελειωθῇ, ἅπερ εἶπον,
Εἰς αὐτὸν τότε πᾶς λύεται νόμος, ὅστις ἀπ' ἀρχῆς
Δόγμασιν ἀνθρώπων ἐδόθη, διὰ λαὸν ἀπειθῆ.
Ἐκπετάσει δὲ χέρας, καὶ κόσμον ἅπαντα μετρήσει.
Ἐκ δ' ἄρτων ἅμα πέντε, καὶ † ἰχθύος εἰναλίοιο
Ἀνδρῶν χιλιάδας ἐν ἐρήμῳ πέντε κορέσσει.
Καὶ τὰ περισσεύσαντα λαβὼν ἅμα κλάσματα πάντα,
Δώδεκα πληρώσει κοφίνους εἰς ἐλπίδα λαῶν.
Καὶ καλέσει ψυχὰς μακάρων *
Οἱ καλὸν ἀντὶ κακοῦ χλευαζόμενοι *
Τυπτόμενοι, μαστιζόμενοι, πενίην ποθέοντες.

Lactan. legit; ἰχθύεσσι δύοισι

* *

Πάντα νοῶν, καὶ πάντα βλέπων, καὶ πάντας ἀκούων,
Σπλάγχνα κατοπτεύσει, καὶ γυμνώσει πρὸς ἔλεγχον·
Αὐτὸς γὰρ πάντων ἀκοὴ, καὶ νοῦς, καὶ ὅρασις,
Καὶ λόγος ὁ κτίζων μορφὰς, ᾧ πάνθ' ὑπακούει,
Καὶ νέκυας σώζων, πᾶσαν δὲ νόσον θεραπεύων,
Εἰς ἀνόμων χεῖρας καὶ ἀπίστων ὕστατον ἥξει·
Καὶ δώσουσι θεῷ ῥαπίσματα χερσὶν ἀνάγνοις:
Εἰς δὲ βρῶμα χολὴν, καὶ † πιεῖν ὄξος ἔδωκαν.
Τῆς † δὲ φιλοξενίης ταύτης πίσουσι τράπεζαν.
Ναοῦ δὲ σχισθῇ καταπέτασμα, καὶ ἤματι μέσσῳ
Νὺξ ἔσται σκοτόεσσα πελώριος ἐν τρισὶν ὥραις.
Οὐκέτι γὰρ ναῷ κρυφίῳ τε νόμῳ τε λατρεύειν
Φαντασίαις κόσμου κεκαλυμμένον αὖθις ἐδείχθη,

εἰς δίψαν
Lact. ἀφιλοξενίης ταύτην δείξουσι

Αὐθέντου καταβάντος ἐπὶ χθονὸς ἀενάοιο.
Ἥξει δ᾽ εἰς ἀΐδην ἀγγέλλων ἐλπίδα πᾶσι,
Καὶ θανάτου μοῖραν τελέσει τρίτον ἦμαρ ὑπνώσας
Καὶ τότ᾽ ἀποφθιμένων ἀναλύσας εἰς φάος ἥξει,
Πρῶτος ἀναστάσεως κλητοῖς ἀρχὴν ὑποδείξας,
Ἀθανάτου πηγῆς ἀπολουσάμενοι ὑδάτεσσι
Τὰς προτέρας κακίας, ἀναγεννηθέντες ἄνωθεν,
f. δουλεύσουσι Μηκέτι † δουλεύουσιν ἀθέσμοις ἤθεσι κόσμου.
Πρῶτα δὲ τοῖς ἰδίοις φανερὸς τότε κύριος ἔσται,
Σάρκινος, ὡς πάρος ἦν, χερσὶν τε ποσίν τ᾽ ἐπιδείξει
Τέσσαρα τοῖς ἰδίοις ἴχνη πηχθέντα μέλεσσιν,
Ἀντολίην, δύσιν τε, μεσημβρίαν τε καὶ ἄρκτον.
Τοσσαῖσδε γὰρ κόσμου βασιλήϊδες ἐκτελέσουσι
Πρᾶξιν τὴν ἀθέμιτον ἐπὶ ψόγον εἰς τύπον ἡμῶν.
Χαῖρε ἁγνὴ θύγατερ Σιὼν, καὶ πολλὰ παθοῦσα,
Αὐτός σου βασιλεὺς ἐπιβὰς ἐπὶ πῶλον ἐσάγει,
Πρᾶος πᾶσι φανεὶς, ἵνα τὸν ζυγὸν ὄντα ὑφ᾽ ἡμῶν,
Δοῦλον δυσβάστακτον ἐπ᾽ αὐχένι κείμενον ἄρῃ,
Καὶ θέσμους ἀθέους λύσῃ, δεσμούς τε βιαίους.
Αὐτόν σου γίνωσκε θεὸν, θεοῦ υἱὸν ἐόντα,
Αὐτὸν δοξάζουσα, καὶ ἐν στέρνοισιν ἔχουσα,
Ἐκ ψυχῆς ἀγάπα, καί τ᾽ οὔνομα βάστασον αὐτοῦ.
Τοὺς προτέρους δ᾽ ἀπόθου, καὶ λοῦσον ἀφ᾽ αἵματος αὐτοῦ.
Οὐ γάρ σοι μύθοισιν ἱλάσκεται, οὔτε λιταῖσιν,
Οὐ θυσίαις προσέχει φθαρταῖς, ἄφθαρτος ὑπάρχων.

Ἀλλ᾽ ἁγίου

Arbiter vt terras æternus venit in imas,
Deuenietque, bonam spem portãs omnibus, Orcũ,
Et tridui somno peraget mortalia fata.
Tum demum linquet manes lucemque reuiset,
Prima resurgendi lectis vestigia monstrans:
Qui latitis culpas abluti fonte perennis
Præteritas rursum geniti, planeque renati,
Iam non infandis parebunt moribus orbis.
Porro suis primum Dominus patefiet. eritque
Corporeus, sicut fuit ante, manusque, pedesque
Ostendetque impressa suis vestigia membris
Quatuor, occasus, ortus, boreamque, notumque.
Nam totidem mundi perpetrant regna patentis
Infandum nimium facinus, nobisque probrosum.
Salue casta Sion, permultaque passa puella:
Ipse tibi inscenso rex en tuus intrat asello,
Erga omnes mitis, iuga quo tibi, quo iuga demat
Intoleranda tibi, quæ fers ceruice subacta,
Soluat & exleges leges, violentaque vincla.
Hunc agnosce tuum numen de numine natum,
Laudibus hunc ornans, hunc imo pectore gestans,
Diligeque ex animo, ferque eius amabile nomen.
Reijce præteritos, atque eius sanguine solue.
Nam nec verba tibi, nec eum libamina placant,
Nec sacra (inexinctus cum sit) mortalia curat,

Sed qui ſincero taciturni pectore adorant.
Noſce quis hic nam ſit, tum patrē denique cernes.
Tempore torpebunt vidua omnia ſemina mundi,
Aer, terra, ſalum, lux ignis feruida, cœli
Cardo, dies, noctes. conſident omnia in ignes,
Et fiet ſpecies quam deſertiſsima rerum.
Omnia namque cadent lucentia ſidera cœlo.
Nec volucres plumis agiles per inane volabunt,
Omnibus & tellus animantibus orba iacebit.
Non homines edent vocem, volucresve, feræve
Confuſus ſolitum ſonitum non audiet orbis,
Sed magnum ſonitum reddet maris vnda minacis,
Et trepidi cuncti morientur in æquore piſces.
Nec ſulcabit aquas iam pondere nauis onuſta,
Mugitumque dabit de bellis terra cruenta,
Humanæque animæ frendebunt dentibus omnes,
Vexabuntque malos vlulatus, atque timores,
Cædibus atque ſiti, famæ, peſteque deficientes:
Optandumque mori dicent, fugietque vocantes.
Nō iam mortis enim requiem, nō noctis habebunt,
Multaque nequicquam ſupremi numina patris
Orabunt, ſed éos tunc auertetur aperte.
Secula nam ſeptem dedit, vſus virgine caſta,
Ad reſipiſcendum ſpacium mortalibus ægris.
Ipſe mihi Deus hæc ſibi decreta omnia dixit,
Perficietque

Ἀλλ' ἁγίου στόματος θυμῷ προφέροντες ἴασιν.
Γνῶθι τίς ἐστ' ἐστὶ, καὶ τὸν φυτευτῆρα τότ' ὄψει.
Χηρεύσει τότε πάντα χρόνῳ στοιχεῖα τὰ κόσμου,
Ἀὴρ, γαῖα, θάλασσα, φάος πυρὸς αἰθομένοιο,
Καὶ πόλος οὐράνιος, καὶ νὺξ, καὶ ἤματα πάντα,
Εἰς ἓν πῦρ ἥξουσι, καὶ εἰς μορφὴν πανέρημον.
Ἄστρα γὰρ οὐρανόθεν φωστήρων πάντα πεσεῖται.
Κοὐκέτι δὴ πτήσονται ἐπ' ἀέρος εὔπτεροι ὄρνις,
Οὔτε βάσις γαίης· θῆρες γὰρ ἅπαντες ὀλοῦνται.
Κοὐκ ἀνδρῶν φωναὶ, οὐ θηρῶν, οὔτε πετεινῶν·
Κόσμος ἄτακτος ἐὼν, οὐ χρήσιμον † οἶκον ἀκούσει. f. ἦχον
Ἠχήσει δὲ βαθὺς πόντος μέγαν ἦχον ἀπειλῆς.
Ζῶά τε νηκτὰ τρέμοντα θαλάσσης πάντα θανεῖται,
Καὶ ναῦς φόρτον ἔχουσ' ἐπὶ κύμασιν οὐκέτι πλεύσει.
Μυκήσει δὲ χθὼν αἱμασσομένη πολέμοισι.
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ψυχαὶ βρύξουσιν ὀδοῦσι,
Τῶν ἀνόμων ψυχαὶ ὀλολυγμοῖσί τε φόβῳ τε,
Τηκόμεναι δὲ λιμῷ, δίψῃ, λοιμῷ τε, φόνοις τε.
Καὶ καλέσουσι καλὸν τὸ θανεῖν, καὶ φεύξετ' ἀπ' αὐτῶν.
Οὐκέτι γὰρ θάνατος τ' αὐτοῖς, οὐ νὺξ ἀναπαύσει.
Πολλὰ δ' ἐρωτήσουσι μάτην θεὸν ὑψιμέδοντα,
Καὶ τότ' ἀποστρέψει φανερῶς τὸ πρόσωπον ἀπ' αὐτῶν.
Ἑπτὰ γὰρ αἰώνων μετανοίας ἤματ' ἔδωκεν
Ἀνδράσι πλαζομένοις διὰ χειρῶν παρθένου ἁγνῆς.
Αὐτός μοι τάδε πάντα θεὸς κρίνας κατέλεξε,

Καὶ δι' ἐμοῦ στόματος τὰ λελεγμένα πάντα τελέσσει.
Οἶδα ἐγὼ ψάμμων τ' ἀριθμοὺς, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Οἶδα μυχοὺς γαίης, καὶ τάρταρον ἠερόεντα.
Καὶ μερόπων ὄντων τε, καὶ ἐσσομένων, νεκύων τε,
Οἶδ' ἀριθμοὺς ἄστρων, καὶ δένδρεα, καὶ πόσα φύλλα,
Τετραπόδων, νηκτῶν τε, καὶ ὀρνίθων πετεινῶν.
Αὐτὸς γὰρ μορφὰς ἀνδρῶν καὶ νοῦν ἐτύπωσεν,
Καὶ λόγον ὀρθὸν ἔδωκεν, ἐπιστήμην τ' ἐδίδαξεν.
Ὀφθαλμοὺς ὁ πλάσας καὶ ὦτα, βλέπων καὶ ἀκούων,
Καὶ πᾶν ἐνθύμημα, νοῶν, πάντων τε συνίστωρ
Αὐτὸς ἐὼν, σιγῶν, καὶ ὕστερον αὖθις ἐλέγχων,
Καὶ ἐκπράξων ὅσσα λαθών γε βροτῶν τις ἔπραξεν,
Ελθὼν καὶ ἐπὶ βῆμα θεοῦ θνητοῖσι λαλήσων,
Καὶ κωφοῦ ξυνιεὶς, καὶ οὐ λαλέοντος ἀκούων·
Καὶ πόσον ἐστὶ τὸ πᾶν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ὕψος,
Ἀρχὴν καὶ τέλος οἶδεν, ὃς οὐρανὸν ἔκτισε καὶ γῆν.
Πάντα γὰρ ἐξ αὐτοῦ, τὰ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος οἶδε.
Μοῦνος γὰρ θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς ἄλλος.
f. δι' ἄνθρωποι. Εἰκόνα † θεσπίζω θείαν, ληφθεῖσαν ἀφ' ὕλης,
Χερσί τε μορφώσαντες ἑαῖς εἴδωλον ἄναυδον,
κατὰ εἰδωλολατρῶν. Δοξάζουσι λιταῖς καὶ θρησκείῃσιν ἀνάγνοις,
Τὸν κτίστην προλιπόντες, ἀσελγείαις ἐλάτρευσαν·
Πάντες δ' αὐτοῦ ἔχοντες, ἀχρήσιμα δῶρα θύουσι,
Χ' ὡς αὐτοῦ τιμὰς, τάδε χρήσιμα πάντα δοκοῦσι,
Θοίνῃ κνισσῶντες ὡς τοῖς ἰδίοις νεκύεσσιν.

Σάρκας

Perficietque meis quæ sunt dicta omnia verbis.
Noui ego arenarũ numeros, mẽsumque profundi,
Tellurisque sinus, tenebrosaque tartara noui, (ri,
Quot fuerint homines, quot sint, quot deinde futu
Astrorũ numeros, stirpes, frondesque quot vsquã:
Quot sint quadrupedes, quot pisces, quotq; volu-
Idem nam species hominũ, mentesq; creauit, (cres.
Et docuit scire, & rationis munia rectæ.
Lumina qui finxit, quique aures: cernit & audit,
Omnes qui mentis motus tenet, omnia nouit,
Et tacet, & tandem conuincet, supplicioque
Afficiet quæ quisque hominum celata patrarit,
Cum veniet solium ad diuinum iura daturus:
Qui nil dicentes, mutos, intelligit, audit.
Et quantum tellus à cœli vertice distet,
Principium, finem, media omnia nouit: ab ipso
Omnia sunt, cœlum qui telluremque creauit.
Solus enim Deus est, non est Deus alter ab ipso.
Ast homines syluis abscindunt robur, & inde In simulachrorũ cultores.
Muta suis manibus diuûm simulacra figurant,
Quæ decorent ritu, libamentisque profanis,
Impurasque colunt nugas, genitore relicto.
Omnesque assidui vanissima munera libant.
Et tamen hoc ipsum se rentur honore iuuare,
Atque dapes adolent, vt cassos lumine pascant.

Namque cremant carnes, & plenis ossa medullis,
Et mactant aris, & placant sanguine manes,
Candelásque Deo accendunt, qui lumina donat.
Ac tanquam sitiat, vini libamina fundunt,
Mortales ebrij, qui numina vana fatigant.
Non libaminibus, non sacris indiget istis,
Non nidore malo, aut inuiso sanguinis haustu.
Namque (tyrannorum regumque insania suadet)
Manibus hæc faciunt, ceu manes cœlicolæ sint,
Ritus curantes prauosque, Deoque carentes.
Effigiesque suas (rerum genitore relicto)
Marmoreos dicunt diuos, pendere putantes
Hinc sibi spem & vitã: surdi mutique, malũ qui
Credere tam faciles, a recto prorsus abhorrent.
Ipse vias posuit binas vitæque nescique,
Proposuitque bonam menti sibi sumere vitam:
Sed sese in mortem æternam iecere, & ignem.
Vera religio. *Effigies mea homo est rectæ rationis alumna:*
Huic tu pone volens purã sine sanguine mensam,
Repletamque bonis: panem potumque famenti,
Et sitienti da: nudum tege corpus amictu:
De proprio castis manibus largire labore:
Oppressum recrea: fessi solare labores.
Hæc a te detur viuenti victima viuens,
Sparge pie semen, Dominus tibi donet vt ista:

Æternos

Σάρκας γὰρ τε καὶ ὀςέα μυελόεντα * καίοισι, f. κάυσι.
Θύοντε βωμοῖς, καὶ δαίμοσιν αἷμα χέοισιν,
Ηδὲ λύχνοις ἅπτοισι θεῷ τῷ φῶτα διδόντι,
Χ᾽ ὡς διψῶντι θεῷ θνητοὶ σπένδοισι τὸν οἶνον,
Εἰς οὐδὲν μεθύοντες ἐπ᾽ ἀχρήςοισι θεοῖσιν,
Οὐ χρήζει θυσιῶν, ἢ σπονδῶν ἡμετεράων,
Οὐ κνίσσης μιαρῆς, οὐχ αἵματος ἐχθίςοιο.
Ταῦτα γὰρ, εἰς μανίας βασιλήων ἠὲ τυράννων,
Δαίμοσι ποιοῦσι νεκρῶν ὡς οὐρανίδαισι
Θρησκίαν ἄθεον καὶ ὀλέθριον ἐκπονέοντες.
Καὶ καλέοισι θεοὺς λιθίνους τὰς εἰκόνας αὐτῶν,
Τὸν κτίςην περιλιπόντες ἀπ᾽ αὐτῶν ἐλπίδα πᾶσαν
Καὶ ζωὴν νομίσαντες ἔχειν. κωφοὶ καὶ ἄναυδοι,
Εἰς δὲ κακὸν πιςοί τ᾽, ἀγαθὸν δ᾽ ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτῶν.
Αὐτὸς ὁδοὺς προὔθηκε δύο, ζωῆς θανάτου τε,
Καὶ γνώμῃ προὔθηκ᾽ ἀγαθὴν ζωὴν προελέσθαι.
Αὐτοὶ δ᾽ εἰς θάνατον καὶ πῦρ αἰώνιον ἔρριψαν.

Εἰκὼν ἔςτ᾽ ἄνθρωπος ἐμὴ, λόγον ὀρθὸν ἔχουσα· ἡ ἀληθινὴ εὐσέβεια.
Τούτῳ θὲς καθαράν τε ἀναίμακτόν τε τράπεζαν,
Πληρώσας ἀγαθῶν, καὶ δὸς πεινῶντι τὸν ἄρτον,
Καὶ διψῶντι ποτὸν, καὶ εἵματα σώματι γυμνῷ·
Εκ μόχθων ἰδίων ποιήσας ἁγναῖς παλάμῃσι,
Θλιβόμενον κτῆσαι, καὶ τῷ κάμνοντι παράςα·
Καὶ ζῶσαν θυσίαν ταύτην τῷ ζῶντι πόειζε.
Σπεῖρον ἐπ᾽ εὐσεβίῃ, ἵνα σοι κύριος τάδε δώσῃ·

Καρποὺς ἀθανάτους, καὶ φῶς αἰώνιον ἕξεις,
Καὶ ζωὴν ἄφθαρτον, ὅταν πυρὶ πάντας ἐλέγξῃ.
Χωνεύσει γὰρ, καὶ πάντ' εἰς καθαρὸν διατάξει.
Οὐρανὸν εἱλίξει, γαίης κευθμῶνας ἀνοίξει.
Καὶ τότ' ἀναστήσει νέκυας, μοῖραν καταλύσας,
Καὶ θανάτου κέντρον, καὶ ὕστερον εἰς κρίσιν ἥξει,
Κρίνων εὐσεβέων καὶ δυσσεβέων βίον ἀνδρῶν.
Καὶ κριὸν κριῷ, καὶ ποιμένα ποιμένι θήσει,
Καὶ μόσχον μόσχῳ πέλας ἀλλήλων ἐς ἔλεγχον,
Οἵ τινες ὑψώθησαν ἐλεγχόμενοι ὑπ' ἐλέγχων,
Καὶ στόμα πάντος ἔφραξαν, ἵν' αὐτοὶ ζηλώσαντες,
Τοὺς ὁσίους παράσοντας ἴσως καταδουλώσωσιν,
Σιγὴν παραστάσοντες, ἐπειγόμενοι διὰ κέρδος·
Καὶ δοκίμοις πιστοῖς τότε χωρήσουσιν ἅπαντες.
Οὐκέτι λοιπὸν ἐρεῖς λυπούμενος αὔριον ἔσται,
Οὐκ ἐχθὲς γέγονεν, οὐκ ἤματα μακρὰ μερίμνης,
Οὐκ ἔαρ, οὐχὶ θέρος, οὐ χειμὼν, οὐ μετόπωρον,
Οὐ δύσις, ἀντολίη. ποιήσει γὰρ μακρὸν ἦμαρ.
Εἰς αἰῶνα φωτὸς μεγάλου πεποθημένος ἔσται
Χριστὸς Ἰησοῦς αἰώνων *
Ἀγέννητος, ἄφθαρτος, ἀέναος, ἀΐδιός τε,
Οὐράνιος, ἰσχύι μέτρων πυρόεσσαν ἀϋτμὴν,
Καὶ πατάγου σκῆπτρον κατέχει σὺν ἀπειλεῖ πυρσῷ,
Γρηΰνει τε βαρυκτυπέων δουπήματα βροντῶν,

Γῆν κλονέων

Æternos fructus, æternum lumen habebis,
Vitam incorruptam, cum cunctos arguet igne.
Omnia nam purgans, molem conuerret in vnam.
Cœlum conuoluet, telluris operta recludet.
Manes in vitam (fatorum lege soluta,
Et lethi stimulis) ad iudiciumque vocabit,
Iudicet vt tandem mores prauosque piosque.
Ariete tunc aries, pastor pastore propinquo,
Et vitulus vitulo admoto censebitur illic:
Quosque sibi nimium fastum sumpsisse patebit,
Et qui cuilibet os obstruxere imperiosi,
Et sibi de sanctis vires peperere subactis,
Ex paribusque ipsos fecerunt inferiores,
Et studij lucro ducti iussere silere:
Tunc inquam cedent omnes fidisque probisque.
Non iam iurgia erunt, non iam dicetur, Erit cras,
Aut transiuit heri: nec erunt quos crebra fatigat
Cura dies: non ver, æstas, autumnus, hyems ve,
Ortusue, occasusue. dies nam longa manebit.
In sæcula lucis magnæ desiderabitur
Christus Iesus sæclorum *
Æternus, nunquam genitus, plane intemeratus,
Ignitas cœli cohibet qui viribus auras:
Fulminis & sonitum sæuo fulgore coercet,
Horrendos tonitrus mollit, pacatque fragores,

Terram conuoluens ſtridores comprimit †
Fulguris obtundit percuſſus igne micantes,
Imbris & immodico fluxus, & grandinis albæ,
Et nubis gelidæ iactus, hyemiſque ſolutæ.
Singula namque ipſi coniectant mente, videntur
Quæ tibi, quæque tuo nato annuis ipſe patranda:
Qui tibi & vnanimis, & par, res ante creatas,
Humanæ iudex vitæ, ſociuſque creator.
Ad quem oris prima tu dulci voce locutus:
Condamus hominem proprium, noſtræque figuræ
Perſimilem, atque auram vitalem demus habere.
Cui vel mortali totus famulabitur orbis,
Et ficto ex terra nos omnia ſubiiciemus.
Hæc tu mente tua ſic verbo fatus, & ecce
Omnia facta: tibi parent elementa iubenti
Omnia protinus, & rerum natura perennis
Eſt cum figmento mortali condita rite,
Cœlum, aër, ignis, tellus, fluctuſque marini,
Sol, luna, aſtrorumque chorus, monteſque, dieſque,
Nox, flatus, ſomnus, vigilantia, viſque volendi,
Vita, intellectus, voces, & robur, & artes,
Atque immāſuetum volucrū genus, atq; natantū,
Manſuetum, bigenus, ſerpentūque, ancipitūque.
Omnia namque tibi certo ordine diſpoſuiſti,
Temporibuſque petit poſtremis terram †
Et breuis egreſſus Mariæ de virginis aluo

Τῶν κλονέων κατέχει ῥοιζήματα †
Κ' ἀστεροπῶν μάστιγας ἀπαμβλύνει πυρφεγγεῖς,
Ομβρων δ' ἄσπετα χεύματα, ἠερακινῆς δὲ χαλάζης,
Κρυμαλέης νεφελῶν τε βολῆς, καὶ χείματος ὁρμῆς.
Αὐτοὶ μὲν γὰρ ἕκαστα νόῳ διατεκμαίρονται,
Οσσα περ αὐτῷ σοι δοκέει, περήσσειν τ' ἐπινεύσεις·
Σῷ παιδὶ περὶ κτίσεως πάσης στέρνοις ἴσοισι πεφυκὼς,
Σύμβουλος, πλάστης μερόπων, κριτής τε βίοιο.
Ον πρώτῃ στόματος γλυκερῇ προσεφθέγξατο φωνῇ·
Ποιήσωμεν ἴδιον πανομοίιον ἀνέρα μορφῇ
Ημετέρῃ, καὶ δῶμεν ἔχειν ζωαρκέα πνοιήν.
Ω θνητῷ περ ἐόντι τὰ κοσμικὰ πάντα λατρεύσει,
Καὶ χοϊκῷ πλασθέντι τὰ πάνθ' ὑποτάξομεν αὐτῷ.
Ταῦτα δ' ἔφησθα λόγῳ, τῇ σῇ φρενὶ πάντα δ' ἐτύχθη.
Παντα δ' ὁμοῦ στοιχεῖα κελεύσματι * πείθεται τῷ σῷ. f. πεί-θετο.
Καὶ κτίσις ἀΐδιος συνετάσσετο πλάσματι θνητῷ,
Οὐρανὸς, ἀὴρ, πῦρ, χθὼν, γῆ καὶ χεῦμα θαλάσσης,
Ηέλιος, μήνη, χορὸς ἄστρων, οὔρεα τ', ἦμαρ,
Εὐφρόνη, ὕπνος, ἔγερσις, πνεῦμα, καὶ ὁρμὴ,
Ψυχὴ, καὶ σύνεσις, τέχνη, φωνή τε καὶ ἀλκή·
Ζώων τ' ἄγρια φῦλα τὰ νηκτῶν καὶ πετεηνῶν,
Πεζῶν τ', ἀμφιβίων τε, καὶ ἑρπετέων, διφυῶν τε.
Παντα γὰρ αὐτὸς σοι συνετάσσεο σῇ ὑπ' * ἀναγαγῇ. f. ἀγω-γῇ.
Υστατίοις τε χρόνοις χθόνα ἤμειψατο, †.
Καὶ βραχὺς ἐλθὼν παρθένου ἐκ Μαρίας λαγόνων τε,

Ἐξανέτειλε νέον φῶς *
Οὐρανόθεν δὲ μολὼν, βροτέην ἐνεδύσατο μορφήν.
Γαβριὴλ Πρῶτα μὲν οὖν Γαβριὴλ σθεναρὸν δέμας ἁγνὸν ἐδείχθη
Δεύτερα καὶ κούρην αὐτάγγελος ἔννεπε φωνῇ·
Δέξαι ἀχράντοισι θεὸν σοῖς παρθένε κόλποις.
Ὣς εἰπὼν, ἐμπνεῦσε θεὸς χάριν, ἡ δ' αἰεὶ κούρη,
Μαρία. Τὴν ἄρα τάρβος ὁμοῦ, θάμβος θ' ἕλεν εἰσαΐουσαν.
Στῆ δ' ἄρ' ὑποτρομέουσα, νόος δέ οἱ ἐπτοίητο
Παλλομένης κραδίης, ὑπ' ἀγνώστοισιν ἀκουαῖς.
Αὖθις δ' εὐφράνθη καὶ ἰάνθη κέαρ αὐδῇ,
Κουρίδιον δ' ἐγέλασσεν, ἑὴν δ' ἐρύθηνε παρειὴν,
Χάρματι τερπομένη, καὶ θελγομένη φρένα αἰδοῖ.
Καί οἱ θάρσος ἐπῆλθεν, ἔπος δ' εἰσέπτατο νηδύν.
Σαρκωθὲν δὲ χρόνῳ, καὶ γαστέρι ζωογονηθὲν,
Ἐπλάσθη βροτέην ἰδέην, καὶ κοῦρος ἐτύχθη
Παρθενικοῖς τοκετοῖς. τόδε γὰρ μέγα θαῦμα βροτοῖσιν.
Ἀλλ' οὐδὲν μέγα θαῦμα θεῷ πατρὶ, καὶ θεῷ υἱῷ.
Τικτόμενον δὲ βρέφος, ποτὶ δ' ἔφθατο γηθοσύνη χθὼν,
Οὐράνιος δ' ἐγέλασσε θρόνος, καὶ ἀγάλλετο κόσμος.
Καινοφαὴς δὲ μάγοισι σεβάσθη θέσφατος ἀστήρ.
Σπαργανωθὲν δὲ βρέφος, δείχθη θεοπειθέσι φάτνῃ.
Καὶ λόγου ἡ Βηθλεὲμ πατρὶς θεόκλητος ἐλέχθη,
Βουτελάταις τε καὶ αἰγονόμοις καὶ ποιμέσιν ἀρνῶν.
* *

Εν

Exorta eſt noua lux *
E cœlo veniens mortales induit artus.
Ac primum corpus Gabriel oſtendit honeſtum Gabriel
Nuncius, hinc tali affatur ſermone puellam:
Accipe virgo Deum gremio intemerata pudico. Maria.
Sic ait: aſt illam cœleſtis gratia molli
Leniịt afflatu. tum virginitatis amatrix
Perpetuæ, magno ſubito correpta ſtupore,
Atque metu, trepida preſsit formidine mentem,
Ignotis verbis commoto corde tremiſcens.
Hinc vt lætificis mens eſt creata loquelis.
Erubuit malas ridens puerile venuſtas,
Lætitià, dulcique animum demulſa pudore.
Tunc ad ſe rediit, verbumque volauit in aluum,
Idque ſuo factum atque animatum tempore corpus
Mortali facie cretum eſt. puer inde creatus
Virgineo partu. mira eſt mortalibus hæc res:
Sed res nulla Deo patri natoque ſtupenda.
Hoc puero nato properauit gaudia tellus,
Cœleſtis riſit ſedes, & geſtiit orbis:
Diuinamque Magi ſtellam colluere recentem.
Monſtratusque Dei præcepta ſequentibus infans
Eſt in præſepi, quem faſcia circuit, eſtque
Dicta Logi Bethlem diuino patria nutu
Caprarum atque ouiū cuſtodibus, atque bubulcis.

Et tumidos fastus animis odisse modestis,
Atque alios prorsum ceu semet amare, Deumque
Diligere ex animo cum relligione colendo.
Nos igitur sancta Christi de stirpe creati
Cælesti, nomen retinemus proximitatis,
Lætitiæ memorem seruantes relligionem,
Pietatis & veritatis calcantes semitas.
Nunquam ad templorum penetralia permittamur
accedere,
Neq; sculptilibus libare, nec precibus honorare,
Nec odorib. florũ multum-suauibus, nec fulgorib.
Lampadum, sed nec donariis ornare,
Nec thuris vaporibus emittentibus flãmam, aram,
Nec cum tauris-sacrificatis oues-mactatas cum
dedecore
De-redẽptione-læti mittere, terrestris indicia pœnæ
Neque de rami-voracis rogi nidorifero fumo,
Et impuris flatibus inquinare ætheris lucem.
Sed sacris pectoribus lætantes hilari animo,
Diuiteque charitate, & liberalibus palmis,
Suauibus psalmis, deo-conuenientibusque cãtibus
Immortalem celebrare te & veracem iubemur,
*Omnium-genitorem Deum, sapientem **

Qui

Ἐν κραδίῃ τε ταπεινόφροσιν πικρὰ τέρματα μισεῖν,
Καὶ † πάντων ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὥς περ ἑαυτὸν, f. πάντως.
Καὶ θεὸν ἐκ ψυχῆς φιλέειν, αὐτῷ δὲ λατρεύειν.
Τοὔνεκ' ἄρ' ἡμεῖς καὶ ὁσίης Χριστοῖο γενέθλης
Οὐρανίης πεφυῶτες, ἐπικλεόμεσθα σύναιμοι,
Μνηστὴν εὐφροσύνης ἐπὶ θρησκείην κατέχοντες,

Sequentes versus ex vet. cod. adiecti sunt.

Εὐσεβίης τε καὶ ἀτρεκείης βαίνοντες ἀταρπούς.
Οὐδέ ποτε πρὸς νηῶν ἀδύτοισιν ἐώμεσθα πελάζειν,
Οὐ ξοάνοισι σπένδειν, οὔτ' εὐχωλῇσι γεραίρειν,
Οὐδ' ὀδμαῖς ἀνθῶν πολυτερπέσιν, οὐδὲ μὴ αὐγαῖς
Λαμπτήρων, αὐτὰρ οὐδ' ἄρα τοῖς ἀναθήμασι κοσμεῖν,
Οὐ λιβάνου ἀτμοῖσιν ἀνιέσιν φλόγα βωμὸν,
Οὐδ' ἐπὶ ταυροθύτοις μηλοσφαγίας μετὰ λώβης
Λυθροχαρεῖς πέμπειν, χθονίας αἰνίγματα ποινῆς,
Οὐδ' ἀπὸ ὀρφοβόροιο πυρῆς κνισώδεϊ καπνῷ,
Καὶ μιαραῖς πνοιῇσι μιαίνειν αἰθέρος αὐγήν.
Ἀλλ' ἁγναῖς πραπίδεσσι γεγηθότας εὔφρονι θυμῷ,
Ἀφνείαις τ' ἀγάπῃσι, καὶ εὐδώροις παλάμῃσι,
Μειλιχίοις ψαλμοῖσι, θεοπρεπέεσσί τε μολπαῖς
Ἄφθιτον ἐξυμνεῖν σε καὶ ἄψευστον κελόμεσθα,
Παγγενετῆρα θεόν, πινυτόφρονα *

Στίχοι παραλελειμμένοι.

Φωκυλίδης, Μιλήσιος φιλόσοφος, σύγχρονος Θεόγνιδος, ἦν δὲ ἑκάτερος μετὰ χμζ΄ ἔτη τῶν Τρωικῶν, ὀλυμπιάδι γεγονότες νθ΄. ἔγραψεν ἔπη καὶ ἐλεγείας, παραινέσεις ἤτοι γνώμας, ἅς τινες, κεφάλαια ἐπιγράφουσιν. εἰσὶ δὲ ἐκ τῶν Σιβυλλιακῶν κεκλεμμένα.

Μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, ἀλλ' ἐξ ὁσίων βιοτεύειν,
Ἀρκεῖσθαι παρεοῦσι, καὶ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι,
Ψεύδεα μὴ βάζειν, τὰ δ' ἐτήτυμα πάντα φυλάσσειν.
Μὴ δὲ μάταια εἴδωλα σέβου· τὸν δ' ἄφθιτον αἰεὶ
Πρῶτα θεὸν τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας.
Πάντα δίκαια νέμειν, μηδ' εἰς κρίσιν ἄδικον ἔλθῃς.
Μὴ ῥίψῃς πενίην ἀδίκως· μὴ κρῖνε προσώπῳ.
Ἢν σὺ κακῶς δικάσῃς, μετέπειτα θεός σε δικάσει.
Μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν· τὰ δίκαια δ' ἀγορεύειν.
Παρθενίην τηρεῖν· ἀγάπην δ' ἐν πᾶσι φυλάσσειν.
Μέτρα νέμειν τὰ δίκαια· καλὸν δ' ἐπὶ μέτρον ἅπασι.
Σταθμὸν μὴ κρούειν ἑτερόζυγον, ἀλλ' ἴσον ἕλκειν.
Μὴ δ' ἐπιορκήσῃς, μήτ' ἀγνῶς, μήτε ἑκοντί.
Ψευδόρκον στυγέει θεός, ὅς τι κεν αὖτις ὀμόσῃ.
Ἐξ ἀδίκων ἔργων δῶρον χερὶ μήποτε δέξῃ.
Σπέρματα μὴ κλέπτειν· ἐπαράσιμος ὅστις ἕληται,
Εἰς γενεὰς γενεῶν * σκορπισμὸν βιότοιο.
Μήτ' ἀρσενοκοιτεῖν, μὴ συκοφαντεῖν, μήτε φονεύειν.

Μισθὸν

Qui ſequuntur verſus in vet. codice regiæ bibliothecæ reperti, inſeri debent libro ſecundo pag. 196, inter 13. & 14. verſum. Sunt autem plerique ex Phocylidis γνώμαις deſumpti, vel potius a Phocylide ex Sibyllinis oraculis ſurrepti, ſi Suidæ credimus ſic ſcribenti:

Phocylides, Mileſius philoſophus, æqualis Theognidis. Fuit autem vterque ſexcentis quadraginta ſeptem annis bello Troiano poſterior, Olympiade nati quinquageſima nona. Scripſit verſus heroicos & elegiacos, admonitiones ſiue ſententias, quas quidam capita appellant. ſunt autem ſurreptæ ex Sibyllinis carminibus.

Ne diteſcas iniuſte, ſed ex iuſte partis viue.
Eſto contentus præſentibus, & ab alienis abſtine.
Mendacia ne dixeris, ſed vera omnia cuſtodias.
Neq; fruſtra ſimulacra colas: ſed immortalē ſemper
Primum deum reuerere, deinde vero tuos parentes
Omnib. iuſta tribue, nec in iudiciū iniuſtū venias.
Ne abijcias pauptatē, iniuſte nec iudices ex pſona.
Si tu male iudicaueris, poſtea deus te iudicabit.
Teſtimonium falſum fuge, & iuſta profer.
Virginitatē cuſtodi, dilectionēq; erga oēs obſerua.
Mēſuras dato iuſtas: bonus vero eſt modus in oīb.
Trutinā ne pellas in alterā partē, ſed æqualem tra-
Ne peierauerís, neq; ignoranter, neque ſpōte. (has.
Periurum odit deus, quisquis ille qui iurauerit.
Ex iniuſtis operib. donū manu ne vnquā ſuſcipias.
Semina ne ſurripito, execrabilis qſquis abſtulerit,
In ſæcula ſæculorum diſsipatio erit vitæ.
Ne cum maſculo cubes, nec ſycophantā agas, nec occidas.

Mercedem laboranti da: nec affligepauperem.
Linguæ mentē cohibe, arcanū sermonem in pectore
Pupillis, viduis, indigentibusq; largire. (contine.
Ne iniurius esse velis, nec iniuste quēq̄ agere sinas.
Pauperibus statim da, neque cras reuerti iube.
Copiam spicarum manui egenti præbe.
Quicunque eleemosynam dat, deo nouit fœnerare.
Liberat a morte misericordia, iudiciū qñ venerit.
Non sacrificium, misericordiam vero vult deus
pro sacrificio.
Vestito itaque nudū, impertire esuriēti panes tuos.
Exulem in domum excipe, & cæco viæ dux esto.
Naufragorū miserere, quia nauigatio est incerta.
Manum lapso porrige, seruaque desertum virum.
Cōmunes casus, oīm, vita rota, instabilis felicitas.
Si diuitias habes, tuā manum pauperibus porrige.
Quæ tibi dedit deus, de his egenti eroga.
Cōmunis tota vita hominū, inæqualis aūt facta est.
Ne si virum pauperē cōspexeris, irrideas dicterijs.
Neq; maligne alloquaris vituperādū aliquē virū.
Vita in morte probatur. num quis perpetrarit
Illegitimum quid *aut iustum, dijudicatur ad iudicium si venerit.*
Ne mentē lædas vino, nec bibas immoderate.
Sanguinem vero ne comedas, & ab ijs quæ dijs immolantur abstineas. Gladium

Μισθὸν μοχθήσαντι δίδου· μὴ θλῖβε πένητα.
Γλώσσης νοῦν ἐχέμεν· κρυπτὸν λόγον ἐν φρεσὶν ἴσχειν.
Ορφανικοῖς, χήραις, ἐπιδεομένοις δὲ προσάρκου.
Μήτ' ἀδικεῖν ἐθέλης· μήτ' οὖν ἀδικοῦντα ἐάσῃς.
Πτωχοῖς εὐθὺ δίδου, μήτ' αὔριον ἐλθέμεν εἴπῃς.
Ιδρῶσι σταχύων χειρὶ χρήζοντι προσάρκου.
Ος δ' ἐλεημοσύνην παρέχει, θεῷ οἶδε δανείζειν.
Ρύεται ἐκ θανάτου ἔλεος, κρίσις ὁππότ' ἂν ἔλθῃ.
Οὐ θυσίην, ἔλεος δὲ θέλει θεὸς ἀντὶ θυσίης.
Ενδυσον οὖν γυμνόν· μετάδος πεινῶντ' ἄρτων σῶν.
Αστεγον εἰς οἶκον δέξαι, καὶ τυφλὸν ὁδήγει.
Ναυηγοὺς οἴκτειρον· ὁ γὰρ πλοῦς ἐστὶν ἄδηλος.
Χεῖρα πεσόντι δίδου· σῶσον δ' ἀπερίστατον ἄνδρα.
Κοινὰ πάθη πάντων· βίοτος τροχός, ἄστατος ὄλβος.
Πλοῦτον ἔχων, σὴν χεῖρα πενητεύουσιν ὄρεξον.
Ων σοι ἔδωκε θεός, κ' αὐτὸς χρήζοντι προσάρκου.
Κοινὸς πᾶς ὁ βίος μερόπων· ἄνισος δὲ τέτυκται.
Μήποτε ἄνδρα πένητα ἰδών, σκώψῃς ἐπέεσσι.
Μὴ δὲ κακῶς γε προσείπῃς μωμητόν τινα φῶτα.
Τὸ ζῆν ἐν θανάτῳ δοκιμάζεται. εἴ τις ἔπραξεν
Εκνομον ἢ δίκαιον, διακρίνεται εἰς κρίσιν ἐλθών.
Μὴ δὲ φρένας βλάπτειν οἴνῳ· μὴ δὲ πίνειν ἄμετρα.
Αἷμα δὲ μὴ φαγέειν, εἰδωλοθύτων δ' ἀπέχεσθαι.

Τὸ ξίφος ἀμφιβάλλου, μὴ πρὸς φίλον, ἀλλ' ἐπ' ἀμύναν
Εἴθε δὲ μὴ χρήσῃ, μήτ' ἔκνομα, μήτε δικαίως.
Καὶ γὰρ ἀποκτείνῃς ἐχθρὸν, σέο χεῖρα μιαίνεις.
Ἀγροῦ γειτονέοντος ἀπέχου, μηδ' ἄρ' ὑπερβῇς.
Πᾶς ὅρος ἐστὶ δίκαιος, ὑπερβασίη δ' ἀλεγεινή.
Κτῆσις ὀνήσιμος ἔσθ' ὁσίων· ἀδίκων δὲ πονηρά.
Μὴ δέ τιν' αὐξόμενον λωβήσῃ καρπὸν ἀρούρης.
Ἔστωσαν δ' ὁμότιμοι ἐπήλυδες ἐν πολιήταις.
Πάντες γὰρ ξενίης πειρήσονται πολυμόχου.
Ὡς ξένοι ἀλλήλων· ξεῖνος δέ γε οὔτις ἐν ἡμῖν
Ἔσσετ', ἐπεὶ πάντες βροτοὶ αἵματος ἐξ ἑνός ἐστε.
Χώρη δ' οὔτι βέβαιον ἔχει τόπον ἀνθρώποισι.
Μὴ δὲ θέλεις πλουτεῖν μηδ' εὔχου· ἀλλὰ τόδ' εὔχου,
Ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων, μηδέν τε ἔχοντα ἄδικον.
Ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
Μὴ πόθος εἰς χρυσὸν ἢ εἰς ἄργυρον· ἐν δ' ἄρα καὶ τοῖς.
Ἔσσεται ἀμφήκης θυμοφθόρος ἔνθα σίδηρος.
Χρυσὸς ἀεὶ δόλος ἐστὶ καὶ ἄργυρος ἀνθρώποισι.
Χρυσὲ κακῶν ἀρχηγὲ, βιοφθόρε, πάντα χαλέπτων,
Εἴθε σε μὴ θνητοῖσι γενέσθαι πῆμα ποθεινόν.
Σοῦ γὰρ ἕκητι, μάχαι τε, λεηλασίαι τε, φόνοι τε,
Ἐχθρὰ δὲ τέκνα γονεῦσιν, ἀδελφοί τε συναίμοις.
Μηδὲ δόλους ῥάπτειν· μὴ πρὸς φίλον ἦτορ ὁπλίζειν.

Μήθ'

Gladiũ accinge nõ cõtra amicũ, ſed ad defenſionẽ.
Vtinam vero non vtaris, neque iniuſte neque iuſte.
Etiamſi namque occideris hoſtẽ, tuã manũ polluis.
Ab agro vicini abſtine, neque tranſi.
Omnis terminus eſt iuſtus: trãſgreſsio vero vitioſa.
Poſſeßio vtilis eſt ſanctorũ, iniuſtorũ vero praua.
Ne quem creſcentem læſeris fructum agri.
Sint in pari honore aduenæ cum ciuibus.
Oẽs enim peregrinatione circũuehũtur ærumnoſa
Tanquam hoſpites alter alterius. Peregrinus vero nullus inter nos
Erit, quia omnes homines ſangnine ex vno eſtis.
Terraque non perpetuum habet locum hominibus.
Non velis diteſcere, neque opta: ſed hoc opta,
Vt viuas paucis contentus, *nec quicquam poßideas iniuſtum.*
Amor pecuniæ mater eſt *malitiæ omnis.*
Ne deſiderium ſit *auri vel argenti. in his enim*
Erit vtrinque acutum, animũ corrũpens ibi ferrũ.
Aurum ſemper fraus eſt & argentum hominibus.
O aurum malorũ dux, vitæ labes, omnia euertens,
Vtinam tu mortalibus nõ eſſes malũ deſiderabile.
Tui enim gratia, pugnæ, & prædæ, & cædes,
Infenſique liberi parẽtibus, fratresque cõsãguineis.
Ne fraudes cõſuas, neque cõtra carũ cor armes te.

Neq; aliã occultes in corde sententiã, aliã proferas:
Neque vt saxis adhærẽs polypus, cum loco mutes.
Omnibus vero simplex sis, quæq; ex animo profer.
Qui volens iniuste facit, improbus vir: qui vero coactus,
Non malum *dico prorsus. consilium vero redarguitur cuiusque.*
Non efferaris sapiẽtia, neque viribus, neque opib⁹.
Vnus deus est sapiẽs, potens simul, & multũ-diuès.
Ne præteritis malis crucia tuum cor.
Nunquam enim potest factum fieri infectum.
Ne sis præceps ad manũ, sed compesce sæuã iram.
Sæpe enim percutiens, inuitus cædem perpetrauit.
Sint communes paßiones: nihil magnum, neque superbum sit.
Non bona redundãs esse solet mortalibus vtilitas.
Nimius autẽ luxus ad immodicos trahit amores.
Extollunt autem multæ diuitiæ, & ad petulantiã impellunt.
Ira nimia furorem perniciosum parit.
Ira quidem est cupiditas, sed modũ excedens, odiũ.
Æmulatio bonorum, bona: malorum vero, mala.
Audacia malorum perniciosa, bonorum vero gloriam affert.
Honestus est *amor virtutis, sed Veneris, dedecus auget.*

Suauis

Μήθ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἀλλ' ἀγορεύων.
Μηδ' ὡς πετρόφυὴς πολύπους κατὰ χῶραν ἀμείβευ.
Πᾶσι δ' ἁπλόος ἴσθι, τὰ τ' ἐκ ψυχῆς ἀγόρευε.
Ὅστις ἑκὼν ἀδικεῖ, κακὸς ἀνήρ· ὃς δ' ὑπ' ἀνάγκης,
Οὐκ ἐρέω τὸ τέλος. βουλὴ δ' εὐθυνέθ' ἑκάστου.
Μὴ γαυροῦ σοφίῃ, μήτ' ἀλκῇ, μήτ' ἐνὶ πλούτῳ.
Εἷς θεὸς ἐστὶ σοφὸς, δυνατός θ' ἅμα, καὶ πολύολβος.
Μηδὲ παρειχομένοισι κακοῖσι τρύχου τεὸν ἦτορ.
Οὐκέτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.
Μὴ προπετὴς ἐς χεῖρα· χαλίνου δ' ἄγριον ὀργήν.
Πολλάκι γὰρ πλήξας, ἀέκων φόνον ἐξετέλεσε.
Ἔστω κοινὰ πάθη· μηδὲν μέγα, μήτ' ὑπέροπλον.
Οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ.
Ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκετ' ἔρωτας.
Ὑψαυχεῖ δ' ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν ἀέξει.
Θυμὸς ὑπερχόμενος μανίην ὀλοόφρονα τεύχει.
Ὀργὴ δ' ἐστὶν ὄρεξις, ὑπερβαίνουσα δὲ μῆνις.
Ζῆλος τῶν ἀγαθῶν ἐσθλὸς, φαύλων δέ γε φαῦλος.
Τόλμα κακῶν, ὀλοή· ἀγαθῶν δέ γε, κῦδος ὀπάζει.
Σεμνὸν, ἔρως ἀρετῆς· ὁ δὲ κύπριδος, αἶσχος ὀφέλλει.

Ηδὺς ἀγανόφρων κικλήσκεται ἐν πολιήταις.
Ἐν μέσσῳ φαγέειν, πιέειν, καὶ μυθολογεύειν.
Πάντων μέτρον ἄριστον· ὑπερβασίη δ' ἀλεγεινόν.
Μὴ φθονερὸς, μὴ ἄπιστος ἔσῃ, μὴ λοίδορος ἴσθι,
Μὴ δὲ κακογνώμων, μὴ ψευδαπάτης ἀμέτρητος.
Σωφροσύνην ἀσκεῖν, αἰσχρῶν δ' ἔργων ἀπέχεσθαι.
Μὴ δὲ μιμοῦ κακότητα, δίκῃ δ' ἀπάλειψον ἀμύναν.
Πειθὼ μὲν γὰρ, ὄνειαρ· ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
Μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.

Suauis mansueto-animo-præditus vocatur inter ciues.
Moderate ede, bibe, & loquere.
Omnium modus optimus, excessus vero molestus.
Ne inuidus, neq; incredulus sis, nec calumniator esto,
Nec praui-consilij, nec impostor immoderatus.
Temperantiam exerce, obscœnisque factis abstine.
Ne sectare malignitatem, sed iure repelle iniuriã.
Persuasio namque commodum, lis vero litem rursus gignit.
Ne credas temere. priusquã certo finem perspicias.

FRAGMENTA
SIBYLLINORVM
ORACVLORVM.

Theophilus oratione II. ad Autolycum.

Si enim dij generabantur, oportebat eos etiã ad hæc vſque tempora generari, nõ ſecus atque homines quotidie naſcuntur: immo multo plures dij eſſe deberent quam homines, vt Sibylla inquit,

Nã ſi generationi dãt operã, & immortales manẽt,
Plures quam homines procreati iſti dij eſſent:
Nec locus, vbi conſiſterent mortales, vſquam eſſet.

Clemens Alexandrinus Strom. lib. I.

O Delphi famuli longe-iaculantis Apollinis,
Veni ego vaticinatura Iouis mẽtem ægida-tenẽtis,
Germano fratri irata Apollini.

vide ſupra pagin. 99.

Lactantius lib. VII. cap. XIX.

----quando venerit,
Ignis, erunt tenebræ in media nocte obſcura.

lib. VII. cap. XXIIII.

Audite me homines, rex æternus imperat.

Plutarchus in Theſeo.

Hoc oraculum poſt ciuitati Athenienſi repetiuiſſe ſcribunt Sibyllam, hoc verſu,

Vter

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ ΤΩΝ ΣΙΒΥΛΛΙΑΚΩΝ χρησμῶν.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΛΟΓΩ Β΄. ΠΡΟΣ Αὐτόλυκον.

Εἰ γὰρ ἐγεννῶντο θεοί, ἐχρῆν καὶ ἕως τοῦ δεῦρο γεννᾶσθαι, καθάπερ γὰρ καὶ ἄνθρωποι γεννῶνται· μᾶλλον δὲ καὶ πλείονες θεοὶ ὤφειλον εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ὥς φησι Σίβυλλα·

Εἰ δέ γε γεννῶνται, καὶ ἀθάνατοί γε μένουσι,
Πλείονες ἀνθρώπων γεγενημένοι οἵδε θεοὶ ἦσαν·
Οὐδὲ τόπος στῆναι θνητοῖς οὐκ ἄν ποθ' ὑπῆρξεν.

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς στρωματέων βιβλ. α΄.

Ὦ Δελφοὶ θεράποντες ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος,
Ἦλθον ἐγὼ χρήσουσα Διὸς νόον αἰγιόχοιο,
Αὐτοκασιγνήτῳ κεχολωμένη Ἀπόλλωνι.

Λακτάντιος βιβλ. κεφ. ιζ΄.

----ὁππότ' ἂν ἔλθῃ
Πῦρ, ἔσται σκότος ἐν τῇ μέσσῃ νυκτὶ μελαίνῃ.

βιβλ. ζ. κεφ. κδ΄.

Κλῦτε δέ μου μέροπες, βασιλεὺς αἰώνιος ἄρχει.

Πλούταρχος Θησεῖ.

Καὶ Σίβυλλαν ὕστερον ἀποστοματίσαι πρὸς τὴν πόλιν ἱστοροῦσιν, ἀναφθεγξαμένην,

Ἀσκὸς βαπτίζῃ, δῦναι δέ τοι οὐ θέμις ἐστί.

Ὁ αὐτὸς Δημοσθένει.

Χρησμὸς ᾔδετο παλαιὸς ἐκ τῶν Σιβυλλείων,
Τῆς ἐπὶ Θερμώδοντι μάχης ἀπάνευθε γενοίμην,
Αἰετὸς ἐν νεφέεσσι καὶ ἠέρι θηήσασθαι.
Κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλωλε.

Παυσανίας Ἀχαϊκοῖς.

Τὰ δὲ ἐς Μακεδόνας δύναμίν τε ἣν ἐπὶ Φιλίππου περιεβάλοντο τοῦ Ἀμύντου, καὶ ὡς ἐπὶ Φιλίππου τοῦ ὑστέρου τὰ πράγματα σφίσιν ἐφθάρη, Σίβυλλα οὐκ ἄνευ θεοῦ προεθέσπισεν· εἶχεν δὲ οὕτω τὰ χρησθέντα·

Αὐχοῦντες βασιλεῦσι Μακηδόνες Ἀργεάδῃσιν,
Ὑμῖν κοιρανέων ἀγαθὸν, καὶ πῆμα Φίλιππος.
Ἤτοι ὁ μὲν προτέρους πόλεσιν λαοῖσί τ' ἄνακτας
Θήσει· ὁ δὴ ὁπλότερος τιμὴν ἀπὸ πᾶσαν ὀλέσσει,
Δμηθεὶς ἑσπερίοισιν ὑπ' ἀνδράσιν ἠώοις τε.

Φωκικοῖς.

Τὴν δὲ πληγὴν Ἀθηναῖοι τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς οὐ μετὰ τοῦ δικαίου συμβῆναι σφίσιν ὁμολογοῦσι, προδοθῆναι γὰρ ἐπὶ χρήμασιν ὑπὸ τῶν στρατηγησάντων· Τυδέα δὲ εἶναι καὶ Ἀδείμαντον οἳ τὰ δῶρα ἐδέξαντο παρὰ Λυσάνδρου, καὶ ἐς ἀπόδειξιν τοῦ λόγου Σιβύλλης παρέχονται τῶν χρησμῶν·

Καὶ τότ' Ἀθηναίοισι βαρύστονα κήδεα θήσει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, οὗ τοι κράτος ἐστὶ μέγιστον·

Νηυσὶ

Vter, immergeris, ſubmergi vero tibi non fas eſt.
Idem in Demoſthene.
Vetus canebatur ex carminib. Sibyllinis oraculũ,
Ad Thermodontem pugna procul vtinam eſſem,
Et vt *aquila* eam *ex nubibus atque aëre viderem.*
Flet victus, ſed victor periit.

Pauſanias in Achaicis.

Macedonum certe bellicam gloriam, & imperii magnitudinem Philippo Amyntæ filio regnãte partum, alterius Philippi temporibus peſſum ituram, diuinitus his verſibus prædixit Sibylla:
Gloriantes *regibus Macedones Argeadis,*
Vobis imperãs bonum & damnum erit Philippus.
Certe quidem prior vrbibus populisque reges
Imponet, poſterior vero decus omne perdet,
Victus ab occidentalibus viris orientalibusque.

In Phocicis.

Cladem certe qua affecti ſunt ad Ægos potamos Athenienſes, dictitant illatam ſibi non iuſto pretio, ſed prætorum ſuorum proditione, quos pecunia hoſtes corrupiſſent: dona enim a Lyſandro Tydeum & Adimantum accepiſſe. Eius rei teſtimonium ex Sibyllinis carminibus afferunt:
Et tunc Athenienſibus graues luctus ſtatuet
Iupiter altitonans, cuius vis eſt maxima.

Nauibus vehet belli pugnam & cladem,
Pereuntibus doloſo modo ob malitiam ducum.

Dio in Tiberio.

Augebat timorem, quod per id tempus quædam oracula canebantur pro Sibyllinis, quæ licet ad hæc noſtra tempora potius quā ad illa pertinerēt, tamen iis omnes valde commouebantur. Quibus verſibus dicebatur fore vt ter trecentis annis præteritis ciuiles ſeditiones inter Romanos ſuſcitarentur, & furor Sybariticus. Hæc Tiberius vt falſa calumniari cœpit, librosque omnes ſcriptos de vaticiniis inſpici, ex quibus eos qui inutiles eſſe videbantur, damnari atque reiici, cæteros reponi & retineri iuſsit.

Idem in Nerone.

Inprimis oēs cōmouebat recordatio oraculi, quod decantatū fuerat Tiberii temporibus: id erat,
Ter vero trecentis circumuoluentibus annis,
Romanos ciuilis perdet ſeditio.

Quumque Nero populi conſolandi cauſa hos verſus nuſquā repertos eſſe diceret, mutata ſententia hūc verſum, vt vere Sibyllinū, canere cœperūt:
Vltimus Æneadum matris cæſor imperabit.

Id quod accidit, ſiue vere prædictum diuino oraculo, ſiue afflatu multitudinis ex ſtatu rerum

qui

Νησοὶ φέρει πολέμοιο μάχην καὶ δηιότητα,
Ὀλλυμένοις δολεροῖσι τρόποις κακότητι νόμων.

Δίων ἐν Τιβερίῳ.

Λόγιόν τέ τι ὡς καὶ Σιβύλλειον, ἄλλως μὲν οὐδὲν τῷ τῆς πόλεως χρόνῳ προσῆκον, πρὸς δὲ τὰ παρόντα ᾀδόμενον, οὐχ ἡσυχῆ σφᾶς ἐκίνει. ἔλεγε γὰρ ὅτι

Τρὶς δὲ τριηκοσίων περιτελλομένων ἐνιαυτῶν,
Ῥωμαίους ἔμφυλος ἐλεῖ στάσις, καὶ ἁ Συβαρῖτις
Ἀφροσύνα.

Ὁ οὖν Τιβέριος ταῦτά τε τὰ ἔπη, ὡς καὶ ψευδῆ ὄντα διέβαλε, καὶ τὰ βιβλία πάντα τὰ μαντείαν τινὰ ἔχοντα ἐπεσκέψατο· καὶ τὰ μὲν ὡς οὐδενὸς ἄξια ἀπέκρινε, τὰ δὲ ἐνέκρινε.

ὁ αὐτὸς ἐν Νέρωνι.

Καὶ μάλιστα ὅτι αὖθις ἡ μνήμη τοῦ λογίου κατὰ τὸν Τιβέριον ποτὲ ᾀσθέντος ἐθορύβει· ἦν δὲ τοῦτο,

Τρὶς δὲ τριηκοσίων περιτελλομένων ἐνιαυτῶν,
Ῥωμαίους ἔμφυλος ὀλεῖ στάσις.

ἐπειδή τε ὁ Νέρων παραμυθούμενος αὐτοὺς, οὐδαμοῦ ταῦτα τὰ ἔπη εὑρῆσθαι ἔλεγε, μεταβαλόντες ἕτερον λόγιον, ὡς καὶ Σιβύλλειον ὄντως ὄν, ᾖδον. ἔστι δὲ τοῦτο,

Ἔσχατος Αἰνεαδῶν μητροκτόνος ἡγεμονεύσει.

Καὶ ἔσχεν οὕτως, εἴτε καὶ ὡς ἀληθῶς θεομαντείᾳ τινὶ προλεχθὲν, εἴτε καὶ τότε ὑπὸ τοῦ ὁμίλου πρὸς τὰ

παρόντα ἰαθέν· τελευταῖος γὰρ τῶν Ἰουλίων τῶν ἀπὸ Αἰνείου γενομένων ἐμονάρχησε.

Λουκιανὸς ἐν Περεγρίνου τελευτῇ.

Θεαγένης δὲ ἔναγχος, ὥς μοι τις τῶν ἑταίρων ἀπήγγελλε, καὶ Σίβυλλαν ἔφη προειρηκέναι περὶ τούτων· καὶ τὰ ἔπη γὰρ ἀπεμνημόνευεν.

Ἀλλ᾽ ὁπόταν Περιδὰς, κυνικῶν ὄχ᾽ ἄριστος ἁπάντων,
Ζηνὸς ἐριγδούπου τέμενος κατὰ πῦρ ἀνακαύσας,
Ἐς φλόγα πηδήσας, ἔλθῃ ἐς μακρὸν Ὄλυμπον,
Δὴ τότε πάντας ὁμῶς, οἳ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσι,
Νυκτιπόλον τιμᾶν κέλομαι ἥρωα μέγιστον,
Σύνθρονον Ἡφαίστῳ καὶ Ἡρακλῆι ἄνακτι.

Ταῦτα μὲν Θεαγένης Σιβύλλης ἀκηκοέναι φησίν.

Ζώσιμος ἱστορίας βιβλ. β΄.

Μετὰ δὲ ταῦτα νόσων καὶ πολέμων ἐνσκηψάντων, ἔτει μετὰ τὸν τῆς πόλεως οἰκισμὸν ἐπὶ τριακοσίοις πεντηκοστῷ καὶ δευτέρῳ, λύσιν εὗρεν ἡ γερουσία τῶν κακῶν ἐκ τῶν Σιβύλλης βουλομένη χρησμῶν, τοῖς εἰς τοῦτο τεταγμένοις ἀνδράσι τοὺς χρησμοὺς ἀνερευνῆσαι παρεκελεύσατο· τῶν δὲ λοιπῶν παυθήσεσθαι τὸ κακὸν, εἰ θύσαιεν Ἅδῃ καὶ Περσεφόνῃ προσαγορευσάντων, ἀναζητήσαντες τὸν τόπον, Ἅδῃ καὶ Περσεφόνῃ κατὰ τὸ προσταχθὲν καθήγισαν, Μάρκου Ποτίτου τὸ τέταρτον ὑπατεύοντος· καὶ τῆς ἱερουργίας συντελεσθείσης τῶν ἐπικειμένων ἀπαλλαγέντες, τὸν βωμὸν αὖθις ἐκάλυψαν, ἐν ἐσχάτῳ πού κείμενον τοῦ

qui tum erat: nam is vltimus ex Iulij famia, quæ ab Ænea profecta erat, regnabat.

Lucianus in morte Peregrini.

Ceterum Theagenes nuper, vt quidam mihi ex familiaribus retulit, ait Sibyllã quoque ea de re ista prædixisse: Et cur nõ ipsos percenseamus versiculos?

Ast vbi iam Proteus Cynicos longe optimus inter,
Per loca sacra Ioui rutilum succenderit ignem:
Tunc omnes quotquot fructu vescuntur agrorum,
Noctiuagum, vt iubeo, placatu heroa colentes
Concessa Alcidæ ac Vulcano sede propinquum.

Hæc quidam Theagenes ex Sibylla se audisse prædicat.

Zosimus hist. lib. II.

Secundum hæc morbis & bellis ingruentibus, anno ab vrbe condita supra trecentesimum quinquagesimo secundo, Senatus iis se malis liberare de Sibyllinis oraculis volens: eos, ad quos hæc cura pertinebat, oracula consulere iussit. Illis mali finem fore nuntiantibus, si Diti patri & Proserpinæ rem sacram fecissent: perquisitum locum Diti patri & Proserpinæ, ceu iussi fuerant, M. Potito quartum Cos. dedicarunt, & peracto sacro malis vrgentibus liberati, rursus aram absconderunt, in extremo campo Martio alicubi sitam. Eodem sacrificio ad

tempus neglecto, quum rursus aduersi quidem casus accidissent; Octauianus Augustus ludos renouauit, factos illos idem ante L. Censorino, & M. Manlio Puelio Coss. tunc autem L. Cēsorino, & C. Sabino, quum Ateius Capito leges ludorum exposuisset; ac tempus, quo rem sacram fieri, atque edi spectacula oporteret, XV. viri, ad quos oraculorum Sibyllinorum custodia pertinet, inuestigassent.

Et post pauca.

Vt autem & reapse vera isthæc esse credamus, ipsum Sibyllæ oraculum adijciam, quod ante nos etiam ab aliis est relatum.

Sed cum longissimum venerit tempus hominibus
Vitæ, ad annorum centum decem circulum means:
Memor sis Romane, & nō valde obliuiscaris eorū,
Memor sis horum omniū, diis quidē immortalibus
Vt sacra facias in cāpo ad Tiberis im mēsam aquā,
Vbi arctissima, nox quando terræ superuenerit,
Sole abscondente suam lucem. Hic tu sacrificato
Omnium-generatricibus Parcis agnos & capras.
Cæruleam posthæc Lucinam placanto
Puerperæ hostiis, vt fas est. itemque Terræ
Feraci porcus & sus mactetur nigra.
Candidi tauri vero Iouis ad aram ducantur

De

Ἀρείου πεδίου. ταύτης ἐπὶ χρόνον τῆς θυσίας ἀμεληθείσης, αὖθις τινῶν συμπεσόντων ἀποθυμίων, ἀνενεώσατο τὴν ἑορτὴν Ὀκταβιανὸς ὁ Σεβαστὸς, περιτελεσθεῖσαν μὲν ὄντων ὑπάτων Λουκίου Κενσωρίνου καὶ Μάρκου Μαλλίου Πουηλίου, τότε δὲ Λουκίου Κενσωρίνου καὶ Γαΐου Σαβίνου, τὸν θεσμὸν Ἀτηΐου Καπίτωνος ἐξηγησαμένου, τοῖς χρόνοις καθ' οὓς ἔδει τὴν θυσίαν γενέσθαι καὶ τὴν θεωρίαν ἀναχθῆναι, τῶν πεντεκαίδεκα ἀνδρῶν, οἳ τὰ Σιβύλλης θέσφατα φυλάττειν ἐτάχθησαν, ἀνερευνησάντων.

Καὶ μετὰ βραχύ.

Ὡς ἂν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀληθῆ ταῦτα εἶναι πιστεύσωμεν, αὐτὸν παραθήσομαι τὸν Σιβύλλης χρησμὸν, ἤδη πρὸ ἡμῶν παρ' ἑτέρων ἀνενηνεγμένον·

Ἀλλ' ὁπόταν μήκιστος ἵκῃ χρόνος ἀνθρώποισι
Ζωῆς, εἰς ἐτέων ἑκατὸν δέκα κύκλον ὁδεύων,
Μεμνῆσθαι Ῥωμαῖε, καὶ οὐ μάλα λήσεαι αὐτῶν,
Μεμνῆσθαι τάδε πάντα, θεοῖσι μὲν ἀθανάτοισι
Ῥέζειν ἐν πεδίῳ παρὰ Θύμβρειδος ἄπλετον ὕδωρ,
Ὅππῃ στεινότατον, νὺξ ἡνίκα γαῖαν ἐπέλθῃ,
Ἠελίου κρύψαντος ἑὸν φάος. ἔνθα σὲ ῥέζειν
Ἱερὰ παντογόνοις Μοίραις ἄρνας τε καὶ αἶγας.
Κυανέας ἐπὶ ταῖς δ' Εἰλειθυίας ἀρέσασθαι
Παιδοτόκους θυέεσσιν, ὅπῃ θέμις. αὖθι δὲ γαίῃ
Πληθομένῃ χοῖρός τε καὶ ὗς ἱερεύοιτο μέλαινα.
Ζάλευκοι ταῦροι δὲ Διὸς παρὰ βωμὸν ἀγέσθων

Ἤματι, μηδ' ἐπὶ νυκτί. θεοῖσι γὰρ οὐρανίοισι
Ἡμέριος πέλεται θυέων τρόπος. ὡς δὲ καὶ αὔτως
Ἱερεύειν δαμάλης τε. βοὸς δέμας ἀγλαὸν Ἥρης
Δεξάσθω νηός. παρὰ σεῦ καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων,
Ὅστε καὶ Ἠέλιος κικλήσκεται, ἶσα δεδέχθω
Θύματα Λητοΐδης. ἀειδόμενοί τε Λατῖνοι
Παιᾶνας, κούροις κούραισί τε νηὸν ἔχοιεν
Ἀθανάτων· χωρὶς δὲ κόραι χορὸν αὐταὶ ἔχοιεν,
Καὶ χωρὶς παίδων ἄρσην στάχυς· ἀλλὰ γονήων
Πάντων ζωόντων οἷς ἀμφιθαλὴς ἔτι φύτλη.
Αἱ δὲ γάμου ζεύγλαις δεδμημέναι, ἤματι κείνῳ
Γνὺξ Ἥρης παρὰ βωμὸν ἀοίδιμον ἑδριόωσαι,
Δαίμονα λισσέσθωσαν, ἅπασι θελήματα δοῦναι
Ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξί, μάλιστα δὲ θηλυτέρῃσι.
Πάντες δ' ἐξ οἴκοιο φερέσθων ὅσσα κομίζειν
Ἐστὶ θέμις θνητοῖσιν, ἀπαρχομένοις βιότοιο,
Δαίμοσι μειλιχίοισιν, ἱλάσματα καὶ μακάρεσσιν
Οὐρανίδαις. τάδε πάντα τεθησαυρισμένα κείσθω,
Ὄφρα τε θηλυτέρῃσι καὶ ἀνδράσιν ἑδριόωσιν
Ἔνθεν πορσύνῃς μεμνημένος. ἤμασι δ' ἔστω
Νυξί τ' ἐπασσυτέρῃσι θεοσέπτοις κατὰ θώκους
Παμπληθὴς ἄγυρις. σπουδὴ δὲ γέλως τε μεμίχθω.
Ταῦτά τοι ἐν φρεσὶν ᾗσιν ἀεὶ μεμνημένος ἔστω.
Καί σοι πᾶσα χθὼν Ἰταλὴ καὶ πᾶσα Λατίνη
Αἰὲν ὑπὸ σκήπτροισιν ὑπαυχένιον ζυγὸν ἕξει.

Καὶ πά-

De die, non nocte. Dijs namque cælestibus
Diurnus est victimarũ modus. Eadẽ vero ratione
Mactentur iuuencæ. vaccæ corpus purum Iunonis
Capiat templum. a te quoque Phœbus Apollo,
Qui & Sol vocatur, paria recipiat
Sacrificia Latonæ filius. Cantanteſque Latini
Pæanas cum *pueris puelliſque in æde verſentur*
Immortaliũ. ſeorſum aũt puellæ chorũ ipſæ habeãt,
Et ſeorſum puerorum maſculus ordo: ſed parẽtum
Omniũ viuẽtiũ quib. vtrinq; vires adhuc ſit genꝰ.
At nuptiarum copulis vinctæ, die illo
Flexo-genu Iunonis ad aram celebrem ſedentes
Diuæ ſupplicent, omnibus vota vt *perficiat*
Viris & mulieribus, maxime vero feminis.
Omnes autem e domo ferant, quæcunque ferre
Decet mortales ſoluentes vitæ primitias,
Dijs benignis placamina & beatis
Cœleſtibus. hæc omnia accumulata iaceant,
Vt tam feminis quam viris ſacris *aſsidentibus*
Illinc præbeas memor. Diebus vero eſto
Noctibusque crebris venerandis in puluinaribus
Frequens cœtus. res autem ſeriæ riſusq; miſceãtur.
Hæc tibi in animo tuo ſemper memoria hæreant.
Et tibi omnis tellus Italia & tota Latina
Semper ſub ſceptris ſubditum iugum habebit.

Et iterum.

Maxentius intra muros inclusus, Dijs victimas offerebat, & extispices de belli euentu consulebat, ipsis quoque Sibyllinis oraculis peruestigatis. Quumque reperisset oraculum, quo significaretur, in fatis esse, vt qui ad perniciem populi Romani spectantia designaret, miserabili morte periret: de semetipso id accipiebat, quasi qui Romam adortos, eamque capere cogitantes, propulsaret.

Eodem libro.

Ac mihi quidem sæpe mirari subijt qui fieret, vt quum vrbs Byzantina tantopere excreuerit, vt alia nulla cum hac, siue felicitatem, siue magnitudinem spectes, comparari posit; nullum vaticinium maioribus nostris de ipsius incremento, meliorem ad fortunã euectæ, datum fuerit. in qua cogitatione dum iampridem versor, multis historiarum monumentis & oraculorum collectionibus euolutis, & exacto nonnullo tempore in hac de istis dubitatione: vix tandem in oraculum quoddam incidi, quod Erythrææ Sibyllæ, vel Epiroticæ Phaëllonis esse perhiberetur. Nam & isthæc adflata numine, fertur edidisse quædã oracula; quibus fretus Nicomedes Prusiæ filius, qui ea suis ex commodis interpretaretur, hortatu Attali bellum patri Pru-

Καὶ πάλιν.

Μαξέντιος δὲ ἐναποκλείσας ἑαυτὸν, τοῖς θεοῖς ἱερεῖα προσήγαγε, καὶ τῶν ἱεροσκόπων περὶ τῆς τοῦ πολέμου τύχης ἀνεπυνθάνετο, καὶ τὰ Σιβύλλης διηρευνᾶτο. Καί τι θέσφατον εὑρὼν σημαῖνον ὡς ἀνάγκη τὸν ἐπὶ βλάβῃ πράττοντα Ῥωμαίων, οἰκτρῷ θανάτῳ περιπεσεῖν πρὸς ἑαυτοῦ τὸ λοιπὸν ἐλάμβανεν, ὡς δὴ τοὺς ἐπελθόντας τῇ Ῥώμῃ καὶ ταύτην διανοουμένους ἑλεῖν ἀμυνόμενος.

Τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Καί μοι πολλάκις ἐπῆλθε θαυμάσαι, πῶς εἰς τοσοῦτο τῆς Βυζαντίων πόλεως ηὐξημένης, ὡς μηδεμίαν ἄλλην ἐς εὐδαιμονίαν ἢ ἐς μέγεθος αὐτῇ παραβάλλεσθαι, πρόρρησις ἐκ θεῶν οὐδεμία περὶ τῆς εἰς ἀμείνονα τύχην αὐτῆς ἐπιδόσεως τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀνθρώποις ἐδόθη. καὶ ταύτην ἐκ πολλοῦ τὴν ἔννοιαν ἔχων, πολλάς τε βίβλους ἱστορικὰς καὶ χρησμῶν συναγωγὰς ἀνελίξας, χρόνον τε ἐν τῷ περὶ τούτων ἀπορεῖν δαπανήσας, ἐνέτυχον μόλις χρησμῷ τινι, Σιβύλλης εἶναι λεγομένῳ τῆς Ἐρυθραίας, ἢ Φαεννοῦς τῆς Ἠπειρώτιδος, καὶ αὐτὴ γὰρ γενομένη κάτοχος, ἐκδεδωκέναι χρησμοὺς λέγεται, ᾧ πεποιθότα Νικομήδην τὸν Γερσίου, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν λυσιτελεῖν ἑρμηνεύοντα, πόλεμον ἄρασθαι πρὸς τὸν πατέ-

ρα Περσίαν, Ἀπόλλω πειθόμενον. ἔχει δὲ τὸ λόγιον οὕτως,

Ὦ βασιλεῦ Θρηκῶν λήψεις πόλιν ἐν προβάτοισιν.
Αὐξήσεις δὲ λέοντα μέγαν, γαμψώνυχα, δεινόν.
Ὅς ποτε κινήσει πατρίας κειμήλια χώρας·
Γαῖαν δ' αἱρήσει μόχθων ἄτερ. οὐδέ σε φημὶ
Σκηπτούχοις τιμαῖσιν ἀγάλλεσθαι μάλα δηρόν,
Ἐκ δὲ θρόνων πεσέειν· οἱ κύνες ἀμφὶς ἔχουσι.
Κινήσεις δ' εὕδοντα λύκον, γαμψώνυχα, δεινόν·
Οὐδ' ἐθέλοντι γὰρ εἴσω ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θήσει.
Δὴ τότε Βιθυνῶν γαῖαν λύκοι οἰκήσουσι,
Ζηνὸς ἐπιφροσύναισι. τάχυ δ' ἐπιβήσεται ἀρχὴ
Ἀνδράσιν οἳ Βύζαντος ἕδος κατναιετάουσι.
Τρισμάκαρ Ἑλλήσποντε, θεόκτιτα τείχεά τ' ἀνδρῶν.
------ θείαισιν ἐφετμαῖς
Ἣν λύκος αἰνόλυκος πλήξει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης.
Οἵ με γὰρ εἴσασίν τε ἐμὸν ναίοντες ἕδεθλον.
Οὐκέτι σιγήσω πατρὸς νόον, ἀλλ' ἀναδείξω
Ἀθανάτων λογίων θνητοῖς εὔσημον ἀοιδήν.
Θρῆσσα κύων μέγα πῆμα, τόκος, δέ οἱ οὐκέτι τηλοῦ.
Πείρει παῖδα κακὸν ------ καὶ τῆδε φέρουσα.
Τρηχὺ παρ' ἠπείρου πλευραῖς ἐπαΐσσεται ἕλκος,
Καὶ μέγα οἰδήσει, τάχυ δὲ ῥαμὲν αἱμορρήσει.

Τοῦτο δὲ τὸ λόγιον πάντα μὲν, ὡς εἰπεῖν, ὑπερφαῖνον ὄντως, καὶ αἰνίγμασι λέγει τά τε ἐσόμενα Βιθυνοῖς

κακὰ

tri Prusiæ fecit. Est autem oraculum huiusmodi.
O rex Thracum accipies vrbem in ouibus, (ribilẽ,
Augebis vero leonẽ mágnũ, vncis-vnguibus, hor-
Qui olĩ mouebit patriæ pretiosã suppellectilẽ regio-
Terramque capiet absque labore. neque te aio (nis,
Sceptriferis honoribus gauisurum admodum diu,
Sed ex solio casurum quippe canes vtrinq; habitãt.
Mouebis vero dormientem lupũ, vncunguẽ, dirũ.
Non volenti enim intus sub iugũ ceruicem mittet.
Certe tunc Bithynorum terram lupi habitabunt,
Iouis consiliis: mox autem perueniet imperium ad
Viros, qui Byzantij sedem inhabitant.
Ter felix Hellespõte, & deo cõdita mœnia virorũ.
---- diuino iussu (necessitate.
Quam lupus, horrendus lupus, terrebit potenti sub
Me namque norunt meam incolentes sedem.
Non amplius silebo patris animum, sed ostendam
Immortaliũ oraculorũ mortalibus insigne carmen.
Thressa vtero-fert ingens malum, partus autem ei
non amplius procul est.
Inceptis puerum malum ---- & huc cum tulerit:
Asperum iuxta continentis latera erumpet vlcus,
Et valde tumescet, cito aũt ruptũ sãguine manabit.

Hoc oraculum omnia, prope dixerim, reuera designat, obscurisque vocibus indicat euentura Bi-

thynis mala propter graue tributorum onus, quæ sequutis temporibus eis imposita fuerunt: & quod imperium cito venturum esset ad eos

Viros qui Byzantis solum inhabitant.

Quod autem sæculis non paucis interiectis ea quæ prædicta fuerant, euenerint; non eo quis torqueat, ac si de re quadam alia vaticinium hoc loquatur. nam omne tempus Deo breue est, qui semper & existit & erit. Atque hæc tum de rerum ipsarum euentis ratiocinando collegi. Quod si cui videtur esse alia verborum oraculi sententia, per me sane sic illud accipiat licet.

Procopius lib. 1. de bello Gotthorum.

Romanis tunc Sibyllina carmina recordantibus, vetustis temporibus decantata, miraculi loco res fuit. Ferebat enim oraculum illud, quod quãdo Africa detinebitur, Mundus suo cum semine interibit. *At oraculum non hoc significabat, sed cum subiunxisset,* quod iterũ sub Romanis Lybia futura esset; *etiam hoc addidit,* quod tunc cum filio mundus sit periturus. *Sic enim ait,* * * *Quoniam vero cosmos Latinorum sermone idem valet quod mundus, arbitrabantur de mundo oraculum esse.*

Ibidem

κακὰ διὰ τὴν τῶν ἐπενεχθέντων αὖθις ἐς τὰ μετὰ ταῦτα φόρων βαρύτατα· καὶ ὡς ἡ ἀρχὴ ταχέως ἐπιβήσεται.

Ἀνδράσιν οἱ Βύζαντος ἕδος κατεναιετάουσι.

Τὸ δὲ μετὰ χρόνοις οὐκ ὀλίγοις τὰ προῤῥηθέντα ἐκβῆναι, μὴ λαμβανέτω τις εἰς τὸ περὶ ἑτέρου τινὸς λέγειν τὴν πρόῤῥησιν· πᾶς γὰρ χρόνος τῷ θείῳ βραχὺς ἀεί τε ὄντι καὶ ἐσομένῳ. ταῦτα δὴ οὕτω ἔκ τε τῶν τοῦ χρησμοῦ ῥημάτων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐκβάντων ἐτεκμηράμην. εἰ δὲ τῷ τὸ χρησθὲν ἑτέρως ἔχειν δοκεῖ, ταύτῃ νοείτω.

Προκόπιος ἱστορίᾳ α΄ τῶν Γοτθικῶν πολέμων.

Τότε Ῥωμαῖοι ἀνεμνήσθησαν τοῦ Σιβύλλης ἔπους ὅπερ ᾀδόμενον ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, τέρας αὐτοῖς ἔδοξεν εἶναι. ἔλεγε γὰρ τὸ λόγιον ἐκεῖνο· ὡς ἡνίκα ἂν Ἀφρικὴ ἔχηται, ὁ κόσμος ξὺν τῷ γόνῳ ὀλεῖται. τῷ μὲν τοι χρηστήριον, οὐ τοῦτο ἐδήλου· ἀλλ' ὑπειπὸν, ὅτι δὴ αὖθις ὑπὸ Ῥωμαίοις Λιβύη ἔσται, καὶ τοῦτο ἐπεῖπεν, ὅτι τότε ξὺν τῷ παιδὶ ἀπολεῖται μοῦνδος. λέγει γὰρ ὧδε· ἀφρίσας ἄπτα

-δ ΥΔΣΣ CΥ ΠΝΑ ΤΙ ΡΕΡΙ ΣΙΑΠ.

Ἐπεὶ δὲ κόσμος τῇ Λατίνων φωνῇ ὁ μοῦνδος δύναται. ᾤοντο ἀμφὶ τῷ κόσμῳ τὸ λόγιον εἶναι.

Καὶ

Καὶ αὖθις.

Ἐν μὲν τῇ Ῥώμῃ τῶν τινες πατρικίων τὰ Σιβύλλης λόγια προὔφερον, ἰσχυριζόμενοι τὸν κίνδυνον τῇ πόλει ἄχρι ἐς τὸν Ἰούλιον μῆνα γενήσεσθαι μόνον· χρῆναι γὰρ τότε βασιλέα Ῥωμαίοις καταστῆναί τινα, ἐξ οὗ δὴ το Γετικὸν οὐδὲν Ῥώμη τολοιπὸν δείσειε. Γετικὸν γὰρ ἔθνος φασὶν τοὺς Γότθους εἶναι. εἶχε δὲ τὸ λόγιον ὧδε· τῶ πΐγοι μενζεχαι βενυω. καὶ κάτεννωι ταυ σο ενιπινυ. Ἔτι συπιαπιετα. πέμπτον δὲ μῆνα τὸν Ἰούλιον ἰσχυρίζοντο εἶναι. οἱ μὲν ὅτι Μαρτίου ἱσταμένου ἡ πολιορκία κατ' ἀρχὰς γέγονεν, ἀφ' οὗ δὴ πέμπτον Ἰούλιον ξυμβαίνει εἶναι· οἱ δέ, ὅτι Μάρτιον πρῶτον πρὸ τῆς Νουμᾶ βασιλείας ἐνόμιζεν μῆνα. ὅτε δὴ Ῥωμαίοις ἐς δέκα μῆνας ὁ τοῦ ἐνιαυτοῦ χρόνος ξυνίη, ὁ Ἰούλιός τε ἀπ' αὐτοῦ Κιντύλιος ὀνομάζετο. ἀλλ' ἦν ἄρα τούτων οὐδὲν ὑγιές. οὐδὲ γὰρ βασιλεὺς τότε Ῥωμαίοις κατέ* καὶ ἡ πολιορκία ὕστερον διαλυθήσεσθαι ἔμελλε· καὶ αὖθις ἐπὶ τοῦ Γότιλα Γότθων ἄρχοντος ἐς τοὺς ὁμοίους Ῥώμην κινδυνεύουσαν εἶναι· ὥς μοι ἐν τοῖς ὄπισθεν λελέξεται λόγοις. δοκεῖ γάρ μοι οὐ ταύτην δὴ τὴν βαρβάρων ἔφοδον τὸ μαντεῖον δηλοῦν ἀλλὰ ἑτέραν τινὰ ἢ ἤδη ξυμβᾶσαν, ἢ ὕστερόν ποτε ἐσομένην. τῶν γὰρ Σιβύλλης λογίων τὴν διάνοιαν πρὸ τοῦ ἔργου ἐξευρεῖν ἀνθρώπῳ οἶμαι ἀδύνατα εἶναι.

Ibidem.

*Tunc & Patricij quidam Sibyllæ dicta in medium proferebant, asseuerantes ad Iulium vsque mensem ciuitatem in discrimine fore, & necessarium postea, vt imperator tunc quispiam Romanorum existat, quum demum Roma nil Geticum extimescet. Geticam quippe Gotthorum hi natione esse affirmat. Ita autē ferebat oraculū:*** quintum mensem autem affirmabant Iulium esse, quem Sibylla rebus his terminum præfixisset: tum quia Martio mense obsideri sit ciuitas cœpta, post quem Iulius quintus subsequitur mensis: tum etiam quia Martiū ante Numæ Pompilij regnum, primum hi ducerent mensem: quando scilicet apud Romanos mensibus decem annus constabat, & Iulius Quintilis ab his dicebatur. Non tamē conueniēter Romani hæc de Sibyllæ vaticinio sentiebant, quandoquidem nec imperator his eo tempore erat, & post annū soluta obsidio sit, & rursum ciuitas esset, Totila Gotthis imperitante, in eadem discrimina recasura, vt in sequentibus dicam. Meo quidem iudicio non hanc Barbarorum incursionem oraculum denotabat, sed aliam quandā aut iam prægressam, aut aliqn̄ futuram. nam Sibyllinorum oraculorum mētem ante rem gestā aperire homini arbitror im-*

poßibile. in causa sunt quæ iam proferã. Collectis enim omnibus vndiquaq; oraculis, Sibylla res ordine gestas non refert, neq; sermonem concinne continuat, sed dictum aliquod, exẽpli gratia de Libycis malis, elocuta, mox ad Persarũ mores prosilit, inde Romanorũ mentione facta, sermonem ad Assyrios transfert, iterumq; de Romanis vaticinata, Brittanorum calamitates prædicit. Hac de causa fieri nequit vt hominum quisquam quicunq; ille sit, Sibyllæ oracula antequam res acciderit, intelligat: nisi tempus ipsum, re iam peracta, & oraculo experientia comprobato, accurate vaticinium interpretetur. Sed hæc quisque pro libitu suo æstimet.

Eusebius in vita Constantini Imp.

Subit autem animum meũ, etiam extraneorum quoddã de Christi diuinitate testimoniũ cõmemorare. Ex his enim, etiam blasphemantium ipsum animus, Deum ipsum esse, ac filium Dei, nouit: si saltem suis ipsorum sermonibus credunt. Sibylla igitur Erythræa, quæ se ipsam, sexta post diluuium generatione vixisse, & sacerdotem Apollinis fuiße dicit, diadema ex æquo vna cum Deo, cui seruiebat, gestans: & tripoda, circa quem serpens versabatur, colens, & appropinquantes ad se abijciẽs, propter dementiam parentum, qui eam tali cultui

tradiderant,

τὰ ἔπη). αἴτιον δὲ ὅπερ ἐγὼ αὐτίκα δηλώσω. ἐκεῖνα ἀναλεξάμενος ἅπαντα ἡ Σίβυλλα, οὐχ ἅπαντα ἑξῆς τὰ πράγματα λέγει· οὐδὲ ἁρμονίαν τινὰ ποιουμένη τοῦ λόγου, ἀλλ' ἔπος εἰποῦσα, ὅτι δὴ ἀμφὶ τοῖς Λιβύης κακοῖς, ἀπεπήδησεν εὐθὺς ἐς τὰ Περσῶν ἤθη· ἔνθεν δέ τε Ῥωμαίων ἐς μνήμην ἐλθοῦσα, μεταβιβάζει ἐς τοὺς Ἀσσυρίους τὸν λόγον· καὶ πάλιν ἀμφὶ Ῥωμαίοις μαντευομένη, προλέγει τὰ Βρεττανῶν πάθη. ταύτῃ τε, ἀδύνατά ἐστιν ἀνθρώπῳ ὁτῳοῦν πρὸ τοῦ ἔργου, τῶν Σιβύλλης λόγων ξυνεῖναι· ἢν μὴ ὁ χρόνος αὐτὸς ἐκβάντος ἤδη τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ λόγου ἐς πεῖραν ἐλθόντος, ἀκριβὴς τοῦ ἔπους ἑρμηνεὺς γένοιτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν λογιζέσθω ἕκαστος, ὅπως αὐτῷ φίλον.

Εὐσέβιος ἐν τῷ βίῳ Κωνσταντίνου βασιλέως.

Παρίσταταί δέ μοι καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν τι μαρτύριον τῆς τοῦ Χριστοῦ θεότητος ἀπομνημονεῦσαι. ἐκ γάρ τοι τούτων δηλονότι καὶ ἡ τῶν βλασφημούντων αὐτὸν διάνοια οἶδεν αὐτὸν θεὸν ὄντα, καὶ θεοῦ παῖδα, εἴπερ γε τοῖς ἑαυτῶν λόγοις πιστεύουσιν. ἡ τοίνυν Ἐρυθραία Σίβυλλα, φάσκουσα ἑαυτὴν ἕκτῃ γενεᾷ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν γενέσθαι, ἱέρειαν τοῦ Ἀπόλλωνος, διάδημα ἐπίσης τῷ θρησκευομένῳ ὑπ' αὐτῆς θεῷ φοροῦσα, καὶ τὸν τρίποδα περὶ ὃν ὁ ὄφις εἵλητο, περιέπουσα, ἀποφοιβάζουσά τε τοῖς χρωμένοις αὐτῇ, ἠλιθιότητι τῶν γονέων ἐπιδεδωκότων αὐτὴν τοιαύτῃ λατρείᾳ, δι

τὴν ἀσχήμονες θυμοὶ καὶ οὐδὲν σεμνὸν ἐπιγίνεται, κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἱστορουμένοις περὶ τῆς Δάφνης. αὕτη τοίνυν εἴσω τῶν ἀδύτων ποτὲ τῆς ἀκαίρου δεισιδαιμονίας παραχθεῖσα, καὶ θείας ἐπιπνοίας ὄντως γενομένη μεστὴ, δι' ἐπῶν περὶ τοῦ θεοῦ τὰ μέλλοντα προεθέσπισε, σαφῶς ταῖς προτάξεσι τῶν πρώτων γραμμάτων, ἥ τις ἀκροστιχὶς λέγεται, δηλοῦσα τὴν ἱστορίαν τῆς τοῦ Ἰησοῦ κατελεύσεως. ἔστι δὲ ἡ ἀκροστιχὶς αὕτη· ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΕΙΣΤΟΣ, ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ, ΣΩΤΗΡ, ΣΤΑΥΡΟΣ. τὰ δὲ ἔπη αὐτῆς ταῦτα.

Ι δρώσει δὲ χθὼν κρίσεως σημεῖον ὅτ' ἔσται.
Η ξει δ' οὐρανόθεν βασιλεὺς αἰῶσιν ὁ μέλλων
Σ άρκα παρὼν πᾶσαν κρῖναι, καὶ κόσμον ἅπαντα.
Ο ψονται δὲ θεὸν μέροπες πιστοὶ καὶ ἄπιστοι,
Υ ψιστον μετὰ τῶν ἁγίων ἐπὶ τέρμα χρόνοιο
Σ αρκοφόρων. ψυχὰς αἰθερόπον βήματι κρινεῖ·
Χ έρσος ὅταν ποτε κόσμος ὅλος, καὶ ἄκανθα γένηται.
Ρ ίψουσιν δ' εἴδωλα βροτοὶ, καὶ πλοῦτον ἅπαντα.
Ε κκαύσει δὲ τὸ πῦρ γῆν, οὐρανὸν, ἠδὲ θάλασσαν
Ι χνεῦον. ῥήξει δὲ πύλας εἱρκτῆς ἀΐδαο.
Σ ὰρξ τότε πᾶσα βροτῶν ἐπ' ἐλευθέριον φάος ἥξει.
Τ οὺς ἁγίους, ἀνόμους τε τὸ πῦρ αἰῶσιν ἐλέγξει.
Ο ππόσα τις πρέξας ἔλαθεν, τότε πάντα λαλήσει.
Σ τήθεα γὰρ ζοφόεντα θεὸς φωστῆρσιν ἀνοίξει.

Θρῆνος

tradiderant, ob quam etiam dedecorosæ furiæ, sicut commemorant qui de Daphne scribunt. Hæc, inquam, Sibylla intus in ipsis aliquādo adytis importuna superstitione occupata, ac diuina certe inspiratione referta, carminibus futura de Deo vaticinata est, perspicue in serie primarum litterarum, quæ ἀκροστιχὶς dicitur, historiam aduentus Iesu declarans. Est autem Acrostichis ista: IESVS CHRISTVS, DEI FILIVS, SERVATOR, CRVX S. *Carmina vero illius hæc sunt.*

I udicij fuerit cum signum, terra madebit,
E t cœlo veniet princeps per secla futurus,
S cilicet vt carnem præsens & iudicet orbem.
O mnis homo hūc, fidusq; Deū, infidusq; videbit,
V na cum sanctis excelsum fine sub æui:
S ede sedens animas censebit, corpora & ipsa.
C hersos erit mundus, spinas feret vndique tellus.
R eijcient simulachra homines & munera Ditis.
I nquirens portas infringet carceris atri.
S ic etenim cunctæ veniet lux libera carni,
T unc sanctis: ignis sontes æternus aduret.
O ccultos actus omnes & quisque loquetur,
S ed tenebrosa Deus collustrans pectora pandet.

TH renus erit cunctis, & stridor dentis adest.
E ffugiet solis iubar, astrorumque choreæ,
O mne poli lumen soluetur, & aurea luna.
V alles extollet, collesque a vertice perdet.
V squã nec celsum mortalibus aut graue quicquã.
I nde æqui montes campis, hinc cerula ponti
O mne ratis spernent onus, hiscet fulmine tellus.
S ic fontes simul arescent, & fluminis aluei.
S tridula tũ querulũ sonitũ tuba fundet olympo,
O rbis grande malum rugiens, & damna futura,
T artareumque chaos monstrabit terra dehiscens.
E t venient omnes reges magni ante tribunal.
R efluet & cœlo tunc sulphuris amnis, & ignis.
S ic cũctorum hominũ fient manifesta sepulchra.
T um fidis lignum, cornu atque optabile fiet:
A tque piorum vita hominũ, nocumentaq; mundi
V ndis lustrabunt bisseno in fonte vocatos.
R ex pastoris erit nobis & ferrea virga,
O mnipotens Deus est præscriptus versibus istis,
S eruator nostro æternus rex passus amore.

Et hæc virgo perspicue vaticinari potuit. Hanc ego quidem beatam iudico, quam Seruator prouidentiæ suæ erga nos vatem elegit. Verum multi sunt, qui hanc ista vaticinatam esse non credunt, quamuis Sibyllam Erythræam vatem fuisse confiteantur:

Θ ρῆνος δ' ἐκ πάντων ἔσται, καὶ βρυγμὸς ὀδόντων.
Ε κλείψει σέλας ἠελίου, ἄστρων τε χορεῖαι,
Ο ὐρανὸν εἱλίξει, μήνης δέ τε φέγγος ὀλεῖται.
Υ ψώσει δὲ φάραγγας, ὀλεῖ δ' ὑψώματα βουνῶν.
Υ ψος δ' οὐκέτι λυγρὸν ἐν ἀνθρώποισι φανεῖται.
Ι σα τ' ὄρη πεδίοις ἔσται, καὶ πᾶσα θάλασσα
Ο ὐκ εἰς πλοῦν ἕξει. γῆ γὰρ φρυχθεῖσα κεραυνῷ,
Σ ὺν πηγαῖς, ποταμοὶ δὲ καχλάζοντες λείψουσιν.
Σ άλπιγξ δ' οὐρανόθεν φωνὴν πολύθρηνον ἀφήσει,
Ω ρύουσα τὸ μέλλον, καὶ δὴ πήματα κόσμου,
Τ αρτάρεον δὲ χάος τότε δείξει γαῖα χανοῦσα.
Η ξουσιν δ' ἐπὶ βῆμα θεοῦ βασιλῆες ἅπαντες.
Ρ εύσει δ' οὐρανόθεν ποταμὸς πυρὸς, ἠδέ γε θείου.
Σ ῆμα δέ τοι τότε πᾶσι βροτοῖς ἀριδείκετον, οἷον
Τ ὸ ξύλον ἐν πιστοῖς, τὸ κέρας τὸ ποθούμενον ἔσται,
Α νδρῶν εὐσεβέων ζωὴ, πρόσκομμά τε κόσμου·
Υ δασι φωτίζον πιστοὺς ἐν δώδεκα πηγαῖς.
Ρ άβδος ποιμαίνουσα σιδηρείη γε κρατήσει.
Ο ὗτος ὁ νῦν προγραφεὶς ἐν ἀκροστιχίσιν θεὸς ἡμῶν,
Σ ωτὴρ ἀθάνατος, βασιλεὺς, ὁ παθὼν ἕνεχ' ἡμῶν.

Καὶ ταῦτα τῇ παρθένῳ δηλαδὴ θεόθεν ἐπέστη προκηρύξαι. μακαρίαν δ' αὐτὴν ἔγωγε κρίνω, ἣν ὁ σωτὴρ ἐξελέξατο προφῆτιν τῆς ἑαυτοῦ περὶ ἡμῶν προμηθείας. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπιστοῦσι, καὶ ταῦθ' ὁμολογοῦντες Ἐρυθραίαν γεγενῆσθαι Σίβυλλαν

μάντιν· ὑποπτεύουσι δέ τινα τὸν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ποιητικῆς μούσης οὐκ ἄμοιρον, τὰ ἔπη ταῦτα πεποιηκέναι, νοθεύεσθαί τε αὐτὰ, καὶ Σιβύλλης θεσπίσματα εἶναι λέγεσθαι, ἔχοντα βιωφελεῖς γνώμας, τὴν πολλὴν τῶν ἡδονῶν περικοπτούσας ἐξουσίαν, καὶ ἐπὶ τὸν σώφρονά τε καὶ κόσμιον βίον ὁδηγούσας. ἐν προφανεῖ δ' ἀλήθεια τῆς τῶν ἡμετέρων ἀνδρῶν ἐπιμελείας, συλλεξάσης τοὺς χρόνους ἀκριβέστερον, ὡς πρὸς τὸ μηδένα ὑπάζειν μετὰ τὸν τοῦ Χριστοῦ κάθοδον καὶ κρίσιν γεγενῆσθαι τὸ ποίημα, καὶ ὡς πάλαι προλεχθέντων ὑπὸ Σιβύλλης τῶν ἐπῶν ψεῦδος διαφημίζεσθαι. ὡμολόγηται γὰρ, Κικέρωνα ἐντετυχηκότα τῷ ποιήματι, μετενεγκεῖν τε αὐτὸ εἰς τὴν Ῥωμαίων διάλεκτον, καὶ συντάξαι αὐτὸ τοῖς ἑαυτοῦ συντάγμασι, τοῦτον ἀναιρεῖσθαι κρατήσαντος Ἀντωνίου. Ἀντωνίου δ' αὖ πάλιν Αὔγουστον περιγεγενῆσθαι, ὃς ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτη ἐβασίλευσε. τοῦτον Τιβέριος διεδέξατο, καθ' ὃν χρόνον ἡ τοῦ σωτῆρος ἐξέλαμψε παρουσία, καὶ τὸ τῆς ἁγιωτάτης θρησκείας ἐπηκράτησε μυστήριον, ἥ τε νέα τοῦ δήμου διαδοχὴ συνέστη, περὶ ἧς οἶμαι λέγειν τὸν ἐξοχώτατον τῶν κατ' Ἰταλίαν ποιητῶν·

Ενθεν ἔπειτα νέων πληθὺς ἀνδρῶν ἐφαάνθη.

Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ τινὶ τῶν βουκολικῶν τόπῳ·

Σικελίδες Μοῦσαι, μεγάλην φάτιν ὑμνήσωμεν·

Τί τούτου φανερώτερον; προστίθησι γάρ·

Ηλυθε

fiteantur: ſed ſuſpicantur, aliquem noſtræ religionis, poeticæ Muſæ non expertem, hæc condidiſſe carmina: eſſeque illa adulterina, & falſo Sibyllæ vaticinia dici, cum vtiles ſententias hobeant, multam voluptatum licentiam amputantes, & ad temperatam & honeſtam vitæ conuerſationem ducentes. Eſt autem veritas in propatulo, eo quod noſtræ religionis viri tempora diligenter & exacte collegerunt: non poſſe coniecturari, quod poema hoc a quopiam ſit, poſt Chriſti factum deſcenſum, & iudicium. Eſt enim in confeſſo, Ciceronem poema hoc legiſſe, illudque & in Romanam dialectum tranſtuliſſe, & commentariis ſuis inſeruiſſe: denique hunc imperante Antonio interemptum: Antonium vero poſtea ab Auguſto ſuperatum, qui quinquaginta ſex annos imperauit: & huic Tiberium ſucceſsiſſe, cuius tempore Chriſti aduentus illuxit, & ſanctiſsimæ religionis myſterium obtinuit, ac noua populi ſucceſsio conſtitit. De quo eminentiſsimum Italiæ poetarum loqui puto. vbi ait:

Prodijt in lucẽ hominum genus inde nouorum.

Et iterum, in alio quodam Bucolicorum loco.

Sicelides Muſæ, paulo maiora canamus.

Quid manifeſtius? adijcit enim:

Vltima Cumæi venit iam carminis ætas.

Significans videlicet, Cumæam Sibyllam. Nec his contentus, vlterius progressus est, tanquam ipsa necessitas testimonium ipsius desideraret. Quid igitur dicit?

Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo.
Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna.

Quæ nam igitur hæc virgo est, quæ rediit? An non ea, quæ plena & fœta facta est de spiritu sancto? Et quid impedit, quo minus puella hæc de diuino spiritu grauida, semper sit & maneat virgo? Redibit autem denuo, orbemque aduentu suo releuabit. Et addit Poeta:

Tu modo nascenti pucro, quo ferrea primum
Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
Casta faue Lucina, tuus iam regnat Apollo.
Te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,
Irrita perpetua soluent formidine terras.

Intelligimus autem dicta hæc manifeste simul, & obscure per allegorias prolata iis qui carminum horum sensum altius sub conspectum diuinitatis Dei scrutantur, innuere: quomodo Poeta, ne quis eorum qui in regia vrbe dominabantur, culpare posset, quod contra patrias leges scriberet, & quæ iam olim inde a maioribus de diis credita

Ἤλυθε Κυμαίου μαντεύματος εἰς τέλος ὀμφή·
Κυμαίαν αἰνιττόμενος δηλαδὴ τὴν Σίβυλλαν.

καὶ οὐκ ἠρκέσθη τούτοις, ἀλλὰ περαιτέρω προεχώρησεν, ὡς τῆς χρείας τὴν αὐτοῦ μαρτυρίαν ἐπιποθούσης. τί λέγων αὖθις·

Οὗτος ἄρ' αἰώνων ἱερὸς στίχος ὄρνυται ἡμῖν.
Ἥκει παρθένος αὖθις ἄγουσ' ἐρατὸν βασιλῆα.

Τίς οὖν ἄρα εἴη παρθένος ἡ ἐπανήκουσα; ἆρ' οὐχ ἡ πλήρης τε καὶ ἔγκυος γενομένη τοῦ θείου πνεύματος; καὶ τί τὸ κωλῦον, τὴν ἔγκυον τοῦ θεοῦ πνεύματος κόρην εἶναι ἀεὶ, καὶ διαμένειν παρθένον; ἐπανήξει δὲ ἐκ δευτέρου, τὴν οἰκουμένην παραγενόμενος ἐπικουφίσει. καὶ προστίθησιν ὁ ποιητής·

Τὸν δὲ νεωστί τω τεχθέντα φαεσφόρε μήνη,
Ἀντὶ σιδηρείης χρυσῆν γενεὴν ὀπάσαντα,
Προσκύνει.*
Τοῦ δὲ γὰρ ἄρχοντος, μενοεικέα πάντα βρότεια
Καὶ στοναχαί τε καθευνάζονται ἀλιτρῶν.*

Συνίεμεν δὴ φανερῶς τε ἅμα καὶ ἀποκρύφως δι' ἀλληγοριῶν τὰ λεχθέντα, τοῖς μὲν βαθύτερον ἐξετάζουσι τὴν τῶν ἐπῶν δύναμιν, ὑπ' ὄψιν τῆς τοῦ θεοῦ θεότητος. * ὅπως τε μή τις τῶν δυναστευόντων ἐν τῇ βασιλευούσῃ πόλει ἐγκαλεῖν ἔχῃ τῷ ποιητῇ, ὡς παρὰ τοὺς πατρῴους νόμους συγγράφοντι, ἐκβάλλοντί τε τὰ πάλαι ὑπὸ τῶν προγόνων περὶ τῶν θεῶν

νομιζόμενα, ἐπικαλύπτεται τὴν ἀλήθειαν. ἠπίστατο γὰρ (οἶμαι) τὴν μακαρίαν καὶ ἐπώνυμον τοῦ σωτῆρος τελευτήν. ἵνα δὴ τὸ ἄγριον τῆς ὠμότητος ἐκκλίνοι, ἤγαγε ταῖς διανοίας τῶν ἀκουόντων πρὸς τὴν ἑαυτῶν συνήθειαν· καὶ φησὶ χρῆναι βωμοὺς ἱδρῦσθαι, καὶ νεὼς κατασκευάζειν, θυσίας τ' ἐπιτελεῖσθαι τῷ νεωστὶ τεχθέντι. ἀκολούθως δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ἐπήγαγε τοῖς φρονοῦσι. φησὶ γάρ.

Λήψεται ἀφθάρτοιο θεοῦ βίοτον, καὶ ἀθρήσει
Ἥρωας σὺν ἐκείνῳ ἀολλέας, ἠδὲ καὶ αὐτὸς
Πατρίδι καὶ μακάρεσσιν ἑβδομένοισι φανεῖται,
Πατροδότῳ τ' ἀρετῇ κυβερνῶν ἡνία κόσμου.
Σοὶ δ' ἄρα παῖ πρώτιστα φύει δωρήματα γαῖα,
Κεισθὴν ἠδὲ κύπειρον ὁμοῦ κολοκασίῳ ἀκάνθῳ.

Θαυμαστὸς ἀνὴρ, καὶ πάσῃ παιδείᾳ κεκοσμημένος, ὃς ἀκριβῶς ἐπιστάμενος τὴν τῶν τότε καιρῶν ὠμότητα,

Σοὶ δ' ὦ παῖς θαλεροὶ μαζοὶ καταβεβρίθυῖαι (φησὶ)
Αὐτόματοι γλυκὺ νᾶμα συνεκτελέουσι γάλακτος.
Οὐδὲ θέμις ταρβεῖν βλοσυροὺς ἀγέλῃσι λέοντας.

Ἀληθῆ λέγων. ἡ γὰρ πίστις τῆς βασιλικῆς αὐλῆς τοὺς δυνάστας οὐ φοβηθήσεται.

Φύσει δ' εὐώδη τὰ σπάργανα ἄνθεα αὐτά,
Ὄλλυται ἰοβόλου φύσις ἑρπετοῦ, ὄλλυται πίασης
Λοίγιος, Ἀσσύριον θάλλει κατὰ πάμπαν ἄμωμον.

Τούτων

dita fuissent, reijceret, veritatem occuluerit. Nouerat enim (opinor) beatam ac celebrem Seruatoris mortem: vt vero immanem crudelitatem declinaret, mentes auditorum ad suam ipsorum consuetudinem duxit, aitque aras fundandas esse, ac templa construenda, victimasque recens nato offerendas. Consequenter autem & consentanee reliqua etiam subiunxit, si quis recte intelligat, dicit enim:

Ille Deum vitam accipiet, diuisque videbit
Permixtos Heroas, & ipse videbitur illis.

Intelligit autem iustos.

Pacatumque reget patriis virtutibus orbem.
At tibi prima puer nullo munuscula cultu
Errantes hederas paßim cum baccare tellus,
Mixtaque ridenti colocasia fundet acantho.

Vir admirabilis, omnisque generis eruditione ornatus, temporum illorum sæuitiem exacte sciens iterum dicit:

At tibi sincero puer vbera lacte grauascent,
Ipsæ lacte domum referent distenta capellæ
Vbera, nec magnos metuent armenta leones.

Vera dicit. Potētes enī aulæ regiæ fides nō metuet.

Ipsa tibi blandos reddent cunabula flores,
Occidet & serpens, & fallax herba veneni
Occidet: Assyrium vulgo nascetur amomum.

Et his nihil verius quicquam, nihil etiam virtuti Seruatoris accommodatius esse dixerit. Ipsis namque Dei cunabulis Spiritus sancti virtus fragrantes quosdam flores, nouam scilicet progeniem dedit. Serpens vero occidit, & ventum serpentis illius, qui protoplastos primus seduxit, ac mentes eorum in transuersum egit, per insitum voluptatum oblectamentũ, vt cognoscerent imminens ipsis exitium. Etenim ante Seruatoris descensum, animos hominum propter ignorantiam immortalitatis iustorum nulla bona spe fundatos, fractos reddidit: verũ post paßionẽ illius, postquam corpus, quo amictus erat, ad tempus cõmunicatione spiritus sancti priuasset, reuelata est mortalibus resurrectionis virtus, & si qua fex iniusticiæ in hominibus relicta est, vniuersa sacris est lauacris repurgata. Tunc obtemperantibus sibi, bono esse animo præcepit, & ex augusta ipsius illustrique resurrectione consimilia sperare iussit. Itaque non immerito occidit venenatorum serpentiũ natura: occidit & mors, obsignata vero est resurrectio. Periit & gens Aßyriorum, quæ filium Dei recusauit. Et amomum vbique nasci dicens, sic multitudinem cultorũ Dei appellat. velut enim ex vna radice multitudo ramorũ, fragrantib. florib. vernans, ac moderato rore irrigatũ germinat.

Scite

Τούτου τ' οὐδὲν ἀληθέστερον, οὐδὲ τῆς τοῦ σωτῆρος ἀρετῆς οἰκειότερον εἴποι τις ἄν. αὐτὰ γὰρ τὰ τοῦ θεοῦ παράγγελμα, πνεύματος ἁγίου δύναμις, εὐώδη τινὰ ἄνθη, νεολαία ὤπασε γένα. ὁ δὲ ὄφις ἀπόλλυται, καὶ ὁ ἰὸς τοῦ ὄφεως ἐκείνου, ὃς τοὺς πρωτοπλάστους πρῶτος ἐξηπάτα, παράγων τὰς διανοίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐμφύτου ἐπὶ τὴν τῶν ἡδονῶν ἀπόλαυσιν, ὅπως γνοῖεν τὸν ἐπηρτημένον αὐτοῖς ὄλεθρον. πρὸ γάρ τοι τῆς κατελεύσεως τοῦ σωτῆρος τῆς ἀθανασίας τῶν δικαίων, ἄγνοια τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ μηδεμιᾷ χρηστῇ ἐλπίδι ἐρειδομένας, ἔθραυε· παθόντος δὲ αὐτοῦ, καὶ πρὸς καιρὸν τοῦ περιτεθέντος σώματος χωρισθέντος ἐκ τῆς κοινωνίας τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀπεκαλύφθη τοῖς ἀνθρώποις τὸ δυνατὸν τῆς ἀναστάσεως. καὶ εἴ τις ἰλὺς ἀνθρώπων ἀδικημάτων καταλέλειπτο, αὕτη πᾶσα λουτροῖς ἁγίοις ἐσμήχετο. τότε δὴ παρακελεύεται τοῖς ὑπηκόοις θαρρεῖν, καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ σεμνῆς διασήμου τε ἀναστάσεως τὰ ὅμοια ἐλπίζειν ἐκέλευσεν. Ἐκ τούτου δικαίως ἐτελεύτα τῶν ἰοβόλων ἡ φύσις· ἐτελεύτα δὲ καὶ θάνατος, ἐπεσφραγίσθη δὲ ἡ ἀνάστασις. ἀπώλετο δὲ καὶ τὸ τῶν Ἀσσυρίων γένος, ὃ παραίτιον ἐγένετο τῆς πίστεως τοῦ θεοῦ. φύεσθαί τε καὶ πανταχοῦ φάσκων τὸ ἄμωμον, πλῆθος τῶν θρησκευόντων προσαγορεύει. οἷον γὰρ ἐκ μιᾶς ῥίζης πλῆθος κλάδων εὐώδεσι θάλλον ἄνθεσιν, ἐνδεχόμενον συμμετρίᾳ δρόσου βλαστάνει.

πεπαιδευμένως δὲ ὦ σοφώτατε ποιητὰ Μάρων, καὶ τὰ ἑξῆς ἅπαντα ἀκολούθως ἔχει.

Αὐτίκα δ' ἡρώων ἀρετὰς, πατέρος τε μεγίσου
Εργ' ὑπερφιωοείησι κεκασμένα πάντα μαθήσῃ.

Τοὺς μὲν τῶν ἡρώων ἐπαίνους, τὰ τῶν δικαίων ἀνδρῶν ἔργα σημαίνων· τὰς δὲ ἀρετὰς τοῦ πατρὸς τὴν τοῦ κόσμου σύνταξιν, καὶ τὴν εἰς αἰώνων διαμονὴν ἀπεργασίαν λέγων· ἴσως δὲ καὶ τοὺς νόμους, οἷς ἡ θεοφιλὴς ἐκκλησία χρῆται, ἐπιτηδεύουσα τὸν μετὰ δικαιοσύνης τε καὶ σωφροσύνης βίον. θαυμαστὴ δὲ καὶ ἡ τοῦ μεταξὺ τῶν τε ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν βίου τὸ αἰνιγμένον παραύξησις, τὸ ἀθεὸν τῆς αἰφνιδίου μεταβολῆς παραιτουμένου.

Πρῶτα μὲν ἀνθείκων ξανθῶν ἤγρετο δηωαί.
Τουτέστιν, ὁ καρπὸς τοῦ θείου νόμου ἤγετο εἰς χρείαν.

Εν δ' ἐρυθροῖσι βάτοισι παρήορος ἤλδανε βότρυς.
ἀπὸ οὐκ ἦν κατὰ τὸν ἄθεσμον βίον.

Σκληρῶν δὴ πεύκης λαγόνων μέλιτος ῥέε νᾶμα.
τὴν ἠλιθιότητα τῶν τότε ἀνθρώπων, καὶ τὸ καλεσκληκὸς ὑπογράφων ἦθος· ἴσως δὲ καὶ τὸν τοῦ θεοῦ χρόνον ἀκούοντας τῆς ἑαυτῶν καρτερείας γλυκύν τινα καρπὸν λήψεσθαι διδάσκων.

Παῦρα δ' ὅμως ἴχνη προτέρας περιλείπεται ἄτης
Πόντον ἐπαΐξαι, περί τ' ἄστεα τείχεσι κλεῖσαι,
Ρῆξαί τ' εἰλιπόδων ἐκλύσμασι τέλσον ἀρούρης.

Αλλος

Scite autem hæc, o ſapientiſsime poeta Maro, & quæ ſequuntur etiam conſentanea ſunt:

At ſimul heroum laudes, & facta parentis,
Iam legere, & quæ ſit poteris cognoſcere virtus.

Heroum laudes, iuſtorum virorum opera ſignificat: patris vero virtutes, mundi huius conſtitutionem & opificium, perpetuo conſiſtens. Forſan autem & leges, quibus Eccleſia amans Dei vtitur, dum vitam cum iuſtitia & temperãtia decoratam exercet. Admirabilis etiã eſt expedita illa amplificatio cõmiſerationis inter bonos & malos, quæ ſubitam repentinæ mutationis velocitatẽ nõ admittit.

Molli paulatim flaueſcet campus ariſta:

Hoſt eſt, diuinæ legis fructus maturuit.

Incultisque rubens pendebit ſentibus vua.

Quæ quidem non ſunt ſecundum illicitam vitæ conuerſationem.

Et duræ quercus ſudabunt roſcida mella.

Stoliditatem hominum illius temporis, ac ſtrigoſos mores deſcribit: & quam ſuauem hi, qui filium Dei audiunt, tolerantiæ ſuæ fructum recepturi ſint, docet.

Pauca tamen ſuberunt priſcæ veſtigia fraudis,
Quæ tentare Thetin ratibus, quæ cingere muris
Oppida, quæ iubeant telluri infindere ſulcos.

Alter erit tũ Tiphys, & altera quæ vehat Argo
Delectos Heroas: erunt etiam altera bella,
Atq; iterũ ad Troiã magnus mittetur Achilles.

Recte, o sapientißime poeta. poeticam enim facultatem quousque licuit, vsurpasti. Non enim vaticinari poteras, quod propositum habebas, cum propheta non esses. Deinde & periculum quoddã opinor tibi obstitit, quod imminebat, quod a maioribus sancita reprehendisset. At veritatem communiter & secure pro viribus, illis qui intelligere poterant, expreßit, dum turres ac bellum accusans, quæ reuera etiamnum in vita mortalium inquirũtur, Seruatorem ad Troianum bellum proficisci significat: Troiam autem, totum orbem intelligit. Expugnauit igitur palã prauã illam aduersariam potentiam Christus, ex propria prouidentia, & maximi patris mandato missus. Sed quid post ista Poeta dicit?

Hinc vbi iam firmata virum te fecerit ætas.

Hoc est, vbi adoleuerit malis quæ vitam humanã occupant, radicibus extirpatis, totam terram pacis ornamentis decorabit.

Cedet & ipse mari vector, nec nautica pinus
Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.
Non rastros patietur humus, nõ vinea falcem.
Robustus quoque iam tauris iuga soluet arator.

Ἄλλος ἔπειτ' ἔσαι Τῖφυς, καὶ Θεσσαλὶς Ἀργὼ,
Ἀνδράσιν ἡρώεσσιν ἀγαλλομένη. πόλεμον δὲ
Τρώων καὶ Δαναῶν πειρήσεται αὖθις Ἀχιλλεύς.

Εὖγ' ὦ σοφώτατε ποιητά. τὴν γὰρ ποιητικὴν ἐξουσίαν μέχρι τοῦ προσήκοντος ἐταμιεύσω. οὐ γὰρ ἦν σοι προκείμενον ἀποθεσπίσαι, μὴ ὄντι γε προφήτῃ. ἐκώλυε δέ τις (οἶμαι) καὶ κίνδυνος, τοῖς ἐλέγχουσι τὰ ὑπὸ τῶν προγόνων νομισθέντα ἐπηρτημένος, πεφραγμένως δὴ καὶ ἀκινδύνως κατὰ τὸ δυνατὸν συνιέναι δυναμένοις παραστήσας τὴν ἀλήθειαν, πύργους καὶ πόλεμον αἰτιασάμενος, ἅπερ ἀληθῶς ἔτι καὶ νῦν ἐξετάζεται κατὰ τὸν ἀνθρώπων βίον, χαρακτηρίζει τὸν σωτῆρα ὁρμῶντα ἐπὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον· τὴν δὲ Τροίαν, τὴν οἰκουμένην πᾶσαν. ἐπολέμησε γοῦν ἄντικρυς τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως πονηρᾶς πεμφθεὶς ἐξ οἰκείας τε προνοίας, καὶ παραγγελίας μεγίστου πατρός. τί δὴ μετὰ ταῦτα ὁ ποιητὴς λέγει;

Ἀλλ' ὅτ' ἂν ἠνορέης ὥρη καὶ καρπὸς ἵκηται.

Τουτέστιν, ἐπειδὰν ἀνδρωθεὶς, τὰ περιέχοντα τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ῥιζόθεν ἐξέλῃ, τήν τε ξύμπασαν γῆν εἰρήνῃ καλλικοσμήσῃ.

* Οὐχ ὅσιοι αὐτοῖσιν ἀγιβοτάτοισιν;
Φυομένων ἀμυδὶς γαίης ἄπο πίονι μέζῳ.
Αὐτὸς δ' ἄσπαρτος καὶ ἀνήροτος, οὐδὲ ἀμίνω
Ὀβριζέου δρεπάνοιο ποθήσεται ἄμπελον οἶμαι.

Οὐδ' ἐρίου δεύοιτο βροτὸς πόκον· αὐτόματος δ'
Ἀρνειὸς Τυρίοισι περιβρέψει λιβάδεσσιν,
Σάνδυκι πορφυρέῳ λάχνην ῥυπόεσσαν ἀμείβων·
Ἀλλ' ἄγε τιμῆεν σκῆπτρον βασιληΐδος ἀρχῆς,
Δεξιτερῆς ἀπὸ πατρὸς ἐριβρεμέταο δέδεξο,
Κόσμου κητώεντος ὁρᾶν εὔπηκτα θέμεθλα,
Χαρμοσύνην γαίης τε καὶ οὐρανοῦ, ἠδὲ θαλάσσης,
Γηθόσυνόν τ' αἰῶνος ἀπειρεσίου λάσιον κῆρ.
Εἴθε με γηραλέον ζῶντά τ' ἔχοι νήδυμος ἰσχὺς,
Τὴν ἀρετὴν κελαδεῖν ἐφ' ὅσον δύναμίς γε παρείη.
Οὐκ ἄν με πλήξειεν ὁ Θρακῶν δῖος ἀοιδὸς,
Οὐ Λίνος, οὐ Πὰν αὐτὸς, ὃν Ἀρκαδίη τέκετο χθών.
Ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ Πὰν ἀνθέξεται εἵνεκα νίκης.

Ὁρᾷ, φησὶ, καὶ τῶν στοιχείων ἀπλύτων χαράν. Ταῦτα δόξειεν ἄν τις τῶν οὐκ εὖ φρονούντων, περὶ γενεᾶς ἀνθρώπου λέγεσθαι· παιδὸς δὲ τεχθέντος ἀνθρώπου· ποῖον δὲ ἔχει λόγον, γῆν ἄσπαρτον καὶ ἀνήροτον, καὶ τήν γε ἄμπελον μὴ ἐπὶ τὴν δρεπάνου ἄμην, μηδὲ τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν, πῶς ἂν νοηθῇ λεχθὲν ἐπὶ γενεᾶς ἀνθρωπίνης; ἤτοι γάρ τοι φύσις θείας ἐστὶ προσ-

τάξεως

Nec varios diſcet mentiri lana colores:
Ipſe ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera luto.
Sponte ſua ſandix paſcentes veſtiet agnos.
Talia ſecla ſuis dixerunt currite fuſis,
Concordes ſtabili fatorum numine Parcæ.
Aggredere o magnos, aderit iam tẽpus, honores
Chara Deũ ſoboles, magnũ Iouis incrementũ.
Aſpice conuexo nutantem pondere mundum,
Terrasque, tractusq; maris, cœlumq; profundũ:
Aſpice venturo lætentur vt omnia ſeclo.
O mihi tam longe maneat pars vltima vitæ,
Spiritus & quantum ſat erit tua dicere facta:
Nõ me carminib. vĩcet nec Thracius Orpheus,
Nec Linus: huic mater quãuis, atq; huic pater
Orph፧ Calliopeia, Lino formoſus Apollo. (adſit
Pan etiam Arcadia mecum ſi iudice certet,
Pan etiam Arcadia dicat ſe iudice victum.

Vide, inquit, etiam elementorum omnium gaudiũ. Arbitretur iſta quiſquam inſipientium de genere mortalium dici. Verum quæ fuerit ratio, vt nato filio hominis terra nec ſata ſit, nec aratra, nec vitis falcem aut aliam quampiam culturæ curã admittat? Quomodo intelligetur, hoc de humana dictum eſſe generatione? Natura enim diuini mondati mi-

niſtra eſt, non humane iuſsionis operatrix. Sed & gaudium elementorum, deſcenſum Dei, non hominis alicuius partum ſignificat. Et quod poeta vitæ ſibi finem prorogari optat, diuinæ eſt denominationis ſymbolum. Vitam enim ac ſalutem a Deo petere ſolemus, non ab homine. Dicit itaque Erythræa ad Deum: quid mihi, o Domine, diuinationis neceſsitatem imponis: & non magis a terra in ſublime ſublatã, vſque ad beati aduentus tui diem cuſtodis? Sed Maro etiam iſta prædictis adiungit:

Incipe parue puer riſu cognoſcere matrem:
Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.
Incipe parue puer: cui non riſere parentes,
Nec Deus hũc mẽſa, dea nec dignata cubili eſt.

Quomodo ſiquidem huic riſere parentes? Deus enim illorum potentia eſt, ſine qualitate, nec figuram habet: nec in reliquis circumſcribitur, neque corpore eſt humano. Spiritum vero ſanctũ quis ignorat, expertem eſſe thalami? Qualis vero concupiſcentia, & quale deſideriũ eſt in ſpecie boni, quod omnia expetunt? Quid omnino cõmercij eſt ſapientiæ ac voluptati? Sed permittantur iſta dicere, qui humanitus non ſunt affecti, ſed animum ſuum ab omni malo opere & verbo repurgare ſatagunt.

τάξεως διάκονος, οὐκ ἀνθρωπίνης κελεύσεως ἐργάτις. ἀλλὰ καὶ στοιχείων παρὰ θεοῦ κάθοδον, οὐκ ἀνθρώπου τινὸς χαρακτηρίζει κίνησιν. τό τε εὔχεσθαι τὸν ποιητὴν, τοῦ βίου τὸ τέλος αὐτῷ μηκύνεσθαι, θείας ἐπικλήσεως σύμβολον. παρὰ γὰρ θεοῦ τὸν βίον καὶ τὸ σώζεσθαι ἀξιοῦν εἰθίσμεθα, οὐ πρὸς ἀνθρώπου. ἡ γοῦν Ερυθραία πρὸς τὸν θεόν· τί δή μοι, φησὶν, ὦ δέσποτα, τὴν τῆς μαντείας ἐπισκήπτεις ἀνάγκην, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἀπὸ τῆς γῆς μετέωρον ἀρθεῖσαν διαφυλάττεις, ἄχρι τῆς μακαριωτάτης σῆς ἐλεύσεως ἡμέρας; ὁ δὲ Μάρων πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἐπιφέρει καὶ τάδε.

Αρχεο μειδιόων ἀνορῶν τὴν μητέρα κεδνὴν
Γνωρίζειν, ἡ γάρ σε φέρεν πολλοὺς λυκάβαντας.
Σοὶ δὲ γονεῖς οὐ πάμπαν ἐφημέριοι ἐγέλασαν,
Οὐδ᾽ ἥψω λεχέων, οὐδ᾽ ἔγνως δαῖτα θάλειαν.

Πῶς γὰρ ἂν πρὸς τοῦτον οἱ γονεῖς ἐμειδίασαν; ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν θεὸς, ἄποιος δύναμις, καὶ ἀσχημάτιστος μὲν, ἐν περιγραφῇ δὲ ἄλλων, οὐκ ἀνθρωπίνου δὲ σώματος. λέκτρον δὲ ἄπειρον, τίς οὐκ οἶδεν ὂν τὸ ἅγιον πνεῦμα; ποία δὲ ἐπιθυμία, ἔφεσίς τε ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ διαθέσει, οὗ πάντα ἐφίενται; τί δ᾽ ὅλως κοινὸν σοφία τε καὶ ἡδονῇ; ἀλλὰ ταῦτα ἐφείσθω λέγειν τοῖς ἀνθρωπίνην τινὰ * οἱ δὲ τὴν ψυχὴν αὐτῶν καθαρεύειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ ἔργου γε καὶ ῥήματος παρασκευάζουσιν.

Εὐστάθιος ἐν ὑπομνήμασι εἰς τὴν Διονυσίου περιήγησιν.

Σίβυλλα δέ φασιν ἀπὸ Τρίνακος βουκόλου τὴν Σικελίαν Θρινακίαν κληθῆναι, εἰποῦσα,

Τρινακίης νήσου, ἣν ἔκτισε Τρίνακος ἥρως,
Υἱὸς ποντομέδοιο Ποσειδάωνος ἄνακτος.

Eustathius in comm. ad Dionisij Periegesin.

Sibylla ait Siciliam Trinaciam a Trinace bubulco denominatam esse, his verbis,

Trinaciæ insulæ, quam condidit Trinacus heros,
Filius mari-præfecti Neptuni regis.

Augustinus epist. CLVI. ad Martianum.

Omnino non est cui alteri præter Dominum Christum dicat genus humanum,

Te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,
Irrita perpetua soluent formidine terras.

Quod ex Cumæo, id est ex Sibyllino carmine se fassus est transtulisse Virgilius, quoniam fortaßis etiam ille vates aliquid de vnico saluatore in spiritu audierat, quod necesse habuit confiteri.

Idem in expositione epist. ad Rom.

Per prophetas suos] *Fuerunt enim & prophetæ non ipsius, in quibus etiam aliqua inueniuntur, quæ de Christo audita cecinerunt, sicut etiam de Sibylla dicitur. Quod non facile credere, nisi quod*

poetarum

poetarum quidam in Romana lingua nobilißimus, antequam diceret ea de innouatione sæculi, quæ in Domini nostri Iesu Christi regnum satis concinere & conuenire videbãtur, præposuit versum dicens:

Vltima Cumæi iam venit carminis ætas.

Cumæum autem carmen Sibyllinum esse nemo dubitauerit.

De ciuitate Dei lib. x. cap. xxvii.

De Christo poeta nobilißimus, poetice quidem, quia in alterius adumbrata persona, veraciter tamen, si ad ipsum referas, dixit:

Te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,
Irrita perpetua soluent formidine terras.

Ea quippe dixit, quæ etiam multum proficientium in virtute iustitiæ possunt, propter huius vitæ infirmitatem, & si non scelera, scelerum tamen manere vestigia, quæ non nisi ab illo Saluatore sanantur, de quo iste versus expressus est. Nã hoc vtique non a seipso dixisse Virgilius in Eclogæ ipsius quarto ferme versu indicat, vbi ait:

Vltima Cumæi venit iam carminis ætas.

Vnde hoc a Cumæa Sibylla dictum esse incunctanter apparet, & quæ sequuntur.

Isidorus Orig. lib. ix. cap. ii.

Gallia candore corporis nũcupati sunt. γάλα *enim*

Græce lac dicitur. Vnde & Sibylla ſic eos appellat, cum ait de ijs, ----- Tunc lactea colla
Auro innectuntur. ------

SIBYLLARVM DE CHRISTO VATICINIA, EX VETUſtiſſ. codice deſcripta.

PERSICA.

Virgine matre ſatus, pando reſidebit aſello,
Iucundus princeps, vnus qui ferre ſalutem
Rite queat lapſis: tamen illis forte diebus
Multi multa ferent, immenſi fata laboris.
Solo ſed ſatis eſt oracula prodere verbo:
Ille Deus caſta naſcetur virgine magnus.

LIBYCA.

Ecce dies venient, quo æternus tempore princeps,
Irradians ſata læta, viris ſua crimina tollet,
Lumine clareſcet cuius ſynagoga recenti:
Sordida qui ſolus reſerabit labra reorum,
Æquus erit cunctis, gremio rex membra reclinet
Reginæ mundi, ſanctus, per ſæcula viuus.

DELPHICA.

Non tarde veniet, tacita ſed mente tenendum
Hoc opus. hoc memori ſemper qui corde reponet,
Huius

Huius pertentant cor gaudia magna prophetæ
Eximij, qui virginea conceptus ab aluo
Prodibit, ſine contactu maris. omnia vincit.
Hoc naturæ opera: at fecit, qui cuncta gubernat.

CIMMERIA.

In teneris annis facie præſignis, honore
Militiæ æternæ regem ſacra virgo cibabit.
Lacte ſuo: per quem gaudebunt pectore ſummo
Omnia, & eoo lucebit ſidus ab orbe
Mirificum: ſua dona Magicum laude ferentes,
Obijcient puero myrrham, aurum, thura Sabæa.

SAMIA.

Ecce dies, nigras quæ tollet læta tenebras,
Mox veniet, ſoluens nodoſa volumina vatum
Gentis Iudæa, referent vt carmina plebis.
Hunc poterunt clarum viuorum tangere regem,
Humano quem virgo ſinu inuiolata fouebit.
Annuit hoc cælum, rutilantia ſidera monſtrant.

CVMANA.

Iam mea certa manent, & vera, nouiſsima verba,
Vltima venturi quod erant oracula regis,
Qui toti veniens mundo cum pace, placebit,
Vt voluit, noſtra veſtitus carne decenter,
In cunctis humilis. caſtam pro matre puellam
Deliget, hæc alias forma præceſſerit omnes.

HELLESPONTICA.

Dum meditor quondam, vidi decorare puellam,
Eximio (castam quod se seruaret) honore,
Munere digna suo. & diuino numine visa,
Quæ sobolem multo pareret splendore micantem:
Progenies summi, speciosa & vera Tonantis,
Pacifica mundum qui sub ditione gubernet.

PHRYGIA.

Ipsa Deum vidi summum, punire volentem
Mundi homines stupidos, & pectora cæca, rebellis.
Et quia sic nostram complerent crimina pellem,
Virginis in corpus voluit demittere cœlo
Ipse Deus prolem, quam nunciet Angelus almæ
Matri, quo miseros contracta sorde leuaret.

EVROPAEA.

Virginis æternum veniet de corpore verbum
Purum, qui valles & montes transiet altos.
Ille volens etiam stellato missus Olympo,
Edetur mundo pauper, qui cuncta silenti
Rex erit imperio: sic credo, & mente fatebor:
Humano simul ac diuino semine gnatus.

TYBVRTINA.

Verax ipse Deus dedit hæc mihi munia fandi,
Carmine quod sanctam potui monstrare puellam,
Concipiet quæ Nazareis in finibus, illum

Quem ſub carne Deum Bethlemica rura videbũt.
O nimium felix, cœlo digniſsima mater,
Quæ tantam ſacro lactabit ab vbere prolem!

AGRIPPA.

Summus erit ſub carne ſatus, chariſsimus atque,
Virginis & veræ complebit viſcera ſanctum
Verbum, conſilio, ſine noxa, ſpiritus almi:
Deſpectus multis tamen ille, ſalutis amore,
Arguet & noſtra commiſſa piacula culpa:
Cuius honos conſtans, & gloria certa manebit.

ERYTHRAEA.

Cerno Dei natum, qui ſe demiſit ab alto,
Vltima felices referent cum tempora ſoles:
Hebræa quem virgo feret de ſtirpe decora,
In terris multum teneris paſſurus ab annis,
Magnus erit tamen hic diuino carmine vates,
Virgine matre ſatus, prudenti pectore verax.

DE SIBYLLINIS LIBRIS, ET EORVNDEM INSPECTIONE, PRÆCIPUE vero Sibyllæ Cumanæ adſcriptorum.

Dionyſius antiq. Rom. lib. IV.

Quin & alia Tarquinio regnante miranda felicitas vrbi contigiſſe dicitur, ſiue deorum alicuius ſiue dæmonum munere, quæ non ab breue aliquod tempus, ſed in omne æuum multoties eam e grauiſsimis periculis ſeruauit. Venit ad tyrannum externa quædam mulier, nouem libros Sibyllinorum oraculorum venales offerens: cumque Tarquinius nollet eoſ tanti emere quanti illa indicauerat, abijt & tres exuſsit ex eo numero: neç multo poſt reliquos referens, tantidem obtulit: deriſaque pro delira, quod tantum pro paucioribus peteret, quantũ pro pluribus obtinere non potuiſſet, rurſum diſcedens reliquorum cremauit dimidium: relatiſque tribus qui ſupererant, auri quantum antea petijt. Tũ rex miratus mulieris cõſilium, accerſiuit augures: req; denarrata quæſivit quid facto opus eſſet. Illi ſignis quibuſdam edocti, auerſatum cum rem

miſſam

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΙΒΥΛΛΕΙΩΝ ΧΡΗΣΜΩΝ ΚΑΙ τῆς αὐτῶν ἐπισκέψεως, μάλιστα δὲ τῶν τῆς Κυμαίης εἶναι λεχθέντων.

Διονύσιος ἀρχαιολογ. Ῥωμ. βιβλ. δ'.

Λέγεται δέ τι καὶ ἕτερον ἐπὶ τῆς Ταρκυνίου βασιλείας πάνυ θαυμαστὸν εὐτύχημα τῇ Ῥωμαίων ὑπάρξαι πόλει, εἴτε θεῶν τινος, εἴτε δαιμόνων εὐνοίᾳ δωρηθέν· ὃ οὐ πρὸς ὀλίγον καιρόν, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν βίον πολλάκις αὐτὴν ἔσωσεν ἐκ μεγάλων κακῶν. γυνή τις ἀφίκετο πρὸς τὸν τύραννον, οὐκ ἐπιχωρία, βίβλους ἐννέα μεστὰς Σιβυλλείων χρησμῶν ἀπεμπολῆσαι θέλουσα. οὐκ ἀξιοῦντος δὲ τοῦ Ταρκυνίου τῆς αἰτηθείσης τιμῆς πρίασθαι τὰς βίβλους, ἀπελθοῦσα τρεῖς ἐξ αὐτῶν κατέκαυσε· καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὰς λοιπὰς ἐνέγκασα, τῆς αὐτῆς ἐπώλει τιμῆς. δόξασα δὲ ἄφρων τις εἶναι, καὶ χλευασθεῖσα ἐπὶ τῷ τὴν αὐτὴν τιμὴν αἰτεῖν περὶ τῶν ἐλαττόνων, ἣν οὐδὲ περὶ τῶν πλειόνων ἠδυνήθη λαβεῖν, ἀπελθοῦσα πάλιν τὰς ἡμισείας τῶν ἀπολειπομένων κατέκαυσε, καὶ τὰς λοιπὰς τρεῖς ἐνέγκασα τὸ ἴσον ᾔτει χρυσίον. θαυμάσας δὲ τὸ βούλευμα τῆς γυναικὸς ὁ Ταρκύνιος, τοὺς οἰωνοσκόπους μετεπέμψατο, καὶ διηγησάμενος αὐτοῖς τὸ πρᾶγμα, τί χρὴ πράττειν ἤρετο. Κἀκεῖνοι διὰ σημείων τινῶν μαθόντες ὅτι θεόπεμπτον ἀγα-

τὸν ἀπεστράφη, καὶ μεγάλην συμφορὰν ἀποφαίνοντες, τὸ μὴ πάσας αὐτὸν τὰς βίβλους πρίασθαι, ἐκέλευσαν ἀπαριθμεῖσθαι τῇ γυναικὶ τὸ χρυσίον ὅσον ᾔτει, καὶ τοὺς περιόντας τῶν χρησμῶν λαβεῖν. ἡ μὲν οὖν γυνὴ τὰς βίβλους δοῦσα, καὶ φράσασα τηρεῖν ἐπιμελῶς, ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. ὁ δὲ Ταρκύνιος τῶν ἀστῶν ἄνδρας ἐπιφανεῖς δύο προχειρισάμενος, καὶ δημοσίους αὐτοῖς δύο θεράποντας παραζεύξας, ἐκείνοις ἀπέδωκε τὴν τῶν βιβλίων φυλακὴν, ὧν τὸν ἕτερον Μάρκον Ἀτύλιον, ἀδικεῖν τι δόξαντα περὶ τὴν πίστιν, καὶ μηνυθέντα ὑφ' ἑνὸς τῶν δημοσίων ὡς πατροκτόνον, εἰς ἀσκὸν ἐρράψας βόειον, ἔρριψεν εἰς τὸ πέλαγος. μετὰ δὲ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων ἡ πόλις ἀναλαβοῦσα τὴν τῶν χρησμῶν προστασίαν, ἄνδρας τοὺς ἐπιφανεστάτους ἀποδείκνυσιν αὐτῶν φύλακας, οἳ διὰ βίου ταύτην ἔχουσι τὴν ἐπιμέλειαν, στρατειῶν ἀφειμένοι καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν πόλιν πραγματειῶν· καὶ δημοσίους αὐτοῖς παρακαθίστησιν, ὧν χωρὶς οὐκ ἐπιτρέπει τὰς ἐπισκέψεις τῶν χρησμῶν τοῖς ἀνδράσι ποιεῖσθαι. Συνελόντι δὲ εἰπεῖν, οὐδὲν οὕτω Ῥωμαῖοι φυλάττουσιν οὔτε ὅσιον κτῆμα οὔτε ἱερὸν, ὡς τὰ Σιβύλλεια θέσφατα. χρῶνται δὲ αὐτοῖς ὅταν ἡ βουλὴ ψηφίσηται, στάσεως καταλαβούσης τὴν πόλιν, ἢ δυστυχίας τινὸς μεγάλης συμπεσούσης κατὰ πόλεμον, ἢ τεράτων τινῶν καὶ φαντασμάτων μεγάλων καὶ δυσευρέτων αὐτοῖς φανέντων, οἷα πολλὰ συνέβη. οὗτοι

missam diuinitus, magnamque noxam admissam esse quod non omnes libros, emisset, iusserunt numerari mulieri quantum auri peteret, & reliquũ oraculorum redimi. mulier datis libris diligenter eos seruari monuit, & mox ex hominibus disparuit. Tarquinius duos e ciuibus viros illustres elegit, aditis duobus ministris publicis; quibus istorum librorum custodiam tradidit. horum duumuirorum alterum M. Attilium, visum non bona fide rem gerere, & ab vno ministrorum delatum patricidij, in bubulum culeum insutum proiecit in mare. Expulsis postea *regibus, ciuitas suscepta Sybyllinorum cura, clarißimos viros custodes eorum creat; qui per totum vitæ tempus fungũtur eo munere, liberi ab omnibus militaribus atque ciuilibus munijs: & publice illis addit* alios *sine quib. Sibyllinos libros ab illis inspici non sinit. & vt compendio dicã, nihil Romani seu religiosum seu sacrũ tam diligenter custodiunt quam Sibyllina oracula. Vtuntur autem eis ex senatusconsulto, si quando seditionibus turbetur status reipublicæ aut in bello insignis aliqua clades accepta sit; aut prodigia & ostenta, quæ difficili coniectura magnum aliquid portendant, æpparuerint: qualia multa*

contigere. Hi libri manſerunt incolumes vſque ad bellũ Marſicum, in templi Capitolini cella ſubterranea, incluſi arcæ lapideæ, aſſeruati a decemviris. Poſt exactã vero tertiam ſupra centeſimam & ſeptuageſimam olympiadẽ, cremato Capitolio, ſiue per inſidias, vt quidam autumant, ſiue fortuito incendio, cum aliјs donarijs Iouis, hi quoque igne abſumpti ſunt. nam qui nunc exſtant, e multis locis comportati ſunt, partim allati ex Italicis vrbibus, partim ex Erythris Aſiæ, ex S.C. legatis illuc ad tranſcribendum miſsis, partim ex alijs vrbibus, & a priuatis hominibus deſcripti: in quibus inueniuntur quædam ſuppoſititia, quæ deprehẽduntur acroſtichidum quas vocant diſcrimine. Sequor autem hic Terentij Varronis auctoritatem, qui iſta prodidit in libris rerum diuinarum.

Idem lib. I.

Quin & vniuerſa ora quæ nunc vocatur Italia, dicata erat huic Deo, & a cultoribus Saturnia vocabatur, vt licet videre in Sibyllinis carminibus & alijs oraculis a dijs redditis.

Et rurſus.

Porro Æneam & Troianos in Italiam perueniſſe cõfirmant Romani omnes, eorumque ſacra & feſti dies

ζη. οὗτοι διέμειναν οἱ χρησμοὶ μέχρι τοῦ Μαρσικοῦ κληθέντος πολέμου, κείμενοι κατὰ γῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Καπιτωλίνου Διὸς, ἐν λιθίνῃ λάρνακι, ὑπ' ἀνδρῶν δέκα φυλαττόμενοι. μετὰ δὲ τὴν τρίτην ἐπὶ ταῖς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλυμπιάσιν ἐμπρησθέντος τοῦ ναοῦ, εἴτ' ἐξ ἐπιβουλῆς, ὡς οἴονταί τινες, εἴτ' ἀπὸ ταὐτομάτου, σὺν τοῖς ἄλλοις ἀναθήμασι τοῦ θεοῦ καὶ αὐτοὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τοῦ πυρός. οἱ δὲ νῦν ὄντες, ἐκ πολλῶν εἰσὶ συμφορητοὶ τόπων· οἱ μὲν, ἐκ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων κομισθέντες· οἱ δ', ἐξ Ἐρυθρῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ, κατὰ δόγμα βουλῆς ἀποσταλέντων πρεσβευτῶν ἐπὶ τὴν ἀντιγραφήν· οἱ δ', ἐξ ἄλλων πόλεων, καὶ παρ' ἀνδρῶν ἰδιωτῶν μεταγραφέντες· ἐν οἷς εὑρίσκονταί τινες ἐμπεποιημένοι τοῖς Σιβυλλείοις, ἐλέγχονται δὲ ταῖς καλουμέναις ἀκροστιχίσι· λέγω δὲ ἃ Τερέντιος Οὐάρρων ἱστόρηκεν ἐν τῇ θεολογικῇ πραγματείᾳ.

ὁ αὐτὸς βιβλ. α.

Καὶ ἄλλη δὲ ἀκτὴ σύμπασα, ἡ νῦν Ἰταλία καλουμένη, τῷ θεῷ τούτῳ ἀνέκειτο, Σατορνία πρὸς τῶν ἐνοικούντων ὀνομαζομένη, ὡς ἔστιν εὑρεῖν ἔν τε Σιβυλλείοις τισὶ λόγοις, καὶ ἄλλοις χρηστηρίοις ὑπὸ τῶν θεῶν δεδομένοις εἰρημένον.

Καὶ πάλιν.

Τῆς δὲ ἐπὶ Ἰταλίαν Αἰνείου καὶ Τρώων ἀφίξεως, Ῥωμαῖοί τε πάντες βεβαιωταὶ, καὶ τὰ δρώμενα ὑπ'

αὐτῶν ἔν τε θυσίαις καὶ ἑορταῖς, μηνύματα, Σιβύλλης τε λόγια, καὶ χρησμοὶ Πυθικοὶ, καὶ ἄλλα πολλά· ὧν οὐκ ἄν τις ὡς εὐπρεπείας ἕνεκα συγκειμένων ὑπερίδοι.

καὶ πάλιν.

Ἦν τι θέσφατον Τρωσὶ, ὡς μέν τινες λέγουσιν, ἐν Δωδώνῃ γενόμενον· ὡς δ' ἕτεροι γράφουσιν, ἐν Ἐρυθραῖς πεδίῳ τῆς Ἴδης, ἔνθα ᾤκει Σίβυλλα ἐπιχωρία νύμφη χρησμῳδὸς, ἣ αὐτοῖς ἔφρασε πλεῖν ἐπὶ δυσμῶν ἡλίου, ἕως ἂν εἰς τοῦτο τὸ χωρίον ἔλθωσιν, ἐν ᾧ κατεδοῦνται τὰς τραπέζας· ὅταν δὲ τοῦτο μάθωσι γενόμενον, ἡγεμόνα τετράποδα ποιησαμένους, ὅπου ἂν κάμῃ τὸ ζῷον ἐν ταύτῃ δείμασθαι πόλιν.

βιβλίῳ γ'.

Δοκεῖ καὶ τὰς τιμωρίας, αἷς κολάζονται πρὸς τὴν ἱεροφαντῶν αἱ μὴ φυλάττουσαι παρθενίαν, ὁ Ταρκύνιος ἐξευρεῖν πρῶτος, εἴτε κατὰ λογισμὸν, εἴτε, ὡς οἴονταί τινες, ὀνείροις πειθόμενος, ἃ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐν τοῖς Σιβυλλείοις εὑρεθῆναι χρησμοῖς οἱ τῶν ἱερῶν ἐξηγηταὶ λέγουσιν.

βιβλίῳ δ'

Ναοῦ κατασκευὰς ἐξεμίσθωσε ὁ Ποσούμιος Δήμητρι, καὶ Διονύσῳ, καὶ Κόρῃ, κατ' εὐχήν. ἐπεδεύησαν γὰρ αἱ τροφαὶ τοῦ πολέμου καταρχὰς, καὶ πολλὴν αὐτοῖς παρέχον φόβον ὡς ἐπιλείψουσαι, τῆς τε γῆς ἀκάρπου γενομένης καὶ τῆς ἔξωθεν ἀγορᾶς οὐκέτι παρακομιζομένης διὰ τὸν πόλεμον. διὰ τοῦτο

festi dies indicant, & Sibyllini libri cum Pythicis oraculis, aliaque multa: quæ nemo tanquam ad speciem conficta respuerit.

Item.

Acceperant quoddam responsum Troes apud Dodonam, vt nonnulli scribunt, vt alij malunt, in Erythris Idæ viculo, vbi habitabat Sibylla eius loci nympha. hæc iusserat eos nauigare occidentem versus, donec eo locorum peruenirent, vbi mensas commederent: quod simulatque factum animaduertissent, quadrupedis ductu, vbicumq; fossa procubuisset animans, ibi condere oppidum.

Libro III.

Et supplicium quo in Vestales stupri conuictas animaduertunt pontifices, Tarquinius videtur inuenisse primus, siue id certo consilio, siue, vt quidam opinantur, insomnijs monitus instituit: quæ post illius obitum inter Sibyllina oracula reperta dicunt sacrorum enarratores.

Libro IIII.

Ædem Cereri, Libero, & Liberæ faciendam Postumius locauit ex voto. nam initio belli laboratum est victus inopia, & magnus erat metus ne in totum deficeret, terra fructus negante, & bello ne commeatus aliunde subueheretur vetante. in quo

metu cum Sibyllinos libros a suis custodibus inspici iussisset, & ex oraculorum monitis cognouisset placanda esse hæc numina, votum fecit priusquam exercitum educeret, si imperij sui tempore benigna vrbi esset annona, vt antea, templa se illis constructurum, & instituturum in singulos annos sacrificia.

Lib. x. antiq. Rom.

In Sibyllinis oraculis inuentum est, fore vt intrantibus in vrbem hostibus exteris, magno libertatis periculo dimicaretur: sed externum bellum initium sumpturum ab intestina seditione: cuius semina ex vrbe exterminanda esse, dijsq; tum votis tum sacrificijs placatis, auerruncanda mala. quod si fieret, certam *de hostibus fore victoriam.*

Et iterum.

Vbi vero P. Valerius Poplicola, C. Claudius Sabinus conss. magistratũ inierũt, periculum quale nũquam ante, ab externis gentibus in vrbem incubuit, per intestinas seditiones intra mœnia adscitum, vt & Sibyllini libri præmonebant, & signa diuinitus edita superiori anno portenderant.

Plutarchus in Poplicola.

Proximo anno Poplicola quartum consul factus est. Quia Sabini & Latini conspirauerãt, erat belli

τὸ δέος ἀνασκέψασθαι τὰ Σιβύλλεια τοὺς φύλακας αὐτῶν κελεύσας, ὡς ἔμαθεν ὅτι τούτοις ἐξιλάσασθαι τοὺς θεοὺς οἱ χρησμοὶ κελεύουσιν, εὐχὰς ἐποιήσατο, μέλλων ἐξάγειν τὸν στρατὸν, ἐὰν εὐτυχεία γένηται κατὰ τὴν πόλιν ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, οἵα πρότερον ἦν, ναούς τε αὖθις καθιδρύσεσθαι, καὶ θυσίας καθαστήσεσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν.

βιβλίῳ ι ἀρχαιολ.

Εν δὲ τοῖς Σιβυλλείοις εὑρέθη χρησμοῖς, ὅτι πολεμίων ἀλλοεθνῶν παρελθόντων εἰς τὸ τεῖχος, ἀγὼν ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ καταλήψεται τὴν πόλιν· ἄρξει δὲ τοῦ πρὸς τοὺς ἀλλοεθνεῖς πολέμου στάσις ἐμφύλιος, ἣν χρὴ ἀρχομένην ἐξελαύνοντας ἐκ τῆς πόλεως, καὶ θεοὺς παραιτουμένους θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, ἀποτρέψαι τὰ δεινὰ, καὶ κρείττους ἔσεσθαι τῶν ἐχθρῶν.

καὶ πάλιν.

Ποπλίου δὲ Οὐαλερίου Ποπλικόλα, καὶ Γαΐου Κλαυδίου Σαβίνου τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν παραλαβόντων, κίνδυνος ὅσος οὔπω τὴν Ῥώμην κατέσχεν ἐξ ἀλλοεθνοῦς πολέμου· ὃν παρήγαγεν ἡ πολιτικὴ στάσις ἐντὸς τείχους, ὡς οἵ τε Σιβύλλειοι χρησμοὶ προὔλεγον, καὶ τὰ ἐκ τοῦ δαιμονίου φανέντα προεθέσπισεν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ.

πλούταρχος ἐν ποπλικόλᾳ.

Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει πάλιν ὑπάτευε Ποπλικόλας τὸ τέταρτον. ἦν δὲ προσδοκία πολέμου, Σαβίνων καὶ Λα-

τίνων συνισταμένων. Καί τις ἅμα δεισιδαιμονία τῆς πόλεως ἥψατο· πᾶσαι γὰρ αἱ κύουσαι τότε γυναῖκες ἐξέβαλλον ἀνάπηρα, καὶ τέλος οὐδεμία γένεσις ἔσχεν. ὅθεν ἐκ τῶν Σιβυλλείων ὁ Ποπλικόλας ἱλασάμενος τὸν ᾅδην, καί τινας ἀγῶνας πυθοχρήστους ἀναλαβὼν, καὶ ταῖς ἐλπίσι πρὸς τὸν θεὸν ἡδίονα καταστήσας τὴν πόλιν, ἤδη τοῖς ἀπ' ἀνθρώπων φοβεροῖς προσεῖχε.

ἐν Φαβίῳ Μαξίμῳ.

Ἐκιννήθησαν δὲ τότε πολλαὶ καὶ τῶν ἀπορρήτων καὶ χρησίμων αὐτοῖς βίβλων, ἃς Σιβυλλείους καλοῦσι· καὶ λέγεται συνδραμεῖν ἔνια τῶν ἀποκειμένων ἐν αὐταῖς λογίων πρὸς τὰς τύχας καὶ τὰς πράξεις ἐκείνας. Καὶ τὸ μὲν γνωστὸν οὐκ ἦν ἑτέρῳ πυθέσθαι.

ἐν Μαρίῳ.

Ὀκτάβιον δὲ Χαλδαῖοι καὶ θύται τινὲς καὶ Σιβυλλισταὶ πείσαντες, ἐν Ῥώμῃ κατέσχον, ὡς εὖ γενησομένων.

ἐν Καίσαρι.

Τὸ δὲ ἐμφανὲς μάλιστα μῖσος καὶ θανατηφόρον ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς βασιλείας ἔρως ἐξειργάσατο, τοῖς μὲν πολλοῖς αἰτία πρώτη, τοῖς δὲ ὑπούλοις πάλαι, πρόφασις εὐπρεπεστάτη γενομένη· καίτοι καὶ λόγον τινὰ κατέσπειραν εἰς τὸν δῆμον οἱ ταύτην Καίσαρι τὴν τιμὴν προξενοῦντες, ὡς ἐκ γραμμάτων Σιβυλλείων ἁλώσιμα τὰ Πάρθων φαίνοιτο Ῥωμαίοις σὺν βασιλεῖ στρατευομένοις ἐπ' αὐτοὺς, ἄλλως ἄφυκτα ὄντα· καὶ καταβαίνοντος ἐξ Ἀλ-

belli suspicio. Religionem insuper ciuitati attulerat quod omnes mulieres, quæ ea hora prægnãtes erant, partus imperfectos eijcerent neque esset suo tempore vllus editus. Itaque Poplicola, ex libris Sibyllinis, placatis dijs inferis, ludisque ex oraculo Apollinis instauratis, & fiducia diuini numinis erecta ciuitate, iam ad hominum se conuertit minas.

In Fabio Maximo.

Eodem tempore multos arcanos & vtiles ipsis libros consuluit, quos Sibyllinos appellant. Perhibẽt sortes nouuellas iis libris proditas, illius tempestatis fuisse casibus & gestis consonas. Quod cognitum fuerat ex illis libris, fari ad alios nefas erat.

In Mario.

Octauium Chaldæi aruspices & vates ex libris Sibyllinis, quasi omnia ex sententia essent cessura, Romæ detinuere.

In C. Cæsare.

At odium maxime illustre in eum & funestum effecit regni cupido, quæ vulgo prima materia & iampridem in occulto maleuolis color fuit speciosissimus, Et quidem rumorem in plebem vulgauerunt illi qui hoc honoris quærebant Cæsari, libris Sibyllinis proditum, vinci Parthos a Romanis posse, si rege duce bellum eis mouissent, esse ipsis alioquin insuperabiles: ac redeuntem

Alba ad vrbem Cæsarẽ ausi fuere salutare regem.

In Cicerone.

Tali hunc ingenio & a Catilina incẽsum vani insuper vates & præstigiatores spe dementauerant inani, carmina conficta & sortes canentes, quasi ex libris Sibyllinis prænunciantes in fatis esse vt tres Cornelij Romæ rerum potirentur: eorum duos fatum iam implesse, Cinnam & Syllam: tertio qui superesset, Cornelio deos ipsi dominationem deferre, quin susciperet, nec cunctando sicut Catilina corrumperet opportunitatem.

Idem de iis qui tarde a numine corripiuntur.

Cæterum quum accessisset, vocem audiuit sonoram mulieris carmine nonnulla prædicentis, ac (vt sibi videbatur) tempus interitus ipsius præsagientis. Dæmõ vero Sibyllæ vocem illam esse narrabat, quam in lunæ globo circumrotatam, futura canere aiebat. Quumque plura audire cuperet, vehementi lunæ impetu, ceu vertigine quadã in contrarium repulsus est. Nonnulla tamen breuia intellexit velut de Lesbio monte, ac Dicæarchiæ deflagratione, nec non & comma de tum imperante principe,

Quod bonus existat, sed morte tyrãnida linquet.

Pausanias

ἐξ Ἄλβης Καίσαρος εἰς τὴν πόλιν, ἐτόλμησαν αὐτὸν ἀσπάσασθαι βασιλέα.

ἐν κικέρωνι.

Τοιοῦτον, σεκινημένον ὑπὸ τοῦ Καλιλίνα, προσδιέφθειραν ἐλπίσι κεναῖς ψευδομάντεις, καὶ γόητες, ἔπη πεπλασμένα καὶ χρησμοὺς ᾄδοντες, ὡς ἐκ τῶν Σιβυλλείων προδηλοῦντας εἱμαρμένους εἶναι τῇ Ῥώμῃ Κορνηλίους τρεῖς μονάρχους, ὧν δύο μὲν ἤδη πεπληρωκέναι τὸ χρεών, Κίνναν τε καὶ Σύλλαν, τρίτῳ δὲ λοιπῷ Κορνηλίῳ ἐκείνῳ φέροντα τὴν μοναρχίαν ἥκειν τὸν δαίμονα, καὶ δεῖν πάντως δέχεσθαι, καὶ μὴ διαφθείρειν μέλλοντα τοὺς καιροὺς, ὥσπερ Κατιλίνας.

ὁ αὐτὸς περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων.

Ἀλλ᾽ ἤκουε παρειῶν φωνὴν ὀξεῖαν γυναικὸς, ἐν μέτρῳ φράζουσαν ἄλλα τέ τινα καὶ χρόνον (ὡς ἔοικε) τῆς ἐκείνου τελευτῆς. ἔλεγε δὲ ὁ δαίμων τὴν φωνὴν εἶναι Σιβύλλης. ᾄδειν γὰρ αὐτὴν περὶ τῶν μελλόντων ἐν τῷ προσώπῳ τῆς σελήνης περιφερομένην. βουλόμενος οὖν ἀκροᾶσθαι πλείονα, τῇ ῥύμῃ τῆς σελήνης εἰς τοὐναντίον ὥσπερ ἐν ταῖς δίναις ἐξεώσθη, καὶ βραχέα κατήκουσεν. ὧν ἦν καὶ τὸ περὶ τὸ Βέσβιον ὄρος καὶ τὴν Δικαιαρχείαν ὑπὸ πυρὸς φορᾷ γενησομένην· καί τι κομμάτιον περὶ τοῦ τότε ἡγεμόνος, ὡς ἐσθλὸς ἐὼν, νούσῳ τυραννίδα λείψει.

παυσανίας ἐν φωκικοῖς.

Τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς καλουμένης Θυρέας Λακεδαιμονίων ἀγῶνα καὶ Ἀργείων, Σίβυλλα μὲν καὶ τοῦτον προεθέσπισεν, ὡς συμβήσοιτο ἐξ ἴσου ταῖς πόλεσιν.

ἰουστῖνος ἐν ἀπολογίᾳ ὑπὲρ χριστιανῶν.

Κατ' ἐνέργειαν δὲ τῶν φαύλων δαιμόνων, θάνατος ὡρίσθη κατὰ τῶν τὰς Ὑστάσπου, ἢ Σιβύλλης, ἢ τῶν προφητῶν βίβλους ἀναγινωσκόντων, ὅπως διὰ τοῦ φόβου ἀποστρέψωσιν ἐντυγχάνοντας τοὺς ἀνθρώπους τῶν καλῶν γνῶσιν λαβεῖν, αὐτοῖς δὲ δουλεύοντας κατέχωσιν· ὅπερ εἰς τέλος οὐκ ἴσχυσαν πρᾶξαι. ἀφόβως μὲν γὰρ οὐ μόνον ἐντυγχάνομεν αὐταῖς, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν ὡς ὁρᾶτε εἰς ἐπίσκεψιν φέρομεν, ἐπιστάμενοι πᾶσιν εὐάρεστα φανήσεσθαι. κἂν ὀλίγους δὲ πείσωμεν, τὰ μέγιστα κερδήσαντες ἐσόμεθα. ὡς γεωργοὶ γὰρ ἀγαθοὶ παρὰ τοῦ δεσπόζοντος τὴν ἀμοιβὴν ἕξομεν.

Pauſanias in Phocicis.

Sed & Lacedæmoniorum & Argiuorum cõcertationem ſuper oppido Thyreæ nomine, Sibylla prædixit æqualem vtrique vrbi fore.

Iuſtinus in Apologetico.

Opera autem & inſtinctu malorum dæmonum, mortis ſupplicium aduerſus librorum Hyſtaſpis, aut Sibyllæ, aut prophetarum lectores conſtitutum eſt: vt per timorem homines ab illis, quo minus ſcripta ea legentes rerum bonarũ percipiant noticiam, ſed in ſeruitute eorum retineantur, abſterrentur. quod certe quidem efficere, & ad finem ſuum perducere nequiuerunt. non enim abſque timore tantum huiuſmodi ſcripta legimus, verumetiam vobis ad inſpiciendum quæ in eis traduntur, vt videtis, offerimus: grata acceptaque omnibus fore ſcientes. Atque hoc etiamſi paucis perſuaſerimus, maximum tamen inde feremus lucrum. nam vt boni agricolæ, amplam a Domino capiemus mercedem.

Laonicus Chalcondylas lib. VIII. de rebus Turcicis.

Miror autem ſi qui fuerint qui Sibyllinis oraculis fidem non habuerint, cum Byzancenæ regionis regum catalogus ab Leone (vt aiunt) ſapiente rege conſcriptus in hunc regem, & in patriarcham Florentiæ Tyrrhenorum mortuum, exeat.

EX LATINIS AVCTORIBVS.

Varro de lingua Latina lib.v.

Megaleſia dicta à Græcis, quod ex libris Sibyllinis accerſita ab Attalo Rege Pergami prope murum Megaleſion, vbi templum eius deæ, vnde aduecta Romam.

Lib.I.de re ruſtica cap.I.

Neque patiar Sibyllam non ſolũ ceciniſſe quæ, dum viueret, prodeſſent hominibus, ſed etiã quæ cum periſſet ipſa, & id etiam ignotiſſimis quoque hominibus. ad cuius libros tot annis poſt publice ſolemus redire, cum deſideramus quid faciẽdum ſit nobis ex aliquo portento.

Cicero de diuinatione lib.I.

Quoties ſenatus Decemuiros ad libros ire iuſſit? nam cum duo viſi ſoles eſſent, & cum tres lunæ, & cum faces, & cum ſol nocte viſus eſſet, & cum ex cælo fremitus auditus, & cum cælũ diſceſſiſſe viſum eſt, atque in eo animaduerſi globi. Delata etiã ad ſenatum labes agri Priuernatis, cum ad infinitam altitudinem terra deſediſſet, Apuleiaque maximis terræmotibus cõquaſſata eſſet. Quibus portentis magna populo R. bella, pernicioſæque ſeditiones denuntiabãtur. Inque his omnibus reſpõſa haruſpicum cum Sibyllæ verſibus congruebant.

Ibidem.

Quamobrem Sibyllam quidem ſepoſitam & cõditam habeamus, vt, id quod proditum eſt maioribus, iniuſſu Senatus ne legantur quidem libri, valeantque ad deponendas potius quam ad ſuſcipiendas religiones : cum antiſtibus agamus, vt

quibus potius ex illis libris, quam regem proferãt: quẽ Romæ post hæc nec dij, nec homines esse patientur. *Verrina vltima,*

Itaq; apud patres nostros atroci ac difficili reip. tempore, cum Ti. Graccho occiso magnorum periculorum metus ex ostentis portẽderetur, P. Mucio, L. Calpurnio coss. aditum est ad libros Sibyllinos, in quibus inuentum est, Cererem antiquissimam placari oportere.

Epist. VII. *lib.* I. *ad famil.*

Esse & tuæ, & nostri imperij dignitatis Ptolemaide, aut alio propinquo loco rege collocato, te cum classe atque exercitu proficisci Alexandriam; vt cum eam pace præsidiisq; firmaris, Ptolemæus redeat in regnũ: ita fore vt per te restituatur, quẽadmodum senatus initio censuit: & sine multitudine reducatur, quemadmodum homines religiosi Sibyllæ placere dixerunt.

Liuius lib. III. Decadis I.

Libri per duumviros sacrorum aditi. pericula a cõuẽtu alienigenarũ prædicta, ne qui in loca summa vrbis impetus cædesque inde fierent. inter cætera monitum, vt seditionibus abstineretur. *Lib.* IV.

Pestilẽtia eo anno aliarum rerũ ocium præbuit: ædes Apollini pro valetudine populi vota est. multa duumviri ex libris, placandæ deum iræ, auertẽdæque a populo pestis causa, facere. *Lib.* V.

Tristem hyemem, siue ex intemperie cœli raptim mutatione in contrarium facta, siue alia qua de causa, grauis pestilensque omnibus animalibus æstas excepit. cuius insanabili pernicie, quãdo nec causa nec finis inueniebatur, libri Sibyllini ex S.C.

aditi ſunt. Duumuiri ſacris faciundis, lectiſternio tunc primum in vrbe Romana facto, per dies octo Apollinem Latonamque & Dianam, Herculem, Mercurium atque Neptunum tribus quã ampliſſime tum apparari poterat, ſtratis lectis placauere.

Lib. VII.

Peſtilentia ciuitatem adorta, coegit ſenatum imperare decemuiris, vt libros Sibyllinos inſpicerent: eorumque monitu lectiſternium fuit.

Paulo poſt.

Lapidibus pluit, & nox interdiu viſa intendi. librisque inſpectis, cũ plena religione ciuitas eſſet, ſenatui placuit dictatorem feriarum conſtituendarum cauſa dici.

Lib. X.

Decemuiros ſacris faciundis, carminum Sibyllæ ac fatorum populi huius interpretes, antiſtites eoſdem Apollinaris ſacri ceremoniarumque aliarum plebeios videmus. nec tum patriciis vlla iniuria facta eſt, cum duumviris ſacris faciundis adiectus eſt propter plebeios numerus.

Ibidem in fine.

Multis rebus lætus annus, vix ad ſolatium vnius mali, peſtilentiæ vrentis ſimul vrbem atque agros, ſuffecit. portentoque iam ſimilis clades erat. Et libri aditi, quinam finis, aut quod remedium eius mali ab diis daretur. inuentum in libris: Aeſculapium ab Epidauro Romam accerſendum.

Decadis III. *lib.* I.

Ob cætera prodigia libros adire decemuiri iuſſi. *& mox*: Hæc procurata votaque ex libris Sibyllinis

linis magna ex parte leuauerant animũ religione.

Lib. II.

Decretum, vt ea prodigia partim maioribus hostiis, partim lactantibus procurarentur: & vti supplicatio per triduum ad omnia puluinaria haberetur. Cætera, cum decemuiri libros inspexissent, vt ita fierent, quemadmodum cordi esse diui carminibus præfarentur. *Et statim*: Postremo ex libris Decembri iam mense ad ædem Saturni Romæ immolatum est, lectisterniumque imperatum (& eum lectum senatores strauerunt) & conuiuium publicum, ac per vrbem Saturnalia die ac nocte clamatum, populusq; eum diem festum habere ac seruare in perpetuum iussus.

Ibidem.

Q. Fabius Maximus dictator, quo die magistratum iniit, vocato senatu, ab diis orsus, cũ edocuisset patres, plus negligentia cæremóniarum auspiciorumque, quam temeritate atq; inscita peccatũ a C. Flaminio cos. esse: quæque piacula iræ deum essent, ipsos deos cõsulendos esse: peruicit vt (quod non ferme decernitur, nisi cum tetra prodigia nũciata sunt) decemuiri libros Sibyllinos adire iuberentur. qui inspectis fatalibus libris, retulerunt patribus, quod eius belli causa votum Marti foret, id non rite factum, de integro atque amplius faciendum esse: & Ioui ludos magnos, & ædes Veneri Erycinæ ac Menti vouendas esse, & supplicationem lectisterniumq; habendum, & ver sacrum vouendum: si bellatum prospere esset, resque publica in eodem quo ante bellum fuisset, statu permansisset.

Et paulo post.

Veneri Erycinæ ædem Q. Fabius Maximus dictator vouit: quia ita ex fatalibus libris editum erat vt is voueret, cuius maximum imperium in ciuitate esset. *Ibidem.*

Cæterum prius quam signa ab vrbe nouæ legiones mouerent, decemuiri libros adire atque inspicere iussi, propter territos vulgo homines nouis prodigiis. *Eodem libro.*

Territi super tantas clades cum cæteris prodigiis, tum quod duæ Vestales eo anno, Opimia atque Floronia, stupri compertæ: & altera sub terrã, vt mos est, ad portam Collinã necata fuerat, altera sibimet ipsa mortem consciuerat. L. Cantilius scriba pontificum, quos nunc minores pontifices appellãt, qui cum Floronia stuprum fecerat. a põt. max. eo vsque virgis in comitio cæsus erat, vt inter verbera expiraret. Hoc nefas cum inter tot, vt fit, clades in prodigiũ versum esset: decemuiri libros adire iussi sunt. Et Q. Fabius Pictor Delphos ad oraculũ missus est sciscitatum, quibus precibus supplicationibusq; deos possent placare: & quænam futura finis tantis cladibus foret. Interim ex fatalibus libris sacrificia aliquot extraordinaria facta: inter quæ Gallus & Galla, Græcus & Græca in foro Boario sub terra viui demissi sunt in locum saxo conseptum, ibi ante hostiis humanis minime Romano sacro imbutum.

Lib. V.

Postero die senatusconsultum factum est, v decemuiri libros de ludis Apollini, reque diuin faciend.

facienda inſpicerent. Ea cum inſpecta relataq; ad ſenatum eſſent, cenſuerunt patres Apollini ludos vouendos faciendoſque: & quando ludi facti eſſent, duodecim millia æris prætori ad rem diuinã & duas hoſtias maiores dandas.

Lib. IX.

Ciuitatem eo tempore repens religio inuaſerat, inuento carmine in libris Sibyllinis, propter crebrius eo anno de cœlo lapidatum inſpectis. Quandocunque hoſtis alienigena terræ Italiæ bellũ intuliſſet, eum pelli Italia vincique poſſe, ſi mater Idæa Peſſinunte Romam aduecta eſſet.

Decadis IV. *lib.* I.

Decemuiros adire libros de portento iuſſerunt, decemuiri ex libris res diuinas eaſdem, quæ proxime ſecundum id prodigium factæ eſſent, imperarunt: carmen præterea ab ter nouenis virginibus cani per vrbem iuſſerunt: donumque Iunoni reginæ ferri.

Lib. V.

Prodigiorũ cauſa decemuiri libros adire iuſſi, & nouendiale ſacrum factum, & ſupplicatio indicta eſt, atque vrbs luſtrata.

Lib. VI.

Prodigiorum cauſa libros Sibyllinos ex S. C. decemuiri cum adiſſent, renuntiarũt ieiunium inſtituendum Cereri eſſe, & id quinto quoque anno ſeruandum: & vt nouendiale ſacrũ fieret, & vnum diem ſupplicatio eſſet, coronati ſupplicarent: & cos. P. Cornelius quibus diis quibusque hoſtiis edidiſſent decemuiri, ſacrificaret.

Lib. VIII.

Cupientem tranſire Taurum ægre omnium legatorum precibus, ne carminibus Sibyllæ prædictam ſuperantibus terminos fatales cladem experiri vellet, retentum.

Lib. X.

His prodigiis cladibuſque anxij patres decreuerunt, vt & conſules, quibus diis videretur, hoſtiis maioribus ſacrificarent, & decemuiri libros adirent. eorum decreto ſupplicatio circa omnia puluinaria. Romæ in vnum diem indicta eſt. iiſdem auctoribus & ſenatus cenſuit & conſules edixerũt, vt per totam Italiam triduum ſupplicatio & feriæ eſſent.

Ibidem.

C. Seruilius pont. max. piacula iræ deum conquirere iuſſus, decemuiri libros inſpicere: conſul Apollini, Æſculapio, Saluti dona vouere, & dare ſigna inaurata; quæ vouit deditque. Decẽuiri ſupplicationem in biduum valetudinis cauſa in vrbe, & per omnia fora conciliabulaque edixerunt.

Ibidem.

Ob prodigia decemuiri iuſſi adire libros, edidere quibus diis & quot hoſtiis ſacrificaretur; & ob fulminibus complura loca deformata, ad ædem Iouis vt ſupplicatio diem vnum eſſet.

Decadis V. *lib.* I.

Cum peſtilentiæ finis non fieret, ſenatus decreuit, vt X. viri libros Sibyllinos adirent. Ex decreto eorum diem vnum ſupplicatio fuit.

Lib. II.

Cum bellum Macedonicum in expectatione esset, priusquam id susciperetur, prodigia expiari, pacemque deum peti precationibus quæ æditæ ex fatalibus libris essent, placuit. *Et statim*: Ob hæc prodigia libri fatales inspecti, editumque ab decẽuiris est,& quibus diis, quibusq; hostiis sacrificaretur,& vt supplicatio prodigiis expiãdis fieret.

Ibidem.

Patres ad aruspices referre, & x.viros adire libros iusserunt. Decemuiri lustrandum oppidum, supplicationem obsecrationemque habẽdam, victimis maioribus sacrificandum, & in Capitolio Romæ, & in Campania ad Mineruæ promontorium renuntiarunt:ludos per x. dies Io. O. M. primo quoque die faciendos.

Lib. III.

Publicorum prodigiorum causa libri a decemuiris aditi, XL. maioribus hostiis, quibus diis coss. sacrificarent, & addiderunt vti supplicatio fieret, cunctique magistratus circa omnia puluinaria victimis maioribus sacrificarent, populusque coronatus esset.

Lib. V.

Ob id maxime decemuiri libros adire iussi, supplicationem in diem vnum populo edixerunt, & L. capris in foro sacrificauerunt.

Florus Decadis III. *lib.* II. *epitome.*

Ob cladem Romanam ad Thrasimenum lacũ ex libris Sibyllinis ver sacrum votum.

Idem decadis III. *lib.* IX.

Idæa mater deportata est Romam a Pessinunte oppido Phrygiæ, carmine in libris Sibyllinis inuẽto, pelli Italia alienigenam hostem posse, si mater Idæa deportata Romam esset.

Lib. IV. *cap.* I.

Lentulus destinatũ familiæ suæ Sibyllinis versibus regnum sibi vaticinans, ad præstitutum a Catilina diem vrbe tota viros, faces, tela disponit.

Decadis VI. *lib.* IX.

Diti patri ludi ad Tarentum ex præcepto librorum Sibyllinorum facti.

Corn. Tacitus lib. XV. *annal.*

Mox petita a diis piacula, aditiq; Sibyllæ libri, ex quibus supplicatum Vulcano & Cereri Proserpinæque, ac propitiata Iuno per matronas, primũ in Capitolio, deinde apud proximum mare.

Suetonius in Octauio Aug. cap. XXXI.

Quicquid fatidicorum librorum Græci Latinique generis, nullis, vel parum idoneis auctoribus, vulgo ferebatur, supra duo millia contracta vndiq; cremauit: ac solos retinuit Sibyllinos, hos quoque delectu habito; condiditque duobus forulis auratis sub Palatini Apollinis basi.

Idem in Iulio Cæsare cap. LXXIX.

Proximo senatu percrebuit fama, L. Cottam XV. virum sententiam dicturum, vt quoniam libris fatalibus cõtineretur, Parthos, nisi a rege, non posse vinci, Cæsar rex appellaretur.

Plinius lib. XIII. *cap.* XIII.

Inter omnes conuenit, Sibyllam ad Tarquinium

nium Superbum treis libros attulisse. Ex quibus igni duo cremati ab ipsa , tertius cum Capitolio Syllanis temporibus.

Idem lib. III. *cap.* XVII.

Oppidum Eporedia, Sibyllinis libris a populo Romano condi iussum.

Iulius Solinus Polyhistor cap. VII.

Vir optimus Nasica Scipio iudicatus est, non priuato tantum testimonio, sed totius senatus sacramento. quippe quod iuuentus dignior nõ fuit, cui præcipue religionis crederetur ministerium, cum oraculum moneret accersi sacra matris Deũ Pessinunticæ. *quod tale fuit*:

Mater abest, matrem iubeo Romane requiras,
Cum veniet, casta est accipienda manu.

Ibidem

Nauis a Phrygia gerula sacrorum, dum sequitur vittas castitatis, contulit Claudiæ principatum pudicitiæ. At Sulpicia Paterculi filia Marci Fuluij Flacci vxor censura omnium matronarum e centum probatissimis haud temere electa est, quæ simulacrum Veneris, vt Sibyllini libri monebant, dedicaret.

Idem cap. XI.

Lilybæum oppidum est Sibyllæ sepulchro.

*Valerius maximus lib.*I.*cap.*I.

Cereris cum in vrbe pulcherrimum templum antiqui haberent Gracchano tumultu moniti Sibyllinis libris. vt vetustissimam Cererem placarẽt, Ennam (quoniam sacra eius inde orta credebant) decem viros ad eam propitiandam miserunt.

Ibidem.

Tarquinius rex M. Tullium Duumuirũ, quod librum ſecreta ciuilium ſacrorum continentem, cuſtodiæ ſuæ commiſſum, corruptus Petronio Sabino deſcribẽdum dediſſet, culeo inſutum in mare abiici iuſſit.

Ibidem cap. IX.

Cura ſacerdotum, inſpectis Sibullinis libris, animaduertit. non aliter priſtinam recuperari ciuitatis ſalubritatẽ poſſe, quam ſi ab Epidauro Æſculapius eſſet accerſitus.

Aelius Spartianus in Adriano Cæſ.

Cum ſolicitus Adrianus de imperatoris erga ſe iudicio, Virgilianas ſortes conſuleret,

Quis procul ille autem ramis inſignis oliuæ
Sacra ferens? noſco crines incanaque menta
Regis Romani, primam qui legibus vrbem
Fundauit, curibus paruis & pauperere terra,
Miſſus in imperium magnum, cui deinde ſubibit,

ſors excidit; quam alij ex Sibyllinis verſibus ei proueniſſe dixerunt.

Iul. Capitolinus in Gordiano iuniore.

Fuit terræ motus eouſque grauis imperante Gordiano, vt ciuitates etiam terræ hiatu cum populis deperirent: ob quæ, ſacrificia per totam vrbem, totumque orbem terrarũ ingentia celebrata ſunt. Et Cordus quidem dicit, inſpectis libris Sibyllinis celebratisque omnibus quæ illic iuſſa videbantur, mundanum malum eſſe ſedatum.

Trebellius

Trebellius Pollio in Gallienis.

Pax deum quæſita, inſpectis Sibyllæ libris, factumque Ioui ſalutari, vt præceptum fuerat, ſacrificium.

Flauius Vopiſcus in Diuo Aureliano.

In illo timore, quo Marcomanni cuncta vaſtabant, ingentes Romæ ſeditiones motæ ſunt, pauentibus cunctis ne eadem quæ ſub Gallieno fuerant, prouenirent. quare etiam libri Sibyllini noti beneficijs publicis inſpecti ſunt; inuentumque vt in certis locis ſacrificia fierent quæ barbari trãſire nõ poſſent. Facta deniq; ſunt ea quæ præcepta fuerant in diuerſo cæremoniarũ genere: atq; ita barbari reſtiterunt, quos omnes Aurelianus carptim vagantes occidit. Libet ipſius S. C. formam exponere, quo libros inſpici clariſſimorum iuſſit auctoritas. Die tertiò Idus Ian. Fuluius Sabinus prætor vrbanus dixit: *Referimus ad vos P. C. Pontificum ſuggeſtionem, & Aureliani principis litteras, quibus iubetur vt inſpiciantur fatales libri quibus ſpes belli terminandi ſacrato deorum imperio continetur. Scitis enim ipſi quotieſcunque grauior aliquis extitit motus, eos ſemper inſpectos: neque prius mala publica eſſe finita quam ex ijs ſacrificiorum proceßit auctoritas.* Tunc ſurrexit primæ ſententiæ Vlpius Syllanus, atque ita loquutus eſt: *Sere nimis P. C. de reip. ſalute conſulimus, ſero ad fatalia iuſſa reſpicimus, more lãguentium qui ad ſummos medicos niſi in ſumma deſperatione non mittũt, proinde quaſi peritioribus viris maior facienda ſit cura, quum omnibus morbis occurri ſit melius. Meminiſtis enim P. C. me in hoc ordine ſæpe dixiſſe iam tum quum primùm nuncia-*

tum est Marcomannos erupisse, consulenda Sibyllæ decreta, vtendum Apollinis beneficiis: recusasse vero quosdam, & cum ingenti calumnia recusasse, quum adulando dicerent tantam principis esse virtutem, vt opus non sit deos consuli, proinde quasi & ipse vir magnus non deos colat, non de diis immortalibus speret. Quid plura? audiuimus litteras quibus rogauit opem deorum, quæ nunquã cuiquam turpis est vt vir fortissimus adiuuetur. Agite igitur pontifices, qua puri, qua mundi, qua sancti, qua vestitu animisque sacris commodi, templum ascendite, subsellia laureata cõstituite, veteranis manibus libros euoluite, fata reip. quæ sunt æterna perquirite: patrimis matrimisque pueris carmen indicite: nos sumptum sacris, nos apparatũ sacrificiis, nos aris ambarualia indicemus. Post hæc interrogati plerique senatores sententias dixerunt, quas longum est innectere. Deinde aliis manus porrigentibus, aliis pedibus in sententias euntibus, plerisque verbo consentientibus, conditum est S. C. Itum deinde ad templum, inspecti libri, proditi versus, lustrata vrbs, cantata carmina, amburbium celebratum, ambarualia promissa: atque ita solemnitas quæ iubebatur, expleta est. Est epistola Aureliani de libris Sibyllinis: nam ipsam quoque indidi ad fidem rerum. *Miror vos patres sancti tandiu de aperiendis Sibyllinis dubitasse libris, perinde quasi in Christianorum ecclesia, nõ in templo deorum omnium tractaretis. Agite igitur, & castimonia pontificum, ceremoniisque solennibus iuuate principem necessitate publica laborantem. Inspiciantur libri: quæ facienda fuerint celebrentur, quemlibet sumptum, cuiuslibet gentis captiuos, quælibet animalia regia non abnuo, sed libens offero:*

neque enim indecorum est diis iuuãtibus vincere: sic apud maiores nostros multa finita sunt bella, sic cœpta. Si quid est sumptuum, datis ad præfectum ærarij litteris decerni iussi. est prӕterea vestræ auctoritatis arca publica, quam magis refertam esse reperio quam cupio.

In Floriano.

De Probo dictum est, quod Probus diceretur etiam si Probus nomine non fuisset. Quem quidem multi ferunt Sibyllinis libris fore promissum. qui si diutius vixisset, orbis terræ barbaros non haberet.

Aurelius Victor.

Claudius quum ex fatalibus libris, quos inspici præceperat, cognouisset, sentẽtiæ in senatu dicendæ primi morte remedium desiderari, Pomponio Basso qui tunc erat, se offerente, ipse vitam suam, haud passus responsa frustrari, dono reipublicæ dedit, præfatus neminem tanti ordinis primas habere nisi ipsum imperatorem.

Ammianus Marcellinus lib. XXII.

A quo oppido (Pessinunte) bello Punico secundo, carmine Cumano monẽte, per Scipionem Nasicam simulacrum translatum est Romam.

Idem lib. XXIII.

Iisdem diebus nuntiatum est per litteras, Romæ super bello libros Sibyllæ consultos, vt iusserat, imperatorem eo anno discedere a limitibus suis aperto prohibuisse responso.

Lactantius lib. II. *cap.* IV. *de falsa religione.*

Gracchanis temporibus turbata rep. & seditio-

nibus & oſtentis, cum repertum eſſet in carminibus Sibyllinis antiquiſſimam Cererem debere placari, legati ſunt Ennam miſſi.

Lib. II. *cap.* VII.

Claudia quoque proponitur in exemplum miraculi. Nam cum ex libris Sibyllinis Idæa mater eſſet accita, & in vado Tyberini fluminis, nauis qua vehebatur, hæſiſſet, nec vllo modo, aut vlla vi commoueretur: Claudiam ferũt, quæ ſemper impudica eſſet habita ob nimios corporis cultus, deã ſubmiſſis genibus oraſſe, vt ſi ſe caſtam iudicaret, ſuum cingulum ſequeretur: ita nauim quæ ab omni iuuentute non valuit commoueri, ab vna muliere eſſe commotam.

Auguſtinus lib. III. *de ciuit. dei cap.* XVII.

Quid illa itidem ingens peſtilentia, quamdiu ſæuiuit, quam multos peremit? Quæ cum in annũ alium multo grauius tenderetur, fruſtra præſente Æſculapio aditum eſt ad libros Sibyllinos. In quo genere oraculorum, ſicut Cicero in libris de Diuinatione commemorat, magis interpretibus, vt poſſunt ſiue volunt dubia coniectantibus, credi ſolet. Tunc ergo dictum eſt eam eſſe cauſam peſtilentiæ, quod plurimas ædes ſacras multi occupatas priuatim tenerent.

Idem lib. ſing. de Grammatica.

τρία κάππα κάκιστα, id eſt, tria cappa peſſima, de Corn. Sylla, de Corn. Cinna de Corn. Lentulo. hi enim per tres litteras deſignati ſunt in libris Sibyllinis.

Gellius

Gellius lib. I. cap. XIX.

In antiquis annalibus memoria ſuper libris Sibyllinis hæc prodita eſt. Anus hoſpita atque incognita ad Tarquinium Superbum regem adit, nouem libros ferens, quos eſſe dicebat diuina oracula, eos velle dixit venundare. Tarquinius pretium percontatus eſt. Mulier nimium atque impenſum popoſcit. Rex, quaſi anus ætate deſiperet, riſit. Tum illa foculum coram eo cum igni apposuit: & tréis libros ex nouem deuſſit, & ecquid reliquos ſex an eodem pretio emere vellet, Regem interrogauit. Sed enim Tarquinius id multo riſit magis, dixitque anum iam proculdubio delirare. Mulier ibidem ſtatim treis libros alios exuſſit, atque id ipſum denuo placide rogauit, treis reliquos eodem illo pretio emat. Tarquinius ore iam ſerio, atque attentiore animo fit: eam conſtantiam, confidentiamque non inſuper habēdam intelligit: & libros treis reliquos mercatur nihilo minore pretio, quã quod erat petitum pro omnibus. Sed eam mulierem tunc a Tarquinio digreſſam, poſtea nuſquam loci viſam conſtitit. Libri tres in ſacrarium conditi, Sibyllini appellati. Ad eos quaſi ad oraculum Quindecimuiri adeunt, cum Dij immortales publice conſulendi ſunt.

Macrobius Saturn. lib. I. cap. XVII.

Bello Punico ludi Apollinares ex libris Sibyllinis primum ſunt inſtituti, ſuadente Cornelio Rufo Decemuiro, qui propterea Sibylla cognomitus eſt.

Seruius in VI. *Aenidos.*

Tuas ſortes] Id eſt Sibyllina reſponſa, quæ (vt ſupra diximus) incertum eſt cuius Sibyllæ fuerint: quanquam Cumanæ Virgilius dicat, Varro Erythrææ. Sed conſtat regnante Tarquinio quandam mulierem nomine Amaltheam, obtuliſſe ei nouem libros, in quibus erant fata & remedia Romana: & pro his popoſciſſe ter centum Philippeos, qui aurei tunc precioſi erant. Qua contempta, alio die tribus incenſis reuerſa eſt, & tantundem popoſcit: item tertio, aliis tribus incenſis, cũ tribus reuerſa eſt, & accepit pro tribus ter cẽtum, quantum poſtulauerat pro nouem: hac ipſa re rege commoto, quod precium non mutabat. Qui libri in templo Apollinis ſeruabantur.

Lectoſque ſacrabo alma viros] Quia niſi patricij non fiebant. Sane ſciendum, primo duos librorum fuiſſe cuſtodes, inde decem, inde quindecim vſque ad tempora Syllana. Poſt creuit numerus. nam quadraginta fuerunt. Sed remanſit quindecimuirorum vocabulum.

Suidas.

Ηροφίλα, ἡ καὶ Σίβυλλα Ερυθραία, Θεοδώρου θυγάτηρ, ἔγραψε βιβλία γ' μαντικὰ ἐπικῶς· καὶ ἦλθεν εἰς Ρώμην ἐν τοῖς χρόνοις τῶν ὑπάτων, ἄλλοι δὲ Ταρκυνίου, δοκοῦσα χρηματισθήσεσθαι δι' αὐτῶν. ὡς δὲ κατεφρονήθη, τὰς μὲν δύο κατέφλεξε βίβλους, αἷς καὶ ἔτυχεν ἐπιφερομένη· περιεσώθη δὲ ἡ λοιπὴ μία, ἥτις καὶ παρὰ τῶν Ρωμαίων ἐξωνήθη πολλοῦ τιμήματος. *hoc eſt,*

Herophila,

Herophila, quæ & Sibylla Erithræa, Theodori F. ſcripſit heroico verſu lib. diuinationum III. & vel conſulum vel Tarquinij temporibus Romam venit, pecuniæ ex illis parandæ ſpe. Sed contempta ab illis, duos libros cremauit, quos ſecum attulerat: vnus tertius remanſit, magna pecunia emptus a Romanis.

Idem in Ἴλιον.

Ὅτε τὰ κατὰ τοὺς Ἀργοναύτας ἐπράχθη, τηνικαῦτα παρ' Ἕλλησιν ἐχρημάτιζε καὶ ἡ Ἐρυθραία Σίβυλλα, κατὰ δὲ τὴν Φρυγῶν χώραν Τρὼς ὁ πατὴρ Ἴλου καὶ Γανυμήδους ἐβασίλευσαν. *id eſt,*

Cum res Argonautarum geſtæ ſunt, in Græcia quidem Erythræa Sibylla vaticinata eſt: in Phrygia vero Tros, Ili & Ganymedis pater regnauit.

Idem in Λίβερνα.

Γνόντες οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τῶν Σιβύλλης λογίων, ὅτι συνελεύσεται ἡ γῆ, ἐὰν δὲ τιμιώτατον ἐν ἀνθρώποις ἐμβληθείη τῷ χάσματι, ἐπέφερον οἱ μὲν χρυσόν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ καρπούς, οἱ δὲ ὅτι μάλιστα τιμιώτατον, καὶ συμβαίνειν τοῖς ὑπὸ τῶν ἱερῶν λεγομένοις ὑπελάμβανον. μένοντος δὲ οὐδέν τι μεῖον τοῦ χάσματος, Κούρτιος ἀνὴρ ὀφθῆναί τε κάλλιστος, καὶ τὴν ψυχὴν ἄριστος, ἔφη συνιέναι βέλτιον τῶν ἄλλων τοῦ Σιβυλλείου. τιμιώτατον γὰρ εἶναι χρῆμα πόλει, ἀνδρὸς ἀρετήν, καὶ ταύτην ἐπιζητεῖν τὰ ἐκ τῶν λογίων δηλούμενα. *id eſt,*

Romani cum ex Sibyllinis oraculis cognouiſſent, coituram eſſe torram, ſi rerum humanarum precioſiſſima in eum coniicerentur; alij aurum, alij argentum, alij fruges, alij quod quiſque maximi æſtimabat, aggerebant, & ſe diuinis reſponſis ſatisfacere arbitrabantur. Sed nihilominus permanēte voragine, Curtius vir & aſpectu pulcherrimo, & animo præſtantiſſimo, ſe quid Sibylla diceret, rectius aliis intelligere dixit. rem enim Reipublicæ maximi eſſe precij, viri virtutem, eamque oraculo poſtulari.

FRAGMENTIS ADDENDA.

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης ἱστορ. χιλ. ζ΄.

Καὶ Πλάτων δὲ ὁ πάνσοφος φησὶν ἐν τῷ Τιμαίῳ,
Λόγου μὲν πάντα ἄνθρωπον μετέχειν δὴ φατέον,
Νοῦ δὲ θεούς, καὶ γένος τι βραχύτατον ἀνθρώπων,
Δῆθεν τοὺς προγινώσκοντας φάσκοντες, καὶ προφήτας,
Οἵπερ οὐ κατακούσαντες, εἶπον περὶ μελλόντων.
Οἷος ὁ Πυθαγόρας τε καὶ ὁ Ἀναξαγόρας,
Ἐμπεδοκλῆς, Δημόκριτος, ἄλλοι σοφοὶ μυρίοι,
Ἡ Ἠπειρῶτις Φαεννώ, καὶ Σίβυλλα ὁμοίως.
Ἡ Φαεννὼ πρὸ χρόνου μὲν ἐνιαυτῶν τοσούτων
Τὰ νῦν, ὀλίγῳ πρὸ ἡμῶν, εἰποῦσα πεπραγμένα·
Πῶς τὸν Ῥωμαίων ἄνακτα ἡττήσουσιν οἱ Πέρσαι,
Τραχήλῳ τε πατήσουσιν, οἷα δεδουλωκότες,
Καὶ σφὸς λαὸς καὶ πρόγονος πῶς τοῦτον κράτους ῥίψει,
Καὶ πῶς Πέρσαι κατάσχωσι πᾶσαν τὴν Βιθυνίαν,
Καὶ Σκύθαι πῶς συῤῥάξουσι μάχην Ῥωμαίων γένει·
Κατ᾽ ἔπος λέγουσα ταυτὶ στόματι διηρμένῳ·
Ὦ βασιλεῦ Θρηκῶν, λείψεις πόλιν ἐν προβάτοισι,
Αὐξήσεις δὲ λέοντα μέγαν γαμψώνυχα δεινόν,
Ὅς ποτε κινήσει πατρίας κειμήλια χώρας,
Γαῖαν δ᾽ αἱρήσει μόχθων ἄτερ· οὐδέ σέ φημι,
Σκηπτούχοις τιμαῖσιν ἐπαγάλλεσθαι μάλα δηρόν.

Ἐκ δὲ θρόνων πεσέειν οἷοι κύνες ἀμφὶς ἔχουσιν.
Ταῦτα βραχέα φαεινοῦς. ἡ Σίβυλλα δ' εἶπε,
Κἂν μέχρι τὴν ἀπόβασιν λάβωσιν, οὐ νοοῦνται,
Περὶ τῆς Κύπρου τε αὐτῆς, καὶ τῆς Ἀντιοχείας.
Καὶ πῶς νῦν ὁ Λεβύνιος ἐλεύσεται εἰς Κύπρον.
Περὶ τῆς Κύπρου οὕτω μὲν καὶ τῆς Ἀντιοχείας·
Αἶ αἶ Κύπρε τάλαινα, σὲ δὲ μέγα κῦμα καλύψει,
Δούρασι δ' ἐν τεοῖς Ἀντιόχεια τάλαιν' ὄλλυσαι.
Ταῦτα περὶ τῆς Κύπρου τε καὶ τῆς Ἀντιοχείας.
Περὶ δὲ τῆς τοῦ Κίλικος ἐλεύσεως εἰς Κύπρον,
Ἡ σοφωτάτη γυναικῶν οὕτω καὶ ἔπος λέγει.
Ἔσσεται ἐσσομένοις, ὅτε Πύραμος εὐρυοδίνης,
Ἠιόνα προχέων, ἱερὴν ἐς Κύπρον ἵκηται.
Τοιούτοις ὁ Ἰάμβλιχος, Πορφύριος, καὶ ἄλλοι,
Ἀνθρώποις, ἔφασαν τοῦ νοῦ παρεῖναι μετουσίαν,
Ἅτε μόνως νοήσασι, καὶ προσφέρουσι πάντα,
Ἄνευ τε τοῦ λογίσασθαι, ἢ καὶ τινὸς ἀκοῦσαι.
Ὀλίγοις διὰ τούτοις μὲν ἔφασαν νοῦ μετεῖναι.
Ἐγὼ δὲ οὐδὲ τούτοις γε κυρίως νοῦν προσάπτω.
Ἢ γὰρ ἀκούσαντες τινός, εἴτ' οὖν ἐκ μαθημάτων,
Εἴτε καὶ λογισάμενοι ἐκ τινῶν θεαμάτων.
Εἶπον, ἃ εἶπεν ἕκαστος, ὑστέρως δ' ἀπέβη.
Ὁ νοῦς δ' ἀμέσως ἅπαν νοεῖ, καὶ ὄντως οἶδεν
Ἄνευ δὲ παραδείγματος, καὶ λογισμοῦ, καὶ θέας.
Οὐδὲ αὐτοὺς οὖν νοενεχεῖς, ἀγχίνους δ' ὀνομάζω.

Πρὸς

Γεὸς ταῦτα, τὰ καθάρματα βαλλέτω με καὶ λίθοις.
Et Plato vero omniſcius inquit in Timæo:
Rationis quidem omnem hominem participem eſſe dicendum eſt:
Intellectus autem deos, & genus quoddam breuiſſimum hominum:
Sane eos qui prænoſcunt, dicentes, & prophetas.
Qui cum non audierint, dixerunt de futuris.
Qualis & Pythagoras, atque Anaxagoras,
Empedocles, Democritus, alij ſapientes multi,
Epirotica Phaenno, & Sibylla ſimiliter:
Phaenno ante tempus quidem annorum tot,
Quæ antea, paulum ante nos cũ dixiſſet, quæ facta (ſunt,
Quomodo Romanum regem vincẽt Perſæ,
Super colloque calcabũt, velut ſeruituti addicẽtes,
Et ſuus populus & proauus quomodo hunc ab imperio deijcient,
Et qui Perſæ obtinebunt omnem Bithyniam,
Et Scythæ quomodo concient pugnam cum Romanorum genere,
Ad verbum dicens hæc ore elato:
O rex Thracum accipies vrbem in ouibus,
Excreſcere autem facies leonem magnum curuiunguem horrendum,
Qui olim mouebit patriæ theſauros regionis.
Terram autẽ capies laboribus abſque. neq; te iubeo

Regijs honoribus exultare admodum diu,
Et ſedibus autē cadere velut canes circū poſſunt.
Hæc breuia Phaennonis. Sibylla autem dixit,
Etiam vſque dum exitū accipiant, nō intelligūtur,
De Cypro ipſa atque Antiochia,
Et quomodo nunc Lebunius veniet in Cyprum.
De Cypro autem ſic quidem. atque Antiochia:
Hei hei Cypre infelix, te autem magna vnda abſcondet,
Haſtis autem atq; armis Antiochia infelix peribis.
Hæc de Cypro atque Antiochia,
De Cilicis autem aduentu in Cyprum,
Sapientiſsima mulierum ſic ad verbum dicit:
Erit poſteris, quando Pyramus latæ vndæ
Littora profundens, ſacram in Cyprū veniet.
Talibus Iamblichus, Porphyrius atque alij,
Hominibus, dixerunt intellectus adeſſe præſentiā,
Quippe ſolum intelligunt, & prædicunt omnia,
Abſq; eo vt ratiocinētur, vel etiā aliquid audiāt.
Paucis, propter hos quidem, dicebant intellectum præſto eſſe.
Ego autem neque his proprie intellectum adapto.
Vel enim audito aliquo, ſiue ex diſciplinis,
Siue ratiocinati ex aliquibus ſpectris,
Dixerunt, quæ dixit quiuis: poſtea autem euenit.

Intellectus autem sine medio omnia intelligit, & vere nouit
Sine exemplo, & ratiocinatione, atque spectaculo.
Neque igitur ipsos intellectu præditos, solertes autem voco.
Adhæc, piacula petant me & lapidibus.

Idem Chiliade IX. περὶ χρησμοῦ Σιβύλλης λέγοντος, Ἄνδρας, οἳ Βύζαντος ἕδος κατεναιετάουσιν.

Τινὲς μὲν τοῦτον λέγουσι χρησμὸν εἶναι Σιβύλλης·
Οἱ δὲ τῆς Ἠπειρώτιδος τῆς Φαεννοῦς ἐκείνης.
Ἄλλος δ' ἦν ὁ τοῦ Βάκιδος. ἔστι δὲ περὶ Βυζαντίου.
Ἐγὼ τῶν δύο γὰρ χρησμῶν μέρη ἵνα συνάψας,
Παλινδρομεῖ τῷ μαθητῇ, τῇ Βυζαντίδι λέγω.
Ὅτι γὰρ δύο οἱ χρησμοί, τὸν Βάκιδος προὔτρεπον,
Τοῖς Ἀττικοῖς καὶ Ἕλλησι τότε προσθεσπισθῆναι·
Οὗτος ὁ τῆς Σιβύλλης γὰρ χρησμός, ἢ Φαεννοῦς δέ,
Πλέον δοκεῖ Σιβύλλης δέ, ἕνεκα Βυζαντίου,
Καὶ περὶ Διογένους γὰρ ἐφοίβασε, καὶ Τούρκων.
Καὶ τὰ λοιπὰ ἐάσωμεν λέξωμεν δὲ βραχέα.
Δὴ τότε Βιθυνῶν γαῖαν λύκοι οἰκήσουσι,
Ζηνὸς ἐπιφροσύνῃσι, κακὸν δ' ἐπιβήσεται ἄνδρας,
Ἄνδρας οἳ Βύζαντος ἕδος κατεναιετάουσιν.

De oraculo Sibyllæ dicente, viros qui Byzantij pauimentum habitant.

Quidam dicũt hoc quidem oraculum eſſe Sibyllæ,
Alij autem Epirotidis Phaennæ illius.
Aliud autem erat Bacidis: hoc vero de ByZantio.
Verũ ego duorũ oraculorũ partes quaſdã iungens,
Retro currenti diſcipulæ Byzantidi dico,
Quia vero duo oracula, quod eſt Bacidis, prædixi
Atticis atque Græcis tunc vaticinatum fuiſſe.
Hoc Sibyllæ autem oraculum, aut Phaennæ,
Magis vero videtur Sibyllæ, cauſa Byzantij,
Et de Diogene, Phœbo percita dicit, atque Turcis,
Et cætera dimittamus, dicamus autem pauca:
Sane tunc Bithynorum terram lupi habitabũt,
Iouis conſilijs, malum autem inuadet viros,
Viros qui Byzantij ſolum habitant.

Idem περὶ παροιμίας, ὑπὲρ Ὠκεανὸν πελαγίζων. Chil. x.

Καὶ τίς ἂν πελαγήσειεν ὑπὲρ αὐτὸν ἐν λόγοις;
Εἰ μή που δοίης Ὅμηρον, ἢ τὸν πολὺν Ὀρφέα,
Ἢ Φαεννώ, ἢ Σίβυλλαν, εἴτε τινὰ τοιοῦτον.

De parœmia, ſuper Oceanum fluctuans.

Et quis exundaret ſuper ipſum ſermonibus?
Niſi forte dederis Homerũ, vel egregium Orpheũ,
Vel Phaenno, vel Sibyllam, ſiue aliquem talem.

Nicetas

Nicetas Choniates.

Περὶ Σιβύλλης φασίν, ὡς ἅμα τῆς μητρῴας νηδύος ἐξέθορε, καὶ ἅμα περὶ τῆς τοῦ παντὸς ἐφιλοσόφει συστάσεως.

De Sibylla rumor est, quod simul atq; ex vtero materno prodijt, quamprimum de vniuersi coagmentatione philosophata sit.

Zonaras lib. III.

Ἀλλὰ καί τι φασὶ τῇ τῶν ἀνακτόρων βιβλίον ἐναποκεῖσθαι, ἐν ᾧ καὶ χρησμοὶ περὶ τῶν βασιλέων ἦσαν, καὶ μορφαὶ ἐνεγράφοντο ἀνθρώπων τε καὶ θηρίων. καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐκεῖ καὶ λέων θὴρ ἐχρωμάτιστο, ᾧ κατὰ νώτου τὸ στοιχεῖον τὸ χ ἐγκεχάρακτο· ἀνὴρ δ' ἦν ὄπισθεν τοῦ θηρός, δόρατι διὰ μέσου τοῦ χ διελαύνων τὸν λέοντα. ἡ μὲν οὖν βίβλος εἶχε ταυτί, καὶ ἦσαν, ὡς ἐδόκει, Σιβύλλεια χρησμῳδήματα. τὸ δὲ τῆς εἰρημένης χρωματουργίας αἰνιγματῶδες δυσερμήνευτον ὄν, ὁ τότε κοιαίστωρ, ὡς λέγεται, διεσάφησεν, εἰπὼν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, βασιλέα ἀναιρεθῆναι. τὸ μὲν γὰρ θηρίον βασιλέα δηλοῦν, τὸ δὲ χ τὴν εἰρημένην ἡμέραν αἰνίττεσθαι, τὸ δὲ διὰ μέσου τοῦ χ τῷ λέοντι τὸ δορὺ ἐμπήγνυσθαι, τὸ καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τὸν βασιλέα κτανθήσεσθαι.

Quod idem Ioannes Curopalates in historiarum compendio sic retulit, ita vertente illius interprete.

Erat autem oraculum Sibyllinũ in quodam im-

peratoriæ bibliothecæ libro conſcriptum, qui non oracula tantum continebat, ſed etiam formas & figuras eorum qui crearentur imperatores. Erat autem fera Leonis forma prædita in eo libro, & ſuper ipſius dorſi ſpina inſcripta erat X litera, quæ vſq; ad ipſum ventrem pertinebat, a tergo quidam vir accurrens lætalem plagã haſta ipſi feræ per mediũ X infligebat. Præ ſe ferente vero oraculo obſcuritatem, ſolus ipſum, qui tunc quæſtor erat, aperuit indicauitque ipſa die ortus Chriſti imperatorem pernicioſa morte interfectum iri.

Glycas annal. parte II.

Ceterum Sæbæi natio ſunt Aetiopica. Eorum regina fuit admiranda illa Sibylla: quippe quæ cum legem ignoraret, nec vates audiſſet, per Solomonem ſapientiæ ſubminiſtratorem deum prædicauit. Celebretur, ait, dominus deus ille tuus, qui tibi ſic fauerit, vt te Iſraeliticorum ſolio imponeret, & quæ ſequuntur.

INDEX

INDEX IN ORACVLA SIBYLLINA.

Carchedon

Nicæa

AD CALCEM SEQVENTIA PRO SIBYLlinis in veteribus membranis cl. v. Ioann. Nicotij exhibita, & venerab. Bedæ à nonnullis adscripta, addere libuit, nequid scientes prætermisisse videremur.

SIbyllæ generaliter omnes feminæ dicūtur prophetantes, quæ ob diuinam voluntatē omnibus interpretari, & ventura pronunciare solebant. Tradunt autem doctissimi auctores, decē fuisse Sibyllas quarū prima Persis: secūda Libyca: tertia, Delphica, quæ ante Troiana bella vaticinata est: quarta, Cumæa, in Italia: quinta, Erythræa, in Babylonia orta, dicta Erythræa ab insula inqua eius dicta sunt carmina: sexta, Samiana, à Samo flumine Beneuētano vocata: septima Amalthæa vel Cumana: octaua, Hellespōtica: nona, Phrygia: decima, Tiburtina Græcè, Albunca Latinè vocatur: ex cuius carminibus multa de Deo & Christo scripta continentur. Fuit igitur hæc Sibylla Priamidis regis filia, & ex matre Hecuba procreata. Vocata est autem Græco Tiburtina: Latinè verò Albunea nomine vel Cassandra. Vixit annos cc. & vsque in diē mortis suæ semper virginitatē custodiuit, & illa circuiēs diuersas prouincias vt partes orbis, prædicauit Asiā, Macedoniā, Erostachiam, Agagus deā, Ciliciam, Pamphiliā, & Galatiam. Quumque mundi partes vaticiniis suis repleſſet, inde venit Ægyptū, Æthiopiam, Bragadam, Babyloniam, Aphricam Libyam, Pentapolim, Mauritaniam, & Palatinum. In omnes has prouincias prædicauit, & spiritu Prophetiæ repleta prophetauit bonis bona, malis mala. Scimus namque quæ in præconiis suis annunciauit, & quæ in nouissimis erant ventura prædixit. Audientes igitur famam eius Romani, statim nunciauerunt in conspectu Senatorum. Mittentes ergo Senatores legatos ad eam, fecerunt ipsam cum magno honore deduci Romam. Centum igitur viri ex senatu Romano, somniū in vna nocte viderunt singuli, videbāt singuli quod nouē soles essent in cœlo, qui sigillatim diuisi, diuersas in se figuras habebāt. Primus sol erat splendidus & fulgens super omnem terram. Secundus sol splen-

Al. à Samo insula voc.

didior,& magnus æthercam habens claritatem. Tertius sol sanguineo colore flammiger, igneus & terribilis, ac demum splendidus satis. Quartus sol sanguineus, rubicundior tertio, ex quo vitra erant in meridie radio radiãte. Quintus sol erat tenebrosus, sanguineus, & lampades sicut in tonitruo, tenebrosas emittens. Sextus sol tenebrosus nimis, habebat aculeum sicut scorpio. Septimus verò sol terribilis erat, & sanguinem tetrum habens, in medio gladium. Octauus autem sol erat effusus, sanguineum habens colorem in medio. Nonus sol erat nimis tenebrosus, vnum tamen habens radium fulgentem. Quumque Romam ingressa esset Sibylla, videntes eam ciues Romani, admirabantur nimiam pulchritudinem eius: erat enim venusto aspectu, decora vultu, eloquens in verbis, atque Dei pulchritudine satis bene composita, suis auditoribus dulce præbebat eloquium. Venientes autem viri qui somnia viderant, dicunt ad eam: Magistra & domina, quàm magnus decor est corporis tui, qualem nunquam in feminis præter te vidimus. Precamur vt somnium, quod omnes nos in vna nocte vidimus, quid futurum permõstret apperias. Respondens Sibylla dixit ad eos: Non est æquum in hoc loco stercoribus pleno, & diuersis contaminationibus polluto, sacramentum huius visionis detegere. Sed venite, ascendamus ad Auentinum montem, & ibi adnunciabo vobis quæ ventura sunt ciuibus Romanis. Et fecerunt vt dixit. Quos interrogauit: & illi visionem quam viderant narrauerunt ei. At illa dixit ad eos: Nouem soles quos vidistis omnes futuras generationes præsignant. Quod verò dissimiles eos vidistis, dissimilis erit vita in filiis hominum. Primus autem sol, prima generatio est. Erunt homines simplices & clari, amatores libertatis, veraces, mansueti, benigni, consolatores pauperum, & satis sapientes. Secundus autem sol, secunda generatio est, in qua erunt homines splendidè viuentes, crescentes multùm, Deum colentes, sine malitia conuersantes in terra. Tertius verò sol, tertia ge-

neratio eſt,in qua exurget gens contra gentem, & erunt pugnæ multæ Romanis. Quartus autem ſol, quarta generatio eſt, in qua erunt homines quod verum eſt abnegantes. Et in diebus illis exurget mulier à meridiano de ſtirpe Hebræorum nomine M. habens ſponſum nomine I.& procreabunt ex ea ſine commixtione viri, de Spiritu ſancto, nomine Ieſus: & ipſa erit virgo ante partum, & virgo poſt partum: qui ergo ex ea naſcetur,erit verus homo,ſicut omnes Prophetæ prædicauerunt; adimplebitque legem Hebtæorum, & adiunget ſua propria inſimul, & permanebit regnum eius in ſæcula ſæculorum. Naſcẽte autem eo, exercitus Angelorum à dextris & à ſiniſtris erunt,dicentes:Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Veniet namque vox ſuper eum,dicens:Hic eſt filius meus dilectus,ipſum audite. Erant ibi ex ſacerdotibus Hebræorum, qui audientes hæc verba,indignati dixerunt ad eam.Iſta verba terribilia ſunt ſileat hæc regina.Reſpondens Sibylla,dixit eis: O Iudæi, neceſſe eſt iſta fieri, ſed vos non credetis in eum. Dixeruntque: Nos non credemus, quia verbum & teſtamentum dedit Deus Patribus noſtris, & non auferet manum ſuam à nobis. Reſpondit eis iterum: Deus cæli ſibi generaturus eſt filium,vt ſcriptum eſt: qui ſimilis erit patri ſuo,& poſtea vt infans per ætates creſcet, & inſurgent reges in eum,& principes terræ.In diebus illis erit Cæſari Auguſto celebre nomen,& regnabit in Roma, & ſubiiciet omnem terram ſibi. Non multi,vel non pauci non tres,neque duo ſunt dij,ſed vnus Deus, ſolus & immenſus,qui fecit cælum, ſolem, ſtellas, & lunam, frugiferamque terram & mare.Qui autem illum honorant,æternam vitam hæreditabunt, perpetuum cuius ipſi hæreditabunt paradyſum. Mortuorum verò ſimul reſurrectio erit, & claudorum curſus velociſſimus erit:ſurdi audient, & cæci videbunt:non loquentes,loquentur. Ex quinque panibus quinque millia hominum ſaturabit,& colligentur reliquiæ fragminum duodecim cophini, exinde replebunt

in ſpecie populorum. Ventos compeſcens verbo, mare calcans, ambulãs ſuper vndas, infirmitates omnibus ſoluet: ſurgere faciet mortuos, repellens multos dolores: & de pane vno, ſaturatio erit viuorum. Sed cùm omnia fuerint perfecta quæ dixi, in ipſo omnis reſoluetur lex, & impias manus infidelium poſtea inueniet. Poſt hæc conuenient ſacerdotes Hebræorum contra Ieſum, quia multa ſigna faciet, comprehendentque eum, dabunt Deo alapas manibus inceſtis, & in vultu ſacro expuent venenata ſputa. Dabit verò ad verbera ſanctum dorſum ſimpliciter, & colaphos accipiet: tacebit, ne quis agnoſcat vnde verbum venit: corona ſpinea coronabitur: ad cibum autem fel, & ad ſitim acetum dabunt, & ſuſpendent eum in ligno, & occident. Templi verò velum ſcindetur in medium, & dies erit tenebroſus per horas ſex, & ſortem mortis finiet tribus diebus ſomno ſuſcepto, & tunc ab inferis regreſſus ad lucem veniet. Et nihil valebit eis, quia die tertia reſurget, & oſtendet ſe diſcipulis ſuis, & ipſis videntibus in cælum aſcendet, & regni eius non erit finis. Dicunt me Iudæi inſanam & mẽdacem Sibyllam: quum autem facta fuerint omnia, tunc demum reminiſcentur mei, & nullus poſtea me dicet inſanam, ſed Dei magnam Sibyllam. Dixitque principibus Romanorum: Quintus autem ſol, quinta generatio eſt. Eliget ſibi Ieſus duos piſcatores de Galilæa, & leges ſuas docebit eos, dicens: Ite, & doctrinam quam accepiſtis à me, docete omnes gentes, & per ſeptuaginta & duas linguas ſubiicientur omnes nationes. Sextus autem ſol ſexta generatio eſt, & expugnabunt iſtam ciuitatem annos tres & menſes ſex. Septimus verò ſol ſeptima generatio eſt. Et exurgent duo reges, & multas facient perſequutiones in terra Hebræorum propter Dominum. Octauus autem ſol octaua erit generatio, & in deſertatione erit Roma, & propugnantes vlulabunt in tribulationibus & doloribus dicentes, Putas ne periemus. Nonus autem ſol, nona generatio eſt. Et exurgent Princi-

pes Romani in perditione multorum. Tunc exurgent duo reges de Syria, & exercitus eorum innumerabiles ſicut arena maris, & obtinebunt ciuitates & regiones Romanorum vſque ad Chalcedoniam. Et tunc multa erit ſanguinis effuſio. Omnia hæc quum reminiſcuntur, ciuitas & gens contremiſcunt in eis,& diſperdent Orientes. Et poſt hæc ſurgent duo reges de Ægypto, & expugnabunt quatuor reges,& occident eos, & omnem exercitum eorum, & regnabunt annos tres & menſes ſex. Et poſt eos alius rex per C. literam nomine, potens in prælio,qui regnabit annis triginta,& ædificabit templum Deo, & implebit legem, & faciet iudicium propter Deum in terra- Et poſt eum ſurget alius rex qui regnabit paucis temporibus,& expugnabunt,& occident eum. Poſt hæc verò erit rex per B. nomine, & de B. procedet rex Audon, & de Audon egredietur A. & de A. procedet A. & de hoc generabitur A. & ipſe ſecundus A. erit bellicoſus nimis & præliator. Et de ipſo A. naſcetur rex per R.nomine, & de R. naſcetur L. & poteſtatem habebit ſuper decem & nouem reges. Et poſt hæc ſurget rex Salicus de Francia per K. nomine: ipſe erit magnus & piiſſimus, potens & miſericors, & faciens iuſtitiam pauperibus.Tanta enim erit in eo virtutis gratia, vt per viam gradientem arborum contra eum inclinentur cacumina. Aqua enim occurrens minimè curſum eius tardabit. Similis autem imperio Romanorum rex ante non fuit, nec poſt eum futurus eſt. Et veniet rex poſt eum per L. nomine,& poſt hoc regnabit L. & poſt L. triginta, & de L. egredietur A. & ipſe A. erit nimis bellicoſus & fortis in prælio,& multus erit per terram,ſiue per aquas,& non dabitur in manibus inimicorum, & morietur exul extra regnũ,& in manu Dei anima eius erit. Tunc exurget rex per V.nomine,& ex vna parte Salicus, & alia Longobardus, & ipſe habebit in terra poteſtatem contra pugnantes,& contra omnes inimicos. Et in diebus illis procedet rex per O. nomine, & erit potentiſſimus, & fortis, &

bonus, & faciet iustitiam pauperibus, & rectè iudicabit, & de ipso procedet alius O potentissimus, & erunt sub eo pugnæ inter paganos & Christianos, & sanguis Græcorum eorum effundetur, & cor eius in manu Dei, & regnabit annis septem, & de ipsa muliere nascetur rex per O. nomine: hic erit sanguinarius & facinorosus, & sine fide & veritate, & per ipsum multa erit malitia in terra, & multa sanguinis effusio, & destructæ erunt Ecclesiæ in ipsius potestate. In aliis namque regionibus tribulationes erunt multæ & prælia. Tunc surget gens contra gentem in Cappadociam, & Pamphyliam captiuabunt in illo tempore, eo quòd non intrauit per ostium in ouile, Hic namque rex regnabit per annos. Et pòst eum surget rex per H. nomine, & in diebus eius pugnæ multæ erunt, Syriam expugnabunt, & Pentapolim captiuabunt. Ipse enim rex erit ex genere Longobardorum. Tunc exurget alius rex Salicus per C. nomine, & expugnabit Longobardos, & erunt prælia & pugnæ. Ipse autem Salicus erit fortis & potens, & paucis temporibus erit regnum eius. Tunc exurgent Agareni, & tyranni, & captiuabunt Tarentum & Barro, & multæ ciuitates deprædabuntur. Et etiam volentes venire Romam, & non est qui resistat eis, nisi Deus Deorum, & Dominus Dominantium. Tunc venientes Armeni Persidem disperdent, ita vt non recuperentur ciuitates, quas deprædabunt, & accurrentes ipsi, ponent fossas iuxta Orientem, & expugnabunt Romanos, & obtinebunt pacem aliquantisper. Et intrabit rex Græcorum, vir belligerator in Æpolim, destruet templa idolorum, & veniet locusta & bruchus, & comedent omnes fructus Capadociæ & Ciliciæ, ac fame cruciabuntur, & postea non erit amplius. Et consurget rex Salicus alius, scilicet H. vir fortis & belligerator, & indignabuntur contra eum multi vicini & parentes. In diebus illis tradet frater fratrem, & cum sorore commiscebitur, & multa nefanda hominũ erunt in terra. Senes cum virgi-

nibus cubabunt, & sacerdotes mali cum deceptis puellis. Episcopi malefactorum sectatores erunt, & fiet effusio sanguinis in terra, & templa sanctorum pollucnt. Et erunt in populo fornicationes, immunditiæ, & Sodomiticum scelus, ita vt visio ipsorum in contumelia eius appareat. Et erunt homines raptores, contumeliosi, odientes iustitiam & amantes falsitatem, & iudices Romæ immutabuntur. Si hodie ad iudicandum admittuntur, alio die mutabuntur, propter pecuniam accipiendam, & non iudicabunt rectum, sed falsum. Et erunt in diebus illis homines rapaces, cupidi & periuri, & amantes falsitatem, & destruetur lex & veritas, & fiet terræ motus per loca diuersa & insulares ciuitates, & regiones dimergentur. Et erunt per loca pestilentiæ hominum, & terra ab inimicis desolabitur, & non præualebit consolari eos vanitas deorum. Postea exurget rex per L. nomine: & erunt sub illo bella, & xij. annis regnabit. Et post surget rex per F. nomine, & veniens obtinebit, & regnabit aliquanto tempore, & veniet Romam, & captiuabit eam, & non mortificabitur anima eius in manu inimicorum vllis diebus vitæ suæ: sed erit bonus & magnus, & faciet iustitiam pauperibus, & ipse viuet multo tempore. Post hæc verò surget alius rex per H. nomine, & de ipso H. procedent duodecim H. & erit de genere Longobardorum & Teuthonicorum, & regnabit per annos centum. Tunc post eum exurget rex H. nomine, Salicus de Francia. Tunc initium dolorum erit, qualis non fuit ab initio seculi. Et erunt in diebus ipsius multæ pugnæ & tribulationes multorum, & sanguinis effusio, & terræ motus per ciuitates & regiones, & terræ multæ captiuabuntur & non erit qui inimicus resistat, quia Dominus iratus erit in terra. Roma in persecutione & gladio expugnabitur, & erit deprehensa in manu ipsius regis. Et erunt homines rapaces, cupidi, tyranni, odientes pauperes, opprimentes insontes, & saluantes noxios. Eruntque iniusti & nequissi-

mi, & dominatores exterminij captiuabuntur, & non eſt in terra qui pro eis reſiſtat, & eruat eos propter malitias eorum & cupiditates. Et tunc exurget rex nomine H. animo conſtans. H. ille idem conſtans erit rex Rom. & Græcorum: hîc ſtatura grandis, aſpectu decorus, vultu ſplendidus, atque per ſingula membrorum lineamenta decenter compoſitus, & ipſius ragnum cxxjj. annis terminabitur. In illis ergo diebus erunt diuitiæ magnæ, & terra abundanter dabit fructum ſuum, itaut tritici modium denario vno venũdetur, modium vini denario vno. Et ipſe rex ſcripturam habebit ante oculos, dicentem: Rex Rom. omne ſibi vendicat regnum Chriſtianorum. Omnes ergo inſulas & ciuitates paganorum deuaſtabit, & vniuerſa idolorum templa deſtruet, & omnes paganos ad baptiſmum conuocabit, & per omnia templa crux Chriſti erigetur. Tunc namque præueniet Ægyptus Æthiopiam munus dare Deo. Qui vero crucem Ieſu Chriſti non adorauerint, gladio punientur. Et cùm completi fuerint cxxij. anni, Iudæi conuertentur ad Dominum, & erit ab omnibus ſepulcrum eius glorioſum. In diebus illis ſaluabitur Iſrael, & habitabit confidenter. In illo tempore ſurget princeps iniquitatis de tribu Dan, qui vocabitur Antichriſtus. Hic erit filius perditionis, caput ſuperbiæ, magiſter erroris, plenitudo malitiæ, qui ſubuertet orbem, & faciet prodigia & ſigna mala per falſas ſimulationes: deludet autem per artem Magicam multos, itaut ignis de cælo deſcendere videatur. Et minuentur anni ſicut menſes, & menſes ſicut ſeptimana, & ſeptimana ſicut dies, & dies ſicut hora. Et exurgent ab Aquilone ſpurciſſimæ gentes. quas Alexander rex incluſit, Goth videlicet & Magoth. Hæc duodecim regna, quorum numerus eſt ſicut arena maris. Cùm autem audientur hæc, rex Roman. conuocato exercitu debellabitur eos, atque proſternet vſque ad internecionem. Et poſtea rex veniet Hieruſalem, & ibi depoſito capitis diademate, & omni habitu regali, regnum Chriſtiauorum Deo Patri

relinquet, & filio eius Iesu Christo. Et quum cessauerit imperium Romanorum, tunc reuelabitur manifestè Antichristus, & sedebit in domo Domini in Hierusalem. Regnante autem eo, egredientur duo clarissimi viri, Helias & Enoch, ad annunciandum euentum Domini, & Antichristus occidet eos, & post dies tres à Domino resuscitabuntur. Tunc erit persequutio magna, qualis non fuit antea, nec postea subsequetur. Abbreuiabit autem Dominus dies illos, propter electos, & occidetur virtute Domini Antichristus à Michaele Archangelo in monte Oliueti. Quumque hæc Sibylla & alia multa Romanis prædiceret futura, quibus etiam signis ad iudicandum Dominus venturus est, vaticinando versus intonuit, dicens:

Iudicij signum tellus sudore madescet
E cœlo rex adueniet per secla futurus,
Scilicet in carne præsens vt iudicet orbem.
Vnde Deum cernent, incredulus atque fidelis,
Celsum cum sanctis iam terminus extat in ipso,
Sic animæ cum carne ademet quas iudicat ipse,
Cum iacet incultus densis in vepribus orbis,
Reijcient simulacra viri cunctam quoque gazam.
Exuret terras ignis pontumque polumque,
Inquirens tetri portas effringet Auerni.
Sanctorum sed enim cunctæ lux libera carni,
Tradentur sontes, æternaque flamma cremabit.
Occultos actus manifestans quisque loquetur,
Secreta atque Deus reserabit pectora lucis,
Tunc erit & luctus, stridebunt dentibus omnes.
Eripitur solis iubar, & chorus interit astris,
Voluetur cælum, lunaris splendor obibit,
Deiiciet colles, valles extollet ab imo:
Non erit in rebus hominum sublime vel altum,
Iam æquantur campis montes, & cærula ponti,
Omnia cessabunt, tellus confracta peribit:
Sic pariter fontes torrentur fluminaque igni,

Sed tuba per ſonitum triſtem dimittet ab alto,
Orbe genus facinus miſerum varioſque labores,
Tartareumque chaos, monſtrabit terra dehiſcens,
Et coram hoc domino reges ſiſtentur ad vnum,
Recidet è cœlis igniſque & ſulphuris amnis.

Tunc iudicabit Dominus ſecundùm vniuſcuiuſque opus, & ibunt impij in gehennam ignis æterni: iuſti verò vitæ æternæ præmium recipient, & cælum nouum, & terram nouam: & mare non erit. Et regnabit Dominus cum ſanctis in ſæcula ſæculorum. Amen.

D. IOANNIS OPSOPOEI NOTÆ IN SIBYLLINA ORACVLA, INTERSERTIS XISTI *Betuleij & Ioann. Castalionis annotationibus.*

PAGINA 151. Hoc proœmium non extat in scriptis Sibyllæ libris, sed refertur à Theophilo in secunda oratione ad Autolycum, Antiochenæ Ecclesiæ, Antonini Veri temporibus, anno Domini clxxj. præfecto. Cuius aliquot versus postea Clemens Alex. circa annum cxcviij. Lactant. circa annum cccxx. & Eusebius repetiuerunt, vt singulis locis indicabimus. Cuias verò fuerit Sibylla istorum carminum auctor, non plane liquet. Patriam & nomen eius reticet Theophilus. Clemens nominat Hebræorum vatem, quæ eadem, Suida teste, Chaldæa, & proprio nomine Sambethe dicta fuit. Lactantius multis locis Erythrææ versus hosce expresse assignat. Vnde non immeritò Ramonetus vir summi iudicij & doctrinæ suspicatus est proœmium hoc infra pag. 223. inserendum esse, vbi initij defectus notatur. Nam qui illic leguntur versus vsque ad finem libri tertij, Sibyllæ Erythrææ esse credimus Lactantij auctoritate & crebris testimonijs freti: & eos ipsos esse (vt Betuleius vult) qui à legatis Romam Erythris allati sunt.

l.8. Clemens Alex. refert primũ hunc versum l.3. Strom. pag.171. L.12. similis versus legitur infra pag.216.9.

l. 13. pag. 199. ὕψιστος πάντων πανεπίσκοπος. l. 15. Lactantius lib. iv. cap. vj. de falsa relig. *Esse autem summi Dei filium, qui sit potestate maxima præditus, non tantùm congruentes in vnum voces Prophetarum, sed etiam Trismegisti prædicatio, & Sibyllarum vaticinationes demonstrant.* Et mox: *Sibylla Erythræa in carminis sui principio, quod à summo Deo exorsa est, filium Dei ducem & imperatorem omnium his versibus prædicat.* Subiungit autem duos hos sese consequentes: in quorum priore magnus ille Turnebus scribit παντοτρόφον pro παντότροφον: ea ratione qua πρωτοτόκος & πρωτότοκος; pro accentum variatione significationem mutant. Istiusmodi enim composita in penultima apice notata actionem designant; in antepenultima passionem. παντοτρόφος, omnium nutritor: παντότροφος, ab omnibus nutritus. In posteriore excusa Lactantij exemplaria & scriptum cl. v. Puteani optimæ notæ habent χ' ἡγητῆρα θν. vnde vel θεῶν vel θεὸν fieri potest: sed Lactantij menti propiùs accedit θεὸν, vt filium Dei Deum lucem dicat omnium, vt pag. 155: dicit πάντων θ' ἡγητῆρα κατέστησεν θεόπευκτον. Cui plane consona est poetæ præstantissimi Ioan. Aurati lectio, χ' ἡγητῆρα βροτὸν πάντων, vt hominem nempe Iesum ducem omnium dixerit.

l. 17. Hic versus in priori editione cum iis qui apud Lactantium lib. j. cap. vj. seiunctim ponuntur, coniunctim legebatur. Sed iam ratio est expedita. Apud Theophilum legebatur, εἷς θεὸς ἐστὶ μόνος. Sed apud Lactantium integer legitur, εἷς θεὸς ὃς μόνος ἐστὶν ὑπ., &c. Hæc Xystus. Atque ἐστὶν agnoscunt quidem Lactantij exemplaria cusa, at scriptum ἀρχὴ habet. Vnde lubrica est mutatio in ἄρχει. Citat hunc versum cum duobus sequentibus Iustinus in oratione exhortatoria ad gentiles, sed paululum variantem, εἷς δὲ θεὸς μόνος ἐστὶν ὑπ, &c.

l.19. Similiter inquit Orpheus, ---- οὐδέ τις αὐτὸν εἰσορᾷ ψυχῶν θνητῶν, νῷ δ' εἰσορᾶται. Et iterum:

Οὐ γὰρ κέν τις ἴδοι θνητῶν μερόπων κραίνοντα
Εἰ μὴ μουνογενὴς ὕις ἀπορρώξ.

l. vlt. Hunc verſum cum tribus primis ſequentis paginæ citat Clemens Alexandr. in oratione exhortatoria pag. 27. & lib. v. Strom. pag. 252. edit. Græcæ: Et Euſebius de præparat. Euang. lib. xiij. pag. 397. Pariſienſis edit.

Pag. 152. lib. 4. Turnebus legit ἐνοσοῖσι. l. 5. Lactantius citat duos hos verſus lib. j. cap. vj. ſic prælocutus. *Qui Deus quoniam ſolus ſit ædificator mundi, & artifex rerum vel quibus conſtat, vel quæ in eo ſunt, ſolùm coli oportere teſtatur*, nempe Sibylla. Pro ἐτέχθη ſubſtitutum eſt ἐτύχθη ex emendatione Turnebi, & auctoritate ſcripti codicis Lactantiani: nam ἔτυχεν vulgare planè erroneum eſt. l. 7. Huc reſpexit Lactantius lib. 1. cap. 7. his verbis: *Conſequens eſt, vt quando nihil ante illum fuit, ipſe ante omnia ex ſeipſo ſit procreatus; ideoque ab Apolline αὐτοφυὴς, à Sibylla αὐτογενὴς & ἀγένητος, & ἀποίητος nominatur.* Vnde ſuſpicio eſt Lactantium ἀποίητος pro διαπαντός legiſſe. Dicitur verò non ſolùm ab Apolline αὐτοφυὴς, ſed etiam ab ipſa Sibylla lib. 2. pag. 215. l. 8. Turnebus in margine codicis ſui hanc electionem pro vulgata notauerat, βροτοῖς συ νεών, & in fin. carm. pro ἐν κοινῷ φάει, has varietates ἔμβαλε κοινῷ vel ἐν δαΐ κοινῇ vel ὑδατικοινῷ, vel οἷον ἅπασι ἐν φάει οἴῳ. Auratus ita emendauerat πᾶσι βροτοῖσιν ἓν ὃν τὸ κριτήριον ἐν φάει οἴῳ, i. cum omnibus hominibus vnum ſit tribunal, ſcilicet adeundum in die vno: vel (ſi malis ἓν ὤν) ille Deus qui omnia nutu ſuo moderatur, vnicum eſt tribunal omnibus hominibus in die vno, hoc eſt, vnus & ſolus iudex pro tribunali ſedens ſententiam de omnibus in iudicij die laturus, Atque hæc ſententia percommoda eſt: ſed malim ego ſcribere ἐν φαῒ κοινῷ. Sic enim iterum infra pag. 256. παρέσεται ἐν φαῒ κοινῷ. & pag. 187. γνώσονται διὰ τοῦδε, καὶ ἀτραπὸν ἐν φάει κοινῷ, ex auctoritate codicis regij. l. 13. Putant nonnulli τυφλοὶ ſcribendum eſſe pro τύφῳ: ſed genuinam eſſe hanc lectionem aſſerit Clemens Alex. qui quatuor

hos verſus in oratione exhortatoria citat pag. 13. Variat autem aliquantulum a noſtra lectione. Sic enim legit in altero ἀπίλθετε τὴν δὶ ἀκανθῶν, atque reliquos ſic continuat, verſu integro qui hic legitur extrito, καὶ σκολόπων. οὐ πλανᾶσθε βροτοίων. (ſcribe βροτοὶ, apud Clement. παύσασθε ματαιοί, κάλλιπέ τε σκοτίην νυκτὸς, φωτὸς δὲ λάβεσθε. l. 18. ita Xyſtus: Clemens in protreptico ſequentes octo verſus citat (pag. 253.) paucis verbis mutatis. Nam pro κάντεσσι legitur πάντα ἔςὶ: quanquam πάντεσσι etiam στρωματέων lib. v. legatur pag. 29. pro γνόφον ζόφον. In κρύσαλλά τε, coniunctio τε apud Clementem abundat. Sed cur non addo Clementis explicationem? ἐν θέως σφόδρα τὴν μὲν ἀπάτην ἀπεικάζουσα τῷ σκότει, τὴν δὲ γνῶσιν ἡλίῳ καὶ φωτὶ τοῦ θεοῦ, ἄμφω δὲ παραθεμένη τῇ συγκείσει τὴν ἐκλογὴν διδάσκει. τὸ γὰρ ψεῦδος, οὐ ψιλῇ τῇ παραθέσει τοῦ ἀληθοῦς διασκεδάννυται, τῇ δὲ χρήσει τῆς ἀληθείας ἐκβιαζόμενον φυγαδεύεται.

Pag. 155. 1. Iſta integxa non ſunt. Arbitror autem Sibyllam occaſione à veri Dei vnitate arrepta hîc multa argumenta congeſſiſſe, quibus Deorum multitudinem, procreationem item & genealogiam refelleret. Indicio ſunt tres illi verſus à Theophilo in ſecunda oratione ad Autolycum allegati, quos inter fragmenta primos poſui: ſed quia illorum alter illic laborat, emendatos hîc denuo adiungam.

εἰ δέ γε γεννῶσι, καὶ ἀθάνατοί γε μένουσι,
πλείονες ἀνθρώπων γεγεννημένοι οἱ θεοὶ ἦσαν.
οὐδὲ τόπος στῆναι θνητοῖς οὐκ ἄν ποθ' ὑπῆρξεν.

Qui non ineptè forſan huic εἰ δὲ γεννητὸν, &c. præponentur. Certè nihil aliud ſibi volunt verba iſta Theophili: καὶ περὶ τοὺς γεννητοὺς λεγομένους ἔφη. Qui enim ſunt illi qui generati dicuntur, niſi Dij gentium ſiue Heſiodei ex maris fœminæque coitu procreati? l. 2. Lanctantius refert his verbis lib. 1. cap. 8. *Non multùm à multis animalibus differũt, qui credant eos qui geniti ſunt maris ac fœminæ*

coitu

coitu, aliquid maieſtatis diuinæque virtutis habere potuiſſe: cum Sibylla Erythræa dicat: οὐ δύνατ' ἀνδρὸς ἐκ μηρῶν μήτρας τε θεὸς τετυπωμένος εἶναι.

l. 4. Tres hi verſus ex Erythrææ carminibus citantur à Lactant.lib.j.cap.vj.

l.6. Auratus paulo ante obitum ſuum monuerat legẽdum οἴδματα πάντα. ſed nihil mutãdum cenſeo. Alibi enim ait Sibylla, ἄγρια κύματα πόντου.

l.7. Priores editiones & codices manuſcripti conſtanter habent ὑψήεντα, *excelſos*, quòd cùm alibi non legiſſem, in ὑλήεντα verti, niſus verſu illo ex oraculo Apollinis Didymæi, βαίνων ὑλήεντα κατ' οὔρεα χιονὶ κεχαρμένη: ſed nimis præpropere, vt me poſtea docuit ſimilis verſus infra pag. 279. οὔρεά θ' ὑψήεντα, καὶ ἄγρια κύματα πόντου. Id itaque hîc reſtitue, & verſum integrum ita ſcribe: Οὐρεά θ' ὑψήεντα καὶ ἀένναα χεύματα πηγῶν.

l.8. Auratus emendat γέννας: ſed rectiùs retinetur γεννᾷ, vt repetatur ὅς, *qui procreat*.

l.9. Turnebus emendat δ' ἐκ γαίης, Auratus τ' ἐν γαίῃ: & ſtatim diuisè ſcribendum ψυχοτροφεῖ τε, vel ψυχοτροφεῖ τε. & in frigidis locis nutrit idem ille Deus varia terræ ſerpentium genera.

l. 16. Putat Xyſtus non eſſe integra iſta, ſed fallitur quia ſupra verſus illi leguntur quos ex Clemente hîc addendos putat.

l.18. Lactantius lib. de Ira cap. xxij. *Apud Erythræam Sibyllam de ſummo & conditore rerũ Deo huiuſmodi verſus reperiuntur: nempe tres hi qui ſequuntur.* E quibus alter vitiosè in vulgatis Lactantij editionibus legitur, τοῖς τ' ἀκάκοις ἄκακον προφέρων πολὺ μείζονα μισθόν. nam optimæ notæ exemplar v.cl. Puteani planè præ ſe fert, vt habet Theophilus, τοῖς ἀγαθοῖς ἀγαθόν, &c.

l.21. Aut Orpheus à Sibylla, aut hæc ab Orpheo mutuata eſt verſum iſtum. Sic enim ait ille, referente Iuſtino in lib. de Monarchia, Clemente Stromat. lib. v. & Euſebio de Euang. præpar. lib. xiij. αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθοῖο κα-

κὸν θνητοῖσι φυτεύει (al. δίδωσι) καὶ πόλεμον κρυόεντα. καὶ ἄλγεα δακρυόεντα.

lin.22. Auratus putat etiam ἐκφυσιοῦσι legi poſſe. l. 23. Scribito χαλᾶς contractum ex χαλέας.

l.24. Clauſerus pro ἐστησία φάφη, ἐτώσια βάρη legendum putat, Adr. Turnebus ἐτήσια φάρη vel ὕβρις τ' ἀφόρητος. Auratus veſtigiis literarum inſiſtens, κ' αἴσθησις ἀφαυρή, *& ſenſus imbecillis.*

l. 25. Clauſerus pro εἰλοπάδας ſcribit ἐλοπάδας, quod quid ſit neſcio. ἐλλοπόδας quidem reperias apud Etym. & ἐλλοπίδας apud Heſych. pro ſerpentum catulis: ſed id nihil ad hunc locum. Malim itaque εἰλίποδας cum Caſtalione. Mercurium enim boues ſurripuiſſe paſſim eſt apud poetas, quanquam à vera prope abſit lectio Turnebi & Aurati, εἰλοπάδας, *ſi patinas*, q. d. Quænam peruerſi rabies tam ſtulta cerebri, vt eos Deos eſſe credamus qui lances, patinas vel fercula ſurripiunt, & ollas depredantes?

P. 156. 1. Auratus etiam ſic legi poſſe cenſuit: αὐτὶ δὲ χρυσείοιο πόλου κατὰ πίονα νηόν, quemadmodum in oraculo veteri, ἥκεις ὦ λυκόεργε ἐμὸν ποτὶ πίονα νηόν.

l. 2. Turnebus ſcripſit δεδαῖσαι, Auratus ἀράχνῃσι δέδασαι, vel ἀράχναις πεπύκασαι, aranearum telis obſepta ſunt. Sed his varietatibus opus non eſt, aptiſſimum enim eſt verbum δεδίασαι è textrina petitum. Comicus apud Pollucem, ὁ δ' ἐξυφαίνηθ' ἱσὸς, ὁ δὲ διάζεται. Tela vna perfecta, altera attexitur. Et in libro Iudicum cap. 16. de meretrice Samſonis capillos licio implicante, ἐδιάσατο τοὺς ἑπτά βοστρύχους τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, &c. Solet namque Sibylla frequenter Bibliorum verbis & phraſibus vti: vt in hoc ipſo verſu σητόβρωτα dixit, quemadmodum D. Iacobus in epiſt. ἱμάτια σητόβρωτα. Pergit autem hîc deridere hominũ ſtoliditatem, quod ſtatuas & idola à vermibus corroſa, & aranearum telis obſita pro diis colant.

l. 6. Sic rectè locabitur accentus, παρόδιοι, intelligit

lapidum congeries in compitis & collium cacumine in honorem cumaliorum deorum, tum præcipuè Mercurij. Inde Græcis ἑρμακὲς, vt notat Nicandri Scholiastes, λίθοι σεσωρευμένοι εἰς τιμὴν τοῦ ἑρμοῦ. Corn. Seuerus in Ætna:

qualis aceruus

Exsilit imparibus iactis ex tempore saxis.

Et ἑρμαῖ, vt Sibylla pag. 328. ἀψύχοις θ' ἑρμαῖς. Porro quæ in sequentibus à priori editione diuersa reperies, è Turnebi annotationibus vel suppleta, vel emendata sunt.

l.11. Auratus probat κρᾶμα, *dilutam potionem.*

l.15. Hæc lectio Aurati est. At Turnebus voluerat βεβαρημένον, αὐθεκρατοῦντες.

l.22. Lactantius lib. 2. cap. 13. *Deus sententia in peccatores data eiecit hominem de paradiso, vt victum sibi labore conquireret, ipsumque paradisum igni circumuallauit, ne homo posset accedere, donec summum iudicium faciat in terra, & iustos viros suos cultores in eundem locum reuocet morte sublata, sicut sacræ voces docent, & Sibylla Erithræa,* cum dicit, οἱ δὲ θεὸν, &c. Citat autem tres versus, in quorum vltimo scribitur παράδεισον.

Pag. 159. 4. Primi septem versus à Lactantio positi, cum à græculo quodam in libro τῶν χρησμῶν non essent reperti, ab eo sunt in hunc locum relati. Sed quatuor primi Erythrææ sunt, tres reliqui cuius sint, incertum est. Hæc censura est Ranconeti acutissimi, eaque verissima. Nam primus legitur lib. 1. Lact. cap. 6. & supra pag. 151. tres sequentes in eodem loco Lactan. & hic pag. 155. tres vltimi Lactant. l. 2. c. 12. è quibus medius tantum in his libris reperitur infra 216. Planè autem deest hoc proœmiũ in manuscripto codice regiæ bibliothecæ, & meo iudicio posthac sine detrimento omitti poterit.

IN LIBRVM I.

Linea 18. Lactantius lib. 2. cap. 12. Diuina prouidentia effectum esse mundum, vt taceam de Trismegi-

ſto, qui hoc prædicat, taceam de carminibus Sibyllarum quæ idem nuntiant : taceam de Prophetis, qui opus mundi artificium Dei vno ſpiritu ac pari voce teſtantur, etiam inter philoſophos pene vniuerſos conuenit. Et lib.7.cap. 7.factum eſſe à Deo mundum, dixit Plato. Idem Prophetæ loquuntur, idemque ex Sibyllæ carminibus apparet.

l.21. Aliquid deeſſe cenſet Caſtalio. At Ranconetus virgula poſt ἀμελήσης poſita, hiatum ſupplet: vt ſic πίφασκε regat accuſatiuum ὕψιστον βασιλῆα, *commemora regem altiſſimum.*

l.22. Regius codex habet, καὶ ἐγκίνατο.

l.23. Vterque codex manuſcriptus, regius, & cl.v.F.Pithæi, præfert ἀμφὶ σάλον. Turnebi liber ἀμφίαλον, *ſalo ſiue mari cinctam.* Fortè ſcribendum ταρτάρῳ ἀμφιβαλὼν, vt infra pag.168.11.

Pag.160.1. Exemplar regium, περιλαμπέσιν. & lin.3. χενάμθυον. Auratus. χευμθύοις.

Lin.7. Turneb. πάνθ᾽ ὅσα κυκλόσε γλῶ καθορᾶται. In cod. reg. deeſt κυκλόσε.

L.9. Suidas huc reſpexit in λοχεύονται. αὐτολόχευτος, αὐτογέννητος : ὁ θεὸς ὁ ἀγέννητος : *Deus per ſe genitus, ſui ipſius parens.*

l.11. vet.cod. οὐρανὸν καθορῶν, ὑποτετέλεσο δὲ κόσμος. Turnebi liber, οὐρανὸν ἐγκαθορων μθὺ ὕπαι, τετέλεσο, vel εἶπεν τετέλεσο. Auratus, οὐρανὸν ἐγκαθορῶν πᾶσι τετέλεσο. Eruditiſſimus vir Anton. Bayſius emendat, οὐρανὸν ἐγκαθορῶν ὕπατον, τετέλεσο δὲ κόσμος.

l.16. αὐτοῦ verſus cauſa è Turnebi libro repoſitum eſt pro παραδείσου, quod ſcripti & cuſi codices agnoſcunt. Legi quoque poteſt ἐὼν θεοῦ εἰν ἐρ.

l.17. Vnicam dictionem facit F.Pithœi codex: reliqui duas, πρὸς λαλιῶ, non tam bene.

L.19. Regium exemplar, λαπάρης τοῦτου ἔσω. Auratus olim correxerat, ἐκ λαπάρας ὀστοῦ ἐποιήσατο εὖαν, &c.

Lin. 22. idem Auratus οἷον ὁρᾶτο.

L. 24. Reg. cod. αὐτομάτοις ῥέουσι, bene, ſi αὐτομάτως ſcribas.

Pag. 163. 1. Idem Ἀμφω εἶχον. In eodem verſu mauult Auratus κεχαδῆν.

L. 2. in cod. regio ſcribitur, καὶ ὡς θῆρες ἀβαίνεσκον ἀπὸ σκοπίεσι μέλεσι. Auratus aliquanto liberius legit, χ' ὡς θῆρες γυμνοὶ βίον ἔχον ἐπὶ σκοπιῇσι, *Et ferarum more nudi vitam degebant in ſcopulis*, vel ἄνευτε κόποιο, *abſque labore.*

Ling. 3. Reg. cod. τοῖσι δὲ καὶ μετέπειτα θεός. & mox: δεῖξεν ὃ δένδρου, Pithæi δεῖξεν τ' ὃ δένδρου. At Auratus λέξεν τοῦ δένδρου.

L. 5. Auratus addita negatiua legit, μ' ἐπὶ μοῖραν ἐπελθεῖν, μ' ἐπὶ pro μὴ ἐπί. Decepit primos parentes (inquit) ſpecioſa promiſſione, fore vt nunquam mortis fato ſubiecti eſſent, & cognitionem boni ac mali acciperent: ſed ſine negatione legitur apud Lactantium lib. 11. cap. 13. & infra pag. 384. vnde hi duo verſus ſunt tranſlati.

L. 7. Regius codex γείνατ' pro γίνετ'. & verſu ab hoc ſexto, τεύξαντο, καὶ ἀλλ.

L. 15. Exemplar Pith. ἔνθετο, κάβαλεν.

L. 17. Regium exemplar θνητοῖσιν ἐν χώρᾳ. fortè ſcribendum θνητοῖσι χωρὶς μεῖναι, q. d. ita conſilio diuino deſtinatum erat vt ſeorſim habitarent, nempe extra hortum Dei. Auratus legit, θνητοῖς μ' ἐν χώρᾳ, pro μὴ ἐν.

L. 18. Turnebus & Auaratus εἰσαιόντες metri cauſa, quo verbo vſa eſt Sibylla pag. 172. cod. reg. ἀείσαντος: vnde fieri poteſt αἰὲν ἐόντος.

L. antepenult. idem cod. ἀντέχνως.

Pag. 164. 8. pro οἱ δ', ſcriptum reginæ exemplar refert ἠδ'.

l. 11. Similiter Hesiodus, θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. -- Sunt autem ista de ætatibus pleraque ex Hesiodo desumpta.

16. Turnebi liber, γνωστοὺς δ' οὐγίνωσκον, mox regius codex, δ' ἐπίβουλοι.

17. Auratus legit μεμορυσμένοι αἵματι φωτῶν, *sanguine humano contaminati*: quanquam recepta lectio non sit reijcienda.

18. Idem εἰς vel ἐπὶ δ' αὐτοὺς ἤλυθεν ἄτη ὑστάτη, *interitus vltimus superuenit illis*.

19. Reg. cod. καὶ βιότοιο δεινοὺς ἐξεῖλεν. & lin. 21. αὐτ' ἐκάλεσαν.

P. 167. 7. Auratus, τέχνας γε μὲν ἐξ. attamen supra quoque 164. οἴκους δὲ μὲν ἐξήσκησαν.

8. Turnebus annotat hanc lectionem, παντοίας εὑρόντες ἀμηχανίαις ἐπινοίας. Sed probè reg. codex, εὑρόντες ἀμηχανίας ἐπινοίαις. q. d. homines dum omnibus modis paupertatem & rerum penuriam à se depellere cogitant, varias artes inuenerũt, quo sensu Theognis dixit, μητέρ' ἀμηχανίην ἔλαβον τὰ δίκαια φιλοῦντες, *Matrem inopiam acceperunt, qui iusta amant.*

13. Reg. cod. μημηνότες ἐτεχνώοντο. at contra metri leges.

14. Idem ἀλφησῆρες: vt pote ab ἀλφέω. Hesiodus, τῇ μ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν. Ratio istius nominis quæ sequitur, potius Hesiodi aut alterius poetæ scholiasten, quàm Sibyllæ furorem arguit, in qua vbi priores editiones φασὶν habent, φρεσὶν reposuimus vestigia codicis Puteani secuti, φρεσὶν præ se ferentis. At Turnebus duplicem lectionem proponit, ὅτι οὐ φύσιν ἀκύμονα τοῦ νόου εἶχον: vel φύσιν. ὅτι εὐκύμονα τοῦ, &c. explicationem addit, ὅτι οὐδέποτε ἐν ἀμηχανίᾳ ἦσαν καὶ ταραχῇ. Nostra tamen prope à vera abesse videtur. Sed & sic legi poterit leui transpositione facta, ὅτι ἀκύμαντον νόον ἐν φρεσὶν εἶχον, quia in pectore sedatum, hoc est, præsentem, sibi constantem & solertem animum gerunt.

Sinesius, διὰ πάσης ἡλικίας ἵλεων καὶ ἀκύμαντον τῆς ψυχῆς ἐτήρησα τὴν διάθεσιν.

15. Regius cod. vt & priores editiones, ἄπληστον. Hesiodus tertiæ ætatis homines ἀπλάστους nominat inter alia epitheta.

l. 16. Auratus legit ἦσαν. ὁμῶς δ' ἔμολοντ' ὑπό.

l. 22. Exemplar reg. ἀνδροκτασίαι τ' ἀλεγειναί, *cædes miserandæ.*

Pag. 168. Scripti libri γὰρ οἱ. Turnebus γάρ τις. Auratus, γὰρ δή.

13. Regius codex, ποίησεν, οἷς οὐκ ἀγαθόν. Auratus, ποίησε, καὶ οὐ κάκιον.

14. pro ζεῦξεν scribendum est εὗρεν, vel θεὸς erit monosyllabum, vt annotauit Turnebus. Et in eodem versu ἐπονοῦντο stat fide scriptorum codicum, & sic erat pagina præcedenti. Impressi habent ἐπενοοῦντο. quod ita corrigit Turnebus, πολλὰ πένοντο.

16. Omnes μιαρῶς. fortè μιαροῖς.

22. Turnebi liber in ora habet, τὴν δ' αἶγ'.

24. In eodem ita scribitur hic versus, σοὶ δῶκ' ἐν ῥίζησιν ἀδιψήτοισι τεθηλός, vel τεθήλη. Alij legunt ἵν' pro τιν'. Vide pag. 175. & 248. vbi hic versus repetitur. Codex è regia bibliotheca leui correctione liquida omnia reddit, σοὶ δ' ὦκ' ἐκ ῥίζης γε ἀδιψήτοιο τεθηλὸς δουράτεον κέλομαι δῶμ' ἄφθιτον ἀσκήσασθαι. Sacræ literæ dicunt ποιήσεις τὴν κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, *Facies arcam ex lignis putredini non obnoxiis*, qualia sunt non sitientia, seu aquam non imbibentia.

P. 171. 2. V. cod. reg. μέτρα. Turnebus, καὶ μέτρα καὶ δὴ κόπον.

4. Vetus codex regiæ bibliothecæ, ἐγώ γε ὁ ὤν· σὺ δ'.

8. Huius ænigmatis quatruplicem explicationem afferam. Primus omnium Leo suauius in scholiis in librum Paracelsi de vita longa cap. 5. & in lib. de mysteriis nomen ἀρσενικὸν pulchrè congruere scribit: quia quatuor constat syllabis, quarum primæ tres binas continent li-

teras. quarta ternas, ita vt in vniuersum ſint nouem elementa. E quibus quatuor ſunt vocales, quinque mutæ: ρ, σ, υ, κ, υ. Numerus verò qui ſignificatur, ἑκατοντάδες δὶς, ὀκτὼ καὶ τρεῖς τρὶς δεκάδες, id eſt, bis centum & octies, atque ter tribus decadibus continetur: quod eſt nouies atque octies decem, quod eſt centum ſeptuaginta, vt totus numerus ſit ccclxx. Hic numerus exprimitur tantùm à quinque mutis, ſi eam quæ replicatur nempe υ. ſemel tantum ſumpſeris. Nam aſſumptis ρ, σ, υ, κ, tantundem conficitur apud Græcos. Quod verò ſubiungitur ϛὺν τ' ἑπλὰ, eſt repetitio prioris ſummæ. Nam T. ſignificat ccc. & ἑπλὰ (ſubaudi δεκάδες) lxx. Ita ille. Sed iſta ſolutio planè fanatica eſt. Altera eſt P. Morelli, qui vult nomen ἀνέκφωνος eo ænigmate ſignificari: continet enim numerum 1696. ita vt vnitas illi tantùm deſit. Totus enim numerus, ſi à centenariis ad denarios, à denariis ad ſimplices progreſſus fiat, continetur 1697. Nam primò ſunt bis octo centenarij, qui ſunt 1600: deinde ſunt ter tres decades, id eſt 90. Vltimò reſtant ſeptem monades ſeu vnitates, qui numeri collecti efficiunt 1697. Solutio hæc non abeſſet longè, modò Grammatici vocem illam tollerare vellent. Tertia eſt Ioannis Aurati. Is arbitratur denotari nomen θεὸς σωτὴρ, *Deus ſeruator*, quod etiam in acroſtichide infra habetur. Hoc continetur numerus 1792. & vt ænigma conueniat, pro σωὺ γ ἑπτα, legit ϛὺν διπλὰ, *vna duo*, vel ϛὺν δυσσὶν, *cum duobus*. Sed nec iſtud videtur quadrare, quia conſtat ex duabus vocibus, neque relinquitur textus intactus. Quarta eſt Iohannis Brentij, vt Hartungus in variis lectionibus refert. Iſte aliter colligit rationem numeri quàm ſuperiores, ita nimirum, vt ſint bis octo hecatontades, id eſt centuriæ ſedecim: ter tres decades, id eſt, nonaginta, & ter ſeptem, id eſt viginti vnum: ſumma tota 1711. Nam & ſeptenarium exiſtimat triplicandum. Hanc ſummam in ſe complectitur nomen φαοσ-

φόρος. Iſta ſolutio præfertur priori ab Ioach. Camerario, lib. 6. epiſtolarum. Sed dialectus qua φαοσφόρος pro φοσφόρος dicitur, non videtur Sibyllæ fuiſſe familiaris. Quærant alij, an aliud Dei nomen ænigmati huic melius congruat.

lin. 17. Turnebus emendarat in ſuo libro hic & pagina ſequenti ἀπλησόκοροι : non tamen (vt credo) improbato vulgari ἀπισόκοροι. Sunt autem ἀπισόκοροι, vt Auratus explicuit, *corde increduli*, quaſi ab ἄπιςος & κέαρ, vnde Latinorum cor deductum fiet. Ego rectius verti poſſe arbitror *progeniem ſiue germen incredulum*, & in ἄπιςος atque κόρος, quod Galeno, Heſichio, & Suidæ νέον βλάςημα, *nouellum germen* ſignificat reſolui. Atque pro hac interpretatione facit ſimilis dictio vſurpata lib. 8. pag. 376. ἀπισόφυλοι, *gens incredula*, ab ἄπιςος & φῦλον.

20. Auratus probat ἐξαπατᾶσθε.

23. Turnebus γῆν pro γαῖαν: ſed ſolet Sibylla diphthongum ante vocalem etiam in media dictione corripere.

Pag. 172. 2. Auratus ſcribit χρειςὸς, vt locus de Meſſia intelligatur. χρειςὸς enim antiquo more per ει, non per ι, ſcribi ſolitum indicio nobis eſt acroſtichis Sibyllina : verùm etiam χρηςὸν à nonnullis vocitatum fuiſſe docet Lactantius libro 4. cap. 7. *Chriſtus non proprium nomen eſt, ſed nuncupatio poteſtatis & regni : ſic enim Judæi reges ſuos appellabant. Sed exponenda eſt huius nominis ratio propter ignorantium errorem, qui eum immutata litera Chreſtum ſolent dicere*, &c.

3. Auratus legit πολλῶν, & verſu ſequenti ἵλεος vel ἵλαος.

Idem pro ἀνδρῶν vult ἄδρος, vel ἄρδην, *funditus*. At pag. 175. & 195. hoc verſu repetito ἀπειρέσιον ἀνθρώπων.

l. 12. Vetus codex bibliothecæ regiæ κακόντ' ἀθεμίστω-των.

l.13. Quid ſi legeremus ὅσιος βίοτος? nihil tamẽ muto.

16. Pede mutilum ſic curat Turnebus: πάλιν αὖτις ἀνίαχε vel πάλι τοῖσιν ἀνίαχε. Illud confirmatur ex codice regio αὖθις interſerente.

18. Hæc notat Turnebus αἰδῶ νῦν: quanquam bene eſt αἰδοίην.

19. ἁρπαγίμοι τε ſcribit Auratus: ἁρπαλέοι τε Turnebus, infra lib. 8. Vnde hęc fere ad verbum expreſſa ſunt, legitur ἀτασθαλοι τύραννοι pag. 376.

22. Idem Auratus rectius legi arbitratur εὑρεσιλόχοι, inſidiarum repertores. At infra loco iam dicto ψεύδεσι λόγοις δύσφημα χέοντες·

23. Reg. cod. ὀργὴν δέ: quod doctiſſimi viri ſæpe laudati Turnebus & Auratus quoque approbant.

24. Idem cod. expreſſè σαρδόνιον.

Pag. 175. 1. Lacer iſte cento è pluribus aliis locis eſt conſarcinatus. Primus verſus eſt ex initio lib. 7. pag. 348. ſequentes quinque è lib. 3. pagin. 248. ſeptimus è lib. 2. pag. 195. vndecimus cum proximis aliquot iterum è ſeptimi initio. E dictorum locorum collatione diſcrimen ſingulorum lector diſcet, nunc varietatem è Turnebi libro & Aurati lectionibus indicabo verſu 2. καμνίσιν vel καμνίζη. v. 3. ἀέναον, ῥίζης ἴνι, vel ῥίζης τ' ἐν ἀδίψ. v. 4. αὐτό τρέμνοι αἴσοι ἴη δ' ἐν (vel ἴη κἄν) νυκτὶ φλύοισθε, vel φλύησθε. v. 5. αὐ-πάνδρους τε πόλεις.

l. 11. Hic cum ſequentibus aliquot legitur initio lib. 7.

Pag. 176. 1. Regium exemplar, τοῖσι δ' ἐνί.

6. Turnebus ἤσαν θ'. Auratus hoc intacto extremum verſus verbum mutat in βῆσαι.

8. εἰς πλάσιν. vetus reginæ codex, εἰς πλάγος. Auratus priores edit. εἰς πλάγιον. At hic expreſſimus emendationẽ Turnebi.

14. Auratus legit duplici λλ. ἐλλύοντο. malim ego ἐξε-λύοντο. Nox manſ. reg. αἰσιγομένων At Turn. αἰσωγομέναι

ἐκ κατ'.& Auratus ſimiliter in ſequ.verſu,ἔκτε μυχῶν.

18.Reg.codex,δ' αὐτὰρ τ' ἐπινήχεται.

25.Idem βουλὴν ἰδὲ νηρέως ἄδδω.Turnebus, βυλῆσιν ἔδυ δὲ τε νηρέος ἄδδω, vel ἄδης, ἄχνη,οἶδμα, ὕδωρ.Auratus ſic interpretatur, *In animum Noe induxit, vt ſpectaret Deo ſuggerente, ſubſederat autem Nereus,pontus,i.copia aquarum funditus.*

P.179.1.vet. cod τείχυ,forte τείχοις.

4. Auratus legit μορῶν μόρον, *ſortitus mortem.* ſed nihil mutandum erit,ſi μόρεν pro ἔμμορεν accipiatur. Contigit vt Noe vndique mortem præ oculis videret.

7.vet.cod.πότε δ᾽ιελῶν. vnde Turnebus facit,πότε δεί ελον, vel αἰόλον.

10.ſcribe πλίζω. e cod. reg. & verſu ſequente εἴποτε. Auratus,εἰ πόθι γαῖα φαίνετ᾽ ἐπιστερεὴ,id eſt, ἐπιφαίνεται στερεὴ,*ſicubi terra ſolida appareat.* In præcedenti verſu notat Turnebus ὄφρα γνῶ καὶ ἐνὶ.

19. δέ τε deeſt in cod. reg. Auratus pro eo ſubſtituit πότε.

22. Reg. cod. τάχος ὑπεξέπεμψεν. Turnebus, ὡς τάχος ἔξω πέμπεν,ὁ δέ.

P.180.1.ἐπέμεινε. Auratus,*in illa ſubſtitit.*Editiones cæteræ & libri ſcripti ἀπέμεινε,*emanſit.*

Hic verſus compoſitus eſt ad imitationem alterius infra lib.3.ἀρχαίης φρυγίης πολυδακρύτοιο κελαινῆς.

10. Saluat metrum Auratus hac ſcriptura μαρσύο pro μαρσυάο: Turneb. deleto,epitheto μεγάλυ legit μαρσύυ ἐκπεφύασι, vel ἐμπεφύασι. reg.cod.habet πεφύκασι.

14.Auratus ſubſtituit πεφιλημένε.& ſeq.verſu σωῦ τε δαμ. priores edit.τε καὶ. cod. reg.καί τε. Turneb. ἠδέ.

21. Cod. reg. αἷς ἀποθαρσήσας ἀπὸ γῆς. Turnebus & Auratus ἦλθ' ἀποθαρσήσας ἐπὶ γῆς, *exſiliit in terram confidentior factus*: vel ἧς ἀπεθάρσησεν, &c. vel ἀποθαρσήσας ἀπέβη. Ita quidem viri doctiſſimi emendarunt, qui videbant verbum deſiderari : at non vnicum ſolum ver-

bum, ſed integer verſus deerat, qui ex duobus condici-bus ſcriptis reginæ & F. Pithœi in hanc editionem nunc receptus eſt.

Pag.182.2.*Vicenos cum bis & vnum compleſſet ſoles in vndis* In arca fuit per annum Noe, vt tradit Moſes: ſed quadraginta dies compleuit in aquis: Totidem enim dies pluiſſe idem Moſes tradit. Nec refert quod Sibylla addit vnum ad quadraginta. Moſes enim ſecutus eſt numerum quadratum: ſicuti cùm apud eũdem dicit Abrahamus, ante conceptum Iſaacum ſe centenarium eſſe, cùm eſſet vno anno minus, ſed iudicent alij. Hæc annotarat olim Caſtalio.

Pag. 183. 4. Veteres editiones & codices, ἐνθ' ἄκοιτις noſtra emendatio non longé ſecedit. Turnebus probat ἔνθα βροτοῖς, Auratus ἐνθάδε τις.

Cod. reg. μεμεληνμένα. Auratus πεφιλημένη ἦεν.

10. Turnebus annotat hanc lectionem, κλυδωνισθεῖσα πόσει σὺν καὶ δαέρεσσιν.

11. Auratus, ὁμονύμφοις αἰνὰ παθοῦσα, *grauia paſſa.*

12 Manuſcript. reg. ἄρτι δὲ ἐν νήσω πολυπ. Auratus legit. αὖθι δ' ἐπανθῆσαν ἔσαι πολ. ſed rectius fuerit, ἄρτι δὲ αἰνήσω Ιεσσαὶ πολυποίκιλον ἄνθος: *Nunc verò prædicabo admodum variegatum florem Ieſſe.* vt auctor huius libri more ſuo biblicam hiſtoriam exprimens ad Pſalm. xliv. & Eſayæ cap. iv. reſpexerit. Id quod volo explicauit Lactantius lib. 4. cap. 13. his verbis: *E Dauidis domo Chriſtum generatum iri ſecundum carnem, & ipſe Dauid, & aliæ Prophetæ annunciauerunt. Apud Eſayam ita ſcriptum eſt, Et erit in illa die radix Ieſſe, & qui exurget principari in nationes, in eum gentes ſperabunt, & erit requies eius in honore. Et alio loco: Exiet virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, & requieſcet ſuper eum ſpiritus Dei, ſpritus ſapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilij & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis, & requieſcet ſuper eum ſpiritus timoris Dei. Ieſſe autem fuit pater*

Dauid, ex cuius radice aſcenſurum eſſe florem prælocutus eſt, eum ſcilicet, de quo Sibylla dicit:

αἰθήσει δ' ἄνθος καθαρόν.

Legitur autem hic locus in principio libri ſexti, infra.

13. Ita legitur hic verſus in vtroque codice ſcripto, niſi quod χρόνος ſcribitur. Turnebus emendat, ἐν συκῇ σῦκοι δὲ χρόνος βασιλήϊον ἀρχὴν σκηπτροφόρος δ' ἕξει. Auratus, ἐν συκῇ συκῆ. μεσάτῳ δὲ χρόνῳ βασιλείαν σκηπτροφόρον δέχεται. vel μέσατος δὲ χρόνος βασιλῆος σκῆπτρ. Vt prius membrum de vbertate frugum intelligatur, quemadmodum in quodam Ariſtotelis dicto, ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκειν, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ: poſterius de regali imperio Chriſti. Ranconetus, quemadmodum & Caſtalio, duos mutilos verſus in vnum æquè mancum coiuiſſe arbitrantur: quibus vt lubens aſſentior, ita illorum coniecturas non improbo: quanquam leuiori mutatione legi poſſit, μεσάτει δὲ Κρόνος βασιλήϊον ἀρχὴν, σκηπτροφόρον θ' ἕξει; inuſitata quidem Grammaticis verbi conſtructione & ſignificatione: ſed Sibyllino furori condonanda, vt de regni diuiſione inter Saturnum, Titanem & Iapetum facta, atque eorumdem de imperij principatu tandem Saturno communi Deorum ſententia delato contentione verba iſta accipiantur. De illis tribus enim potius locum explicuerim ex hiſtoria infra pag. 224. copioſè deſcripta, quam, vt Turnebus annotat, vel de Ioue, Plutone, & Neptuno: vel de Noë filiis, quorum religio & regnum ad Chriſtum viguit: vel denique de tribus regnis Aſſyriorum, Perſarum, & Macedonum: niſi quis malit de tribus illis interpretati, qui poſt Adrianum Imperatorem ἀργυρόκρανον ſiue πολιόκρανον regnaturi dicuntur pagina 304. & 367.

15. Auratus corrigit μοίρας διαμοιφήσονται, *patientur*. Recepta lectio posset ita explicari, quod ipsas parcas læsuri, sublaturi, siue victuri sint, vt diutius imperio præsint.

19. Idem πολλῇ σὺν pro πολλοῖσι; & versu proximo Turnebus, οἱ δὲ πότ' εὐθαυτῆρες ἀγήεροι, vel τόθ' ἡγητῆρες, &c. Et mox, νόσφιν ἢ νόσων.

22. Auratus θνήξονθ' ὥς ὕπνῳ, quemadmodum Hesiodus θνῆσκονδ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. Et statim ἐς δὴ ἀχερόντα, ex notis Turnebi.

24. Manscr. reg. μακάρων παῖδες ἦσαν.

Pag. 184. 1. Sabaoth nomen Hebræum est, & significat exercitus. Vocatur autem Deus exercituum, quasi tu dicas, armipotens, aut bellipotens: quòd omnibus (quæ vsquam sunt) rebus tanquam militibus vtatur. Hæc Castalio.

6. Turnebus, ὅμοιον δὲ τύποις. ver. seq. cod. reg. φυὴν. Auratus φυῆς.

18. Codex idem, καὶ εἰς ἄλαβεν θεα.

19. Turnebus & Auratus τεαχέσιν ἀτῆς, *portubus asperis littoris*. Sed videtur eadem libertate τεαχέσιν ἀκταῖς dixisse quâ ῥηχίες ὄχθαι lib-3. pag. 279.

21. Cod. reg. δὴ τότε τοῦ μεγάλ.

23. Hoc ænigmate significat nomen Ιησοῦς seruatoris nostri, quod constat ex quatuor vocalibus literis, & duabus consonantibus: quæ literæ in lingua Græca efficiunt 888. nam

ι	valet	10
η		8
σ		200
ο		7
υ		400
ς		200

quorum ratio colligit 888.

Vocat autem ἄφωνα consonantes, literis in φωνήεντα & ἄφωνα diuisis. Quod autem verto, *Non vocales duas*, in

Græco eſt in fine verſus, τὰ δ' ἄφωνα ὂν αὐτῷ. Sed neque verſus ratio conſtat, neque ſententia. Itaque vbi eſt ὂν legendum eſt δύ. in qua ſanè facilis fuit lapſus, quod inferior pars literæ δέλτα, ſuperiore auulſa, figuram habet literæ ο: ſuperior item, aſperi ſpiritus: media pars autem literæ, quia graciliori tractu calami exaratur, facile potuit exoleſcere. Litera autem νῦ, qualis in fine ſcribi ſolet ν, facile ex υ facta eſt, ſubiecta infra partem priorem linea, & deleta apoſtrophe, quæ ſequebatur. Sed quid ſit *binum geniorum*. Neque ſatis intelligo, neque verſus ſatis conſtat, niſi ἀγγέλων dicimus penultima longa, qua licentia vſus eſt Homerus in μέλος & ἐλώεια. Quod ſi eſt, ſignificat Sibylla duos eſſe genios, quorum nomen à litera σῖγμα incipiat, quorum vnum alicubi nominat ipſa Sanielem: alter qui ſit, non video. Sed nihil hic affirmo. Ita Caſtalio. Regij codicis ſcriptura eſt, φέρων τὰ δ' ἄφωνα ὄντα ἐν αὐτῷ δισσόντ' ἀγγέλῳ. Puteani verò, τὰ δὲ ἄφωνα ὂν αὐτῷ δισσῶν ἀγγέλλων ἀριθμὸν, &c. Turnebus ſequitur cuſam lectionem, niſi quod δισσῶν ἀγγελιῶν ſcribit, quod interpretatur *duarum ſyllabarum*, quod ſcilicet vox Ieſus duabus conſtet ſyllabis. Ranconetus verò legit, τὸ δ' ἄφωνον ἐν αὐτῷ δισσόν: ἀπαγγέλλων ἀριθμὸν δ' ὅλον ἐξονομήνω. Eſt enim conſonans vnica in ea dictione, nempe σ. ſed duplex, hoc eſt bis poſita. Quam verò numeri ſummam efficiant illius dictionis literæ, nominatim enunciando deſignat. Aurati lectio quam proxime videtur accedere: τὸ δὲ ἄφονων ἐν αὐτῷ, διπλόντ', ἀγγέλλοι; *Vnica eſt illi muta, ſed bis ſonans*. Quemadmodum autem Chriſti nomen continet, numerum octo millium, octingentorum, octoginta octo, ſic Antichriſti numerus in Apocalypſi Ioannis cap. 13. eſt ſexcentorum ſexaginta ſex.

Pag. 187. Regium exemplar, δεκάδας δ' ἐπὶ ταύταις.

10. Idem ἥξῃ & βοήσῃ, & verſu 13. ὅλως πάρος ἐκδ.

20. In Turnebi notis eſt, ἀταρπιτὸν ὄντ' ἐνὶ φωτὶ, vel ἐν φάει ὄντα. Regius codex καὶ ἀτραπὸν ἐν φάει

κοινῷ.bene, ſi φαὶ ſcribas.

23.Reg.cod. νοσερὸς τε ἰήσεται: & proxime, πίστιν τ' ἐν ποιήσονται. ſed infra pag.220 ſcribitur ἐν ἐποιήσαντο. aliqui legunt ἐνὶ ποιήσαντο.

P. 188.1. Regius codex βλέψουσι δέ γε τυφλοί.

6. Idem, θρέψῃ χιλιάδας πέντε. Sunt autem hæc omnia è libro 8.deſumpta atque pauliſper immutata.

7. Turnebus notat pro εἰς παρθένον ἁγνὴν, legi poſſe δημήτερος ἁγνῆς, vel τῆς παρθένου ἁγνῆς, vel quos virgo fert, vel ferre ſolet, vel de matre Chriſti dicit, ad quam referantur, vel Eccleſiam. Poſt ſeptimum verſum inſeruntur hæc in reg.cod. εἶτα πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἐπάγει ἡ ἐρυθραία τὰ περὶ τῆς ἐκμανοῦς καὶ ἀσυγγνώστου τῶν κυριοκτόνων τόλμης καὶ τῆς διὰ τοῦτο γεγενημένης κινήσεως τοῦδε τοῦ παντὸς, καὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεως λέγουσα τάδε, id eſt: *Dictis ſubiungit Erythræa, deinde de inſana & inexpiabili audacia Iudæorum dominum interficientium, ſecutisque ideo motibus totius mundi. & de mortuorum reſuſcitatione, ita inquiens.*

9. Inſolenter & nouè αὐδήσει pro *audiet*: Auratus ſufficit εἰσαΐει. Turnebus, οὐδὲ μὴ αὖθ' ἀΐσει vel εἰσαΐσει, vel ἐνθήσει.

18. Regius codex τυφλότερ' ἀσφαλάκων: & ſequenti, ἰοβόλων τε βαρεῖ. deinde 21.verſ. οἱ δέ γε πολ.

P.191.4. Regium exemplar τύπον, ſed placet ὕπνον, vt intelligat mortem Chriſti ſolum ſomnum fuiſſe.

6. διάδημα, *regnum*, inquit Turnebus.

8. Mutat caſum Turnebus καθοδηγηθέντων. ſed mutatione non eſt opus, cum ad βλαστὸς collectiuum nomen referri poſſit καθοδηγηθέντες, ſicut infra pagin. 231. ἔθνος θεοῦ καρτερὸν, οἱ πάντεσσι βροτοῖσι βίου καθοδηγοὶ ἔσονται. Innuit autem vtrobique Chriſtianos, quibus hoc nomen Antiochiæ primum, vt eſt in actis Apoſtolorum, inditum eſt.

9. ad Σόλοι notat has diuerſitates Turnebus, ἄλλοις, πόλοι, vel Ξόλοι gentiles, vel σόοι, vel Σόλοις, id eſt

Solymis

Solymis. Regius codex habet σόφοι. Sed placet σόλοι. Ait enim fore, vt Hierosolyma aliquando inter Christianos caput sit & familiam ducat. Sequentia concinnata sunt ex iis quæ leguntur pag.231.pæne similia.

18. Turnebus καβληθεὶς γε πεσεῖται. Pithœi exemplar καππεσεῖται; regium καππεσῆται, item ἐλάσωνται, & mox αἶραν.

IN LIBRVM II.

Pagin. 192. Ranconetus & Castalio hic inchoant librum secundum. Editio quæ anno xlv. prodiit, & duo scripta exemplaria absque libri distinctione sequentia cum præcedentibus continuant argumento solum rei tractatæ proposito: in vet. edit. & Pithœi codice, illo quod hic legitur; in regio vero, isto: ὡσαύτως καὶ τοὺς πολυθεΐαν γονοῦντας (forte γονεύοντας) ἐλέγχει, τοὺς τε ἀδίκους καὶ ἁμαρτωλούς. καὶ συμβασιλεύει (lego συμβουλεύει) ὡς συγγενὰς, τὸν ἕνα καὶ μόνον σέβειν τὸν θεὸν εἶτα παροιμιάζει τὴν ἄθλησιν τῶν ἁγίων· καὶ τελευταῖον περὶ τοῦ φρικτοῦ τοῦ βήματος σωτῆρος ἡμῶν φησὶ λέγουσα τάδε. *Similiter tam eos qui multitudinem deorum producunt, quam iniustos & peccatores reprehendit: & hortatur tanquam cognatos ad vnius & solius Dei cultum: deinde prouerbio de sanctorum certamine loquitur: postremo de horrendo tribunali seruatoris nostri sermonem facit, hæc dicens.* Theophilus huius libri argumentum indicauit lib. 2. πλὴν (inquit) σίβυλλα καὶ οἱ λοιποὶ προφῆται, ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι, καὶ δεδηλώκασιν περὶ δικαιοσύνης, καὶ κρίσεως, καὶ κολάσεως, ἔτι μὴν καὶ περὶ προνοίας.

9. Regium exemplar habet κεύθετο, *occultabat, claudebat*, pro ἔνθετο: & versu seq. πᾶν δὲ δέμας πληχθεῖσα τάδ' ἔσσομαι, *corpore toto stupens atque perculsa hæc eloquor.* Idem probat Turnebus.

12. Claudicat versus iste. Suffulcit eum Turnebus addita voce κεραυνοὶ post ἀστεροπαί τε. Codex reg. præ-

fert ἀστεροπαὶ καὶ γῆς ἐρυσίβη σεισμοί. recte, ſi ita colloces, ἀστεροπαὶ, σεισμοὶ γῆς, καὶ ἐρυσίβη, *fulgura terræ motus, & rubigo*, in roſcido tractu conuallibuſque frequentiſſima, iuxta Plinium.

14. pro ἢ καὶ βοῶν μυκωμένων, reponit Turnebus τῇ βοῶν δέ τε μυκομενάων. Mox eſt in reg. cod. οἰῶν.

Pag. 195. 2. In eodem ſcribitur δαιόμενος, & verſu proximo αἱματόεσσαι ἀπ' οὐρανοῦ. Turnebus corrigit οὐρανοῦ ἔρσαι ἔσονται, *ros è cælo cadet cruentus*: aitque videri vnũ verſum abeſſe. Simile quid legitur apud Heſiodum de cælo caſtrato; ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι.

8. Idem ſignificauit portentum bouis, Iulio Cæſare interfecto, in ſuburbano Romæ ad arantem locuti, fruſtra ſe vrgeri. Non enim frumenta, ſed homines breui defuturos.

9. In eod. cod. ſcribitur καπίδοι: & verſu 19. λαμπρῶς πάμφ.

20. Fortè ſcribendum erit, τὸ ἀργύριον, propter metrum.

21. In regio cod. habetur καὶ πότε γὰρ μέγας αἰὼν εἰσελ. Turnebus ita reſtituit locum, καὶ πότε δὴ μέγας αὖτις ἀγὼν εἰσελαστικός. Quæ autem ſint certamina εἰσελαστικὰ, explicuit idem ille in Aduerſ. lib. 1. cap. xix. Vide quoque Plinij epiſt. 119. lib. 10. vbi meminit agonis iſelaſtici à Traiano facti.

22. Carminis hiatum explet reg. cod. οὐρανιὸν γ.

Pag. 196. 1. Caſtalio deceptus praua lectione εὖ γὰρ ἀναιδῶς, &c. vertit, *Nam ritè licebit cuilibet argenti claram petere inde coronam*. Chriſtiani namque certaminis præmium non eſt corona argentea: ſed hoc ait Sibylla, in iſto certamine non licebit pecunia emere coronam, vel agonothetas muneribus corrumpere, quemadmodum in olympicis, Pythicis, & cæteris eiuſmodi publicis ludis & certaminibus Iſelaſticis factitatum legimus, id quod acutè animaduerſum eſt à Turnebo οὐ in εὖ mutante. Cui plane adſtipulatur regij codicis ſcriptura, vulgari

emendatior, οὐ γὰρ ἀναιδῶς ἀργυρίου τις. *Non enim impudenter aliquis argento*, &c. Atque huc vſque tantùm magnus ille Turnebus Sibyllina emendauit.

5. Inuerſo ordine rectius legetur, ἀθάνατον, καὶ ἀχεῖ.

7. Reg. codex habet δώσει τοῦτ' ἄθλου. & verſu 9. ζώουσι θεὸν δ'.

12. Scribe, vt in prioribus editionibus, θεοῦ χαρίσμα. Similis huic eſt verſus iſte Phocylidis, πνεῦμα γάρ ἐστι θεοῦ, χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών.

13. Omnia exemplaria habent τὴν ἄλγεσι πᾶσι μιαίνειν. pro quo dixit Phocylides μήτ' αἵματι χεῖρα μιαίνειν. Atque hic in regio exemplari interpoſiti erant verſus nonaginta tres, plerique ex Phocylide tranſcripti, vel, vt Suidas vult, è Sibyllinis à Phocylide ſurrepti: quos quia hic ſecundus liber, cùm exemplar illud è regia bibliotheca impetraſſemus, excuſus iam non amplius admitteret, in calcem infra pag. 404. reiecimus.

18. Pro διελεύσονται in reg. cod. eſt εἰσέλθωσι. ſi enim animaduertis, auctor horum verſuum vbique reſpicit ad morem certaminum Iſelaſticorum.

Pa. 199. 2. Regius codex refert, γοητέας, ἐν φάρεσι σάρκας ἐνθέντες θάψουσιν. ſenſu non incommodo: & mox expreſſè, πεφυρμένοι ὦ, &c. κακοεργέες. Puteanum quoque exemplar agnoſcit γοητέας.

6. Prætermiſerat hæc in ſua verſione Caſtalio. Ego vt potui, locum corruptum Latinè expreſſi, antequam exemplar regium ſuppeteret. At in tenebris me micaſſe video, quas feliciter ex illo codice nunc diſcutere licet, ſic præ ſe ferente: οὐδὲ νοοῦντες ὅθ' ἡνίκα φῦλα γυναικῶν. Μὴ τίκτωσιν, ἔφυτ' τὸ θέρος μερόπων ἀνθρώπων. Μηδὲ συναίρεσις ἐγγύς, ὅταν τινες, &c. *Non intelligentes quod quando ſexus mulierum non amplius pariet, tum meßis ſiue interitus hominum adſit, neque vnio & doctrinæ conſenſus prope ſit, quando impoſtores in verorum vatum atque doctorum locum irrepent.* Arbitror enim illud συναίρεσις de animorum idem ſentientium & volentium coalitu atque coniunctione

explicari debere, quemadmodum oppoſitum illi διαίρεσις de animorum diſtractione & ſectarum varietate. θέρος verò in ea ſignificatione qua expoſui, occurrit pag.191. κακὸν θέρος ἀμήσονται. Videtur Sibylla in hoc loco reſpexiſſe ad colloquium Chriſti & Salomes, quod ait Clemens in euangelio Ægyptiorum ſcriptum eſſe. Interroganti Salome, quando venturum eſſet regnum Dei, reſpondet Chriſtus, *cùm ceſſabit opus mulieris.*

10. Cod. reg. βελίαρθ' ἥξει; & verſu proximo, τόδε δὴ ὁσίων ἀκαταστασίη ἀνδρῶν.

15. Ramus iſte Aſſyrius eſt Nabuchodonoſor, qui Iudæos, ſubacta eorum regione, & templo Hieroſolymitano incenſo, in Aſſyriam tranſtulit: atque hæc captiuitas eſt Babylonica, de qua apertius infra 236.

21. Scriptus codex vterque σκεπάσει; ſed probior videtur recepta ſcriptura.

P. 200. 3. In regio ſcribitur ἥξει γὰρ ἡ νοῦς, &c. rectius quàm in Pith. ἠῶνος. Quis non videt hæc è Lucæ cap 12. & Marci 13. quemadmodum & ſequentia ex Matthæi cap. 24. & Lucæ 21. palam deſumpta eſſe?

14. Regium exemp. habet ἀθρήσουσιν, quod Caſtalio expreſſit. ἀθροίσουσιν ſi retineamus, interpretabimur de frugum in agris collectione.

V. 22. infra pag. 391. legitur εἰς ἓν πῦρ ῥήξουσι.

V. 23. Rectè reg. cod. θαλάσσῃ, q. d. in mare incident. infra tamen pag. 391. legitur φωστήρων.

24. Repetitur hic verſus pag. iam dicta, dictionum ordine ſaltem mutato.

P. 203. 2. Vtrumque exemplar ſcripti χηρεύσει στοιχεῖα πρόπαντα τὰ κόσμου. Similia hiſce leges infra pag. 223. & 391.

4. Reg. exempl. δὴ ἠέρος. Sic inf. pag. 391. in hoc eodem verſu repetito ἐπ' ἀέρος. Et placet quod illic legitur εὔπτεροι pro ἄπλετοι. Confert locum hunc cum illo, videbis alterũ ex altero deſumptum.

11. Verſus iſte ita conceptus eſt in regio codice, ἥξουσι

μιχαὴλ τε Γαβριὴλ, Ραφαὴλ τ' Οὐριήλ.

16. Deest hic totus in eodem codice. De resurrectione mortuorum iterum nonnulla sunt infra pag. 299.

18. In regio exemplari inuenio ἐπουράνιος θεὸς, ὀστέα θ' ἁρμ.

19. Pro hoc & sequenti ita scribitur in eodem, ἁρμοῖς παντοίοις, σαρξὶν δέ τε πάσαις σάρκες, νεύρησι νεῦρα τε καί τε φλέβεσιν ἁπάσαις αἷμα δέρμα δέ γ' ἐν χθονὶ αἱ πρὶν αἴθειραι εἰσαῦθις φύσουσιν. Lector videat quid ex his corruptis elicere possit.

22. Pro μίαν ἡμ. ἀνσ. idem habet ἐνὶ ἤματ' ἀναστήσονται, & mox vterque codex ἀχαλκεύτου.

Pagina 204. 3. Pagina 184. epitheton est χαμαιγενέων, quemadmodum etiam apud Hesiodum in Theogonia.

10. Huius periodi apodosis, si regio codici fidimus, est in primo versu pag. 207. Ideo omnia quæ hic sequuntur verba, in subiunctiuo modo exhibentur: vt καθίση, πήξῃ, ἥξῃ, καθίσῃ, ἥξῃ, & iterum ἥξῃ, ὀλέσῃ, πίωσιν ἀπὸ βιότῳ, &c.

11. Pith. exempl. Ἀδωναῖος: regium Σαβαὼθ τε Ἀδωναΐ, forma Hebraica.

12. Reg. exemplar οὐράνιόν γε, & versu 15. μεγάλῳ. vers. 19. Ἰησοῦς.

Pag. 207. 11. πιστολέτας dicit, quos alia Sibylla πιστοπορθεῖς pag. 376. Sunt autem pleraque ista ex libro viij. pag. dicta, & lib. 1. pag. 172. Ex Phocylide item & Hesiodo corrasa. Porro in reg. cod. est τῶν ἁγίων τε φθισήνορες.

13. In eodem legitur διάκονοι, & versu sequenti, αἰδόμενοί γε, κρίσιν τ' ἀδίκως, &c. Præceptum est Phocylidis, ἀδίκως μὴ κρῖνε πρόσωπον.

14. Regius codex aliter quàm vulgò refert, ψευδαπάταις φήμησι πεπεισμένοι, πλαζόμενοί τε. In Puteano cod. deest αὐτὰρ ἐόντες.

19. Scribe χαίρησι ex exemplari reg. Vt autem paulo poſt ἰδίων ἀπὸ μόχθων dicitur, ſic apud Phocylidem μόχθων ὡς ἐξ ἰδίων. Quatuor qui ſequuntur verſus de impietate parentes, congruunt cum hiſce Heſiodi:

> αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
> μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἔπεεσι
> σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες. οὐδέ μὲν οἵγε
> γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν.

Et iterum.

> ὅστε γονῆα γέροντα κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ
> Νεικείῃ, χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἔπεεσι, &c.

Pag. 208. 2. Reg. cod. δεσποτύων. forte ſcriptum erat δεσποτάων. & verſu proximo ἀσελγείαις μιάναντες, ἠδ' ὑπο. Iubet etiam Phocylides παρθενίην τηρεῖν, πίστιν δ' ἐν πᾶσι φυλάσσειν. Vetuit autem partus enecationem, & proiectionem.

> μηδὲ γυνὴ φθείρῃ βρέφος ἔμβρυον ἔνδοθι γαστρὸς,
> μηδὲ τεκοῦσα κυσὶ ῥίψῃ, καὶ γυψὶν ἔλωρα.

Id enim eſt quod Sibylla dicit τοκετοὺς ῥίπτουσιν ἀθέσμως.

7. Ne hoc quidem de veneficiis præteriit Phocylides cùm præciperet, φάρμακα μὴ τεύχειν, μαγικῶν βίβλων ἀπέχεσθαι. Vide iterum pag. 235.

9. De iſta ignis columna lege ſup. pag. 204. & infra 351.

15. Vnica dictione ſcribitur in Puteano cod. ὑποταρταρείοισι.

19. In reg. cod. ſcriptum eſt καθέρξει αὐτοὺς, ὅτ' ἄρα, &c. Muta καθέρξει in καθείρξει, & hæc erit ſententia: Ignea rota impios multis pœnarum generibus excruciatos circumiẽs concluſos tenebit, eo quod multa iniqua perpetrarunt facinora.

22. In eodem cod. ſcribitur νηπιόεντα, pro δακρυόεντα.

Pag. 211. 4. In eodem iterum δαιόμενοι, vt habuerat pag. 195. vbi hoc acroſtichium repetitur.

5. Sequentes ſeptem verſus plane mutuatus eſt auctor è lib. 8. pag.391. niſi quod primum aliquantulum immutauit. Secundum quis non videt conuenire cum illo Apoc. cap. 9. ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύξεται ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. Tertium corrige, & ſcribe, aut vt infra eſt τ' αὐτοὺς, aut τούτους.

17. Iſta quoque concinnata ſunt è lib.8.pag.379.

19. Illic item eſt οὐδὲ μεριζομένη, quo pacto & ſupra fuerat pag.195.

21. In ſcripto reginæ cod.reperies κοινῇ δ' pro κοινῶς.

22. Libenter legerem ἢ αὔελον ἔσαι. Sic enim infra habemus pag.396.ex qua & 223.paginis hi verſus ſunt tranſlati.

Pag.212.2. Mallem nominatiuos pro accuſatiuis, γάμος θάνατος, πράσεις, ἀγορασμοὶ, δύσις, ἀντολίη.

6. Pro καὶ ἀθανάτων habet regius codex μακραιώνων τ', id eſt, *diuturnorum, ſiue aliquot ſæcula durantium.* Et hæc lectio magis congrua eſt propoſito Sibyllæ, quàm vulgata. Vaticinatur enim illa ſiue illius æmulus, fore vt impij gehennæ ſupplicio addicti poſt certi temporis metas & peccatorum per dolores expiationem, ex pœnis liberentur. Quæ ſententia fuit Origenis, ipſum etiam diabolum atque angelos eius ex illis cruciatibus eruendos, atque ſanctis angelis ſociandos credentis. Sed miſericordiam iſtam nonnullorum Eccleſia reprobauit D. Auguſtino teſte lib. 21. de ciuit. Dei cap. 17. Atque huc ſpectant illa quæ in regio codice poſt vltimum huius paginæ verſum ſcripta reperi. Quæ vti erant mutila, huc adſcribenda duxi, vt inde lectores colligant quid de horum oraculorum auctore iudicandum ſit. Ea itaque ſic habent:

Ἀντίρρησις εἰς τὸ τοῖς καὶ ὁ παντοκράτωρ,
ψεύδη περιφανῶς. οὐ γὰρ λήξει ποτὲ
τὸ πῦρ κολάζον τοὺς κατακεκριμένους.
κ' ἀγὼ γὰρ ἂν εὔξαιμι τοῦθ' οὕτως ἔχειν
οὐ λαῖς μεγίσταις σφαλμάτων ἐστιγμένοι

αἱ μείζονος χρήζουσι φιλανθρωπίας.
ἀλλ' αἰσχυνέ θεοφληναφῶν ὡεληγύης
πέρας γίνεσθαι τ κολάσεων λέγων.

13. Hæc clauſula eſt ad imitationem alterius pag. 360. expreſſa.

18. Quod ora habet σὺ δὲ, agnoſcit etiam vetus reginæ codex. Idem refert πρήξασάν τε.

20. Puteanus codex, ἤδεε δ' ἐγὼ. at regius, ἰδὲ ἐγὼ : & ſtatim παῦσαί με ἀοιδῆς.

21. Veteres editiones μανουδόντα. Caſtalio obeliſco notauit, & margini appoſuit αὐτομέδον aut ὑψιμέδον : ſed fruſtra. Puteanum exemplar μανόνδοτα. vnde effeci μαννοδότα, id eſt, *mannæ dator*. Regius codex vnico ν ſcribit μανοδότα, quemadmodum ſimplex pag. 360. μάννην τὴν δροσερὴν; Epitheton eſt Deo conuenientiſſimum : tum quia olim in deſerto cælitus mannam ſiue (vt Pſalmiſta loquitur) panem angelorum præbuit, tum quia hodie etiamnum mannam veram, ipſum corpus (inquam) & ſanguinem Chriſti, nobis communicat in ſacra Euchariſtia ; cuius cibus ille cælitus deſcendens typus erat. Eaque de cauſa appellabatur manna, quod Græcis ſignificat τί τοῦτο (Suida teſte) Latinis *quid hoc*. Rei enim veritas ſub illa figura in veteri teſtamento adumbrata fuit: at in nouo eum vmbra ſit ſublata, & rē ipſam teneamus, non vt Iudæi quærimus *quid hoc*, ſed fidenter aſſeueramus, & interrogantibus reſpondemus : *Hoc eſt corpus meum*.

Pag. 215. 1. Pro hoc lemmate ſcripta erat cenſura, quā modò appoſui, in regio codice : qui hinc tertium librum inchoat, hoc titulo λόγος τρίτος ; quam librorum diſtinctionem etiam Ranconetus ſequutus eſt.

8. In eodem cod. eſt μάστιξι, & verſu ſequen. ἐξαγγέλλειν πᾶσιν ; ἀτάρ.

11. Sequentia ſi non ad imitationem proœmij ex Theophilo ſupra poſiti facta ſunt, ſaltem non multùm diſſident quà res, quà verba.

lin. 18. Placet ſcriptura regij codicis αἰώνιον pro αἰῶνος.

Pag. 216. 2. Rectè regius codex τηθὼ, terram communem omnium matrem, quemadmodum Homerus Iliad. ξ.

ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα τηθύν.

4. Vide ſupra pag. 92. quæ Iuſtinus ex oraculo quodam refert.

6. Hic verſus legitur ſupra pagina ducenteſima, & infra 388.

7. Vterque codex ita efert hunc verſum,

αὐτὸς ὃς ἐςήριξε τύπον μορφὴν μερόπων τε.

Niſi quod recentior tranſpoſitis vocibus habet μορφὴν τύπον. Citatur autem idem cum duobus aliis à Lactantio lib. 2. cap. 12. hoc ordine: *Sibylla hominem opus Dei eſſe teſtatur.*

ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς κτίστης ἀκράτητος ὑπάρχων.
αὐτὸς δ' ἐςήριξε τύπον μορφῆς μερόπων τε,
αὐτὸς ἔμιξε. φύσιν πάντων γενετῆς βιότοιο.

Qui cùm nullibi in his libris reperiantur, hîc inſerendos arbitror. Extant quidem in proœmio pag. 159. ſed id à Lactantij lectore congeſtum eſſe, & à vetuſto codice abeſſe, ſupra ſignificaui.

11. Regius codex λιθίνοις καὶ ἱδρύμασι φωτῶν, & verſu 20. Puteanus, αὐτοῖς ἁρπάζοντες, qui ſupra ἁρπασιαῖοι dicuntur pag. 172. Cui loco hic ſimilis eſt, vt alter ex altero formatus videatur.

Pap. 219. 1. Dele articulum τοῦ ex auctoritate regij codicis.

3. Legendum videtur ex eodem εἰ ἐν ἰθαύσα, quamquam Puteanum exemplar & manuſcriptus Ranconeti quaternio, qui ab hoc verſu incipit, vulgatam lectionem tueantur. Fuit autem Ægyptus in poteſtatem Romanorum redacta, & prouinciæ formam accepit Cæſaris Auguſti imperij anno decimo quarto, victa cum Antonio Cleopatra Ægyptiorum regina.

Festus, Rufus, & Eusebius in chronicis, inter alios.

7. In eodem cod. scribitur χόρος. sed proba videtur vulgata lectio.

8. Idem refert τρὶς pro τρεῖς. Vtrumque tolerari potest, si τρεῖς malis, triumuiratus Antonij, Lepidi, & Augusti intelligendus veniet: sin τρὶς, de Augusti & Antonij dissidio ter renouato accipiendum erit.

13. Tres scripti codices absque interrogatione ἀρ' ἤδη τοι. Notare videtur sequentibus versibus tempora Domitiani, quibus aureæ & argenteæ statuæ Domitiano erigebantur, & ipse vrbem foro transitorio, Isio, Serapio, statio ornauit recenter extructis.

IN LIB. III.

Pag. 220. 1. Secuti sumus Castalionem in librorum distinctione. In reg. cod. sine vllo interstitio vltimus prioris paginæ versus cum primo huius ἐκδὲ σεβ. continuatur. In Ranconeti & Pithœi exemplaribus atque adeo in veteri editione habetur quidem lemma propositum, sed absque noui libri titulo.

6. Reg. cod. Βελίαρ, iterumque paulo post, vbi nunc Βελίηρ.

8. Similis versus in Hesiodi Theogonia, θεία δ' ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπρήν τε σελήνην.

14. Reg. cod. οὔποτ' ὅλως θεοῦ λόγου.

Pag. 221. 6. (*Ex Augustinis*) Augustinos vocat ciuitatē quæ paruit Augustis, quæ in Apocalypsi (vt & à Sibylla pag. 195.) septicollis appellatur. Ex hac venturus est Belial, qui à Sibylla Belias vocatur: sicut à Græcis Annibas dicitur, qui est Annibal: quanquam Belier paulo post appellatur. Sed nihil refert. Is est, qui in sacris literis vocatur Antichristus, & homo perditus. Nam hoc significat Hebraico sermone Belial. Est autem diligenter animaduertendum, quemadmodum Christus, cùm iam adesset, tamen expectabatur: idem etiam in Antichristo ac-

cidere, ne quem forte illud fallat quod dicitur, Antichristus miracula facturus. Non enim vera erunt miracula: quæ res eos fallit, qui tales sunt in Iesum Christum, quales fuêre Iudæi in Iesum hominem. Hæc Castalio. Censet verò vir doctissimus Ioh. Sanctandreanus σεβαστηνῶν potius de Samaritanis accipiendum: quod Herodes Samariam olim solo æquatam à fundamentis suscitans, in honorem Augusti, Sebasten, hoc est Augustam, appellauerit, interprete D. Hieronymo in Eusebij Chronico: & Stephanus de vrbibus gentile σεβαστηνὸς ἀπὸ τῆς σεβαστῆς τῆς σαμαρείας πόλεως deriuauerit. Antichristum autem è Samaria verisimile est proditurum, cùm olim ex illa impietas & idololatria in populum Israeliticum disseminata fuerit. Vnde Deus per Prophetam ait: Propter impietatem Iacob omnia hæc, & propter peccatum domus Israel. Quæ impietas Iacob? nonne Samaria? Videtur tamen Castalionis interpretatio non malè quadrare, cùm σεβαστὸς secundum Pausaniam κατὰ τῶν ῥωμαίων γλῶτταν αὔγουστος dicatur: sed nollem σεβαστηνῶν ad certam vrbem restrinxisset, cùm generaliter omnibus locis Augustorum siue Cæsarum imperio, tam in oriente, quàm in occidente subiectis id interpretari liceat: quanquam Irenæus è Latina Ecclesia Antichristum oriundum arbitretur, quod literæ dictionis λατεῖνος bestiæ numerum in Apocalypsi reuelatum conficiant. Post ista literis mandata monuit me vir opt. P. Pithoeus ἐκ σεβαστηνῶν simpliciter ex Augustis vertendum, & per Belial Neronem Augustum intelligendum esse, qui vltimus Cæsarum fuit, & Antichristus futurus putabatur, non modò à Sibyllinorum carminum auctore, sed etiam ab aliis, vt infra ex Augustino notaui ad pag. 368.

Pag. 223. 3. Reg. cod. κόσμου, vt pag. 203. & 391. legitur.

5. Reginæ & Ranconeti exemplar πιστεῖται, Pithoei πιστεῖται. mox vnum, ὅλως.

14. Hunc versum cum sequentibus coniungit regius

codex absque vlla defectus nota: at reliqui duo disiungunt non sine hac & vacui spatij interstitio. Ranconetus vir exquisitæ doctrinæ & iudicij hîc tertium librum claudit, & quartum inchoat, eumque Sibyllæ Erythrææ adscribit, cum è pagina 283. tum ex multis Lactantij testimoniis. Principium autem libri quod deest, facit proæmiũ supra primo libro è Theophilo præmissum, quod ex illo à Lactantio aliquot versus sub nomine Erythrææ Sibyllæ referatur.

18. Regius codex, *ἀνιόντος*. Alij duo stant à vulgata lectione. Ranconeti liber etiam monstrat explicationem vel potius constructionem, *τῷ ἀνιόντι πάλιν εἰς τὸν κόσμον*, *Venienti* (inquit) *in mundum hunc* siue Adamo, siue (quod potius duco) Christo omnia subiicientur. Quæ sententia è sacris literis petita est.

20. Citat hos versus integriores & vno auctiores. Theophilus lib. II. ad Autolycum sic scribens, *σίβυλλα μὲν οὕτω πεφήμαγκε καταγγέλλουσα ὀργὴν τῷ κόσμῳ μέλλειν ἔρχεσθαι ἔφη δὲ οὕτως.* Restituitur autem mancus ille versus hoc modo, *Αὐτίκα δ' ἀθάνατος μεγάλην ἐπέθηκεν ἀνάγκην.* Quem sic vertit Castalio perficiens vltimum latinæ paginæ, *Magna vi flatus Deus* immortalis in illam Impulit: at venti, &c.

Pag. 224. 3. Hic deest apud Theophilum, sed post sequentem *αὐτὰρ*, inseritur alter talis, *εἰς πολλὰς θνητῶν ἐμερίσθησαν διαλέκτους*, id est, interprete Castalione, *Mutatæ, & vario discrimine dissonuerunt.* Repetitur autem hic versus cum proximo infra lib. 8. pag. 363. Atque horum versuum sensum de turri Babylonica legimus apud Iosephum Antiquit. lib. I. cap. 6. & Eusebium lib. 9. de præparat. Euangel. cap. 4. his verbis: *περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου, καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων μέμνηται καὶ Σίβυλλα, λέγουσα οὕτως: πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων πύργον ᾠκοδόμη-*

σαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν, καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν. hoc est: *De turri autem & confusione linguarum etiam Sibylla meminit, dicens: Cum omnes vno vterentur sermone, turrim ædificare constituerunt, qua in cælum ascenderent. Eam Dij ventis diruerunt. Et lingua hominum mirabili varietate confussa effecit, vt Babylon ea ciuitas vocaretur.* Qui locus postea à quodam Sibyllarum auctore lectus ansam dedit vt iste insereretur, quem apud Theophil. deesse diximus.

7. Athenagoras in Apologia pro Christianis sex deinceps sequentes versus paulo aliter legit & distinguit, scilicet, Δὴ τότε τῇ δεκάτῃ γενεῇ, &c. ἐξ οὗ δὴ, &c. ἄνδρας καὶ, &c. Et mox. γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν οὔνομα θέντες οὕνεκα οἱ πρόπτοι.

16. Regius codex ἡνίκα, & versu 19. βασιλήϊδα, vt pag. 379. Simile est telestichium apud Hesiodum in Theogonia, ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχῃ βασιληΐδα τιμήν.

Pag. 227. 5. Ranconeti & Pithœi codex πέπληται.

14. In Phrygiam nutricationis causa missum esse Iouem, vix apud quemquam alium legeris. In Lyctum ablegatum esse scribit Hesiodus. Insolens quoque videtur nominis Διὸς deriuatio ἀπὸ τοῦ διαπέμπειν. Somnium potius anile, quàm furorem diuinum resipit. Diuinius multò Lactantius libro primo Institutionum capite vndecimo scripsit: *Iupiter furto seruatus, furtimque nutritus,* Ζεὺς, *siue* Ζὴν *appellatus est, non, vt isti putant, à feruore cælesti ignis, vel quod vitæ sit dator, & animantibus inspiret animas, quæ virtus solius Dei est (quam enim possit inspirare animam, qui ipse accipit aliunde?) sed quod primus ex liberis Saturni maribus vixerit.* Porro scribe ἐπωνόμασαν δ', ita ferentibus duobus codicibus.

21.Lactant.lib.1. cap. 14. *Deinde Titan, postquam rescivit Saturno filios procreatos atque educatos esse clam, seducit secum filios suos, qui Titani vocantur, fratremque suum Saturnum atque Opem comprehendit, eosque muro circumegit & custodiam his apponit. Hæc historia quàm vera sit, docet Sibylla Erythræa, eadem fere dicens, nisi quod in paucis quæ ad rem non attinent, discrepat.*

Pag. 228. 10. Operarum incuria irrepsit αἰγύπτων pro αἰθιόπων, quod publica & priuata exemplaria agnoscunt, Iterum habebis hanc monarchiarum enumerationem iisdem pæne verbis pag.363.

12.Quatuor hi versus repetuntur infra pag.240.vbi in secundo ἵσατο legitur. Tertius qui incipit γαῖαν, non est in superioribus editionibus, approbatur tamen à tribus manuscriptis & Sibyllæ ipsius iam citato loco. In quarto placet, vt infra habetur, νόῳ pro μόνος, quod in reg. cod. prorsus deficit.

17. Videtur εἴρξει legendum propter accusatiuos sequentes, Ranconeti exemplar habet ἥξουσι, quod idem sit cum ἄξουσι.

Pag. 231. 1. Puto probum epitheton λευκὴ, siquidem de Romano imperio loquitur: propter candidatos munera publica ambientes. Vtuntur eo Latini quoque. Calpurnius Eclog.7. *niuei loca densauere Tribuni.* Vti etiam mox forsitan πολιόκρανος. mox præfert regius codex ἐφ' ἑαυτείου.

5.Hic versus, tertius item & quartus ab hoc, leguntur pag.191.vbi μέγα habes pro μετὰ & πλομ', ὅταν ἄρξονται.

12. τέγεσι reg.codex. At reliqui τεγέεσι.

14.Idem versus repetitur pag.267.

17. Regius codex αὐτῆς pro αὐτοῖς. forte scribendum αὖθις.

18.De Ægyptiorum rege genere Græco vide pag.264. & septima regum stirpe pag.240.

24. Hic versus agnoscitur à tribus manuscriptis: in omnibus tamen mancus. in regio est, τίς δ' ἀρχή. in aliis

duobus, πῶς δ' ἀρχὴ τούτων ἔσαι. forte, πῶς δ'. ἀρχὴ ἔσσεται αὐτῶν.

Pap. 232.8.In regio codice desideratur iste versus.

19.Hæc prorsus sunt mutila. In superioribus editionibus iteratur versus asterisco notatus: in duobus scriptis codicib. tantùm semel ponitur. at in regio prorsus dissimilis ita habet, ἔσι πόλις τη κατ' χθονὸς εὐρυάγυια, Ἐξ ἧς μοι γένος, &c.

22. Similis fuit doctrina Chaldaicorum oraculorum siue Magicorum pag.61.& 62.nostræ editionis.

25.Codex reg. παλμῶν pro φαρμῶν. Vtraque lectio fieri potest. E sternutamentis enim iuxta & palpitationibus omina & auguria captabantur. Scripsit Posidonius quidam librũ,teste Suida, cui titulum fecit παλμικὸν οἰώνισμα, veluti si dexter oculus palpitarit,hoc significat.

Pag.235.1.producit mediam in φαρμακοὺς,contra vsum. Vide pag.208.

4.Lactant.lib.2.cap.17. *Dæmonum inuenta sunt astrologia, & aruspicina, & auguratio, & ipsa quæ dicuntur oracula, & necromantia, & ars magica, & quicquid præter ea malorum exercent homines vel palam,vel occultè: quæ omnia per se falsa sunt, vt Sibylla Erythræa testatur.*

ἐπεὶ πλάνα πάντα τάδ' ἐστὶν
Ὥσπερ ἄφρονες, &c.

7. Ranconeti quaternio manuscriptus πλάνης. regius codex πλάνην. bene.

11. Hic cum sequenti non reperitur in vet. cod. regiæ biblioth.& suspicio est ex aliquo gnomico scriptore huc translatos esse. Theognis similiter fere de paupertate:

χρημοσύνῃ εἴκων, ἣ δὴ κακὰ πολλὰ διδάσκει,
ψεύδεά τ', ἐξαπάτας τ' οὐλομένας τ' ἔριδας.

21.Scribendum est θῆρας ἄπο, è Ranconeti fragmento.

Pag.236.2.In duobus codd. scribitur ἠῶς, & in altero notatur id idem valere atque τῆς ἠοῦς.

Reg. cod. θεῷ pro θεοῖς, vt infra οὐρανόθι θεῷ, pag.328.

13. καὶ πᾶσιν habent exemplaria omnia, nihilominus tamen correxi καὶ πίστιν, quod ſic infra pag.263.in hoc ipſo verſu legi viderem.

Pag.236.5. Similes ſunt duo verſus pag. 264. corrige autem hic τιμᾶν, vt illic.

7. De ſeptuaginta annorum captiuitate Babylonica paſſim Prophetæ.

21. Regius codex ἰῶ pro ἰῶ πρ. forte ſcriptum erat ἦεν.

P.240.1.Quatuor iſti verſus habentur ſupra pag.228.

6.Ita correxi è regio cod.nam malè procedebat priorum editionum lectio, ἀθάνατος, ὅτι θεοῦ, &c. Atque hic deſinit manuſcriptus quaternio Ranconeti.

23. Suidas Magog interpretatur Perſam. Vide Auguſt. de ciuitate Dei, vbi de Gog & Magog. Pro μέζον οὖσα habet reg. cod. ἡ οὖσα ἀνὰ μέζων. forte legendum ἀνὰ μέσσον.

Pag.243.2. Priores editiones αἱ αἱ δὲ θάλ.

21. Reg.cod. ἡ ἀζοῖς pro Ἰαζοῖς μεροσύνη pro μᾶρος, σκυάγχα pro κυάγχα: & pag.ſequ. ἱερὰ πόλις ἀστυπαλεοῖο.

Pag. 244. 10. Expreſſi hunc verſum vt erat in regio codice. In vulgatis editionibus ſic legitur, Ἰταλοὶ ἐν πενίῃ, ἀνὰ μυελὰ δ' ὀφλήζουσιν.

17. Defectũ nota arguit, cuius vicem ſupplebunt forte Lactantiana iſta è cap.15.lib. 7. *Sibyllæ aperte interituram eſſe Romam loquuntur, & quidem iudicio Dei, quod nomen eius habuerit inuiſum, & inimica iuſtitiæ, alumnum veritatis populum trucidarit.*

18. Eadem paronomaſia eſt infra lib. 8. pag. 375. Lactantius etiam huius meminit libr.7.cap. 25. *Cùm caput illud orbis occidet, & ῥύμη eſſe cœperit, quod Sibyllæ fore aiunt, quis dubitet veniſſe iam finem rebus humanis orbique terrarum.* Dele particulam δὲ in hoc verſu metro obſtantem.

Pag. 247. 2. Scribe μακαριστός. repetitur hic verſus pag. 299.

Pag.

Pag. 248. Vix concipias mentem verſuum huius paginæ. Quæ in regio codice diuerſa reperi, oræ appoſui, vt promptius in conſpectu eſſent. Habuimus autem ex illis aliquot ſupra lib. 1. pag. 168. & 175. Atque in primo puto rectè ſcribi è vet. cod. ἅπαν τ' ἀίδης θεραπεύσῃ, *cum Pluto omne curauerit ſeu ſibi cõciliauerit:* hoc eſt, omnes funditus abſumptos ad ſe receperit, quemadmodum poſtea, ὁπόσας νυμφεύσετ' ἀίδης. & pag. 252. 21.

14. Veteres editiones φημήξουσιν, mox rectè reg. cod. δορύλαιον. Eſt enim oppidum Phrygiæ nomine Dorylæum teſte Plinio & Euſtathio in comm. ad Dionyſij periegeſin, quod etiam δορυλάϊον vel δορύλλειον dicitur.

20. In reg. cod. ſcribitur Αἰνεάδος διδοῦς. Sequens verſus integrior eſt infra pag. 252.

22. Opinatur Betuleius Lactantium lib. 1. cap. 6. vbi de Sibylla Erythræa ſcribit alludere ad hunc locum. verba ſunt: *Quintam Erythræam, quam Apollodorus Erythræus affirmat ſuam fuiſſe ciuem, eamque Grais Ilium petentibus vaticinatam & perituram eſſe Troiam, & Homerum mendacia ſcripturum.* Sed & ante Lactantium Pauſanias hos verſus vidit, eoſque Herophile adſcripſit. Verba Pauſaniæ habes ſupra pag. 72. Solinus quoque ſcribit ex Bocchi iudicio, Delphicam Sibyllam ante Troiana bella vaticinatam, eiuſque verſus plurimos operi ſuo Homerum inſeruiſſe.

Pag. 251. 4. Daphidas quoque Grammaticus Homer. poeſin mendacij arguit, Suida teſte. Theophilus orat. 3. *Quid Homero profuit Iliaci belli conſcriptio & multorum deceptio?*

Reg. cod. habet ἐνοπῇσιν ἀνήρει.

Pag. 252. 8. Rhodus Solis filia dicitur, propter ſolis coloſſum inter ſeptem mundi miracula relatum, qui poſtea terræmotu corruit. Aliud Sibyllæ vaticinium de Rhodo videtur innuere Pauſanias, quod in his libris non extat. *Rhodus* (inquit) *inſulatam vehementer concuſſa eſt, vt Sibyllæ vaticinatio Rhodi ſit exitio comprobata.*

19. Puto ſcribendum, τοὶ μὲν, τοὶ δὲ, vel αἱ μὲν, αἱ δέ.

22. Trallis terrę conſederunt ſub imperio Auguſti, teſte Euſebio in Chronicis.

Pag. 255. 5. Ita concipitur hic verſus in reg. cod. καὶ δ᾽ αὐτῇ θερμῆσι παρὰ σπιδῆσι ταθεῖσα, æque mendoſus atque excuſus. Sequentem ſuppleui ex cod. reg.

8. In eodem ſcribitur λιμέτης. Redundat autem vox πάλιν.

12. Mallem ἀήτων pro ἀνέμων. quanquam ne ſic quidem vel verſus vel ſyntaxis conſtet. Senſus tamen patet: fore vt Throces Byziam arcem vel Byzantium incolentes) id enim puto denotare epitheton ἀκρόβυζοι) ſolum vertant, & alio tranſlati aliis ventis afflentur.

14. Reg. cod. πουλυετῆ δὲ χρόνον ἀπ. ſequentes verſus ex eodem emendauimus,

24. Simile vaticinium accommodatur Rhodiis lib. 4. pag. 292.

Pag. 256. 1. Aliæ editiones χαλχείοις. In ſequenti verſu forſan αὐλῆσι, vt eſt in oraculo Phaennidis. Prædicit enim Sibylla Sicyoni & Corintho bellum per tubarum clangorem, & tibiarum cantum. De tubis & fiſtulis belli nuntiis vide 320. 356.

3. Similes verſus fuerunt ſupra pag. 239. & 240.

7. Hic verſus ſuo loco non eſt poſitus, vt & plurimi alij.

23. Reg. cod. γαλάταις καὶ δαρδανίδαισιν ἄλαδ᾽ ἔπος.

24. Vterque codex, γαίῃ δ᾽ ἐν ἀλλοτρίῃ. abundat vel δὲ, vel ἐν. infra pagin. 268. 9. χώρῃ ἐν ἀλλοτρίῃ. mox reg. cod. ἠδ᾽ ἔπι.

Pag. 259. 2. Idem codex μὲν ῥοπῶν ἠδ᾽ ἀγῶν. Dagon idolum erat Ethnicorum: & verſu 4. παμφύλων, quemadmodum ſupra pag. 228.

5. Forte κάρων pro μαύρων legendum. Lydij cum Caribus coniunguntur pag. 228. & 234. Cares cum Æthiopibus pag. 232.

22. Deuteronomij cap. 32. *Persequetur vnus mille, & duo iuuenculi fugabunt decem millia.*

P. 260. 7. Ambo scripti codices & vetus editio referunt καὶ θήσει πόλιν ἰσόν. non malé, vt arbitror: videtur enim Sibylla significare, in ea Græciæ calamitate loca vbi prius vrbes steterant, aquis inundata nauibus iter datura, vel vrbibus excisis syluas orituras, vnde materia nauium malis apta excindatur.

9. Lactantius lib. 1. cap. 15. vbi aduersus Græcorum vanitatem, qua homines pro diis colebant, differit, hanc Sibyllæ aduersus eos increpationem citat, sed secundo versu mancam, cæteris variantem. Nam vbi in tertio est πορίζεις, Lactantij vulgati codices habent ἀνατίθης. verùm scriptus codex opt. notæ, qui est in bibliotheca integerrimi Senatoris cl. Puteani, plane cum Sibyllinis libris consentit, quemadmodum etiam in reliquis, vbi publicati fuerunt, τίς τοι πλάνην βάλεν ἐν νῷ, ὥς τέ σε τάδε ποιεῖν μεγάλοιο θεοῖο προσώπου, in Puteani membrana scribitur, τίς σοὶ πλάνον ἐν φρεσὶ θῆκε ταῦτα τελεῖν προλιπόντα θεοῦ μεγάλοιο πρόσωπον, cum hac interpretatione, *Quis tibi errorem in mente posuit, vt hæc facias derelicta Dei magni facie?*

18. Videtur legendum καταφθιμένοισι τιθέντες, *mortuis ponentes* statuas scilicet. Vide Lactantium lib. 1. cap. 15. vbi docet quomodo homines pro diis cœperint coli.

Pag. 263. 3. Reg. cod. τοὺς ἐμάς τ' ἔρρεξε, abiecto καί. Octauus versus repetitur pag. 276.

13. Vera est coniectura oræ apposita, νόμῳ. Sic suprá cum de nouo hoc hominum genere, hoc est de Christianis, loqueretur, addit eos magni regis lege regendos pag. 191.

15. Simile hemistichium est apud Homerum Iliad. vlt. λοιβῆς τε κνίσσης τε. τὸ γὰρ λάχομεν γέρας ἡμεῖς. quod exagitat Clém. Alexand. pag. 17. Græcæ edit.

24 Hic versus legitur etiam pag. 236.

25. Clemens Alexandrinus in protreptico pag. 27. efert ſequentes octo verſus de Hebræis, ſed abſque auctoris nomine. In hoc ſcribe ἀπάτη... in ſecundo legit καὶ ἀργύρου, ἠδ' ἐλέφαντος, in tertio τε βροτῶν εἴδωλα θανόντων. Quartū præteriit Clemens: vt interpolatus videri poſſit. In quinto ſcribit τιμῶσιν, ὅσαπέρ τε. In ſexto ἀλλὰ γὰρ. In ſeptimo & octauo χρόα ἁγνίζοντες ὕδασι, καὶ τιμῶσι μόνον τὸν ἀεὶ μεδέοντα, *Corpus aquis luſtrantes, & venerantur ſolum regem æternum.* Hiſce non abſimilis eſt locus Sophoclis ita ſcribentis: θνητοὶ πολυκερδείᾳ πλανώμενοι, ἱδρυσάμεθα, πημάτων παραψυχὴν, θεῶν ἀγάλματ' ἐκ λιθίνων, ἢ ξύλων, ἢ χαλκέων, ἢ χρυσοτεύκτων, ἢ ἐλεφαντίνων τύπους, θυσίας τε τούτοις καὶ κενὰς πανηγύρεις νέμοντες, οὕτως εὐσεβεῖν νομίζομεν.

P. 264. 8. Sibylla vel Phocylidis carminum initium imitata eſt, vel Sibyllam Phocylides.

12. Ita reg. cod. at priores edit. εὔχωοος.

17. Hunc verſum iam habuimus ſupra pag. 155. & ſequentes pag. 239. vide item acroſtichida.

22. De Ægyptiorum rege ſeptimo & regni deſtructione ſunt & alia Sibyllæ vaticinia pag. 231. & 240.

P. 267. 8. Citatur à Lactantio libro 7. cap. 19. in fine, nuncupatim ex Erythræa: ſed alia carminis clauſula, ἔργα δὲ χειροποίητα θεῶν συνεκκαύσονται. vbi rectior ſcriptura Lactantij qui eſt in membrana, κατακαυθήσονται.

9. Idem allegat ſequentes quinque libro eodem cap. 24. in quorum primo vulgo χαρὰν ſcribitur. ſed contra vetus Lactantij exemplar. in altero καὶ ἄσπετα θρέμματα γαίης; in quarto γλυκέος. at m. ſc. γλυκεροῦ. cum libris Sibyllinis.

14. Mendoſum eſt πολλὴν, quod loco verbi alicuius irrepſit. prope accedit μέλλων. cui fidem facit carmen Orphei plane ſimile, ſi non alterum ex altero expreſſum eſt.

ἀλλὰ σὺ μὴ μέλλων βροτὲ ποικιλόμητι βραδύνε,

ἀλλὰ παλίμπλαγκτος σχέψας θεὸν ἱλάσκοιο.

19. Reperitur infra pag. 279. Ranconetus paululum immutat, ſic ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς καὶ οὐκ ἔστι θεὸς ἄλλος.

P.268.1. Diceres Sibyllam Matthæi 24. vel Lucæ 21. caput legiſſe.

9. Punctum obſtat ſenſui, quem ſequutus eſt Caſtalio.

15. Tres iſti verſus mox leguntur in hoc eodem libro pag. 275. vt in alterutro loco redundare videantur.

18. Refert Lactantius libro 7. cap. 18. alterius ab Erythræa Sibyllæ nomine. Habent autem illi vulgati libri ἠελίου πέμψει θεὸς; veſtigia tamen membranæ vet. ſtant à Sibyllina lectione, quemadmodum & interpretatio ſingulis verbis Græcis ſuperſcripta, *& tunc à ſolis ortu Deus mittet regem.*

P.271.7. Reſtitue à typographo prætermiſſam coniunctionem καὶ poſt θεοῦ.

22. Fuſius deſcribuntur, quæ breuius in acroſtichide.

P.272.10. Ita correxi contra libros, quorum alius κελεύει alius κρινεῖ, alij κραίνει præferunt.

19. Guliel. Canterus Nouar. lection. lib. 5. cap. 17. hoc in verſu (ſcribit) quanquam nihil prima fronte videtur etiam delicatis auribus reſponſare, τὸ μόνος tamen mihi quidem non placet admodum, atque pro hoc malim μέγας ſubſtitui. Cùm enim Homerus multis in locis, vt apertè conſtat, Sibyllam ſit imitatus, eiuſque hemiſtichia multa ſuæ poeſi inſeruerit, nec ignoret quiſquam, μέγας & μεγάλως ab eo ſæpe coniungi: dubium nemini videri debet, quin ex eo Sibyllæ carmen hoc, vt & alia multa, ex aliis tamen Homeri locis, confidenter poſſit reſtitui.

P. 275. 7. Intruſus iſte verſus vim facit ſententiæ. Et omnino hinc eiiciendus videtur: ſiquidem natiuum locum occupat pag. 271.

10. Ita cadit verſus iſte in reg. cod. μέγαν ὕψιστόν τε.

14. Iuſtin. Martyr in orat. ad Gentiles, inter cæteros Sibyllæ verſus & hos refert: quos eius interpres ita vertit:

Numinis excedimus palantes tramite recto,
Signaque facta manu cultu veneramur inani,
Fluxorum ſtatuas hominum, & ſimulacra deorum.

Legit autem τρίβους Iuſtinus, vbi Sibyllæ editiones θεοῦ.

17. Deeſt in priorib. edit. ſed agnoſcitur ab vtroque codice ſcripto.

20. Hiat oratio, nec ſuo loco videntur verſus iſti collocati, vti neque ſupra pag. 268.

25. Vitioſè in priorib. edit. ἀλλὰ ἀλὲν vel ἄλις, quæ cauſa fuit, vt Caſtalio verterit, *Sed ſatis eſt tandem; iam deſine*, &c. Nunc integer eſt locus beneficio regij codicis.

P. 276. 4. Stephanus de vrbibus citat hunc verſum, vt vulgò iactatum. Suidas Camarinæis ab Apolline reſponſum fuiſſe ſcribit in μὴ κίνει, & poſt modum in prouerbium abiiſſe. Cum enim Camarinæi Camarinam vrbi vicinam aliò deriuaturi eſſent, oraculo moniti ſunt ne id facerent, ſed cùm Deo non obtemperaſſent, damnum fecerunt. Vide Eraſmum in Adagiis.

9. Lactantius lib. 7. cap. 20. *Poſt hæc aperientur inferi, & reſurgent mortui, de quibus iudicium magnum idem ipſe rex ac Deus faciet, cui ſummus pater iudicandi & regnandi dabit maximam poteſtatem. De quo iudicio & regno apud Erythræam Sibyllam ſic inuenitur.*

ὁππότε καὶ τὸ λάβῃ τέλος αἴσιμον, ἠδὲ βροτεῖσι
ἤδη ἀφίξηται κρίσις ἀθανάτοιο θεοῖο,
ἥξει ἐπ' ἀνθρώπους μεγάλη κρίσις ἠδὲ καὶ ἀρχή.

Euariant ſanè ab his noſtris: vt dubitem an Erythrææ carmina qualia Lactantius vidit, integra ad nos peruenerint. Sed & Puteani membrana diuerſa eſt à publicatis editionibus. Sic enim refert priores duos verſus, quantum ex literarum veſtigiis & interpretatione colligere licet.

ὁππότε δὴ καὶ τοῦτο λάβῃ τέλος αἴσιμον ἦμαρ,
εἰς δὲ βροτοὺς ἥξει κρίσις. *Cùm vero & hic dies acceperit.*

fatalem finem: in homines autem veniet iudicium, &c.

21. Regius codex οὐ λοιμὸς, *non pestis*: sed perinde est. Sūt enim indiuiduæ comites pestis & fames.

P. 279. 3. Idem versus est supra pag. 267.

6. Lactantius lib. de ira, cap. 22. quatuor sequentes adducit aliquantum dissidentes:

φεῦγε δὲ λατρείας ἀνόμους θεῷ ζῶντι λάτρευε,
μοιχείας τε φύλαξαι, καὶ ἄρσενος ἄκριτον εὐνήν.
Ἰδίαν γενεὰν παίδων τρέφε, μηδὲ φονεύε.

καὶ γὰρ ὁ ἀθ', &c. Scripta Lactantij membrana tertij initium his maiusculis, vt in omnibus solet, exprimit, ΘΗΝΔΙΔΙΑΝ ΘΗΝΝΔΗ. è quibus facilè efficitur τὴν δ' ἰδίαν γονὰν, &c.

18. Mutilus est, sed qui è Lactantij lib. 4. cap. 6. restitui possit: Ἀλλ' ὃν ἔδωκε θεὸς πιστοῖς ἀνδράσι γεραίρειν. Sic enim & apud Lactantium pro αὐτὸν legendum esse docet scriptura & interpretatio vet. membranæ Α Μ Ο-ΝΕΔωΚΕ, *sed quem dedit.* Augustinus in oratione contra quinque hæreses: *Audiamus quid Sybilla dicat, Alium, inquit, dedit Deus filiis hominum colendum, &c.*

20. Regius cod. habet τρηχέως. sequens carmen eodem modo legitur pag. 155.

P. 280. 2. vbi vulgò κρίσις, in reg. cod. est κρίσεως, hoc sensus quidem postulat, sed metrum recusat.

9. In prioribus editio. hic pede vno superabat, sequens deficiebat: nunc vterque bene habet è reg. cod. Hom. Odyss. λ. κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ. Lactantius lib. 7. cap. 24. refert eosdem versus à nostris parum discrepantes.

οἱ δὲ λύκοι σὺν ἄρνεσ' ἐν οὔρεσιν ἀμμιγοῦνται.
χόρτον γὰρ λύγκες τ' ἐρίφοισιν ἅμα βόσκονται,
Ἄρκτοι σὺν μόσχοισιν ὁμοῦ καὶ πᾶσι βροτοῖσι.
Σαρκοβόρος τε λέων φάγεται ἄχυρον παρὰ φάτναις.
σὺν βρέφεσίν τε δράκοντες ἁμάτορσι κοιμήσονται.

Sed primus & secundus in manuscr. cod. Lactantij iti-

dem vt apud Sibyllam leguntur, nisi quod ille correctius ἄμμιγ' pro ἄμμις scriptum habet: & in tertio πᾶσι βοτοῖσι, *omnibus pecudibus*.

P.283.2. Mallem Βαβυλῶνος, vt supra dixerat eadem Sibylla pag.228, Ἀσσυρίης Βαβυλῶνος.

4. Notatur in impressis codicibus & scripto Pithoei, duos post hunc versus deesse, id quod satis manifestum est. Vide initium lib. octaui.

8. Lactantius libro quarto capite decimo quinto, *Erythræa fore ait, vt diceretur insana & mendax.* Lactantij codices habent φήσει με θεοῦ. Sed tum prius μ' in δ' mutandum erit, vt monstrat reg. cod.

12. Vterque codex refert, οὐ γὰρ ἡμοὶ δηλώσῃ, ἅ.

IN LIBRVM IIII.

Quartus numero liber est in publicatis & priuatis libris. Ranconetus tamen quintum facit, hoc titulo proposito: ἑτέρας. λόγος ε.

9. Scribe ψευδοῦ. Regius codex habet ψευδῆ. Clemens Alexandrinus in exhortatione ad Græcos pagina vigesima, allegat quatuor versus sequentes: sed mendosè apud eum legi videtur, ψεῦδος φοίβου χρησμηγόρου. Itaque malim cum Sibylla scribere: διδάσκαλον ὑμῖν παραθήσομαι τὴν θεοφῆπιν σίβυλλαν, οὐ ψευδοῦς φοίβου χρησμηγόρου, ὄντε, &c. ἀλλὰ θεοῦ, &c. *Doctorem vobis adducam vatem Sibyllam, non mendacis Apollinis fatidici, sed Dei*, &c.

21. Hunc versum inseruimus è cod. reg.

Pagina 287. 7. Septem versus sequentes Sibyllæ vindicauit iam olim Iustinus in oratione ad Gentiles.

10. Clemens Alexandrinus in protreptico refert eosdem, vno tamen auctos, & aliquantum diuersos: ὄλβιοι μόνοι τοινυν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐκεῖνοι πάντες κατὰ τὴν σίβυλλαν.

Οἱ νηοὺς πάντας ἀπαρνήσονται ἰδόντες,
καὶ βωμοὺς, εἰκαῖα λίθων ἱδρύματα κωφῶν,
καὶ λίθινα ξόανα, καὶ ἀγάλματα χειροποίητα,
αἵματι ἐμψύχῳ μεμιασμένα καὶ θυσίαισι
τετραπόδων, διπόδων, πτηνῶν, θηρῶν τε φόνοισι.

id est, *Beati ergo vno, vt ſemel dicam, conſenſu ſunt ſoli illi ex Sibyllæ ſententia, quicunque*

Aſe viſa Deum qui omnino templa negabunt,
Surdorum & lapidum quæ ſunt altaria, ſedes,
Ex lapide & manibus ſimulacra affecta virorum,
Cæſorum quæ ſunt animato infecta cruore
Quadrupedum, bipedum, volucrumque & cæde ferarum.

16. Agnoſcit duos iſtos verſus idem Clemens lib. 3. pædag.

20. lege χλεύητε, vt verſus conſtet.

23. Reſurrectionem probat ex his Sibyllæ verſibus Lactant. lib. 7. cap. 23.

P. 288. 2. Diſcrepat à Lactantij ſcriptura,

καὶ τό τε δυσσεβέας μὲν ἐπὶ ζόφον ἐν πυρὶ πέμψει.

Sequuntur apud eum duo alij, quorum alter omittitur, alter ordine quintus eſt in hac pagina: ſed iidem coniunctim reperiuntur in calce libri pag. 299.

10. Lactantius libro de Ira cap. 23. *Alia* (inquit) *Sibylla, per indignationem Dei aduerſus iniuſtos cataclyſmum priore ſeculo factum eſſe dixit, vt malitia generis humani extingueretur.* Quibus verbis ſubdit tres, qui hîc habentur, verſus plane conſimiles, niſi quod πολίεσσι ſcribitur pro πόλεσίν τε.

25. Caſtalio vertit *ſine principe fœlix:* deceptus voce ἀνακτορίης, vt arbitror: quæ non includit priuationem, ſed dominium, imperium ſiue regnum ſignificat ab ἄναξ deriuata.

Pagina 291. 15. puto φλόγος ſcribendum: nam regij codicis ſcriptura prorſus vitioſa videtur, ῥευξάμενον πυρός.

17. Notat bellum Peloponeſiacom.

21. Perſæ poſt tot annorum imperium, vt Iuſtinus hiſtoricus loquitur, iugum ſeruitutis patienter acceperunt ab Alexandro Magno, expugnata Perſepoli, capite regni Perſici.

22. Hic verſus repetitur libr. 8. pag. 375. Thebas ſubuerſas, Tyrum, Babylonem, Rhodum, Ciliciam, Ægyptũ, & cæteras hîc nominatas vrbes, ab Alexandro ſubactas eſſe docent hiſtorici, quos conſule. Non enim commentaria ſcribimus.

Pag. 292. 3. Eadem paronomaſia ſup. pag. 244. & inf. pag. 375.

7. Hic & ſequens verſus à Strabone pro oraculo vulgi ſermonibus trito citantur lib. 1. & 12. ex quo priorem antehac imperfectum ſuppleui: quod ſcriptura regij codicis, ὅτε γε πύϱαμος ἀργυροδίνης περὶ θ' ἁλὸς δίνης, hiatum non tolleret. Proferuntur autem à Strabone de Cypro. Nam pro noſtro νῆσον, illic κύπρον ſcriptum eſt.

11. Prior Sibylla protulerat hunc verſum de Tenedo pag. 255. De Rhodiis iterum alia infra libro 8. pagina 375.

19. Superiores edit. λυβίης. reg. cod. λυκίης, recte. nam crocus & Narciſſi præſtantiſſimi in Lycia, vnde vnguentum crocinum & narciſſinum maximè laudatum conficiebatur. Et aliàs medicamentis ſtudebant Lyciæ incolæ, vt vel vnicum Lycium medicis celebratum fidem facit. Infra quoque alia Sibylla eo nomine μυρίπνουν Lyciam vocat pag. 311.

P. 295. 7. Rectum puto τρόμος, vt Veſpaſianus Romanus terror dicatur Syriæ & Iudææ. Infra tamen pag. 352. reperitur Ἰταλίης πρόμος.

10. Tres iſtæ inſulæ iterum coniunguntur lib. 5. pagina 336. regius cod. habet πάφω ἅμα. Iſtæ vrbes terræ motu ceciderunt imperante Veſpaſiano, teſte Euſebio.

14. Pro πυρὸς omnino legendum eſt πυρσὸς, *fax, ignis*,

nam loquitur de monte Vesuuio, qui ruptus in vertice tantum ex se iecit incendij, vt regiones vicinas & vrbes cum hominibus exureret. Eusebius in Chronicis, & Plinius iunior lib.6.epist.16.& 20.

Pag.296.3. Confer hunc locum cum simili lib.3. pag. 244.

15. Priores editiones habent οὐκέτι αἰὲν ἐόντα, impio errore. Recepi itaque lectionem regij codicis non dissimilem Lactantianæ. Citantur enim hi versus lib. de ira cap. 23. nonnihil tamen variantes. *Simili modo* (inquit Lactantius) *deflagrationem postea futuram vaticinata est Sibylla, qua rursus impietas hominum deleatur.*

καί ποτε τὴν ὀργὴν θεὸν οὐκ ἔτι πραΰνοντα (v. cod. πραϋνθέντα)

ἀλλ' ἐξεμβείθοντα (v. cod. ἀλλὰ ὅλως βρ. (καὶ ἐξολέκοντα τε γέννων

ἀνθρώπων ἅπασαν ὑπ' ἐμπρεσμοῦ πέρθοντα (pro quo in vet. cod. scrib. Μθδλώις, ist est, vt ego lego, μεγάλοιο) vnde apud Nasonem de Ioue ita dicitur:

Esse quoque in fatis reminiscitur adfore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cæli
Ardeat. & mundi moles operosa laboret.

Quod tunc fiat necesse est, cùm honor & cultus Dei summi apud homines interierit. Eadem tamen eũ placari pœnitentia factorum & sui emendatione contestans, hæc addidit.

ἀλλ' ἐλέῃ μετάθεσθε βροτοὶ δὴ, μηδὲ πρὸς ὀργὴν

παντοίην ἀγάγητε θεὸν μέγαν. Qui versus in prioribus editionibus imperfecti legebantur: at nunc è duobus scriptis codicibus & hoc Lactantij loco eruti natiuum splendorem obtinent. Sed & apud Lactantium emendatione egent. Perperam enim vulgò ἀλλ' ἐλέῃ, pro ἆ μέλεοι exhibent.

21. Et totum fluuio corpus mersate perenni, id est, baptizamini, & lustramini lauacro regenerationis.

25. Lactantius iam dicto loco allegat: cuius impressi codices sic claudunt versuum πάλιν κόλον εὖτ' αὖ ἅπαι-

πες, manuſcriptus π. χ. ἦν ἄρα πάντες.

P.299.1.Lactantij codices περὶ θυμῷ: Sibyllæ impreſſi πρέψιμον, & in ora πέρψιμον: ſed omnium rectiſſimè reg. cod. ἑρίπνιον.

Iuſtinus Martyr in Apolog. pro Chriſtianis huc reſpicit, ita ſcribens: καὶ σίβυλλα δὲ καὶ Ὑστάσπης γενήσεσθαι τῶν φθαρτῶν ἀνάλωσιν διὰ πυρὸς ἔφασαν.

10. Clemens Romanus in conſtitutionibus Apoſtolorum lib. 5. cap. 7. producit hunc locum contra Græcos reſurrectioni fidem cum ludibrio derogantes. Cui, lacunæ trium verſuum capacis ſupplementum debemus. Alioqui in paucis leuiter diſcrepat. in primo legit ἀλλ' ὁπότ' & τέφρα, in ſecundo θεὸς ἄφθιτος, in octauo ζήσοντ' ἐνὶ κόσμῳ, in nono καὶ χάριν αὐτοῖς. Hunc autem cum præcedente octauo affert Lactant. lib. 7. cap. 23. & coniungit cum aliis nonnullis qui ſupra leguntur pag. 288. Extremus videtur è Sibyllæ Erythrææ oraculis huc trãſlatus. natiuus enim locus eſt pag 247.

IN LIBRVM V.

Pag.309.1. Hic liber Ranconeto ſextus eſt.

10. De Alexandro Magno loquitur, qui annos tres & triginta natus Babylone mortuus eſt. Expreſſimus autem in hoc verſu lectionem regij codicis, ſed quid ea ſibi velit, aut etiam vulgata νέλω δ' ὤρεξε φιλίππῳ, non ſatis intelligo, niſi legamus νεᾶν (pro νεᾶνα) vel νεὸν δ' ὤρεξε φιλίππου, *Adoleſcentem ſiue filium oſtendit Philippi*. quaſi dicat, Babylonia arguit inſolentiam Alexandri ſe pro Deo coli præcipientis, & oſtendit eum Philippi gnatum, non Iouis aut Hammonis, vt iactauerat, filium fuiſſe: quia illic inſidiis ſuorum & fraude ciuili interemptus eſt; quemadmodum poſtea pag. 303. dicit Neronem, quod ſe Deo æquaſſet, morte conuincendum.

13. Reg.cod. habet ὅς θ' ἕξει, *qui obtinebit.*

20. Vel ſic lege, ἀρχῷ στοιχείων ὅς τις λαχεχάμματος ἄρχειν.

Pag.303.3. Vbique ſcribitur cum diphthongo vox κεραίαν in reg. cod. apud Heſychium tamen ſine ea. Vſurpatur eadem Matth.5.

8. Red.cod.legit καθ' ὕςατον pro βαθύτατον.

18. ἀσεβέων habeant veteres editiones, & verterat Caſtalio, *cæſorque malorum.* Sed ſcriptorum codicum lectio verior viſa eſt, quanquam de Iudæis locus accipiatur, quos Veſpaſianus ad internecionem cecidit.

Pag.304.2. Gallum montiuagum nominat Traianũ non à patria (fuit enim Hiſpanus) ſed à militiæ loco, quia in Galliis militabat, & cùm Imperator renunciaretur, Agrippinæ agebat. Inde per Alpes ad Orientis arma properauit. Nam, Dione teſte, Orientales populos armis agitare & debellare non ceſſauit.

4. Traianus morbo correptus & Selinuntem Ciliciæ vrbem delatus, ibidem extinctus eſt. Selinuntem autem ab herba vocitatum qui ignorat, is, vt eſt in prouerbio, ὐδ' ἐν σελίνοις verſatus eſt. Sed cur ἀνεμείαν vocat Sibylla? an eo nomine Selinum notabant Sibyllæ ciues, vt ſolent herbarum appellationes vulgò vſitatæ ſingulis fere in locis variare? an quia ſelinum locis altis & vento peruiis gaudet, quemadmodũ peculiariter dictum oreoſelinum?

6. ἀργυρόκρανος idem eſt quod πολιόκρανος, *cano capite ſenex,* infra pagina 367. & κυανοχαίτης hoc ipſo loco.

10. Reg. cod. ὁ δὲ τέτρατος σφῶν ὀψὲ γεραπίσει. Idem vaticinium iteratur pag.367,

21. Scribe κρατήσουσι è regio codice.

P.307.16. Abeſt à regio cod. verſus iſte.

19. Idem habet χωνευθέντες, & ſupplet ſequentem antehac imperfectum. Cæteris nullum ſuppetebat remedium.

P.308.12.lege *λάχεν Αἴγυπτον πολεμίςαι.*

14.Non eſt quod labores de hoc Liſſi rege: verſus eſt partim vitioſus,partim malè locatus. Tolle eum, ſententia erit perſpicua. Sed vbi reponendus ſit, non perinde liquet. Lubens exterercm tertium à fine, & hunc inſererem. Idem certè eſt ſenſus vtriuſque, ſi modo *κισσὶς* in *κέντις* mutes. Imo audacter illinc eiiciendum & huc recipiendum pronuncio ex auctoritate Lactantij lib.7. cap. 18. *Sibyllæ quoque* (ſcribitis *non aliter fore oſtendunt, quam vt Dei filius à ſummo patre mittatur, qui & iuſtos liberet de manibus impiorum, & iniuſtos cum tyrannis ſæuientibus deleat*, è *quibus vna ſic tradidit.*

> *ἥξει καὶ μακάρων ἐθέλων πόλιν ἐξαλαπάξαι.*
> *καὶ κέντις θεόθεν βασιλεὺς πεμφθεὶς ἐπ' ἰδίων,*
> *πάντας ὀλεῖ βασιλεῖς μεγάλως, καὶ φῶτας ἀρίσους.*
> *Εἶθ' οὕτως κρινεῖται ὑπ' ἀφθίτοις ἀνθρώποισι.*

Vides ne alterum ex Lactantiana collatione natum? nam ne te moueat *ἐπ' ἰδίων*, in vet. Lactantij membrana ſcribitur *ἐπὶ τοῦτον*, *ad iſtum*. Eadem porrò pro *κρινεῖται* habet *κρίσις ἔςαι*. Atque huc vſque frui licuit beneficio regij codicis,de reliquis nihil amplius exhibentis, ſi octauum librum exceperis,qui in illo eſt primus.

P.311.17.Feliciter hoc carmen emendauit Gul.Canterus Nott. lect. lib. 5. cap. 17. legendo *πόντος ἀπ' αὐτομάτου ἐπ'*.

19.Id eſt,tota Lycia terræ motu & diluuio vaſtabitur, tam ea quæ floribus & vnguentis odoratis abũdat,quàm quæ hiſce caret. Nam ex Lyciæ parte præſertim montana ob narciſſi & croci excellentiam vnguenta exportabantur, de qua etiam ſupra pag.292.

23. Scribe *ἐναρίξει* ab *ἐναρίζω*, *interimo, diſpolio.*

P.312.5. lego *ἠδ' ἡ πότνια.* Deſcribit hîc ſceleratam vitam Neronis: quam ex hiſtoricis petere licet.

11. Malè antè *μικρῶν*. rectè *μιαρῶν*. Domitius namque pater Neronis aiebat impoſſibile virum bonum ex ſe & Meſſalina adeo flagitioſis procreari poſſe, teſte Dione.

15. Templum diuinitus ædificatum ſuſtulit Nero in Paulo & Petro, cæteriſque martyribus: nolo enim de Apollinis templo ab eodem deſtructo interpretari.

18. Intelligit Cottium & Polemonem reges, quorum altero defuncto, altero concedente, Pontus & Alpes Cottiæ Neronis imperio acceſſerunt.

22. Lego ἰῶτοι, nempe τηλῶ, pro αὐτοί.

P.315.4. Idem eſt cum ſequente, magno Centonis iudicio. legitur item pag. 364. pœne ſimilis.

7. Hos duos verſus refert Clemens Alexandr. in pædagogo lib. 3. Legit autem ἀνδρῶν pro παίδων, & πάντ' ἀκάπαρτε pro δύσμορε πασῶν. quod forſan ex tertio verſu aſſumſit.

20. De Memphi erat etiam ſupra pag. 304.

P.316.2. idem paulo ſecus effertur de Babylone pag. 336.

3. Barce eſt vrbs in regione Pentapolitana, ab Alexandro Magno in monumenta rerum à ſe geſtarum condita, poſtea Ptolemais vocata, & Hammonis oraculo illuſtrata. Plinius lib. 5. cap. 5. & Iuſtinus hiſt. Sed vix ea aliquid huc facere poſſit. lector expendat. Non abſimile eſt quod pag. 376. de Hilaria dicitur. Porro κυπάσιον idem videtur quod κύπασις, veſtis muliebris è lino contexta.

Pag. 319.13. Senſus admodum obſcurus. puto Sibyllam notare id quod Suetonius ſcribit, quod, vt aliis in Iſthmo perfodendo exemplo eſſet, primus raſtello humum effoderit, & corbulo congeſtam humeris extulerit.

20. Admodum confuſa ſunt iſta & intricata, vt te extricare non poſſis, & ita eſſe teſtantur iidem verſus pagina ſequenti denuo inculcati.

25. Alludere videtur ad probrum Iſidori Cynici Neroni obiectum, quod Nauplij mala bene cantilaret, ſua bona male diſponeret.

Pag. 320.15. Lactant. lib. 4. cap. 20. *Domus autem Iuda & Iſrael non vtique Iudæos ſignificat, quos abdicauit, ſed nos qui ab*

eo conuocati ex gentibus, in eorum locum adoptione successimus, & appellamur filij Iudæorum: quod declarat Sibylla, cùm dicit Ἰουδαίων, &c.

Pag.323.3. forte scribendum θεῷ pro μόνῳ.

23. Hæc apud Lactantium lib.7.cap.24. nonnihil variant:

> εὐσεβέων δὲ μόνων ἁγία χθὼν πάντα τάδ' οἴσει,
> νᾶμα μέλιτος ἀπὸ πέτρης ἠδ' ἀπὸ πηγῆς
> καὶ γάλα τ' ἀμβροσίης ῥεύσει.

E quibus alter mancus est: sanabilis tamen è veteri Lactantij codice, exhibente Ναμα ΜΕΛΙCΤΑ ΤΑΙΗCΑΡΟ, hoc est, νᾶμα μελισταγέος ἀπὸ, vt in sibyllinis scribitur.

Pag.334.6. Trallis terræ consederunt sub imperio Augusti: Laodiceæ sub Nerone. Sardes verò & Ephesus corruerunt anno Dom. xx. inter tredecim vrbes quas Eusebius in Chronico enumerat.

13. Duos hos versus refert Clemens Alexandrinus in oratione exhortatoria pag. 20. ita scribens: σίβυλλα μέν τοι ἐρείπια τοὺς νεὼς προσαγορεύει, τὸν μὲν τῆς ἐφεσίας ἀρτέμιδος χάσμασι καὶ σεισμοῖς καταποθήσεσθαι, προμηνύουσα οὕτως. ὕππα, &c. *Sibylla quidem prædicit tibi ruinas templorum, significans fore, vt templum Dianæ Ephesiæ terræ hiatibus & motibus absorbeatur, his verbis:*

> *Abiecta autem Ephesus tristisque in littore flebit,*
> *Et templum quærens, quod tunc non incolet vllus.*

25. Huc videtur respexisse Plutarchus in eo loco quem citauimus pag. 84. Corruit autem Cuma terræ motu eo anno, quo supra Ephesus & Tralles, cum pluribus aliis.

Pag.327.9. vet.edit. κόρχηεα. locus malè habet, & nescio an κακὴ πόλι dixerit Sibylla, vt in simili versu pag.332. an verò καλὴ πόλι, vt pag.234. de Laodicea.

10. Hierapolis terræ motu concidit sub Nerone cum Laodicea & Colosse, teste Eusebio.

Pag.328.12. Versus mutilus, sed cuius telestichium exstet

ſtet apud Heſiodum in Theogonia, αὔτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ ὠκεανὸς εὐρὺς ὕπερθεν.

13. Non diſſimilia ſunt apud Lactant.lib.7.cap. 16. vt hinc tranſtuliſſe videri queat, niſi quod ratio pugnare videtur.

Pag.331. Tres primos citat Lactantius lib. de Ira cap. 23. *Deinde*(inquit)*alia Sibylla cæleſtium terrenorumque genitorem diligi oportere denuntiat, ne ad perdendos homines indignatio eius inſurgat.*

5. Acroſtichium eſt ſimile pag. 339. in quo κοσμοκαρὴς ſcribitur. Vtraque lectio locum habere poteſt. vide tamē an non οἰστρομανὴς vtrobique reponendum ſit: qua voce vſa eſt Sibylla Erythræa pag.283. & alia, pag.188.

Pag.332.14. Mallem ὠρήσουσι, *cuſtodient*, quam εὑρήσουσιν *inuenient*. Loquitur enim de veſtalibus virginibus, quibus ignis perpetui cuſtodia commiſſa erat. Notum eſt quidem illas caſu extinctum ignem ſollicitè inquiſiuiſſe & multis precibus ac ſacrificiis nouum è ſolis radiis eliciuiſſe: ſed id rarò fiebat, & non niſi maximorum malorum præſagio, vt Romani credebant. Quod autem ait Sibylla ſe vidiſſe ſecundam Veſtæ ædem igni crematam, eleuat auctoritatem horum oraculorum. Palatium namque incendio Romæ facto, ædes Veſtæ, plurimaque vrbis pars ſolo coæquata ſunt ſub Commodo Imperatore anno Dom. CXCIX. quod ſecundum fuit incendium: cùm primum contigerit Olympiade CXXXIV. anno antequam Q. Ennius naſceretur.

22. Scribe πίησε: quod aoriſton eſt detracto augmento.

Pag.335. 11. Poteſt hic locus accipi de Theodoſio ſeniore, qui pontificum, augurum, omniumque ſacerdotum reditus publicos priuatoſque, quos hic diuicias priorum appellare videtur, vno edicto ſuſtulit. Lactantius tamen Chriſtum & extremum eius ad iudicium aduentum deſignari exiſtimauit, vt colligo ex ipſius verbis lib. 7. cap. 24: *Peracto iudicio ciuitas ſancta conſtituetur in medio ter-*

Oo

ræ, in qua ipſe conditor Deus cum iuſtis dominantibus commoretur, quam ciuitatem Sibylla deſignat, cùm dicit:

καὶ πόλιν ἣν ἐπόθησε θεὸς, ταύτην ἐποίησε
λαμπροτέραν ἄστρων τε καὶ ἡλίου, ἠδὲ σελήνης.

24. Verſus ſimilis primo Phocyclidis, μήτε γαμοκλοπέειν, μήτ' ἄρσενα κύπριν ὀρίνειν.

25. ἔρις in bonam partem ſumitur, vt apud Heſiodum, ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσιν.

Pag. 336. 11. Vix verba latina iſtorum verſuum reddere, nedum ſenſum elicere licuit: adeo mihi obſcuri videntur.

20. Paphi & Salaminos clades ſupra prædicta quoque fuit pag. 294. & tempus ab Euſebio notatum.

Pag. 340. 3. Clemens Alexandrin. adducit hos verſus in oratione ad Græcos pag. 20. ita ſcribens, τὸν δὲ Ἴσιδος καὶ Σαράπιδος ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ κατενεχθήσεσθαί φησι σίβυλλα, καὶ ἐμπρησθήσεσθαι, &c. *Templum autem Iſidis & Sarapidis in Ægypto diruendum dicit Sibylla & exurendum.* Omittit autem Clemens particulam δὴ, & legit ἄναυδος pro ἄπακτος.

6. Ita variat Clemens, καὶ σὺ Σάραπι λίθους ἀργοὺς ἐπικείμενε πολλούς.

11. Pithoei codex ſcribit litera vna minus λισόαπος. quod quid ſit, neſcire me fateor, nec aquieſcit animus in Caſtalionis interpretatione, quamuis à ſacerdotum veſtitu non aliena. Laconum dictionem λισσάνιος, id eſt, interprete Heſychio, ἀγαθὸς, non admittit Sibyllarum dialectus: ſenſus tamen probat. Videtur autem Sibylla Marcum Euangeliſtam deſignare, qui primus in Ægypto Euangelium prædicauit, & Eccleſiam apud Alexandriam conſtituit, vt Philo & Euſebius docent.

Pap. 343. 3. lego πάντας γ' ἀνόμους τ', ad explendum verſum.

IN LIBRVM VI.

Septimum numerat Ranconetus. Non est autem Sibyllæ Erythrææ, sed alterius ex Lactantio certum est.

10. Forte [illegible] pro [illegible], sed frustra in agro hiulco laboratur. vet. cod. habet [illegible].

12. Lactantius lib. II. cap. 13. hoc hemistichium protulit.

17. Idem sequentes tres allegat eodem libro cap. 15. differente nonnihil scriptura. nam in primi hemistichio posteriori est, [illegible]. secundus ita habet, [illegible], vbi in vet. Lactant. membrana reperi [illegible], *resurgere faciet*, pro [illegible]; & [illegible] pro [illegible]. Tertius conuenit, voce [illegible] excepta, quæ hic [illegible] est. Sed si optimo Lactantij exemplari credimus, neutra valet. Exhibet enim illud, [illegible], cum interpretatione, *& de pane vnius periculis*. Imo hæc scriptura confirmatur Lactantij verbis ibidem præmissis: *Vocauit discipulos suos, quærens quantos secum gestarent cibos: At illi quinque panes & duos pisces in pera se habere dixerunt.*

22. Talis, inquit, hominibus apparebit Deus in carne, qualis conspectus fuit à primis parentibus. nihil enim aliud ex his versibus videtur colligi posse.

Pag. 347. 3. Lactantius refert lib. 4. cap. 18. *Et alia Sibylla* (inquit) *Iudæam terram his versibus increpat*: [illegible], &c. vbi noster codex [illegible]. Mox placet scriptura veteris Lactantij, [illegible], & versu sequenti, [illegible].

7. Citatur hic versus à Sozomeno in secundo Tripartitiæ historiæ lib. cap. 18. & histor. ecclesiast li. 2. cap.: hoc modo: [illegible] *Neque certe tantopere mirandum est, præsertim*

cùm ipsi gentiles ingenuè fateantur hoc esse Sibyllæ carmen: O lignum fœlix, in quo Deus ipse pependit. Istud ita esse nemo, etiamsi acri studio contra pugnare voluerit, pernegabit. Quare & lignum crucis & eius veneratio à Sibylla præsignificata est. Sed nostra lectio apparet castigatior. ξύλον enim priorem breuem habet, & anadiplosis addit nonnihil vehementiæ.

IN LIBRVM VII.

Pag. 348. 1. Ordine octauus est hic liber Ranconeto. Est verò omnium maximè vitiosissimus, & quia veteribus libris destituebar, intactum relinquere malui, quàm coniecturis incertiorem reddere.

7. Simile est Apollinis responsum de Delo commouenda.

8. Cypro diluuium minata est alia Sibylla, pag. 296.

9. Idem vaticinium duobus versibus comprehenditur pag. 291.

10. Nihil prorsus huic versui respondet, & aliter legitur lib. 1. pag. 175.

11. Videtur expressus è simili qui extat pag. 283.

12. Quatuor sequentes vsurpauit alia Sibylla lib. 1. gag. 175.

23. Ita correxi, non longe recedens à priorum editionum scriptura ἐλεηδαις: rei gestæ certé congruenter. Nam, Spartiano teste in Adriani vita, turbæ Alexandriæ in Ægypto excitatæ sunt ob Apimnatum, apud quem collocari debent.

P. 351. 3. Forsan scribendum, κλαύσει δέ σε κῦμα λύκοιο, *Lugebit te vnda seu fluctus Lyci.* Confer cum oraculo pag. 255.

P. 352. 6. Si probum est ἐκ προμολόντα, significabit, *profugientia* scilicet ἔθνη, q. d. inter fugiendum hastas, clypeos & arma quæuis abiicient, certo indicio maximæ cladis & miseriæ. Sin minus, forte conueniet hæc lectio, ἐκ προμολῶν τε φέρουσι. *Et ex ædium vestibulis auferent aurum celatum. quod indicium est magnæ necessitatis.*

10. Versum ita saluabis, τύμπανα καὶ κρότος.

P. 359. 7. Extat apud Lactant. lib. 7. cap. 16. *His & alii*

(inquit) *pluribus malis ſolitudo fiet in terra: & erit deformatus orbis atque deſertus: quod in carminibus Sibyllinis dicitur.*

Pag. 360. 10. Similiter de ſe loquitur Sibylla in extremo primi libri pag. 212.

19. Videtur notare inceſtum cum patre commiſſum vel filium ex adulterio natum & patri ſubiectum, ideo paucis mutatis ſic legendum cenſeo, ἐπεὶ (quod ſcriptus codex agnoſcit) μῷ πατρὶ λαθοῦσα ὗα φίλον με τέδωκα. *quoniam meo patri clam carum filium dedi.* Sic pag. 351. hoc eodem libro, ἐπὶ πατρὶ κλιθεῖσα, quam dictionem ſi cui libuerit huc transferre, per me ita legat licet, ὀλέσασ' ἐπ' ἐμῷ γδ πατρὶ κλιθεῖσα, &c.

IN LIB. VIII.

P. 363. 1. Nonum librum hîc inchoat Ranconetus. At in reg. cod. primum locum obtinet. Conſtat ex Lactant. lib. de Ira cap. 23. initium hoc oraculorum ſuorum feciſſe Sibyllam aliam ab Erythræa: quam Lactantius appellat, cum eius teſtimoniis vtitur. Sic enim ſcribit: verùm quia plures (vt oſtendi) Sibyllæ à doctiſſimis auctoribus fuiſſe traduntur, vnius teſtimonium ſatis non ſit ad confirmandam, ſicut intendimus, veritatem. Cumææ quidem volumina, quibus Romanorum fata conſcripta ſunt, in arcanis habentur. Cæterarum tamen ferè omnium libelli, quo minus in vſu ſint omnibus, non vetantur. Ex quibus alia denuntians, vniuerſis gentibus iram Dei ob impietatem hominum hoc modo exorſa eſt.

Ερχομένης ὀργῆς μεγάλης ἐπὶ κοσμὸν ἀπειθῆ
Εσχατον εἰς αἰῶνα θεοῦ μlωύματα φαίνω
Πᾶσι προφητεύουσα κατὰ πόλιν ἀνθρώποισιν.

Ex duobus poſterioribus vnus cōcinnatus legitur p. 283.

7. Duos iſtos citat Theophilus in orat. 2. cum pluribus aliis, quorum ſedes eſt pag. 223 & 224.

9. Idem thema de monarchiis ſupra tractatum fuit iiſdem pœne verbis & verſibus pag. 228.

12. Vet.edit. πέμπτον, & Castalio quintum. Vtrumquè correxi fiducia codicis regij, qui præfert πέμπομαι.

15. Reg. cod. ἔξει δ' ἀκμητάς. Pithoei ἄξει δὲ ἀκμήτας. ſcribendum itaque vel ἀκμῆτας, ab ἀκμὴς, vel ἀκμήτας ab ἀκμήτης.

20. Perperam in priorib. editionib. ἄχει: rectè vett. codd. ἀρχή. Confirmatur ſimili verſu pag. 268. & altero Phocyl. ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.

Pag.364.5. Hic iterum videtur ex Phocyclide expreſſus, ἐχθρὰ δὲ τέκνα γονεῦσιν ἀδελφοί τε συναίμοις: certè repetitur pag.368.

19. E reg. cod. ſcripſi ἑοῖς pro νεοῖς: & *tua* pro *noua* inverſione repoſui.

P.367.1. Hos duos verſus refert Lactantius lib. 1. cap. 11. & legit νεκύων, & τάφους. Atque de Iouis ſepulcro in Creta ſatis trita ſunt teſtimonia: de inſcriptione verò ſepulcri non item: nam quæ eſt in vulgatis Lactantij codicibus, ὁ ζεὺς τοῦ κρόνου, non æquè placet, atque illa antiquitatis index, quam habet optimus optimi viri cl. Puteani liber ſcriptus, ΖΑΝΚΡΟΝΟΥ.

4. Quindecim imperatores intelligit, quos primis in cuiuſque nomine literis denotauit lib.5.initio.

6. πολιόκρανος habet Pithoei codex & vet.edit.quod epithetum reſpondet τῷ ἀργυρόκρανος ſupra pag.304. vſurpato de Adriano: ſed repugnat metro. Editio Baſilienſis poſterior refert πολλύκρανος, non abſimile dictioni πολύκρανος occurrenti pag.231.2.

7. δῶρα πορίζων, *munera præbens*: quod Adrianus multa multis tum priuatis, tum populo, ſenatoribus, & equitibus largitus ſit, & tributa vrbi relaxauerit. Dio & Spartianus in eius vita.

8. Poſſet legi καὶ γυμναστὰς (vel ἀγωνιστὰς) ἀναλύσει, quod Adrianus excellentes artifices & philoſophos è medio tollere ſtuduerit. Nihil tamen immutandum cenſeo, recepta lectione non incommodum ſenſum habente.

9. Quod de magicis artibus ait, teſtatur etiam Dio his verbis, καὶ μαντείαις μαγγανείαις τε παντοδαπαῖς ἐχρῆτο, imo & magicis artibus aquam hydropicam ſibi è ventre eduxit.

11. Antineum puerum in deliciis habitum, in deos retulit Adrianus, de quo paſſim ſcriptores, Theophilus, Tatianus, Iuſtinus, Clemens Alex. Spartianus, Dio, & alij: non ſecus atque Iupiter Catamitum conſecrauit.

12. Recluſit erroris arcana, ſacra Eleuſinia Athenis inſtaurando, & Ioui templum Hieroſolymis cum alienigenis ſacris erigendo.

13. Neſcio quò reſpexit Caſtalio vertendo *quia reſte peribit.* Periit Adrianus abdomine aqua diſtento. Proinde puto λίβος pro λίνος; legendum eſt enim λίβος, aquæ ſtilla, gutta.

19. Intelligit Antoninum Pium cum liberis ſuis Marco & Lucio Antonino vero. Atque ad horum imperatorum tempora videntur Sibyllarum vaticinia ſaltem extendi: id quod etiam è lib. 5. pag. 304. videre licet.

P. 368. 1. Ad huius loci & aliorum, vbi de Neronis fuga & reditu Sibylla loquitur, intelligentiam faciunt verba Auguſtini libr. 20. de ciuit. Dei cap. 19. dictum Pauli ad Theſſalonicenſes de Antichriſti manifeſtatione explicantis. Inter alia itaque ſcribit: *Nam quid eſt, iam enim myſterium iniquitatis operatur: Tantum qui modo tenet, teneat, donec de medio fiat: & tunc reuelabitur ille iniquus? Ego prorſus quid dixerit, me fateor ignorare. Suſpiciones tamen hominum, quas vel audire vel legere de hac re potui, non tacebo. Quidam putant hoc de imperio dictum fuiſſe Romano: & propterea Paulum Apoſtolum non id apertè ſcribere voluiſſe ne calumniam videlicet incurreret, quod Romano imperio malè optauerit, cùm ſperaretur æternum, vt hoc quod dixit: Iam enim myſterium iniquitatis operatur, Neronem voluerit intelligi, cuius iam facta velut Antichriſti videbantur, Vnde nonnulli ipſum reſurrecturum, & futurum Antichriſtum ſuſpicantur. Alij verò nec eum occiſum putant, ſed ſubtractum potius, vt putaretur occiſus: &*

viuum occultari in vigore ipſius ætatis, in qua fuit, cum crederetur extinctus, donec ſuo tempore reueletur, & reſtituatur in regnum. Sed multum mihi mira eſt hæc opinantium tanta præſumptio, & cet. quæ ibidem ſequuntur apud Auguſtinum. Atqui Sibyllarum iſta eſt vaticinantium ſententia. Nam ſcribunt illæ Neronem ex vrbe Roma profugum vltra Euphratem (pag. 295.) ad Medorum & Perſarum reges peruenturum, & cum hiſce de gentis ſuæ exitio deliberaturum (pag. 312.) tandem maioribus quàm vllus vnquam regum habuit viribus & copiis inſtructum ex vltima mundi plaga rediturum, omnia ſibi ferro & igni ſubiecturum, Iſthmum quem olim fruſtra tentauerat Corintho euerſa perfoſſurum, ipſam Romam vaſtaturum, ſeque ipſum, quæ Antichriſti nota eſt, Deo æquaturum, in exitium vniuerſæ creaturæ natum, pag. 303. 319. 331.

11. Tres ſequentes citat Lactantius lib. 7. cap. 24. *Veniet ſummi & maximi Dei filius, vt viuos ac mortuos iudicet, teſtante atque dicente Sibylla*, πάσης, &c. Conueniunt cum his noſtris alioqui, niſi quod ſecundus ita verbis euariet, αὐτὸς ὁ παντοκράτωρ ὅτ' ἂν ἔλθῃ βῆμα τι κρῖναι.

Pag. 371. 6. Meminit huius Lactant. lib. 7. cap. 25. Simile fuit ſupra lib. 3.

15. Videntur tranſlati è lib. 2. pag. 211.

19. Nihil opis verſui imperfecto vett. codices tulerunt. videtur innuere ſacra matris Deorum: in quibus tympana & cymbala de collo ſuſpenſa perſonabant. Sed & ſymbolum gentilis ſuperſtitionis erat, ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μυστικὸς, id eſt, interprete Iulio Firmico de errore profanar. religionum, *De tympano manducaui, de cymbalo bibi, & religionis ſecreta perdidici.* quod ipſum refert etiam Clemens Alexandr. in protreptico.

23. Regius codex habet οὐχὶ χορείαις.

Pag. 372. 3. Confuſa iſta videntur, & verſus hic alieno loco poſitus.

5. Reg. codex: σὺν προτέρον: & mox: ὁρῶσαι.

11. Regius codex vnica dictione ἐκτηγρνέων; ſed hoc nihil eſt. Legendum mihi videtur ἔκτη γ̓ρνεῆ, & intelligendum de regibus ante conſules Roma eiectis: quibus multo poſt ſucceſſit Iulius Cæſar, & ſuo marte ſibi imperium acquiſiuit. Cuius poſteritas ſimiliter regnans in Nerone defecit.

19. Verſus bene corruptus. Latine reddidi Græca verba, ſed abſque vllo ſenſu. Nunc lubens legerem, φονικός γε ἐπέλθῃ πάντα χρόνοιο, *Quando ſanguinarius omnia peruaſerit tempore.* vt de Adriano, vel de Nerone intelligatur. De Adriano, quia in Ægypto, id eſt Romæ, quindecim Imperatoribus regno defunctis imperium obtinuit, vt eadem Sibylla ſupra 367. pronunciauerat, & omnibus pacatis in extremo vitæ ſuæ tempore res Iudæorum penitus oppreſſit, Hieroſolymam adeundi licentia eis ablata. Euſebius in Chron. de Nerone, qui iuxta vaticinium Sibyllarum, truculentus iſte à finibus terræ, vbi latuerat, rediturus erat, & Iudæos, Romanos, omnes denique gentes ſubacturus, vt paulo ante diximus, & ſequentia fidem faciunt.

23. Vtrumque ſcriptum exemplar exhibet πλεθεῦσα.

Pag. 375. 2. Nullibi reperio κρίπιδων. puto tamen celeritatem denotari, quemadmodum pag. 308 dixerat εἰς πλήσεται ἅλματι κούφῳ. Forte ῥιπῆσιν ſcriptum fuit, *cum impetu.* Vrbs autem quam dicit, Roma eſt, quam Nero ex Aſia reuerſus, perpetratis omnibus Antichriſti facinoribus, ſubuertet, vt habet oraculum pag. 331. De Antichriſto enim & Neronis reditu potius locus intelligendus eſt, quàm de clade orbi terrarum à Turca illata & cæde Ludouici Pannoniæ regis, vti voluit Ioannes Langius in ſuis ad Iuſtinum martyrem annotationibus, quòd nec locus nec tempus congruant,

Porro quater decies) Romani imperij finis intelligendus eſt, cum Decius 26. Imperat. vna cum filio ſuo cæſus eſt à Gotthis, à quibus poſtea deletũ eſt imperium Romanum. quoquidem Decio cæſo, Romani Gotthis, paciſcente

Gallo ſtipendium ſoluerunt, quod antea fecerant nunquam, in quo capitis diminutio & imperij amiſſio intelligitur. Hoc autem accidit anno ab vrbe condita mileſimo tertio, qui numerus ſuperat numerum à Sibylla poſitum numero quinquaginta quinque: cùm illa dicat. Romam completuram eſſe annos nongentos quadraginta octo, qui numerus eſt literarum nominis Romæ in ſermone Græco. Sed ante Decium res iam fuerat Gothis cum Romanis: & Romanorum imperium perire rectè dicitur, cùm Gotthorum (à quibus victi fuerunt) incipit. Hæc annotauerat in ſua editione Caſtalio. Sed mihi multùm mira videtur, vt cum Auguſtino loquar, hæc opinantium tanta præſumptio. nam vt mera coniectura eſt de Nerone Antichriſto, ſic leuis ſuſpicio de aduentus eius tempore & Romæ ruina è Græco nomine petita, quaſi verò vrbium interitus annorum numero ſignificetur, qui ex ipſarum nomine reſultat. Mihi itaque perſuadere non poſſum tempus illud à Sibylla definitum fuiſſe, ſed ab hariolo quodam excogitatum, cùm veritati prorſus aduerſetur: id quod ex ſequenti ratione liquet.

	ρ	100
Nomen	ω numeros habet	800
	μ	40
	η	8

qui collecti efficiunt 948. totidem inquam annos ab vrbe condita. Condita autem fuit anno mundi 4447. vt ex eo patet, quod, teſte Eutropio & eius Græco paraphraſte Pæanio, Narua imperium ineunte annus vrbis agebatur 850. qui mundi erat 5297. Quo poſito initio, vrbis annus 948. complebitur ſecundo Seueri xviii. Romanorum imperatoris anno, quo Clemens Alexandrinæ Eccleſiæ presbyter floruit, hoc eſt anno Chriſti 197. mundi verò 5395. Atqui tum temporis Romæ nihil ſiniſtri accidit, multò minus Nero è latibulo ſuo prodiit. Vt meritò verſus iſti ſuſpecti ſint, ac fortaſſe ad imita-

tionem alterius oraculi Sibyllini efficti, quod in his libris non legitur, refertur autem à Dione in vita Tiberij ac Neronis, & à nobis in fragmentis pag. 419.

8. Versus nullo sensu. reg. cod. refert βουλαῖσι τὸν ἀνκρ.

10. Nam quod olim frustra tentauerat Nero, in reditu suo perfectum dabit, vt est pag. 319.

15. Versus sequentes huc congesti sunt è paginis 291 292. & 244. vide Lactant. lib. 7. cap. 25.

Pa. 376. 12. His similia reperies lib. 1. pag. 172.

17. πτοπορθεῖς iidem qui πτολέται pag. 207.

20. Simile carmen pag. 200. lib. secundo.

24. Non noui quæ sit ἰλαρά. an eadem quæ pag. 316. Βαρκή? Sed vtrobique hæret aqua. Hesiodus similiter optat in ἔργοις καὶ ἡμέραις, ne intersit quinto hominum generi.

25. Suprà lib. 1. pag. 183. dixit sextam ætatem οὐρανίων vocari.

P. 379. 1. Omnes libri δολοφών. fortè κολοφών, id est, πέρας, Suida interprete, vt puer sacer, qui Christus est, dicatur finis & vltima linea rerum.

4. De mulieris imperio ante finem mundi regnaturæ cecinit alia item Sibylla supra pag. 220.

10. Tres sequentes versus habet Lactantius lib. 4. cap. 15. vbi in secundo scribitur, καὶ χωλῶν δρόμος ἔς' ὠκύς. Sed vetus Lactantij membrana legit, καὶ χωλῶν δρόμος ὠκύτατος. Quorum sententia verbis mutatis expressa quoque est à Sibylla lib. primi auctore pag. 188.

22. Omnino legendum est σῆμα, vt pag. 243. itidem de cometa.

13. Hi pæne iidem leguntur pag. 195. & 211.

19. Lactantius lib. 7. cap. 16. *Non erit homini promptum aut syderum cursus, aut rationem temporũ agnoscere: fiet enim vel æstas in hyeme, vel hyems in æstate.*

Pag. 380. 1. Huius acrostichidos ab Aldo & Giraldo olim editæ nulli veterum præter Augustinum & Euse-

bium meminerunt. Eandem tamen eruditi cenſent, quam Cicero viderit & legerit, vt colligunt è loco lib. de diuinatione ſecundi, quem ſupra pag. 120. præmiſimus. Sed quia de illo carmine Cicero dubitat, hæc ei Caſtalio reſpondet. Quod dicit Cicero, Sibyllam hominum temporumque definitionem callidè ſuſtuliſſe, non verè dicit. Nam ea ad finem ſecundi libri aperte dicit, tum venturum eſſe illum regem immortalem toti orbi dominaturum, cùm Roma Ægypto imperare cæpiſſet: id quod accidit paulo poſt Ciceronem, ſub Auguſto, quæ religio iam hominum animos occupauerat, cùm de reducendo in Ægyptum Ptolemæo ageretur (vt eſt in prima Familiarium epiſtolarum Ciceronis) qui Ptolemæus à Gabinio reductus eſt. Præterea in lib. 1. dicit, tum eum eſſe venturum, cùm eſſet Ioannes Baptiſta ab Herode occiſus. Ioannem vocem quandam appellans in deſerto clamantem. Sed qualis futurus eſſet ille rex, neſciuiſſe Romanos, ideo minus mirum eſt, quod ne Iudęi quidem ſciuerunt, putantes fore terreſtrem, cùm futurus eſſet diuinus & cæleſtis, id quod ex Sibylla cognoſci poteſt, cum Deum vocat, & noſtra cauſa ſupplicio affectum. Quod autem dicit de Acroſtichide Cicero, malè omnino colligit. Quaſi vero ſit difficilius Deo vates agitâti talia fundere carmina ex tempore, quàm Ennio adhibito & tempore & diligentia. Hæc Caſtalio. Ego vero etſi lubens erudito doctorum virorum conſenſui ſubſcribo, duo ſunt tamen quæ aſſenſum inhibere poſſint. Primum quod Iuſtinus Martyr, Theophilus, Antiochenus, Athenagoras, Clemens Alex. & Firmian. Lactantius, crebri Sibyllinorum oraculorum laudatores, ne verbo quidem huius acroſtichidis vſquam meminerunt. Ac de prioribus quidem excuſatio forſan aliqua afferri poſſet, de poſteriore verò, hoc eſt Lactantio, quid dicemus, quatuor verſus, tribus libri 7. interuallis ſigillatim adducente, qui in hac acroſtichide perſcripti extant? Putamus ne virum diligentiſſimum & adhibendis Sibyllæ

testimoniis accuratissimum rem tanti ad gentilium ora obstruenda momenti silentio fuisse præteriturum? immo audacter acrostichidis seriem inuersurum, & auctoritatem eius temerè eleuaturum? Nam qui versus ordine octauus per ρ incipit, ῥίψουσι, apud Lactantium per T præfixum scribitur τρίψουσι. Deinde dissensio est inter Lactantium & Augustinum atque Eusebium de auctore istorum versuum. Hi duo acrostichidem Erythrææ tribuunt, ille versuum quos citat auctorem aliam ab Erythræa expresse ponit. Sed & Augustinus ab Eusebio dissidet in acrostichidis titulo è versuum capitibus proueniẽte: quod hic vocem σταυρὸς superaddat, ille omnino non agnoscat, neque in libro de ciuit. Dei, neque in oratione ad Catechumenos. Ista inquam, me dubitare faciunt: sententiam suam forte interponent alij. Nunc afferam verba Augustini e lib. 18. de ciuitate Dei cap. 23. quibus acrostichidem exponit: *Flaccianus Sibyllæ Erythrææ codice prolato ostendit quodam loco in capitibus versuum ordinem literarum ita se habentem, vt hæc in eo verba legerentur:* Ιησοῦς χριστὸς θεοῦ υἱὸς σωτὴρ, *quod est Latinè, Iesus Christus Dei filius saluator. Hi autem versus, quorum primæ literæ istum sensum, quem diximus, reddant, sicut eos quidam Latinis extantibus versibus est interpretatus, hæc continent:*

Judicij signo tellus sudore madescet.
E cælo rex adueniet per secla futurus:
Scilicet in carne præsens vt iudicet orbem.
Vnde Deum cernent incredulus atque fidelis
Celsum cum sanctis, æui iam termino in ipso.
Sic animæ cum carne aderunt, quas iudicet ipse,
Cùm iacet incultus densis in vepribus orbis.
Reijcient simulacra viri, cunctam quoque gazam:
Exuret terras ignis, pontumque, polumque,
Jnquirens tetri portas effringet Auerni,
Sanctorum sed enim cunctæ lux libera carni
Tradetur, sontes æternum flamma cremabit.

Occultos actus retegens, tunc quiſque loquetur
Secreta, atque Deus reſerabit pectora luci.
Tunc erit & luctus, ſtridebunt dentibus omnes.
Eripitur ſolis iubar, & chorus interit aſtris.
Soluetur cælum, lunaris ſplendor obibit,
Deijciet colles, valles extollet ab imo.
Non erit in rebus hominum ſublime, vel altum.
Iam æquantur campis montes, & cærula ponti:
Omnia ceſſabunt, tellus confracta peribit.
Sic pariter fontes torrentur, fluminaque igni.
Sed tuba tunc ſonitum triſtem dimittet ab alto
Orbe, gemens facinus miſerum, varioſque labores,
Tartareumque chaos monſtrabit terra dehiſcens.
Et coram hic Domino reges ſiſtentur ad vnum.
Decidet è cælis igniſque & ſulphuris amnis.

In his Latinis verſibus de Græco vtrũque tranſlatis, ibi non potuit ille ſenſus occurrere, qui fit cum literæ quæ ſunt in eorum capitibus, connectuntur, vbi υ litera in Græco poſita eſt, quia non potuerunt verba Latina inueniri quæ ab eadem litera inciperent, & ſententiæ conuenirent. Hi autem ſunt verſus tres quintus, & octauus decimus, & nonusdecimus. Denique ſi literas, quæ ſunt in capitibus omnium verſuum connectentes, harum trium quæ ſcriptæ ſunt non legamus, ſed pro eis υ literam, tanquam in eiſdem locis ipſa ſit poſita, recordemur, exprimitur in quinque verbis: Ieſus Chriſtus Dei filius ſaluator *: Sed cùm Græcè hoc dicitur, non Latinè. Et ſunt verſus viginti & ſeptem, qui numerus quadratum ternarium ſolidum reddit. Tria enim ter ducta fiunt nouē. Et ipſa nouem ſi ter ducantur, vt ex lato in altum figura conſurgat, ad viginti ſeptem perueniunt. Horum autem Græcorum quinque verborum, quæ ſunt* Ιησῦς χρισὸς θεῦ ὑός σωτὴρ*, quod eſt Latinè,* Ieſus Chriſtus Dei filius ſaluator. *Si primas literas iungas, erit* ἰχθὺς*, id eſt piſcis, in quo nomine myſticè intelligitur Chriſtus, eo quod in huius mortalitatis abyſſo velut in aquarum profunditate viuus, hoc eſt, ſine peccato, eſſe potuerit. Hæc autem Sibylla ſiue Erythræa, ſiue, vt quidam magis credunt, Cumana, ita nihil habet in toto carmine ſuo, cuius exigua iſta particula eſt, quod*

ad deorum falsorum siue factorum cultum pertineat; quinimo ita etiam contra eos, & contra cultores eorum loquitur, vt in eorum numero deputanda videatur qui pertinent ad ciuitatem Dei.

Eadem ferè repetit tomo 6. in oratione ad catechumenos contra Iudæos, Paganos, & Arrianos.

2. ΧΡΕΙΣΤΟΣ scripsi, quod id capita versuum apud Sibyllam & Eusebium Græca, apud Augustinum Latina postularent.

4. Legunt alij ἱδρώσει γὰρ: & versu ab hoc tertio πάρος.

9. Discrepat ab Eusebiano, quem vide pag. 436.

11. Aldus ῥιψῶσι τ'. Augustinus *Reÿcient*. At Lactant. lib. 7. cap. 19 τρίψουσι δ'. non malè. plus enim ponderis habet comminui seu conteri simulacra quàm reiici.

12. Malè omittitur hic à quibusdam, vulgata nominis χριστὸς scriptura deceptis.

13. Aldus Giraldus ἰχνεύων pro φλέξει, alij ῥήξει: Euseb. ῥήξητε.

14. Eusebius & Aldus νεκρῶν pro βροτῶν. Iidem & Giraldus versu sequenti τοὺς ἁγίους. Cum nostra lectione consentit Augustinus.

19. Hic versus apud Euseb. & Aldum, itemque in reg. codice sic legitur ἐκλείψει σέλας ἠελίου, ἄστρων τε χορεῖαι, quo respexisse etiam Augustinum apparet.

21. Quæ hic strictius, fusius dicuntur pag. 271. & 279. & prorsus eadem sunt cum his Esayæ 40. & Lucæ 3. πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται. καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας.

Pag. 383. 2. Euseb. οὐκ εἰς πλεῖν. Aldus οὐκ εἰς πλοῦν ἥξει. Similis sententia legitur pag. 203.

4. Lactantius lib. 7. cap. 16. *Ac ne quid malis hominum terræque desit, audietur è cœlo tuba, quod hoc modo Sibylla denuntiat.*

σάλπιγξ οὐρανόθεν (v. c. οὐρανόθι) φωνὴν πολύθρηνον ἀφήσει.

Itaque trepidabunt, & ad luctuosum illum sonitum contremiscent.

5. Aliter legitur infra ex Eusebio. Giraldus μέλλοι agnoscit pro μελέων.

6. Hunc cum sequente refert Lactant. lib. 7. cap. 20.

9. Eusebij lectio differt, quam infra vide. σφραγίδα intelligit Betuleius, cuius in Apocalypsi mentio fit.

11. Alij πρὸς κομμάτι. In versu ab hoc altero allusio est ad Psalm. ij. ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ.

14. Hos duos versus corruptos citat Eugubinus lib. 1. cap. 22. perennis philosophiæ. Reg. cod. habet ἀκροστίχοισι; alij ἀκροστίχοις; rectius ἀκροστιχίσιν.

22. Telestichiũ huius è Lactant. lib. 4. cap. 16. suppletum est, in quo vetus Cl. Puteani membrana à communi lectione differt, vt ex interpretatione addita colligitur, ἵν οἰκτροῖς ἐλπίδα δώσῃ, *vt miseris spem præbeat.*

P. 384. 1. Tres priores refert Lactantius lib. 11. cap. 13. *Mors secuta est hominem secundùm Dei sententiam: quod etiam Sibylla in carmine suo docet, dicens*; ἄνθρωπον πεπλάσθαι, &c. manuscriptus Lactantius habet ἄνθρωπον πλασθέντα. & vbi vulgata exemplaria Lactantij ὅν τε, idem ὅν και. Eosdem versus leges lib. 1. pag. 163.

4. Regius codex ἤθεσι θνητοῖς, id est, *animalibus*, vt istud vocabulum sumitur apud Homerum & Aristotel. vel eo sensu quo pag. 388. δουλεύουσιν ἀθέσμοις ἤθεσι κόσμου, moribus mundanis.

5. Huc respexit Lactantius lib. 4. cap. 6. *Idcirco illum Trismegistus* δημιουργὸν τοῦ θεοῦ *dixit, & Sibylla* σύμβουλον *appellat, quod tanta sapientia & virtute sit instructus à Deo patre, vt consilio eius & manibus vteretur in fabricatione mundi.* August. in orat. contra 5. hereses: *Alio loco filium Dei* σύμβουλον *appellat Sibylla, id est, consilium vel consiliarium. Et Propheta dicit: Vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri seculi.* Similia hisce habes infra pag. 399.

13. Lactantius lib. 4. cap. 15. *Hæc omnia non manibus aut aliqua medela, sed verbo ac iussione faciebat, sicut etiam Sibylla prædi-*

prædixerat: πάντα λόγῳ πράσσων πᾶσάν τε νόσον θεραπεύων. *Nec vtique mirum, quod verbo faciebat mirabilia, cùm ipse esset Dei verbum, cælesti virtute ac potestate subnixum.*

14. Duo hi versus extant apud Lactant. lib. 4. cap. 15. in quorum priore scribitur στρώσει δέ.

16. In regio cod. manifesta defectus nota legitur tantùm ἐμπτύσματα φαρμακόεντα. Aliis exemplaribus visus videtur Lactātius, aut saltem alio ordine perscriptis. Nam lib. 4. cap. 18. hos recitat versus.

εἰς ἀνόμων χεῖρας καὶ ἀπίστων ὕστερον ἥξει,
δώσουσι δὲ θεῷ ῥαπίσματα χερσὶν ἀνάγνοις,
καὶ στόμασιν μιαροῖσι τὰ πτύσματα φαρμακόεντα,
δώσει δ' εἰς μάστιγας ἁπλῶς ἁγνὸν τότε νῶτον.

E quibus duo priores paulo post sequuntur. Et certè planè confusi sunt huius & sequentis paginæ versus, sed à pio lectore ad historiam miraculorum & passionis Christi attento facilè in ordinem redigi possunt. Multo concinniores sunt lib. 1. pag. 188. verbis quidem variantes, sed sensu concordantes.

18. Videtur Castalioni translatitius, nec immerito.

19. Sequentes tres referuntur à Lactantio lib. 4. cap. 18. in quorum altero legitur, τίς λόγος, ἢ πόθεν. quam lectionem Augustinus confirmat loco mox producendo.

22. Lactant. lib. 4. cap. 26. *Corona spinea capiti eius imposita, id declarabat, fore vt diuinam sibi plebem de nocentibus congregaret.* Et mox: *Electi ergo ex dumis & sentibus sanctum Dei caput cingimus,* &c.

25. Reg. codex ἐστράφη, quemadmodum legit Castalio.

P. 387. 1. Citantur hi à Lactantio lib. 4. cap. 17. vbi in futuro est λύσεται.

4. Ferè idem legitur pag. 188. Lactant. lib. 4. cap. 26. *Extendit ergo in passione manus suas, orbemque dimensus est,* &c.

5. Lactant. lib. 4. cap. 15. sic legit: ἐκ ἄρτοις ἅμα πέντε καὶ ἰχθύεσσι δυοῖσι. Scriptus tamen Lactantij cod. facit

pro Sibyilina lectione. In tertio versu Lactant. *μετὰ* pro *ἅμα*: in quarto *πολλῶν* pro *λαῶν*, quod tamen vetus membrana agnoscit, cum interpretatione, *in spe populorum.* Similia de miraculis & passione Domini habuimus supra sermone 1. & 6.

12. Aliæ editiones, *πάντα ἀκούων.* Sunt autem hæc ex Psalmis desumpta.

Hi duo non stant suo loco, vt è Lactant. lib. 4. cap. 18. supra allegato apparet.

19. Lactantius profert lib. 4. cap. 18. & Dauid Psal. 73. *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potum mihi dederunt acetum.*

21. Adiice articulum *τὸ*, vt in terrio loco sit proceleusmaticus, in vulgatis Lactantij libris cap. 19. lib. 4. est *ναοῦ δὲ σχισθήσεται πέτασμα*: in scripto opt. notæ, *ναοῦ δὲ σχισθῇ τὸ πέτασμα.*

Pag 388. 3. Deest in scriptis libris: sed extat cum sequẽtibus duobus apud Lactant. lib. 4. cap. 19. quo loci libri editi *ἀνακύψας* habent vel *ἀναδείξας*: manuscriptus itidem, vt Sibylla *ἀναλύσας*. Hos versus cum aliquot prægressis Latinos fecit Augustinus lib. de ciuit. Dei 18. cap. 23. quos vt cum Græcis conferre possis, adscribendos duxi. *Inserit autem Lactantius operi suo quædam de Christo vaticinia Sibylliæ, quamuis non exprimat cuius. Sed quæ sigillatim ipse posuit, ego arbitratus sum coniunctim esse ponenda, tanquã vnum sit prolixum, quæ ille plura commemorauit & breuia. In manus iniquas, inquit, infidelium postea veniet. Et dabunt Deo alapas manibus incestis, & impurato ore expuent venenatos sputus. Dabit verò ad verbera simpliciter sanctum dorsum. Et colaphos accipiens tacebit, ne quis agnoscat, quod verbum, vel vnde venit, vt inferis loquatur, & corona spinea coronetur. Ad cibum autem fel, & ad sitim acetum dederunt, inhospitalitatis hanc monstrabũt mensam. Ipsa enim insipiens gens tuum Deum non intellexisti, ludentem mortalium mentibus, sed & spinis coronasti, & horridum fel miscuisti. Templi verò velum scindetur, & medio die nox erit tenebrosa nimis in tribus horis. Et morte morietur tribus diebus somno*

ſuſcepto. Et tūc ab inferis regreſſus ad lucem læuam veniet primus, reſurrectionis principio reuocatis oſtenſo. Iſta Lactant. carptim per interualla diſputationis ſuæ, ſicut ea poſcere videbantur, quæ probare intenderat, adhibuit teſtimonia ſibyllina; quæ nos nihil interponentes, ſed in vnam ſeriem connexa ponentes, ſolis capitibus, ſi tamen ſcriptores deinceps ea ſeruare non negligant, diſtinguenda curauimus.

6. Confer iſta cum ſimilib. pag. 187.

12. Vterque codex ἀντολίην τε, δύσιν, &c. vt pag. 216. vbi hic verſus Adami nomini adaptatur.

13. Idem cod. πάσα γῆ. ſcribe πάσῃ γῆ.

15. Zachariæ ix. Lactantius hæc de ſecundo aduentu interpretatur, quæ Propheta de primo dixit.

18. Apud Lactantium lib. 7. cap. 18. præcedit hemiſtichium hoc, ἡμετέρας δουλείας. Vnde apparet locum mancum eſſe. Item pro δοῦλον legitur ζυγόν. Forte ita reponendum erit hemiſtichium, ἵνα ἡμετέρας δουλείας ζεῦγος δυσβ.

20. Lactantius lib. 4. cap. 6. citat & legit σὸν pro σοῦ, Auguſtinus quoque in orat. contra quinque hæreſes: *Sibylla dicit, Ipſum tuum cognoſce Deum, Dei filium eſſe. Verſus iſte & paganū increpat & Iudæum.* Et mox: *Increpat te Sibylla dicens: Ipſum tuum cognoſce dominum Dei filium eſſe. Ipſum tuum cognoſce Deum, ipſum, non alium, non Martem, non Iouem, non Mercurium.*

24. Reg. cod. σοί ἐθίμοις pro σοι μύθοισιν.

391. 3. Sequentes verſus pœnè eoſdem vel leuiter immutatos habuimus pag. 200. 203: 223. ſed non eodem ordine.

6. Placet lectio paginæ 200. εἰς ἓν συῤῥήξουσι. & ſequ. verſu θαλάσσῃ pro φωστήρων. Reg. codex claudit carmen ita, πάντ' ἀπολεῖται.

18. Septem proximi legebantur quoque lib. 11. pag. 211.

Pap. 392. 2. Hoc verſu vſus eſt Apollo in oraculo Crœſo dato.

5. E reg. codice ſcribe φῦλα, *genera*, animalium quæ

ſequuntur. 9. Et Pſalmo. 14. Hunc verſum Apollo itidem Crœſo reſpondit.

17. Aliquantulum variatus legitur in procœmio ex Theophilo pag.155. Sic Orpheus apud Euſebium, & Stoici apud Plutarchum, ζεὺς ἀρχὴ ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται.

17. Iuſtum aliter refert Lactantius lib. 1. cap. 6. *Item alia (inquit) Sibylla, quæcunque eſt, cum perferre ſe ad homines Dei vocem diceret, ſic ait:* εἷς μόνος εἰμὶ θεός, καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς ἄλλος. At in ſcripto Lactantij codice ſcribitur, μόνος γὰρ θεὸς εἰμί. Doctiſſimus Ranconetus legendum cenſuit, ὃς μόνος ἐστὶ θεός.

Pag. 395. 13. Forte legendum κωφοὶ κ' ἀνόητοι. Huc enim reſpexiſſe videtur Lactant. lib. 5. cap. 14. ſic ſcribens: *Vanarum religionum cultores eadem ſtultitia id obiiciunt, qua verum Deum non intelligunt, quos Sibylla Erythræa* κωφοὺς καὶ ἀνοήτους *vocat, ſurdos ſcilicet & excordes, qui nec audiant diuina, nec ſentiant, ſed terram digitis ſuis imaginatam metuant & adorent.*

17. Priores editiones, αὐτοῖς, & mox ſcripti cod. ἔριψεν. forte ἔριψεν, *ipſos proiecit*, vel αὐτοὺς ἔριψαν, *ſeipſos iecere.* nec opus eſt ρ geminari, vt oſtenſum eſt in oraculis veteribus.

18. Allegat hunc verſum Lactantius lib. 2. cap. 11. aitque Platonem quoque humanam formã θεοειδῆ ſtatuere.

20. Idem argumentum tractatur infra pag. 407.

Pag. 396. 2. reg. cod. πάντα ἐλέγξῃ. Sequens verſus non abſimilis eſt alij pag. 203. & 223.

4. Quatuor proximorum verſuum auctorem facit Lactant. lib. 7. cap. 20. eam Sibyllam, cuius verſus duo illi ſunt, quos ibidem ex acroſtichide recitauit. Sunt autem parum diuerſi à ſibyllinis noſtris:

οὐρανὸν εἱλίξας (vet. εἱλίξω,) γαίης κευθμῶνας ἀν οἴξω,
καὶ τότ' ἀναστήσω νεκροὺς μοῖραν ἀναλύσας
καὶ θανάτου κέντρον, καὶ ὕστερον εἰς κρίσιν ἄξω,
κρίνων εὐσεβέων καὶ δυσσεβέων βίον ἀνδρῶν.

12. Reg.cod. τὺς ὁσίως. ſic pag.196. τοῖς ὁσίως ζῶσιν.

15. Vide num ſcribendum ſit ἐρεῖ pro ἔρις, vt eſt pag. 211.vbi etiam ſequentia carmina reperies.

21. Reg. cod. αὐτογέννητος. vel igitur deme alterum ν, vel ſcribe αὐτογενής. vide Lactant.lib.1.cap.7.

22. Vetus editio & ſcripti codices referunt οὐρανοῦχος.

Pag. 399. 3. ἠερινικῆς lectori relinquo. Reg. cod. habet ἐρικινῆς ὁ χαλάζης.

7. Verſus iuſto maior eſt. amputandum videtur σῷ παιδί. Et ſine dubio hæc & ſequentia notha ſunt.

23. Reg.cod. σὺ σιωπήσειο. Et ſtatim non malè ſcriberetur ὑπ' ἀνάγκη.

Pag.400.4. Reg. cod. ἀρχάγγελος.Item verſu prox. πέξη pro δέξαι.

Pag. 401. 24. Caſtalio rationem reddit ſuæ verſionis his verbis: λόγος ſermonem & rationem declarat, ſiue conſilium quoddam, & prudentiam ac mentem, per quam Deus agat, ſicut homines ſermone & ratione agunt, cuius verbi vis quoniam Latinè vno verbo ſatis exprimi non poteſt, vſus ſum Græco. Bethlehem autem Hebræis domum panis ſignificat, in quo oppido natus eſt noſter ille conditor,altor,ſeruator,Dei filius IESVS CHRISTVS, Deus ſummis laudibus celebrandus in ſempiternum.

Pag. 403. 6. In reg. cod. ita ſcriptus extat hic verſus, μωησὴν εὐφροσύνης ἐπὶ θρησκείησιν ἔχοντες. Cui ſubiungebantur ſequentes quindecim ſine vllo interſtitio.

9. Verſus conſtabit, ſi οὔποτε legamus: vt & ab hoc tertius, ſi ἀτάρ.

17. Et hic conſtabit, ſi ποιῆσι ſcribamus.

Pag. 404. 6. Hos cum Phocylide conferendos tuæ induſtriæ relinquo. Sunt enim aliqua diuerſa, & ex iis alicubi Phocylidem corrigere licet.

FINIS.

Extraict du Priuilege du Roy.

HENRY par la grace de Dieu Roy de France & de Nauarre, à nos amés & feaux conseillers, & gens tenans nos Cours de Parlemens de Paris, Tolose, Roüan, Bourdeaux, Dijon, Aix, Grenoble & Bretaigne, Baillifs, Preuosts & Seneschaux desdits lieux, & à tous nos autres officiers salut. Receu auōs l'hūble supplicatiō de nostre bien-amé Abel Langelier, marchand Libraire iuré en l'vniuersité de Paris, contenāt qu'il a recouuert vn liure intitulé *Sibyllina oracula, ex vett. codd. aucta, renouata, & notis illustrata à D. Iohāne Opsopœo Brettano*, lequel il voudroit volontiers faire imprimer, mais il doubte qu'autres Imprimeurs ou Libraires que luy ne voulussent faire le semblable, & le frustrer par ce moyen de ses labeurs, fraiz & despens, si par nous ne luy estoit pourueu & permis d'iceluy imprimer. Pour ces causes desirant iceluy Langelier n'estre frustré de ses labeurs, fraiz & despens, luy auons par ces presentes permis & permettons pouuoir de faire imprimer ou imprimer ledit liure, auec inhibitions & defenses à tous autres Libraires & Imprimeurs de nostre Royaume, de l'imprimer ou faire imprimer & mettre en vente sans le vouloir, congé & consentement dudit Langelier, & ce iusques à dix ans prochains venans, à conter du iour & datte que l'impression premiere dudit liure sera acheuée d'imprimer, sur peine de confiscation desdits liures, d'amende arbitraire, despens, dommages & interests dudit Langelier. Si vous mandons & à chacuns de vous commettons endroict soy, si comme à luy appartiendra, que de nos presens priuileges, & de tout le contenu en iceluy, vous faictes & souffriez iceluy suppliant iouyr, & vser plainement & paisiblement, ensemble ceux qui auront charge de luy,

& à ce faire souffrir & obeyr, contraigniez ceux qui seront à contraindre par toutes voyes & manieres deuës & raisonnables. Voulans qu'en mettant par le suppliant à la fin ou au commencement desdits liures le contenu en nostre present priuilege, il soit tenu pour deuëment signifié, car tel est nostre plaisir. Donné à Paris l'onziesme iour du mois de Septembre, l'an de grace mil cinq cẽs quatre vingts dix-neuf.

Par le Conseil.

Signé,

RAMBOVILLET.

ORACVLA MAGICA ZOROASTRIS CVM SCHOLIIS PLETHONIS ET Pſelli nunc primum editi.

E BIBLIOTHECA REGIA.

Studio Johannis Opſopoei.

PARISIIS,

M. DC. VII.

TESTIMONIA VETERVM ALIQVOT SCRIPTORVM DE ZOROASTRE.

E Platonis Alcibiade primo:

Ἐπειδὰν δὲ ἑπτέτεις γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς ἵπ-
πους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσι καὶ ἐπὶ τὰς
θήρας ἄρχονται ἰέναι. δὶς ἑπτὰ δὲ γενομένων ἐτῶν, τὸν
παῖδα παραλαμβάνουσιν οὓς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδα-
γωγοὺς ὀνομάζουσιν. εἰσὶ δὲ ἐξειλεγμένοι Περσῶν οἱ ἄρι-
στοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέτταρες. ὅτε σοφώτατος, καὶ ὁ δι-
καιότατος, καὶ ὁ σωφρονέστατος, καὶ ὁ ἀνδρειότατος. ὧν ὁ μὲν
μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὡρομάζου. (ἔστι δὲ τοῦ
θεῶν θεραπεία) διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά. id est.

Pueri cū ſeptimum annum tranſgreßi fuerint, tum equos conſcendunt, & equorū magiſtros adeunt, & venari incipiunt. anno autem decimo quarto puerum ſuſcipiunt ij quos illi regios pædagogos appellāt. Sunt vero ij e Perſis ſelecti quatuor conſtantis ætatis viri, & ſapientißimus, & æquißimus, & temperantißimus, & fortißimus, quorum primus magiam docet Zoroaſtri Horomazi filij. Hac autem in re cultus deorum verſatur. docet etiam & ille regia inſtituta.

E Clement. Alexandr. Strom.

Ζωροάστρην τὸν μάγον τὸν Πέρσην ὁ Πυθαγόρας ἐδήλωσεν. βίβλους ἀποκρύφους τἀνδρὸς τοῦδε οἱ τὴν Προδίκου μετιόντες αἵρεσιν, αὐχοῦσι κεκτῆσθαι. *id est.*

Pythagoras manifestauit Zoroaſtrem magum illum Perſam. Huius viri libros ſecretos penes ſe eſſe gloriantur Prodici ſectatores.

Ex Euſebij lib. x. de præp. Euang.

Ἀπὸ δὲ Μωσέως πάλιν ἀνιὼν ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος ζωῆς Ἀβραάμ, εὑρήσεις ἔτη φέ. τούτων δὲ ἀπὸ τοῦ δηλωθέντος ἔτους τῆς Κέκροπος βασιλείας τὸν ἀνωτέρω χρόνον ἀπαριθμούμενος, ἐπὶ Νῖνον ἥξεις τὸν Ἀσσύριον. ὃν πρῶτόν φασιν ἁπάσης τῆς Ἀσίας πλὴν Ἰνδῶν κεκρατηκέναι, οὗ Νῖνος ἐπώνυμος πόλις, ἣ Νινευὴ παρ' Ἑβραίοις ὠνόμασται, καθ' ὃν Ζωροάστρης ὁ μάγος Βακτρίων ἐβασίλευσε. *id eſt.*

A Moſe vero vſque ad primum annum vitæ Abraham quingentos ac quinque annos comperio: quos ſi à Cecropis regno ad ſuperiora auferas, ad Aſſyrium Ninum tandem peruenies, quem aiũt primum toti Aſiæ, India ſolũ excepta, regnaſſe: à cuius nomine ciuitas Ninus appellata eſt, quam Iudæi Niniuen dicunt. eo tempore Zoroaſtres magus apud Bactrios regnabat.

E SVIDA

E SVIDA.

Ζωροάστρης, Περσομήδης, σοφὸς παρὰ τοῖς ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ, ὃς καὶ πρῶτος ἤρξατο τοῦ παρ' αὐτοῖς πολιτευομένου ὀνόματος τῶν μάγων. ἐγένετο δὲ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ἔτεσι φ'. φέρεται δὲ αὐτοῦ περὶ φύσεως βιβλία δ'. περὶ λίθων τιμίων ἕν, ἀστεροσκοπικὰ ἀποτελεσματικὰ βιβλία ε'. *id est*

Zoroastres Persomedus, sapiētia superior astronomis, primus auctor recepti apud illos magorum nominis. Bellū Troianū antecessit annis D. Circumferuntur eius libri IIII. de natura: de gemmis I. prædictionū ex inspectione stellarum libri V.

EX EODEM.

Ἀντισθένης Ἀθηναῖος συνέγραψε τόμους δέκα. πρῶτον μαγικόν. ἀφηγεῖται δὲ περὶ Ζωροάστρου τινὸς μάγου εὑρόντος τὴν σοφίαν. τοῦτο δέ τινες Ἀριστοτέλει, οἱ δὲ Ῥόδωνι ἀνατιθέασιν. *id est.*

Antisthenes Atheniensis conscripsit tomos X. primū magicum, in quo narratio est de Zoroastre, illius doctrinæ authore. quod opus alij Aristoteli, alij Rhodoni adscribunt. Item.

Μάγοι παρὰ Πέρσαις οἱ φιλόσοφοι καὶ φιλόθεοι. ὧν ἦρχε Ζωροάστρης, καὶ μετὰ τοῦτον κατὰ διαδοχὴν Ὠστάναι καὶ Ἀστράμψυχοι. *id est.*

Magi apud Persas dicuntur sapientiæ & dei amatores, quorum princeps Zoroastres fuit, cui Ostanæ & Astrampsychi successerunt.

E Plinij Nat. hist. lib. VII. cap. XVI.

Risisse eodem die quo genitus esset, vnum hominem accepimus Zoroastrem. Eidem cerebrum ita palpitasse, vt impositam repelleret manum, futuræ præsagio scientiæ.

Ex eodem lib. XXX. cap. I.

Magia sine dubio orta in Perside a Zoroastre, vt inter auctores conuenit. Sed vnus hic fuerit, an postea & alius, non satis constat. Eudoxus, qui inter sapientiæ sectas clarissimam vtilissimamque eam intelligi voluit, Zoroastrem hunc sex milib. annorum ante Platonis mortem fuisse prodidit. Sic & Aristoteles. Hermippus qui de tota ea arte diligētissime scripsit, & vicies centum millia versuum à Zoroastre condita, indicibus quoque voluminum eius positis explanauit, præceptorem, à quo institutum diceret, tradidit Azonacē, ipsum vero V. millibus annorum ante Troianum bellum fuisse.

E lib. XI. cap. XLII.

Tradūt Zoroastrem in desertis caseo vixisse annis viginti, ita temperato, vt vetustatem non sentiret.

E Marcellini lib. XLIII.

Magiā opinionum insignium auctor amplissimus Plato, Machagistiam esse verbo mystico docet, diuinorum incorruptissimum cultum, cui sciētiæ

tiæ ſæculis priſcis multa ex Chaldæorum arcanis Bactrianus addidit Zoroaſtres: deinde Hyſtaſpes prudentiſſimus Darij pater, qui cũ ſuperioris Indiæ ſecreta fidentius penetraret, ad nemoroſam quandam venerat ſolitudinem, cuius tranquillis ſilentiis præcelſa Bracmanorum ingenia potiuntur: eorumque monitu rationes mundani motus & ſiderum, puroſque ſacrorum ritus quantum colligere potuit eruditus, ex his quæ didicit, aliqua ſenſib. magorum infudit: quæ illi cum diſciplinis præſentiendi futura per ſuam quiſque progeniem poſteris ætatib. tradunt.

FRAGMENTA QVÆDAM ZOROASTRIS.

Et Plutarchi lib. de Iſide & Oſiride.

Νομίζουσι οἱ μὲν θεοὺς εἶναι δύο, καθάπερ ἀντιτέχνους τὸν μὲν γὰρ ἀγαθῶν, τὸν δὲ φαύλων δημιουργόν. οἱ δὲ τὸν μὲν ἀμείνονα, θεόν, τὸν δὲ ἕτερον, δαίμονα καλοῦσιν ὥσπερ Ζωροάστρις ὁ μάγος, ὃν πεντακισχιλίοις ἔτεσι τῶν Τρωϊκῶν γεγονέναι πρεσβύτερον ἱστοροῦσιν. οὗτος οὖν ἐκάλει τὸν μὲν Ὡρομάζην, τὸν δὲ Ἀρειμάνιον· καὶ προσαπεφαίνετο, τὸν μὲν ἐοικέναι φωτὶ μάλιστα τῶν αἰσθητῶν, τὸν δὲ ἔμπαλιν σκότῳ καὶ ἀγνοίᾳ, μέσον δὲ ἀμφοῖν τὸν Μίθρην εἶναι· διὸ καὶ Μίθρην Πέρσαι τὸν μεσίτην ὀνομάζουσιν. ἐδίδαξε μὲν τῷ

εὐκταῖα θύειν καὶ χαριστήρια, τῷ δ' ἀποτρόπαια καὶ σκυθρωπά. πόαν γάρ τινα κόπτοντες ὄμωμι καλουμένην ἐν ὅλμῳ, τὸν ᾅδην ἀνακαλοῦνται καὶ τὸν σκότον· εἶτα μίξαντες αἵματι λύκου σφαγέντος, εἰς τόπον ἀνήλιον ἐκφέρουσι καὶ ῥίπτουσι. καὶ γὰρ τῶν φυτῶν νομίζουσι τὰ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, τὰ δὲ τοῦ κακοῦ δαίμονος εἶναι. καὶ τῶν ζώων ὥσπερ κύνας καὶ ὄρνιθας καὶ χερσαίους ἐχίνους, τοῦ ἀγαθοῦ· τοῦ δὲ φαύλου, τοὺς ἐνύδρους εἶναι. διὸ καὶ τὸν κτείναντα πλείστους εὐδαιμονίζουσιν. οὐ μὴν κἀκεῖνοι πολλὰ μυθώδη περὶ τῶν θεῶν λέγουσιν. οἷα καὶ ταῦτά ἐστιν, ὁ μὲν Ὡρομάζης ἐκ τοῦ καθαρωτάτου φάους, ὁ δὲ Ἀρειμάνιος ἐκ τοῦ ζόφου γεγονὸς, πολεμοῦσιν ἀλλήλοις. καὶ ὁ μὲν ἓξ θεοὺς ἐποίησε (τὸν μὲν πρῶτον εὐνοίας, τὸν δὲ δεύτερον ἀληθείας, τὸν δὲ τρίτον εὐνομίας· τῶν δὲ λοιπῶν, τὸν μὲν σοφίας, τὸν δὲ πλούτου, τὸν δὲ τῶν ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἡδέων δημιουργόν) ὁ δὲ τούτοις ὥσπερ ἀντιτέχνους ἴσους τὸν ἀριθμόν. εἶθ' ὁ μὲν Ὡρομάζης τρὶς ἑαυτὸν αὐξήσας ἀπέστησε τοῦ ἡλίου τοσοῦτον ὅσον ὁ ἥλιος τῆς γῆς ἀφέστηκε, καὶ τὸν οὐρανὸν ἄστροις ἐκόσμησεν. ἕνα δὲ ἀστέρα πρὸ πάντων, οἷον φύλακα καὶ προόπτην ἐγκατέστησε, τὸν σείριον. ἄλλους δὲ ποιήσας τέσσαρας καὶ εἴκοσι θεοὺς, εἰς ᾠὸν ἔθηκεν. οἱ δ' ὑπὸ τοῦ Ἀρειμανίου γενόμενοι, καὶ αὐτοὶ τοσοῦτοι, διατρήσαντες τὸ ᾠὸν γανωθὲν * ἀναμέμικται τὰ κακὰ τοῖς ἀγαθοῖς. ἔπεισι δὲ χρόνος εἱμαρμένος, ἐν ᾧ τὸν Ἀρειμάνιον λοιμὸν ἐπάγοντα καὶ λιμὸν ὑπὸ τούτων ἀνάγκη φθαρῆναι παντάπασι καὶ ἀφανισθῆναι, τῆς δὲ γῆς ἐπι-

πέδου

πέδου καὶ ὁμαλῆς γενομένης, ἕνα βίον καὶ μίαν πολιτείαν ἀνθρώπων καὶ μακαρίων καὶ ὁμογλώσσων ἁπάντων γενέσθαι. *id eſt.*

Exiſtimant alij duos eſſe deos, quaſi contrariis deditos artib. vt bona alter, alter mala opera conficiat. alij eum qui eſt melior, deum: qui deterior, dæmonẽ dicunt. In qua ſententia fuit Zoroaſtres magus, quem narrant 1ↃↃ.*annis antiquiorẽ bello Troiano extitiſſe. Is ergo Zoroaſtres melioris nomen Oromazam, peioris Arimanium perhibuit. addiditq; hoc enuntiatum de rebus ſub ſenſum cadentibus, illum maximè ſimilem eſſe luci, hunc tenebris & ignorationi. mediũ horum eſſe Mithrã. quæ cauſa eſt quod Mithram Perſæ meſiten,*i.mediatorem ſeu intermediũ *nuncupant. Docuitq; votiuas & pro gratiis agendis oblatas victimas illi immolandas: huic auerruncandi mali cauſa inſtitutas & tetricas. herbam enim quandam omomi appellatam, in mortario tundẽtes, Ditem inuocant & Tenebras: tum admixto lupi iugulati ſanguine, efferunt & abiiciunt in locum quo ſolis radij non pertingunt. Nam & de ſtirpibus ita iudicant, quaſdam boni dei eſſe, mali quaſdam genij: & animalium alia, vt canes, aues, & echinos terreſtres bono, aquaticos malo adiudicãt. Itaque & beatum eum prædicant qui plurimos interfecerit.*

Enimuero illi quoq; multa de diis fabulosa narrãt: cuius generis est quod referam. Oromazẽ natum aiunt e luce purißima Arimaniũ e caligine eos bellum inter se gerere. sex deos fecisse Oromazẽ: primum beneuolentiæ, secũdum veritatis, tertiũ æquitatis, reliquos sapientiæ, diuitiarum & voluptatis quæ honesta cõsequitur opificem. Deinde Oromazẽ sese triplicasse, & à sole tanto se interuallo remouisse quanto à terra sol abest. ac cælum stellis decorasse, vnamque ante alias tanquam custodem & speculatorem constituisse sirium, alios porro XXIV. *deos condidisse, & in ouo posuisse. At totidem numero factos ab Arimanio ouum illud perforasse * hinc mala bonis esse permixta. Appetere porro tempus fatale quo necesse sit peste & fame ab his adducta Arimanium omnino perdi atque aboleri, terraque æquabili & plana facta vnã vitam vnamque ciuitatem beatorum hominum vniuersorum, vnaque lingua vtentium fore.*

Ex eodem de defectu oraculorum.

Ἐμοὶ δὲ δοκοῦσι πλείονας λῦσαι καὶ μείζονας ἀπορίας, οἱ τὸ τῶν δαιμόνων γένος ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων θέντες, καὶ τρόπον τινὰ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν συνάγον εἰς ταὐτὸ καὶ συνάπτον ἐξευρόντες· εἴτε μάγων τῶν περὶ Ζωροάστρην ὁ λόγος οὗτός ἐστιν, εἴ τε Θρᾴκιος ἀπὸ Ὀρφέως

φέως, ἢ Αἰγύπτιος, ἢ Φρύγιος. *id est.*

Mihi autem videntur pluribus atque maioribus ſatisfeciſſe dubitationibus, qui genus dæmonum inter deos & homines poſuerunt. modo enim excogitarunt quo humanum genus diuino coniungitur. Laudandus ergo eſt qui primo inuenit, ſiue Zoroaſter, vt dicitur, ſiue Orpheus, ſiue quidam Phryx, aut Ægyptius.

Ex Euſeb. præp. Euang. lib. 1. cap. vlt.

Ζωροάστρης δὲ ὁ μάγος ἐν τῇ ἱερᾷ συναγωγῇ τῶν Περσικῶν φησὶ κατὰ λέξιν. ὁ δὲ θεός ἐστι κεφαλὴν ἔχων ἱέρακος. οὗτος ἐστιν ὁ πρῶτος ἄφθαρτος, ἀΐδιος, ἀγέννητος, ἀμερὴς, ἀνομοιότατος, ἡνίοχος παντὸς καλοῦ, ἀδωροδόκητος, ἀγαθῶν ἀγαθότατος, φρονίμων φρονιμώτατος, ἔστι δὲ καὶ πατὴρ εὐνομίας καὶ δικαιοσύνης, αὐτοδίδακτος, φυσικὸς, καὶ τέλειος, καὶ σοφὸς, καὶ ἱεροῦ φυσικοῦ μόνος εὑρετής. *id eſt.*

Sed Zoroaſtres quoque magnus in libro ſacro, in quo res Perſicas collegit, hæc ad verbum ſcribit: Deus caput accipitris habet. is incorruptibilium primus eſt, ſempiternus, ingenitus, expers partiũ, ſibi ipſi ſimilibus, bonorum omnium auriga, munera non expectans, optimus, prudentiſsimus, pater iuris, ſine doctrina iuſtitiam perdoctus, natura perfectus, ſapiens, ſacræ naturæ vnicus inuentor.

MAGORVM QVI A ZOROASTRE PRODIERE ORACVLA.

Exquiræ animæ viam, vnde aut qua ratione, vbi corpori inseruieris, eandem rursus in locum à quo fluxisti extolles sacro sermoni opus adiungens.

Neque deorsum vergas: præcipitium in terra subiacet, trahens te de limine habente septem meatus, subter quod horrendi fati sedes est.

Tuum enim vas bestiæ terræ incolent.

Tu porro noli fato dare incrementum: neque enim à præfectura summi Dei imperfectum quid procedit.

At vero animus paternus voluntatem illius *animæ* non admittit, donec exierit ab obliuione, & verbum dixerit, memoria tenens sanctum paternum symbolum.

Properandũ tibi est ad lumen & splendorem

ΜΑΓΙΚΑ ΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΖΩΡΟΑΣΤΡΟΥ ΜΑΓΩΝ.

Δίζεο σὺ ψυχῆς ὀχετὸν, ὅθεν, ἢ τίνι τάξει, (ης,
Σώματι θητεύσας, ἐπὶ τάξιν ἀφ' ἧς ἐῤῥύ-
Αὖθις ἀναστήσεις, ἱερῷ λόγῳ ἔργον ἑνώσας.
Μὴ δὲ κάτω νεύσῃς· κρημνὸς κατὰ γῆς ὑπόκειται,
Ἑπταπόρου σύρων κατὰ βαθμίδος, ἣν ὑπὸ,
Ἀνάγκης θρόνος ἐστί. δεινῆς
Σὸν γὰρ ἀγγεῖον θῆρες χθονὸς οἰκήσουσιν.
Μὴ σύ γ' αὔξανε τὴν εἱμαρμένην·
Οὐ γὰρ ἀπὸ πατρικῆς ἀρχῆς ἀτελές τι
τροχάζει. (νοῦς,
Ἀλλ' οὐκ εἰσδέχεται κείνης τὸ θέλειν πατρικὸς
Μέχρις ἂν ἐξέλθῃ λήθης, καὶ ῥῆμα λαλήσῃ
Μνήμην ἐνθεμένη πατρικοῦ συνθήμα-
τος ἁγνοῦ.
Χρή σε σπεύδειν πρὸς τὸ φάος, καὶ πρὸς
πατρὸς αὐγὰς,

Ἔνθεν ἐπέμφθη σοι ψυχὴ πολὺν ἑσσαμένη νοῦν.

Αὐτοῖς δὲ χθὼν κατοδύρεται ἐς τέκνα μέχρις.

Ψυχῆς ἐξωστῆρες ἀνάπνοοι εὔλυτοί εἰσιν.

Λαιῆς ἐν λαγόσιν κοίτης, ἀρετῆς πέλε πηγή,
Ἔνδον ὅλη μίμνουσα, τὸ παρθένον οὐ προϊεῖσα.

Ψυχὴ ἡ μερόπων θεὸν ἄγξει πως ἐς ἑαυτήν,
Οὐδὲν θνητὸν ἔχουσα, ὅλη θεόθεν μεμέθυσται·
Ἁρμονίαν αὐχεῖ γάρ, ὑφ' ἧ πέλε σῶμα βρότειον.

Ὅτι ψυχὴ πῦρ δυνάμει πατρὸς οὖσα φαεινόν,
Ἀθανάτός τε μένει, καὶ ζωῆς δεσπότις ἐστί,
Καὶ ἴσχει κόσμου πολλὰ πληρώματα κόλπων.

Ζήτησον παράδεισον.

Μὴ πνεῦμα μολύνῃς, μηδὲ βαθύνῃς τὸ ἐπίπεδον.

Ἔστι καὶ εἰδώλῳ μερὶς εἰς τόπον ἀμφιφάοντα.

Μὴ δὲ τὸ τῆς ὕλης σκύβαλον κρημνῷ καταλείψῃς.

Μὴ ἐξάξῃς, ἵνα μὴ ἐξιοῦσα ἔχῃ τι.

Ἐκτείνας πύρινον νοῦν

rem patris, vnde miſſa eſt anima, multam complexa mentem.

Ipſos terra deflet vſque ad filios.

Expulſores animæ, reſpirare facientes, ſunt ſolubiles.

Siniſtris in ilibus cubilis, vis virtutis intus eſt, intus tota manens, virginitatem non proiiciens.

Anima hominum deum vehementer ad ſeipſam coniunget, nihil mortale habens, tota diuinitus inebriata eſt: harmoniam enim iactat, in qua eſt humanum corpus.

Quoniam anima ignis eſt lucidus poteſtate Patris, manet immortalis, & vitæ eſt domina: & quoniã habet multas cõſummationes ſinuum mũdi, quærito paradiſum.

Ne ſpiritum cõſpurces, neve illum planum & æquabilem in profundum deprimas.

Eſt & ſimulacro animæ pars in loco vndique fulgenti & perſpicuo.

Neque materiæ craſſamentum in præcipitio deſeras.

Ne educas animam, ne exiens *e corpore* habeat aliquid *periculi*.

Si extenderis igneam mentem ad opus cul-

tus diuini, fluxum etiam corpus tueberis.

Certe ex ſinibus terræ prodeunt canes terreſtres, nunquam demonſtrantes verum ſignum homini mortali.

Naturalis ratio ſuadet eſſe dæmonas ſanctos, etiam malæ materiæ germina frugi ac bona.

Vltrices furiæ homines conſtringunt.

Animæ profunditas immortalis imperet: oculos vero prorſus totos expāde ſurſum verſus,

O homo machinamentum naturæ confidentiſſimæ.

Si ſæpius mihi loquutus fueris, prorſus videbis memorabilem. neque enim cœleſtis, curuaque & deuexa apparet tunc tibi moles. ſtellæ non ſplendent, lunæ lumen tectum eſt, terra non ſtat, videntur vero omnia eſſe fulmina.

Ne vocaueris imaginem naturæ ipſius Dei per ſe conſpicuam.

Ἔργον ἐπ' εὐσεβίης, ῥευστὸν καὶ σῶμα σαώσεις.
Ἐκ δ' ἄρα κόλπων γαίης θρώσκουσ' οὔποτ'
ἀληθὲς
Σῆμα βροτῷ ἀνδρὶ χθόνιοι κύνες δεικνύ
Ἡ φύσις πείθει εἶναι τοὺς δαίμονας ἁγνοὺς (ντες.
Καὶ τὰ κακῆς ὕλης βλαστήματα χρηστὰ καὶ
Αἱ ποιναὶ μερόπων ἀγκτεῖραι. (ἐσθλά.
Ἡγείσθω ψυχῆς βάθος ἄμβροτον· ὄμματα
Πάντ' ἐκπέτασον ἄνω· (δ' ἄρδην
Ὦ τολμηροτάτης φύσεως ἄνθρωπε τέ-
χνασμα.
Πολλάκις ἢν λέξῃς μοι, ἀθρήσεις πάντη
λεκτὸν
Οὔτε γὰρ οὐράνιος κυρτὸς τότε φαίνεται
ὄγκος·
Ἀστέρες οὐ λάμπουσι, τὸ μήνης φῶς κε-
κάλυπται,
Χθὼν οὐχ ἕστηκε, βλέπεται δὲ τὰ πάντα
κεραυνοί.
Μὴ φύσεως καλέσῃς αὔτοπτον ἄγαλμα.

Πάντοθεν ἀπλάστῳ ψυχῇ, πυρὸς ἡνία τεῖνον.
Ἡνίκα μὲν βλέψῃς μορφῆς ἄτερ εὐίερον πῦρ
Λαμπόμενον σκιρτηδὸν ὅλου κατὰ βένθεα
Κλῦθι πυρὸς τὴν φωνήν. (κόσμου,
Σύμβολα πατρικὸς νόος ἐνέσπειρε ταῖς
ψυχαῖς.
Μάνθανε τὸ νοητὸν, ἐπεὶ νόου ἔξω ὑπάρχει.
Ἔστι δὲ δή τι νοητὸν, ὃ χρή σε νοεῖν νόου ἄνθει.
Εἰσὶν πάντα πυρὸς ἑνὸς ἐκγεγαῶτα·
Πάντα γὰρ ἐξετέλεσσε πατὴρ, καὶ νῷ παρέδωκε
Δευτέρῳ, ὃν πρῶτον κλήιζετ' ἔθνεα ἀνδρῶν.
Νοούμεναι ἴυγγες πατρόθεν νοέουσι καὶ αὐταὶ,
Βουλαῖς ἀφθέγκτοισι κινούμεναι ὥστε
νοῆσαι.
Ὦ πῶς κόσμος ἔχει νοεροὺς ἀνοχῆας ἀκαμ-
Ἑαυτὸν ὁ πατὴρ ἥρπασεν· (πεῖς.
Οὐδ' ἐν ἑῇ δυνάμει νοερᾷ κλείσας ἴδι-
ον πῦρ.
Πατὴρ οὐ φόβον ἐνθρώσκει, πειθὼ δ' ἐπι-
χεύει.

ΠΛΗΘΩ-

Vndiq; ſimplici animo tende habenas ignis.
Cum videris abſque forma ſacrum ignem micantem ſaltando per profunda totius mundi, audi ignis ſonitum.
Mens ipſius Dei indidit animis hominum ſigna paterna.
Percipe id quod poteſt intellectu percipi: nam eſt extra mentem.
Eſt ſane quiddam intelligentia perceptibile, quod oportet te intelligere flore mentis.
Omnia ſunt producta ex vno igne: quippe cum omnia Pater perfecerit, & mēti tradiderit ſecundæ, quam primam vocant nationes hominum.
Species quæ mente percipiuntur paterna mente perceptæ & ipſæ intelligunt, conſiliis tacitis motæ vt intelligant.
O quomodo mundus hic habet rectores vi intelligendi præditos qui nō flectuntur!
Seipſum ſummus parens Deus a reliquis omnibus ſubduxit. neque in ſua potentia intellectili ignem ſuum incluſit.
Pater non metum immittit, ſed obſequium infundit.

PLETHONIS EXPOSITIO EORVM QVÆ VIDENTVR OBSCVRIORA IN HIS oraculis.

Exquiræ animæ viam.] *Magi qui Zoroastrem sectantur, censent, vt & alij multi, animam humanam immortalem de alto descendere, mortali huic corpori inseruituram, hoc est ad aliquod tempus operam suam ipsi accommodaturam, & ipsum viuum effecturam ornaturamque pro virili parte; mox eandem hinc retro vnde profecta est sese recipere. Cum autē plures sint ibi sedes animæ, & alia quidem circumlucens, vndique tenebrosa alia, nōnullæ quæ sunt inter illas mediæ, partim lucis, partim tenebrarum participes; ab ea certe quæ omnino lucida est, animam in hoc corpus delapsam, si bene operam suam corpori accommodauerit, in eundem rursus locum recurrere: si male, in sedes hac deteriores hinc se recipere, pro ratione eorum quæ in vita fecerit. Ad hæc igitur dicit oraculum,* Exquire tu animæ meatum, *id est viam quam tibi anima fluxit*: vnde aut qua ratione, *vitæ nimirum:* huic corpori opera nauata, in eundem locum a quo defluxisti, excitabis,

eundem

ΠΛΗΘΩΝΟΣ ΔΙΑΣΑΦΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ λογίοις τούτοις ἀσαφέστερον εἰρημένων.

Δίζεο σὺ ψυχῆς ὀχετόν.] Οἱ ἀπὸ Ζωροάστρου μάγοι νομίζουσιν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι συχνοί, τὴν ψυχὴν τὴν ἀνθρωπίνην, ἀθάνατον οὖσαν, ἄνωθέν τε κατιέναι, τῷ θνητῷ τῷδε σώματι θητεύσουσαν, ἤτοι ἐπί τινα χρόνον ἐργασομένην αὐτῷ, καὶ ζωώσουσάν τε καὶ κοσμήσουσαν ἐκ τῶν δυνατῶν, καὶ αὖθις ἐντεῦθεν ἐκεῖσε ἀποχωρεῖν. πλειόνων δ' ἐκεῖ ὄντων τῇ ψυχῇ χώρων, καὶ τοῦ μὲν ἀμφιφαοῦς, τοῦ δ' ἀμφικνεφοῦς, τῶν δέ τινων μεταξὺ τούτων, ἑτεροφαῶν τε δὴ καὶ ἑτεροκνεφῶν· ἀπό γε τοῦ ἀμφιφαοῦς ποτὲ ἐς τόδε τὸ σῶμα κατερρυηκυῖαν τὴν ψυχήν, καλῶς μὲν θητεύσασαν, ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον αὖθις ἀναβαίνειν· μὴ καλῶς δέ, ἐς τοὺς τούτου χείρους ἐντεῦθεν ἀποχωρεῖν, κατὰ λόγον τῶν αὐτῇ βεβιωμένων. πρὸς οὖν ταῦτα λέγει τὸ λόγιον, ζήτει σὺ τὸν τῆς ψυχῆς ὀχετόν, ἤτοι τὴν ὁδόν, ἥν σοι ἡ ψυχὴ ἐρρύη· ὅθεν, ἢ τίνι τάξει, τοῦ βίου δηλαδή. τῷδε τῷ σώματι θητεύσας, αὖθις ἐπὶ τὴν αὐτὴν τάξιν, ἀφ' ἧς ἐρρύης, ἀ-

ναστήσεις, τὸν αὐτὸν δηλαδὴ ὀχετὸν τῆς ψυχῆς, ἑνώσας τῷ ἱερῷ λόγῳ καὶ ἔργῳ. ἱερὸν μὲν οὖν λόγον τὸν περὶ τῆς θεοσεβείας φησίν· ἔργον δὲ τὴν τελετήν. λέγει οὖν τὸ λόγιον, ὅτι πρὸς τῷ περὶ τῆς θεοσεβείας λόγῳ, καὶ τῇ τελετῇ χρῶ, πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ταύτην ἀναγωγήν.

Μὴ δὲ κάτω νεύσεις.] Κρημνὸν τὴν εἰς φθορὰν φησὶ καὶ κακίαν καὶ κακοδαιμονίαν ὑποφοράν· γῆν δὲ τὸ γεῶδες καὶ θνητὸν σῶμα. γῆ μὲν γὰρ καὶ χθονὶ τὴν θνητὴν φύσιν, πυρὶ δὲ τὴν θείαν, τὰ λόγια ταῦτα ὡς τὰ πολλὰ σημαίνει. ἑπτάπορον δὲ βαθμίδα φησὶ τὴν ἐκ τῶν πλανήτων εἱμαρμένην, ὑφ' ἣν καὶ δεινήν τινα ἱδρῦσθαι καὶ ἀπαραίτητον ἀνάγκην. λέγει οὖν τὸ λόγιον, μὴ κάτω πρὸς τὸ θνητὸν δὴ σῶμα ἀποκλίνῃς, ὃ τῇ ἀπὸ τῶν πλανήτων μόνῃ ὡς τὰ πολλὰ ὑποπίπτον εἱμαρμένῃ, τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν μᾶλλόν ἐστι. κακοδαιμονήσεις γὰρ, ἢν πρὸς τοῦτο ὅλος ἀποκλίνῃς, ἀτυχῶν, καὶ τῆς βουλήσεως ὑπὸ τῆς ἐς αὐτὸ πεπρωμένης ἀνάγκης ἑκάστοτε ἐκπίπτων.

Σὸν γὰρ ἄγγος] Τὸ τῆς σῆς ἄγγος ψυχῆς, τὸ θνητὸν δὴ τοῦτο σῶμα, εὐλαὶ καὶ κνώδαλα οἰκήσουσιν.

eundem videlicet animæ ductum, coniungens & opus ſacris verbis. Sacroſanctũ igitur verbum hoc loco intelligit, quod ſit de pietate: opus vero, ſacrificium. Dicit itaque oraculum, ad hanc animi erectionem vtendum eſſe vna cum ſermone qui ſit de cultu diuino, etiam ſacris myſteriis.

Neque deorſum vergas.) *Præcipitium vocat eam delationem quæ ſit in corruptionem, vitiũ & miſeriam: terram vero, terrenum & mortale corpus. Per terram enim ſiue tellurem, mortalem naturam intelligit, ſicut & per ignem vbique hæc oracula diuinam ſignificant. At vero locum ſeptem meatibus præditum vocant fatum ex planetis pendens, ſubter quod horrendam quandam ſitam eſſe & immutabilem neceſsitatẽ. Quare monet oraculum ne deorſum ad caducum corpus teipſum declines, quod cum frequenter ſubiaceat ſoli fato prouenienti a ſeptem planetis, iis aſcribi commode poteſt, quæ noſtro arbitratui ſubdita ſunt. Et certè quidem futurus es infelix, ſi ad hoc corpus totus delabaris, aduerſa vtens fortuna, aßidueque excidens optatis propter deſtinatam ipſi corpori neceßitatem,*

Tuum enim vas.) *Animæ tuæ vas, hoc eſt caducum vtique hoc corpus, vermes & omnis generis viles beſtiæ habitabunt.*

Ne fatum augeas) *Ne nitaris tuum fatum amplificare, hoc est maius efficere quam quod tibi traditum est: neque enim poteris.*

Neq; enim a præfectura summi Dei] *Neque enim a paterno, hoc est summi Dei imperio, procedit quidpiam imperfectum, vt tu etiam ipse poßis id consummare: illinc quippe perfecta omnia prodire vel inde colligere licet, quod tendant & spectent ad vniuersi perfectionem.*

At vero non admittit] *Paternus animus, alter videlicet Deus, animæque item sedulus opifex, voluntatem illius non admittit vsque dum excusserit obliuionem quam ex huius corporis nexu contraxit: edideritque aliquod verbum, complexave animo fuerit quendam sermonem, cum memoria paterni diuini symboli cōiunctum. Hoc autem esse dicendum est honestæ consectationis præceptum, cuius memorem animam, hoc modo iam etiam suo opifici maxime probari.*

Properandum tibi est) *Lumen splendorque Patris locus is est animæ qui collustratus circumfususque splendore habetur, vnde anima plurima mente induta, huc est demissa. Quare ad ipsum lumen properare rursus oportet.*

Ipsos terra deflet) *Qui ad illud ipsum lumen,*

vnde

Μὴ σύγ᾽ αὔξανε.] Μὴ σὺ πειρῶ αὔξειν τὴν σὴν εἱμαρμένην, ἤτοι μείζω ποιεῖν τῆς δεδομένης· οὐ γὰρ οἷός τ᾽ ἔσῃ δηλαδή.

Οὐ γὰρ ἀπὸ πατρικῆς.] Οὐ γὰρ ἀπὸ πατρικῆς ἀρχῆς, τῆς τοῦ ἀνωτάτω δηλαδὴ θεοῦ, χωρεῖ τι ἀτελές, δηλαδὴ ὥστ᾽ ἄν σε καὶ δύνασθαι αὐτὸ τελειοῦν· ἐκεῖθεν γὰρ τέλεια ἅπαντ᾽ ἂν χωρεῖν, τῷ πρὸς τὴν τελειότητα τείνειν τὴν τοῦ ὅλου.

Ἀλλ᾽ οὐκ εἰσδέχεται κείνης] Ὁ πατρικὸς νοῦς, ὁ δεύτερος δηλαδὴ θεός, καὶ τῆς ψυχῆς προσεχὴς δημιουργός· οὐκ εἰσδέχεται ἐκείνης τὴν θέλησιν, μέχρις ἂν ἐξέλθῃ τῆς λήθης, ἣν ἐκ τῆς πρὸς τόδε τὸ σῶμα ἐπιπλοκῆς ἔπαθεν· καὶ λαλήσῃ τι ῥῆμα, ἤτοι λόγον φρονήσῃ τινά, μνήμης ἐχόμενον τοῦ πατρικοῦ θείου συνθήματος· τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τὴν τῆς τοῦ καλοῦ διώξεως ἐντολήν, ἧς τὴν ψυχὴν ἀναμνησθεῖσαν οὕτως ἤδη καὶ τῷ ἑαυτῆς δημιουργῷ μάλιστα ἀρέσκειν.

Χρή σε σπεύδειν) Φῶς καὶ αὐγὰς πατρὸς τῇ ψυχῇ, τὸν ἀμφιφαῆ ἐστι αὐτῆς χῶρον, ἔνθεν τὴν ψυχὴν τὸν πολὺν νοῦν περιβεβλημένην, ἐνθάδε καταπεμφθῆναι. πρὸς οὖν τὸ αὐτὸ φῶς χωρῆναι αὖθις σπεύδειν.

Αὐτοὺς δὲ χθὼν κατοδύρεται] Τοὺς οὖν μὴ πρὸς τὸ

αὐτὸ φῶς, ὅθεν αὖθις ἐπέμφθη ἡ ψυχή, σπεύδοντας αὖθις, ἡ χθὼν, ἤτοι ἡ θνητὴ φύσις, καταδύεται, ὅτι πεμφθέντες ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὴν κοσμῆσαι. οἱ δὲ πρὸς τὸ μὴ καὶ αὐτὴν κοσμῆσαι, καὶ ἑαυτοὺς ἤσχυντο, μοχθηρῶς βεβιωκότες· περιαπολαύειν δὲ δὴ καὶ τὰ τέκνα τῆς τῶν γονέων κακίας, πονηρᾶς ἀγωγῆς τῆς ὑπὸ αὐτῶν τυγχάνοντα.

Ψυχῆς ἐξωστῆρες] Οἱ τὴν ψυχὴν ἐξωθοῦντες λόγοι, ἐκ τῆς κακίας δηλαδὴ, καὶ οὕτω δὴ ἀναπνεῖν διδόντες, εὔλυτοί εἰσιν, ἤτοι οὐ χαλεπῶς τῆς τέως ἐπεχούσης αὐτοὺς λήθης ἀπολυόμενοι.

Λαιῆς ἐν λαγόσιν κοίτης) Ἐν ταῖς λαγόσι τῆς σῆς λαιᾶς κοίτης, ὑπάρχει ἡ τῆς ἀρετῆς πηγὴ, ἤτοι ἡ δύναμις αὐτῆς· ἔνδον τε ὅλη μένουσα, καὶ οὔ ποτε τὸ παρθένον, ἤτοι τὸ ἀπαθὲς ἑαυτῆς ἀποβάλλουσα· ἀπαθῆ γὰρ καὶ ἀναπόβλητον ἐν ἡμῖν τὴν τῆς ἀρετῆς ἀεὶ δύναμιν ὑπάρχειν, κἂν ἡ ἐνέργεια αὐτῆς ἀποβλητὴ ᾖ. ἐν λαιοῖς δὲ τὴν τῆς ἀρετῆς φησὶν ὑπάρχειν δύναμιν διὰ τὸ ἐν δεξιοῖς τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς βούλεσθαι τετάχθαι· κοίτην δ' ἐστὶν ἡμῶν τῆς ψυχῆς, τὴν ταῖς διαφόροις αὐτῆς ἕξεσιν ὑποκειμένην χώραν.

Ψυχὴ ἡ μερόπων) Ἡ ψυχὴ ἡ ἀνθρωπίνη θεόν πως ἐς ἑαυτὴν ἄγξει, ἤτοι ἰσχυρῶς ἑνώσει, τῷ ἑαυτῆς δηλαδὴ πρὸς

ἔχειν

vnde ipsis missa est anima, rursus non properant, hos terra, id est mortalis natura deflet, quod cum in hoc nati essent vt hanc etiam exornarent, non solum ipsam non exornarunt, sed sibi quoque ipsis notam consciuerunt vitæ per nequitiam transactæ. immo parentum improbitas etiam ad liberos transfunditur, si praua educatione ab illis fuerĩt seducti,

Expulsores animæ) *Rationes quæ animum expellunt, scilicet a flagitijs, eumque respirare sinunt, sunt solubiles, & obliuio quæ eas detinet, facile eximi potest.*

Sinistris in ilibus cubilis) *In latere sinistri tui cubilis inest fons virtutis, id est potentia eius, intus quidem tota manens, nec vnquam virginitatem, siue naturam ipsam affectus & corruptionis nesciam abijciens est enim in nobis semper affectus expers nullaque ratione excutienda virtutis potentia, etiamsi eius actio desinere potest & interrumpi. In sinistris porro partibus virtutis inest potentia, quod eius functiones dextræ parti contribuuntur. Cubile autem animæ nostræ sedes est, quæ diuersis ipsius habitibus subiacet.*

Anima hominum) *Anima humana Deum ad seipsam quodammodo stringet, arctissimeque coniunget, sui videlicet assiduum vindicem & as-*

ſertorem, ei ſe pro viribus aßimilando; nihil habens in ſe mortale: tota diuinitus inebriata eſt, hoc eſt diuinis cœleſtibus que bonis cumulatißime prædita. Et ſi enim mortali iſto vincta eſt corpore, de iſta tamen harmonia, hoc eſt vnione, in qua humanum ineſt corpus, gloriatur, id eſt pudore non ſuffunditur, ſed non nihil magnifice de ſe ſentit, tãquam ipſa toti vniuerſo ſe talem exibens in cauſa ſit, vt mortalibus cum immortalibus in homine cõiunctis, hoc modo etiam vniuerſum ad vnam quãdam harmoniam adornetur.

Quoniam anima ignis eſt) *Patris potentiã & ipſius potentiam vi intelligendi præditam, & mentem paternam, eundem alterum Deũ hæc oracula vbique vocant longe omnium principem, nimirũ a patre & ſummo Deo progreſſum. Hoc porro araculo monemur, illa ipſa patris potẽtia ſtudioſe animam procreatam, eandemque ignem eſſe lucidum, hoc eſt diuinam quandam eſſentiam, intelligẽndi facultate donatam, ac proinde ipſam immortalem permanere propter diuinitatem ſubſtantiæ: ad hæc & ſuæ ipſius vitæ eandã eſſe arbitrã, quam obtineat nulla æui diuturnitate conſummandam. Quæ enim eripi nouis poſſunt, horum qua ratione domini eſſe poßimus, cum vſus quidam eorum nobis tan-*

ἔχῃ προστάτην, τῇ πρὸς αὐτὸν κατὰ δύναμιν ὁμοιώσει· οὐδὲν ἔχουσα καθ' ἑαυτὴν θνητόν· ὅλη θεόθεν μεμέθυσται, ἤτοι πεπλήρωται τῶν θείων καλῶν. εἰ γὰρ καὶ τοῦ θνητοῦ τοῦδε ἐνδέδεται, ἀλλὰ καὶ οὕτω τὴν ἁρμονίαν, ἤτοι τὴν ἕνωσιν, ὑφ' ἧς τὸ βέλτιον ὑπάρχει σῶμα, αὐχεῖ, ἤτοι οὐκ αἰσχύνεται, ἀλλὰ καὶ φρονεῖ τι ἐφ' αὐτῇ· ὡς ἂν αὐτὴ οὖσα ἡ τὴν τοιαύτην τοῦ παντὶ λειτουργοῦσα, ὥστε τῶν θνητῶν τοῖς ἀθανάτοις ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἑνουμένων, οὕτω καὶ τὸ πᾶν ἐς μίαν τινὰ ἁρμονίαν συγκροτεῖσθαι.

Ὅτι ψυχὴ πῦρ) Πατρὸς δύναμιν, καὶ δύναμιν αὐτοῦ νοερὰν, καὶ νοῦ πατρικὸν, τὸν αὐτὸν δεύτερον θεόν. τὰ λόγια ταῦτα πανταχοῦ καλεῖ· προφάτισον τῶν ἄλλων πάντων ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἀνωτάτω θεοῦ προεληλυθότα. λέγει οὖν, ὅτι τοῦ πατρὸς ταύτῃ τῇ δυνάμει προσεχῶς δηλαδὴ, δεδημιουργημένη ἡ ψυχὴ πῦρ οὖσα φαεινὸν, ἤτοι θεία τις οὐσία καὶ νοερὰ, μένει τε ἀθάνατος διὰ τὴν θεότητα τῆς οὐσίας, καὶ δεσπότις ἐστὶ ζωῆς, δηλαδὴ τῆς ἑαυτῆς, ἅτε οὐκ ἀποβλητὸν ἔχουσα τὸ ζῆν. ἃ μὲν γὰρ ἂν ἀποβλητὰ ἔχοιμεν, τούτων οὐδὲ ἂν δεσπόται που εἴημεν, χρῆσις δὲ ἄν τις

μόνη ἡμῖν οἴδοιτο αὐτήν· ἃ δ᾽ αὖ μὴ ἀποβλητὰ, κἂν δεσπόται τούτων εἴημεν. καὶ ἴσχει δὴ ἡ ψυχὴ, κατὰ τὴν ἑαυτῆς δηλονότι ἀϊδιότητα, πολλὰ πληρώματα τῶν τοῦ κόσμου κόλπων, ἤτοι τῶν διαφόρων ἑαυτῆς ἐν τῷ κόσμῳ χώρων, ὧν πρὸς λόγον τῶν τῇδε αὐτῇ βεβιωμένων ἑκάστοτε τυγχάνει.

Ζήτησον παράδεισον.] Τὸν ἀμφιφαῆ τῆς ψυχῆς χῶρον.

Μὴ πνεῦμα μολύνῃς] Οἱ περί τε Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα σοφοὶ τὴν ψυχὴν οὐ πάντῃ τινὰ χωριστὴν οὐσίαν παντὸς σώματος νομίζουσιν, οὐ μὲν δὴ, οὐ δ᾽ αὖ πάντῃ ἀχώριστον· ἀλλὰ τῇ μὲν χωριστὴν, τῇ δ᾽ ἀχώριστον· τῇ μὲν δυνάμει δήπου ἀεὶ χωριστὴν, τῷ δ᾽ ἔργῳ ἀεὶ ἀχώριστον τιθέμενοι. τρίτον γὰρ οὖν τὸ σύμπαν εἰδῶν τίθενται γένος, τὸ μὲν πάντῃ χωριστὸν ὕλης, τοὺς νοῦς δὴ τοὺς ὑπερουρανίους· τὸ δ᾽ ἀχώριστον πάντῃ, οὐ τήν γε οὐσίαν καθ᾽ ἑαυτὴν ὑφεστηκυῖαν ἔχον, ἀλλὰ τῆς ὕλης δὴ ἐξημμένην, κἀκείνῃ ὑπὸ τῆς φύσεως σκεδαστῶν λυομένη ποτὲ συσκεδαννύμενόν τε καὶ ἀπολλύμενον· καὶ τοῦτ᾽ ἔστι τὸ ἄλογον δὴ εἶδος σύμπαν· τρίτον δὲ μεταξὺ τούτων εἶδος, τὴν ψυχὴν τίθενται τὴν λογικήν· τῷ μὲν νοῦν τῶν ὑπερουρανίων διαφέρουσαν τῷ ἀεὶ ὕλῃ συνεῖναι· τοῦ δ᾽ ἀλόγου εἴδους

bis tantum conceſſus ſit? Quæ vero nobis eripi non poſſunt, etiam domini horum ſumus. anima vero compluria orbis ſupplementa poßidet, iuxta ſuam æternitatem, id eſt diuerſa in orbe loca, quæ pro ratione anteactæ vitæ aßidue ſortitur.

Quærito paradiſum) *Locum animæ ſplendore vndique obſeptum.*

Ne ſpiritum conſpurces) *Pythagorici & Platonici animam vt non vſquequaque ab omni corpore ſeparatam haberi, ſic nec prorſus inſeparabilem ſubſtantiam exiſtimarunt: ſed partim ſeparabilem, partim inſeparabilem, potentia certe ſemper ſeparabilem, actu vero inſeparabilem ſemper eam fecere. Iidem enim ponunt tria formarum genera, vnum quod penitus a materia ſecernatur, eiuſmodi ſunt mentes illæ ſupercœleſtes: alterum quod a materia abiungi non poßit, ſubſtantiam per ſe ſubſiſtētem nō habens, ſed a materia pendentem, cum qua & ipſa ob naturam mutationi obnoxiam aliquando diſſoluta, hoc genus animæ pariter diſſoluatur & pereat; & hoc genus totum rationis eſſe expers aſſerunt. Inter iſta, mediam locāt animam ratione præditam, a mentibus quidem ſupercœleſtibus eo interſtitio diuerſam, quod perpetuo agglutinata ſit materiæ: ab irrationali vero ge-*

nere, quod hæc ipsa materiæ non coniugatur, sed vice versa, materiam sibi adiunctam habeat, propriæ substantiæ & per se potentia subsistentis particeps, itemque impartilis, itidem vt mentes illæ supercœlestes, quibus etiamnum ipsis confinia quadamtenus opera edat, iisdem quibus & illæ, studijs occupata, omnium rerũ scilicet quæ in natura sunt, etiam ad supremum vsque deum, cognitione & cõtemplatione: & propterea corruptioni non obnoxiam: animam vero quæ huiusmodi sit, cum corpore æthereo tanquam vehiculo perpetuo versari, quod illa continuo attactu ad consortium quoque immortalitatis asciscat, inanime quidẽ omnino suapte natura, sed ab anima tamen irrationabili altero animæ genere donatum (quod quidem sapientes idolũ animæ rationalis nuncupant) imaginãdi vi præditũ & sensu, quod & ipsum totum per totum videat, audiat, omni deniq; sensu vigeat, & cæteris huiusmodi animæ facultatibus brutis vtatur. Ita per potißimã huius corporis vim imaginãdi, animam rationalẽ cum toto tali corpore iugiter esse contendunt: per tale vero corpus cum hoc mortali quandoque humanam animam copulari, toto illo cum toto fœtus in vtero contenti spiritu viuifico ob cognationem quandam implicato, cum id etiam

spiritus

εἴδους, τῷ μὴ αὐτὴν τῆς ὕλης δεῖσθαι, ἀλλὰ τοὐναντίον, τὴν ὕλην ἑαυτῆς αὖ ἔχειν ἐξημμένην, οὐσίαν αὐτὴν ἰδίαν ἑαυτῆς καὶ καθ' ἑαυτὴν τῇ γε δυνάμει ἔχουσαν ὑφεστηκυῖαν, ἀμερῆ τε καὶ αὐτὴν κατὰ τοὺς νοῦς τοὺς ὑπερουρανίους, οἷς καὶ συγγενῆ πως τὰ ἔργα ἀποδίδωσι, τῶν αὐτῶν, ὧνπερ κἀκεῖνοι, ἐφαπτομένη καὶ αὐτὴ, τῆς τῶν ὄντων δὴ γνώσεως καὶ θεωρίας, ἄχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτω θεοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ἀνώλεθρον· τοιοῦτον δὴ εἶδος οὖσαν τὴν ψυχὴν, σώματι ἀεὶ συνεῖναι αἰθερίῳ, ὀχήματι ἑαυτῆς, συναπαθανατίζουσαν καὶ αὐτὸ τῇ προσεχεῖ ἐπαφῇ, εἶναι δ' οὐδὲ τὸ τοιοῦτον αὐτῆς ὄχημα, ἄψυχον καθ' αὐτὸ, ἀλλ' ἐψυχῶσθαι καὶ αὐτὸ, τῷ ἑτέρῳ τε καὶ ψυχῆς ἀλόγῳ εἴδει (ὃ δὴ ψυχῆς λογικῆς εἴδωλον οἱ σοφοὶ καλοῦσι) φαντασίᾳ τε δὴ κεκοσμημένον καὶ αἰσθήσει, ὅλῳ δι' ὅλου ὁρῶντί τε καὶ ἀκούοντι, καὶ πᾶσαν αἴσθησιν αἰσθανομένῳ, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ταύταις ἑπομέναις ψυχῆς δυνάμεσιν ἀλόγοις. διὰ μὲν δὴ τῆς κρατίστης τοῦ τοιούτου σώματος δυνάμεως φαντασίας, τὴν ψυχὴν τὴν λογικὴν ὅλῳ τῷ τοιούτῳ ἀεὶ συνεῖναι σώματι· διὰ δὲ τοῦ τοιούτου σώματος τῷδέ ποτε τῷ θνητῷ τὴν γε ἀνθρωπίνην συγγίνεσθαι, ὅλου ὅλῳ τῷ τοῦ ἐμβρύου ζωτικῷ πνεύματι διὰ συγγένειάν τινα ἐπιπλεκομένου, ἅτε πνεύματός τινος καὶ

αὐτοῦ ὄντος· τάς γε μὴν δαιμονίας ψυχὰς τῇ μὲν δ' ὕλῃ οὐ πολλῷ τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρειν, γενναιοτέρας δὲ ὅμως οὔσας αὐτάς τε καὶ γενναιοτέροις ὀχήμασι χρωμένας, ἀμείνοσι τῇ γε θνητῇ εἶναι φύσει· τὰς δὲ τῶν ἄστρων πολὺ ἔτι καὶ αὐτῶν τῶν γε δαιμονίων κρείττους οὔσας, κρείττοσι καὶ ὀχήμασι χρῆσθαι, τοῖς οὕτω διὰ μέγεθος δραστικῆς δυνάμεως λαμπροῖς τοιούτοις σώμασι. ταύταις δὴ περὶ ψυχῆς ταῖς δόξαις καὶ οἱ ἀπὸ Ζωροάστρου οὗτοι μάγοι φαίνονται ἔτι πρότερον χρώμενοι. τὸ τοιοῦτον οὖν τῆς ψυχῆς πνεῦμα μὴ μολύνῃς φησὶ τὸ λόγιον, μὴ δὲ βαθύνῃς ἐπίπεδον ὄν· ἐπίπεδον αὐτὸ καλοῦν, οὐχ ὡς οὐ τριχῇ διεστατὸν (σῶμα γάρ) ἀλλὰ τὴν ἄγαν αὐτοῦ λεπτότητα ἐμφαῖνον· ἐπίπεδον δ' αὐτὸ καλεῖ. μὴ βαθύνειν οὖν αὐτὸ παρακελεύεται, ἤτοι μὴ παχύνειν, πλείονος ὕλης ἐν τῷ αὐτοῦ ὄγκῳ προσθήκῃ· παχύνεσθαι δὲ τὸ τοιοῦτον τῆς ψυχῆς πνεῦμα, τῇ πρὸς τὸ θνητὸν σῶμα αὐτῆς ἄγαν ἀποκλίσει.

Ἔστι καὶ εἰδώλῳ μερὶς] Εἴδωλον ψυχῆς καλεῖ, τὸ ἐχόμενον τοῦ λογικοῦ ἄλογον, ὃ τοῦ ὀχήματος αὐτῆς ἐξῆπται. λέγει οὖν, ὡς ἔστι καὶ τῷ τοιούτῳ εἰδώλῳ μερὶς εἰς τὸν ἀμφιφαῆ χῶρον· οὐ γὰρ ἀποτίθεσθαί ποτε τὴν ψυχὴν τὸ ἑαυτῆς προσεχὲς ὄχημα.

Μὴ δὲ τὸ τῆς ὕλης σκύβαλον] Ὕλης σκύβαλον, τὸ θνητὸν

ſpiritus cuiuſdam rationem habeat. Diuinas porro animas non multum ab humanis differre, nobiliores tamen eſſe, & nobilioribus uti vehiculis: & præterea non miſceri naturæ corruptibili poſſe. Syderum vero animas ipſis quoque diuinis longe præſtantiores eſſe, præſtantioribus & vehiculis uti, quæ corpora ſint amplitudine facultatis actiuæ collucētia. Has de anima opiniones retro quoque Zoroaſtrici Magi vidētur expreßiſſe. Itaque monet oraculum ne talem animæ ſpiritum inquines, neque rem planam in profundum deprimas: (nam epipedon vocat, non quia triplici menſu non conſtet, corpus quippe eſt, ſed vt ſumma eius ſubtilitas exilitasve indicetur) neue craſſeſcere facias acceßione amplioris materiæ in ipſa mole. Craſſum quippe fieri huiuſmodi ſpiritum animæ, ſi ad mortale corpus nimis declinet.

Eſt & ſimulacro pars) *Nominat ſimulacrū eam animæ partem, quæ cum bruta ſit & rationis expers, cum parte rationali eſt coniuncta, ab ipſius vehiculo dependens. Dicit itaque eſſe tali vmbræ partem in ſede vndequaque lucida: neq; enim vnquam animam deponere ſuum ipſius ſibi adiunctum vehiculum.*

Neque materiæ craſſamentum) *Materiæ*

quisquilias mortale corpus appellat, adhortaturque ne illud ipsum male affectũ & neglectim segniter curemus, sed eius rationem habeamus dum manet ad huc in hac vita, vt integra valetudine conseruetur, quantum fieri poßit, purumq; sit, & super cætera omnia cum animæ ornatu concordet.

Ne eduxeris) *Animam videlicet ex mortali corpore, vt ne quid cum migrarit, ipsi periculi creetur. Illud ipsum est, seipsam educere præter naturæ præscripta.*

Si extenderis igneam mentem) *Si mentem tuam diuinã ad pietatis opus erexeris, id est ad piũ & diuinum cultum, mortale istud corpus innoxium præstiteris & incolume.*

E finibus terræ) *Solent nonnunquam ijs qui initiantur sacris, apparere inter sacrificandum canina quædam spectra, specieque itidem alia prodigiose fœda. Hæc omnia ait oraculum terræ prodire ex finibus, hoc est ex terreno isto & mortali corpore, & ex congenitis ipsi brutis affectibus, nõdum a ratione abunde exornatis, & ea inania quidem esse spectra affectuũ animæ in initiato dominãtiũ, nullamq; naturæ solidam subsistentiã præferentia.*

Naturalis ratio suadet) *Natura siue naturalis ratio suadet genios sanctos, & adeo omnia*

quæcunque

τὸ θνητὸν σῶμα λέγει, καὶ παρακελεύεται μηδὲ τοῦτο εἰκῆ κακῶς πράττον περιορᾶν, ἀλλὰ φροντίζειν τι καὶ περὶ αὐτοῦ, μένοντα ἔτι ἐν τῷδε τῷ βίῳ, ὅπως ὑγιαίνοι τε ἐκ τῶν δυνατῶν, καὶ καθάριον εἴη, καὶ τ' ἄλλα τῷ τῆς ψυχῆς κόσμῳ συμφωνοῖ.

Μὴ ἐξάξῃς] Μὴ ἐξάξῃς, τὴν ψυχὴν δηλαδὴ τοῦ θνητοῦ σώματος, ἵνα μὴ ἐξιοῦσα ἔχῃ τι αὐτὸ δὴ τοῦτο, τὸ παρὰ τοὺς φυσικοὺς θεσμοὺς ἑαυτὴν ἐξαγαγεῖν.

Εκτείνας πύρινον νοῦν] Εκτείνας τὸν σὸν θεῖον νοῦν, ἐπὶ τὸ τῆς εὐσεβείας ἔργον, ἤτοι τὴν εὐσεβῆ τελετὴν, καὶ τὸ θνητὸν σῶμα σώσεις, ὑγιεινότερον καὶ αὐτὸ διὰ τῆς τελετῆς ποιήσας.

Εκ δ' ἄρα κόλπων γαίης] Εἰώθει τοῖς πολλοῖς τῶν τελουμένων φαίνεσθαι κατὰ τὰς τελετὰς κυνώδη τινὰ καὶ ἄλλως ἀλλόκοτα τὰς μορφὰς φάσματα· ταῦτ' οὖν φησὶ τὸ λόγιον, ἐκ τῶν τῆς γῆς ὁρμᾶσθαι κόλπων, δηλαδὴ τοῦ γεώδους τοῦδε καὶ θνητοῦ σώματος, καὶ τῶν τούτῳ συμφύτων παθῶν ἀλόγων, οὔπω ὑπὸ τοῦ λόγου ἱκανῶς κατακεκοσμημένων, εἴδωλα τῶν τοιούτων τῆς τοῦ τελουμένου ψυχῆς παθῶν, φαινόμενα ἀνυπόστατα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἀληθὲς σημαίνοντα οὐδέν.

Η φύσις πείθει] Η φύσις, ἤτοι ὁ φυσικὸς λόγος, πείθει εἶναι τοὺς δαίμονας ἁγνοὺς, καὶ ἁπλῶς πάντα

τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ αὐτοαγαθοῦ ὄντος προεληλυθότα χρηστὰ εἶναι, καὶ αὐτὰ τὰ κακῆς ὕλης βλαστήματα, ἤτοι τὰ τῆς ὕλης ἐξηρτημένα εἴδη. κακὴν δὲ τὴν ὕλην φησὶν, οὐ τῇ οὐσίᾳ (πῶς γὰρ ἂν καὶ εἴη τῇ οὐσίᾳ κακὴ, ἧς τὰ βλαστήματα χρηστὰ καὶ ἐσθλά;) ἀλλ' ὡς ἐσχάτην ἐν ταῖς οὐσίαις τεταγμένην καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπ' ἐλάχιστον μετέχουσαν, τὸ ἐλάχιστον αὐτῆς ἀγαθὸν τῷ κακῷ σημαίνον. καὶ δὴ βούλεται τὸ λόγιον, εἰ καὶ τὰ κακῆς ὕλης βλαστήματα χρηστὰ τῆς ἐσχάτης δηλαδὴ οὐσίας, πολλῷ μᾶλλον οἱ δαίμονες, οἱ καὶ τὸ τοσοῦτον αὐτῆς ὑπερανέχοντες, τῷ τε λογικῷ τῆς φύσεως, καὶ τῷ πρὸς τὴν θνητὴν φύσιν ἀμίκτῳ.

Αἱ ποιναὶ] Αἱ ποιναὶ, ἤτοι αἱ κολαστικαὶ δαίμονες, ἄγκτειραι τῶν ἀνθρώπων εἰσίν· ἤτοι συνεκτικαὶ τῷ ἀπάγειν τῆς κακίας αὐτοὺς, τῇ ἀρετῇ ἐγκαταδοῦσαι.

Ηγείσθω ψυχῆς] Ηγείσθω τῆς σῆς ψυχῆς τὸ θεῖον βάθος· τὰ δὲ σὰ ὄμματα πάντα ὁμοῦ, ἤτοι τὰς σὰς γνωστικὰς δυνάμεις, ἄνω ἐκπέτασον.

Ω τολμηροτάτης] Τολμηροτάτης φύσεως τέχνασμα τὸν ἄνθρωπον καλεῖ, διὰ τὸ μεγάλοις πράγμασιν ἑαυτὸν ἐπιβάλλειν.

Πολλάκις ἢν λέξῃς μοι) Ως ἐκ τοῦ θεοῦ λέγει τὸ

λόγιον

quæcunque a Deo ipſo per ſe bono proficiſcuntur, frugi eſſe. Et ipſa quidem prauæ materiæ germina, ſiue formæ quæ pēdent ex materia, huiuſmodi ſunt. Prauam porro materiam appellat, non ſubſtantia adeo (qui enim fuerit ſubſtantia praua, cuius germina frugi ſunt & bona?) ſed quod nouiſsima inter ſubſtantias collocetur, parciſsimeque omnium boni particeps ſit: atque hanc boni paucitatem deſignat oraculum mali appellatione. Si enim id vitioſæ materiæ, hoc eſt extremæ ſubſtantiæ germina proba ſunt, multo magis dæmones huiuſmodi eſſe credantur, quod ordine longe ſint excellentiori, vtpote natura rationis participe præditi. & naturæ corruptioni obnoxiæ impermixti.

Pœnæ) *Hoc eſt vltrices furiæ, ſtringunt homines, hoc eſt cohibent abducendo eos a vitio, & ad virtutem accendendo.*

Animę profunditas imperet) *Tuæ animæ diuina altitudo primas in te vendicet, & oculos tuos pariter vniuerſos, id eſt virtutes cognitiuas ſurſum verſum erige.*

Tu homo machin.nat.) *Hominem præſidentis naturę machinamentum vocat, quod res arduas aggrediatur.*

Si ſępius mihi loquutus fueris) *Tanquam*

ex Deo dicit oraculum ei qui initiatur, si sæpius dixeris mihi, id est me vocaueris, videbis ipsum vbique dictum, me videlicet quem vocas. nihil enim aliud tum videbitur tibi, quã omñia fulmina, hoc est ignis huc illuc in orbe subsiliens.

Ne vocaueris imag. naturæ] *Ne quæsieris intueri imaginem naturæ, Dei videlicet exemplar per se conspicuum & visile, vt quod sub conspectum humanum non cadat. Nam quæ ijs apparẽt qui sacris initiantur, vt ignis, fulmina, aut si quid aliud, ea credideris esse symbola, sed nõ Dei naturã.*

Vndiq; simplici animo] *Habenas ignis qui tibi inter sacrificandum apparet, vndique ad teipsum trahe in anima simplici, candida, & a vitio maxime aliena.*

Cum videris] *Cum cõspexeris diuinũ ignem figuræ expertem, quoquouersus per mundum desultorie splendescentem, & cum venustate quadam abblandientem, eius vocem audi, quæ verissimam quandam præsefert prænotionem.*

Mens paterna] *Id est, animæ nostræ iugis opifex, notas, id est formarum intelligibiliũ imagines, animis inseuit, quibus anima freta, rerum essentias sibi rationesve conciliat.*

Percipe id qđ poteſt intellectu cõpreh.]

Cognosce

λόγιον τῷ τελουμένῳ, ἐὰν πολλάκις, λέξῃς μοι, ἤτοι καλέσῃς με, ὄψει πανταχῇ αὐτὸ τὸ λεκτόν, ἐμὲ δηλαδὴ ὃν καλεῖς· οὐδὲν γὰρ ἄλλο τότε ὀφθήσεταί σοι ἢ τὰ πάντα κεραυνοί, πῦρ δηλαδὴ τοῦ κόσμου πανταχοῦ ἅλλον.

Μὴ φύσεως καλέσῃς) Μὴ ζητήσῃς ἰδεῖν αὐτοπτὸν ἄγαλμα τῆς φύσεως, δηλαδὴ τῆς τοῦ θεοῦ, ἅτε οὐκ ὀφθαλμοῖς ὂν ὁρατόν· τὰ δὲ τελουμένοις φαινόμενα, κεραυνοὶ καὶ πῦρ καὶ εἴτι ἄλλο, σύμβολα ἄλλως ἐστίν, οὐ θεοῦ τις φύσις.

Πάντοθεν ἀπλάστῳ) Τὰ τοῦ φαινομένου σοι κατὰ τὴν τελετὴν πυρὸς ἡνία πάντοθεν ἐς σεαυτὸν δηλαδὴ τεῖνον, ἐν ψυχῇ ἀπλάστῳ, ἤτοι ἁπλῇ, καὶ οὐ ποικίλῃ τὸ ἦθος.

Ἡνίκα μὲν βλέψῃς) Ἡνίκα ἂν ἴδῃς ἀσχημάτιστον πῦρ θεῖον, καθόλου λάμπον τὸν κόσμον σκιρτηδὸν ἤτοι σὺν χάριτι καὶ ἵλεων, τούτου τὴν φωνὴν ἄκουσον, ὡς ἀληθεστάτην πρόγνωσιν φέρουσαν.

Σύμβολα πατρικὸς) Ὁ πατρικὸς νοῦς, ὁ τῆς ψυχῆς δηλαδὴ οὐσίας προσεχὴς δημιουργός, οὗτος ταῖς ψυχαῖς ἐνέσπειρε καὶ τὰ σύμβολα, ἤτοι τὰς τῶν νοητῶν εἰδῶν εἰκόνας, ἐξ ὧν τοὺς τῶν ὄντων ψυχὴ ἑκάστη ἐν ἑαυτῇ ἀεὶ κέκτηται λόγους.

Μάνθανε τὸ νοητὸν) Μάνθανε τὸ νοητόν, ἐπεὶ ἔξω

τοῦ σοῦ ὑπάρχει νοῦ ἐνέργεια δηλαδή. Εἰ γὰρ καὶ ἐνεσπαρμέναι σοι ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ αἱ τῶν νοητῶν εἰσὶν εἰκόνες, ἀλλὰ δυνάμει αὗται ἔγκεινται σοῦ τῇ ψυχῇ· δεῖ δέ σε καὶ ἐνεργείᾳ τὴν τοῦ νοητοῦ γνῶσιν μετιέναι.

Ἐστι δὲ δή τι νοητὸν] Τὸν ἀνωτάτω θεὸν, ἅτε ἓν ἄκρως ὄντα, οὐκ ἔστιν ὡσαύτως τοῖς ἄλλοις νοητοῖς νοεῖν, ἀλλὰ τῷ τοῦ νοῦ ἄνθει, ἤτοι τῷ ἀκροτάτῳ καὶ ἑνιαίῳ τῆς ἡμετέρας νοήσεως.

Εἰσὶν πάντα) Ἅπαντα ἐξ ἑνὸς πυρὸς, ἤτοι θεοῦ, ἐστὶ γεγονότα.

Πάντα γὰρ ἐξετέλεσε) Ὁ γὰρ πατὴρ ἅπαντα ἐξετέλεσε, τὰ νοητὰ δηλαδὴ εἴδη (ταῦτα γάρ ἐστι, τὰ ἐκτετελεσμένα τέ καὶ τέλεια) καὶ τῷ μετ᾽ ἑαυτὸν δευτέρῳ θεῷ παρέδωκεν, ἄρχειν δηλαδὴ καὶ ἡγεῖσθαι αὐτῶν· ὥστε ἐάν τι καὶ διὰ τοῦτον παράγηται τοῦ θεοῦ, πρὸς παράδειγμα ἑαυτοῦ τὲ καὶ τῆς ἄλλης νοητῆς οὐσίας, καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ ἀνωτάτω πατρὸς ἴσχει τὴν φύσιν. Τοῦτον τὸν δεύτερον θεὸν, πρῶτον φησὶν ἑαυτοῖς τίθεσθαι τὰ τῶν ἀνδρῶν ἔθνη, ὁπόσα δηλαδὴ τοῦ μὲν κόσμου τοῦδε προσεχῆ τινα δημιουργὸν νομίζει· τούτου δὲ οὐκ ἔτι ἀνωτέρω οὐδένα.

Νοούμεναι ἴυγγες) Ἴυγγας, τὰ νοητὰ εἴδη καλεῖ, νοούμενά τε πατρόθεν, καὶ αὐτὰ νοοῦντα· κινούμενά τε πρὸς τὰς νοήσεις βουλαῖς ἀφθέγκτοις, ἤτοι ἀνεκφωνήτοις. κίνησιν δὲ

ἐν ταῦ

Cognoſce id quod ſub intelligentiam cadit, extra mentem tuam actu eſſe. Quanquam enim ab opifice imagines tibi rerum intelligibilium ſunt inditæ, hæ tamen potentia tantum in anima tua ſunt. Quare & rerum intellectualium aſciſcenda tibi actu notitia eſt, animoque conſectanda.

Eſt intelligibile) *id eſt ſummus Deus, qui vnús perfecte eſt, non eodem modo, vt alia, concipitur, ſed mentis flore, id eſt ſingulari & potiſsima parte noſtræ intelligentiæ,*

Oĩa ab vno igne) *Id eſt, a deo promanarunt.*

Omnia pater perfecerit) *Ipſe pater omnia fecit, videlicet intelligibilia genera (hæc enim ſunt quæ ſunt expleta & omnibus ſuis numeris abſoluta) alterique a ſe Deo regẽda tradidit: vnde ſi quid ab hoc deductum eſt, & ad ipſius aut alterius ſubſtantiæ intelligibilis exemplar effictum, id a ſummo illo patre proficiſcitur. Hunc alterum Deum gentes primum haberi cenſent, quotquot videlicet aſsiduum mundi architectum, quo alius non ſit ſuperior, eſſe exiſtimant.*

Species quæ mente percipiuntur (Ιυγγας *ſpecies intellectiles vocat, quæ a patre cõcipiuntur, & ipſæ concipiunt: & ad concipiendi munia obeunda exſtimulant cõſilijs immotis. Hic vero mo-*

tum intelligendi, non transgreßionem hoc oraculũ intelligit, aut cursum, sed simpliciter habitũ ad intellectilia. Quare & consilijs ἀφθέγκτοις, id est immotis, quod ipsum φθέγξασθαι, loqui, in motu sit. Hoc autẽ vult: hæ species immotũ, minimeque vt anima vagum ad ea quæ intelliguntur responsum obtinẽt.

O quomodo mundus] *Ex mente perceptilibus formis quæ antecellunt, & quæ in hoc aëre ab immortalibus deducta sunt, mundi rectores intelligentiæ compotes nominat, quorum principem constituit alterum a patre Deum. Cum vero dicit hoc oraculum rectores esse mundo flecti nescios, eo spectat vt ipsi immortalitatem asserat.*

Seipsum pater subduxit] *Seipsum pater a reliquis omnibus exemptum fecit, adeo vt ne in intellectiua quidem facultate vel altero a se Deo ignem suum, hoc est propriam diuinitatem incluserit. Huius autẽ diuinitas a cæteris rebus exempta est. videlicet quoniã ille idem & ortus immunis est, & per se ipse extat: immo nulli prorsus communicabilis est, licet ab omnibus diligatur. non autem inuidia ductus se nemini impertit, sed sola rei impossibilitate, quæ vt in contradictionem ille incidat, omnino non permittit.*

Pater non metum immittit, sed obsequiũ infundit]

ἐν ταυτῷ νοήσεως, οὐ μετάβασιν βούλοιτ' ἂν λέγειν, οὐδὲ διέξοδον, ἀλλ' ἁπλῶς τὴν πρὸς τὰ νοούμενα σχέσιν· ὥστε δὲ καὶ τὸ βουλαῖς ἀφθέγκτοις, τοῦτ' ἂν βούλοιτο τὸ ἀκινήτοις· ὡς τό γε φθέγγεσθαι ἐν κινήσει ὄν. καὶ λέγει αὖ που, ὡς ἀκίνητα τὰ τοιαῦτα εἴδη· καὶ οὐ διεξοδικῶς, ὥσπερ ἡ ψυχὴ, τὴν πρὸς τὰ νοούμενα ἔχει σχέσιν.

Ω πῶς κόσμος ἔχει] Τὰ περιέχοντα τῶν νοητῶν εἰδῶν, καὶ τῶν ἐν τῷδε τῷ οὐρανῷ ἀθανάτων παραγωγὰς νοερὰς ἀνοχῆας κόσμου καλεῖ, ὧν κορυφαῖον τὸν μετὰ τὸν πατέρα δεύτερον βούλεται εἶναι θεόν· ἀκαμπεῖς δὲ ἀνοχῆας φάσκων τοῦτο τὸ λόγιον ἔχειν τὸν κόσμον, δηλονότι ἄφθαρτον αὐτὸν βούλεται εἶναι.

Εαυτὸν ὁ πατὴρ ἥρπασεν) Εαυτὸν ὁ πατὴρ, τῶν ἄλλων πάντων ἐξαίρετον ἐποίησεν· οὐδὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ νοερᾷ δυνάμει, ἤτοι τῷ μεθ' ἑαυτὸν δευτέρῳ θεῷ κλείσας, ἤτοι ὁρίσας τὸ ἴδιον πῦρ, τὴν ἰδίαν δὴ θεότητα. τὸ γάρ τοι πάμπαν ἀγλύνητον καὶ αὐτὸ δι' αὐτὸ ὄν, ᾧ ἡ αὐτοῦ θεότης τῶν ἄλλων πάντων ἐξῄρηται· ἅτε οὐδ' ὅλως μεταδοτὸν τῷ ἑτέρῳ ὄν, κἂν ἀγαπᾶτο ὑπὸ πάντων. οὐδὲ μετέδωκεν οὐδενὶ, οὐ φθόνῳ τῷ δ' ὅλως ἀδυνάτῳ τοῦ πράγματος, τῷ ἐς ἀντίφασιν περιΐστασθαι.

Πατὴρ οὐ φόβον ἐπιθρώσκει) Οὐ φόβον ἐμβάλλει ὁ

πατήρ, πειθὼ δ' ἐπιχεῖ, ἤτοι ἔρωτα· ἅτε γὰρ ἄκρως αὐτὸς ἀγαθὸς ὤν, οὐδ' ἂν κακοῦ αἴτιος εἴη οὐδενί, ὥστ' ἂν καὶ φοβερὸν εἶναι, ἀγαθῶν δ' ἀεὶ πᾶσιν αἴτιος ὤν, κἂν ἀγαπῷτο ὑπὸ πάντων.

Δῆλοι οὖν εἰσιν ἄλλοι τε συχνοὶ ἀνθρώπων, τοῖς ἀπὸ Ζωροάστρου τούτοις συνῳδοῖς πῃ καθαστησάμενοι τὰς δόξας· μάλιστά γε μὴν καὶ οἱ περί τε Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα σοφοί, ἐπεὶ καὶ ἐκείνοις ἔτι τῶν Ζωροάστρου, οἷς φησὶ περὶ αὐτοῦ ὁ Πλούταρχος, πάνυ σύνῳδα καὶ τὰ Πλάτωνος φαίνεται. Φησὶ δὲ περὶ Ζωροάστρου Πλούταρχος, ὡς τριχῇ τὰ ὄντα διέλοι· καὶ τῇ μὲν πρώτῃ αὐτῶν μοίρᾳ, Ὡρομάζην ἐφιστώη· τοῦτον δὲ εἶναι τὸν ὑπὸ τῶν λογίων πατέρα καλούμενον· τῇ δ' ἐσχάτῃ Ἀειμάνην, Μίθρην δὲ τῇ μέσῃ· καὶ τοῦτον δ' αὖ εἶναι τὸν δεύτερον νοῦν καλούμενον ὑπὸ τῶν λογίων· ἀλλ' Ὡρομάζην μέν, ἡλίου, ὅν γε δὴ καὶ κύρον Πέρσαι καλεῖσθαι, τριπλάσιον ἑαυτὸν ἐφεστακέναι· Μίθρην δὲ δηλονότι, τὸν μετά γε Ὡρομάσδην, διπλάσιον. οἷς γὰρ πάντως σύνῳδα καὶ τὰ Πλάτωνος ἐκεῖνα ἐστὶ· περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστί· καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα· καὶ ἐκεῖνο αἴτιον ἁπάντων τῶν καλῶν· δεύτερον δὲ περὶ τὰ δεύτερα· καὶ τρίτον, περὶ τὰ τρίτα. μοίρας δὲ τρεῖς ἐς ἃς Ζωροάστρης τε καὶ Πλάτων τὰ ὄντα διῃρήκεσαν, εἶναι πρώτην μὲν, τὴν αἰώνιον· δευτέραν δὲ, τὴν ἐγχρόνιον μὲν, ἀΐδιον δέ· τρίτην δὲ τὴν θνητήν. Ζωροάστρην δὲ φησὶ Πλούταρχος οὕτω παλαιόν τινα γεγονέναι, ὡς καὶ πεντακισχιλίοις ἔτεσι τῶν Τρωϊκῶν πρεσβύτερον ἱστορεῖσθαι.

infundit) *Hoc est amorem. Cùm enim ipse summe bonus sit, nulli vllius auctor fuerit mali, vnde iure timeri poßit, sed omnibus contra semper bonorum causa, vt ideo a cunctis ametur.*

Hæc Zoroastris oracula frequentes & clari viri consimiles opiniones secuti confirmarunt; sed præcipue Pythagorici & Platonici: quãdoquidem illis etiã Zoroastri dictis quæ de eo Plutarchus refert. plane consona Platonis sententia videtur. Refert autẽ de Zoroastre Plutarchus, quod res oẽs in tria genera distribuerit: & primæ quidẽ illarũ parti siue generi Horomazen præfecerit. eundẽ cum eo quem oracula patrẽ vocitant: vltimæ vero Arimanen, at mediæ Mithran, quẽ alterã mentẽ oracula nominant. Et quod Horomazes Solis, qui Persice Cyrus dicitur, se triplicẽ constituerit, duplicẽ autẽ Mithra qui proximũ ab Horomaze locũ obtinet. Quibus omnino Platonica illa respondent: oĩa sunt circa regẽ vniuersorũ, & eius gratia sunt oĩa: ideq; oĩm bonorũ causa est: secũd⁹ vero circa secũda, terti⁹ circa tertia occupat⁹ est. Tres aũt partes in quas Zoroastres & Plato res vniuersas diuiserũt, sũt istæ: prima qdẽ æterna: secũda vero tẽpore cœpit, sed æterna est: tertia demum corruptioni obnoxia est. Cæterũ Plutarch. testatur Zoroastrẽ adeo vetustũ esse, vt quinq; milib. annorũ bellũ Troianũ antecesserit

SAPIENTISSIMI PSELLI EXPOSITIO *eorundem oraculorum.*

ORACVLVM CHALDAICVM.

Est etiam simulacro locus suus in regione vndique & omnino lucida.

Idola siue simulacra dicuntur a philosophis, quæ congenita quidẽ sunt præstantioribus, attamen illis inferiora & deteriora. Exempli gratia, Deo mens congenita est, menti anima rationis particeps, animæ ratione præditæ irrationalis, irrationali natura naturæ corpus, & corpori materia. Idolum itaque & imago dei mens est, mentis anima rationalis, animæ rationalis irrationalis, irrationalis natura, naræ corpus, corporis materia. Hic autem irrationalem animam vocat Chaldaicum oraculum animæ rationalis simulacrum, eo quod huic illa cõnata est, sed conditione inferiori: aitque simulacro partem attributam esse in regione vndiquaque collustrata. quo significat animã rationis expertem, quæ imaginem animæ ratione præditæ refert, virtutum auxilio dum in hac vita moratur lustratam, curricu-

la vitæ

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ ΕΞΗΓΗΣΙΣ εἰς τὰ αὐτὰ λόγια.

ΚΑΛΔΑΙΚΟΝ ΛΟΓΙΟΝ.

Ἔστι καὶ εἰδώλῳ μερὶς εἰς τόπον ἀμφιφάοντα.

Εἴδωλα λέγεται παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, τὰ συμφυῆ μὲν κρείττοσιν, ἐλάττονα δὲ ἐκείνων τυγχάνοντα· οἷον συμφυὴς ὁ νοῦς τῷ θεῷ, καὶ τῷ νῷ ἡ λογικὴ ψυχή, καὶ τῇ λογικῇ ψυχῇ ἡ ἄλογος, καὶ τῇ ἀλόγῳ ἡ φύσις, καὶ τῇ φύσει τὸ σῶμα, καὶ τῷ σώματι ἡ ὕλη. Εἴδωλον μὲν τοῦ μὲν θεοῦ, ὁ νοῦς· τοῦ δὲ νοῦ, ἡ λογικὴ ψυχή· τῆς δὲ λογικῆς ψυχῆς, ἡ ἄλογος· τῆς δὲ ἀλόγου, ἡ φύσις· τῆς δὲ φύσεως, τὸ σῶμα· τοῦ δὲ σώματος, ἡ ὕλη. Ἐντεῦθεν δὲ τὸ Χαλδαϊκὸν λόγιον, εἴδωλον φησὶ, τὴν ἄλογον ψυχὴν τῆς λογικῆς. συμφυὴς γὰρ αὐτὴ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ χείρων ἐκείνης. καὶ φησὶν ὅτι καὶ εἰδώλῳ μερίς ἐστιν εἰς τόπον ἀμφιφάοντα τουτέστιν, ἡ ἄλογος ψυχὴ ἥτις ἐστὶν εἴδωλον τῆς λογικῆς ψυχῆς, καθαρθεῖσα δι' ἀρετῆς ἐν τῷ βίῳ, ἄνεισιν εἰς τὸν ὑπὲρ σελήνην τόπον μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ

τοῦ ἀνθρώπου ζωῆς· καὶ ἀποκληροῦται εἰς τὸν ἀμφιφαῆ· τουτέστιν ἀμφοτέρωθεν λάμποντα, καὶ ὁλολαμπῆ. ὁ μὲν γὰρ ὑπὸ σελήνην τόπος, ἀμφικνεφής ἐστι· τουτέστιν ἀμφοτέρωθεν σκοτεινός. ὁ δὲ σεληνιακὸς, ἑτεροφαὴς, ἢ ἑτεροκνεφής· τουτέστι, τῷ ἡμίσει περιλάμπων, τῷ δὲ ἡμίσει σκότους μεστός. καὶ γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ σελήνη, τοιαύτη ἐστὶ, τῷ μὲν ἡμίσει μέρει πεφωτισμένη, καὶ τῷ ἑμίσει ἀφώτιστος. ὁ δὲ ὑπὲρ σελήνην τόπος ἀμφιφαής ἐστιν, ἤτοι δι᾽ ὅλου πεφωτισμένος. λέγει οὖν τὸ λόγιον, ὅτι οὐ μόνον ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀποκληροῦται εἰς τὸν ὑπὲρ σελήνην τόπον τὸν ἀμφιφαῆ, ἀλλὰ μερίς ἐστι καὶ τῷ εἰδώλῳ αὐτῆς, ἤτοι τῇ ἀλόγῳ ψυχῇ, ἀποκληρωθῆναι εἰς τὸν ἀμφιφαῆ τόπον, ὅταν διαυγὴς καὶ καθαρὰ ἐξέλθῃ τοῦ σώματος. ὁ μὲν γὰρ Ἑλληνικὸς λόγος ἀθάνατον τιθεὶς καὶ τὴν ἄλογον τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν, μέχρι τῶν ὑπὸ σελήνην στοιχείων αὐτὴν ἀνάγει. τὸ δὲ Χαλδαϊκὸν λόγιον καθαρὸν αὐτὴν καὶ ὁμόφρονα τῇ λογικῇ ψυχῇ ποιοῦν, εἰς τὸν ἐπέκεινα τῆς σελήνης τὸν ἀμφιφαῆ ταύτην ἀποκαθιστᾷ. καὶ τὰ μὲν τῶν Χαλδαίων δόγματα, τοιαῦτα· οἱ δὲ τῆς εὐσεβείας ὑφηγηταὶ καὶ τῶν Χριστιανικῶν δογμάτων ὑποφῆται καὶ κήρυκες, οὐδαμοῦ τὴν ἄλογον ψυχὴν ἀνάγουσιν, ἀλλὰ θνητὴν διαῤῥήδην

ὁρίζονται

lo vitæ humanæ finito ad regionẽ quæ supra lunam est redire, eiq; sorte aßignari locũ vndique luminosum, id est circum circa & omni ex parte splendore fulgẽtem. nam qui subter lunam locus est, vndique tenebricosus est, & circũ circa caligine septus. lunaris vero alternatim lucidus & obscurus est, hoc est vna ex parte lumine clarus, ex altera tenebris oppletus: quẽadmodũ etiã ipsa luna media ex parte illuminata est, & ex media obtenebrata. Loc⁹ vero ille supra lunã, vtrinque lucidus est, siue omni ex parte collustratus, Dicit itaque oraculũ, non solũ animæ ratione præditæ superlunarem illã regionẽ vndique luminosã esse destinatã, sed etiã illius imaginẽ animã brutam hac sorte dotatã, vt in regionẽ omni ex parte lucidam asciscatur, modo splendida & pura e corpore exierit. Græcorum siquidem doctrina irrationalẽ hominis animam facit interitus nesciam, eamque vsque ad elementa sub luna sita extollit. at Chaldaicum oraculum expiatam illam & cum rationis participe anima amice conspirãtem in regionẽ hanc quæ vltra lunam est, vndique lucidam transuehit. Atque hæc quidem sunt statuta Chaldæorum. Pietatis vero doctores & Christianorum dogmatum interpretes ac præcones nusquã locorũ brutam animam ad superiora educunt, sed aperte

interituri obnoxiam esse profitentur. habent autem pro anima bruta iram & cupiditatẽ generationis appetitricem. Atque ita enarrando tradit Gregorius Nissenus in oratione de anima.

Ne vero materiæ feces in præcipitio relinquas.

Materiæ feces appellat oraculum hominis corpus e quattuor elementis compositum: & tanquam docendo & exhortando discipulum alloquitur: Non solum animam tuam ad deum eleua, & vt vitæ huius turbas superet effice, sed si fieri potest, ne quidem ipsum corpus quo amictus es, quodque materiæ fex est reijcula & neglecta, & materiæ ludicrũ, in terrestri mundo relinque. præcipitium namque nominat oraculum locum hunc inferiorem. a cœlo enim tanquam loco edito natura nostra huc præcipitatur. admonet igitur, vt & ipsum corpus, quod per materiæ fæcẽ innuit, igne diuino absumamus & expurgemus, aut decorticatum in æthera eleuemus, aut a deo ceu transuasemur in locum materiæ & corporis expertem; vel corporeum eum quidem, sed ætherium; vel cælestem, quem consecuti sunt Elias Thesbites & ante hunc Enoch, ab hac vita in longe diuiniorem conditionem trãslati, materiæ sedimento, suo nempe ipsorum corpore, in præruptis

locis

ὁρίζονται. ἄλογον γὰρ ψυχὴν τίθενται, τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, τὴν ὀρεγομένην γενέσεως. οὕτω γοῦν ὁ Νυσσαεὺς Γρηγόριος ἐν τῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ διέξεισιν.

Μὴ δὲ τὸ τῆς ὕλης σκύβαλον κρημνῷ καταλείψῃς.

Ὕλης σκύβαλον φησὶ τὸ λόγιον, τὸ τοῦ ἀνθρώπου σῶμα τὸ ἐκ τεσσάρων στοιχείων συγκείμενον· καὶ ὥσπερ ἐν διδασκαλίας λόγῳ καὶ παραινέσεως φησὶ πρὸς τὸν διδασκόμενον· ὅτι μὴ μόνον τὴν ψυχήν σου πρὸς τὸν θεὸν μετεώρισον, καὶ τῆς βιωτικῆς συγχύσεως ὑπερτέραν ποίησον, ἀλλ' εἰ δυνατὸν, μηδὲ αὐτὸ τὸ σῶμα ὅπερ ἠμφίεσαι, καὶ ὅπερ σκύβαλόν ἐστι τῆς ὕλης, τουτέστι πράγματι ἀπερριμμένον καὶ καταπεφρονημένον, καὶ ὕλης παίγνιον, εἰς τὸν περίγειον καταλείπῃς κόσμον. κρημνὸν γὰρ τὸν ἐνταῦθα τόπον ὀνομάζει τὸ λόγιον. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ μετεώρου τόπου τοῦ οὐρανοῦ, ἡ φύσις ἡμῶν ἐνταῦθα κατακρημνίζεται. παραινεῖ οὖν, ἵνα καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα, ὅπερ φησὶν ὕλης σκύβαλον, πυρὶ θείῳ ἐκδαπανήσωμεν, ἢ ἀπολεπτύναντες εἰς αἰθέρα κουφίσωμεν, ἢ μετεωρισθῶμεν ὑπὸ θεοῦ εἰς τόπον ἄϋλον καὶ ἀσώματον ἢ ἐνσώματον μὲν, αἰθέριον δὲ ἢ οὐράνιον, οὗ δὴ τετύχηκεν ὅ τε Θεσβίτης Ἠλίας, καὶ πρὸ τούτου Ἐνὼχ, μετατεθέντες ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα ζωῆς, καὶ εἰς θειοτέραν λῆξιν ἀποκαθισάντες, καὶ μηδὲ τὸ τῆς ὕλης σκύβαλον, ἤτοι τὸ ἑαυτῶν σῶμα, κρημνῷ

καταλιπόντες κρημνὸς δέ ἐστιν, ὥσπερ εἰρήκαμεν, ὁ περίγειος τόπος. τὸ δὲ τοιοῦτον δόγμα εἰ καὶ θαυμαστόν ἐστι καὶ ὑπερφυές, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ βουλήματι ἡ δαπάνη κεῖται τοῦ σώματος, καὶ ἡ πρὸς τὸν θειότερον τόπον τούτων μετάστασις· μόνης γὰρ τῆς θείας ἤρτηται τὸ πρᾶγμα χάριτος, τῆς τῷ ἀπορρήτῳ πυρὶ τὴν ὕλην ἐκδαπανώσης τοῦ σώματος, καὶ τὴν ἐμβριθῆ καὶ γεώδη φύσιν ὀχήματι πυρίνῳ μετεωριζούσης εἰς οὐρανόν.

Μὴ ἐξάξῃς, ἵνα μὴ ἐξίῃ ἔχουσά τι.

Τοῦτο τὸ λόγιον καὶ Πλωτῖνος ἐν τῷ περὶ ἀλόγου ἐξαγωγῆς τίθησιν. Ἔστι δ' ὁ λόγος παραίνεσις ὑπερφυής τε καὶ ὑπερήφανος. φησὶ γὰρ μηδένα τὸν ἄνθρωπον πραγματεύεσθαι περὶ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς ψυχῆς, μηδὲ φροντίζειν πῶς ἂν ἐξέλθοι τοῦ σώματος· ἀλλὰ τῷ φυσικῷ λόγῳ τῆς διαλύσεως παραχωρεῖν. αὐτὸ γὰρ τὸ ἐμμέριμνον εἶναι τινὰ περὶ τῆς τοῦ σώματος λύσεως, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐξαγωγῆς τῆς ψυχῆς, μετάγει τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν κρειττόνων, καὶ ἀπάγει περὶ τὴν τοιαύτην φροντίδα, ἔνθεν τοι οὐδὲ καθαίρεται τελεώτατα ἡ ψυχή. ἀλγουμένοις οὖν ἡμῖν περὶ τὴν αἴσθησιν, ἐὰν τηνικαῦτα ὁ θάνατος παραγένηται, οὐκ ἐλευθέρα τὸ παντάπασιν ἔξεισιν ἡ ψυχή, ἀλλ' ἔχουσά τι τῆς ἐμπαθεστέρας ζωῆς. πάθος γὰρ ὁρίζεται ὁ Χαλδαῖος τὸ φροντίζειν περὶ τοῦ θανάτου τὸν ἄνθρωπον, δεῖ γάρ φησι μηδενὸς ἑτέρου φροντίζειν,

locis nomine destituto. Est autem præruptus locus, quemadmodum diximus, regio terrestris. Atque hoc dogma licet admirabile sit & excellens, non tamen in nostra volũtate sita est corporis lustratio & ad diuiniorem locum translatio, sed pendet res tota a diuina gratia, vt hæc ineffabili igne corporis materiam exurat, & prægrauantem terrenamque naturam igneo vehiculo in cælum euehat.

Ne exigas *animam*, Ne in exeundo habens aliquid *periclitetur.*

Hoc oraculum refert etiam Plotinus in libro de animæ irrationalis eductione. Est autem insignis & magni momenti exhortatio: homini nimirum nihil quicquam moliendum esse de animæ eductione, neque dispiciendum quo pacto illa è corpore egrediatur: sed negotiũ naturali dissolutionis rationi permittendum. anxietas enim & sollicitudo de corporis solutione, & animæ ex illo eductione, mentem a melioribus cogitationibus auocat, & curis eiusmodi occupat, vnde perfecte anima purgari nequit. Si enim tunc mors nobis adueniat, quando curis de resolutione distringimur, anima non exit prorsus libera, sed retinẽs aliquid de vita affectibus implicata affectum enim definit Chaldæus hominis de morte sollicitudinẽ. nullius enim alterius rei curam

habẽdam esse vult quam præstantiorum illuminationum. verum neque de his admodum sollicite cogitandum, sed vbi te ipsum angelicis & diuinis potentijs nos in altiora extollentibus permiseris, omnibus quæ in corpore sunt, dicam & in anima, sentiendi instrumentis obstructis; absque vllis negotiorum curis & mentis agitationibus vocantem deum sequendum esse. Nonnulli simplicius oraculum exposuerunt. ne educas *enim inquiunt,* ne exeat aliquid habens: *id est, ne te ante mortis naturalis terminum interimas, licet philosophiæ totus omni studio incubueris. nondum enim omnibus numeris absolutam lustrationem adeptus es. vnde licet anima e corpore via ista exsilierit, exibit tamen vitæ huius corruptione quodammodo infecta. Si enim nos homines in hoc corpore tanquam in custodia & statione collocati sumus, quemadmodum sane Plato hac sentẽtia diuinitus accepta in arcanis sermonibus dixerat, nemo certe sibi mortẽ inferre debet, antequam deus moriendi necessitatem immiserit. Atque hæc expositio melior est priore, & Christianæ doctrinæ prorsus congrua.*

Animo tuo ne subiicias immensa terræ spatia:

πίζειν, ἢ τῶν κρειττόνων ἐλλάμψεων. μᾶλλον δὲ μηδὲ περὶ τούτων φροντίζειν· ἀλλ' ἀφεικότα ἑαυτὸν ταῖς ἀναγούσαις ἡμᾶς ἀγγελικαῖς ἢ θειοτέραις δυνάμεσι, καὶ τὰ τοῦ σώματος μύσαντα αἰσθητήρια, εἰπεῖν δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, ἀπολυπραγμονήτως καὶ ἀνενοήτως ἕπεσθαι τῷ καλοῦντι θεῷ.

Τινὲς δὲ ἁπλούστερον ἐξηγήσαντο τὸ λόγιον. μὴ ἐξάξῃς γὰρ φησὶν, ἵνα μὴ ἐξίῃ ἔχουσά τι. τουτέστι μὴ προανέλῃς σαυτὸν τοῦ φυσικοῦ θανάτου, κἂν πάνυ πεφιλοσόφηκας. οὔπω γὰρ τῆς τελεωτάτης καθάρσεως ἔτυχες. ἔνθεν καὶ ἀφισταμένη ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος διὰ τῆς τοιαύτης ἐξαγωγῆς, ἔχουσά τι τῆς θνητοειδοῦς ζωῆς, ἔξεισιν. Εἰ γὰρ καὶ ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ σώματι ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι, ὥσπερ δὴ καὶ Πλάτων εἰρήκει ἐν ἀπορρήτοις λόγοις ἄνωθεν τὴν δόξαν μεμαθηκώς, ἀλλ' οὐ δεῖ ἑαυτὸν ἀποκτεῖναι τινὰ, πρὶν ἀνάγκην ὁ θεὸς ἐπιπέμψῃ. καὶ κρείττων ἡ ἐξήγησις αὕτη τῆς προτέρας, καὶ τῷ Χριστιανικῷ λόγῳ συμβαίνουσα.

Μὴ τὰ πελώρια μέτρα γαίης ὑπὸ σὴν
φρένα βάλλου·

Οὐ γὰρ ἀληθείης φυτὸν ἐνὶ χθονί. (θροίσας·
Μηδὲ μέτρει μέτρα ἡλίου κανόνας συνα-
Ἀϊδίῳ βουλῇ φέρεται πατρὸς, οὐχ ἕνεκέν σου.
Μήνης ῥοῖζον ἔασον· ἀεὶ τρέχει ἔργῳ ἀνάγκης.
Ἀστέριον προπόρευμα σέθεν χάριν οὐκ ἐ-
λοχεύθη.
Αἴθριος ὀρνίθων ταρσὸς πλατὺς, οὔ ποτ' ἀληθὴς,
Καὶ θυσιῶν σπλάγχνων τε τομαί· τάδ' ἀθύρματα πάντα,
Ἐμπορικῆς ἀπάτης στηρίγματα. φεῦγε σὺ ταῦτα,
Μέλλων εὐσεβίης ἱερὸν παράδεισον ἀνοίγειν;
Ἔνθ' ἀρετὴ σοφία τε καὶ εὐνομίη συνάγονται.

Ἀπάγει τὸν μαθητευόμενον ὁ Χαλδαῖος πάσης Ἑλληνικῆς σοφίας, καὶ μόνῳ προσκολλᾶν οἴεται τῷ θεῷ. Μὴ τὰ πελώρια γάρ φησι μέτρα γῆς ὑπὸ σὴν φρένα βάλῃς· οὐ γὰρ ἀληθείης φυτὸν ἐνὶ χθονί· τουτέστι μὴ ὅτι τὰ μεγάλα μέτρα τῆς γῆς πολυπραγμόνει τῇ σῇ φρενὶ, ὥσπερ οἱ γεωγράφοι ποιοῦσι καταμετροῦντες τὴν γῆν. σπέρμα γὰρ ἀληθείας οὐκ ἔστιν ἐν γῇ. Μηδὲ μέτρει μέτρον ἡλίου κανόνας συνα-

θροίσας

Non eſt enim veritatis planta in terra.
Neque metire menſuram ſolis canonibus collectis:
Sempiterno patris conſilio fertur, non tua cauſa.
Relinque lunæ impetum: perpetuo currit vi neceſsitatis.
Aſtrorũ ꝓcurſus tua gratia nõ eſt cõditus.
In aere auium latum remigium nũquam verax eſt:
Et victimarum viſcerumque fruſtra, hæc omnia ludibria ſunt,
Erroris negotiatorũ fulcra. Tu fuge iſta,
Si velis ſacrum pietatis hortũ recludere,
Vbi virtus, ſapiẽtia & ęquitas cõſociãtur.

Chaldæus abducit diſcendi ſtudioſum ab omni Græcorũ ſapientia, & ſoli deo adhærere docet. Ne animo tuo comprehendas (*inquit*) terræ infinitã menſuram: non eſt enim veritatis planta in terra. *id eſt, ne ſollicite mẽte tua inquiras magna terra ſpatia, quemadmodum geographi facere ſolent terram dimetiendo: quia veritatis ſemen in terra non eſt.* Neque metire vias Solis regulis ad eam rem obſeruatis & collectis. ſempiterno patris cõſilio voluitur, non propter

te. *id eſt, ne circa motum & doctrinam aſtrorum occuperis. hæc enim non vitæ tuæ cauſa mouētur, ſed perpetuo voluuntur ſecūdum voluntatem Dei.* Relinque lunæ impetum. ſemper neceſſitatis opere currit. *hoc eſt, ne anxie ſcruteris lunæ volubilem motum. non enim propter te currit illa, ſed agitatur a neceßitate potiore.* Stellarum progreſſus tua cauſa factus non eſt. *id eſt ſtellarum duces ac præfecti, tam fixarum quam erraticarum, eſſentiam ſiue ſubſtantiam ſuam non in tui gratiam nacti ſunt.* Ætheriæ auium plantæ latæ nō ſunt veraces. *id eſt, ars, ex auium in aere volātium inſpectione, quā etiam auguralem ſcientiam nomināt curioſe illarum volatum, garritum, & ſedes obſeruans, vera non eſt. Latam autem plantam vocat, dilatatum pedum greſſum, ob digitorum extenſionem cute inter illos media quam longißime diducta.* Et victimarum viſcerumque ſectiones, hæc omnia ludibria ſunt. *id eſt ars ſacrificandi, tam ea quæ futura per victimas, quam quæ per viſcerum mactatarum hoſtiarū diſſectionem inquirit, manifeſta ludicra ſunt.* Negotiatorum erroris fulcra, *id eſt lucri fraudulentæ captationes. Ne igitur (ait) tu meæ diſciplinæ tradite iſtiuſmodi curioſe indageris, ſi quidem*

ſacrum

θεσπίσας· ἀϊδίῳ βουλῇ φέρεται τοῦ πατρὸς, οὐχ ἕνεκα σοῦ.
τουτέστι μὴ ἀσχολοῦ περὶ ἀστρονομίαν. οὐ γὰρ ἕνεκεν τῆς
σῆς ζωῆς τὸν δρόμον ποιεῖται, ἀλλ' ἀϊδίως κινεῖται κατὰ τὸ τοῦ
θεοῦ βούλημα. Μήνης ῥοῖζον ἔασον· ἀεὶ τρέχει ἔργῳ
ἀνάγκης. τουτέστι τὸ τῆς σελήνης σύντροχον κίνημα μὴ
πολυπραγμόνει. τρέχει γὰρ αὕτη οὐ διὰ σὲ, ἀλλ' ὑπὸ
κρείττονος ἀνάγκης ἀγομένη. Ἀστέριον προπόρευ-
μα σέθεν χάριν οὐκ ἐλοχεύθη. τουτέστιν οἱ προηγούμε-
νοι τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ἢ τῶν πλανωμένων, οὐ χά-
ριν σοῦ τὴν ὑπόστασιν ἔλαβον. Αἴθριος ὀρνίθων ταρ-
σὸς πλατὺς, οὔποτ' ἀληθής. τουτέστιν ἡ διὰ τῶν πε-
τομένων ὀρνίθων ἐν τῷ ἀέρι τέχνη, ἣν δὴ καὶ οἰωνιστι-
κὴν ὀνομάζουσιν, οὐκ ἔστιν ἀληθὴς, περιεργαζομένη
πτήσεις αὐτῶν, καὶ κλαγγὰς, καὶ καθέδρας. ταρσὸν
δὲ πλατὺν, τὴν τῶν ποδῶν αὐτῶν λέγει βάσιν
πλατεῖαν οὖσαν, διὰ τὴν τῶν δακτύλων ἔκτασιν διειρ-
γομένων τῷ μεταξὺ δέρματι. Καὶ θυσιῶν σπλάγ-
χνων τε τομαὶ, τάδ' ἀθύρματα πάντα. τουτέστιν ἡ θυτικὴ
καλουμένη ἐπιστήμη, ἤγουν ἡ διὰ τῶν θυσιῶν τῶν
μελλόντων ζητοῦσα τὴν πρόγνωσιν, καὶ ἡ διὰ τομῆς τῶν
σπλάγχνων τῶν σφαζομένων ἱερείων, παίγνιά εἰσιν
ἄντικρυς. Ἐμπορικῆς ἀπάτης στηρίγματα· τουτέστιν
ἀφορμαὶ κέρδους ἀπατηλαί. Μὴ τοίνυν (φησὶ) πολυ-
πραγμόνει σὺ μανθανόμενος ὑπ' ἐμοῦ, μέλλων

εὐσεβείης ἱερὸν παράδεισον ἀνοίγειν. ἱερὸς δὲ παράδεισος εὐσεβείας κατὰ Χαλδαίους, οὐχ ὃν ἡ τοῦ Μωυσέως βίβλος φησὶν, ἀλλ᾽ ὁ λειμὼν τῶν ὑψηλοτάτων θεωριῶν, ἔνθα τὰ ποικίλα τῶν ἀρετῶν δένδρα, καὶ τὸ ξύλον τὸ γνωστικὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ· τουτέστιν ἡ διακριτικὴ φρόνησις, ἡ διαιροῦσα τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος· καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς. τουτέστι τὸ φυτὸν τῆς θείας ἐλλάμψεως τῆς καρποφορούσης τῇ ψυχῇ ζωὴν ἱερωτέραν καὶ κρείττονα. ἐν τούτῳ γοῦν τῷ παραδείσῳ καὶ ἀρετὴ καὶ σοφία καὶ εὐνομία φέρονται. ἔστι δὲ ἀρετὴ, μία μὲν ἡ γενική, πολλαὶ δὲ αἱ κατ᾽ εἴδη διαιρούμεναι. σοφία δέ ἐστιν, ἡ τούτων ἁπάντων περιεκτικὴ, ἣν ὡς μόνα ἄρρητον ὁ θεὸς περιβάλλεται νοῦς. τῶν δὴ τοιούτων Χαλδαϊκῶν παραινέσεων, τὰ μὲν πλείω καὶ ταῖς καθ᾽ ἡμᾶς εἰσηγήσεσι κατάδηλά πως εἰσί· τινὰ δὲ καὶ ἠθέτηται *. τοῦ γὰρ καθ᾽ ἡμᾶς δόγματος διαῤῥήδην φάσκοντος διὰ τὸν ἄνθρωπον τὴν ὁρατὴν γεγενῆσθαι κτίσιν, ὁ Χαλδαῖος τὸν λόγον οὐ παραδέχεται, ἀλλ᾽ ἀϊδίως τίθεται κινεῖσθαί τι κατ᾽ οὐρανὸν, ἔργῳ ἀνάγκης, οὐχ ἕνεκεν ἡμῶν.

Δίζεο ψυχῆς ὀχετὸν, ὅθεν ἢ τινι τάξει
Σώματι θητεύσας ἐπὶ τάξιν ἰθὺς ἀναστήσεις,

ſacrum pietatis hortum tibi patere velis, eſt autem ſacer pietatis hortus ſiue paradiſus ſecundũ Chaldæos, non quem Moyſis liber prædicat, ſed altiſſimarum contemplationum pratum, in quo ſunt variæ virtutum arbores & lignum cognitionis boni & mali, id eſt prudentia dijudicatrix, bona a prauis ſegregans; lignum denique vitæ, id eſt planta illuſtrationis diuinæ, quæ animæ fructum ſanctioris & melioris vitæ producit. In hoc igitur paradiſo ſunt virtus, ſapientia & æquitas. Eſt autem virtus. vna quidem genere, ſed plures ſpecie diuerſæ. Sapientia vero omnes virtutes in ſe complectitur, quam vt ſolam ineffabilem mens diuina profert. Atque exhortationum iſtarũ Chaldaicarum pars magna quodammodo e noſtrorum inſtitutis aperta eſt, pars vero falſa & ex ethnicorum doctrina deſumpta, nam cum noſtra doctrina manifeſte aſſerat creaturam omnem viſui ſubiectam hominum cauſa conditam fuiſſe, Chaldæus iſtud verbum omnino nõ admittit, ſed perpetuo curſu cæleſtia ferri tradit vi neceſſitatis, non propter nos.

Scrutare animæ riuum, vnde aut quo ordine
Corpori mercenaria opera præſtita ad dignitatem iterum extollas,

Sacræ rationi opere adiuncto.

Hoc est, quære animæ originem, vnde producta corpori inseruierit, & quo pacto illa sacrarum ceremoniarum opere refocillata, lustrata atque erecta, eo vnde venerat reduci queat, sacra ratione coniuncta. *Id quod ita intelligendum venit. Sacra ratio in nobis est vita intellectu prædita, aut potius suprema animæ facultas, quam mentis florem alicubi oraculum appellat. Verum sacra ista ratio nequit suo ipsius ductu & auspicio ad superiora aspirare & res diuinas comprehendere. Atque pietatis quidem institutum ad Deum illam manu ducit ope illuminationum siue institutionum cælitus immissarum: Chaldæus vero rituum ac ceremoniarum scientia. quæ sciẽtia rituum initiatrix animam perfectam reddit ope & potentia materialiũ terrestrium. Huic igitur (ait) sacræ rationi cum opus vnieris, id est cum sacræ rationi animæ, siue præstantiori illius facultati ceremoniarum opus cõiunxeris. Et Gregorius quidem theologus e nostris, ratione & contemplatione animam ad diuina euehit, ratione quæ in nobis principatum obtinet intellectuque prædita est, contemplatione, quæ superne veniens illuminatio est. Plato vero ratione & intellectu essentiam generationis expertem principio que ca-*

Ἱερῷ λόγῳ ἔργον ἑνώσας.

Τουτέστι, ζήτει τὴν ἀρχὴν τῆς ψυχῆς, πόθεν παρήχθη καὶ ἐδούλευσε σώματι, καὶ πῶς ἄν τις ταύτην ἀνακτησάμενος καὶ ἐγείρας διὰ τῶν τελεστικῶν ἔργων, ἐπαναγάγῃ ὅθεν ἀφίκετο· ἱερῷ λόγῳ ἑνώσας· τοῦτο δὲ τοιοῦτόν ἐστιν, ἱερός ἐστιν ἡμῖν ὁ λόγος, ἡ νοερὰ ζωὴ, μᾶλλον δὲ ἡ ὑψηλοτέρα δύναμις τῆς ψυχῆς, ἣν αὐτὸς νοῦν ἐν ἑτέροις ὀνομάζει τὸ λόγιον. ἀλλ᾽ οὗτος ὁ ἱερὸς λόγος ἀδυνατεῖ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν ἀναγωγὴν, καὶ πρὸς τὴν τοῦ θείου περίληψιν. καὶ ὁ μὲν τῆς εὐσεβείας λόγος χειραγωγεῖ τοῦτον πρὸς θεὸν, διὰ τῶν ἐκεῖθεν ἐλλάμψεων· ὁ δὲ Χαλδαῖος διὰ τῆς τελεστικῆς ἐπιστήμης. τελεστικὴ δὲ ἐπιστήμη ἐστὶν, ἡ οἷον τελοῦσα τὴν ψυχὴν διὰ τῆς τῶν ἐνταῦθα ὑλικῶν δυνάμεως. τοῦτο γοῦν φησὶ τῷ ἱερῷ λόγῳ ἔργον ἑνώσας· τουτέστι συνάψας τῷ ἱερῷ λόγῳ τῆς ψυχῆς, ἤτοι τῇ κρείττονι δυνάμει τὸ τῆς τελετῆς ἔργον. καὶ ὁ μὲν καθ᾽ ἡμᾶς θεολόγος Γρηγόριος λόγῳ καὶ θεωρίᾳ τὴν ψυχὴν ἀνάγει πρὸς τὰ θειότερα· λόγῳ τῷ καθ᾽ ἡμᾶς τῷ νοερωτέρῳ καὶ κρείττονι, θεωρίᾳ τῇ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐλλάμψει. ὁ δὲ Πλάτων λόγῳ καὶ νοήσει περιληπτὴν ἡμῖν τὴν ἀγέν-

νητον οὐσίαν τίθεται. ὁ δὲ Χαλδαῖος οὐκ ἄλλως φησὶν ἡμᾶς ἀνάγεσθαι πρὸς θεὸν εἰ μὴ δυναμώσομεν τὸ τῆς ψυχῆς ὄχημα διὰ τῶν ὑλικῶν τελετῶν. οἴεται γὰρ καθαίρεσθαι τὴν ψυχὴν λίθοις καὶ πόαις καὶ ἐπῳδαῖς, καὶ εὔτροχον εἶναι πρὸς τὴν ἀνάβασιν.

Μὴ κάτω νεύσῃς, κρημνὸς κατὰ γῆς ὑπόκειται,
Ἑπταπόρου σύρων κατὰ βαθμίδος, ὑφ' ἣν ὁ τῆς
Ἀνάγκης θρόνος ἐστίν.

Τὴν μετὰ θεὸν οὖσαν ψυχὴν τὸ λόγιον νουθετεῖ ἐκείνῳ μόνῳ προσέχειν τὸν νοῦν, καὶ μὴ κάτω τὴν ῥοπὴν ποιεῖσθαι· πολὺς γὰρ ὁ ἀπὸ θεοῦ κατὰ γῆν κρημνὸς, σύρων τὰς ψυχὰς διὰ τῆς ἑπταπόρου βαθμίδος. ἑπτάπορος δὲ βαθμὶς, αἱ τῶν ἑπτὰ πλανητῶν σφαῖραι εἰσί. νεύσασα γοῦν ἄνωθεν ἡ ψυχὴ, φέρεται ἐπὶ γῆν διὰ τῶν ἑπτὰ τούτων σφαιρῶν. ἡ δὲ τῶν ἑπτὰ κύκλων ὡς διὰ βαθμίδος κάθοδος ἐπὶ τὸν θρόνον ἄγει τῆς ἀνάγκης. οὗ δὴ γενομένη ἡ ψυχὴ τὸν περίγειον κόσμον παθεῖν ἀναγκάζεται.

Ὀνόματα βάρβαρα μήποτ' ἀλλάξῃς.

Τουτέστιν, εἰσὶν ὀνόματα παρ' ἑκάστοις ἔθνεσι θεοπαράδοτα, δύναμιν ἐν ταῖς τελεταῖς ἄρρητον ἔχοντα. μὴ

que carẽtem a nobis comprehendi posse statuit. At Chaldæus ait nõ aliter nos ad Deum deduci posse, nisi animæ vehiculum materialibus ceremonijs aptum reddamus atque firmemus. arbitratur enim animam lignis, herbis, & carminibus lustrari, agilioremque ad ascensum reddi.

Ne deorsum vergas, locus præruptus in terra subiacet,
De gradibus trahens septem vias habentibus, sub quibus
Necessitatis solium est.

Oraculum admonet animam quæ a Deo proxima est, vt huic soli tota mente adhæreat, neque ad terrena cursum inflectat: quod immensus a Deo in terram pateat hiatus, qui animas per limina septem tramitum detrahat. Sunt autẽ limina septem tramitum, septem errantium stellarum orbes. Si itaque superne deorsum anima nutauerit, per septẽ illarum orbes in terram feretur. sed istud septem circulorum iter tanquam per gradus quosdam ad necessitatis solium deducit: quo cum anima peruenerit, ineuitabili mundi terreni desiderio tenetur.

Nomina barbara nunquam mutaueris.

Id est, singulæ gentes habent nomina quædam diuinitus data, quæ incredibilem vim habent in

ſacris. Ne igitur illa commutes aut transferas in Græcorũ ſermonem: vt eſt nomen Seraphim, Cherubim, Michael, Gabriel. ſic enim iuxta Hebræorum dialectum prolata ſingularem & ineffabilem efficaciam in ſacrorum adminiſtratione habent: at in Græca nomina commutata, prorſus imbecillem. Ad me quod attinet, Chaldæorum ſacra omnino non probo, neque illorum doctrinæ aſſentior. vix autem oraculi obſcuritatem tibi retexi.

Mundus habet quadamtenus ſuſtentatores intellectu præditos & immobiles.

Chaldæi poſuerunt potentias in mundo, quas nominarunt mundi duces ſiue rectores, quod mundum motibus cum prouidendi cura regant. Has igitur potentias ſiue facultates appellat oraculum ſuſtentatores, quod mundum vniuerſum ſuſtineāt. Atque immobilitate quidem declaratur illarum vis firma ac ſtabilis, ſuſtẽtatione vero cuſtodiæ atque conſeruationis cura. Iſtas autem facultates deſignant per ſolas mundorũ cauſas & immobilitatem. Sunt vero & aliæ nonnullæ potentiæ quas implacabiles vocant, vt quæ validæ atque fixæ ad hæc inferiora nunquam flectuntur, & in cauſa ſunt vt animæ ab affectuum illecebris neutiquam demulceantur.

Operare

τα. μὴ οὖν μήτ' ἀλλάξῃς αὐτὰ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον· οἷον τὸ Σεραφεὶμ, καὶ τὸ Χερουβεὶμ, καὶ τὸ Μιχαὴλ, καὶ τὸ Γαβριήλ. οὕτω μὲν λεγόμενα κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν διάλεκτον, ἐνέργειαν ἐν ταῖς τελεταῖς ἔχει ἄρρητον· ἀμειφθέντα δὲ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς ὀνόμασιν, ἀσθενῆ. ἐγὼ δὲ οὐ τὰς Χαλδαϊκὰς δέχομαι τελετὰς, οὔτε τῷ δόγματι πάνυ προστίθεμαι. ἀνεκάλυψα δέ τοι μόλις τοῦ λόγου τὴν κρυφιότητα.

Πῶς ἔχει κόσμος νοεροὺς ἀνοχῆας ἀκαμπεῖς.

Δυνάμεις ἐν τῷ κόσμῳ οἱ Χαλδαῖοι τίθενται, καὶ ὠνόμασεν αὐτὰς κοσμαγωγοὺς ὡς τὸν κόσμον ἀγούσας προνοητικαῖς κινήσεσι. ταύτας οὖν τὰς δυνάμεις ἀνοχῆας καλεῖ τὸ λόγιον, ὡς τὸν πάντα κόσμον ἀνεχούσας· τῷ μὲν ἀκαμπεῖ, τῆς σταθερᾶς αὐτῶν δηλουμένης δυνάμεως· τῷ δὲ ἀνοχικῷ, τῆς φρουρητικῆς. ταύτας δὲ τὰς δυνάμεις, διὰ μόνης τῶν κόσμων αἰτίας καὶ ἀκλινοῦς ὁρίζονται. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεραι δυνάμεις λεγόμεναι παρ' αὐτοῖς ἀμείλικτοι, οἳ ἔντονοι καὶ ἀνεπίστροφοι πρὸς τὰ τῇδε, καὶ τὰς ψυχὰς ποιοῦσαι τοῖς θελγητρίοις μὴ μειλίσσεσθαι πάθεσιν.

Ἐνέργει περὶ τὸν ἑκατικὸν στρόφαλον.

Ἑκατικὸς στρόφαλος σφαῖρά ἐστι χρυσῆ, μέσον σάπφειρον περικλείουσα, διὰ ταυρείου στρεφομένη ἱμάντος, δι' ὅλης αὐτῆς ἔχουσα χαρακτῆρας· ἣν δὴ στρέφοντες ἐποιοῦντο τὰς ἐπικλήσεις. καὶ τὰ τοιαῦτα καλεῖν εἰώθασιν ἴυγγας, εἴτε σφαιρικὸν εἶχον, εἴτε τρίγωνον, εἴτε καὶ ὅτι σχῆμα. ἃ δὴ δονοῦντες τοὺς ἀσήμους ἢ κτηνώδεις ἐξεφώνουν ἤχους, γελῶντες, καὶ τὸν ἀέρα μαστίζοντες. διδάσκει οὖν τὴν τελετὴν ἐνεργεῖν, ἤτοι τὴν κίνησιν τοῦ τοιούτου στροφάλου, ὡς δύναμιν ἀπόρρητον ἔχουσαν. Ἑκατικὸς δὲ καλεῖται, ὡς τῇ Ἑκάτῃ ἀνακείμενος. ἡ δὲ Ἑκάτη θεός ἐστι παρὰ Χαλδαίοις, ἐν δεξιᾷ μὲν αὐτῆς ἔχουσα τὴν πηγὴν τῶν ἀρετῶν. ἔστι δὲ τὸ πᾶν φλύαρον.

Πολλάκις ἢν λέξεις μοι, ἀθρήσεις
πάντα λέοντα.
Οὔτε γὰρ οὐράνιος κυρτὸς τότε φαίνεται
ὄγκος,
Ἀστέρες οὐ λάμπουσι, τὸ μήνης φῶς
κεκάλυπται,
Χθὼν οὐχ ἕστηκε· βλέπεται δὲ πάντα
κεραυνοῖς.

Ἐν τῶν

Operare circa Hecatinum circulum.

Hecaticus circulus orbis eſt aureus, in medio ſapphirum incluſum complectens, loro bubulo conuerſus, vndiquaque varias figuras & characteres habens: quem rotantes, perficiebant inuocationes. atque iſtiuſmodi ſunt quæ iungas vocare ſolent, ſiue orbicularem, ſiue triangularem, ſiue aliam quamcunque figuram habeant. Atque dum circumagitant orbem illum, ſonos inconditos vel etiam beluinos cum clamore emittunt ridentes & aerem flagris ferientes. Docet itaque ritus operationem, ſiue circuli eiuſmodi agitationē, vt quæ vires arcanas habeat. Vocatur autem circulus ille Hecatinus, quia Hecatæ dedicatus eſt. quæ Hecate Chaldæis dea eſt, & in dextra ſui parte virtutum fontem habet. Eſt autem hoc oraculum plane futile.

Si ſæpe me allocutus fueris, videbis vbique leonem.
Neque enim cæleſtis & conuexa moles tunc apparet,
Stellæ non micant, lunæ lumen occultatum eſt,
Terra non ſtat fixa: videntur autem omnia fulminibus plena.

Leo est vnum ex cæli animalibus Zodiaco aßignatis: alias Solis domus dicitur: cuius fontem, id est leoniformis e stellis compositionis causam, Chaldæus λεοντοῦχον *vocat*, quasi dicas leonitenentem. *Ait igitur, si inter sacra fontem istum nomine suo vocaueris, nihil aliud in cælo præterquam spectrum leoninum videbis. neque enim concaua & rotundæ hominis* (potius *cæli*) *moles tibi apparebit, neque stellæ lucebunt, immo ipsa luna occultabitur, & concußionibus omnia agitabuntur. Horum autem essentiam non tollit fons iste sedi leonis aßignatus, sed propriæ illorum subsistentiæ principatus in causa est vt ipsa occultata nō cōspiciātur.*

Animæ figuræ experti vndique tende ignis habenas.

Aπλαστον *animā vocat oraculū forma & figura omni carentē, vel simpliciβimā & puriβimā: ignis aūt habenas istiusmodi animæ, expeditā atq; liberā deificæ vitæ operationem, quæ igneam mentem ad diuinum lumen excitat atque erigit.* Informi *itaque* animæ ignis habenas tende, *id est huic rei stude atque operam naua, vt omnes potentiæ, & in intellectu, & in cogitatione, & in opinione consistentes, quælibet inquā sibi cōformes & cōgruentes suscipiant illuminationes diuinas. nihil enim aliud*

sibi

Ἐν τῶν ἐν οὐρανῷ δώδεκα ζωδίων λεγομένων ἐστὶν ὁ λέων, οἶκος ἡλίου λεγόμενος· οὗ τὴν πηγὴν, ἤτοι τὴν αἰτίαν τῆς λεοντοειδοῦς ἐξ ἀστέρων συνθέσεως, λεοντοῦχον ὁ Χαλδαῖος καλεῖ. ἐν οὖν ταῖς τελεταῖς, φησὶν, ἐὰν ἐξ ὀνόματος καλέσῃς τὴν τοιαύτην πηγὴν, οὐδὲν ἕτερον ἴδῃς ἂν ἐν οὐρανῷ ἢ φάσμα λεόντειον. οὔτε γὰρ ὁ κυρτὸς τοῦ † αἰθερόπου ὄγκος ἤτοι ὁ περιφερὴς φανεῖταί σοι, οὔ- ἴσως οὐρανοῦ
τε ἀστέρες αὐγάσουσιν· ἀλλὰ καὶ ἡ σελήνη κεκάλυπται, καὶ σεισμοῖς τὰ πάντα δονεῖται. οὐκ ἀναιρεῖ δὲ τὴν οὐσίαν ἡ τοιαύτη λεοντοῦχος πηγὴ, ἀλλὰ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ἰδίας ὑπάρξεως ἀποκρύπτει τὴν θεωρίαν αὐτῶν.

Πάντοθεν ἀπλάστῳ ψυχῇ πυρὸς ἡνία τεῖνον.

Ἄπλαστον ψυχὴν ὀνομάζει τὸ λόγιον τὴν ἀμόρφωτον καὶ διατύπωτον, ἢ τὴν ἀπλουστάτην καὶ καθαρωτάτην· ἡνία δὲ τοῦ πυρὸς τῆς τοιαύτης ψυχῆς, τῆς θεουργικῆς ἐστὶ ζωῆς ἡ εὔλυτος ἐνέργεια, ἀνατείνουσα τὸν νοῦν τὸν πύρινον εἰς αὐτὸ τὸ θεῖον φῶς. πάντοθεν οὖν τῇ ἀπλάστῳ ψυχῇ τὰ τοῦ πυρὸς ἡνία τείνεται, τουτέστι, καὶ ἀπὸ τῆς νοερᾶς δυνάμεως, καὶ ἀπὸ τῆς διανοητικῆς, καὶ ἀπὸ τῆς δοξαστικῆς, ἔξω* τῇ ψυχῇ σπούδασμα, ἵνα καταδήλως ἑκάστῃ δυνάμει τὰς θείας εἰσδέξηται φωταγωγίας. τοῦτο γὰρ

φησὶ δ' πυρὸς ἰωία τέκνον. ἀλλ' ἡ φύσις ὀκλάζουσα, καὶ κατὰ τὰς δευτέρας ζωὰς ἐνεργεῖ.

Ω Τολμηρᾶς ἐκ φύσεως ἄνθρωπε τέχνασμα.

Τέχνασμα μὲν γὰρ ὁ ἄνθρωπος, ὡς παρὰ θεοῦ ἀπορρήτῳ τέχνῃ συντεθεὶς, τολμηρὰν δὲ φύσιν αὐτὸν ὠνόμασε δ' λόγιον, ὡς τὰ κρείττονα περιεργαζόμενον, καὶ δρόμον μὲν ἀστέρων καταμετροῦντα, ὑπερφυῶν δὲ δυνάμεων τάξεις διακριβοῦντα, καὶ ἐξωτάτω τῆς οὐρανίου σφαίρας διασκοποῦντα, καὶ περὶ θεοῦ τι λέγειν διατεινόμενον. αἱ γὰρ ἐπιβολαὶ αὗται τῶν νοημάτων, τολμηρᾶς φύσεως. οὐ διασύρων δὲ ἐνταῦθα τὴν τόλμαν εἶπεν, ἀλλὰ τὴν ὁρμὴν τῆς φύσεως τέθεικεν.

Λαιῆς ἐν λαγόσιν Εκάτης ἀρετῆς πέλε πηγή,

Ενδον ὅλη μένουσα, τὸ παρθένιον οὐ προϊεῖσα.

Τὴν Εκάτην οἱ Χαλδαῖοι θεὸν ὀρίζονται μεσαιτάτην ἄγουσαν τάξιν, καὶ οἷον κέντρον ἔχουσαν τῶν ὅλων δυνάμεων. καὶ ἐν μὲν τοῖς δεξιοῖς αὐτῆς μέρεσι τιθέασι τὴν
περὶ. τε πηγὴν τῶν ψυχῶν· ἐν δὲ τοῖς ἀριστεροῖς, τὴν πηγὴν τῶν ἀγα-
τῶν θῶν. καί φασιν, ὅτι ἡ μὲν πηγὴ τῶν ψυχῶν, ἕτοιμός ἐστιν εἰς

τὰς ἀπο-

ſibi vult illud, ignis habenas tende. *Sed natura labaſcere ſolet, & alterius vitæ, deterioris ſcilicet, ſtudio teneri.*

O homo audacie natura *productũ* artificiũ.

Artificium equidem homo dicitur, vtpote arcana & incredibili arte a Deo conſtructus. Eundem hominem appellat oraculum audacẽ naturã, vt qui circa res excellentes verſetur, modo ſtellarũ curſum dimetiens, modo ſupernaturalium potentiarum ordines accurate inquirens, atque adeo etiam quæ longe extra orbem cæleſtem ſunt contemplans, & de Deo aliquid diſſerere contendens. iſti enim animi diſquiſitionum conatus, naturæ ſunt confidentis. Audaciam autem dixit & confidentiam, non vt calumniaretur, ſed vt naturæ impetum denotaret.

In ſiniſtræ Hecates ilibus ſitus eſt fons
virtutis,
Intus totus manens, virginitatem nunquam deſerens.

Chaldæi Hecaten deæ loco habent, quæ mediũ ordinem ducat, & quaſi centrum ſit omnium potentiarum. In dextris eius partibus collocant fontem animarum, in ſiniſtris fontem bonorum ſiue virtutum: aiuntque animarum quidem fontem ad

propagationem esse procliuem, virtutum vero fontem intra propriæ essentiæ limites coercitum manere, virginis intactæ instar incorruptum, eamque quam habet firmitatem & immobilitatem ab implacabilium potentiarum facultate adeptum esse, & virginali zona accinctum.

Quando videris absque forma sacrosanctum ignem
Lucentem exsultando totum per mundi profunda,
Audi ignis vocem.

Agit oraculum de diuino igne a plurimis hominibus conspecto, monetque, ne, si quis tale lumen certa aliqua forma & figura repræsentatũ videat, huic vlterius fidem adhibeat, neque illinc emissam vocem pro verissima excipiat. contra si id ab omni forma & figura liberum visui offeratur, non decipieris; sed quodcunque ex illo interrogaueris, certo verum erit. Nominatur autem iste ignis sacrosanctus, quod cum decore a sacris viris sit conspectus, & totus hinc illinc subsultans, magno lætitiæ scilicet & gratiæ indicio, per mundi abstrusa apparuerit.

Ne vo-

ταῖς ἀπογεννήσεις· ἡ δὲ πηγὴ τῶν ἀρετῶν ἐν ὅροις μένει ἔνδον τῆς ἰδίας οὐσίας, καὶ διὸ παρθένος ἐστὶ καὶ ἀμιγής, τὸ στάσιμον τοῦτο καὶ ἀκίνητον ἀπὸ τῆς τῶν ἀμειλίκτων λαβοῦσα δυνάμεως, καὶ ζωστῆρι κοσμηθεῖσα παρθενικῷ.

Ἡνίκα βλέψῃς μορφῆς ἄτερ εὐίερον πῦρ
Λαμπόμενον σκιρτηδὸν ὅλον κατὰ βένθεα
κόσμου,
Κλῦθι πυρὸς φωνήν.

Περὶ τοῦ ὁρωμένου πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων θείου φωτὸς τὸ λόγιον διέξεισιν, ὡς εἰ μὲν ἐν σχήματι καὶ μορφῇ θεώη τις τὸ τοιοῦτον φῶς, μηκέτι τούτῳ προσεχέτω τὸν νοῦν μηδὲ τὴν ἐκεῖθεν πεμπομένην φωνὴν ἀληθεστάτην νομισάτω. Εἰ δὲ ἴδοι τοῦτο ἀσχημάτιστον, καὶ ἀμόρφωτον, ἀνεξαπάτητος ἔστω· καὶ ὅσπερ ἂν ἐκεῖθεν ἐρωτηθείη, ἀληθές ἐστιν ἄντικρυς. Εὐίερον δὲ τὸ τοιοῦτον πῦρ ὠνόμασεν, ὡς ἐν καλῷ τοῖς ἱεροῖς ἀνδράσιν ὁρώμενον καὶ σκιρτηδὸν ὅλον προφαινόμενον, ἤτοι ἱλαρῶς καὶ χαριέντως, κατὰ τὰ βάθη τοῦ κόσμου.

Μὴ φύσεως καλέσῃς αὐτοπτον ἄγαλμα.

Αὐτοψία ἐστὶν, ὅταν αὐτὸς ὁ τελούμενος τὰ θεῖα φῶτα ὁρᾷ. Εἰ δὲ αὐτὸς μὲν οὐδὲν ὁρώῃ, ὁ δὲ τὴν τελετὴν διατιθέμενος αὐτοπτεῖ τι φαινόμενον, ἐποπτεία τοῦτο πρὸς τὸν τελούμενον λέγεται. δεῖ δὲ τὸ καλούμενον ἄγαλμα ἐν ταῖς τελεταῖς, νοητὸν εἶναι, καὶ σωμάτων παντάπασι χωριστόν. τὸ δὲ τῆς φύσεως μόρφωμα, οὐκ ἔστι παντάπασι νοητόν· ἡ γὰρ φύσις, σωμάτων ἐστὶν ὡς ἐπιτοπλεῖστον διοικητικὴ δύναμις· μὴ οὖν καλέσῃς, φησὶν, ἐν ταῖς τελεταῖς αὐτοπτον φύσεως ἄγαλμα. ἐποίσει γάρ σοι μεθ' ἑαυτοῦ, φυσικῶν τεττάρων μόνον πληθύν.

Ἡ φύσις πείθει πιστεύειν εἶναι τοὺς δαίμονας ἁγνούς.
Καὶ τὰ κακῆς ὕλης βλαστήματα, χρηστὰ καὶ ἐσθλά.

Οὐχ ὅτι αὐτὴ πείθει τοῦτο, ἀλλ' ὅτι κληθείσης παρὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς πολὺς ἐπιρρεῖ δαιμόνων χορὸς, καὶ πολυειδεῖς περιφαίνονται μορφαὶ δαιμονιώδεις, ἀπὸ πάντων μὲν τῶν στοιχείων ἀνεγειρόμεναι, ἀπὸ πάν-

των δὲ

Ne vocaueris imaginem naturæ per ſe
conſpicuam.

Inſpectio per ſe dicitur, quando qui ſacris initiatus eſt, diuina videt lumina. At ſi hic nihil videat, ſed ille qui ſacra ordinat atque diſponit, ſpectrum aliquod per ſe cõtueatur, id initiati reſpectu ſuperinſpectio appellatur. Notandum autem eſt imaginem in ſacris euocari ſolitam, mente perceptibilem eſſe debere, & a corpore omni prorſus ſeparabilem. Naturæ autẽ forma ſiue imago, non eſt vndiquaque mente perceptibilis, quia natura vt plurimum facultas eſt corporum adminiſtratrix. Ne igitur, inquit, in ſacris ceremoniis aduoces naturæ imaginem ſua ſponte conſpicuam. tibi enim nihil ſecum afferet præterquã quattuor naturalium elementorum congeriem.

Natura ſuadet, vt credamus genios ſanctos eſſe,
Et prauæ materiæ germina, vtilia & bona.

Non quod ipſa natura hoc ratione ſuadeat, ſed quod ſi quando illa euocetur, ante aduentum eius frequens dæmonum cœtus affluat, & varij generis formæque ſpectra dæmoniaca præcurrant & appareant, ab omnibus partim elementis excitata, par-

tim ab omnibus lunaris cursus portionibus composita & discreta : immo cum lætitia & grata quadam blanditiæ sæpius occurrentia speciem bonitatis initiato præbent.

Anima hominum deum in seipsum constringet,
Si nihil caduci obtinẽs,tota inebriata est.
Harmoniam iacta namque,sub qua corpus vitale est,

*Ait quod anima in seipsam vi compellat ignem diuinum (id enim sibi vult τὸ ἄγχειν, constringere) ratione immortalitatis & puritatis.tunc enim tota inebriata est,id est impletur præstantiori vita & illuminatione,& quasi extra seipsam mouetur. Deinde ipsam animã alloquitur oraculũ dicens,*Harmoniam iacta,*id est gloriare de obscura & intelligibili coagmentatione qua colligata es arithmeticis & musicis proportionibus.sub hac enim intelligibili harmonia etiam vitale & compositum corpus coagmentatum est structura illinc suppeditata.*

Principatum teneat animæ profunditas diuina : oculos autem omnes
In altum sursum extendito.

Animæ profunditas innuit triplices eius potentias,quæ in intellectu,cogitatione, & opinione sitæ sunt:

τῶν δὲ τῶν μερῶν τοῦ σεληνιακοῦ δρόμου συγκείμεναί τε καὶ μειζόμεναι καὶ ἱλαραὶ καὶ χαρίεσσαι πολλάκις φαινόμεναι, φαντασίαν τινὸς ἀγαθότητος πρὸς τὸ τελούμενον ὑποκρίνονται.

Ψυχὴ μερόπων θεὸν ἄγξει εἰς ἑαυτὴν,
Οὐδὲν θνητὸν ἔχουσα, ὅλη μεμέθυσαι.
Ἁρμονίαν αὐχεῖ γάρ, ὑφ' ἧ πέλε σῶμα
βρότειον.

Τὸ θεῖον, φησὶ, πῦρ ἡ ψυχὴ βιάζεται εἰς ἑαυτὴν (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἄγχειν) διὰ τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς καθαρότητος. τότε γὰρ ὅλη μεμέθυσται τουτέστι, πληροῦται τῆς κρείττονος ζωῆς καὶ ἐλλάμψεως, καὶ οἷον ἐξίσταται ἑαυτῆς. εἶτα πρὸς αὐτὴν ὁ λόγος φησίν. ἁρμονίαν αὐχεῖ. τουτέστι σεμνύνου τῇ ἀφανεῖ καὶ νοητῇ ἁρμονίᾳ, ᾗ συνδέδεσαι ἀριθμητικοῖς λόγοις καὶ μουσικοῖς. ὑπὸ ταύτῃ γὰρ τῇ νοητῇ ἁρμονίᾳ καὶ τὸ βρότειον καὶ σύνθετον συνηρμόσθη σῶμα ἐκεῖθεν ἐπιχορηγουμένην ἔχον τὴν σύστασιν.

Ἠγείσθω ψυχῆς βάθος ἄμβροτον· ὄμματα δ' ἄντα
Ἄρδην ἐκπέτασον ἄνω.

Ψυχῆς βάθος αἱ τριπλαῖ αὐτῆς δυνάμεις εἰσίν· αἱ νοεραὶ, αἱ διανοητικαὶ, αἱ δοξαστικαί· ὄμμα-

πα δὲ, αἱ τριπλαῖ αὐτῶν γνωστικαὶ ἐνέργειαι. τὸ μὲν γὰρ ὄμμα γνώσεως σύμβολον· ἡ δὲ ζωὴ, ὀρέξεως. ἀνοιγέσθω οὖν, φησὶ, τὸ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον βάθος, καὶ τὰς γνωστικάς σοι δυνάμεις ἄρδην ἐκπέτασον ἄνω, καὶ ὅλον σαυτὸν, ἵνα τὸ ἡμεδαπὸν ἐρῶ. μετάθες ἐπὶ τὸν κύριον.

Μὴ πνεῦμα μολύνῃς, μὴ δὲ βαθύνῃς τὸ ἐπίπεδον.

Δύο χιτῶνας ἐπενδύουσι τὴν ψυχὴν οἱ Χαλδαῖοι· καὶ τὸν μὲν πνευματικὸν ὠνόμασαν, ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου ἐξυφανθέντα αὐτῇ· τὸν δὲ αὐγοειδῆ, λεπτὸν καὶ ἀναφῆ. ὅνπερ ἐπίπεδον ὠνόμασε. μήτε οὖν φησὶ τὸν πνευματικὸν χιτῶνα τῆς ψυχῆς μολύνῃς ἀκαθαρσίᾳ παθῶν, μήτε τὸν ἐπίπεδον αὐτῆς βαθύνῃς προσθήκαις τισὶν ὑλικαῖς· ἀλλὰ τήρησον ἀμφοτέρους ἐπὶ τῆς φύσεως, τὸν μὲν καθαρὸν, τὸν δὲ ἀβαφῆ.

Ζήτησον παράδεισον.

Παράδεισος ἐστὶ Χαλδαϊκὸς, πᾶς ὁ περὶ τὸν πατέρα χορὸς τῶν θείων δυνάμεων, καὶ τὰ ἐμπύρια κάλλη τῶν δημιουργικῶν πηγῶν. ἄνοιξις δὲ αὐτοῦ δι' εὐσεβείας, ἡ μετουσία τῶν ἀγαθῶν. φλογίνη δὲ ῥομφαία,

ἡ ἀμει-

ſunt: oculi vero triplices, earum operationes cognoſcēdi vi præditas. eſt enim oculus cognitionis ſignū, vt & vita appetitionis. Vult igitur vt reſeretur animæ immortalis profunditas, & quas habes vi cognoſcendi præditas potentias, ſurſum in altum eleues, imo teipſum totum, vt noſtrorum verbis vtar, ad dominum transferas.

Ne ſpiritum coinquines, neque ſuperficiem in profundum augeas.

Chaldæi duabus tunicis animam induunt, & vnam quidem ſpiritualem nominarunt, a ſenſibili mundo ipſi contextam, alteram vero luciformem, tenuem & intactilem, quæ ſuperficies hic vocatur. Ne igitur, inquit, ſpiritualem animæ tunicam affectuū immunditia contamines, neque ſuperficiem illius additamentis quibuſdam materialibus in altitudinem excreſcere facias, ſed ambas vt natura ſua ſeſe habent conſerues, hanc puram, illam nullo colore infectam.

Quære paradiſum.

Totus diuinarum potentiaram chorus patrem ambiens, & ignitæ pulchritudines fontium publicis officiis deſtinatorum, paradiſus Chaldæis dicitur. Apertio autem illius quæ ſit pietate intercedente, eſt bonorum fruitio: gladius vero flammeus,

potentia indigne accedentibus implacabilis. Atque his quidem occlusus est, quod idonei illiusque felicitatis capaces non sint. pijs autē patet. In hunc hortum contendunt omnes, quæ homines deo similes reddunt, virtutes.

Vas tuum habitabunt animalia terræ.

Vas est ipsa temperatura animæ ex compositione orta: animalia, dæmones qui circa terram oberrant. In nostra itaque vita affectibus plena eiusmodi animalia sedem suam collocabunt. Dæmonū enim essentia affectibus complicata est, in iisdēque sedem suam fixam habent & ordinem materialem. Ideo quicunque affectibus dediti sunt, dæmonibus cohærent & agglutinantur. simile enim simili attrahunt, mouendi vim atque facultatem ex ipsis affectibus consecuti.

Si extenderis igneam mentem ad pietatis opus,
Etiam fluidum corpus seruabis.

Id est, si mentem tuam illuminatam ad superiora extuleris, & diuini ignis opus ad pietatis opera euexeris (sunt autē Chaldæis pietatis opera, rituum ac ceremoniarū rationes certæ) non solum animam affectibus insuperabilem reddes, sed etiam corpus tuum salubrius efficies. Est enim & hoc sæpissime

opus

ἡ ἀμείλικτος τοῖς ἀναξίως περιερχομένοις δύναμις. καὶ τούτοις μὲν κέκλεισται διὰ τὴν ἀνεπιτηδειότητα· τοῖς δὲ εὐσεβέσιν ἀνέῳγεν. εἰς ὃν ἀνατείνονται πᾶσαι αἱ θεουργικαὶ ἀρεταί.

Σὸν ἀγγεῖον θῆρες χθονὸς οἰκήσουσιν.

Ἀγγεῖον μὲν ἐστὶ, τὸ σύνθετον κρᾶμα τῆς ψυχῆς· θῆρες δὲ χθονὸς, οἱ περὶ γῆν καλινδούμενοι δαίμονες. τὴν οὖν ζωὴν ἡμῶν πλήρη γινομένην παθῶν, οἱ τοιοῦτοι θῆρες οἰκήσουσι. καὶ γὰρ οὐσίωνται ἐν τοῖς πάθεσι τὰ τοιαῦτα γένη, καὶ τὴν ἕδραν ἔχει καὶ τὴν τάξιν ὑλικὴν διὸ καὶ οἱ ἐμπαθεῖς πρὸς ταῦτα συγκολλῶνται, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἐφελκόμενοι, κινητικὴν δύναμιν ἔχοντες ἐκ τῶν παθῶν.

Ἐκτείνας πύρινον νοῦν
Ἔργον ἐπ᾽ εὐσεβίης, ῥευστὸν καὶ σῶμα σαώσεις.

Τουτέστιν, ἐὰν ἐκτείνῃς τὸν φωτισθέντα σοι νοῦν ἄνωθεν, καὶ τοῦ θείου πυρὸς ἔργον γινόμενον, εἰς τὰ τῆς εὐσεβείας ἔργα· (ἔργα δὲ εὐσεβείας παρὰ Χαλδαίοις, αἱ τῶν τελετῶν μέθοδοι) οὐ μόνον τὴν ψυχὴν ἀνάλωτον ποιήσεις τοῖς πάθεσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμά σου ὑγιεινότερον. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο πολλάκις

ἔργον τῶν θείων ἐλλάμψεων, ἐκδαπανῆσαι τὴν ὕλην τοῦ σώματος, καὶ ὑγιᾶ τὴν φύσιν κατασκευάζειν, καὶ μήτε πάθεσιν, μήτε νόσοις ἁλίσκεσθαι.

Ἐκ δ' ἄρα κόλπων γαίης θρώσκουσι κύνες χθόνιοι,
Οὔτ' ἀληθὲς σῆμα βροτῷ δεικνύοντες.

Περὶ δαιμόνων ἐνύλων ὁ λόγος· καὶ κύνας μὲν τούτους καλεῖ, ὡς τιμωροὺς τῶν ψυχῶν· χθονίους δὲ, ὡς ἐξ οὐρανοῦ πεπτωκότας, καὶ καλινδουμένους περὶ τὴν γῆν. οὗτοι γοῦν, φησὶ, πόῤῥω τῆς θείας τεταγμένοι ζωῆς, καὶ τῆς νοερᾶς θεωρίας ἀπολιμπανόμενοι, προσημαίνειν τὸ μέλλον οὐ δύνανται. ὅθεν πᾶν ὃ λέγουσι ἢ δεικνύουσι, ψευδές ἐστι καὶ ἀνυπόστατον· μορφωτικῶς γὰρ τὰ ὄντα γινώσκουσι. τὸ δὲ τῶν μελλόντων ἑνιαίως γνωστικὸν, ἀμερίστοις χρῆται καὶ ἀμορφώτοις νοήσεσιν.

Πάντα γὰρ ἐξετέλεσε πατὴρ, καὶ νῷ παρέδωκε
Δευτέρῳ· ὃν πρῶτον κλῄζεται πᾶν γένος ἀνδρῶν.

Τὴν πᾶσαν κτίσιν δημιουργήσας ὁ τῆς τριάδος πρῶτος πατὴρ, παρέδωκε ταύτην τῷ νῷ· ὅν τινα νοῦ τὸ ξύμπαν γένος τῶν ἀνδρῶν, ἀγνοοῦντες τὴν πατρικὴν ὑπεροχὴν,

opus diuinarũ illuſtrationum, corporis nempe materiam abſumere, & naturæ eum ſanitatis habitum acquirere, vt poſthac nec affectibus nec morbis vllis corripiatur.

At vero e ſinibus terræ exiliunt canes
terreſtres,
Non verum ſignum homini monſtrãtes.

Sermo eſt de dæmonibus materialibus: & hos canes nominat, quia animarum carnifices ſunt: terreſtres vero, quia e cælo ceciderunt, & circa terram volutantur. Hi (ait) a diuinæ vitæ beatitudine longiſsime poſiti, & intellectuali contemplatione deſtituti, futura portendere nequeunt. vnde fit vt omnia quæ dicunt aut monſtrant, falſa ſint & nulla certitudine ſuffulta. per formas enim entia cognoſcunt. at id quod facultate ſigillatim &, vt ita dicam, indiuidualiter futura cognoſcendi præditum eſt, indiuiduis & formarum expertibus intelligentijs vtitur.

Oĩa enim perfecit pater, & mẽti tradidit
Secundæ: quam primam vocat omne genus hominum.

Primus trinitatis pater cum vniuerſam creaturam condidiſſet, eam menti tradidit: quã mentẽ totum genus humanũ, paternæ excellentiæ ignarum,

deum primum appellauit. At nostra doctrina contrariũ tenet: quod ipsa prima mens, filius inquam magni patris, omnem creaturam condiderit atque operãdo perfecerit. pater enim in Mosaicis scriptis filio indicat formã siue ideam productionis creaturarum: filius vero ipsusmet operator & conditor est operis creati.

Pœnæ vincula sunt homines cõstringẽtia.

Nã subuectores angeli animas a prima sui origine attractas ad se euehunt: contra pœnæ vltrices nimirũ naturarum nobis concessarũ, & tormenta humanarũ animarũ, materialibus illas affectibus irretiunt & quasi strangulant. nec solum in hos sæuiunt qui affectuum turbis obsessi sunt, sed & in illos qui ad abstractam ab omni materia essentiam conuersi sunt: quod hi quoq; quoniã progeniti sunt & materiæ copulati, eiusmodi lustratione indegeãt. multos enim etiam ex ijs qui sanctam & illibatam vitam egerunt, inopinis calamitatibus circumuentos fuisse videre licet.

Signa inseuit animabus mens paterna.

Quemadmodum liber Moysis hominẽ ad imaginem dei formatũ fuisse dicit, ita etiam Chaldæus ait conditorem & mundi parentem signa ac notas suæ ipsius proprietatis animabus inseuisse. Etenim

non

χήν, θεὸν πρῶτον καλοῦσι· πλὴν δὲ παρ' ἡμῖν δόγμα ἐναντίως ἔχει, ὡς αὐτὸς ὁ πρῶτος νοῦς, ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου πατρὸς, τὴν κτίσιν πᾶσαν ἐδημιούργησεν. ὁ μὲν γὰρ πατὴρ λέγει παρὰ τῇ Μοσαϊκῇ βίβλῳ πρὸς τὸν υἱὸν τὴν ἰδέαν τῆς παραγωγῆς τῶν κτισμάτων· ὁ δὲ υἱὸς, αὐτουργὸς τοῦ ποιήματος γίνεται.

Ποιναὶ μερόπων ἄγκτειραι.

Οἱ μὲν γὰρ ἀναγωγοὶ ἄγγελοι ἀνάγουσι τὰς ψυχὰς ἐφ' ἑαυτοὺς ἐκ τῆς γενέσεως ἐφελκόμενοι· αἱ δὲ ποιναὶ, ἤτοι αἱ τιμωρητικαὶ τῶν διδομένων φύσεων καὶ βάσκανοι τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ἐνδεσμοῦσι ταύτας τοῖς ὑλικοῖς πάθεσι, καὶ οἷον ἀπάγχουσι. καὶ οὐ μόνον τοὺς τῶν παθῶν πλήρεις αἰκίζονται, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰς τὴν ἄϋλον οὐσίαν ἐπεστραμμένους· καὶ γὰρ καὶ οὗτοι εἰς τὴν ὕλην καὶ τὴν γένεσιν ἐλθόντες, δέονται τῆς τοιαύτης καθάρσεως. πολλοὺς γὰρ ὁρῶμεν καὶ τῶν ὁσίως καὶ καθαρῶς πολιτευομένων, ἀπροσδοκήτοις συμφοραῖς περιπίπτοντες,

Σύμβολα πατρικὸς νόος ἔσπειρε ψυχαῖς.

Ὥσπερ ἡ Μωσαϊκὴ βίβλος κατ' εἰκόνα θεοῦ πλάττει τὸν ἄνθρωπον, οὕτω καὶ ὁ Χαλδαῖος τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦ κόσμου φησὶ σύμβολα ἐγκατασπεῖραι ταῖς ψυχαῖς τῆς ἑαυτοῦ ἰδιότητος. καὶ γὰρ ἀπὸ

τῶν πατρικῶν σπερμάτων οὐχ αἱ ψυχαὶ μόναι, ἀλλὰ καὶ αἱ ὑπερκείμεναι πᾶσαι τάξεις ἐβλάστησαν. καὶ ἄλλα μὲν τὰ ἐν αὐταῖς ταῖς ἀσωμάτοις ὑπάρξεσι συνθήματα, ἀσωμάτως ὄντα καὶ ἑνοειδῶς· ἄλλα δὲ ἐν τοῖς κόσμοις συνθήματα καὶ σύμβολα εἰσὶν, αἱ ἄρρητοι τοῦ θεοῦ ἰδιότητες, αἱ καὶ τῶν ἀρετῶν ὑπερκείμεναι.

Βίῃ σῶμα λιπόντων ψυχαὶ καθαρώταται.

Εἴ τις εὐγνωμόνως ἀκούοι τοῦ ῥητοῦ, οὐκ ἐναντιώσεται τοῖς ἡμετέροις δόγμασι. καὶ γὰρ οἱ στεφανῖται μάρτυρες βιαίοις αἰκίαις τὸ σῶμα λιπόντες, καθαρὰς τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τετελέκασιν. ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο φησὶν ὁ Χαλδαῖος, ἀλλὰ πάντα βίαιον θάνατον ἐπαινεῖ· διότι, φησὶν, ἡ ψυχὴ ἐπιπόνως λιποῦσα τὸ σῶμα, βδελύττεται τὴν ἐνταῦθα ζωὴν, καὶ μισεῖ τὴν πρὸς τοῦτο ἐπιστροφὴν, καὶ χαίρουσα πρὸς τὰ ἄνω χωρεῖ. αἱ δὲ ἐν νόσοις κατ᾽ ἔκλυσιν τοῦ ζωτικοῦ σώματος ἀπολιποῦσαι τὸν βίον, οὐ μάλα τι δυσχεραίνουσι τὴν πρὸς τοῦτο νεῦσίν τε καὶ ῥοπήν.

Ὅτι ψυχὴ πῦρ οὖσα φαεινὸν δυνάμει πατρὸς,

Ἀθάνατός τε μένει, καὶ ζωῆς δεσπότις ἐστί·
Καὶ ἔχει πολλὰ πληρώματα κόλπων.

Ἡ ψυχὴ

non animæ tãtum e paterno ſemine productæ ſunt, ſed omnes etiam ordines ſuperiores ſuam originem inde habuerunt. Sed in ſubſtantijs incorporeis alia ſunt ſigna, incorporea nempe & indiuidua; alia item in mundis ſigna ſunt & ſymbola inenarrabilium Dei proprietatum, ipſis etiam virtutibus longe excellentiorum.

Vi corpus relinquentium animæ ſunt puriſſimæ,

Qui dictum iſtud æqua mente auſcultauerit, reperiet id noſtræ doctrinæ non aduerſari. etenim coronati martyres qui afflictionis tempore cũ cruciatu corpus reliquerunt, ſuas ipſorum animas luſtrarunt & puras reddiderunt. At hoc non vult Chaldæus, ſed laudat omnem mortem violentam, eo quod anima quæ corpus cum dolore deſerit, hanc vitam abominatur & conuerſationem cum corpore odit, contra cum gaudio ad ſuperiora reuolat. At quæ in morbis animæ corpore hoc naturaliter diſſoluto vitam relinquunt, non admodum ægre ferunt nutum & propenſionem ſui erga corpus.

Quia anima ignis eſt lucid9 potẽtia patris,
Immortaliſq; manet, & vitæ domina eſt,
Et habet multa complementa ſinuum,

Anima cum ſit ignis materiæ corporiſque expers, & ab vniuerſo compoſitorum genere & materiali corpore exẽpta, immortalis eſt. nihil enim materiæ aut caliginis particeps illi immixtum eſt: multo minus compoſita eſt, vt in ea ex quibus conſtituta fuit, reſolui poßit. Eſt præterea vitæ domina, mortuos vitæ radiis illuſtrans. Habet etiam plurimorum ſinuum complementa, id eſt obtinet potentias ſuſceptrices totius adminiſtrationis: quia pro virtutum diuerſitate diuerſas zonas ſiue cœli regiones illi inhabitare licet.

Deus non iniicit metum, ſed obſequium infundit.

Id eſt, diuina natura non fremit, neque indignabunda eſt, ſed ſuauis & tranquilla. Ideo nõ immittit metum ſubiectis naturis, ſed ſuadela & gratia omnia ad ſe trahit. ſi enim formidabilis eſſet & minax, omnis rerum ordo dudum fuiſſet diſſolutus, cum nihil ſit quod eius potentiã ſuſtinere potuiſſet. Atque iſta ſententia quadamtenus a noſtris vera cenſetur. Deus enim lux eſt & ignis cõſumens malos. Minæ autem dei & terror ſunt intermißio diuinæ erga nos benignitatis propter prauam rerũ *adminiſtrationem.*

Pater ſeipſum rapuit.

Ne quidem

Η ψυχὴ ἄϋλον οὖσα καὶ ἀσώματον πῦρ, τῶν συνθέτων ὅλων καὶ τοῦ ὑλικοῦ σώματος ἐξῃρημένον, ἀθάνατος ἐστίν. οὐ γὰρ ἐγκαταμέμικται αὐτῇ ὑλικόν τι καὶ σκοτῶδες· οὐδὲ σύνθετος ἐστὶν, ἵνα διαλυθῇ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη. ἔστι δὲ καὶ δεσπότις ζωῆς, τοῖς νεκροῖς ζωὴν ἐπιλάμπουσα. ἔχει δὲ καὶ πολλῶν πληρώματα κόλπων· τουτέστιν ἔχει δυνάμεις ὑποδεκτικὰς τῆς ὕλης διακοσμήσεως. δύναται γὰρ κατὰ τὰς διαφόρους ἀρετὰς εἰς τὰς διαφόρους ζώνας ἐγκαθικέσθαι τοῦ οὐρανοῦ.

Πατὴρ οὐ φόβον ἐνθρώσκει, πειθὼ δ' ἐπιχέει.

Τουτέστιν, ὅτι τὸ θεῖον οὐκ ἔστι φριμάσσον καὶ ἀγανακτητικὸν, ἀλλὰ γλυκὺ καὶ γαληνιαῖον· ὅθεν οὐ φόβον ἐμποιεῖ ταῖς ὑποκειμένοις φύσεσιν, ἀλλὰ πειθοῖ καὶ χάριτι πάντα ἐφέλκεται. εἰ γὰρ ἦν φοβερὸν καὶ ἀπειλητικὸν, διελύθη ἂν ἡ πᾶσα τάξις τῶν ὄντων, μηδενὸς ὑπομεῖναι δυναμένου τὴν ἐκείνου δύναμιν. τοῦτο δὲ τὸ δόγμα ἐκ μέρους ἀληθεύει παρ' ἡμῖν. ὁ γὰρ θεὸς καὶ φῶς ἐστὶ καὶ πῦρ καταναλίσκον τοὺς μοχθηρούς. ἀπειλὴ δὲ θεοῦ καὶ φόβος, ἡ δι' οἰκονομίαν ἐπίσχεσις τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ ἀγαθότητος.

Ο πατὴρ ἑαυτὸν ἥρπασεν,

Οὐδ' ἐν ἑῇ δυνάμει νοερᾷ κλείσας ἴδιον πῦρ.

Ὁ μὲν νοῦς τοῦ λογίου τοιοῦτος, ὡς ὁ ἐπὶ πάντων θεὸς, ὃς δὲ καὶ πατὴρ ὠνόμασται, ἀκατάληπτον ἑαυτὸν ποιεῖ καὶ ἀπερίληπτον, οὐ μόνον ταῖς πρώταις καὶ δευτέραις φύσεσι καὶ ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει. δύναμις δὲ τοῦ πατρὸς ὁ υἱός. ἑαυτὸν γὰρ, φησὶν, ἥρπασε ὁ πατὴρ ἀπὸ πάσης φύσεως. οὐκ ἔστι δὲ τὸ δόγμα ὀρθόδοξον. ἐν τῷ υἱῷ γὰρ παρ' ἡμῖν ὁ πατὴρ δεδογμάτισται, ὥσπερ καὶ ὁ υἱὸς ἐν τῷ πατρί. καὶ ὅρος τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς καὶ θεὸς λόγος ὑπερφυής.

Ἐστί τι νοητὸν ὃ χρή σε νοεῖν νόου ἄνθει.

Ἡ ψυχὴ ἑκάστῳ νοουμένῳ πράγματι κατάλληλον ἔχει καὶ δύναμιν· τοῖς μὲν αἰσθητοῖς, αἴσθησιν· τοῖς δὲ διανοητοῖς, διάνοιαν· τοῖς δὲ νοητοῖς, νοῦν. φησὶν οὖν ὁ Χαλδαῖος, ὅτι εἰ καὶ νοητόν ἐστιν ὁ θεὸς, ἀλλ' οὐ τῷ νῷ ἐστι ληπτὸν, ἀλλὰ τῷ ἄνθει τοῦ νοῦ. ἄνθος δὲ τοῦ νοῦ, ἡ ἑνιαία τῆς ψυχῆς δύναμις. ἐπεὶ οὖν ὁ θεὸς κυρίως ἐστὶν ἕν, μὴ πειρῶ καταλαβεῖν αὐτὸν διὰ τοῦ νοῦ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἑνιαίας δυνάμεως. τὸ γὰρ πρώτως ἓν, μόνῳ τῷ παρ' ἡμῖν ἑνὶ ληπτόν πως ἐστὶ, καὶ οὔτε διανοίᾳ, οὔτε νῷ.

Ne quidem in intellectili ſua potentia igne proprio incluſo.

Oraculi hic ſenſus eſt: ſupremus omnium Deus, qui & pater dictus eſt, non ſolum primis & ſecundis naturis noſtriſque animabus, ſed etiam propriæ ſuæ potentiæ ſeipſum fecit incomprehenſibilem & imperceptibilem. potentia autem patris eſt filius. pater enim, inquit, ſe ſubripuit ab omni natura. Sed iſtud dogma Chriſtianæ fidei congruum non eſt: quæ docet in filio patrem exacte repræſentatum cognoſci poſſe, perinde ac filium in patre: atque adeo patris terminum eſſe filium & diuinum ſermonem naturæ vires ſuperantem.

Eſt intelligibile quoddam, quod mentis flore a te percipiendum eſt.

Cuilibet rei mente cõprehenſibili oppoſitã potentiã anima habet, vt ſenſibilibus ſenſũ, cogitabilib. cogitationem, intelligibilibus mentem. Dicit itaq; Chaldæus, quod quãuis deus intelligibilis ſit, mente tamẽ cõprehendi nõ poßit, ſed ſolo mẽtis flore. Flos autẽ mẽtis, eſt ſingularis & indiuidua animæ potentia. Quia itaq; deus proprie vnũ eſt, ne coneris eũ mẽte percipere, ſed indiuidua potẽtia qua vnũ cognoſcitur. nã primo & per ſe vnũ ſolo quod in nobis eſt vno cõprehẽdere licet, nõ cogitatione, neq; mẽte:

Animæ expulſores, *illam* reſpirare facientes, ſunt ſolutu faciles.

Ne quis dicat cupere ſe quidem animam a corpore diſſoluere, ſed non poſſe, ait oraculum, facultates quæ animã e corporea natura foras tradunt, eamq; a vitijs & ærumnis in corpore perpeßis quaſi reſpirare faciunt, abruptu faciles eſſe, id eſt, illas ipſas facultates liberas, nec ab vlla natura coercitas, ea poteſtate vigere, vt animam e corporeis vinculis generoſe admodũ expedire & liberare valeãt.

Oportet te feſtinare ad lucem & ad patris radios,

Vnde immiſſa tibi eſt anima plurima mente veſtita.

Quoniam anima non a ſemine ſubſiſtentiã habet, nec in corporeis temperamentis conſiſtit, ſed e ſupernis a deo ſuam eſſentiam nacta eſt, ideo ad hunc cõuerſa reſpicere & ad diuinam lucem reuerti debet. plurima namque mẽte veſtita in hæc inferiora venit: id eſt, accincta & inſtructa fuit a patre & creatore cõmonefactionibus diuinioris ſortis atque conditionis, cũ illinc huc iter ſuũ affectaret, vt merito iiſdẽ monitis incitata hinc illuc redire ſtudeat.

Omnia ab vno igne producta ſunt.

Dogma verũ eſt & religioni noſtræ cõſentaneũ. omnia

Ψυχῆς ἐξωστῆρες ἀνάπνοες, εὔλυτοί εἰσιν.

Ἵνα μήτις λέγοι, ὅτι βούλομαι μὲν ἀπολῦσαι τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος, οὐ δύναμαι δέ, φησὶ τὸ λόγιον, ὅτι αἱ ἐξωθοῦσαι τὴν ψυχὴν δυνάμεις ἀπὸ τῆς σωματικῆς φύσεως, καὶ οἷον ἀνάπνευσιν αὐτὴν ποιοῦσαι ἀπὸ τοῦ ἐν σώματι μόχθου καὶ τῆς κακώσεως, εὔλυτοί εἰσι· τουτέστι, καὶ αὐταὶ ἐλεύθεραί εἰσιν αἱ δυνάμεις, μὴ ὑπό τινος εἰργόμεναι φύσεως, καὶ ἀπολῦσαι καὶ τῆς σωματικῆς πέδης τὴν ψυχὴν γενναίως μάλα δεδύνηνται.

Χρή σε σπεύδειν πρὸς τὸ φάος καὶ πρὸς
πατρὸς αὐγάς,
Ἔνθεν ἐπέμφθη σοι ψυχὴ πολὺν ἑσσαμένη νοῦν.

Ἐπειδὴ οὐκ ἀπὸ σπερμάτων ἡ ψυχὴ τὴν ὑπόστασιν ἔλαβεν, οὐδ᾽ ἐν σωματικαῖς ὑφέστηκε κράσεσιν, καὶ ἄνωθεν ἀπὸ θεοῦ τὴν ὕπαρξιν ἔχει, πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἐπεστράφθω, καὶ πρὸς τὸ θεῖον φῶς ποιείτω τὴν ἄνοδον. πολὺν γὰρ ἑσσαμένη νοῦν, ἐνταῦθα κατῆλθε· τουτέστιν ἐνεδύσατο παρὰ τοῦ ποιητοῦ καὶ πατρὸς ἀναμνήσεις τῶν θειοτέρων λήξεων, ὅτε τὴν ἐνταῦθα ἐλάμβανε κάθοδον, ἔνθεν σοι διὰ τῶν τοιούτων ἀναμνήσεων πάλιν ἐκεῖσε ἐπανελθεῖν.

Εἰσὶ πάντα πυρὸς ἑνὸς ἐκγεγαῶτα.

Ἡμέτερον καὶ ἀληθὲς τὸ δόγμα. πάντα γὰρ τὰ

ὄντα, τά τε νοητὰ, καὶ αἰσθητὰ, ἀπὸ μόνου θεοῦ τὴν ὑπόστασιν ἔλαβον, καὶ πρὸς μόνον θεὸν ἐπέστραπται· τὰ μὲν ὄντα, μόνως οὐσιωδῶς· τὰ δὲ ὄντα καὶ ζῶντα, οὐσιωδῶς καὶ ζωτικῶς· τὰ δὲ ὄντα καὶ ζῶντα καὶ νοοῦντα, οὐσιωδῶς καὶ ζωτικῶς καὶ νοερῶς. ἀφ' ἑνὸς οὖν πάντα γεγόνηται, καὶ πρὸς ἓν αὖθις ἡ τούτων ἀναγωγή. ἄπταιστον οὖν τὸ λόγιον, καὶ πλῆρες τοῦ ἡμετέρου δόγματος.

Α νοῦς λέγει, τῷ νοεῖν δήπου λέγει.

Οτὰν, φησὶν, ἀκούσης διηρθρωμένης φωνῆς ἄνωθεν βροντώσης ἐξ οὐρανοῦ, μὴ ὑπολάβῃς ὡς ὁ τὴν φωνὴν ταύτην ἀφιεὶς ἄγγελος ἢ θεὸς, προφορικῷ λόγῳ συνήρθρωσεν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀμερίστως μόνον ἐνόησε, σὺ δὲ, ὡς ἠδύνω, ἤκουσας τοῦ νοήματος συλλαβικῶς καὶ προφορικῶς. ὥσπερ γὰρ ὁ θεὸς τῶν ἡμετέρων φωνῶν ἀφώνως ἀκούει, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος τὰς τοῦ θεοῦ ἐννοίας φωνητικῶς δέχεται, ἕκαστος καθὼς ἔχει φύσεως ἐνεργῶν.

Αεὶ τοῖσδε

omnia namque quæcunque ſunt, ſiue mente, ſiue ſenſu perceptibilia, eſſentiam ſuam a ſolo deo acceperunt; & ad ſolum deum conuerſa ſunt: ea quidem quæ tantummodo ſunt, eſſentialiter; quæ vero ſunt & viuunt, eſſentialiter & vitaliter; at quæ ſunt & viuunt & intelligunt, eſſentialiter, vitaliter & intellectualiter. Ab vno igitur eſt omnium rerum productio, & ad vnum iterum illarum reductio. Atque hoc oraculum omni caret reprehenſione, & noſtra doctrina refertum eſt.

Quæ mens loquitur, ea vtique intelligendo loquitur.

Quando, ait, vocem articulatam ſuperne e cœlo detonantem audieris, ne exiſtimes quod vocem illam edens ſiue angelus ſiue deus tali ſermone protulerit, qualem ore exprimere ſolemus: ſed quod is quidem ſecũdum ſuam ipſius naturam abſque vlla diuiſione mente tantum ea quæ audiuiſti agitauerit, tu vero pro ea qua polles facultate, mentis cogitata, non ſecus ac ſyllabas & verba ore prolata, auditu perceperis. quemadmodum enim deus voces noſtras exaudit abſque vocum articulatione, ita etiam homo diuinæ mentis conceptiones tanquam vocibus expreſſas excipit, quolibet ſcilicet pro ſuæ natura ratione & capacitate operante.

Perpetuo in hos terra ſubtus vlulat vſque ad liberos.

De impijs ſermo eſt, quod eorum ſupplicia deus etiam vſque in poſteros extendat. nam pœnas quas ſub terra ſubituri ſunt, indicans oraculum, in eos, *inquit,* ſubtus vlulat, *id eſt aduerſus illos mugit & infremit locus ſubterraneus, & tanquam leonino rugitu obſtrepit. Quapropter etiam Proclus ait cognatarum animarum cõgenerem quoque ſiue conſimilem eſſe compoſitionem; eaſque quæ nõdum naturæ vinculis exſolutæ ſunt, conſimilibus quoque affectibus implicatas diſtineri. oportere itaque & has omne ſupplicium explere, & cum ob naturalem cognationem inquinamentis infectæ atque refertæ fuerint, denuo ab illis repurgari.*

Ne adauxeris fatum.

Fatum appellarunt ſapientiores inter Græcos ipſam naturam, vel potius complementum illuminationum quas entium natura recipit. Et prouidẽtia quidẽ eſt immediata dei beneficentia: fatũ vero, quod cõnexione & ſerie rerũ omniũ terrena gubernat. Subijcimur autẽ prouidẽtiæ, cũ intellectualiter operamur; fato vero, cũ etiã corporaliter. Ne igitur (ait) tuũ ipſius fatũ adaugere velis, idq; ſuperare, ſed cõmitte te ſolius dei volũtati atq; moderationi.

Non

Αἐὶ τοῖς δὲ χθὼν κατωρύεται ἐς τέκνα μέχρις.

Περὶ τῶν ἀθέων ὁ λόγος φησὶν, ὅτι μέχρι τῶν ἀπογόνων διατείνει τὴν κόλασιν αὐτοῖς ὁ θεός. τὰς γὰρ ὑποχθονίους κολάσεις ὑποδεικνύμενον τὸ λόγιον, αὐτοῖς, φησὶ, κατωρύεται· τουτέστιν, ἐπιμυκᾶται αὐτοῖς ὁ ὑπὸ γῆν τόπος, καὶ οἷον λεοντῶδες ἐπηχεῖ ὤρυγμα. διὸ καὶ Πρόκλος φησὶ, τῶν συγγενικῶν ψυχῶν ὁμοφυὴς ἐστὶν ἡ σύνταξις· καὶ αἱ μήπω ἀπολυθεῖσαι τῶν τῆς φύσεως δεσμῶν, ἐν τοῖς τῶν ὁμογενῶν κατέχονται πάθεσι. δεῖ οὖν καὶ ταύτας τυχεῖν τῆς ὅλης δίκης, καὶ ἀναπλησθείσας διὰ τὴν φυσικὴν συγγένειαν τῶν μιασμάτων καθαρθῆναι πάλιν ἐξ αὐτῶν.

Μὴ συναυξήσῃς τὴν εἱμαρμένην.

Εἱμαρμένην οἱ σοφώτεροι τῶν Ἑλλήνων, τὴν φύσιν κατονομάζουσι· μᾶλλον δὲ, τὸ πλήρωμα τῶν ἐλλάμψεων, ὧν ἡ τῶν ὄντων φύσις εἰσδέχεται. ἔστι δὲ, πρόνοια μὲν, ἡ ἄμεσος ἀπὸ τοῦ θεοῦ εὐεργεσία· εἱμαρμένη δὲ, ἡ διὰ τῆς τοῦ εἱρμοῦ τῶν ὄντων συμπλοκῆς τὰ ἡμέτερα κυβερνῶσα. καὶ ὑπὸ πρόνοιαν μὲν κείμεθα, ὅταν νοερῶς ἐνεργῶμεν· ὑπὸ εἱμαρμένην δὲ, ὅταν καὶ σωματικῶς. μὴ οὖν αὐξήσῃς, φησὶ, τὴν εἱμαρμένην σαυτῷ, καὶ ὑπὸ ταύτην γένου, καὶ ὑπὸ μόνῳ θεῷ κυβερνήθητι.

Οὐ γὰρ ἀπὸ πατρικῆς ἀρχῆς ἀτελές τι τροχάζει.

Πάντα, φησὶν, ὁ πατὴρ παρήγαγε τέλεια καὶ αὐτάρκη κατὰ τὴν ἑαυτῶν τάξιν. ἡ δὲ τῶν γινομένων πολλάκις ἀσθένεια καὶ ὕφεσις, παρυφίστησι τὴν ἔνδειαν αὐτοῖς καὶ τὸ ἀτελές. ἀλλ' ὁ πατὴρ πάλιν ἀνακαλεῖται τὴν ἔνδειαν πρὸς τὸ τέλειον, καὶ ἐπιστρέφει πρὸς τὴν αὐτάρκειαν. τοιοῦτον ἐστὶ καὶ τὸ παρὰ τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου ἐκπεφωνημένον ἐν προοιμίοις τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ· πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἐκ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων. οὐδὲν γὰρ ἀτελὲς παρὰ τοῦ τελείου πρόεισι, καὶ μάλιστα ὅταν τύχωμεν τὸ παρ' αὐτοῦ προφύτως χεόμενον αὐτίκα ἕτοιμοι εἰς δέξασθαι.

Ἀλλ' οὐκ εἰσδέχεται κείνης πατρικὸς νοῦς, μέχρις ἂν ἐξέλθῃ.

Οὐ παραδέχεται ὁ πατρικὸς νοῦς τὰς τῶν θελημάτων τῆς ψυχῆς ὁρμὰς, μέχρις ἂν αὐτὴ ἐπιλάθηται μὲν τῆς λήθης ὧν πεπλούτηκε παρὰ τοῦ παναγάθου πατρὸς, ἔλθῃ δὲ εἰς ἀνάμνησιν ὧν ἔσχεν ἐξ αὐτοῦ ἱερῶν συνθημάτων, καὶ φωνὴν ἀφήσει εὐγνώμονα, μνήμην ἑαυτῆς ἐνθεμένη τῶν τοῦ γεννήσαντος αὐτὴν πατρὸς συμβόλων· συνέστη γὰρ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῶν ἱερῶν λόγων καὶ τῶν θείων συμβόλων· ὧν οἱ μὲν εἰσὶν, ἀπὸ τῶν ἱερῶν εἰδῶν· οἱ δὲ, ἀπὸ τῶν θείων ἑνάδων. καὶ ἐσμὲν

εἰκόνες

Non enim a paterno principio imperfectum quid procedit.

Omnia (ait) perfecta & numeris omnibus pro cuiusque ordine & dignitate absoluta producit pater: sed genitorum imbecillitas & remißio rebus interdum suggerit defectũ & imperfectionem. Verum pater denuo reuocat defectũ ad perfectionem, & ad sui sufficientiam conuertit. Eiusmodi est quod apostolus Iacobus Domini frater in epistolæ suæ initio alta voce pronunciauit: Omne donũ perfectum superne descendit a patre luminum. nihil enim imperfectum a perfecto prodit, præsertim cum ad id quod ab ipso primo affunditur, confestim recipiendum fuerimus prompti atque parati.

Sed non admittit illam paterna mens, quousque exiuerit.

Mens paterna nõ admittit impetus voluntatũ animæ, priusquam excluserit obliuionem diuitiarũ a patre munificẽtißimo acceptarum, & in memoriam reuocarit sacras quas ab ipso habuit tesseras, vocemq; candoris indicem cum firma symbolorum patris genitoris sui memoria coniunctam emiserit. est enim anima ex sacris verbis & diuinis symbolis composita: quorum illa quidẽ profluxerunt a sacris formis, hæc autem a diuinis vnitatibus. Et sumus

ſane imagines ſacrarum eſſentiarum, ſimulacra vero incognitorum ſymbolorum. Eſt autem & hoc ſcitu dignum, quamlibet animam a qualibet anima ſpecie differre: totque eſſe animarum ſpecies, quot ſunt animæ.

Quando conſpexeris genium terreſtrem accedere,
Sacrifica lapidẽ mnizurim inclamando.

Dæmones circa terram volutantes natura ſunt mendaces, vtpote procul a diuina cognitione remoti, & materia tenebricoſa impleti. Quod ſi ex his verum aliquem ſermonem audire cupias, aram appara, & ſacrifica lapidem mnizurim. habet enim hic lapis vim aduocãdi maiorem dæmonem, qui occulta ratione materiali genio applicatus rerum inquiſitarum veritatem inſuſurrat, quam ille porro homini interroganti profert. Indicat autem nomen ipſum quo in prouocatione vtendum eſt vna cum lapidis ſacrificatione. Atque Chaldæi ſtatuunt dæmonas quoſdam bonos, quoſdam malos eſſe: noſtra autem pietatis doctrina omnes malos pronunciat, vt qui præmeditata defectione bonitatem cum vitio & malignitate commutarunt.

Diſce intelliglbile extra mentem eſſe.

Licet enim omnia mẽte comprehenſa ſint, deus tamen

εἰκόνες μὲν τῶν ἱερῶν οὐσιῶν, ἀγάλματα δὲ τῶν ἀγνώστων συνθημάτων. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὡς πᾶσα ψυχὴ πάσης ψυχῆς κατ' εἶδος διέστηκε, καὶ ὡς ὅσαι ψυχαί, τοσαῦτα καὶ εἴδη τῶν ψυχῶν ἐστίν.

Ηνίκα δὴ ἐρχόμενον δαίμονα πρόσγειον
  ἀθρήσῃς,
Θύε λίθον μνίζουριν ἐπαυδῶν.

Ψευδεῖς μὲν τὴν φύσιν οἱ πρόσγειοι δαίμονες, ἅτε πόρρω τῆς θείας γνώσεως ὄντες, καὶ τῆς ἀφεγγοῦς ὕλης ἀναπεπλησμένοι. Εἰ δὲ βούλει παρ' αὐτοῦ ἀληθῆ τινα δέξασθαι λόγον, παρασκεύαζε θυτήριον, καὶ θύε λίθον μνίζουριν. ὁ δὲ λίθος οὗτος δύναμιν ἔχει προσκλητικὴν ἑτέρου μείζονος δαίμονος, ὃς δὴ ἀφανῶς τῷ ὑλικῷ δαίμονι προσιών, προσφωνήσει τὴν τῶν ἐρωτωμένων ἀλήθειαν, ἣν ἐκεῖνος ἀποκρινεῖται τῷ ἐρωτῶντι. λέγει δὲ καὶ ὄνομα προσκλητικὸν μετὰ τῆς τοῦ λίθου θυσίας. ὁ μὲν Χαλδαῖος, τινὰς μὲν τῶν δαιμόνων ἀγαθούς, τινὰς δὲ κακοὺς τίθεται· ὁ δὲ ἡμέτερος εὐσεβὴς λόγος πάντας, κακοὺς οἴεται, ἐκ προαιρετικῶν ἀποπτωμάτων τὴν κακίαν ἀνταλλαξαμένους τῆς ἀγαθότητος.

Μάθε τὸ νοητόν, ἐπεὶ ἔξω νόου ὑπάρχει.

Εἰ γὰρ καὶ πάντα τῷ νῷ περιείληπται. ἀλλ' ὁ θεὸς

τὸ πρῶτον νοητὸν, ἔξω τοῦ νοῦ ὑπάρχει. τὸ δὲ ἔξω, μὴ διὰ σχηματικῆς νοήσεως, μηδὲ καθ' ἑτερότητα νοερὰν, ἀλλὰ κατὰ μόνην τὴν νοητὴν ὑπερβολὴν, καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς ὑπάρξεως, νοῦ παντὸς ἐπέκεινα οὖσαν, δι' ἧς τὸ ὑπερούσιον δείκνυται. ἡ γὰρ οὐσία ἐκείνη, ὁ νοῦς ἐστιν ὁ πρώτως νοητὸς, οὗ ἐστιν ἔξω τὸ αὐτονόητον· πλὴν ὁ θεὸς καὶ τοῦ νοητοῦ καὶ τοῦ αὐτονοήτου ἐπέκεινα. καὶ μήτε ὅτι νοητὸν ἐκεῖνο τὸ θεῖον φαμὲν, μήτε ὅτι αὐτονόητον. κρεῖττον γὰρ παντὸς καὶ ῥήματος καὶ νοήματος, ὡς πάντη ἀνεννόητον καὶ ἀνέκφραστον, καὶ σιγῇ μᾶλλον τιμώμενον, ἢ θαυμασίαις φωναῖς σεμνυνόμενον. ἔστι γὰρ καὶ τοῦ σεμνύνεσθαι ὑψηλότερον, καὶ τοῦ ἐκφωνεῖσθαι, καὶ τοῦ ἐννοεῖσθαι.

Αἱ ἴυγγες νούμεναι, πατρόθεν νοέουσι καὶ αὐταὶ
Βουλῶν ἀφθέγκτων κινούμεναι ὥστε νοῆσαι.

Αἱ ἴυγγες δυνάμεις εἰσὶ τινὲς μετὰ τὸν πατρικὸν βυθὸν ἐκ τριῶν τριάδων συγκείμεναι· αἳ νοοῦνται κατὰ τὸν πατρικὸν νοῦν τὸν τὴν αἰτίαν αὐτῶν ἐννοειδῶς ἐν ἑαυτῷ προστησάμενον. αἱ δὲ βουλαὶ τοῦ πατρὸς διὰ τὴν νοητὴν ὑπερβολὴν ἄφθεγκτοι. τὰ δὲ τῶν ἐξῃρημένων

tamen primum intelligibile extra mentem existit. at illud extra non metiaris interuallorum distãtia, neque accipias secundum intellectualem diuersitatem, sed secundum solum intelligibilem excessum, & subsistentiæ proprietatem, excessum inquam lõge vltra omnem mentem, quo superessentiale demonstratur. illa enim essentia est mens primo intelligibilis, extra quam gradu superius est ipsum per se intelligibile. deum excipe, qui & intelligibile & ipsum per se intelligibile longe transcẽdit. diuinam enim illam naturam dicimus neque intelligibilem, neq; per se intelligibilẽ. superat enim omne verbũ & intellectũ, ita vt nec mẽte percipi, nec verbis explicari poßit, & silentio magis honorari, quã venerandis vocibus prædicari debeat. excellẽtior enim est omni prædicatione, elocutione & intellect⁹ cõprehẽsione.

Iunges intellectæ, a patre intelligũt: & hæ
Consiliorum nihil sonantium mouentur
vt intelligant.

Iunges sunt potentiæ quædã proximæ post fundum paternũ e tribus trinitatibus compositæ: quas intelligere ait per paternam mentem, quæ causam illarũ in vnitatis forma sibiipsi repræsentatam exhibet. consilia autem patris ob intelligibilem excellentiã nullum sonum edunt. Atqui abstractarum

rerum notæ & ſigna intellectu prædita etiamſi a ſecundis ſiue inferioris intelliguntur, ea tamen tanquam nihil ſonantia & ab omni intelligibili excurſu ſeparata intelliguntur. vt enim animarum intelligentiæ licet ordines intellectu præditos intelligunt, eos tamen vt immobiles intelligunt: ſic etiam intellectualiũ operationes ſymbola intellectus capacia intelligentes, ea absque ſoni emiſsione intelligunt, in ſubſtantiis incognitis ſubſiſtentia.

SVMMARIA ET BREVIS DOGMATVM CHALDAICOrum expoſitio eodem auctore.

Chaldæi ſtatuũt ſeptẽ mundos corporeos, igneũ vnum eumque primum, poſt hunc tres ætherios, deinde tres materiales: e quibus vltimus, terreſtris dicitur & lucis oſor, qui locus eſt ſubter lunam, in ſeſe etiam materiam complectens, quem fundum nominant. Vnicum arbitrantur eſſe rerũ omnium principium, idque profitentur vnum eſſe & bonũ. Deinde colũt paternum quoddam fundum ex tribus trinitatibus compoſitum. quælibet autẽ trinitas habet patrem, potentiam, & mentem. Poſtea ſe-

συνθήματα νοερὰ καὶ νοῆται ὑπὸ τῶν δευτέρων, ὡς ἄφθεγκτα νοεῖται, καὶ ὡς ἐξῃρημένα τῶν νοητῶν προόδων. ὡς γὰρ αἱ τῶν ψυχῶν νοήσεις καὶ νοοῦσι τὰς νοερὰς τάξεις, ὡς ἀμεταβάτους νοοῦσιν, οὕτω καὶ αἱ τῶν νοερῶν ἐνέργειαι τὰ νοερὰ συνθήματα νοοῦσαι, ὡς ἄφθεγκτα νοοῦσιν ἐν ὑπάρξεσιν ὑφεστηκότα ἀγνώστοις.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚΘΕΣΙΣ κεφαλαιώδης καὶ σύντομος τῶν παρὰ Χαλδαίοις δογμάτων.

Ἑπτὰ φασὶ σωματικοὺς κόσμους, ἐμπύριον ἕνα καὶ πρῶτον, καὶ τρεῖς μετ' αὐτὸν αἰθερίους, ἔπειτα τρεῖς ὑλαίους· ὧν ὁ ἔσχατος, χθόνιος εἴρηται καὶ μισοφαὴς, ὅς ἐστιν ὁ ὑπὸ σελήνην τόπος, ἔχων ἐν ἑαυτῷ καὶ τὴν ὕλην ὃν καλοῦσι βυθόν. μίαν ἀρχὴν τῶν πάντων δοξάζουσι, καὶ ἓν αὐτὴν καὶ ἀγαθὸν ἀπογυμνοῦσιν. εἶτα πατρικόν τινα βυθὸν σέβονται, ἐκ τριῶν τριάδων συγκείμενον. ἑκάστη δὲ τριὰς ἔχει πατέρα, δύναμιν, καὶ νοῦν. εἶτα ἐστὶν

ἡ νοητὴ ἴυγξ. μετὰ δὲ ταύτην, οἱ συνοχεῖς, ὁ ἐμπύριος, ὁ αἰθέριος, καὶ ὁ ὑλαῖος. μετὰ δὲ τοὺς συνοχεῖς, οἱ τελετάρχαι. μετὰ δὲ τούτους, οἱ πηγαῖοι πατέρες, οἱ καλούμενοι καὶ κοσμαγωγοί· ὧν ὁ πρῶτος ὁ ἅπαξ ἐπέκεινα λεγόμενος· μεθ' ὃν ἡ ἑκάτη, εἶτα ὁ δὶς ἐπέκεινα· μεθ' ὃν τρεῖς ἀμείλικτοι· καὶ τελευταῖος ὁ ὑπεζωκώς. σέβονται δὲ καὶ πηγαίαν τριάδα πίστεως καὶ ἀληθείας καὶ ἔρωτος. φασὶ δὲ καὶ ἀρχικὸν ἥλιον, ἀπὸ τῆς ὑλικῆς πηγῆς καὶ ἀρχαγγελικὸν, καὶ πηγὴν αἰσθήσεως, καὶ πηγαίαν κρίσιν, καὶ κεραύνιον πηγὴν, καὶ πηγὴν διοπτρῶν καὶ χαρακτήρων πηγὴν ἐπιβαλλοῦσαν τοῖς ἀγνώστοις συνθήμασι· καὶ πηγαίας ἀκρότητας Απόλλωνος, Οσίριδος, Ερμοῦ· ὑλικὰς δὲ πηγὰς φασὶν, κέντρων καὶ στοιχείων, καὶ ὀνείρων ζώνην· καὶ πηγαίαν ψυχήν. μετὰ δὲ τὰς πηγὰς λέγουσιν εἶναι ἀρχάς. αἱ γὰρ πηγαὶ ἀρχικώτεραι τῶν ἀρχῶν. τῶν δὲ ζωογόνων ἀρχῶν, ἡ μὲν ἀκρότης, ἑκάτη καλεῖται. ἡ δὲ μεσότης, ψυχὴ ἀρχική. ἡ δὲ περάτωσις, ἀρετὴ ἀρχική. εἰσὶ δὲ παρ' αὐτοῖς, καὶ ἄζωνοι ἑκάται, ὡς ἡ τριοδῖτις ἡ Χαλδαϊκὴ, καὶ ἡ κωμαὶς, καὶ ἡ ἐκκλυστική. ἄζωνικοὶ δὲ παρ' αὐτοῖς θεοὶ, ὁ Σάραπις, καὶ ὁ Διόνυσος

καὶ ἡ τοῦ

ſequitur iunx mente comprehenſibilis. Huic proximi ſunt mundorum rectores, igneus, ætherius & materialis. Poſt rectores ceremoniarum principes. His ſuccedunt perennium fontium patres, qui & mundi ductores nominãtur, quorum primus ſemel ſupra dictus eſt: poſt quem Hecate deinde is quem bis ſupra nominauimus: ab hoc ſunt tres implacabiles, & omnium vltimus ſuccinctor. Venerantur etiam fontanam trinitatem fidei, veritatis, & amoris. Ponunt item ſolem imperatorem, & a fonte materiali archangelicum, ſenſionis fontem, fontanum iudicium, fulmineum fontem, ſpeculorum fontem, characterum fontem incognitis ſignis & ſymbolis incumbentem, & ſummitates fontanas, Apollinis, Oſiridis, Mercurij. Materiales vero fontes dicunt eſſe centrorum, elementorum, & ſomniorum zonam. Item animam fontanam. Fontibus ſubiungunt principia: quod principiis ſuperiores & excellentiores ſint fontes. Principiorum autem animalia procreantiũ ſummitas vocatur Hecate: medietas, anima inchoatiua: extremitas, virtus inchoatiua. Sunt apud illos quoque Hecatæ ἄζωνοι, *quæ Zonas non habent, vt Chaldaica* τελεσδότις, κωμὰς, & ἐκκλυστική. *Dij autẽ* ἄζωνοι *illis dicuntur Sarapis & Dionyſus ſiue Bacchus: Oſi-*

ridis item σειρὰ q. ad geniorum series catenæ more connexa) *& Apollinis. appellantur* ἄζωνοι *dij q. expedite potestate sua in zonis vtũtur, & supra deos cõspicuos collocati sunt.* Ζωναῖοι *contra qui zonas habẽt, libere circa cœli zonas voluũtur & gubernãdi munus obeũt, habẽt.n. Chaldæi deorũ gen⁹ Zonæũ, quod sensibilis mundi partes inhabitat, & regiones circa materialẽ locũ sorte distributas cĩgit. Post zonas est circulus nõ errãs seu fixus septẽ orbes complectens, in quibus stellæ sunt. Porro alius illis est mundus solaris, ætherio fundo subseruiens: alius Zonæus, vnus e septem. Animarũ humanarũ duplicem ponũt causam e fonte perenni promanantẽ, paternam nempe mentem, & animam fontanam. Prodit autẽ, vt illi volũt, particularis anima a fontana, iuxta patris voluntatem : & habet essentiam per se generatam & animatam. aliunde enim non mouetur. nam si, vt in oraculo fertur, ignis diuini pars est & ignis lucidus, atque paternæ mentis conceptus, profecto forma est materiæ expers & per se subsistẽs. illa enim omnia cum diuina natura communicant, cuius particula est anima. Aiunt omnia in qualibet anima esse, sed & cuilibet inexplicabilem & incognitam fandorum & infandorum signorum symbolorumve proprietatem. Volũt*

animam

καὶ ἡ τοῦ Ὀσίριδος σειρὰ, καὶ ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος. ἄζωνοι δὲ καλοῦνται, οἱ ἀπολύτως ἐνεξουσιάζοντες ταῖς ζώναις καὶ ὑπεριδρυμένοι τῶν ἐμφανῶν θεῶν. ζωναῖοι δὲ, οἱ τὰς ἐν οὐρανῷ ζώνας ἀπολύτως περιελίττοντες, καὶ τὰ τῇδε διοικοῦντες. θεὸν γὰρ ἄλλος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς ζωναῖον, ὃ κατανενεμημένον τὰς τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου μερίδας, καὶ ζωσάμενον τὰς περὶ τὸν ὑλαῖον τόπον διακληρώσεις. μετὰ δὲ τὰς ζώνας ἐστὶν, ὁ ἀπλανὴς κύκλος, περιέχων τὰς ἑπτὰ σφαίρας, ἐν αἷς τὰ ἄστρα. Καὶ ἄλλος μὲν παρ' αὐτοῖς ὁ ἡλιακὸς κόσμος τῷ αἰθερίῳ βάθει δουλεύων· ἄλλος δὲ ὁ ζωναῖος, εἷς ὢν τῶν ἑπτά. τῶν δὲ ἀνθρωπίνων ψυχῶν αἴτια διττὰ πηγαῖα τίθενται· τόν τε πατρικὸν νοῦν, καὶ τὴν πηγαίαν ψυχήν. καὶ προέρχεται μὲν αὐτοῖς ἡ μερικὴ ψυχὴ ἀπὸ τῆς πηγαίας κατὰ βούλησιν τοῦ πατρός· ἔχει δὲ καὶ αὐτόγονον οὐσίαν καὶ αὐτόζωον. οὐ γάρ ἐστιν ὡς ἑτεροκίνητος. εἰ γὰρ κατὰ τὸ λόγιον μοῖρα τοῦ πυρός ἐστι τοῦ θείου καὶ πῦρ φαεινὸν καὶ νόημα πατρικὸν, εἶδός ἐστιν ἄϋλον καὶ αὐθυπόστατον. τοιοῦτον γὰρ πᾶν τὸ θεῖον, οὗ μέρος ἡ ψυχή. καὶ πάντα φασὶν εἶναι ἐν ἑκάστῃ ψυχῇ. καθ' ἑκάστην δὲ ἰδιότητα ἄγνωστον ῥητοῦ καὶ ἀρρήτου συνθήματος. καὶ κατα-

βιβάσουσι δὲ τὴν ψυχὴν πολλάκις ἐν τῷ κόσμῳ δι' αἰτίας πολλάς· ἢ διὰ πτερορρύησιν, ἢ διὰ βούλησιν πατρικήν. δοξάζουσι δὲ τὸν κόσμον ἀΐδιον· καὶ τὰς τῶν ἄστρων περιόδους. τὸν δὲ ᾅδην πολλαχῶς καταμερίζουσι. καὶ νῦν μὲν αὐτὸν θεὸν ὀνομάζουσιν ἀρχηγὸν τῆς περιγείου λήξεως· νῦν δὲ τὸν ὑπὸ σελήνην τόπον φασί· νῦν δὲ τὴν μεσαιτάτην τοῦ αἰθερίου κόσμου καὶ τοῦ ὑλαίου. νῦν δὲ τὴν ἄλογον ψυχήν, καὶ τιθέασιν ἐν αὐτῇ τὴν λογικὴν οὐκ οὐσιωδῶς, ἀλλὰ σχετικῶς, ὅταν συμπαθῶς ἔχῃ πρὸς αὐτὴν, καὶ προβάλῃ τὸν μερικὸν λόγον. ἰδέας δὲ νομίζουσι, νῦν μὲν τὰς τοῦ πατρὸς ἐννοίας· νῦν δὲ τοὺς καθόλου λόγους, καὶ φυσικοὺς καὶ ψυχικοὺς καὶ νοητούς· νῦν δὲ τὰς ἐξῃρημένας τῶν ὄντων ὑπάρξεις. τοὺς δὲ περὶ μαγείαν λόγους συνιστῶσιν ἀπό τε τῶν ἀκροτάτων δυνάμεων ἀπό τε τῶν περιγείων ὑλῶν. συμπαθῆ δὲ τὰ ἄνω τοῖς κάτω φασὶ καὶ μάλιστα τὰ ὑπὸ σελήνην. ἀποκαθιστῶσι δὲ τὰς ψυχὰς μετὰ τὸν λεγόμενον θάνατον κατὰ τὰ μέτρα τῶν οἰκείων καθάρσεων, ἐν ὅλοις τοῖς τοῦ κόσμου μέρεσι. τινὰς δὲ καὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον ἀναβιβάζουσι· καὶ μέσας αὐτὰς διορίζονται τῶν τε ἀμερίστων καὶ μεριστῶν φύσεων. τού-

των δὲ

animam in mundum demitti ob multas causas, aut propter pennarũ defluuium, aut propter paternam voluntatem. Arbitrantur mundum æternum esse, vt & stellarum conuersiones. Plutonem siue infernum in varias partes diuidunt, eumque modo deum appellant, ordinis illius qui circa terram sortem suam obtinuit, ducem; modo regionem sublunarem: modo medias inter ætherium & materialem mundum partes obeuntem; modo animam rationis expertem: in ea rationalem animam constituunt, non essentialiter, sed proportione quadam, quando conuenienter ad illam affecta est, particulari ratione proiecta. Ideas definiunt modo esse patris intelligentias: modo vniuersales rationes, naturales scilicet, animales, & intellectiles: modo substantias a rebus ipsis abstractas. Astruunt omnem magicæ sciẽtiæ rationem perfici a summis potentiis & terrenis materijs: familiaritatem item & conuenientiã superiora cum inferioribus habere, præsertim quæ sub luna sunt. Collocant animas post mortem, iuxta modulum & mensuram lustrationum singulis familiarium & conuenientium, in omnibus mundi partibus: quasdam etiã vltra mũdum euehunt: easque discrimine facto in naturas diuiduas & indiuiduas separant. Atque Plato

quidem & Aristoteles plures ex enumeratis opiniones receperunt: Plotinus vero, Iamblichus, Porphyrius, Proclus, eorumque discipuli omnes in vniuersum approbarunt, & non secus ac diuinas voces absque vllo discrimine & examine admiserunt.

FINIS.

των δὲ τῶν δογμάτων τὰ πλείω καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων ἐδέξαντο· οἱ δὲ περὶ Πλωτῖνον καὶ Ἰαμβλιχὸν, Πορφύριόν τε καὶ Πρόκλον, πᾶσι κατηκολούθησαν, καὶ ὡς θείας φωνὰς ἀσυλλογίστως ταῦτα ἐδέξαντο.

ΤΕΛΟΣ.

MAGICA ZOROASTRI ORACVLA, PLETHONIS *commentarijs enarrata.*

IACOBO MARTHANO Pictauienſi interprete.

Candido lectori S.

Libellum Zoroaſtri, Plethoniſq; in eum commentarium, ſcriptoris Theodori Gazæ æuo clariſſimi, cuius mentionem quoque faciat Theodorus lib. *περὶ τῶν μηνῶν*, quum vertiſſem, Conradique adeo Neobarij viri elegantium litterarum peritia viſenda præditi, meique item longe cupientiſſimi precibus extentis adductus edidiſſem: obnixe te rogandum candide lector exiſtimaui, vt hoc meum interpretamentum eo candore appenderes, quo mihi cuſum eſt & editum. Nam adeo non hinc vllam laudem aucupor, vt belle mecum deciſum iri credam, ſi non omnino ſupprimendum circumducendumve hoc fuiſſe videbitur. Vale.

Perquire

Perquire animæ ductum, vnde, quove ordine,
Nauata corpori opera, ad ordinem vnde manasti,
Rursus erigaris, opere verbis sacrosanctis adiuncto.
Ne deorsum nuas, præcipitium in terra substernitur,
E loco trahẽs septem meatibus prædito, infra quem grauis
Necessitatis solium est.
Tuum vas fere terræ habitabunt.
Ne fatum auxeris:
Neque enim a paterno principio imperfectum quicquam
At vero non admittit eius vota mens paterna, (versatur.
Quoad dum exierit obliuionem, atque verbũ prompserit,
Memoriæ infigens sacram patris tesseram. (splendores,
Adspirandum tibi properandũque est ad lumẽ & patris
Vnde immissa tibi est anima, plurima mente circumsepta,
Hos autem terra deplorat adusque posteros,
Expulsores animæ, ac per quos respirare sit integrum, solu-
Læuo in latere cubilis, virtutis fons, (tu sunt faciles.
Intus totus manet, virginitatem minime proiiciens.
Anima hominum, Deum quadam tenus in sese cogit,
Mortale nihil complexa: tota diuinitus inebriata est.
In harmonia gloriatur, sub qua corpus vitale sit.
Quoniam anima, cum sit ignis patris lucidus,
Et immortalis permanet, & est vitæ domina.
Eadem mũdanorum quoq. sinuũ multos numeros possidet
Quære paradison:
Ne spurces spiritum, remve planam adaugeas.
Est & idolo locus in regione splendida.
Sed nec materiale corpus præcipitio deseres
Ne exegeris, vti nequid, cũ exierit, incõmodi perpetiatur.
Si mẽtem ignitam erexeris, fluxũ alioqui corpus seruabis,
E sinibus terræ prosiliunt, minus verum

Signum ostentantes mortali homini, canes,
Natura suaserit dæmonas esse integros,
Ac vitiosæ adeo materiæ germina frugi atque probæ.
Pœnæ mortalium vinctrices.
Primas in te vendicet, immortalis animæ altitudo: oculosque pariter
Omneis sursum versum erige
O naturæ homo præsidentis artificium.
Quod si mihi sæpiuscule dixeris, omnino dictum cernes.
Nam neque cœlestis eademque curua moles visitur.
Stellæ nusquam collucent: lunæ lumen conditum est:
Terra non extitit.
Ne naturæ imaginem nuncupaueris, exemplar visile.
Vndiquaque nesciæ doli animæ habenis ignis extentis
Cum spectaris citra formam vllam sacrosanctum ignem
Lucentem, hucque & illuc subsilientem ad vniuersi orbis (altitudinem,
Audi ignis vocem.
Symbola mens paterna animabus insueuit.
Certo scito intelligibile extra mentem esse.
Est intelligibile quod oporteat mentis flore perceptum.
Omnia ab vno igne profecta sunt:
Quippe cum omnia pater absoluerit, mentique tradiderit
Secundæ, quem Primum appellitent nationes hominum.
Quæ a patre mẽtes cõcipiuntur, eædem & ipsæ concipiunt,
Consilijs mutis illicientes ad concipiendum.
Rectores intellectualeis simul & inflexiles mũdus obtinet.
Ipsum sese pater rapuit,
Ac ne in mente quidem intelligentiæ compote, quæ ipsum insequatur, ignem suum inclusit.
Pater non metum, sed suasionem admouet.

COMMEN-

COMMENTARIVS PLETHONIS.

Perquire animæ dictum) *Zoroaſtrici magi exiſtimant,quod idem compluſculi quoque alij crediderint , animam humanam immortalem quidem illam corruptioniſque neſciam , ſuperne allabi mortali huic corpori corruptibilique, velut mercede locatam operam nauaturam , hoc eſt, aliquantiſper ſuam illi operam præſtiturã ornando quam belliſsime fieri atque exquiſitiſsime poſsit, officioque item vitæ perfungendo, mox eandẽ hinc retro, vnde profecta eſt,locum capeſſere. At vero cum plurimæ eo loci animæ ſedes adſignatæ ſint & deſcriptæ,vna quidẽ hercle vndiquaque colluſtrata ſplendeſcenſque,altera caligine circum vndique ſuffuſa:demum duæ , quæ ſupra ipſæ memoratis intermediæ nec refulgeant,nec obſcuritate caligineve circumfundantur:anima vtique a prima harum omnium ſedium illapſa corpori huic emortuo ſi operã ipſi gnauam impenſamque collocarit:exque officio , cui eſt obeundo deſtinata, hanc illi dictitant ex integro vnde profecta eſt,concedere ſubuolareque: alioqui niſi probe functa ſit officio ſuo , hinc euolare ad locum deteriorẽ etiamnum & moleſtiorem,actionibus æqua lance penſitatis, queis in vita incubuerit. Iam primum igitur commoneris oraculo perueſtigandi animæ ὀχετοῦ, id eſt, viæ per quam anima tibi ſuperne fluxerit : vnde nimirum quoque vitæ ordine, nauata huic corpori opera.denuo in eundem ordinem,vnde commigraſti , ſciſcaris.ſacroſancto etiam verbo operi agglutinato , iunctoque. Sacroſanctum adeo verbum hic accipe , quod de cultu diis impendi ſolito prodatur : opus autem , ſacrificium atque ceremonias. vt ſit hic verus germanuſque ſenſus , præter ſermonem de cultu*

diuis cõsecrato religioneve expromi solitum, sacras quoque ceremonias adscitas oportere ad hãc ipsã animæ subuectionem. Ne deorsum] *Præcipitij vocabulo cognominat lapsum in corruptionem, vitium, & calamitates vt terram quoque vocat terreum mortaleque corpus. alioquin & terræ cognomento, naturam interituram: ignis vero, diuinam celestemve, isthæc ipsa oracula fere intelligunt. At vero locum septẽ meatibus præditum appellant fatum e septem erronibus coagmentatum: sub quo necessitas, premens quidem illa neque non inuariabilis quoque situm nacta sit. Quare monet oraculum vt ne deorsum, id est in corpus morticinum caducumque, propensius incumbas: vt quod fato illi e septem erraticis apto consertoq. vt pleraque certe omnia, obnoxiũ succumbereque adeo comparatum, iis adscribi commode possit, quæ nostro ipsa arbitratui subducta sunt. & certe infortunatissimus haberi merito quidem tuo possis, si cum eo totus spectaueris, voto fruisci non contingat: præque vi magna necessitatis, cui temetipsum cõstrinxisti, res tibi tuæ peius idemtidem minimeque votis consentanee vertant.* Tuum vas] *Vas animæ tuæ, nimirum caducum hoc corpus vermes iuxta feræque sunt habitaturæ.* Ne fatum auxeris] *Ne coneris augere fatum tuum, id est, auctius ampliusve reddere quam quantum tibi constitutum est & præscriptum, nec enim vlla vnquam cura eualuerit id vt effectum exhibeas.* Neque enim a paterno principio.] *Nam nec a patris primordiis supremi vtique dei mancum quicquã inchoatumue proficiscitur, te scilicet ipsum vt possis absoluere. Nam illinc omnia suis affabre numeris expleta indicio eo manare conspectissimũ est, quod ad exquisitissimã illam visendamque cum primis vniuersi naturam enixe tendunt.*

tendunt. At vero non admittit.] *Mens patris, alter vtique Deus animæque item perpetuus opifex, haudquaquã adnuit huius votis, vsque dum excusserit obliuionem, quam merito nexus corporis contraxit, verbaque itidem ediderit conceperitque, memoriam testantia sacrosanctæ patris tesseræ, hoc est, præceptionis elegantissimæ cuiusque rei accurato studio consectandæ, qua idemtidem retractãda anima fictori suo semetipsam approbet.* Adspirandum tibi properandumque est.] *Lumen splendorque patris locus is est animæ, qui collustratus circumfususque splendore habetur, vnde anima plurima quidem illa mẽte succincta, huc demissa sit. ita vero consentaneum rationi fuerit, ad idem vt lumen denuo nitatur atque properet.* Hos autem terra deplorat.] *Qui ad illud ipsum lumen, vnde anima ipsis corriuata est, nõ omni opere contendere meditantur, hos terra, id est natura interitui obnoxia deplorat, in hoc natos, hanc vt illustrarent & excolerent. Iam vero qui non solum nihil huic ornamenti cõciliarunt, sed sibi quoque ipsis notam consciuerunt vitæ per nequitiam transactæ, horum improbitas ad posteros transfunditur, calamitoso ipsos vitæ genere olim distringẽdos.* Expulsores animæ] *Appositæ rationes animæ a flagitiis asserendæ, sunt* εὔλυτοι, *hoc est, subrepente interim obliuione, obliteratu solutuque faciles.* Læuo in latere cubilis.] *In latere sinistri tui cubilis fons virtutis scaturigoque habetur, id est, potentia intus quidẽ illa condita, cuique nunquam germana sua integritas, id est, natura omnis affectionis exors, eripi posit. nã & immotam nullaque ratione excutiendam virtutis potentiam sortiti sumus, quanquam vsus actionum virtutis desinere potest & interrũpi. Porro potentia sinistro lateri adscripta est,*

quod functiones dextro cõtribuuntur, cubile autem animæ nostræ, locus is esse statuitur, qui affectionib. ipsius eximiis præstabilioribusq. substratus est. Anima hominum) *anima humana deũ ad se quadamtenus ἄγξει, hoc est arctißime sibi deuinctura impliciturạq. est, sui videlicet assiduũ vindicẽ & assertorẽ. Sed & eiuscemodi quoq. esse intelligitur, quæ merito quidẽ exquisitæ cũ deo similitudinis nihil (duntaxat ex sese) agnoscat, quod exolescere tandẽ labefactariq. poßit, vt quæ diuinitus ebria sit, hoc est, diuinis cælestibusq. bonis cumulatißime prædita: quin & adeo nõ pudore suffunditur, quod huic corpusculo innexa conglutinataq. est, vt in ea etiã harmonia, quæ corpori vigorẽ influat, impẽsius nescio quo pacto insolentiusq. glorietur, & vero magnifice de se sentiat: cuius auspiciis vna cũ mortalibus immortalia vinciantur, ita quidẽ, vt totũ ad concinnã quandã scitaq. cohærentiã adstringatur.* Quoniã) *Potentiã patris intelligẽtiæ cõpotem, ipsum alterũ scilicet deũ isthæc oracula longe omniũ principẽ cognominant, nimirũ a supremo deo proficiscentem. hac porro parte monemur, illa ipsa patris potentia animã procreatã, eãdemque ignem esse lucidißimum, hoc est, diuinã quandã essentiã, intelligendiq. facultate donatã: ac proinde ipsam exortem interitus permanere, quod substantiã nacta sit diuinitatis participẽ, & præterea suæ ipsius vitæ eandem esse dominã, quã obtineat haudquaquã vlla æui diuturnitate consummandã. quandoquidẽ quæ eripi nobis extorqueriq. poßũt, horũ domini merito certe fieri nequit vt existimemur: etiã si fortasse euenire queat, si quæ indidẽ cõmoditas emanet, hãc vt demetere interea poßimus & percipere: At quæ decedere nobis amittiq. nequeũt, ea vero iuris quoq. nostri dominiique fuerint: in vniuersum, anima supplemẽta orbis compluria*

bis compluria poßidet, merito quidem suæ ipsius æternitatis, id est, varia plusculaque in orbe loca, ad quæ identidem reuolet expensis ad æquilibrium, pensatisque actionibus, quas dũ vita suppeditauit, absoluerit. Quære paradison] *Id est, locum animæ splendore quoquouersus obseptum.* Ne spurces spiritum] *Pythagoram Platonemque sequuti, animam vt non vndecunque a corpore diremptam haberi, ita nec prorsum inseparabilem substantiam, in hac sunt opinione, vt prædicent. posse vero parte seiungi absoluique, parte nõ poße: potẽtia certe posse, re non item. Quin ijdẽ tria fere summa formarum genera constituũt: vnum, quod penitus a materia secernatur, cuiusmodi videlicet mentes illæ, quibus suus supra cælum situs aßignatus est: alterum, quod a materia exolui abiungique non queat: cui quidem ipsi substantia sciscatur, haudquaquam per se subsistens, sed addicta cõnexáque materiæ: cũ qua & ipsa solubili scilicet, internitioniq. obstricta, hocce genus animæ pariter emoriatur: atq. hoc genus omne animæ rationis expers esse: Inter ista, mediam locant animã ratione præditã, a mẽtibus quidem ijs quæ supra cælum collocatæ sunt, eo interstitio diuersam, quod perpetuo implicata materiæ agglutinataque visitur: ab irrationabili porro, quod hæc neutiquã ipsa materiæ coniungitur, quin vice versa, materia illi ipsi habetur adiuncta, per sese ipsa potentia quidẽ certe subsistens, itemq; impartilis, itidẽ vt mentes illæ supracælestes, quibus etiãnum ipsis confines quadamtenus, germanæq; functiones reddantur, sed & eadẽ quoque, quæ rerũ notitiæ commentationíq; proxima sit, ad summum vsq; deũ peruadit, atq; eo quidẽ nomine incorruptilis habetur, & animã autẽ, quæ huiuscemodi esse intelligatur, cum corpore æthereo ceu vehiculo, perpetuo versari: quod illa attactu continuo, ad consortiũ quoq; immortalitatis adsciscat, inanime quidẽ omnino suapte natura, sed ab anima tamen irrationabili sequioreq; animæ genere donatũ: quod ipsum, quũ sapiẽtibus vi-*

ris idolũ animæ nũcupetur, imaginãdivi præditũ & sẽsu, videat, sẽtiat, demũq; nullo nõ sẽsu vigeat, præterquã cæteris alijs brutis animæ facultatibus: ita per potißimam hoc genus corporis vim, quã φαντασίαν vocent, animã rationalẽ cũ toto hoc corpore iugiter aßidueq; versari. Cæterũ animã humanã viuifico partus spiritui copulari, per corpus huiuscemodi merito cognationis cuiusdã implicitũ: alioqui quod spiritus quoq; quidã sit: porro autem dæmonias animas vt non ita lato discerniculo ab humanis euarient, nobiliores tamẽ, tũ ipsas esse, tũ nobiliorib. quoq; vehiculis fruisci. Ad hoc misceri nullo pacto posse corruptibili naturæ. Iã vero syderũ animas, ipsis quoq; dæmonijs lõge præstãtiores, præstãtioribus etiã vti vectabulis, quæ corpora sint amplitudine facultatis actiuæ collucentia. Quas de anima sententias retro quoque Zoroastrici Magi vidẽtur expreßisse. Cõmonet igitur oraculũ, ne rẽ planam adaugeas, id est, ne denses: (nam epipedon dicitur, non quia triplici mensu non constet, vt quod corpus esse sit exploratißimum, sed vt summa eius subtilitas exilitasve demonstretur) incremento additamentoq; subinde huic moli adijciendo, crassescere quippe spiritum istiusmodi, si ad mortale corpus pronius deuergat. Est & idolo] *Idolũ animæ nominat partem eam, quæ cũ rationis expers sit, parti rationis capaci adhærescat. refert autẽ ei idolo locũ quoq; esse in loco illo vsquequaque splendido: neq; enim vnquam animam amittere a se addictum sibi condictumq; vehiculũ.* Sed nec materiale corpus] *Animæ quisquilias, reiectamentave nominat, corpus caducam occiduũque: commonétque itidẽ, ne ipsum illud neglectim & segniter accuremus, parum commode salubriterque constitutum: sed curam huic mediocrem impensam oportere, ab eo certe, qui pensum etiamdum vitæ exigat, quo nimirum firma ipsi valetudo & integra conseruetur, duntaxat quanta maxima cura diligentiaque præstari poßit, superque cætera omnia dignitati animæ*

suffra-

ſuffragentur & quadrent. Ne exegeris] *Ne exegeris animam à corpore, videlicet intercidere fatiſcereque natura comparato, vti ne quid cum migrarit, ipſi periculi creetur. Certe quidem illud ipſum aliud nihil merito eſſe cenſeas, quam ſemetipſum humanis rebus exigere præter naturæ præſcripta.* Si mentem igneam] *Si mentem igneam ad religionis munia erexeris, caducum iſtud atque dißipabile corpus, innoxium præſtiteris & incolume.* E ſinibus terræ] *Eſt, nec raro, quum inter ſacrificandum φαντάσματα, hoc eſt, viſa. ſpectraque neſcio quæ, canum expreſſa ſimilitudine, ſpecieque itidem alia prodigioſe fœda compareant. hoc genus omnia monentur e terræ ſinibus proſilire: id quod aſſolet, quum terrenum iſtud corpus iuxta atque abolitioni obnoxiū, neque non affectus ipſi congeniti haud dum penitus rationis magiſterio compoſiti ſunt & digeſti: quorū quidem ſimulachra viſitentur, inania quidem illa, nullamque naturæ ſolidam ſubſiſtentiam præferentia.* Natura ſuaſerit] *Natura, hoc eſt, naturalis ratio peruicerit, genios, quos dæmonas cognominent, integros eſſe maximoque opere incorruptos, & adeo omnia quæcunque a deo optimo quidem ipſo ex ſeſe proficiſcuntur. Sed enim ipſa quoque infœlicis prauæq; materiæ germina illiuſmodi appoſitißime cenſeri queant, quæ inter ea quæ proba frugique ſunt, recenſeantur. alioquin materiam vilem deſpicatamq; vocāt, non ſubſtantia adeo, nā qui tandē fieri poßit, cuius germina proba laudataq; ſint, ipſum vt vitioſum eſſe ſubſtātia (duntaxat accōmodate) dictitetur? atenim eo nomine improbam materiam appellant, quod nouißima inter ſubſtantias corrogatur, parcißimeq; omnium rationem boni cooptat: ſed ita tamen, vt minutißimam quamq; materiæ particulam, vitioſam intelligas: alioquin, inquit oraculum, cuius vitioſæ etiamnum materiæ, hoc eſt, ſubſtātiæ deſpicatißimæ germina proba ſint, certe ſumma ratio eſt, quamobrem huiuſmodi eſſe dæmones itidem*

credantur: & quidem tanto locupletius impensiusque, qui tũ natura sint rationis participe præditi, tũ naturæ omni corruptioni obnoxiæ impermixti. Pœnæ] *Pœnæ, siue furiæ, hoc est, dæmones cruciatibus irrogandis perfecti,* ἄγχ]{ραι *mortaliũ cognominari poßint: quippe quos a vitijs deterritos, ad honesti rectiq; cupidinem accendant.* Primas in te vendicet] *In te altitudo profunditasve animæ imperitet, ac oculos pariter vniuersos, id est, vireis cognitiuas sursum versum erige.* O naturæ homo] *Hominem præsidentis naturæ machinamentũ coagmentũve nominat, quod arduis semetipsum rebus concredit.* Quod si mihi sæpiuscule] *Si sæpicule mihi dixeris, hoc est, me vocaueris, dictum, me videlicet quem vocasti, vndiquaque cõspexeris: quippe aliud nihil quicquã tum tibi temporis cernetur, quam fulmina, hoc est, ignis, huc illuc in orbe subsiliens.* Ne naturæ imaginem nũcupaueris] *Ne gestieris cernere imaginem naturæ, Dei videlicet exemplar ex sese quidem ipsum perspicuum & visile, sed quod sub conspectum humanum situm non sit. Nam quæ sacris operantibus visitantur, vt ignis, fulmina, aut siquid aliud est huiusce generis, ea tute credideris esse symbola, non item dei naturam.* Vndiquaq; nesciæ doli animæ] *Ignis, qui tibi inter sacrificandũ visitatur, habenas vndecunque in te extendito, in anima* ἀπλάςῳ, *hoc est, minime varia versatilive mente, atque a vitio quam maxime aliena expurgataque.* Cũ spectaris] *Simul cõspexeris sacrosanctum ignem, effigiationisque expertẽ & formæ: præterq; quoquouersus per mundũ iuxta saltuatimq; & desultorie splendescentẽ, gratias age, simulq; hilariter & alacriter ignis vocem audi, quæ verißimam quandã fixißimamque prænotionẽ præ se ferat.* Symbola mens paterna] *Mens parerna, id est, animæ iugis opifex, notas, id est formarum intelligibilium imagines, animæ insæuit: quibus illa freta, rerum essentias sibi rationesve conciliet.* Certo scito intelligibile] *Existimato res intellectiles*

tellectiles extra mentem tuam actu esse.quanquam enim ab opifice imagines tibi rerũ intelligibilium sunt inditæ, id tamen ipsum potentia certe duntaxat factum. Quo fit,vt actu quoq; rerum intellectualium asciscenda tibi notitia sit animoque consectãda. Est intelligibile] *Id est, supremus deus, qui vnus eximius sit, & antiquißimus habendus, haudquaquam eodem atq; alia pacto concipitur,verũ mẽtis flore,id est,singulari potißimaque mentis parte.* Omnia ab vno igne] *Omnia ab vno igne promanarunt.* Quippe cum omnia] *Pater omnia absoluit,intelligibileis videlicet formas : vt quæ probe expletæ, suisque numeris absolutæ sint,alteriq; a se deo regunda tradidit,vnde fiat, vt si quid ab hoc deductum sit,& ad ipsius aliusve substãtiæ intelligibilis exemplar effictum : id a summo illo deo ortum credatur & profectum.quem & ipsum primũ haberi gentes statuunt, quæcunque aßiduum mundi architectum, quoque non alius superior sit,esse rentur.* Quæ a patre mentes] Ιυγ᾽γας,*intelligibiles formas appellat, quæ tum a patre concipiantur, tum & ipsæ concipiant:adque concipiendi commentandive munia obeunda extimulent, consiliis* ἀφθέγκτοις, *id est immotis. & hoc alioqui loco motum intelligendi,non trãsgreßionem aut cursum,sed ad intellectilia relationem habitumve hoc oraculi accipit. Quare* τὸ ἀφθέγκτοις *intellexeris pro eo quod est immotis.hoc sensu, hæ species immotã minimeque, vt anima,vagum ad intelligibilia responsum obtinent.* Rectores intellectualeis] *Ea quæ in hoc orbe ab immortalibus deducta sunt,mundi rectores intelligentiæ compotes vocat,quorum principem constituat alterum a patre deum. Alioquin quum aiat hoc oraculum,rectores esse mũdo inflexileis,dubium non videtur,quin eo spectet, vt ipsi immortalitatem afferat.* Ipsum sese pater rapuit.] *Semetipsum pater a reliquis abiunctum haberi voluit & exemptilem, adeo vt ne in intellectiua quidẽ facultate altero a se deo ignem suũ,*

hoc est, diuinitatem incluserit finieritve. Huius autem porro diuinitas a cæteris ipsa rebus exempta est: videlicet quoniã ille idem & ortus immunis est, & per sese ipse extat: alioqui nec poßit contingere, hic vt cuiquam adsciscatur, licet in eo quod a cæteris omnibus contribuitur, multo ipse lubentißime acquiescat. nec tamen, quod inuideat, sese admittendum non exhibet, verum eo certe nomine, quod adeo non illud ipsum fieri poßit, vt in antiphasin, hoc est, contradictionem commeet. Pater non metum] *Cum enim eximia quadã insignique prorsus bonitate præditus sit, cum eo quod omnibus quoque bonorum est autor, nemini vtiq; periculum accersierit, vnde horrendus esse poßit.*

Placita hæc Zoroastrica cum frequentes oppidoque clari viri confirmarunt, tum vel maxime Pythagoræ iuxta Platonísq; cõsectatores. Quibus & istud inter ea quæ Zoroastro prodita sunt (vtique si Plutarcho subscribimus) admissum sit & approbatum. Nempe quod tribus res partibus designauerit. Altera Horomazen, quem hoc genus oracula primi dei cognomento vocitent. Altera Arimanen, parte nimirum postrema, vt media Mithran. Qui deus alter oraculis hisce dictitetur. Alioquin & in Mithræ vocabulo Persæ solem intelligunt. Sub hæc Horomazen triplicem se constituisse: duplicem autem Mithran, videlicet qui alter ab Horomaze sit. Quibus & Platonica quoque illa prorsus accesserint, in omnibus regem totum esse, cuius & ipsius gratia omnia sint. Quin eundem omnium bonorũ causam haberi primordialem: demumque secundum in secundis, tertium in tertijs consistere. Iam rerum vniuersitatem Zoroaster Platoque tribus partibus absoluerunt, vna sempiterna: altera genita, & nihilo secius tamen immortali: tertia, ad obitum corruptelamque tendente. Et Zoroastrem quidem eousque vetustum Plutarchus adfirmat, vt annis quingẽtis bello Troiano priorem fuiße testatum scriptumque memoriæ reliquerit.

NOTÆ QVÆDAM.

Cicero lib.1. de diuinatione ſcribit, neminem Perſarum regem eſſe potuiſſe,qui non ante magorũ diſciplinam ſcientiamque percepiſſet. tanto in honore & admiratione habebãtur præcepta magica. Quid autem veterum magia & qui magi fuerint, e Platone, Xenophonte, Strabone, Plutarcho, Luciano, Cicerone & aliis infinitis cuique repetere licet. Vt breuiter dicam, theologiam ſimul cum phyſiologia tractabant apud Perſas, Sacas, & Medos; quemadmodum Brachmanes & Gymnoſophiſtæ apud Indos, Chaldæi apud Aſſyrios, ἱερογραμματεῖς apud Ægyptios, Leuitæ apud Iudæos, Eteobutadæ apud Athenienſes, Etruſci apud Romanos, Druides apud Gallos & Germanos. Ne quis igitur hic artis portentoſæ & præſtigiatoriæ præcepta tradi putet. Dogmata ſunt de pietate & cultu diuino ſecretiora ſiue Magorum, ſiue Ægyptiorum, ſiue Chaldæorum, a fide orthodoxa non admodum aliena, vti Pſellus docet, & ante hunc Syneſius epiſcopus Cyrenenſis. E cuius libro περὶ ἐνυπνίων patet vix reliquias aliquas e ſacris illis oraculis ad nos perueniſſe, eaſdemque adeo mutilas & confuſas, vt centonem merito dicere poſſis e veterum ſcriptis conſutum. Quæ enim ille carmina refert, partim multum diſſimilia ſunt, partim in hiſce non reperiuntur. Ea, ne quid iure deſiderare poſſes, lector, breuiter indicanda cenſui.

In his noſtris non extant quæ libello citato pag. 102. leguntur: Εἰ δέ τις μέγα μὲν οἴεται τὴν ἀγωγὴν, φαντασίᾳ δὲ ἀπιστεῖ, μή τοι καὶ κατ' αὐτὴν ποτε πορευθῆναι τὴν εὐδαίμονα συναφὴν, ἀκουσάτω τῶν ἱερῶν λογίων ἃ λέγει περὶ διαφόρων ὁδῶν. μετὰ δὲ τὸν ὅλον κατάλογον τῶν οἴκοθεν εἰς ἀναγωγὴν ἀφορμῶν, καθ' ἃς ἔξεστι τὸ ἔνδοθεν σπέρμα αὐξῆσαι·

Τοῖς δὲ (φησὶ) διδακτὸν ἔδωκε φάους γνώρισμα λαβέσθαι
Τοὺς δὲ καὶ ὑπνώοντας ἑῆς ἐνεκάρπισεν ἀλκῆς.

ὁρᾷς; ἀντιδιέστειλεν εὐμοιρίαν μαθήσεων. ὁ μὲν ὕπαρ, φησὶν, ὁ δὲ ὄναρ διδάσκεται. ἀλλ' ὕπαρ μὲν ἄνθρωπός ἐστιν ὁ διδάσκων, τὸν ὑπνώοντα δὲ θεὸς ἧς ἐνεκάρπισεν ἀλκῆς, ὥστ' αὐτὸν εἶναι τὸ μανθάνειν τε καὶ τυγχάνειν. τὸ γὰρ ἐγκαρπι-

σαι καὶ πλέον ἐστὶ τοῦ διδάξαι. id eſt, *Si quis vero magni momenti eſſe arbitretur euectionem ad ſuperiora, imaginationi autem fidem non habeat, dubitans num per ipſius conſortium beatam illam coniunctionem aſſequi liceat: is audiat ſacra oracula quæ de diuerſis vijs proferunt. Equidem poſt totam enumerationem domeſticorum ſubſidiorum ad ſublimiorem meditationem, per quam facultas datur ſemen interius amplificandi, His quidem* (inquiunt) *luminis cognitionem doctrina acquiſitam dedit, Alios vero etiam dormientes ſeminum virtutis ſuæ participes fecit. Vides vt ex aduerſo diſtinxerunt diſciplinarum felicitatem. Hic quidem inter vigilandum(aiunt) ille vero inter dormiendum eruditur. Atqui vigilantem homo eſt qui docet: dormienti vero deus ſuæ virtutis ſemina infundit: ita vt idem ſit diſcere & conſequi. nam ſemina indere & quaſi implantare plus eſt quam docere.* Vnde manifeſtum eſt id quod Nicephorus ad hunc locum annotat, Syneſium oracula multa ſilentio tranſiiſſe, nec integra recitaſſe.

P.17,5. ὅθεν] Huc reſpiciunt Sineſij verba, eadem pagina, ἐς τοσοῦτο πεπλανημένον, ὡς μὴ ὅθεν ἦλθεν εἰδέναι. tantopere aberrantem, vt vnde venerit ignoret.

6. Hinc deſumpſit Syneſius quæ elegantiſſime ſcripſit ibidem pag. 109. ὅτι μὲν αὖ ἐξελθούσαις ψυχαῖς γένοιτο πόμα ληθαῖον, ἄλλος εἰπάτω. εἰσελθούσῃ δὲ εἰς τὸν βίον ψυχῇ ληθαῖον ὀρέγεται πόμα, τὸ τῇδε ἡδὺ καὶ μειλίχιον. θῆσσα γὰρ κατιοῦσα τὸν πρῶτον βίον ἐθελοντὶς, ἀντὶ τοῦ θητεῦσαι δουλεύει. id eſt, *Alius dicat quod ſit lethæum ſiue obliuionis poculum illud animabus exeuntibus dari ſolitum. animæ certe in hanc vitam ingreſſæ exhibitum obliuionis poculum nihil aliud eſt, niſi vitæ huius dulcedo & voluptas. cum enim mercenaria ſponte ad hanc vitam deſcendat, loco operæ mercede locandæ iugum ſeruiliter ſubit.*

8. Sineſij verſus noſtris multum ſunt diſſimiles. ſic enim habet ille pag. 108.

> Μηδὲ κάτω νεύσῃς εἰς τὸν μελαναυγέα κόσμον,
> Ὧ βυθὸς αἰὲν ἄπιστος ὑπέστρωταί τε καὶ ἅδης
> Ἀμφικνεφὴς, ῥυπόων, εἰδωλοχαρὴς, ἀνόητος. id eſt,
> *Ne deorſum nutes ad mundum atrum & tenebris plenum,*
> *Cui gurges profundus ſēper infidus ſubſtratus eſt & orcus*
> *Vndique caliginoſus, ſordidus, ſpectris gaudens, amens.*

Vide integrum locum Syneſij. conferet enim ad intelligentiam

tiam ſequentium & præcedentium.

11. Marſilius Ficinus lib. xvii. de animorum immortalitate cap. vlt. Zoroaſtri, vt & ſequentia plurima, adſcribit, & ita interpretatur, *Tuum vas beſtiæ terræ habitant.*

12. Idem Marſilius lib. xiii. non longe ab initio, *Ne tu augeas fatum,* inquit, *quaſi in tuo arbitrio ſit cedere fato atque non cedere.*

V. pæn. Hunc verſum & ſequentem refert Ficinus lib. x. de immort. animorum, cap. viii. cum hac interpretatione, *Aſcendendum tibi eſt ad lumen ipſum & patris radios, vnde infuſa eſt tibi anima multo mentis lumine circumfuſa.*

P. 18, 3. Vetus codex regiæ bibliothecæ habet ἂ ἂ τοὺς δὲ: ſimiliter accentu tantum mutato, eruditione præſtantis viri Sanctandreani exemplar ἆ ἆ τοὺς ἣ χθὼν, &c. vtrumque σχετλιαστικῶς *ah ah*, vel *heu heu.*

6. Reginæ exemplar refert τὸ παρθένιον οὐ περιοῦσα, contra metri regulam: quanquam id nō vbique in hoc fragmento obſeruatum ſit.

7. Tres hos verſus paucis explicat Marſilius lib. xiii. cap. iv. ita ſcribens: *Qui phantaſiam vult ſilere, ac etiam ſupremi numinis deſiderio flagrans, conſuetis rationis naturalis diſcurſibus non confidit, ſola viuit mente, euadit angelus, & toto capit pectore Deum. Hæc ſignificat Zoroaſter: Anima hominum deum quodammodo contrahit in ſeipſam, quando nihil retinens mortale, tota diuinis hauſtibus inebriatur. Tunc quoque exultat in corporis harmoniam.*

11. Idem libro & capite dictis verſus aliquot e ſequentibus huc tranſlatos ita ordinat,

Ὅττι ψυχὴ πῦρ δυνάμει πατρὸς οὖσα φαεινὸν,
Ἡγείσθω ψυχῆς βάθος ἄμβροτον, ὄμματα δ' ἄρδην
Πάντ' ἐκπέτασον ἄνω.

Μηδὲ τὸ τῆς ὕλης σκύβαλον κρημνῷ καταλείψης. id eſt, illo interprete, *Quoniam anima per potentiam patris fit ignis ſplendidus, dominetur in te immortalis profunditas animæ, & oculos omnes vna tolle in altum. Tunc neque etiam materiale ipſum corpus præcipitio derelinques. Ignem appellat lucem ipſam qua exuberat deus per ſe, & anima per vim patris conuerſa in patrem abundat. Et quia deus eſt ipſa vnitas ſuper mentem, & centrum eſſentiarum ſuper eſ-*

ſentiam, ideoque non vnitur illi per mentem proprie, ſed per vnitatem animæ, quæ eſt mentis caput, centrumque totius animæ. Idcirco dicit Zoroaſter, Ducat te animæ profunditas immortalis, id eſt vnitas ipſa, quam impreßit quondam deus animæ tanquam vnitatis diuinæ characterem, a qua & ad quam omnes aliæ vires animæ, quaſi a centro & ad centrum omnes circuli lineæ pendent.

12. Marſilius lib. v. de anim. immort. cap. xiv. *Immortalis manet, ac vitæ domina eſt. q. d. ideo immortalis manet, quia habet vitam pediſſequam, ſicuti ſol lucẽ, crinita comam.* Vide locum. docet enim illic fuſe, animam abire adueniente morte, non perdi.

13. Idem lib. iv. cap. vltimo: *Oportet profecto animam ipſam eſſe quodammodo omnia, de qua Zoroaſter ait: Mundanorum ſinuum multas plenitudines comprehendit.*

15. Idem lib. xviii. de animorum immort. cap. iv. *Ne fœdes ſpiritum, neque in profundum exaugeas quod eſt planum, Spiritũ planum appellat ipſum vehiculum, non quia corpus non ſit atque profundum, ſed quia propter tenuiſſimam & ſplendidam puritatem ſit quaſi non corpus. Præcipit ergo ne propter nimium corporis elementalis affectum, cogas ipſum etiam poſt hanc vitam ſordidum atque graue ſuperfore caliginis elementalis adiunctione.*

17. Idem ibidem: *Eſt idolo quoque locus in regione perſpicua. quia ſcilicet cum vehiculo ſimul & anima rationali recurret in cælũ.* Sequentem verſum cõiunxit Ficinus cum ſuperiore illo cuius initium eſt Ὅτι ψυχὴ, cap. iv. lib. xiii. Syneſius quoque hunc cum precedente allegat libro de inſomniis pag. 11. edit. Turneb. ſed ordine inuerſo. θέα δὴ (ait) πόσῳ τῷ μέσῳ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐμπολιτεύεται. ῥεψάσης μὲν κάτω ψυχῆς ἔλεγεν ὁ λόγος, ὅτι ἐβαρύνθη τε καὶ ἔδυ, μέχρις ἐγκύρσῃ τῷ μελαναυγεῖ καὶ ἀμφικνεφεῖ χώρῳ· ἀνιούσῃ δὲ καὶ συνέπεται μέχρις ἂν εἰς πλεῖστον τὸ ἀντικείμενον ἥκῃ. ἄκουε γὰρ καὶ περὶ τούτου τῶν λογίων λεγόντων·

Οὐ τῷ τῆς ὕλης κρημνῷ σκύβαλον καταλείψει,
Ἀλλὰ καὶ εἰδώλῳ μερὶς εἰς τόπον ἀμφιφάοντα.

τοῦτο δὲ ἀντίθεσιν ἔχει πρὸς τὸ ἀμφικνεφῆ. καίτοι τί πλέον τις ἂν ἐν τούτοις ὀξυωπήσειεν; οὐ γὰρ μόνην εἰς τὰς σφαίρας ἀνάγειν ἔοικε τὴν ἐκεῖθεν ἥκουσαν φύσιν, ἀλλὰ εἴ τι καὶ τῆς πυρὸς καὶ τοῦ ἀέρος ἀκρότητος εἰς τὴν εἰδωλικὴν φύσιν ἔσπασε καλοῦσα πρὶν τὸ γήϊνον ἀμφιέσασθαι κέλυφος, καὶ τοῦτο, φησὶ, τῇ κρείττονι μερίδι συναναπέμπει. ὕλης γὰρ σκύβαλον οὐκ ἂν εἴη τὸ θεσπέσιον σῶμα. & quæ ſequuntur.

tur. Quæ sic Latine reddidit Pichonius, *Obserua igitur in quãto interuallo spiritus hic fantasticus versatur. Declinante quidem deorsum animo, dicebat oratio, quod opprimitur atque subit quousque incidat in tenebrosum & vndique caliginosum locum. Sed ascendentem etiam comitatur, quoad sequendi facultas sit. Et sequi potest donec in maxime oppositum & omni ex parte fulgentem locum venerit. Audi etiam hac de re vaticinia dicentia: Non in eminenti ac sublimi loco materiæ purgamentum relinquet: sed & simulacro pars est in loco vndique fulgente. Is autem controuersiam habet cum vndique caliginoso. Nam quid acutius in his versibus quispiã cernere posit? non enim solum in globos cælestes reducere videtur illinc venientem naturam, sed si quid ex ignis & aeris summitate in imaginariam naturam descendens attraxit, antequam terrenum induerit tegumentum, & istud, aiunt, cum validiori parte transmittit. nam materiæ excrementum haud fuerit diuinum corpus.*

19. Explicat Plotinus philosophus lib. IX. de anim. educt.

20. Marsilius sic vertit lib. XIII. de animorum immortalitate cap. IV. *Si mentem ardentem ad opus pietatis intenderis, labile corpus seruabis.*

21. 7. Pulcherrima declaratio huius oraculi peti potest e Synesij libro de insomniis pag. 109. vbi sic inquit, αἱ παρ' ἀξίαν καλούμεναι ξυμφοραὶ, μέγα μέρος συμβάλλονται πρὸς τὸ λῦσαι τὴν σχέσιν τὴν ἐνταῦθα πρὸς τὰ τῇδε. &c. id est, *Calamitates insolitæ maxime cõferunt ad tollendam propensionem qua in res caducas ferimur.* & paulo post, ποιναὶ γὰρ ὑλαῖαι τότε δὴ καὶ παρ' εἱμαρμένην κινοῦνται κατὰ τῶν ἀμφιλωιασάντων πρὸς τοὺς νόμους αὐτῆς. καὶ τοῦτο ἄρα αἱ καλούμεναι πεῖραι, ἃς Ἡρακλέα τε ἀνατλῆναί φασιν ἱεροὶ λόγοι. hoc est, *pœnæ sane etiam præter fati necessitatem mouentur aduersus feroces & legum frena excutientes, atque hæ profecto ærumnæ sunt & celebres illi labores quos Herculem sustinuisse perhibent sacri sermones.*

8. Marsil. lib. XIII. de anim. imm. cap. IV. vt supra indicaui.

10. Idem refert lib. XIV. cap. I. *O homo naturæ audentissimæ artificium.*

12. In vet. cod. regiæ bibliothecæ scribitur, ἀθρήσας πάντα λ. & linea pænult. κεραυνοῖς.

22. Hic est ordo versuum huius paginæ in codice regio. Primus est πάντοθεν, secundus πῶς ἔχει κόσμος, tertius ἰυγγικά, quar-

tus λαμπόμενον, quintus κλουθῆ, ſextus παύτα γδ, ſeptimus δευτέρῳ, octauus πατὴρ ϋ φόβον, nonus ἑαυτὸν ὁ πατὴρ cum proximo ὐδ' ἐν, decimus ἔστι ῆ δή ζ. vndecimus εἰσὶν πάντα, duodecimus μάνθανε τὸ, decimus tertius νοούμεναι, decimus quartus βουλαῖς: quintus autem in iſtius paginæ ordine σύμβολα, &c. plane omiſſus eſt.

5. Ranconetus vir exquiſitæ doctrinæ & iudicij legit νοῦς ἔσπειρε.

7. Marſilius lib. I. de anim. immortalitate cap. VI. *Aliud mens erit, aliud veritas. Quod ſic aperit Zoroaſter, Scito intelligibile ipſum eſſe extra mentem.*

8. Idem lib. XIII. cap. V. *Eſt intelligibile aliquid quod intelligere te oportet mentis flore. Florem mentis appellat Zoroaſter ipſum animæ centrum, quod Plato nominat mentis caput.*

9. Idem lib. II. cap. VII. *Eſſe ipſum rebus omnibus eſt commune. Eſſe igitur vbicunque ſit, pendet ex Deo. Quod myſtice tetigit Zoroaſter: Omnia ſunt ex vno igne genita.*

10. Ficinus lib. IV. cap. I. *Eſſentia angelorum principio informis eſt quodammodo, & tanquã paßiuum ſubiectũ quoddã exponitur ad actũ intelligendi, & formarũ idearumque ornatũ ſuſcipiendũ. de quo Zoroaſter ait: Omnia perfecit pater, & menti præbuit ſecũdæ.* Porro corrige ἐξετέλησε, & ſcribe ἐξετέλεσσε. ita enĩ in hoc verbo ſyllabam producũt poetæ, nõ vocalis breuis in longã mutatione.

11. Regium exemplar habet κλινίζεται πᾶν γένος ἀνδρῶν, & ita quoque correxerat Ranconetus. ſed laborabit carmen, niſi illi hac ratione ſubuenias, κλινίζετ' ἄπαν γένος ἀνδρῶν. Recepta lectio tamen non eſt improbanda.

15. Marſil. Ficinus lib. I. de anim. immort. cap. V. *Angeli mouent, non mouentur, de quibus Zoroaſter, Mundus habet intellectuales rectores immobiles.*

16. Idem lib. IV. cap. I. *Angelus animam vno excedit, quod manet: Deo cedit vno, quod multiplex eſt. Deus tamen per hoc vnum abit ſuper omnia in infinitum. quod ita cecinit Zoroaſter: Pater per ſe ipſum rapuit, neque in mente quidem quæ illum ſequitur, proprium incluſit ignem. q. d. nullam habet cum cæteris comparationem.*

19. Idem lib. III. cap. vlt. *Si animos pulſat, quia illi ſurſum deorſumque libere volubiles ſunt, pulſat, & libere, ita vt alliciat, non trahat, non cogat, ſed perſuadeat. Quod Zoroaſter ita teſtatur,*

Pater

Pater non incurrit metum,ſed perſuaſionem inducit.

P. 25. Hæc inſcriptio eſt e codice Sanctandreani ſcripto & Ranconeti cuſo.in regio iſta erat : μαγικὰ λόγια τῶν ἀπὸ Ζωροάστρου μάγων ἐξηγηθέντα παρὰ Πλήθωνος.

8. Vetus exemplar vtrumque, Regium & Sanctandr. in aoriſto legit, τῷ θνητῷ δὲ σώματι θητεύσασαν, ἤτοι ἐπί τινα χρόνον ἐργασαμένην αὐτῷ, καὶ κοσμήσασαν, &c. omiſſo illo καὶ ζωῶσαν τε.

P. 26. 19. In Regio cod. γράφεται ἀποπίπτων.

P. 29. 7. In Sanctandreani cod. ἅπαντα χωρεῖ.

13. In eodem ſcribitur λόγον φρονήσεως τινά. quid ſi φωνήσῃ pro φρονήσῃ ſcribas?

V. vlt. Iterum vtrumque exemplar, ἃ ἃ τις δὲ χθών, &c. vt ſupra pag. 18.

P. 30. 5. Regius codex, παραπλανᾶν δὲ δεῖ, & mox l. 11. λύπης pro λήθης.

P. 33. 7. Verba iſta ἢ τὴν τοιαύτην τῷ παντὶ λειτουργοῦσα, omiſſa ſunt in Tiletani editione: nunc vero e Regio codice inſerta: quæ tamen ne ſic quidem integra eſſe docuit exemplar Sanctandreani ita referẽs hoc membrũ, ὡς ἂν αὐτὴ οὖσα ἢ τὴν τοιαύτην τῷ παντὶ λειτουργίαν λειτουργοῦσα, ὥστε, &c. id eſt, *tanquã ipſa publicũ eiuſmodi miniſterium vniuerſo præſtans in cauſa ſit, vt,* &c. Sic loquitur Sineſius pag. 109. ἀλλὰ ἐκεῖνο μὲν τὴν λειτουργίαν τινὰ ἐκπλῆσαι τῇ φύσει τοῦ κόσμου, θεσμῶν ἀδραστείας ἐπιταττόντων. i. *Sed iſtud erat miniſterium quoddam naturæ mundi explere, huicque ſatisfacere, diuinis Adaſtriæ inſtitutis ita imperantibus.*

P. 37. 15. Vide Syneſij librum de inſomniis pag. 103.

22. Scribitur συγγενέσθαι in Regio cod.

P. 42. 5. Sanctandreani codex habet, βλαστήματα καλὰ καὶ ἐσθλὰ, eodem ſenſu.

10. Exemplar Regium legit, ὑπερέχοντες τῷ λογικῷ, &c. & l. 13. ἤτοι οἱ κολαστικοὶ δαίμονες.

P. 45. 13. Vtrumque exemplar habet, ἤτοι ἁπλῆ καὶ κακουργίας (regium πανουργίας) ὅτι μάλιστα καθαρεύουσῃ, id eſt, *ſimplice & omnis malitiæ ſceleriſque pura.*

16. In vtroque ſcribitur καθ' ὅλον λάμπον τὸν κόσμον.

21. Scribe ἀνέσπειρε cum ſcripto codice Sanctandr.

P. 46. 1. Scribendum eſt ἐνέργεια, *actus.*

25. Vterque codex habet, ἤτοι ἀκινήτοις. κίνησιν γὰρ ἐν τ. vt quoque exponitur pagina ſequenti.

P. 49. 5. Placet Regij codicis lectio ἀκινήτως, vt opponatur τῷ διεξοδικῶς.

9. Sanctandreani exẽplar fert κόσμῳ pro οὐρανῷ. Mox corrige mendum in παραγραφὰς, cum neutrum eſſe debeat ſubiuncta virgula, quam minus acutus oculus pro ς arripuit.

19. Scribe ἐξήρτηται. Mox deſunt verba iſta, κἂν ἀγαπᾷ τὸ ὑπὸ πάντων, in vtroq; codice, forte e ſequenti pagina huc trãſlata.

21. Mallem diuiſis vocibus οὐ δὲ μετ. legere.

P. 50. 9. Mancus erat hic locus in Tiletani editione, quẽ e ſcriptis libris in integrum reſtituimus.

12. Sanctand. codex legit, ὠρομάζης ἐφεστώη.

15. Poſt λογίων ſequitur in vet. edit. μίθρην δὲ καὶ τὸν ἥλιον Περσίσι καλεῖσθαι· ἀλλ' ἡλίου τούτου, Ὠρομάζη μὲν τριπλάσιον ἑαυτὸν ἀφεστακέναι. Nos ſecuti ſumus veterum codicum lectionem: quanquã ne ſic quidem mendi ſuſpicio abſit.

26. Marthanus interpres πεντακοσίοις, hoc eſt *quingentis*, reddidit, quod ſupra veri fidem ſit, ſi πενταχιλίοις agnoſcatur: aitque frequentes ſibi vtraque lingua ſcriptores ſubſcribere. Plutarchus tamen lib. de Iſide & Oſiride & Plinius lib. xxx. cap. 1. tuẽtur vulgatã lectionem. at Marthano Suidas fauet.

IN PSELLII EXEGESIN.

P. 53. 8. Hanc Pſelli expoſitionem tranſtulit Gregoras Nicephorus in ſua ſcholia quæ commentatus eſt ſuper librũ Sineſij de inſomniis, pag. 111. & 113. editionis Pariſinæ.

17. Legendũ eſt αὐτῇ pro αὐτή, nẽpe animæ ratione præditę.

P. 54. 5. Deeſt μὲν, vt ex Nicephoro, & oppoſita δὲ particula apparet: τοῦ μὲν ἡμίσεος.

P. 61. 19. Horum verſuum ſententia expreſſa extat in Sibyllinorum oraculorum lib. III. pag. 232. noſtræ editionis.

P. 62. 2. Metrũ requirit ἠελίου. ſed id in his magicis oraculis non admodum curioſe obſeruatur.

3. Marſilius Ficinus lib. IV. de animorum immortalitate cap. vlt. agnoſcit hunc verſum.

9. Citatur hic verſus a Syneſio in lib. de inſomniis pag. 102. nonnihil varians. Verba eius ſunt: ἀλλὰ τοῦτο μὲν παρειλήφθω

παραστατικὸν

παραστατικὸν τῆς ἀξίας, τῆς κατὰ τὴν ἐν φαντασίᾳ ζωὴν πρὸς τοὺς ἀπογινώσκοντας αὐτῆς καὶ τὰ ἐλάττω, ὡς οὐδὲν θαῦμα οὕτω γινώσκειν ὑπὸ περὶ τῆς σοφίας προεστητικότας τοῖς ὑπὸ τῶν λογίων ἀποκηρύκτοις. φησὶ γάρ.

Οὐ θυσιῶν σπλάγχνων τ' ὄτομαι, τάδ' ἀθύρματα πάντα.

καὶ φεύγειν αὐτὰ παρακελεύεται.

Imperatiuus eſt, ideo ſcribe πολυπραγμόνει.

P.66.7. Male locatum accentum moue in vltimam, ζωῆς.

P.70. 21. Refert hoc oraculum cum ſua interpretatione Nicephorus in ſcholiis ad Syneſium pag. 96. Vide quoque eruditam eius explicationem apud Origenem lib. v. contra Celſum.

P.73. 2. Diſtinctio commodior erit, ſi hic perfectum punctum ponas, & linea ſequente imperfectum.

6. Scriptum exemplar habet ἀσθενεῖ verbum: ſed eodem recidit ſenſus.

P.74. 1. Legitur cum expoſitionis parte in Nicephori ſcholiis ad Syneſiũ pag. 96. edit. Græcæ, vbi ἑκατικὸς ſcribitur

4. Nicephorus legit, δι' ὅλης δὲ τῆς ἐπιφανείας χαρακτῆρας καὶ σχήματα διάφορα.

6. Suidas ἔστι δὲ καὶ ὀργάνιόν τι ἴυγξ καλούμενον, ὅπερ εἰώθασιν αἱ φαρμακίδες στρέφειν, ὡς κατακηλούμεναι τοὺς ἀγαπωμένους.

P.78. 16. Verſus requirit παρθένον genere neutro, vt ſupra, quod vix alibi reperias.

P.89. 7. Hanc oraculi expoſitionem verbotenus ſuo in Syneſium commentario inſeruit Nicephorus, pag. 114.

10. Legit idem τὰ τοιαῦτα τῶν δαιμόνων γένη. & ſtatim, πρὸς ταῦτα ἔρχονται καὶ οἱονεὶ συγκολλῶνται.

P. 90. 8. Vide Nicephori ſcholia pag. 117.

P. 93. 20. Et hæc quoque tranſcripta ſunt a Nicephoro pag. 126. dicti commentarij.

P. 97. 21. δι' οἰκονομίαν poſſet verti, *in mundi gubernatione*, vt ad deum referatur, non ad homines, iuxta noſtram interpretationem.

P. 101. 14. Retulit hæc Pſelli verba in ſuum commentarium Nicephorus ſub finem pag. 126.

P. 105. 18. Iſtam quoque fati deſcriptionem hinc decerpſit idem Niceph. pag. 110.

P.109.5. Hoc præceptum magicum cum explicatione ſua citatur in iiſdem Nicephori ad Syneſium ſcholiis pag.96.vbi metri ratione ſeruata ſcribitur, ἰυ̃γκα δαίμονα δ' ἐρχόμενον, &c. & ſtatim μνήζουριν.de quo lapide vide Auguſt. Steuchum lib. VIII.de perenni philoſophia cap. XXVIII. de dæmonum autẽ diuiſione ſecundum Chaldæos, Nicephorum in ſchol. pag. 117.

Pag.110.10.Scribe ἀνέκφραστον.

14.Retinui Græcam dictionem *iunges* in verſione, quod ea Lælius poeta apud Appuleium vſus ſit in his verſibus:

Philtra omnia vndique eruunt.
Antipathes illud quæritur,
Trochili,iunges,tæniæ,
Radiculæ,herbæ,ſurculi,&c.

Nominis rationem & ſignificationem vide apud Pindari & Theocriti ſcholiaſtas, Suidam item & Nicephorum ad hæc Syneſij verba αἱ μάγων ἴυγγες αὗται,pag.96.

15.Retinui lectionem codicis regij: quam tamen e ſuperioribus emendare facile eſt.

19. Mendoſa videtur ſcriptura αἷς νοεῖται. nec certi quid colligetur,niſi vel αἳ νοέουσι,vel αἷς νοεῖν φησι nobiſcum legas.

P.114.18. Seruius in illud Æneid. XII. ---*& dijs communibus aras*: Vt autem altioris ſcientiæ hominibus placet, dij cõmunes ſunt qui ἄζωνοι dicuntur,id eſt qui certi certas non habent partes, ſed generaliter a cunctis coluntur.vbique enim eos eſſe manifeſtum eſt,vt mater deum,cuius poteſtas in omnibus zonis eſt.

P.117.1.Σειρὰ idem videtur denotare quod Sineſij σύρφακον. cuius ſignificationem vide apud Nicephorum pag.114.

P.118.2.Scribendum eſt πτερορρυήσειν. & hoc eſt e Platonis philoſophia in Phædro, vbi Adraſtiæ legem exponit. ὅταν δὲ (inquit) βαρυνθεῖσα ἡ ψυχὴ πτερορρυήσῃ τε καὶ ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ, & quæ ſequuntur.

FINIS.

ORACVLA METRICA IOVIS, APOLLINIS, HECATES, SERAPIDIS, ET ALIORVM deorum ac vatum tam virorum quam feminarum,

A Ioanne Opsopoeo collecta.

ITEM

ASTRAMPSYCHI ONEIROcreticon *à* IOS. SCALIGERO *digestum & castigatum.*

GRÆCE ET LATINE.

PARISIIS,

M. DC. VII.

TESTIMONIA ALIQVOT DE ORACVLIS GRÆCORVM.

Neq; enim omnia quæ ſparſim apud auctores veteres occurrũt, tibi lector obtrudere & bonitate tua abuti decreui. Singula oracula ſingulos tractatus requirerent. Conſcripſerat è Græcis Philemon Athenienſis opus περὶ παντοδαπῶν χρηστηρίων, Oenomaus philoſophus de vanitate oraculorum, Porphyrius περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας: è Latinis Cornelius Labeo librum cui titulum fecit, de oraculo Apollinis Clarij. Sed hos omnes hactenus ſaltem deſiderare licuit. Erit forſan qui aut aliquem ex illis nobis aliquando proferat, aut ſimile argumentum bono publico elaboratum impertiatur.

HERODOTVS CLEIO.

Μετὰ τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ελλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ, διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Αβας [*vitioſe vulgo* Σάβας] τῶν Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δέ τινες ἐπέμποντο παρά τε Αμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νῦν τὰ Ελληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε

μαντευσόμενος Κροῖσος· Λιβύης δὲ παρὰ Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους.

Stephanus in Τέγυρα.

Καλλισθένης ἐν τρίτῳ τῶν Ἑλληνικῶν, εἶναι μαντεῖά φησι τὸ μὲν Ἰσμήνιον ἐν Θήβαις, τὸ δὲ Τροφώνιον ἐν Λεβαδίᾳ, τὸ δ' ἐν Ἄβαις λεγόμενον ἐν Φωκεῦσι· τὸ δὲ κυριώτερον ἐν Δελφοῖς, ὃ καὶ μάλιστά φασι μεμαρτυρηκέναι τὴν ἐν Τέγυρᾳ.

Idem in Εὔτρησις.

Ἐκλήθη δὲ Εὔτρησις, διὰ τὸ πολλαῖς αὐτὴν πρότερον χρήσασθαι ῥύμαις, ὡς Ἐπαφρόδιτος. ὁ κωμήτης, Εὐτρησίτης· ἀφ' οὗ Ἀπόλλων Εὐτρησίτης καὶ ἱερὸν αὐτοῦ, καὶ μαντεῖον ἐνδοξότατον.

Strabo lib. XVI.

Καὶ οἵ γε ἀρχαῖοι τὸ παρὰ τῶν θεῶν ἐπρέσβευον μᾶλλον καὶ ἐσέμνυνον, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ χρηστηριαζόμενος ἦν τότε πολύς, καὶ τρέχων εἰς μὲν Δωδώνην, ὅπως.

Ἐκ δρυὸς ὑψικόμοιο Διὸς βουλὴν ὑπακούσῃ,

συμβούλῳ τῷ Διὶ χρώμενος· εἰς δὲ Δελφοὺς τὸν ἐκτεθέντα παῖδα μαστεύων μαθεῖν

Εἰ μηκέτ' εἴη.------αὐτὸς δ' ὁ παῖς
Ἔστειχε τοὺς τεκόντας ἐκμαθεῖν θέλων
Πρὸς δῶμα Φοίβου.

Suidas.

Ὁ Ἀπόλλων προφήτης ἐστὶ τοῦ πατρὸς, καὶ παρ' ἐκείνου λαμβάνει τὰς μαντείας, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐκφέρει.

Clemens Alex. προτρεπτικῷ λόγῳ.

Ἄδυτα τοίνυν ἄθεα μὴ πολυπραγμονεῖτε, μηδὲ βαράθρων στόματα τερατείας ἔμπλεα, ἢ λέβητα Θεσπρωταῖον, ἢ τρίποδα Κιῤῥαῖον, ἢ Δωδωναῖον χαλκεῖον. Γεράνδρυον δὲ ψάμμοις ἐρήμαις τετιμημένον, καὶ τὸ αὐτόθι μαντεῖον αὐτῇ δρυῒ μεμαρασμένον, μύθοις γεγηρακόσι καταλείψατε. σεσίγηται γοῦν καὶ ἡ Κασταλίας πηγὴ, καὶ Κολοφῶνος ἄλλη πηγὴ, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως τέθνηκε νάματα μαντικά· καὶ δὴ τοῦ τύφου κενὰ ὀψὲ μὲν· ὅμως δ' οὖν διελήλεγκται, τοῖς ἰδίοις συνεκρεύσαντα μύθοις. διήγησαι ἡμῖν καὶ τῆς ἄλλης μαντικῆς, μᾶλλον δὲ μανικῆς; τὰ ἄχρηστα χρηστήρια· τὸν Κλάριον, τὸν Πύθιον, τὸν Διδυμέα, τὸν Ἀμφιέρεω, τὸν Ἀπόλλω, τὸν Ἀμφίλοχον· εἰ δὲ βούλει, καὶ τερατοσκόποις καὶ οἰωνοσκόποις, καὶ τοὺς ὀνείρων κριτὰς τοὺς ἀνιέρους σὺν αὐτοῖς. στῆσον δὲ ὁμοῦ, παρὰ τὸν Πύθιον, τοὺς ἀλευρομάντεις ἄγων καὶ κριθομάντεις, καὶ τοὺς ἔτι παρὰ τοῖς πολλοῖς τετιμημένους ἐγγαστριμύθους. ναὶ μὴν, ἄδυτα Αἰγυπτίων, καὶ Τυῤῥηνῶν νεκυομαντεῖαι, σκότει παραδεδόσθων. μανικὰ ταῦτα ὡς ἀληθῶς ἀνθρώπων ἀπίστων σοφιστήρια καὶ πλάνης ἀκράτου κυβευτήρια.

DE ORACVLIS IOVIS Dedonæi & Ammonis.

Herodotus Euterpe.

Τὸ δὴ μαντήιον τὸ ἐν Δωδώνῃ νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι. καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. *Et mox;* Χρηστηρίων δὲ πέρι τοῦ ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρηίας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων, καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήια πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μέν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι, πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον. ταῦτα μέν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπταμένας, τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι. ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν, αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὼν εἴη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πε-

νην πε-

νην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρηίαι (τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν. *& quæ sequuntur.*

Strabo libro VII.

Χάονες καὶ Μολοττοὶ ἐνδοξότατοι, διὰ τὸ ἄρξαι ποτὲ πάσης τῆς Ἠπειρώτιδος, καὶ διὰ τὸ παρὰ τούτοις εἶναι τὸ ἐν Δωδώνῃ μαντεῖον, παλαιόν τε καὶ ὀνομαστὸν ὄν.

Ibidem.

Ἐκλέλοιπε δέ πως καὶ τὸ μαντεῖον τὸ ἐν Δωδώνῃ, καθάπερ τ' ἄλλα.

Hermeias philosophus.

Περὶ δὲ τοῦ Δωδωναίου μαντείου διάφορα εἰσὶ τὰ ἱστορούμενα· ἔστι μὲν γὰρ παλαιότατον τῶν Ἑλληνικῶν μαντείων. λέγουσι δὲ, οἱ μὲν ὅτι δρῦς ἦν ἐκεῖ ἡ μαντεύουσα, οἱ δὲ ὅτι περιστεραί· τὸ δὲ ἀληθὲς, ὅτι γυναῖκες ἦσαν ἱέρειαι αἱ μαντεύουσαι, δρυῒ τὴν κεφαλὴν στρεφόμεναι, αἵτινες ἐκαλοῦντο πελειάδες. ἴσως οὖν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τινὲς πλανηθέντες, ὑπώπτευσαν εἶναι περιστερὰς τὰς μαντευούσας. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν δρυῒ κατεστρέφοντο, ἴσως διὰ τοῦτο εἰρήκασι καὶ τὴν δρῦν μαντεύειν. ἔστι δὲ Διὸς τὸ μαντεῖον. τὸ δὲ ἐν Δελφοῖς, Ἀπόλλωνος. εἰκότως οὖν ἀμφότερα παρέλαβον ὡς συγγενῆ τὰ μαντεῖα. καὶ γὰρ ὁ

Ἀπόλλων ὑπουργὸς λέγεται τῆς τοῦ Διὸς δημιουργίας, καὶ πολλάκις, εἰ ἔδοξεν αὐτοῖς ἀσαφὴς εἶναι ὁ τοῦ Δωδωναίου χρησμὸς, ἀπῄεσαν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς, χρησόμενοι τί βούλεται ὁ τοῦ Διὸς χρησμός. καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐξηγήσατο πολλάκις ὁ Ἀπόλλων. ἐνθουσιάζουσαι μὲν οὖν καὶ μαντευόμεναι αἱ ἱέρειαι, πολλὰ εὐηργέτουν τοὺς ἀνθρώπους προλέγουσαι τὰ μέλλοντα καὶ προδιορθούμεναι. σωφρονοῦσαι δὲ ὅμοιαι ἦσαν ταῖς ἄλλαις γυναιξίν.

Suidas.

Δήμων φησὶν, ὅτι τὸ τοῦ Διὸς μαντεῖον ἐν Δωδώνῃ λέβησιν ἐν κύκλῳ περιείληπται, τούτους δὲ ψαύειν ἀλλήλοις, καὶ κρουσθέντος τοῦ ἑνὸς, ἠχεῖν ἐκ διαδοχῆς πάντας, ὡς διὰ πολλοῦ χρόνου γίνεσθαι τῆς ἠχῆς τὴν περίοδον. Ἀριστοτέλης δὲ ὡς πλάσμα διελέγχων, δύο φησὶ στύλους εἶναι, καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἑτέρου λέβητα, ἐπὶ θατέρου δὲ παῖδα κρατοῦντα μάστιγα, ἧς τοὺς ἱμάντας χαλκέους ὄντας σειομένους ὑπ' ἀνέμου τῷ λέβητι προσκρούειν, τὸν δὲ τυπτόμενον ἠχεῖν.

Et statim.

Δωδώνη πόλις ἐν τῇ Θεσπρωτίδι Πελασγία, ἐν ᾗ ἵστατο δρῦς, ἐν ᾗ μαντεῖον τῶν γυναικῶν προφητίδων. καὶ εἰσιόντων τῶν μαντευομένων, ἐκινεῖτο δῆθεν ἡ δρῦς ἠχοῦσα· αἱ δὲ ἐφθέγγοντο ὅτι τάδε λέγει ὁ Ζεύς. Καὶ ἀνδριὰς ἵστατο ἐν ὕψει ῥάβδον κατέχων, καὶ παρ' αὐτὸν λέβης ἵστατο, καὶ ἔπαιεν ὁ ἀνδριὰς τὸν λέβητα, ἐξ οὗ ἦχός τις ἐναρμόνιος ἀπετελεῖτο.

Pausa

Pauſanias in Laconicis.

Προελθόντι δὲ ἐντεῦθεν, ἱερόν ἐστιν Ἄμμωνος. φαίνονται δὲ ἀπ' ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι μάλιστα Ἑλλήνων χρώμενοι τῷ ἐν Λιβύῃ μαντείῳ. λέγεται δὲ καὶ Λυσάνδρῳ πολιορκοῦντι Ἀφυτιν τὴν ἐν τῇ Παλλήνῃ, νύκτωρ ἐπιφανέντα Ἄμμωνα προαγορεύειν ὡς ἄμεινον ἐκείνῳ τε ἔσοιτο καὶ τῇ Λακεδαίμονι, πολέμου πρὸς Ἀφυταίους παυσαμένοις· καὶ οὕτω τὴν πολιορκίαν διέλυσεν ὁ Λύσανδρος, καὶ Λακεδαιμονίοις τὸν θεὸν σέβειν προήγαγεν ἐς πλέον. Ἀφυταῖοι δὲ τιμῶσιν Ἄμμωνα, οὐδὲν ἧσσον ἢ οἱ Ἀμμώνιοι Λιβύων.

Stephanus de vrbibus.

Ἔχει δὲ ἡ πόλις Ἀφύτη μαντεῖον Ἄμμωνος. *Vide Strabonem lib.*XVII.

DE APOLLINIS ORAculis, Branchidis, Clari, Thebis, & Delphis.

Herodotus libro I.

Οἱ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβολῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τῷ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες εἰώθεσαν χρέεσθαι.

Strabo libro XIIII.

Μετὰ δὲ τὸ Ποσείδιον τὸ Μιλήσιον ἑξῆς ἐστι τὸ μαντεῖον τοῦ Διδυμέως Ἀπόλλωνος τὸ ἐν Βραγχίδαις, ἀναβάντι ὅσον ὀκτωκαίδεκα σταδίους. ἐνεπρήσθη δὲ ὑπὸ Ξέρξου, καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ πλὴν τοῦ ἐν Ἐφέσῳ.

Pausanias in Achaicis.

Κολοφώνιοι δὲ τὸ μὲν ἱερὸν τὸ ἐν Κλάρῳ καὶ τὸ μαντεῖον ἐκ παλαιοτάτου γενέσθαι νομίζουσιν.

Strabo libro XIII.

Καὶ ἡ Κολοφὼν πόλις Ἰωνική, καὶ τὸ πρὸ αὐτῆς ἄλσος τοῦ Κλαρίου Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ καὶ μαντεῖον ἦν ποτε παλαιόν.

Scholiastes Apollonij εἰς τὸ α΄ τῶν Ἀργοναυτικῶν.

Κλάρος πόλις πλησίον Κολοφῶνος, ἱερὰ Ἀπόλλωνος, καὶ χρηστήριον τοῦ θεοῦ ἀπὸ Μαντοῦς τῆς Τειρεσίου θυγατρὸς καθιδρυμένον· ἢ ἀπὸ Κλάρου τινὸς ἥρωος, ὡς Θεόπομπος. Νέαρχος δέ φησιν, ὅτι κατὰ κλῆρον ὁ Ἀπόλλων ἔλαχε τὴν πόλιν, καὶ ἀπὸ τοῦ κλήρου οὕτως αὐτὴν ὠνομάσθαι. οἱ δὲ τὴν Θηβαΐδα γεγραφότες φασίν, ὅτι ὑπὸ τῶν ἐπιγόνων ἀκροθίνιον ἀνετέθη Μαντὼ ἡ Τειρεσίου θυγάτηρ εἰς Δελφοὺς πεμφθεῖσα, καὶ κατὰ χρησμὸν Ἀπόλλωνος ἐξερχομένη περιέπεσε Ῥακίῳ τῷ Λέβητος υἱῷ, Μυκηναίῳ τὸ γένος, καὶ γημαμένη αὐτῷ (τοῦτο γὰρ περιεῖχε τὸ λόγιον, γαμεῖσθαι ᾧ ἂν συναντήσειεν) συναπῆλθεν ἐκείνῳ εἰς Κολοφῶνα, κἀκεῖ δυσθυμήσασα, ἐδάκρυσε διὰ τὴν τῆς πατρίδος πόρθησιν· διόπερ ὠνομάσθη Κλάρος ἀπὸ τῶν δακρύων. συγγενὲς γὰρ τῷ λ τὸ ρ, ὡς ὑδρηλοί, ἀντὶ τοῦ ὑδρηροί. λέγεται δὲ καὶ κρήνην ἀναβλύσαι ἀπὸ τῶν δακρύων Μαντοῦς κατὰ Κλάρον, καὶ μαντεῖον ἐκεῖ Ἀπόλλωνος αὐτὴν καταστῆσαι.

Herodotus:

Herodotus Vrania.

Οὗτος ὁ Μῦς ἔς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα, καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον· καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας (τὰς Βοιωτῶν) πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἔστι δὲ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦτο δὲ, ξεῖνόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάραον. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι, &c.

Scholiastes Apollonij εἰς τὸ ά τῶν Ἀργοναυτικῶν.

Ἰσμηνὸς ποταμὸς Βοιωτίας· ἀφ' οὗ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος ἱερόν.

Strabo lib. IX.

Δελφοὶ μὲν ἐπιφανέστατοι διὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, καὶ τὸ μαντεῖον ἀρχαῖον ὄν. εἴγε Ἀγαμέμνων, ἀπ' αὐτοῦ χρηστηριάσασθαι λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ.

Ὣς γάρ οἱ χρείων μυθήσατο Φοῖβος Ἀπόλλων
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ. *Et mox:*

φασὶ δ' εἶναι τὸ μαντεῖον, ἄντρον κοῖλον κατὰ βάθους, οὐ μάλα εὐρύστομον· ἀναφέρεσθαι δ' ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα ἐνθουσιαστικόν· ὑπερκεῖσθαι δὲ τοῦ στομίου τρίποδα ὑψηλόν, ἐφ' ὃν τὴν Πυθίαν ἀναβαίνουσαν, δεχομένην τὸ πνεῦμα, ἀποθεσπίζειν ἔμμετρά τε καὶ ἄμετρα· ἐντείνειν δὲ καὶ ταῦτα εἰς μέτρον ποιητάς τινας ὑπουργοῦντας τῷ ἱερῷ. Πρώ-

τὴν δὲ Φημονόην φασὶ γενέσθαι Πυθίαν· κεκλῆσθαι δὲ καὶ τὴν προφῆτιν οὕτω καὶ τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ πύθεσθαι. Et.

Ἡ μὲν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τιμὴ τῷ ἱερῷ τούτῳ διὰ τὸ χρηστήριον συνέβη, δόξαντι ἀψευδεστάτῳ τῶν πάντων ὑπάρξαι.

Pausanias in Phocicis.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ Πυθὼ τὴν πόλιν, οὐ Δελφοὺς μόνον ἐκάλεσαν οἱ περιοικοῦντες. Item.

Λέγεται δὲ πολλὰ μὲν καὶ διάφορα ἐς αὐτοὺς τοὺς Δελφούς, πλείω δὲ ἔτι ἐς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ μαντεῖον. φασὶ γὰρ δὴ τὰ ἀρχαιότατα γῆς εἶναι τὸ χρηστήριον, καὶ Δάφνην ἐπ' αὐτῷ τετάχθαι πρόμαντιν ὑπὸ τῆς γῆς. εἶναι δὲ αὐτὴν τῶν περὶ τὸ ὄρους νυμφῶν. ἔστι δὲ ἐν Ἕλλησι ποίησις, ὄνομα μὲν τοῖς ἔπεσιν ἐστιν Εὐμολπία, Μουσαίῳ δὲ τῷ Ἀντιοφήμου προσποιοῦσι τὰ ἔπη. πεποιημένον οὖν ἐστιν ἐν τούτοις, Ποσειδῶνος ἐν κοινῷ καὶ γῆς εἶναι τὸ μαντεῖον· καὶ τὴν μὲν χρᾶν αὐτὴν, Ποσειδῶνι δὲ ὑπηρέτην ἐς τὰ μαντεύματα εἶναι Πύρκωνα. καὶ οὕτως ἔχει τὰ ἔπη.

Αὐτίκα δὲ χθονίης σφῶν δὴ πινυτὸν φάτε μῦθον,
Σὺν δέ τε Πύρκων ἀμφίπολος κλυτοῦ ἐννοσιγαίου.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὅσου τῇ γῇ μετῆν δοθῆναι Θέμιδι ὑπ' αὐτῆς λέγουσιν, Ἀπόλλωνα δὲ παρὰ Θέμιδος λαβεῖν δωρεάν. Ποσειδῶνι δὲ ἀντὶ τοῦ μαντείου Καλαύρειαν ἀντιδοῦναι φασὶ αὐτὸν τῆς περὶ Τροιζῆνος. Ἤκουσα δὲ καὶ ὡς ἄνδρες ποιμαίνοντες ἐπιτύχοιεν τῷ μαντείῳ, καὶ ἔνθεοί τε ἐγένοντο

ὑπὸ τοῦ

ἀπὸ τοῦ ἀτμοῦ, καὶ ἐμαντεύσαντο ἐξ Ἀπόλλωνος. Μεγίστη δὲ καὶ παρὰ πλείστων ἐς Φημονόην δόξα ἐστὶν, ὡς πρόμαντις γένοιτο ἡ Φημονόη τοῦ θεοῦ πρώτη, καὶ πρώτη τὸ ἑξάμετρον ᾖσε. Βοιὼ δὲ ἐπιχώρια γυνὴ ποιήσασα ὕμνον Δελφοῖς, ἔφη κατασκευάσασθαι τὸ μαντεῖον τῷ θεῷ τοὺς ἀφικομένους ἐξ Ὑπερβορέων τούς τε ἄλλους καὶ Ὠλῆνα· τοῦτον δὲ καὶ μαντεύσασθαι πρῶτον, καὶ ᾆσαι πρῶτον τὸ ἑξάμετρον. πεποίηκε δὲ ἡ Βοιὼ τοιάδε·

Ενθά τοι εὔμνηστον χρηστήριον ἐκτελέσαντο
Παῖδες Ὑπερβορέων Παγασὸς καὶ δῖος Αγυιεύς.

Επαριθμοῦσα δὲ καὶ ἄλλους τῶν Ὑπερβορέων, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ ὕμνου τὸν Ὠλῆνα ὠνόμασεν·

Ωλὴν θ' ὃς γένετο πρῶτος Φοίβοιο προφάτας,
Πρῶτος δ' ἀρχαίων ἐπέων τεκτήνατ' ἀοιδάν.

Οὐ μὴν τά γε ἥκοντα ἐς μνήμην ἐς ἄλλον τινὰ, ἐς δὲ γυναικῶν μαντείαν ἀνήκει μόνων.

Iamblichus lib. 1. cap. XI. περὶ τοῦ Πυθαγορικοῦ βίου.

Τῆς εὐσεβείας οἰκειότατόν ἐστι τὸ γένος τῶν γυναικῶν. ἑκάστην τὴν ἡλικίαν αὐτῶν συνώνυμον ποιήσασθαι θεῷ, καὶ καλέσαι τὴν μὲν ἄγαμον κόρην, τὴν δὲ πρὸς ἄνδρα δεδομένην, νύμφην· τὴν δὲ τέκνα γεννησαμένην, μητέρα· τὴν δὲ παῖδα ἐκ παίδων ἐπιδοῦσαν, κατὰ τὴν Δωρικὴν διάλεκτον, μαῖαν. ᾧ σύμφωνον εἶναι τὸ τοὺς χρησμοὺς ἐν Δωδώνῃ καὶ Δελφοῖς δηλοῦσθαι διὰ γυναικός.

DE TROPHONII ORACVLO.

Suidas.

Τροφωνίου κατὰ γῆς ἐν Λεβαδείᾳ χρηστήριον ἦν ὃ καταβάσιον ἐκάλουν· στόμιον γάρ τι ἦν ὡς τὰ ἄκρα δύνασθαι μόνον τῶν ποδῶν χωρῆσαι. οἱ οὖν τῷ θεῷ χρώμενοι, ἁγνεύσαντες πρότερον ὡρισμέναις ἡμέραις, καὶ κοσμήσαντες ἑαυτοὺς ἱερῷ τινι σχήματι ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ μελιτούττας λαβόντες, ὅ ἐστι μάζας μέλιτι δεδευμένας, οὕτως ἐκάθιζον ἐπὶ τὸ στόμιον, καὶ αἰφνίδιον ἡρπάζοντο καὶ κατεδύοντο ἐπὶ τῆς γῆς. τὰς δὲ μάζας ἐλάμβανον ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀδικηθῆναι ὑπὸ τῶν συναντώντων ὄφεων, ἀλλ' ἐκείνας αὐτοὺς παραλαμβάνειν τροφήν. πολλοὶ μὲν οὖν καὶ αὐθημερὸν ἀνεπέμφθησαν, δι' οὗ στομίου κατῆλθον, πολλοὶ δὲ καὶ διὰ πλειόνων ἡμερῶν. ἦν δὲ ὁ Τροφώνιος Ερεσίνου παῖς, τἀδελφοῦ Αγαμήδους. ὅπου ὄφις ἦν ὁ μαντευόμενος, ᾧ οἱ κατιόντες πλακοῦντας ἔβαλλον.

Idem.

Εἰς Τροφωνίου μεμάντευται· ἐπὶ τῶν σκυθρωπῶν καὶ ἀγελάστων ἡ παροιμία τάττεται. οἱ γὰρ καταβαίνοντες εἰς Τροφωνίου, λέγονται τὸν ἑξῆς χρόνον ἀγέλαστοι εἶναι. τὸν δὲ Τροφώνιόν φασιν ἔχοντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Αγαμήδους, καὶ διωκόμενον ὑπὸ Αἰγαίου, εὐξάμενον εἰς χάσμα ἐμπεσεῖν, οὗ δὴ καὶ τὸ μαντεῖόν ἐστιν.

DE VIRIS ET *feminis fatidicis.*

Pauſanias Phocicis.

Χρησμολόγους δὲ ἄνδρας Κύπριόν τε Εὔκλοον, καὶ Ἀθηναῖον Μουσαῖον τὸν Ἀντιοφήμου, καὶ Λύκον τὸν Πανδίονος, τούτους τε γενέσθαι καὶ ἐκ Βοιωτίας Βάκιν φασὶ κατάσχετον ἄνδρα ἐκ Νυμφῶν.

Clemens Alexandrinus.

Ἤδη δὲ καὶ παρ᾽ Ἕλλησιν χρησμολόγοι συχνοὶ γεγονέναι φέρονται, ὡς οἱ Βάκιδες, ὁ μὲν Βοιώτιος, ὁ δὲ Ἀρκάς, πολλὰ πολλοῖς προαγορεύσαντες. τῇ δὲ τοῦ Ἀθηναίου Ἀμφιλύτου συμβουλῇ καὶ Πεισίστρατος ἐκράτυνε τὴν τυραννίδα, τὸν καιρὸν τῆς ἐπιθέσεως δηλώσαντος. σιγάσθω γὰρ Κομήτης ὁ Κρής, Κινύρας ὁ Κύπριος, Ἄδμητος ὁ Θετταλός, Διονύσιος ὁ Καρχηδόνιος, Κλεοφῶν ὁ Κορίνθιος, Ἱππώ τε ἡ Χείρωνος, καὶ Βοιώ, καὶ Μαντώ, καὶ τὸ Σιβυλλῶν τὸ πλῆθος, ἡ Σαμία, ἡ Κολοφωνία, ἡ Κυμαία, ἡ Ἐρυθραία, ἡ Φυτώ, ἡ Ταραξάνδρα, ἡ Μακέτις, ἡ Θεσσαλή, ἡ Θεσπρωτίς. Κάλχας τε αὖ καὶ Μόψος, οἱ κατὰ τὰ Τρωικὰ γεγόνασι, πρεσβύτερος δὲ ὁ Μόψος, ὡς ἂν συμπλεύσας τοῖς Ἀργοναύταις. φασὶ δὲ τὴν Μόψου καλουμένην μαντικὴν συντάξαι τὸν Κυρηναῖον Βάττον. Δωρόθεός τε ἐν τῷ πρώτῳ πανδέκτῃ, Ἀλκυόνος καὶ Κορώνης ἐπακοῦσαι τὸν Μόψον ἱστορεῖ. προεγνώσει δὲ καὶ Πυ-

θαγόρας ὁ μέγας προσανεῖχεν ἀεί. Ἄβαρίς τε ὁ Ὑπερβόρεος, καὶ Ἀρισταίας ὁ Προκοννήσιος, Ἐπιμενίδης τε ὁ Κρής, ὅστις εἰς Σπάρτην ἀφίκετο, καὶ Ζωροάστρης ὁ Μῆδος, Ἐμπεδοκλῆς τε ὁ Ἀκραγαντῖνος, καὶ Φορμίων ὁ Λάκων, ναὶ μὴν Πολυάρατος ὁ Θάσιος, Ἐμπεδότιμός τε ὁ Συρακούσιος· ἐπί τε τούτοις. Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος μάλιστα· ἔστι γάρ μοι (φησὶν ἐν τῷ Θεάγει) ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον θείᾳ μοίρᾳ παρεπόμενον δαιμόνιον σημεῖον· τοῦτο δέ ἐστι φωνή, ἣ ὅταν γένηται, ἐπίσης τοῦτο ὃ μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὐδέποτε. Ἐξήκεστός ὁ Φωκέων τύραννος, δύο δακτυλίους φορῶν γεγοητευμένους, τῷ ψόφῳ τῷ πρὸς ἀλλήλους διῃσθάνετο τοὺς καιροὺς τῶν πράξεων· ἀπέθανεν δὲ ὅμως δολοφονηθείς, καίτοι προσημήναντος τοῦ ψόφου, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Φωκέων πολιτείᾳ. ἀλλὰ καὶ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις ἀνθρώπων ποτὲ, γενομένων ἐν ἀνθρωπίνῃ δόξῃ θεῶν, Ἑρμῆς τε ὁ Θηβαῖος, καὶ Ἀσκληπιὸς ὁ Μεμφίτης, Τειρεσίας τ' αὖ καὶ Μαντὼ ἐν Θήβαις, ὥς φησιν Εὐριπίδης, Ἕλενος ἤδη καὶ Λαοκόων, καὶ Οἰνώνη, καὶ Βρένθος ἐν Ἰλίῳ· Κρένθος γὰρ εἷς τῶν Ἡρακλειδῶν ἐπιφανὴς φέρεται μάντις, καὶ Ἴακος ἄλλος ἐν Ἤλιδι, ἀφ' οὗ οἱ Ἰαμίδαι, Πολύιδός τε ἐν Ἄργει καὶ ἐν Μεγάροις, οὗ μέμνηται ἡ τραγῳδία. Τί μοι Τήλεμον καταλέγειν, ὃς Κυκλώπων μάντις ὤν, Πολυφήμῳ θεσπίζει τὰ κατὰ τὴν Ὀδυσσέως πλάνην· ἢ τὸν Ἀθήνησιν Ὀνομάκριτον, ἢ τὸν Ἀμφιάρεων, τὸν σὺν τοῖς ἑπτὰ τοῖς ἐπὶ Θήβας στρατεύσασι μιᾷ γενεᾷ τῆς Ἰλίου ἁλώσεως πρεσβύτερον φερόμενον· ἢ

Θεοκλύμενον ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἢ Τελμησσὸν ἐν Καρίᾳ, ἢ Γαλεὸν ἐν Σικελίᾳ· εἶεν δ' ἂν καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις, Ἴδμων ὁ σὺν τοῖς Ἀργοναύταις, Φημονόη Δελφὶς, Μόψος ὁ Ἀπόλλωνος, καὶ Μαλλὸς ἐν Παμφυλίᾳ καὶ Κιλικίᾳ, Ἀμφίλοχος Ἀμφιαράου ἐν Κιλικίᾳ, Ἀλκμαίων ἐν Ἀκαρνᾶσιν, Ἀνίας ἐν Δήλῳ, Ἀρίστανδρός τε ὁ Τελμησσεὺς ὁ σὺν Ἀλεξάνδρῳ γενόμενος. ἤδη δὲ καὶ Ὀρφέα Φιλόχορος μάντιν ἱστορεῖ γενέσθαι ἐν τῷ πρώτῳ περὶ μαντικῆς. Θεόπομπος δὲ καὶ Ἔφορος καὶ Τίμαιος, Ὀρθαγόραν τινὰ μάντιν ἀναγράφουσι, καθάπερ ὁ Σάμιος Πυθοκλῆς ἐν τετάρτῳ Ἰταλικῶν Γάϊον Ἰούλιον Νέπωτα. ἀλλ' οἱ μὲν κλέπται ὄντες καὶ λῃσταὶ, ὥς φησιν ἡ γραφὴ, τὰ πλεῖστα ἐκ παρατηρήσεως καὶ ἐξ εἰκότων προειρηκότες, καθάπερ οἱ φυσιογνωμονοῦντες ἰατροί τε καὶ μάντεις· οἱ δὲ καὶ ὑπὸ δαιμόνων κινηθέντες, ἢ ὑδάτων καὶ θυμιαμάτων καὶ ἀέρος ποιοῦ ἐκταραχθέντες. παρὰ Ἑβραίοις δὲ οἱ προφῆται, δυνάμει θεοῦ καὶ ἐπιπνοίᾳ. &c.

ORACVLA SVIS LOCIS INSERENDA.

De Sicyonio Hippolyto, ex Plutar. Numa.

Καὶ δ' αὖθ' Ἱππολύτοιο φίλον κάρα εἰς ἅλα βαίνει. id est.

Iamq; iterũ Hippolyti carũ caput æquora sulcat.

Ancæo, ex Iambl. lib. 1. περὶ τοῦ Πυθαγορικοῦ βίου.

Ἀγκαῖ', εἰνάλιαν νῆσον Σάμον ἀντὶ Σάμης σε
Οἰκίζειν κέλομαι· Φυλλὰς δ' ὀνομάζεται αὕτη. id est.

Ancae, maritimam insulam Samum pro Same te
Condere iubeo. hæc autem nominatur Phyllas.

Ἀπόλλων περὶ Πλωτίνου.

Ἀμβροτα φορμίζειν ἀναβάλλομαι ὕμνον ἀοιδῆς.
Ἀμφ᾽ ἀγανοῖο φίλοιο, μελιχροτάτοισιν ὑφαίνων
Φωναῖς εὐφήμου κιθάρης χρυσέῳ ὑπὸ πλήκτρῳ.
Κλήζω καὶ Μούσας ξυνὴν ὄπα γηρύσασθαι
Παμφώνοις ἰαχαῖσι, πανάρμονίαισί τ᾽ ἐρωαῖς,
Οἷον ἐπ᾽ Αἰακίδῃ στῆσαι χορὸν ἐκλήιξεν,
Ἀθανάτων μανίαισιν, ὁμηρείαισί τ᾽ ἀοιδαῖς.
Ἀλλά γε Μουσάων ἱερὸς χορὸς ἀπύσωμεν,
Εἰς ἓν ἐπιπνείοντες ἀοιδῆς τέρματα πάσης.
Ὕμμι καὶ ἐν μέσσοισιν ἐγὼ Φοῖβος βαθυχαίτης,
Δαῖμον ἄνερ τὸ πάροιθεν, ἀτὰρ νῦν δαίμονος αἴσῃ
Θειοτέρῃ πελάων, ὅτ᾽ ἐλύσαο δεσμὸν ἀνάγκης
Ἀνδρομέης, ῥεθέων δὲ πολυφλοίσβοιο κυδοιμοῦ,
Ῥωσάμενος πραπίδεσσιν ἐς ἠιόνα νηχύτου ἀκτῆς
Νῆχε ἐπειγόμενος, δήμου ἀπὸ νόσφιν ἀλιτρῶν,
Στηρίξαι καθαρῆς ψυχῆς εὐκαμπέα οἴμην,
Ἧχι θεοῖο σέλας περιλάμπεται, ἧχι θέμιστες
Ἐν καθαρῷ ἀπάτερθεν ἀλιτροσύνης ἀθεμίστου.
Καὶ τότε μὲν σκαίροντι πικρὸν κῦμ᾽ ἐξυπαλύξαι
Αἱμοβότου βιότοιο καὶ ἀσηρῶν ἰλίγγων,
Ἐν μεσάτοισι κλύδωνος, ἀνωΐστου τε κυδοιμοῦ,
Πολλάκις ἐκ μακάρων φάνθη σκοπὸς ἐγγύθι ναίων,
Πολλάκι σεῖο νόοιο βολὰς λοξῇσιν ἀταρποῖς,
Ἱεμένας φορέεσθαι ἐρωῇσι σφετέρῃσιν,
Ὀρθοπόρους ἀνὰ κύκλα καὶ ἄμβροτον οἶμον ἄειραν

Ἀθάνατοι, θαμινὴν φαέων ἀκτῖνα ποροῦντες,
Ὄσσοισι δέρκεσθαι ἄπαι σκοτίης λυγαίης.
Οὐδέ σε παμπήδην βλεφάρων ἔχε νήδυμος ὕπνος.
Ἀλλ' ἄρ' ἀπὸ βλεφάρων πεδάσας κηλῖδα βαρεῖαν
Ἀχλύος, ἐν δίνῃσι φορεύμενος, ἔδρακες ὄσσοις
Πολλά τε καὶ χαρίεντα, τά κεν ῥέα οὔτις ἴδοιτο
Ἀνθρώπων ὅσσοι σοφίης μαιήτορες ἔπλευν.
Νῦν δ' ὅτε δὴ σκήνους μὲν ἐλύσαο, σῆμα δ' ἔλειψας
Ψυχῆς δαιμονίης, μεθ' ὁμήγυριν ἔρχεαι ἤδη
Δαιμονίην, ἐρατοῖσιν ἀναπνείουσαν ἀήταις,
Βνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἔνι δ' ἵμερος ἁβρὸς ἰδέσθαι,
Εὐφροσύνης πλείων καθαρῆς, πληρεύμενος αἰὲν
Ἀμβροσίων ὀχετῶν θεόθεν· ὅθεν ἐστὶν ἐρώτων
Πείσματα, καὶ γλυκερὴ πνοίη, καὶ νήνεμος αἰθὴρ
Χρυσείης γενεῆς μεγάλου Διός· ἧχι νέμονται
Μίνως καὶ Ροδάμανθις ἀδελφεοί, ἧχι δίκαιος
Αἰακὸς, ἧχι Πλάτων, ἱερὴ ἴς, ἧχί τε καλὸς
Πυθαγόρης, ὅσσοι τε χορὸν στήριξαν ἔρωτος
Ἀθανάτου, ὅσσοι τε γενεὴν ξυνὴν ἐλάχοντο
Δαίμοσιν ὀλβίστοις, οἷσι κέαρ ἐν θαλίῃσιν
Αἰὲν εὐφροσύνῃσιν ἰαίνεται. ἀλλὰ καὶ ὅσσοις
Ὁπλήσας ἀριθμοὺς ἀέθλων, μετὰ δαίμονας ἁγνοὺς
Πωλεῦε ζαμενῆσι κορυσσάμενος ζοῆσι.
Στήσωμεν μολπήν τε, χορῶν τ' εὐδίνεα κύκλον
Πλωτίνου μοῦσαι πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐμοῖο
Χρυσείη κιθάρη τόσον φράσεν εὐαίωνι. *id est,*

Immortalem aggredior resonare carminis hymnum, ob amicum suauem mellitissimos contexēs vocalis citharæ modos, aureo pectine: sed & Musas aduoco, vt communi voce concinant omnisonis modis, & omnifariis harmoniæ viribus: qualem statuisse chorum ob Aeacidem feruntur immortalium furoribus, & Homericis cantibus. Sed eia Musarum sacer chorus, canamus in vnum conspirantes, vniuersi terminos cantus: in medio autem vestrum, ego Phœbus intonsus Genie, vir prius, at nunc genij consortio diuiniori accedens, solutus humanæ iam necessitatis vinculo: ex membrorum procelloso turbine mente robustus ad exors alluuionis littus enatas festinans, procul a nefariorum turba: vt insistas animi puri rectissimam viam: vbi dei resplendet fulgor, vbi fas puro in loco procul a nefasto scelere. Et olim quidem salienti vt amaram deuitares vndam sanguisugæ vitæ, tristiumque vertiginum fluctibus in mediis, surdoque tumultu frequenter a diis apparuit tibi ex proximo signum: frequenter tuæ mentis coniectus obliquis tramitibus ferri cupientes, suis immortales viribus ad recti cursus gyros, æternamque vitam sustulerunt: crebros scilicet luminum radios tuis oculis inter obscurissimas tenebras ostendentes. Nec oculos plane tuos fallax occupabat sopor: sed a palpebris excussa graui macula caliginis, dum fluctibus ferebaris, multa oculis & venusta contemplatus es, quæ nemo facile vidit eorum hominum, qui sapientiæ fuerunt indagatores. At nunc vbi solutus inuolucro es, & animæ genialis signum deseruisti, ad concilium geniale contendis, quod amœnis interspirat auris: vbi amicitia est: vbi cupido visu mollis, puræ plenus lætitiæ, & semper riuis ambrosiis irrigatus a Deo: vnde sunt amorum retinacula, & dulcis spiritus, & tranquillus æther aurei generis magni Iouis: vbi agitant Minos & Rhadamanthus fratres: vbi iustus Aeacus: vbi Plato, sacra vis: vbi pulcher Pythagoras, & quicunque chorum statuerunt amoris immortalis, quicunque genus commune cum beatissimis geniis sortiti sunt: vbi animus inter mensas lætitia semper hilarescit. Ah beate quammultis exantlatis laboribus ad castros genios abisti, ad vitam stabilissimam profectus. Sistamus carmen, & orbem chori volubilem Plotini Musæ gaudentes. At aurea mea cithara hæc habuit quæ diceret æuum bene agenti.

ΧΡΗΣΜΟΙ

ΧΡΗΣΜΟΙ ΠΑΛΑΙΟΙ

Διὸς, Απόλλωνος, Ερμοῦ, Εκάτης,
Σαράπιδος, Ασκληπιοῦ, καὶ ἄλλων
χρησμολόγων ἀνδρῶν τε
καὶ γυναικῶν.

ORACVLA VETERA

*Iouis, Apollinis, Mercurij, Hecates,
Serapidis, Æsculapij, & aliorum
vatum tam virorum quam
feminarum.*

I.

Διὸς τοῦ ἐν Δωδώνῃ.

Δῶρα θεοὺς πείθει, καὶ αἰδοίους βασιλῆας.

Ἀθηναίοις.

Φράζεο δ' Ἄρειόν τε πάγον, βωμούς τε θυώδεις
Εὐμενίδων, ὅτι χρὴ Λακεδαιμονίους σ' ἱκετεῦσαι
Δουρὶ πιεζομένους· τοὺς μὴ σὺ κτεῖνε σιδήρῳ,
Μηδ' ἱκέτας ἀδικεῖν· ἱκέται δ' ἱεροί τε καὶ ἁγνοί.

Πελασγοῖς.

Στείχετε μαιόμενοι Σικελῶν Σατορνίαν αἶαν,
Ἠδ' Ἀβοριγινέων κοτύλην, οὗ νᾶσος ὀχεῖται·
Οἷς ἀναμιχθέντες, δεκάτην ἐκπέμψατε Φοίβῳ,
Καὶ κεφαλὰς Κρονίδῃ, καὶ τῷ πατρὶ πέμπετε φῶτα.

Ἀλεξάνδρῳ τῷ Αἰτωλῷ.

Πανδοσίη τρικόλωνε, πολύν ποτε λαὸν ὀλέσσεις.

II.

Ἀπόλλωνος τοῦ Διδυμέως τοῦ ἐν Βραγχίδαις.

Περὶ ἑαυτοῦ.

Ἤειδον μὲν ἐγώ, ὁ δ' ἀπέγραφε θεῖος Ὅμηρος.

Περὶ ἐννέα νεκύων πυνθανομένοις.

Χρυσοκέρως βλοσυροῖο Διωνύσου θεράπων Πάν,
Βαίνων ὑλήεντα κατ' οὔρεα χειρὶ κραταιῇ

I.
Iouis Dodonæi.

Munera deos placant, & venerandos reges.

Athenienſibus.

Cura Martium collem, araſque odoras
Eumenidum, quia oportet Lacedæmonios tibi ſup-
Haſta preſſos: hos ne tu conſice ferro (plices eſſe
Nec ſupplices viola ſupplices namque ſacroſancti.

Pelaſgis.

Pergite quærentes Siculorum Saturniam terram,
Atque Aboriginum Cotylen, vbi inſula vehitur:
Quibus permixti, decumas mittite Phœbo, (mina.
Et capita Saturno, & patri mittite virum ſiue *lu-*

Alexandro Ætolo.

Pandoſa triuertex, multum olim populum perdes.

II.
Apollinis Dodonæi in Branchidis.

De ſeipſo.

Cecini quidē ego, ſed deſcripſit diuinus Homerus.

Sciſcitantibus de nouem mortuis.

Auricornis truculenti Dionyſi famulus Pan,
Vadens ſyluoſos per montes manu valida

Virgã tenebat, altera vero argute flantẽ præhẽde-
Fistulã cauam, & nymphis animũ mulcebat. (bat
Acutũ vero fistula canẽs carmen, viros percellebat
Lignicidas omnes. stupor vero tenuit inspicientes
Dæmonis concitati horridum corpus furibundi.
Et sane omnes corripuisset finis diræ mortis,
Nisi aduersus eum iram grauem in pectore gerens
Diana agrestis cõpescuisset vires validas (liatrix.
Quã etiã oportet suppliciter orare, vt tibi sit auxi-

Interroganti an iurandum sit exigenti iusiurandum.

Matri quidem deorum curæ sunt Titanidi Rheæ
Tibiæ & tympanorũ strepitus, & femineus cœtus:
Palladi aũt bene galeatæ tumultus & pugna Bel-
Et badijs canib. altos scopulorũ per vertices (lonæ:
Feras in mõtibus-pascẽtes insectari Dianæ virgini:
Iunoni autẽ bene-sonãti mollis fusio aeris humidi:
At segetẽ bene-crescẽtẽ nutrire aristas-ferentẽ Ce-
Isidi vero Phariæ iuxta fertilia fluenta Nili (reri:
Quærere furibũde suum maritũ delicatũ Osirim.

III.

Apollinis Ismenij.

Thebanis.

Oram caue lupi latebris insidias struens (deserit.
Et tumulum Orchalidem, quem vulpes nunquam

Ράβδον ἔχεν, ἑτέρῃ δὲ λιγὺ πνείουσαν ἔμαρπτε
Σύριγγα γλαφυρήν, νύμφησι δὲ θυμὸν ἔθελγεν.
Οξὺ δὲ συρίξας μέλος, ἀνέρας ἐποίησεν
Υλοτόμους πάντας. θάμβος δ' ἔχεν εἰσορόωντας
Δαίμονος ὀρνυμένου χρύσεον δέμας οἰστρήεντος.
Καί νύ κε πάντας ἔμαρψε τέλος κρυεροῦ θανάτοιο,
Εἰ μή οἱ κότον αἰνὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔχουσα
Αρτεμις ἀγροτέρη παῦσεν μένεος κρατεροῖο.
Ην καὶ χρὴ λίσσεσθ', ἵνα σοι γίγνοιτ' ἐπαρωγός.

Ερωτῶντι εἰδέναι ὁμῶσαι τῷ ἐπαγαγόντι τὸν ὅρκον.

Μητέρι μὲν μακάρων μέλεται Τιτηνίδι Ρείῃ
Αὐλοὶ καὶ τυμπάνων πάταγοι, καὶ θῆλυς ὅμιλος·
Παλλάδι δ' εὐπήληκι μόθοι καὶ δῆρις Ενυοῦς·
Καὶ βαλίαις σκυλάκεσσι βαθυσκοπέλους ἀνὰ πρῶνας,
Θῆρας ὀρεονόμους ἐλάαν Λητωΐδι κούρῃ·
Ηρῃ δ' εὐκελάδου μαλακὴ χύσις ἠέρος ὑγρῆς·
Λήϊα δ' εὐαλδῆ κομέειν σταχυόστεφα Δηοῖ·
Ισιδι δ' αὖ Φαρίῃ γονίμοις παρὰ χεύμασι Νείλου
Μαστεύειν οἴστροισιν ἑὸν πόσιν ἁβρὸν Οσιριν.

III.

Απόλλωνος Ισμηνίου.

Θηβαίοις.

Εσχατιὰν πεφύλαξο λύκου καμάκεσσι δοκεύων
Καὶ λόφον Ορχαλίδην, ὃν ἀλώπηξ οὔποτε λείπει.

IV.

Ἀπόλλωνος Κλαρίου τοῦ ἐν Κολοφῶνι.

Περὶ ἑαυτοῦ.

Ἥλιος, Ὧρος, Ὄσιρις, ἄναξ, Διόνυσος, Ἀπόλλων,
Ὡρῶν καὶ καιρῶν ταμίης, ἀνέμων τε καὶ ὄμβρων,
Ἠοῦς καὶ νυκτὸς πολυαστέρος ἡνία νωμῶν,
Ζαφλεγέων ἄστρων βασιλεὺς, ἠδ' ἀθάνατον πῦρ.

*

Αὐτοφυὴς, ἀδίδακτος, ἀμήτωρ, ἀστυφέλικτος,
Οὔνομα μηδὲ λόγῳ χωρούμενον, ἐν πυρὶ ναίων,
Τοῦτο θεός· μικρὰ δὲ θεοῦ μερὶς ἄγγελοι ἡμεῖς.

Σμυρναίοις.

Τρισμάκαρες κεῖνοι καὶ τετράκις ἄνδρες ἔσονται,
Οἳ Πάγον οἰκήσουσι πέρην ἱεροῖο Μέλητος.

V.

Ἀπόλλωνος Μιλησίου.

Θνητὸς ἔην κατὰ σάρκα, σοφὸς τερατώδεσιν ἔργοις,
Ἀλλ' ὑπὸ Χαλδαίων κριτῶν ὅπλοις συλληφθεὶς,
Γόμφοις καὶ σκολόπεσσι πικρὴν ἀνέτλησε τελευτήν.

Πολύτη.

Ψυχὴ μὲν μέχρι οὗ δεσμοῖς πρὸς σῶμα κρατεῖται,
Φθαρτὰ νοοῦσα πάθη, θνηταῖς ἀλγηδόσιν εἴκει.

Ἡνίκα

IV.

Apollinis Clarij in Colophone.

De ſeipſo.

Sol, Orus, Oſiris, rex, Bacchus, Apollo. (brium,
Tempeſtatum & temporũ promus, ventorũ & im-
Auroræ & noctis multum-ſtellatæ habenas regẽs,
Valde flãmantiũ aſtrorũ rex, & immortalis ignis.

*

Ex-ſe-ortus, non-edoctus, ſine-matre, inconcuſſus,
Nomen ne verbo quidẽ capiendũ, in igne habitãs,
Hoc deus eſt. modica autem Dei portio angeli nos.

Smyrnæis.

Ter beati illi & quater viri erunt,
Qui Pagum habitabunt trans ſacrum Meletem.

V.

Apollinis Mileſij.

Mortalis erat ſecundum carnem, ſapiens miracu-
loſis operibus,
Sed ſub Chaldæis iudicib. armis comprehenſus
Clauis & cruce amarum tolerauit finem.

Polytæ.

Anima quidem quoad vinculis cũ corpore tenetur,
Corruptibiles ſentiens paßiones, mortalibus dolo-
ribus cedit.

Cum vero solutionē humanā post corpus corruptū
Celerrimam inuenerit, in æthera omnis fertur,
Semper senectæ expers, manetq; in totū indomita.
Primogenita enim hoc diuina disposuit prouidētia

V I.

Apollinis Pythij in Delphis.

Athenienſibus.

O miseri, quid sedetis? linquens fuge ad extima
Domos, & vrbis rotundæ altos vertices. (terræ
Neque enim caput manet firmiter, neque corpus,
Neque pedes imi, neque manus, neq; quid mediæ
Superest, sed neglecta omnia *sunt. nā illā euertit*
Ignis & acer Mars, Syriægenem currum vrgens.
Multas vero & alias perdet arces, & nō tuā solam
Multasque immortalium ædes sæuo igni tradet,
Quæ nunc sudore diffluentes sitæ sunt.
Metu perculsæ. de summo autem tecto (tis.
Sanguis ater effusus est, præscius malorū necessita-
Sed ite ex penetrali, & malis dissipate animum.

Iiſdem.

Non potest Pallas Iouem olympium placare
Supplicās multis precibus & cōsilio multo. (quās.
Tibi vero hoc rursus verbū dico, adamanti propin-

Reliquis

Ἡνίκα δ' αὐδήεσιν βροτέων μετὰ σῶμα μιανθὲν
Ὠκίστην εὕρηται, ἐς αἰθέρα πᾶσα φορεῖται
Αἰὲν ἀγήραος οὖσα, μένει δ' εἰς πάμπαν ἀτειρής.
Πρωτόγονος γὰρ τοῦτο θεοῦ διέταξε πρόνοια.

VI.

Ἀπόλλωνος Πυθίου τοῦ ἐν Δελφοῖς.

Ἀθηναίοις.

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' οὖν χέρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συριηγενὲς ἅρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοὐ τὸ σὸν οἶον,
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεούμενοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, προϊδὸν κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

Τοῖς αὐτοῖς.

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.

Τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος
Ἐντὸς ἔχει, κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοι ποτὲ κἀντίος ἔσσῃ.
Ὦ θείη Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἤπου σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ἀθηναίοις.

Λοιμοῦ καὶ λιμοῦ τέλος ἔσσεται, ἢν παρ' ἑαυτῶν
Σώματ' ἀπὸ κλήρου ἄρρεν καὶ θῆλυ νέμητε
Μίνωι, εἰς ἅλα δῖαν ἀποστέλλοντες, ἀμοιβήν.
Τῶν ἀδίκων ἔργων· οὕτω θεὸς ἵλαος ἔσται.

Τοῖς αὐτοῖς.

Εἴκοσι τὰς περὶ κυνὸς, καὶ εἴκοσι τὰς μετέπειτα,
Οἴκῳ ἐν σκιερῷ Διονύσῳ χρῆσθε ἰατρῷ.

Αἰγεῖ.

Ἀσκοῦ τὸν προὔχοντα πόδα, μέγα φέρτατε λαῶν,
Μὴ λύσῃς πρὶν δῆμον Ἀθηνῶν εἰς ἀφικέσθαι.

Αἰγιεῦσι.

Ἵππον Θεσσαλικήν, Λακεδαιμονίην τε γυναῖκα,
Ἄνδρας θ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς Ἀρεθούσης.
Ἀλλ' ἔτι καὶ τῶν εἰσιν ἀμείνονες, οἵ τε μεσηγὺ
Τίρυνθος ναίουσι καὶ Ἀρκαδίης πολυμήλου,

Reliquis namque captis quæ Cecropis limes
Intus habet, penetraleque Cithæronis sacrosancti,
Murũ Tritoniæ ligneũ dat late-vidẽs Iupiter (rit
Solus qui inexpugnabilis sit: is tibi liberisq; prode-
Ne autẽ tu equitatũ expecta & pedibus veniẽtem
Magnum a cõtinente exercitũ quietus, sed recede
Tergo obuerso. etiam tibi aliquando aduersus eris.
O diuina Salamis, perdes autẽ tu filios mulierum
Videlicet dißipata Cerere, aut congregata.

Athenienſibus.

Pestis & famis finis erit, siquidem vestra
Corpora per sortem, masculeũ & femineum, detis
Minoi, in mare diuinum mittentes, pœnam
Iniustorum operum: sic Deus propitius erit.

Iiſdem.

Viginti dies *ante canem, & viginti post*
Domo in vmbrosa Dionyso vtimini medico.

Ægeo.

Vtris prominẽtem pedem, multũ optime populorũ,
Ne soluas, priusquã ad plebẽ Athenarũ peruenias.

Ægienſibus.

Equam Thessalicam, Lacedæmoniãque mulierem,
Virosque qui bibunt aquam pulchræ Arethusæ.
Sed etiam his sunt præstantiores, qui inter
Tirynthẽ habitãt & Arcadiã ouibus-abũdantẽ,

Argiui lineis-thoracibus, ſtimuli belli.
Vos vero Ægienſes neque tertij, neque quarti,
Neque duodecimi, neque in precio, neque in numero vllo.

Æſopo fabularum ſcriptori ſciſcitanti de diuitiis.

Si medium poſſederis Corinthi & Sicyonis.

Alexandro.

Æacide caue ne venias ad Acheruſiam aquam,
Pandoſiamque: quia tibi mors fato deſtinata eſt.

Amphyctionibus.

Non ante huius vrbis euertetis turrim captam
Quam & meū lucum cœruleis-oculis Amphitrites
Vnda alluat reſonans per nigrum pontum.

Antiocho Pario.

Antioche in Thasū veni, & habita celebrē inſulā.

Apollophani Arcadi.

O magnum gaudium hominibus germinās Æſculapi cunctis,
Quem Phlegyeis peperit mihi venere miſta
Amabilis Coronis in aſpera Epidauro.

Argiuis.

Inuiſe finitimis, dilecte immortalibus diis,
Intus haſtam-prætenſam habens, cautus ſede,
Et caput tuere: caput autem corpus ſeruabit.

Argiuis

Ἀργεῖοι λινοθώρηκες κέντρα πολέμοιο.
Ὑμεῖς δ' Αἰγιέες οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι,
Οὔτε δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ, οὔτ' ἐν ἀριθμῷ.

Αἰσώπῳ τῷ μυθογράφῳ χρωμένῳ
περὶ πλούτου.

Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος.

Ἀλεξάνδρῳ.

Αἰακίδη πεφύλαξαι μολεῖν Ἀχερούσιον ὕδωρ,
Πανδοσίην θ', ὅτι τοι θάνατος πεπρωμένος ἐστί.

Ἀμφικτύοσιν.

Οὐ πρὶν τῆς δε πόληος ἐρείψε πύργον ἑλόντες,
Πρὶν καὶ ἐμῷ τεμένει κυανώπιδος Ἀμφιτρίτης
Κῦμα ποτικλύζῃ, κελαδοῦν ἐπὶ οἴνοπα Πόντον.

Ἀντιόχῳ τῷ Παρίῳ.

Ἀντίοχ' εἰς Θάσον ἐλθὲ, καὶ οἴκει εὐκλέα νῆσον.

Ἀπολλοφάνει Ἀρκάδι.

Ὦ μέγα χάρμα βροτοῖς βλαστὼν Ἀσκληπιὲ πᾶσιν·
Ὃν Φλεγυηῒς ἔτικτεν ἐμῇ φιλότητι μιγεῖσα
Ἱμερόεσσα Κορωνὶς ἐνὶ κραναῇ Ἐπιδαύρῳ.

Ἀργείοισι.

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἧσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο, κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ἀργείοισι καὶ Μιλησίοισι.

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἀρήται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
Ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων,
Δεινὸς ὄφις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

Ἀριστήμῳ βασιλεῖ.

Τοὺς τρίποδας περὶ βωμὸν Ἰθωμάτα Διὶ πρώτως
Στήσασι δεκάδων ἀριθμὸν δὶς πέντε, δίδωσι
Σὺν κύδει πολέμου γαῖαν Μεσσηνίδα δαίμων.
Ζεὺς γὰρ ἔνευσ' οὕτως· ἀπάτη δέ σε πρόσθε τίθησιν,
Ἤ τ' ὀπίσω τίσις ἐστί, καὶ οὐ θεὸν ἐξαπατήσεις.
Ἔρδ' ὅπῃ τὸ χρεών. ἄτη δ' ἄλλοισι πρὸ ἄλλων.

Ἀριστοδήμῳ.

Κῦδός σοι πολέμοιο δίδοι θεός· ἀλλ' ἀπάταισι
Φράζευ, μὴ Σπάρτης δόλιος λόχος ἐχθρὸς ἀνέλθῃ
Κρείσσων. ἦ γὰρ Ἄρης κείνων εὐήρεα τεύχη,
Καί τε χορὸν στεφάνωμα πικροὺς οἰκήτορας ἕξει·
Τὸν δύο συντυχίαις κρυπτοῦ λόχου ἐξαναδύντων.
Οὐ πρόσθεν δὲ τέλος τόδ' ἐπόψεται ἱερὸν ἦμαρ,
Πρὶν τὰ πάρεργα φύσιν τόξαν * χρεὼν ἀφίκηται.

Ἀριστομάχῳ τῷ Ἀριδαίου.

Νίκην σοι φαίνουσι θεοὶ δι' ὁδοῖο στενυγρῶν.

Ἀρκάσι.

Ἔστι δὲ Μαινάλίη δυσχείμερος, ἔνθα τε κεῖται

Ἀρκάς,

Argiuis & Milesijs.

Sed cum femina marem victrix
Expulerit, & gloriam inter Achiuos retulerit,
Multas Argiuarum luctuosas tum reddet.
Vt olim quis dicat etiam inter futuros viros,
Sæuus serpens ter-conuolutus periit hasta domitus.

Aristemo regi.

Tripodas circa aram Ithomæi Iouis primo
Statuẽtibus decadum numero bis quinque, dat his
Cum gloria belli terram Messeniam deus.
Iupiter enim adnuit ita. fidus autem te ante ponit,
Et postea vltio est: neque deum fefelleris.
Fac vti fatum iubet. *noxa autem aliis ante alios.*

Aristodemo.

Gloriam tibi belli dat deus: sed fraudibus
Caue ne Sparta dolosa cohors inimica euadat
Superior. etenim Mars illorum apta arma
Et chororum corona amaros incolas habebit,
Duob. e cõgressibus occulti agminis emergentibus.
Non prius autem finem hunc aspiciet sacra dies
*Quam gemini natura * ad fatum redierint.*

Aristomacho Aridæi.

Victoriam tibi monstrant dij per viæ angustias.

Arcadibus.

Est autem Mænalia gelu-infesta, vbi iacet

Arcas, a quo ſane omnes cognomine vocantur.
Huc te ego iubeo vadere, & læto animo
Arcada ſublatum deducere in vrbem amabilem,
In qua triuium, & quadriuium, & quinquiuium.
Hic certe lucum ſacrificiaque Arcadi facito.

Archiæ Corinthio.

Ortygia quædam iacet in aeriformi ponto,
Trinacriam ſupra, vbi Alphei os ſcaturit
Miſtum fontibus reciprocæ Arethuſæ.

Archiæ Syracuſio & Myſce-
lo Achiuo.

Regionis & vrbis incolam populum habentes,
Venitis rogaturi Phœbum, quam terram adeatis.
Verum age, conſultate bonorum vtrum eligatis,
Copiã vt hæbeatis opũ, an iucundiſsimã ſanitatẽ.

Aſtypalæenſibus.

Vltimus heroum Cleomedes Aſtypalæus,
Quem ſacrificiis honorate vt non amplius mortalem exiſtentem.

Achæis.

Terræ Pelopis incolæ & Achæidos, quãdo Pytho
Venitis rogaturi, quomodo vrbs capiatur.
Verum agite, obſeruate, pars quanta die quolibet
Ciuium bibentium ſeruat vrbem, aut bibit.
Sic namque ceperitis Phanan turritum vicum.

Ἀρκάς, ἀφ' οὗ δὴ πάντες ἐπίκλησιν καλέονται.
Ἔνθα σ' ἐγὼ κέλομαι στείχειν, καὶ εὔφρονι θυμῷ
Ἀρκάδι ἀγειραμένοις καθάγειν ἐς ἄστυ ἐραννόν,
Οὗ τρίοδος καὶ τετράοδος καὶ πεντακέλευθος,
Ἔνθα τε δὴ τέμενός τε θυηλάς τ' Ἀρκάδι τεύχειν.

Ἀρχίᾳ Κορινθίῳ.

Ὀρτυγίη τις κεῖται ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
Θρινακίης καθύπερθεν, ἵν' Ἀλφειοῦ στόμα βλύζει,
Μισγόμενον πηγαῖς εὐρείης Ἀρεθούσης.

Ἀρχίᾳ Συρακουσίῳ καὶ Μύσκέλῳ Ἀχαιῷ.

Χώρας καὶ πόλεως οἰκήτορα λαὸν ἔχοντες,
Ἤλθετ' ἐρησόμενοι Φοῖβον, τίνα γαῖαν ἵκησθε.
Ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεσθ' ἀγαθῶν πότερόν κεν ἕλοισθε,
Πλοῦτον ἔχειν κτεάνων, ἢ τερπνοτάτην ὑγίειαν.

Ἀστυπαλαιεῦσι.

Ὕστατος ἡρώων Κλεομήδης Ἀστυπαλαιεύς,
Ὃν θυσίαις τιμᾶθ' ὡς μηκέτι θνητὸν ἐόντα.

Ἀχαιοῖς.

Γῆς Πέλοπος ναέται καὶ Ἀχαιΐδος, οἳ ποτὲ Πυθὼ
Ἤλθετε πευσόμενοι ὥς κε πτολίεθρον ἕλητε.
Ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεσθε, λάχος πόσον ἦμαρ ἕκαστον
Λαῶν πινόντων ῥύεται πόλιν, ἥδε πέπωκεν.
Οὕτω γάρ κεν ἕλοιτε Φαναὶ πυργήρεα κώμην.

Ατάλῳ τῷ μεγάλῳ.

Θάρσει ταυρόκερως, ἕξεις βασιληΐδα τιμὴν,
Καὶ παίδων παῖδες, τούτων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

Αὐγούστῳ.

Παῖς Εβραῖος κέλεταί με, θεοῖς μακάρεσσιν ἀνάσσων,
Τόνδε δόμον προλιπεῖν, καὶ ἅδην αὖθις ἱκέσθαι.
Λοιπὸν ἄπιθι σιγῶν ἐκ βωμῶν ἡμετέρων.

Βακχιάδῃσι.

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντα
Καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἳ περὶ καλὴν
Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

Βάττῳ.

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Απόλλων
Ες Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.

Τοῖς ἀμφὶ τὸν Βάττον.

Αςυ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σεῦ.

Γλαύκῳ.

Γλαῦκ' Επικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
Ορκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσσασθαι.
Ομνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
Αλλ' ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες,
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

Attalo magno.

Bono animo es Tauricorne, potieris honore regio;
Et filiorum filij, sed horum non item filij.

Augusto.

Puer Hebræus iubet me, dijs beatis imperans,
Hanc ædem relinquere, & in Orcum redire.
Iam abito tacitus ab aris nostris.

Bacchiadis.

Aquila in petris concipit, pariet vero leonem
Robustum, sæuum: multorumque genua resoluet.
Hæc igitur bene cõsiderate Corinthij, q circa pul-
Pirenen habitatis, & verticosam Corinthũ. (chrã

Batto.

Batte propter vocẽ venis. rex aũt te Phœb. Apollo
In Libyam mittit ouium-nutricem habitatorem.

Batti comitibus.

Vrbem Libyam ouium-nutricem nosti me melius
Nõ profectus. profecti valde mirabor sapiẽtiã tuã.

Glauco.

Glauce Epicydides, id quidem mox vtilius sic,
Iuramento vincere, & pecuniam prædari. (rũ,
Iura, q̃a mors etiã iurata-bene-seruãtẽ manet vi-
At horci filius est sine-nomine, cui neq; sũt manus.
Neq; pedes: celer autem aduenit, quousque omnem
Corrippiẽs perdiderit prolem, & domum cunctã.

Viri vero religiose-iurãtis stirps postea beatior eſt.

Dardano.

In vrbe quam cõdetis, diis cultũ incorruptũ semper
Statues, & obseruantia coles, sacrisque chorisque.
Nam dum hæc venerãda in vestra regione fuerint
Dona Iouis virginis, coniugis tuæ, ista vrbs tibi
Erit inexpugnabilis in perpetuum omnes dies.

Delo inſulæ.

Mouebo & Delum, immobilem licet existentem.

Diogenis patri.

Desinet filius tuus amare, vbi leui adolescentia
Veneris desiderato conflagrarit eius *animus œstro.*
Iram itaque mitiga tristem, neque augeto
Prohibendo. Agis enim contraria tuis rationibus.
Si vero ad trãqllitatẽ veneris, obliuiscetur celeriter
Amorũ, & sobrius factus turpẽ remittet impetum.

Græcis.

Quicũque vero in Libyã periucũdam venerit post
Terrã diuisã, in posterũ hũc aliqñ, dico, pœnitebit.

Ergino.

Ergine Clymeni fili Presboniadæ,
Sero venisti prolem quærens, sed etiam nunc
Temoni vetulo nouum prætendito apicem.

Eetioni.

Eetion, nemo te honorat multo-honore-dignum.

Labd

Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

Δαρδάνῳ.

Εἰς πόλιν ἣν κτίσητε, θεοῖς σέβας ἄφθιτον αἰεὶ
Θεῖναι, καὶ φυλακαῖς τε σέβειν, θυσίαις τε χοροῖς τε.
Εὖτ' ἂν γὰρ τάδε σεμνὰ καθ' ὑμετέραν χθόνα ἦ
Δῶρα Διὸς κούρης ἀλόχου σέθεν, ἡ δὲ πόλις σοι
Ἔσται ἀπόρθητος τὸν ἀεὶ χρόνον ἤματα πάντα.

Δήλῳ νήσῳ.

Κινήσω καὶ Δῆλον. ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

Τῷ Διογνήτου πατρί.

Λήξει παῖς σὸς ἔρωτος, ὅταν κρυφῇ νεότητι
Κύπριδος ἱμερόεντι καταφλεχθῇ φρένας οἴστρῳ.
Ὀργὴν οὖν πραΰνον ἀμειδέα, μηδ' ἐπιτείνειν
Κωλύων. πράσσεις γὰρ ἐναντία σοῖσι λογισμοῖς.
Ἢν δ' ἐφ' ἡσυχίην ἔλθῃς, λήθην τάχος ἕξει
Φίλτρων, καὶ νήψας αἰσχρᾶς καταπαύσεται ὁρμῆς.

Ἕλλησι.

Ὃς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ
Γᾶς ἀναδαιομένας, μετά οἵ ποκα φαμὶ μελήσειν.

Ἐργίνῳ.

Ἐργῖνε Κλυμένοιο πάϊ Πρεσβωνιάδαο,
Ὀψ' ἦλθες γενεὴν διζήμενος, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν
Ἱστοβοῆι γέροντι νέην ποτίβαλλε κορώνην.

Ἠετίωνι.

Ἠετίων, οὔ τίς σε τίει πολύτιτον ἐόντα.

Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται
Ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

Θασίοις.

Εἰς πάτρην φυγάδας κατάγων Δήμητραν ἀμήσεις.

V. Dion Chrysostom. Rhodiaca pag. mihi 230 verso.

Τοῖς αὐτοῖς.

Θεαγένην δ' ἄμνηστον ἀφήκατε τὸν μέγαν ὑμέων.

Θεμιστοκλεῖ.

Μή μοι Περσῆος σκύλων περικαλλέα κόσμον
Νηῷ ἐγκαταθῇς· οἶκον δ' ἀπόπεμπε τάχιστα.

Θεσσαλοῖς.

Λεῦκτρά τέ μοι σκιόεντα μέλει, καὶ Ἀλήσιον οὖδας,
Καί μοι τῶν Σκεδάσου μέλεον δυσπενθέε κούρα.
Ἔνθα μάχη πολύδακρυς ἐπέρχεται· οὐδέ τις αὐτὴν
Φράσσεται ἀνθρώπων, πρὶν κούριον ἀγλαὸν ἥβην
Δωριέες ὀλέσωσ', ὅταν αἴσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.
Τουτάκι δ' ἔστι Κερηατὸς ἁλώσιμος, ἄλλοτε δ' οὐχί.

Θησεῖ.

Αἰγείδη Θησεῦ Πιτθηΐδος ἔκγονε κούρης,
Πολλαῖς τοι πολίεσσι πατὴρ ἐμὸς ἐγκατέθηκε
Τέρματα καὶ κλωστῆρας ἐν ὑμετέρῳ πτολιέθρῳ.
Ἀλλὰ σὺ μήτι λίην πεπονημένος ἔνδοθι θυμὸν
Βουλεύει· ἀσκὸς γὰρ ἐν οἴδμασι ποντοπορεύσῃ.

Καρίστῳ.

Χείρωνος φίλε τέκνον ἀγακλυτοῖο Κάριστε,

Πήλιον

Labda vtero fert, pariet autem ſaxum pernicioſum, & incidet
In viros monarchas, iudicabitque Corinthum.

Thaſiis.

In patriam exules reducens, Cererem metes.

Iiſdem.

Theagenem obliuioni traditum dimiſiſtis magnum (*veſtrum.*

Themiſtocli.

Ne mihi Perſei ſpoliorum perpulcrum ornatam
In templum ponas: domum ſed mitte citiſsime.

Theſſalis,

Leuctra mihi vmbroſa curæ-ſunt, & Aleſiũ ſolũ,
Et mihi Scedaſi curæ-ſunt luctuoſæ puellæ.
Illic pugna lachrymoſa oboritur. neque quis illam
Memorabit hominũ, anteq̃ puellã præſtantẽ ætate
Dores perdiderint, quando fatalis dies aduenerit.
Tũc vero erit Cereſſus expugnabilis, alias autẽ nõ.

Theſeo.

Ægida Theſeu Pittheide nate puella,
Multis vrbibus pater meus conſtituit
Fines ſtamina in veſtro oppido.
At tu prudentia valde exercitatus intra animum
Cõſulta. vter enim in fluctib. per-mare-iactaberis.

Cariſto.

Chironis dilecte fili percelebris Cariſte,

Pelion prius-relinquens, in Eubœæ verticem vero
Hic ſacram regionem condere tibi in fatis eſt.
Sed ito, nec amplius cunctare.

Cirrhæis.

Non prius vrbis deijcietis turrim captam,
Quam meum templum glaucæ Amphitrites
Fluctus alluat, reſonans in nigrum mare.

Cnidiis.

Iſthmum nec turribus munite, nec fodite.
Iupiter namque ſtatuiſſet inſulam, ſi voluiſſet,

Cretenſibus.

Phæſti & Tarenti incolæ, Dijque multiflui,
Pythicam iubeo perficere Phœbi luſtrationem
Sacratos, quo Cretam cohabitetis,
Opes non patriis legibus & Iouem venerantes.

Crœſo Lydorum regi.

Noui autē ego arenæ numerū, & menſurā maris,
Et ſurdum intelligo, & non loquentem audio.
Odor mihi ad præcordia venit fortis quaſi teſtu-
Coctæ in aheno cum agninis carnibus. (dinis
Cui æs quidem ſubſtratum eſt, æs vero ſuperſtat.

Eidem.

Crœſus Halyn trāſiens, magnum regnū diſſoluet.

Eidem.

At cum ſemi-aſinus rex Medis fuerit,

Tunc

Πήλιον ἐκπρολιπὼν, Εὐβοίας ἄκρον ἵκεσθαι.
Ἔνθ' ἱερὰν χώραν κτίζει σοὶ θέσφατόν ἐστιν.
Ἀλλ' ἴθι, μηκέτι μέλλε.

Κιρραίοις.

Οὐ πρὶν τῆς πόλεως ἐρρίψετε πύργον ἑλόντες,
Πρίν κεν ἐμῷ τεμένει κυανώπιδος Ἀμφιτρίτης
Κῦμα ποτικλύζοι, κελαδοῦν ἐπὶ οἴνοπα πόντον.

Κνιδίοις.

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε.
Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Κρησί.

Φαιστοῦ καὶ Τάρρας ναέται, Δίου τε πολύρρου,
Πυθῶδον κέλομαι τελέειν Φοίβοιο καθαρμὸν
Εὐαγέοντας, ὅπως Κρήτην κατὰ ναιετάοντε,
Ὄλβον μὴ πατρίοισι νόμοις καὶ Ζῆνα σέβοντες.

Κροίσῳ τῷ Λυδῶν βασιλεῖ.

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω.
Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κρατειρὴ οἷα χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν.
Ἡ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

τοῦ αὐτοῦ.

Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.

τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁπόταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,

Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν· μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

τῷ αὐτῷ Κροίσῳ.

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλου πολύευκτον ἰὴν ἀνὰ δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φθεγγομένου. τόδε σοι πολὺ λώϊον ἀμφὶς
Ἔμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

Κυψέλῳ.

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου,
Αὐτὸς, καὶ παῖδες· παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

Λακεδαιμονίοις.

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὔτοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὔτι μεγαίρω.
Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

Τοῖς αὐτοῖς.

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται,
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα.
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ἐπιτάρροθος ἔσσῃ.

Tunc Lyde mollipes multis-calculis-abundantem ad Hermum
Fuge! neque mane, neque verere ignauus esse.

Eidem Crœso.

Lyde genus, multorum rex, valde stulte Crœse,
Ne cures multum optatã vocem in ædibus audire
Filij loquentis. hoc tibi multo melius procul
Esse. loquetur enim in die primum infelice.

Cypselo.

Beatus iste vir qui in meam domum ingreditur,
Cypselus Eetides, rex celebris Corinthi,
Ipse, & filij: filiorum autem non amplius filij.

Lacedæmoniis.

Arcadiã me rogas? magnũ me rogas: nõ tibi dabo.
Multi in Arcadia glandiuori viri sunt
Qui te arcebunt. ego vero tibi haud quicquam inuideo.
Dabo tibi Tegean pedibus-resonãtem saltandam,
Et pulchrum campum schœno dimetiendum.

Iisdem.

Est quædam Arcadiæ Tegea plano in agro,
Illic venti spirant duo vehementi a necessitate,
Et percussor repercussor, & noxa supra noxã iacet:
Illic Agamemnonidem detinet vitam-dans tellus.
Hoc tu sublato, Tegeæ mox victor eris.

Lacedæmoniorum regibus Charilao & Archilao.

Si acquiſitæ ſortis partem Apollini
Mediam tribuerint, multo melius erit ipſis.

Lacedæmoniis.

Vobis vero o Spartæ habitatores ſpatioſæ,
Aut magna vrbs clara a viris Perſidis
Euertitur, aut hoc quidem nõ, ab Herculis autem
Lugebit regẽ extinctũ Lacedæmonis ora. (genere
Non enim taurorum reſiſtet robur neque leonum
Ex aduerſo. Iouis enim habet vires. neq; ipſum aio
Inhibiturũ, priusq̃ harũ alterũ omnino dilaniarit.

Iiſdem.

Nõ te pugnæ ſolũ opa tractare manu Phœb. ſuaſit,
Sed fraude q̃dẽ obtinuit prædã Meſſenida popul⁹.
Iiſdem vero artibus capietur, quibus capta fuit.

Laodicæ Antiochi vxori.

Antiocho regi hæc vaticinatur Phœbus Apollo:
Conde oppidum celebre, vti iuſsit
Iupiter altitonans, miſſo percommodo Mercurio.

Lycurgo.

Venis o Lycurge meam ad pinguem ædem,
Ioui carus, & omnibus cæleſtes domos incolentibus.
Ambigo ante deum dicam, an vero hominem.
Attamen multo magis deũ te exiſtimo o Lycurge.

Λακεδαιμονίων βασιλεῦσι Χαριλάῳ
καὶ Ἀρχιλάῳ.

Εἶχεν ἐπικτήτου μοίρης λάχος Ἀπόλλωνι
Ἥμισυ δάσωνται, πολὺ λώϊον ἔσσεται αὖθις.

Λακεδαιμονίοις.

Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλῆα φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος.
Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἑ φημὶ
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσηται.

Τοῖς αὐτοῖς.

Οὔ σε μάχης μόνον ἔργ' ἐφέπειν χρεῖ Φοῖβος ἀνώγει,
Ἀλλ' ἀπάτη μὲν ἔχει λείαν Μεσσηνίδα λαός.
Ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, αἷς περ ὑπῆρξεν.

Λαοδίκῃ τῇ Ἀντιόχου γυναικί.

Ἀντιόχῳ βασιλῆϊ τάδε χρεῖ Φοῖβος Ἀπόλλων·
Κτιζέμεναι πολίε θεῶν ἀγακλεές, ὡς ἐκέλευσε
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, πέμψας ἐριούνιον Ἑρμῆν.

Λυκούργῳ.

Ἥκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν ποτὶ πίονα νηόν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἤ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ καὶ ἄνδρα.
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόεργε.

Ἥκεις εὐνομίαν διζήμενος. αὐτὰρ ἐγώ τοι
Δώσω. *
Εἰσὶν ὁδοὶ δύο πλεῖστον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχουσαι·
Ἡ μὲν ἐλευθερίας εἰς τίμιον οἶκον ἄγουσα,
Ἡ δ' ἐπὶ δουλείας φευκτὸν δόμον ἡμερίοισι.
Καὶ τὴν μὲν διά τ' ἀνδροσύνης, ἱερῆς θ' ὁμονοίας
Ἔστι περᾶν, ἣν δὴ λαοῖς ἡγεῖσθε κέλευθον·
Τὴν δὲ διὰ στυγερῆς ἔριδος καὶ ἀνάλκιδος ἄτης
Εἰσαφικάνουσι. *
Ἕως ἂν μαντείαισιν ὑποσχέσεις τε καὶ ὅρκους,
Καὶ δίκας ἀλλήλοισι καὶ ἀλλοδαποῖσι διδῶτε,
Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς πρεσβυγενέας τιμῶντες,
Τυνδαρίδας δ' ἐποπιζόμενοι, Μενέλαόν τε καὶ ἄλλους
Ἀθανάτους ἥρωας, οἳ ἐν Λακεδαίμονι δίῃ·
Οὕτω δή χ' ὑμῶν περιφείδοιτ' εὐρύοπα Ζεύς.

Λυσάνδρῳ.

Ὁπλίτην κελάδοντα φυλάξασθαί σε κελεύω,
Γῆς τε δράκονθ' υἱὸν δόλιον κατόπισθεν ἰόντα.

Μεγαρεῦσι.

Ὄλβιοι, οἳ κείνην πόλιν ἀνέρες οἰκήσουσιν,
Ἀκτῆς Θρηϊκίης ὑγρὸν παρ' ἄκρον στόμα πόντου,
Ἔνθ' ἰχθῦς, ἔλαφός τε νομὸν βόσκουσι τὸν αὐτὸν,
Στέλλουσι δ' ὡς ὤκιστα καὶ εἰς Φρένα πάντα λαβόντα.

Τοῖς αὐτοῖς.

Ὑμεῖς δ' ὦ Μεγαρεῖς οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι.

Μεσσηνίοις.

Venis leges-bonas quærens. ſed ego tibi.
Dabo. *
Sunt viæ duæ plurimum a ſe mutuo diſtantes:
Hæc quidem libertatis ad præſtãtem domũ ducẽs,
Illa vero ad ſeruitutis fugiendã domũ temporarijs.
Et hãc quidem cum fortitudine ſacraq; concordia
Licet tranſire, quam populis præite ſemitam:
Ad illam vero per odioſam rixã & imbelle damnũ
Perueniunt. *
Quouſque oraculis promiſſaque & iuramenta,
Et iura vobis mutuo & extraneis dederitis,
Sancte & pure natu-maiores honorantes,
Tyndaridaſque venerantes, Menelaum & alios
Immortales heroas, qui in Lacedæmone dia ſunt,
Sic demũ vobis pepercerit late-proſpiciens Iupiter.

Lyſandro.

Hoplitem reſonantem cauere te iubeo,
Terræque draconem filium doloſum pone ſequentẽ.

Megarenſibus.

Felices, qui illam vrbem viri habitant,
Littoris Thracij humidũ ad extremum oſtiũ Põti,
Vbi piſces ceruuſque paſcua paſcunt eadem.
Mitte autẽ quã celerrime & mente omnia percipe.

Iiſdem.

Vos vero o Megarenſes neque tertij, neque quarti.

Messeniis.

Quamdiu hircus biberit Nedes curuifluã aquã,
Non vltra Messenem seruo, prope est *enim exitiũ.*

Iisdem.

Virginem intactam inferis dæmonibus,
Sorte lectam Æpytidum a sanguine,
Sacrificate nocturnis in cædibus.
Si vero mactata fuerit, & ab alieno, tunc
Sacra facite, dantes illam *neci libenter.*

Idem aliter.

Virginem Æpytida sors vocat, quam si dederis
Dæmonibus infernis, etiam seruaueris Ithomen.

Methymnetis.

Sed & Methymnes incolis multo melius erit,
Phalenum colentibus Dionisi caput.

Milesiis.

Et tunc certe Milete malorũ machinatrix operũ,
Multis cœna & splendida munera fies.
Tuæ autem vxores multis pedes lauabunt comatis.
Templi at nostri gemelli alij curam habebunt.

Iisdem.

Nate Mileto de tripode Phœbum interrogas.
Qui sapiẽtia oĩm primus est, *huic tripodẽ addico.*

Mnesarchidæ Euripidis patri.

Erit tibi puer Mnesarchida, quem omnes

Homines

Μεσσηνίοις.

Ἔς τε τράγος πίνησι Νέδης ἑλικόρροον ὕδωρ,
Οὐκ ἔτι Μεσσήνην ῥύομαι· σχεδόθεν γὰρ ὄλεθρος.

Τοῖς αὐτοῖς.

Κούρην ἄχραντον νερτέροισι δαίμοσι,
Κλήρῳ λαχοῦσαν Αἰπυτιδῶν ἀφ' αἵματος,
Θυηπολεῖτε νυκτέροισιν ἐν σφαγαῖς.
Ἢν δὲ σφαγῇ τε, καὶ παρ' ἄλλοισι, τότε
Θύειν, διδόντας ἐς σφαγὴν ἑκουσίως.

Ἄλλως.

Παρθένον Αἰπυτίδα κλῆρος καλεῖ, ἥν τινα δοίης
Δαίμοσι νερτερίοις, καί κεν σώσειας Ἰθώμην.

Μηθυμνήταις.

Ἀλλὰ καὶ Μηθύμνης ναέταις πολὺ λώϊον ἔσται,
Φαληνὸν τιμῶσι Διονύσοιο κάρηνον.

Μιλησίοις.

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις.
Νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τοῖς αὐτοῖς.

Ἔκγονε Μιλήτου τρίποδος πέρι Φοῖβον ἐρωτᾷς.
Τίς σοφίῃ πάντων πρῶτος, τούτου τρίποδ' αὐδῶ.

Μνησαρχίδῃ τῷ Εὐριπίδου πατρί.

Ἔσται σοὶ κοῦρος Μνησαρχίδη, ὅν τινα πάντες

Ανθρωποι τίσουσι, καὶ ἐς κλέος ἐσθλὸν ὀρούσει
Καὶ στεφέων ἱερῶν γλυκερὴν χάριν ἀμφιβαλεῖται.

Μυσκέλλῳ.

Μύσκελλε βραχύνωτε πάρες σέθεν ἄλλο ματεύων,
Κλάσματα θηρεύεις· ὀρθὸν δ᾽ ὅ τι δῶ τις ἐπαίνει.

Νεανίσκῳ ἀποδράντι ἐς Δελφούς.

Ανδρὶ φίλῳ θνήσκοντι παρὼν πέλας οὐκ ἐβοήθεις·
Οὔ σε θέμις σώζω, περικαλλέος ἔξιθι νηοῦ.

καὶ τῷ ἑτέρῳ.

Εκτεινας τὸν ἑταῖρον ἀμύνων, οὔ σ᾽ ἐμίανεν
Αἷμα, πέλεις δὲ χέρας καθαρώτερος ἢ πάρος ἦσθα.

Νικαεῦσι.

Πυθῶνος δ᾽ οὐκ ἔστιν ἀναρρῶσαι λάλον ὀμφήν.
Ηδη γὰρ δολιχοῖσιν ἀμαυρωθεῖσα χρόνοισιν,
Βέβληται κληῖδας ἀμαντεύτοιο σιωπῆς.
Ῥέζετε δ᾽ ὡς ἔθος ἐστὶ θεόπρεπα θύματα Φοίβῳ.

Ομήρῳ.

Ολβιε καὶ δύσδαιμον· ἔφυς γὰρ ἐπ᾽ ἀμφοτέροισι.
Πατρίδα δίζηαι, μητρὶς δέ τοι, οὐ πατρίς ἐστι.
Μίνωος δ᾽ ἀπὸ γῆς, οὔτε σχεδὸν, οὔτε ἀπὸ τηλοῦ,
Εν γῇ σοι μοῖρ᾽ ἐστὶ τελευτῆσαι βιότοιο,
Εὖτ᾽ ἂν ἀπὸ γλώσσης γνῷς παίδων ἀξύνετον *
* πολλοῖσι λόγοις εἰρημένον.

ἄλλως.

Ολβιε, καὶ δύσδαιμον, ἔφυς γὰρ ἐπ᾽ ἀμφοτέροισι.

Homines honorabunt, & ad gloriã bonã feretur,
Et coronarum ſacrarũ dulci gratia circumdabitur.

Myſcello.

Myſcelle breuis-tergo ades a te aliena inquirens,
Fragmẽta venaris: rectũ at qđ dedit quis, laudato.

Iuueni Delphos fugienti.

Viro amico moriẽti cũ adeſſes ꝓpe, nõ ſuccurrebas:
Non te reſpõſo-dignor, perpulchro exito e templo.

Et alteri.

Occidi ſodalem ſuccurrendo, non te polluit
Sanguis, es autẽ manibus puriorib. quã ante fuiſti.

Nicæis.

Pythonis vero nõ licet corroborare loquacẽ vocem.
Iam enim longis marcida temporibus, (ſilentij.
Vulnerata eſt ſecundum *iugulũ non-vaticinãtis*
Sacrificate aũt, vt mos eſt, diuina ſacrificia Phœbo.

Homero.

Beate & infelix. natus es enim ad vtraque.
Patriam quære, matria autem tibi, non patria eſt.
Minois autem a terra, nec prope, nec procul,
In terra tibi fatale eſt finire vitam,
Quãdo e lingua cognoueris puerorũ non-intellectũ
* *multis verbis dictum.*

Aliter.

Felix & miſer, natus es enim ad vtranq; fortunã,

Patriam quære; matris tibi patria, non patris est.
Est Ios insula matris patria, quæ te mortuum
Suscipiet, sed iuuenum puerorum ænigma caue.

Pelopi.

Quod volo, dato: ne dato quod nolo.

Pisanis.

Patri curæ est Pisa, Pytho autem mihi alta.

Rhodiis.

Attin placate, deum magnum, sacrum Adonim,
Euium opum-datorem, bene comptum Dionysum.

Siphniis.

Quando in Siphno Prytaneia candida fuerint,
Alba superciliaq; fori, tūc opus erit solerti viro, qui
Obseruet ligneum agmen, præconemque rubrum.

Soloni.

Sede mediam ad nauem gubernandi minus
Dirigens: multi tibi ex Atheniensibus adiutores.

Eidem.

Duces regionis sacrificijs heroas domesticos
Placato, quos sinus Asopius contegit.
Qui defuncti spectant solem occidentem,

Spartanis.

Par fuerit Delonque *Calaureanque habitare,*
Pythoque diuinam, & Tænarum ventosam.

Sicyoniis.

Πατρίδα δίζηαι, μητρὶς δέ τοι, οὐ πατρὶς ἔστιν.
Ἔστιν Ἴος νῆσος μητρὸς πατρὶς, ἥ σε θανόντα
Δέξεται, ἀλλὰ νέων παίδων αἴνιγμα φύλαξαι.

Πέλοπι.

Ὃ βούλομαι, δός· μὴ δίδου δ' ὃ μὴ θέλω.

Πισαίοις.

Πατρὶ μέλει Πίσης, Πυθοῦς δέ μοι ἐγγυαλίοιο.

Ῥοδίοις.

Ἄττιν ἱλάσκεσθαι, θεὸν μέγαν, ἁγνὸν Ἄδωνιν,
Εὔιον ὀλβιόδωρον, εὐπλόκαμον Διόνυσον.

Σιφνίοις.

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
Λευκόφρυς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Σόλωνι.

Ἧσο μέσην κατὰ νῆα κυβερνητήριον ἔργον
Εὐθύνων· πολλοί τοι Ἀθηναίων ἐπίκουροι.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχηγοὺς χώρας θυσίαις ἥρωας ἐνοίκους
Ἵλασο, τοὺς κόλπος Ἀσωπιὸς ἀμφικαλύπτει,
Οἳ φθίμενοι δέρκονται εἰς ἠέλιον δύνοντα.

Σπαρτιάταις.

Ἶσόν τοι Δῆλόν τε Καλαύρειάν τε νέμεσθαι,
Πυθώ τ' ἠγαθέην, καὶ Ταίναρον ἠνεμόεσσαν.

Σικυωνίοις.

Βουλεύη Σικυὼν ζωάγριον αἰὲν Ἀράτου
Ἀμφ' ὁσίῃ θαλίῃ τε κατοιχομένοιο ἄνακτος.
Ὡς τὸ βαρυνόμενον τῷδ' αἴρει καὶ τὸ βαρῦνον,
Γαίης ἐστ' ἀσέβημα, καὶ οὐρανοῦ, ἠδὲ θαλάσσης.

Συβαρίταις.

Εὔδαιμον Συβαρίτα, πανεύδαιμον σὺ μὲν αἰεί,
Ἐν θαλίῃσι θεῶν τιμῶν γένος αἰὲν ἐόντων·
Εὖτ' ἂν δὴ πρότερον θνητὸν θεοῦ ἄνδρα σεβίζῃ,
Τηνίκα σοι πόλεμός τε καὶ ἐμφύλιος στάσις ἥξει.

Τοῖς αὐτοῖς.

Βαῖν' ἀπ' ἐμῶν τριπόδων, ἔτι τοι φόνος ἀμφὶ χέρεσσι
Πολὺς ἀποστάζων ἀπὸ λαΐνου οὐδοῦ ἐρύκει.
Οὔ σε θεμιστεύω, Μουσῶν θεράποντα κατέκτας
Ἥρης πρὸς βωμοῖσι, θεῶν τίσιν οὐκ ἀλεείνας.
Τοῖς δὲ κακῶς ῥέξασι δίκης τέλος οὐχὶ χρονιστόν,
Οὐδ' ἀπαραίτητον, οὐδ' εἰ Διὸς ἔγγονοι εἶεν.
Ἀλλ' αὐτῶν κεφαλῇσι καὶ ἐν σφετέροισι τεκέεσσιν
Εἴλεται, καὶ πῆμα δόμοις ἐπὶ πήματι βαίνει.

Τελεσικλεῖ.

Ἀθάνατός σοι παῖς καὶ ἀοίδιμος, ὦ Τελεσίκλεις,
Ἔσσετ' ἐν ἀνθρώποις.

Τῷ αὐτῷ.

Ἄγγελον Παρίοις Τελεσίκλεες, ὥς σε κελεύω,
Νήσῳ ἐν Ἠερίῃ κτίζειν εὐδείελον ἄστυ.

Sicyoniis.

Conſultas Sicyon tellus-natalis ſemper Arati
De ſacro feſto defuncti regis.
Si quid moleſtum eſt huic viro, eumque grauat,
Terræ eſt piaculum, & cæli, & maris.

Sybaritis.

Felix Sybarita, omnino-felix tu quidem ſemper,
In cõuiuijs deorum colens genus ſemper exiſtentiũ:
Cum vero loco dei mortalem virum honoraris,
Tunc tibi bellum & inteſtina ſeditio aduenict.

Iiſdem.

Abi a meo tripode, etiamnum cædes in manibus
Multa deſtillans a lapideo ſolo arcet.
Non te iuſtifico, Muſarum famulum occidiſti,
Iunonis ante aras, deorum vltionem non euitaſti.
Male aũt agẽtibus ſupplicij meta nõ diu differtur,
Neque exorabilis eſt, ne quidem ſi Ioue nati eſſent.
Sed in *ipſorum capita & in ipſorum liberos. (nit.*
Voluetur, & damnũ in *domibus ſuper damnũ ve-*

Teleſicli.

Immortalis tibi filius & celebris, o Teleſicles,
Erit inter homines.

Eidem.

Nuncia Patrijs Teleſicles, quod te iubeo
Inſula in Aeria condere conſpicuam vrbem.

Temeno.

Nuncio noſtro occiſo luiſti pœnam.
Voue Carnio te inſtituturum ſacra Apollini.

Phalantho.

Satyreum tibi do, Tarentumque pinguem pagum
Vt incolas, & noxa Iapygibus fias.

Phigalenſibus.

Arcades Azanes glandiuori, qui Phigalean
Habitatis equum-parientis Cereris abſconſorium
Veniſtis ſciſcitatũ famis leuamen moleſtæ, (antrũ,
Soli bis nomades, ſoli iterum agreſtibus-veſcentes.
Ceres quidẽ te priuauit paſtu, Ceres vero paſtorib.
Trahentibus-ſpicas, & libiuorum iterum tribuit,
Ablatis muneribus maiorum, honoribuſq; priſcis.
Et te inuicẽ-ſeſe-deuorãtem faciet cito & liberos-
Niſi publicis libaminibus iram placetis, (edentem,
Specuſque receſſum diuinis ornetis honoribus.

Philippo Macedonum regi.

Coronatus eſt quidem taurus, habet finem, adeſt ſacrificus.

Eidem.

Argenteis lanceis pugna, & omnia vinces.

Phocenſibus.

Cõmittam mortalẽ & immortalem vt cõcertent:
Victoriã autẽ ambob. dabo, mortali equidẽ magis.

Alcmæoni.

Τημένῳ.

Ἄγγελον ἡμέτερον κτείνας ἀνεμάξαο ποινήν.
Εὔχεο Καρνείῳ τελέειν σέβας Ἀπόλλωνι.

Φαλάνθῳ.

Σατύρειον τοι δῶκα, Τάραντά τε πίονα δῆμον
Οἰκῆσαι. καὶ πῆμα Ἰαπύγεσσι γενέσθαι.

Φιγαλεῦσι.

Ἀρκάδες Ἀζᾶνες βαλανηφάγοι, οἳ Φιγάλειαν
Νάσσασθ' ἱππολεχοῦς Δηοῦς κρυπτήριον ἄντρον,
Ἥκετε πευσόμενοι λιμοῦ λύσιν ἀλγινόεντος,
Μοῦνοι δὶς νομάδες, μοῦνοι πάλιν ἀγριοδαῖται.
Δηὼ μέν σε ἔπαυσε νομῆς, Δηὼ δὲ νομήων
Ἑλκησισταχύων, καὶ ναστοφάγον πάλι θῆκε,
Νοσφισθεῖσα γέρα προτέρων τιμάς τε παλαιάς.
Καί σ' ἀλληλοφάγον θήσει τάχα καὶ τεκνοδαίτην,
Εἰ μὴ πανδήμοις λοιβαῖς χόλον ἱλάσσεσθε,
Σήραγγός τε μυχὸν θείαις κοσμήσετε τιμαῖς.

Φιλίππῳ τῷ Μακεδόνων
βασιλεῖ.

Ἔστεπται μὲν ὁ ταῦρος, ἔχει τέλος, ἔστιν ὁ θύσων.

τῷ αὐτῷ.

Ἀργυρέαις λόγχῃσι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις.

Φωκεῦσι.

Συμβαλέω θνητόν τε καὶ ἀθάνατα μαχέσασθαι·
Νίκην δ' ἀμφοτέροις δώσω, θνητῷ δέ νυ μᾶλλον.

Ἀλκμαίωνι.

Νόσον δίζηαι πατρίην ἐς γαῖαν ἵκεσθαι
Ἀμφὶ Ἀρκαδίῃ.

Ἀμφικτύοσι.

Ζῆνα θεῶν ὕπατον καὶ Ἀθηναῖν Τριτογένειαν
Τιμᾶτε, βροτίῳ τ' ἐνσώματι κρυπτὸν ἄνακτα,
Ὃν Ζεὺς ἀρίσταισι γοναῖς ἔσπειρεν, ἀρωγὸν
Εὐνομίης θνητοῖσιν Ἀλέξανδρον βασιλῆα.

Ἀναχάρσιδι.

Οἰταῖόν τινα φημὶ Μύσων' ἐν Χηνὶ γενέσθαι
Σοῦ μᾶλλον πραπίδεσσιν ἀρηρότα πευκαλίμῃσιν.

περὶ ἀποικίας.

Στέλλ' ἐπὶ χρυσείους ἄνδρας πολυεθνέα λαὸν,
Ὤμοις μὲν χαλκὸν περιφέρων, χερσὶ δὲ σίδηρον.

Ἀριστίνῳ.

Ὅσσα περ ἐν λεχέεσσι γυνὴ τίκτουσα τελεῖται,
Ταῦτα πάλιν τελέσαντα θύειν μακάρεσσι θεοῖσι.

περὶ τῶν Αὐρηλιανοῦ φόνων.

Αἴκε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη κ' ἰθεῖα γένοιτο.

περὶ γάμου.

Ἄργεος ἱπποβότου πῶλον λάβε κυανοχαίτην.

Δελφοῖς.

Ὦ Δελφοί, λίσσεσθ' ἀνέμους, καὶ λώϊον ἔσται.

τοῖς αὐτοῖς.

Ἐμοὶ μελήσει ταῦτα, καὶ λευκαῖς κόραις.

Θεσσαλοῖς

Alcmæoni.

Reditum quære patriam in terram vt venias
De Areadia.

Amphictyonibus.

Iouē deorū ſummū, & Mineruā Tritone genitam
Honorate, mortalique in corpore occultum regem,
Quem Iupiter optimo ſemine ſeuit, defenſorem
Iuſtitiæ in hominibus Alexandrum regem.

Anacharſidi.

Oeteum quendam aio Myſonē Chene natum eſſe
Te magis pectoribus aptum prudentibus.

De colonia.

Mitte ad aureos viros copioſum populum,
Humeris quidē æs proferēs, manibus autē ferrum.

Ariſtino.

Quæcunque in puerperiis mulier puerpera perficit,
His iterum peractis ſacra fac beatis dijs.

De Aureliani cædibus.

Si patiatur quæ perpetrauit, iudiciū æquum fuerit.

De nuptiis.

Argei equorū altoris pullū accipe cæruleis crinibus.

Delphis.

O Delphi, placate ventos, & melius erit.

Iiſdem.

Mihi curæ erunt iſta, & albis puellis.

Thessalis de rege sciscitantibus.

Rufum illum dico, quem Archedice peperit filiũ.

De sacrificiis.

Operare amice hanc a-deo-datã viam ingressus,
Neque obliuiscere beatorum victimas mactans
Partĩ terrestrib. partĩ cælestibus, interdũ & ætheris
Ipsis regibus & aeris humida-permeantis,
Et marinis & subterraneis omnibus.
Omnia enim capiuntur naturæ plenitudine horũ,
Animaliũ autẽ, vt fas est sacrificare, cõsecrationes
Canã, libris vero insculpite oraculum meũ (diis:
Tres quidẽ hostias *terrestrib. tres vero cælestibus*
Cãdidas quidẽ cælestibus, terrestribus vero similes colore, i. atras.
Terrestrium diuide tripliciter hostias mactans,
Inferorum sepeli, & in fossam sanguinem mitte.
Funde mel nymphis Bacchique dona.
Qui vero circa terram volantes semper sunt,
His cæde replens vndique igne-plenam aram,
In ignem iace corpus sacrificans animalis volucris,
Et mel subactum bona farina inde,
Vaporemque thuris & molas superinijce.
Quãdo vero ad arenã iueris, glaucũ more fundens
Ex capite immola, & in profundum fluctum maris
Animal integrum porrice. Perfecti hisce omnibus,
Ad latum aeriorum chorum accede cælestium.

Θεσσαλοῖς περὶ βασιλέως.

Τὸν πυῤῥόν τοι φημὶ, τὸν Ἀρχεδίκη τέκε παῖδα.

περὶ θυσιῶν.

Ἐργάζευ φίλε τήνδε πρόσοδον ἐς τρίβον ἐλθὼν,
Μηδ' ἐπιλήθεο τῶν μακάρων, θυσίας ἐναρίζων
Πῆ μὲν ἐπιχθονίοις, πῆ δ' οὐρανίοις, ποτὲ δ' αἴθρης
Αὐτοῖσιν βασιλεῦσι καὶ ἠέρος ὑγροπόροιο,
Ἠδὲ θαλασσαίοις καὶ ὑποχθονίοισιν ἅπασι.
Πάντα γὰρ ἐνδέχεται φύσεως μεστώμασι τῆσδε.
Ζώων δ', ὡς θέμις ἐστὶ τελευτῆσαι, καθαγισμοὺς
Ἀείσω, δέλτοις ἣ χαράσσετε χρησμὸν ἐμοῖο.
Τρεῖς μὲν ἐπιχθονίοις, τρεῖς δ' οὐρανίοισι θεοῖσι·
Φαιδρὰ μὲν οὐρανίοις, χθονίοις δ' ἐναλίγκια χροιῇ.
Τῶν χθονίων διάτρεχε τριχῇ θυσίας ἐναρίζων,
Νερτερίων καταθάπτε, καὶ εἰς βόθρον αἷμα ἴαλλε.
Χεῦε μέλι νύμφαις, διονυσοιό τε δῶρα.
Ὅσσοι δ' ἀμφὶ γαῖαν ποτώμενοι αἰὲν ἔασι,
Τοῖς δὲ φόνου πλήσας πάντη πυρίπληθέα βωμὸν,
Ἐν πυρὶ βάλλε δέμας θύσας ζώοιο ποτηνοῦ,
Καὶ μέλι φυρήσας δηίω ἀλφίτῳ ἔνθεν,
Ἀτμούς τε λιβάνοιο καὶ οὐλοχύτας ἐπίβαλλε.
Εὖτε δ' ἐπὶ ψαμάθοισιν ἴῃς, γλαυκὴν διὰ χεύας
Κὰκ κεφαλῆς θυσίαζε, καὶ ἐς βαθὺ κῦμα θαλάσσης
Ζῶον ὅλον προΐαλλε. Τελευτήσας τάδε πάντα,
Ἐς πλατὺν ἠερίων χορὸν ἔρχεο οὐρανιώνων.

Αστραίοις δ' ἤπειτα καὶ αἰθερίοις ἐπὶ πᾶσιν,
Αἷμα μὲν ἐκ λαιμῶν κρουνώμασιν ἀμφὶ θυηλὰς
Λιμνάζειν· τὰ δὲ γῦα θεοῖς ἐν δαιτὶ πονεῖσθαι.
Ακρα μὲν Ηφαίστῳ δόμεναι, τὰ δὲ λοιπὰ πάσασθαι,
Ατμοῖσιν λαρεῖσιν ἐνιπλήσαντες ἄπαντα
Ηέρα ῥευσαλέον. ἐπὶ δ' εὐχὰς πέμπετε τοῖσδε.

†

Ξωὰ πέλει χθονίων καὶ ἐπιχθονίων τάδε μουνώων
Τετράποδα, χθονίοις ἔρνεσιν νεοπηγέα γῦα.

†

Τοῖς δὲ θεοῖς τὰ πετεινὰ, θαλασσαίοις δὲ κελαινά.

Κάδμῳ.

Φράζεο δὴ τὸν μῦθον Αγήνορος ἔκγονε Κάδμε,
Ηοῦς ἐγρόμενος προλιπὼν ἴθι Πυθὼ δῖαν,
Ενθάδ' ἔχων ἐσθῆτα, καὶ αἰγανέην μετὰ χερσί.

περὶ κενῆς δόξης.

Γαίης μὲν πάσης τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἄμεινον,
Ιπποι Θρηΐκιαι, Λακεδαιμόνιαι δὲ γυναῖκες.
Ανδρες θ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς Αρεθούσης.

Κώοις.

Μὴ πρότερον λήξει νοῦσος Μερόπων καὶ Ιώνων,
Πρὶν τρίποδα χρύσειον, ὃν Ηφαιστος βάλε πόντῳ,
Εκ πόλιος πέμψητε, καὶ ἐς δόμον ἀνδρὸς ἵκηται
Ος δεδάῃ τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.

Cælestibus vero deinde & ætheriis post omnes,
Sãguis quidẽ ex iugulorũ scatebris circa victimas
Stagnat: sed membra dijs in epulum apponite.
Extremitates qdẽ Vulcano date, at reliqua edite,
Vaporibus largis implentes vniuersum
Aerem fluidum: postea vero vota facite hisce.

*

Communia sunt inferis & terrestribus hæc solis
Quadrupedia, terrestribus agnorũ recẽtia mẽbra.

†

Dijs autem volatilia, sed marinis nigra.

Cadmo.

Obserua sane sermonem Agenoris fili Cadme,
Aurora excitatus, relinquẽs, abi, Pythó diuinam,
Hic habens vestem & iaculum in manibus.

De vana gloria.

Terra quidem omni Pelasgicum solum præstat,
Equæ Thracicæ, Lacedæmoniæque mulieres,
Virique qui bibunt aquam bellæ Arethusæ.

Cois.

Non ante desinet contentio Meropum & Ionum,
Quam tripoda aureum, quem Vulcanus iecit in pontum,
Ex vrbe mittatis, & in domum viri ille *veniat*
Qui nouit & præsentia, & futura, & præterita.

De Lyco Acamante.

---ferens in maxillis
Humanã palmã: quod ipsi signũ ostendit Apollo.

De naufragiis Persicæ circa Salaminem pugnæ naualis.

Coliades autem mulieres remis horrebunt.

Oribasio medico.

Dicite regi, humi cecidit artificiosa aula. (laurum,
Nõ amplius Phœb. habet casam, nec vaticinatricẽ
Nec fontẽ loquentẽ, extincta est & garrula aqua.

De liberorum procreatione.

Nascitur e terra viarum vbi prata imbris.
Sitis absumpsit omnem potum matris ipsius
Intus commotæ tempus iustum. nõ autem puerum,
Sed puellã. Luna enim bene-speculãs arauit sacrã
Venerem maturantẽ femineã prolem, o care tuam.

*

Aut certe ipsũ malũ venenũ in pectorib. domuerit,
Pulmonis acerbum scaturiendo augens vitium.

*　　　　*

Hæc autem Parcarũ voluntas adduxit, & atram
In contentionem firmauit, malis liuidis te domãdo,
Excelso Saturno malignam sub semitam flectente.

*

Sed te fatalem diem impleuisse vitæ

Molestus

περὶ Λύκου Ἀκάμαντος.

----φέρων ἐνὶ γναθμοῖς
Ἀνδρομέην παλάμην· τὸ ῥά οἱ τεκμῆρεν Ἀπόλλων.

περὶ τῶν ναυαγίων τῆς περὶ Σαλαμῖνα
Περσικῆς ναυμαχίας.

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρέτμοισι φρίξουσι.

Ὀρειβασίῳ τῷ ἰατρῷ.

Εἴπατε τῷ βασιλεῖ, χαμαὶ πέσε δαίδαλος αὐλά.
Οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβαν, οὐ μάντιδα δάφνην,
Οὐ παγὰν λαλέουσαν, ἀπέσβετο καὶ λάλον ὕδωρ.

περὶ τεκνογονίας.

Ἐκφύεται γαίηθεν ὁδῶν ὅθι λείμακες ὄμβρου.
Διψοσύνη κατέμαρψεν ὅλον πόμα μητέρος αὐτῆς
Ἔνδον ὀρινομένης χρόνον ἄρκιον. ἔτι δὲ κοῦρον,
Ἀλλὰ κόρην. Φοίβη γὰρ εὔσκοπος ἤρσεν ἀγνὴν
Κύπριν ἐπειγομένην θῆλυν γόνον ὦ φίλε σεῖο.

*

Ἦ μάλα μὲν κακὸς ἰὸς ἐνὶ στέρνοισι δαμάζοι,
Γνώμονος ἀγνοέοντα ὑπερβλύζων κακότητα.

*　　　　　　　　　　　　　　*

Ταῦτα δὲ μοιράων νόος ἤγαγεν· ἠδὲ κελαινὴν
Εἰς ἔριν ἐστήριξε, κακοῖς πελίοισι δαμάζειν,
Ὑψοπόλοιο Κρόνοιο κακὴν ὑπὸ ἄτραπον ἰόντος.

*

Ἀλλά σε μόρσιμον ἦμαρ ἀναπλῆσαι βιότοιο

Αλγινόεις βροτολοιγὸς ἐπισπέρχων Κρόνῳ αὖτε
Ψεύσατο. σῆς δὲ θέμηλον ἀπὸ φρενὸς ἠΐστωσε.
Τοὔνεκα καὶ πατέρος θεοειδέος ἱερὸν ἦτορ,
Φευγέμεναι κακοεργὸν ἐπηπείλησεν Αρηα.

*

Αρεα κραιπνὸν ἔχει γενεθλήϊον ὅς μιν ὀρίνει,
Οὐδὲ ἑ ταρχύσει. Ζηνὸς γὰρ ἐπέκρανε βουλὴ,
Η οἱ κῦδος ἄφθον ἀπ' ἄρεος εὐθὺς ὀρέξει.

*

Εὐχαίτης ἐπέκειτο Κρόνος, συνθροῖσι δὲ κέντροις
Αλγυνεν παιδὸς ταλαοῦ δυσπέμφελον ἦτορ.

*

Ριπὴ δαιμονίης γὰρ ἀεὶ ἐπιδέδρομεν αἴγλης.
Σαῖσι γυναῖς, ἃς χρή σε φυγεῖν τοίαισι μαγείαις.

†

Κλεῖε βίου κάρτος τε λόγων, ψευδηγόρα λέξω.

†

Σήμερον οὐκ ἐπέοικε λέγειν ἄστρων ὁδὸν, εἴρειν
Θ' ἕδραν. ἀμαυρωσύνης γὰρ ἐν ἄστρασι νῦν πεπέδηται.

περὶ Φαλάριδος.

Εὐδαίμων Φάλαρις, καὶ Μελάνιππος ἔφυ,
Θείας ἁγητῆρες ἐν ἀνθρώποις διχονοίας.

Χαιρεφῶντι.

Ανδρῶν ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος.

Πίν' οἶνον

Molestus Mars vrgens cum Saturno palam
Mentitus est. tua autē fundamētū e mēte deleuit.
Quapropter & patris deo similis sacrum pectus
Fugere maleficum comminando iussit Martem.

†

Martē celerem habet natalitiū, qui ipsum incitat,
Neque ipsum sepeliet. Iouis enim incessit consiliū,
Quod ipsi gloriā bellicā ex Marte mox præbebit.

† (mulis

Benecomatus instabat Saturnus, inuisis autem sti-
Dolore afficiebat pueri miseri difficile cor.

†

Impetus diuini enim satis incursauit roboris
Tuā natiuitatē, quā oportet te vitare arte magica.

†

Cohibe vim roburque verborum, alias *falsa dicā.*

†

Hodie non par est dicere astrorum viam effarique
Sedem. in uaticiniis enim in stellis præpedita est.

De Phalaride,

Felix Phalaris & Melanippus est,
Diuini ductores inter homines dissidij.

Chærephonti.

Virorum omnium Socrates sapientissimus.

*

Bibe vinũ fæculentũ: quia nõ Anthedone habitas
Neque sacræ Hyperæ, vbi sine fæce vinũ bebisti.

†

Sed quando Troum proles superior fuerit (bilia:
Phœnicib. in certamine, tunc erũt opera incredi-
Mare quidẽ fulgebit igni immẽso, & ex fulminib.
Presteres quidem sursum per fluctus exilient
Misti cum saxo, quod & firmabitur illic,
Non nominata hominibus insula, & peiores viri
Manuum vi confisi præstantiorem superabunt.

Alcameni & Theopompo Lacedæmoniorum regibus.

Auaritia Spartam euertet, aliud vero nihil.

VII.

Apollinis Sarpedonij qui fuit Seleuciæ.

Palmyrenis.

Exite ex meis ædibus impostores perniciosi viri,
Genus immortaliũ gloriosum molestia afficientes.

Interrogantibus de Aureliani contra Palmyrenos expeditione.

Circus accipiter *columbis sacro luctu præit,*
Solus multis: hæ autem horrent cæsorem.

VIII.

*

Πῖν' οἶνον τρυγίαν· ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις,
Οὐδ' ἱερὰν Ὑπέραν, ὅθι γ' ἄτρυγον οἶνον ἔπινες.

*

Ἀλλ' ὁπότε Τρώων γενεὰ καθύπερθε γένηται
Φοινίκων ἐν ἀγῶνι, τότ' ἔσσεται ἔργα ἄπιστα·
Πόντος μὲν λάμψει πῦρ ἄσπετον, ἐκ δὲ κεραυνῶν
Πρηστῆρες μὲν ἄνω διὰ κύματος ἀΐξουσιν
Ἄμμιγα σὺν πέτρᾳ, ἡ δὲ στηρίξεται αὐτοῦ,
Οὐ φατὸς ἀνθρώποις νῆσος, καὶ χείρονες ἄνδρες
Χερσὶ βιησάμενοι, τοὺς κρείσσονα νικήσουσι.

Ἀλκαμένει καὶ Θεοπόμπῳ τοῖς Λακεδαιμονίων βασιλεῦσι.

Ἁ φιλοχρηματία Σπάρταν ἑλεῖ, ἄλλο δὲ οὐδέν.

VII.

Ἀπόλλωνος Σαρπηδονίου τοῦ ἐν Σελευκείᾳ.

Παλμυρηνοῖς.

Ἔξιτε μεῦ μεγάρων ἀπατήμονες οὔλιοι ἄνδρες,
Φύτλης ἀθανάτων ἐρικυδέος ἀλγυντῆρες.

πυνθανομένοις περὶ τῆς Αὐρηλιανοῦ κατὰ Παλμυρέων στρατείας.

Κίρκος θήρωσιν ἱερὸν γόον ἠγηλάζων
Οἶος πολλῇσι· ταὶ δὲ φρίσσουσι φονῆα.

VIII.

Ἀπόλλωνος ἀνωνύμου.

Κλήιζεν Ἑρμείην, ἠδ' ἠέλιον κατὰ ταῦτα
Ἡμέρῃ ἠελίου. μήνην δ', ὅτε τῆσδε παρείη
Ἡμέρη· ἠδὲ Κρόνον, ἠδ' ἑξείης Ἀφροδίτην,
Κλήσεσιν ἀφθέγκτοις, ἃς εὗρε μάγων ὄχ' ἄριστος
Τῆς ἑπταφθόγγου βασιλεύς, ὃν πάντες ἴσασιν.

†

Καὶ σφόδρα, καὶ καθ' ἕκαστον ἀεὶ θεὸν ἑπτακιφώνην.

προφήτη.

Λύτρα δίδου γαίης πάτερ ἧς οἰκήτορι σεμνῷ,
Πρῶτα χοάς, μετέπειτα πυρήν, ἠδ' αἷμα κελαινόν,
Οἴνου παμμέλανος, οἵων θ' ἅμα λευκὰ ῥέεθρα.

†

Οἶνον καὶ γάλα βάλλε, καὶ ὕδατος ἀγλαὸν εἶδος,
Καὶ ξύλα καρπὸν ἔχοντα διογνήτων ἀκυλαίων, (δε
Σπλάγχνα δὲ καθθέμενος λιπαροῖς ἅμα νάμασι σπέν-

†

Δαῖμον ἀμειβονόων ψυχῶν διάδημα λελογχώς,
Ἠέριον ὑπένερθε μυχῶν, χθονίων τ' ἐφύπερθεν.

†

Παῖ σοφέ, πολυδίδακτ', ἐνολσίστροφε κέκλυθι δαῖμον.

†

Ἁρμονίη κόσμοιο, φαεσφόρε, καὶ σοφὲ δαῖμον.

Δαίμονες

VIII.

Apollinis ſine cognomine ſiue incerti.

Voca Mercurium, & Solem eodem pacto
Die ſolis: Lunam vero, cum huius adfuerit
Dies: & Saturnum, & conſequenter Venerem,
Vocationibus non-ſonoris, quas reperit Magorum
Septies-reſonãtis rex, quẽ omnes norunt. (optimus

†

Et valde, & ſingulatim sẽper deũ ſeptẽplici voce.

Vati.

Munera da terræ, pater, tuæ incolæ venerando,
Primo libamina, deinde pyrã, & ſanguinẽ atrum,
Vini pernigri, ouiumque ſimul alba fluenta.

†

Vinum & lac funde, & aquæ ſplendidã formam,
Et ligna fructũ habentia a-iouegenitarũ glandiũ,
Viſceribus vero appoſitis, nitidis cũ laticibus liba.

†

Dæmon ſceleſtarum animarum coronam nacte.
Aerios infra receſſus, terreſtresque ſupra.

† *(audi dæmon.*

Omnia-ſapiẽs, omnia-docte, in-omnibus-verſans

†

Concentus mundi, lucifer, & ſapiens dæmon.

*

Dæmones qui ambulãt circa terrã & circa põtũ
Indefeßi, domantur sub flagello Dei.

*

Multi calculorũ-cõiectores, pauci vero vatidici

De templo Apollinis.

O diuino procreati Erichthonij genere,
Sustinuistis venire, & meam interrogare vocem,
Quando vastabũtur perpulchri fundamẽta tẽpli
Audite de corona-cinctis fluentis diuinam vocẽ.
Quando sursum spirantes venti sonori
Conterentur strepitibus inuicem concertantes,
Frigus item circa mundũ infinitum sine vẽto erit,
Neque euaporatorium habebit vitiatus æther.
Ardẽs circa terrã quocũq; cõtigerit, excidit fax.
Hanc quidem feræ in montibus extimescentes
Fugiunt extremas sub speluncas, neque tolerant
Aspicere oculis cælitus-deiectam Iouis hastam.
Hac quidem & templa diuorum, & arbores altæ,
Excelsorumq; mõtium nymphæ, nauesq; in mari,
Subigũtur valde-ignitis volatib. appropinquãtes
Et vero ipsa percussa Neptuni amica,
Sæpe sonora retrocedit Amphitrite.
Vos igitur intolerabilem in animis dolorẽ habẽtes
Ferte Parcarũ immutabile consiliũ animo æquo.

His

★

Δαίμονες οἳ φοιτῶσι περὶ χθόνα καὶ περὶ πόντον
Ἀκάματοι, δάμανται ὑπαὶ μάστιγι θεοῖο.

★

Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες.

περὶ τοῦ ἱεροῦ Ἀπόλλωνος.

Ὦ ζαθέης γεγαῶτες Ἐριχθονίοιο γενέθλης,
Ἔτλητ' ἐλθέμεναι, καὶ ἐμὴν ἐρεείνεμεν ὀμφὴν,
Ὁππόθι δηωθῆ περικαλλέος ἕδρανα σηκοῦ.
Κλῦτε δαφνηρεφέων χυμάτων ἀποθέσκελον ὀμφήν.
Εὖτ' ἂν ἄνω πνείοντες ὑπ' ἠέριοι κελάδοντες
Τείβωνται παλάγγισιν ἐναντία δηριόωντες,
Κρυμνὸς δ' αὖ περὶ κόσμον ἀπείρονα νήνεμος ἔσται,
Μηδὲ διεξερύγησιν ἔχῃ κεκακωμένος αἰθήρ.
Αἰθαλόεις περὶ γαῖαν ὅπῃ τύχεν, ἔκπεσε πυρσός·
Τὸν μὲν δὴ θῆρές τε κατ' οὔρεα δειμαίνοντες,
Φεύγουσι πυμάτοις ὑπὸ κεύθεσιν, οὐδὲ μένουσι
Εἰσιδέειν ὄσσοισι καταιβάσιον Διὸς ἔγχος.
Τοῦ μὲν καὶ νηοὶ μακάρων, καὶ δένδρεα μακρὰ,
Ἠλιβάτων τ' ὀρέων νυμφαὶ νῆές τ' ἐνὶ πόντῳ,
Δάμνονται ζαπύροις πωτήμασιν ἐμπελάοντες.
Καὶ δ' αὐτὴ πληγεῖσα Ποσειδάωνος ἑταίρη,
Πολλάκις ἠχήεσσ' ἀναχάζεται Ἀμφιτρίτη.
Ὑμεῖς οὖν καὶ ἄτλητον ἐνὶ φρεσὶν ἄλγος ἔχοντες,
Τέτλατε μοιράων ἀμετάτροπα δώρεα θυμῷ.

Ταῖσι γὰρ οὐρανίδαο Διὸς κατένευσε κάρηνον,
Ὄφρα κε δινήσωσι μένειν ἀσάλευτον ἀνάγκαις.
Αἶσα γὰρ ἐκ τῶν δολιχοῖσι χρόνοις περικαλλέα σηκὸν
Πυρσῶν αἰώρῃσι διϊπετέεσσι δαμῆναι.

περὶ ἀνάγκης τῶν θεῶν.

Κλῦθί μευ οὐκ ἐθέλοντος, ἐπεί μ' ἐπέδησας ἀνάγκῃ.

*

Οὔνομ' ἀναγκαίης τόδε καρτερὸν, ἤδ' ἔτι βριθύ.

*

------ Μόλε δ' ἐασυμένως τοῖσιδε μύθοις,
Οὓς ἀπ' ἐμῆς κραδίης ἀνάγω ἱεροῖσι τύποισι.

*

Ῥεῦμα γὰρ Φοιβείης ἀπονεύμενον ὑψόθεν αἴγλης,
Πνοιῇ ὑπὸ λιγυρῇ κεκαλυμμένον ἠέρος ἁγνοῦ,
Θελγόμενον μολπαῖσι καὶ ἀρρήτοις ἐπέεσσι,
Κάππεσεν ἀμφὶ κάρηνον ἀμωμήτοιο δοχῆος
Λεπταλέων ὑμένων. μαλακὸν δ' ἐνέπλησε χιτῶνα,
Ἀμβολάδην διὰ γαστρὸς ἀνεσύμενον παλίνορσον·
Αὐλοῦ δ' ἐκ βροτέοιο φίλην ἐτεκνώσατο φωνήν.

περὶ ἀπολύσεως τῶν θεῶν.

Λύετε λοιπὸν ἄνακτα, βροτὸς θεὸν οὐκέτι χωρεῖ.

*

Τίπτ' ἐπιδευόμενοι δηρὸν βροτὸν αἰκίζεσθε;

*

Ἕρπε, καὶ ἀργαλέως ἐπιέρχεο τόνδε σαώσας.

Παύεο

His enim cæleſtis Iouis adnuit caput,
Quodcunq; verſauerint, manſurũ incõcuſsũ, fuſis.
Fatũ enim erat lõginquis tẽporib. pulcrũ templum.
Facibus penſilibus a Ioue miſsis conſumẽdum eſſe.

De coactione deorum.

Audi me non volentẽ, quia me illigaſti neceſsitate.

*

Nomen neceſsitatis hoc validũ, imo etiam graue.

*

------Veni autem feſtinanter hiſce verbis,
Quæ e meo corde educo ſacris notis.

*

Fluxus a Phœbea deuergens ex alto luce,
Flatu ſub ſtridulo occultatus aeris puri,
Delinitus cantibus & infandis verbis,
Cecidit circa caput inculpati receptoris
Tenuiũ velamentorũ. mollẽ vero impleuit tunicã,
Aſſultim per ventrem ſurſum citatus recurrendo,
Fiſtulaque ex humana caram peperit vocem.

De ſolutione deorum.

Soluite iam regẽ, mortalis deum nõ amplius capit.

*

Quare rogantes diu mortalem excruciatis?

*

Vade, & celeriter adueni hocce ſeruato.

†

Parce nunc prudens verbis, da quietẽ autem viro,
Secando exſoluens cænam figuram, & a membris
Nilæum linteum manibus fortiter auferens.

†

Sindonas laxato, nebulam ſolue & acceptabulum.

†

Naiades nymphæ Muſis magnũ ſoluite Phœbum,
Canentes diuæ longe-iaculantem Apollinem.

†

Soluite mihi coronas, & meos pedes aqua alba
Aſpergite, & lineas delete, ſiquidem venerim.
Manu a dextra lauri ramum ſumite manibus,
Abſtergite oculos gemellos, nareſque faciei.
Tollite virum de terra erigendo ſodales.

De Hebræis.

Soli Chaldæi ſapientiã ſortiti ſunt, atque Hebræi
A-ſe-genitum regem colentes Deum ſancte.

De Chriſto interrogantibus.

Quod quidẽ immortalis anima corpori antecellit,
Cognoſcit vir *ſapientiæ honore affectus: at anima*
Viri pietate præſtantiſsima eſt illius.

Cur Chriſtus ſupplicio ſit affectus.

Corpus quidẽ infirmis tormẽtis ſemper obiectũ eſt,
Anima vero piorum in cæleſti regione collocata eſt.

De

†

Παύεο δὴ περίφρων ὀάρων, ἀνάπαυε δὲ φῶτα,
Τάμνων ἐκλύων πολιὸν τύπον, ἠδ᾽ ἀπὸ γυίων
Νηλείην ὀθόνην χερσὶν στιβαρῶς ἀπαείρας.

†

Σινδόνας ἀμπέτασον, νεφέλην λῦσόν τε δοχῆα

*

Ναϊάδες νύμφαι μούσαις μέγα λύετε Φοῖβον,
Αδδουσαι θεαὶ ἑκατηβόλον Απόλλωνα.

†

Λύσατέ μοι στεφάνους, καί μευ πόδας ὕδατι λευκῷ
Ραίνατε, καὶ γραμμὰς ἀπαλείψατε, καί γε μόλοιμι.
Χειρὸς δεξιτερῆς δάφνης κλάδον ἄρατε χερσί,
Ψήχετε ὀφθαλμοὺς διδύμους, ῥῖνάς τε προσώπου.
Αρατε φῶτα γαίηθεν ἀνασπήσαντες ἑταῖροι.

περὶ Εβραίων.

Μοῦνοι Χαλδαῖοι σοφίην λάχον, ἠδ᾽ ἄρ᾽ Εβραῖοι,
Αὐτογένεθλον ἄνακτα σεβαζόμενοι θεὸν ἁγνῶς.

περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐρωτήσασι.

Οττι μὲν ἀθανάτη ψυχὴ μετὰ σῶμα προβαίνει,
Γιγνώσκει σοφίη τετιμημένος· ἀλλά γε ψυχὴ
Ανέρος εὐσεβίη προφερεστάτη ἐστὶν ἐκείνου.

διὰ τί ἐκολάσθη ὁ Χριστός.

Σῶμα μὲν ἀδρανέσιν βασάνοις ἀεὶ προβέβληται·
Ψυχὴ δ᾽ εὐσεβέων εἰς οὐράνιον πέδον ἵζει.

περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων.

Ἀμφὶ δὲ Πυθὼ οἱ Κλαρίω τε μαντεύματα Φοίβου
Αὐδήσει φάτις ἡμετέρη θεμιτώδεσιν ὀμφαῖς.
Μυρία μὲν γαίης μαντήια θέσκελα νώτῳ
Ἐβλύσθη, πηγαί τε καὶ ἄσθματα δινήεντα.
Καὶ τὰ μὲν αὖ χθονίοισιν ὑπαὶ κόλποισιν ἔδεκτο
Αὐτὴ γαῖα χανοῦσα· τὰ δ' ὤλεσε μυρίος αἰών.
Μούνῳ δ' ἠελίῳ φαεσιμβρότῳ εἰσέτ' ἔασιν
Ἐν Διδύμων γυάλοις μυκαλήιον ἔνθεον ὕδωρ,
Πυθῶνός τ' ἀνὰ πέζαν ὑπαὶ Παρνάσιον αἶπος,
Καὶ κραναὴ Κλαρίη ῥηχὼ στόμα φοιβάδος ὀμφῆς.

I X.

Ἄμμωνος ἐν Λιβύῃ.

περὶ τῆς Ἀννίβου τελευτῆς.

Λίβυσσα κρύψει βῶλος Ἀννίβου δέμας.

X.

Ἑρμοῦ.

Ὅς δ' ἐγώ, ὃν καλέεις, Ζηνὸς καὶ Μαιάδος υἱός,
Ἑρμῆς * προβέβηκα λιπὼν ἀστραῖον ἄνακτα.

X I.

Ἑκάτης.

περὶ ἑαυτῆς.

Ἡ δ' ἐγώ εἰμι κόρη πολυφάσματος, οὐρανόφοιτος,

Ταυρῶπις,

De defectu oraculorum.

De Pythone autem illi Clariaque oraculis Phœbi
Loquetur ſermo noſter legitimis vocibus.
Innumera quidem terræ oracula diuina in dorſo
Scaturierunt, fonteſque & flatus vorticoſi.
Et hæc quidem iterum terreſtres ſub ſinus recepit
Ipſa terra hians, illa vero abſumpſit infinitũ æuũ.
Vnico autem Soli homines illuſtranti adhuc ſunt,
In Didymorũ cauitatibus Mycaleia diuina aqua,
Pythoniſque per ſolum ſub Parnaſsio vertice,
Et ſalebroſa Clarus aſperum os fatidicæ vocis.

IX.

Ammonis in Libya.

De morte Annibalis.

Libyca teget gleba Annibalis corpus.

X.

Mercurij.

Ille ego quem vocas, Iouis & Maiæ filius,
Mercurius progreſſus ſum relicto cæleſti rege.

XI.

Hecates.

De ſeipſa.

Illa ego ſum puella multiformis, cælum-ſcandens,

Taurino-vultu, triceps, ſæua, aureis-iaculis,
Phœbe expers-artis, lucifera-hominum Eilithyia,
Triplicis naturæ compoſitiones ternas ferens:
Ætheri quidem ignitis ſimilis ſimulacris,
Aerem vero albis curriculis occupo,
Terra autem meorum catulorũ atrorũ genus regit.

*

Iam mihi tu omnia facito, ſimulacrũ autẽ in ipſo.
Forma mihi eſt Cereris pulchrũ-fructum-ferentis,
Veſtib. omnino-cãdidis, & circa pedes aureis cal-
Circa zonã autẽ obliqui procurrũt dracones, (ceis,
Veſtigijs impollutis erepentes ſurſum,
Ipſo ex capite ſuſpenſi ad pedes extremos,
In-orbem circum totam voluti ſecundum ordinem.

*

Aeriam poſt lucem, immenſam, ſtellis-plenam,
Impollutã, amplã domũ dei reliqui. ſi vero cõſcẽdo
Terram animalium-nutricem, tuis monitis,
Suaſuq; ineffabiliũ verborum, quibus mẽtem dele-
Immortalium inſciam mortalis homo. (ctat

*

Veni auditis tuis valde-prudentibus precibus,
Quas mortalium natura inuenit deorum monitis.

*

Cur me a ſemper currente æthere huc opis indigus
Deos-

Ταυρῶπις, τρικάρηνος, ἀπηνὴς, χρυσοβέλεμνος,
Φοίβη ἀπειροτεχνὴς, φαεσίμβροτος Εἰλείθυια,
Τριστοίχου φύσεως συνθήματα τρισσὰ φέρουσα·
Αἰθέρι μὲν πυρόεσσιν ἐϊδομένη εἰδώλοις,
Ἠέρα δ' ἀργεννοῖσι τροχάσμασιν ἀμφικάθημαι,
Γαῖα δ' ἐμῶν σκυλάκων δνοφερὸν γένος ἡνιοχεύει.

†

Ἤδη μοι σύγε πάντα ποίει, ξόανον δ' ἐν αὐτῷ.
Μορφὴ μοι πέλεται Δημήτερος ἀγλαοκάρπου,
Εἵμασι παλλεύκοις, περὶ ποσσὶ δὲ χρυσοπεδίλοις,
Ἀμφὶ δὲ τῇ ζώνῃ δολιχοὶ περιθέουσι δράκοντες,
Ἴχνεσιν ἀχράντοισιν ἐφερπύζοντες ἄνωθεν,
Αὐτῆς ἐκ κεφαλῆς ἀρτώμενοι ἐς πόδας ἄκρους,
Σπειρηδὸν περὶ πᾶσαν ἑλισσόμενοι κατὰ κόσμον.

†

Ἠέλιον μετὰ φέγγος, ἀπείριτον, ἀστεροπληθὲς,
Ἄχραντον, πολὺ δῶμα θεοῦ λίπον. Εἰ δ' ἐπιβαίνω
Γαίης ζωοφόροιο, τεῆς ὑποθημοσύνῃσι,
Πειθοῖ τ' ἀρρήτων ἐπέων, οἷς δὴ φρένα τέρπει
Ἀθανάτων ἀδαῆ θνητὸς βροτός.

†

Ἤλυθον εἰσαΐουσα τεῆς πολυφράδμονος εὐχῆς,
Ἣν θνητῶν φύσις εὗρε θεῶν ὑποθημοσύνῃσι.

†

Τίπτε μ' ἀεὶ θείοντος ἀπ' αἰθέρος ὧδε χατίζων,

Θεοδάμοις Ἑκάτην με θεὴν ἐκάλεσας ἀνάγκαις;

*

Τοὺς μὲν ἀπειρήτοις ἐρύων ἴυγξιν ἀπ' αἴθρης
Ῥηϊδίως, ἀέκοντας ἐπὶ χθόνα δῆαν ἄγεσθαι·
Τοὺς δὲ μέσους μεσάτοισιν ἐπεμβεβαῶσιν ἀήταις,
Νόσφι πυρὸς θείοιο, πολυμορφέας ὥσπερ ὀνείρους
Εἰσκρίνεις μερόπεσσιν ἀεὶ καὶ δαίμονας ἔρδων.

*

Ἀλλ' οἱ μὲν καθύπερθε μετήοροι οὐρανίωνες,
Σπερχόμενοι κούφοισι μεθ' ἁρπάγαισι φέρονται.
Ῥίμφα δὲ θεοδάμοισιν ἐπιμύσαντες ἀνάγκαις,
Εἰς χθόν' ἐπειγομένως δ' ἠώιον ἀΐσσουσι,
Θνητοῖς ἐσσυμένως ὑποφήταις. *

*

Οὐδὲν ἐν ἀθανάτοισι θεοῖς ποτ' ἀδείμαντον,
Οὐδ' ἀκράαντον ἔλεξε σοφοῖς Ἑκάτη θεοφήταις.
Ἀλλ' ἀπὸ παγκρατέοιο νόου πατρόθεν κατιοῦσα
Αἰὲν ἀληθείης σελαγίζεται, ἀμφὶ δὲ μῆτις
Ἔμπεδος ἀρρήκτοισι μένει λογίοις βεβαῖα.
Δεσμῷ δ' οὖν κλῄζε. θεὴν γὰρ ἄγεις με τοσήνδε,
Ὅση ψυχῶσαι πολυτέρατον ἤρκεσα κόσμον.

*

Ἀλλὰ τέλει ξόανον κεκαθαρμένον, ὥς σε διδάξω,
Πηγάνου ἐξ ἀγρίοιο δέμας ποίει, ἠδ' ἐπικόσμει
Ζώοισιν λεπτοῖσι κατοικιδίοις σκαλαβώταις.

Σμύρνης

Deos-domantibus Hecaten me deam vocaſti ne-
** (ceßitatibus?*
Hos quidem ignaris trahens illecebris ab æthere
Facile. inuitos in terram almam deducito:
Medios vero medijs incedentibus ventis (ſomnia
Abſq; igne diuino, omnia-predicentes tanquam
Immitis hominibus ſemper & dæmonas faciendo.

*

At in ſupernis ſublimes cæleſtes,
Citati leuibus cum ventis feruntur.
Raptim autẽ deos-ligantibus conniuentes neceßi-
In terram feſtinanter matutini irruunt, (tatibus,
*Mortalibus ſedulo vatibus **

*

Nihil in immortalibus dijs vnquam intrepidum,
Neq; irritũ dixit ſapiẽtibus Hecate dei-vatibus.
Sed de omnipotenti mente a patre deſcendens
Semper veritate lucet, circum autem prudentia
Stabilis infractis manet oraculis fixa.
Vinculo igitur voca. deam enim ducis me tantam,
Quæ animare ſupremum valui mundum.

*

Sed confice ſimulacrum purum, vt te docebo,
Ex ruta ſilueſtri corpus fac, & adorna
Animalibus exiguis domeſticis ſtellionibus.

Myrrhæ & ſtyracis thuriſque miſcellam tritam
Cum illis beſtiolis, & collectam ſub lunam
Creſcentem initia, ipſe deſuper dicens hæc vota.

*

Quot formæ mihi, tot animalia tibi impero,
Et ſedulo iſta perfice de lauro autẽ mihi ſpõte nata
Domus meæ receptaculũ facito, & ſimulacro mul-
Illi preces fundens, in ſomnis me videbis. (*tas*

*

Quis mortalis non deſiderauit ſculpta ſigna dare
Ex auro, & ære, & argento ſplendido?
Quis vero iſta non amat inter ſuperiores ſtans? (*ris.*
In vnũ oĩa *colligẽs dico multis-fatis-præditũ e vi-*

XII.
Serapidis.
De ſeipſo.

Clara quidem per domum Dei ſplendet lux.
Venit enim, occurrit magnus deus, vidit meum
Robur inexpugnabile ſcintillam vrentem-tyrãnos,
Cincinnum ex capite ſummo, iucundo vultu
Vndique exhilaratum cirriſque ſacris menti.

Nicocreonti Cypriorum regi.

Sum deus talis ad diſcendum, qualem & ego dico.
Cæleſtis ornatus caput, venter vero mare,

Σμύρνης καὶ στύρακος λιβάνοιό τε μίγματα τεύξας
Σὺν κείνοις ζώοισι, καὶ ἀνθερίσας ὑπὸ μήνην
Αὔξουσαν τελεῖ, αὐτὸς ἐπευχόμενος τήνδ' ἀρχήν.

†

Ὅσσαι μορφαί μοι, τόσσοις ζώοις σε κελεύω,
Καὶ σφόδρα ταῦτα τελεῖ. δάφνης δέ μοι αὐτογενέθλου
Οἴκου ἐμοῦ χώρημα ποίει, καὶ ἀγάλματι πολλὸν
Κείνῳ ἐπευχόμενος, δι' ὕπνου ἐμέ τοι ἀναθρήσεις.

†

Τίς βροτὸς οὐ πεπόθηκε χαρακτῆρας ὀπάσασθαι
Χρυσοῦ, καὶ χαλκοῦ, καὶ ἀργύρου αἰγλήεντος;
Τίς δ' ἄρ τάδ' οὐ φιλέει τὴν δὴ καθύπερθεν ἐφεστώς;
Εἰς ἓν ἀγειρόμενος εἴρω πολυμοιρέα φωτῶν.

XII.

Σεράπιδος.

περὶ ἑαυτοῦ.

Φαιδρὴ μὲν κατὰ δῶμα θεοῦ καταλάμπεται αὐγή.
Ἦλθε γάρ, ὡς ἐπεβόλησε μέγας θεός, εἶδεν ἐμεῖο
Κάρτος ἀμαιμάκετον λαμπηδόνα φλογμοτύραννον,
Βόστρυχον ἐκ κεφαλῆς νεάτης, χαροποῖσι μετώποις
Ἀμφὶς ἰαινόμενον πλοχμοῖς θ' ἱεροῖσι λυθείς.

Νικοκρέοντι τῷ Κυπρίων βασιλεῖ.

Εἰμὶ θεὸς τοιόσδε μαθεῖν, οἷον κ' ἐγὼ εἴπω.
Οὐράνιος κόσμος κεφαλή, γαστὴρ δὲ θάλασσα,

Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ᾽ οὔατ᾽ ἐν αἰθέρι κεῖται,
Ὄμμά τε τηλαυγὲς. λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Θούλιδι ἐρωτῶντι, τίς πρὸ τῆς ἐμῆς βασιλείας ἐδυνήθη τοσοῦτον, ἢ τίς ἔσται μετ᾽ ἐμέ;

Πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς.
Σύμφυτα δὲ πάντα, καὶ εἰς ἓν ἰόντα. -----
Οὗ κράτος αἰώνιον. ὠκέσι ποσὶ βάδιζε θνητὲ, ἄδηλον διανύων βίον.

X I I I.

Ἀσκληπιοῦ.

περὶ ἑαυτοῦ.

Τρίκκης ἐξ ἱερῆς ἥκω θεὸς, ὅν ποτε μήτηρ
Φοίβῳ ὑπευνασθεῖσα κυεῖ σοφίας βασιλῆα,
Ἴδριν ἰητορίης Ἀσκληπιόν· ἀλλὰ τί πεύθῃ;

X I I I I.

Τροφωνίου τοῦ ἐν Λεβαδείᾳ.

Θηβαίοις.

Πρὶν δορὶ συμβάλλειν ἐχθροῖς, στήσασθε τρόπαιον,
Ἀσπίδα κοσμήσαντες ἐμὴν, τὴν εἴσατο νηῷ
Θοῦρος Ἀριστομένης Μεσσήνιος. αὐτὰρ ἐγώ τοι
Ἀνδρῶν δυσμενέων φθίσω στρατὸν ἀσπιστάων.

Terra autem mihi pedes præſtat, at aures in æthere
Oculuſq; eminus ſplendẽs, lucidũ lumẽ ſolis. (ſunt,
Thulidi interroganti, Quis ante meum regnũ potuit tãta, aut quis erit poſt me?
Primum Deus, deinde verbũ, & ſpiritus cum eis.
Concreta autem ſunt omnia, & in vnum euntia.
Cuius potentia eſt æterna. Velocibus pedibus vade mortalis, incertam exigens vitam.

XIII.

Æſculapij.

De ſeipſo.

Trica ex ſacra venio deus, quem olim mater
Phœbo ſuccumbens peperit ſapientiæ regem,
Peritum medicinæ Æſculapium. ſed quid rogas?

XIIII.

Trophonij Lebadiæ.

Thebanis.

Priuſquã haſta pugnetis cũ hoſtibus, ponite tropæũ
Scutum ornantes meum, quod collocauit in templo
Acer Ariſtomenes Meſſenius. at ego certe
Virorũ inimicorum perdam exercitum clypeatorũ.

XV.

Oracula incertorum deorum.

Ædeſij manui inſcriptum.

Duarum Parcarũ in ſtaminibus ſtamina ſunt ſita
De tua vita. ſiquidem vrbes dilexeris,
Vrbes etiam virorũ & gloria tibi immortalis erũt,
Virorum paſcenti iuuenum diuinum impetum.
Si vero paueris ouium gregem aut etiã taurorum,
Sane tum ſpera conſortem quoque beatis
Te futurum eſſe immortalibus.

De Andronico.

Repente autem excitatus ex loco pleno potus
Vir liuidus, inſolens moribus,
Odioſus, canus, varius chamæleon,
Irruet, & demetet culmos.
Veruntamen & ipſe demeſſus tempore
Poſtea luet miſeras pœnas
Eorum quæ male egit in vita miſer.
Nam geſtans enſem, non euitauerit gladium.

De tauriformi imperatore.

Habitus indicat mores & locum
Vnde veniſti: conſpectus quam mihi carus es?
Primas habes enim virtutes alijs copioſius,
Et ſobrium te geris leniter caſtigando cariſsimos.

Vnde

X V.

Χρησμοὶ ἀδήλων θεῶν.

ἐν τῇ Αἰδεσίου χειρὶ ἐγγεγραμμένος.

Δοιῶν μοιράων ἐπὶ νήμασι νήματα κεῖται
Εἵνεκα σῆς βιοτῆς. Εἰ μὲν πολίεσθρ' ἀγαπάζοις,
Ἄστεά τ' αὖ φωτῶν καί σοι κλέος ἄφθιτον ἔσται.
Ἀνδρῶν ποιμαίνοντι νέων θεοείκελον ὁρμήν.
Ἢν δὴ ποιμαίνῃς μήλων νομὸν ἠδ' ἔτι ταύρων,
Δὴ τότε σαυτὸν ἔλπε συνήορα καὶ μακάρεσσιν
Ἔμμεναι ἀθανάτοισιν.

περὶ Ἀνδρονίκου.

Αἴφνης δ' ἀναστὰς ἐκ τόπου πλήρεις πότου
Ἀνὴρ πελιδνὸς, ἄγρωχος τὸν τρόπον,
Στυγνὸς, πολιὸς, ποικίλος χαμαιλέων,
Ἐπεισπεσεῖται, καὶ θερίσει καλάμην.
Πλὴν ἀλλὰ καὐτὸς συνθερισθεὶς τῷ χρόνῳ
Ἐσύστερον τίσειεν ἀθλίας δίκας,
Ὧν περ κακῶς ἔπραξεν ἐν βίῳ τάλας.
Ὁ γὰρ φέρων μάχαιραν, οὐ φύγῃ ξίφος.

περὶ τοῦ Βοοχήμονος βασιλέως.

Τὸ σχῆμα φαίνει τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον
Ὅθεν μόλησας· οἷος ὀφθεὶς μοι φίλος;
Πράξεις ἔχεις γὰρ τὰς ἀρετὰς ἀνδρῶν πλέον,
Καὶ σωφρονίζεις σωφρονῶν τοὺς φιλτάτους.

Ὅταν

Ὅθεν τέτευχας χρυσοτάτου τοῦ τέλους,
Μόνος ἀναχθεὶς ἐξ ἀνακτόρων, κλέος,
Καὶ τῷ νεκρῷ κράτιστε λιπὼν τὸ κράτος.
Ὡς ἐν βραχεῖ γὰρ εὐτυχήσεις τὸ κράτος.

Βοιωτοῖς.

Ἄρνη χηρεύουσα μένει Βοιώτιον ἄνδρα.

†

Σημεῖον τόδε πᾶσι θεοὶ φαίνουσι βροτοῖσι,
Βοιωτοῖς δὲ μάλιστα, καὶ οἳ περιναιετάουσι.

Θηβαίοις.

Θηβαῖοι Κάδμοιο πόλιν κατοναιετάοντες,
Αἴκ' ἐθέλητε πάτραν οἰκεῖν σὺν ἀμύμονι πλούτῳ
Ἕκτορος ὀστέα Πριαμίδου κομίσαντες ἐς οἴκους
Ἐξ Ἀσίης, Διὸς ἐννεσίῃς ἥρωα σέβεσθαι.

Ἰουλιανῷ ἀποστάτῃ.

Γηγενέων ποτὲ φῦλον ἐνήρατο μητιέτα Ζεὺς,
Ἔχθιστον μακάρεσσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι·
Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἰουλιανὸς θεοειδὴς
Μαρνάμενος Περσῶν πόλιας καὶ τείχεα μακρὰ
Ἀγχεμάχων διέπερσε πυρὶ κρατερῷ τε σιδήρῳ,
Νωλεμέως δ' ἐδάμασσε πόλεις τε καὶ ἔθνεα πολλά·
Ἀλλὰ καὶ ἑσπερίων ἀνδρῶν Ἀλαμανικὸν οὖδας
Ὑσμίναις πυκινῇσιν ἑλὼν, ἀλάπαξεν ἀρούρας.

περὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁπότην σκήπτροισι τεοῖς Περσήϊον αἷμα

Vnde consecutus es prosperrimi exitus,
Solus eductus ex palatio, gloriam,
Et mortuo, optime, relinquens potentiam.
Sic breui namque obtinebis imperium.

Bœotis.

Arne vidua manet Bœotium virum.

*

Signum hoc omnibus dij monstrant hominibus,
Bœotis autem maxime, & iis qui circumhabitant.

Thebanis.

Thebani Cadmi vrbem incolentes,
Si velitis patriam habitare cum faustis diuitiis,
Hectoris oßibus Priamidæ translatis in domos
Ex Asia, Iouis monitu heroem colite.

Iuliano apostatæ.

Terrigenum quondã genus sustulit prudẽs Iupiter,
Inimicißimum beatis cælestes domos incolentibus:
Romanorum rex Iulianus deo-similis
Pugnando Persarum vrbes & mœnia longa
Bellicosorum vastauit igne duroque ferro,
Fortiterque domuit vrbes & gentes multas:
Quin & occidentaliũ virorum Alamanicũ solum
Pugnis crebris capiens, vastauit agros.

De morte ipsius.

At postquam sceptris tuis Persicum sanguinem

Vsque ad Seleuciam quatiens gladijs domueris,
Tunc te in cælum vehet lucidum vehiculum
Vndique procellis agitatum in turbinibus,
Abiecta mortalium morum laboriosa cura.
Venies autem ad ætheriæ lucis paternam aulam,
Vnde demigrans humanum in corpus venisti.

Italis.

Circa Laiũ Draconẽ multus olim populus peribit.

De Ioanne Comneno.

In locis autem humidis & præter spem cades.
O quomodo fies esca infestorum coruorum?

Cinyræ de Adonide.

O Cinyra, rex Cypriorũ virorũ hirsutis podicibus,
Infãs tibi pulcherrimꝰ, q̃dẽ natus est, admirãdꝰ tibi
Inter oẽs homines, duo autẽ illũ numina habebunt,
Vna q̃dẽ subacta occultis callib. alter vero subigẽs.

Constantinopolitanis.

Bos clamabit, & taurus vero plorabit.

*

Væ tibi o vrbs *septem verticibus, quia mille nõ attinges* annos.

Macrino.

O senex, profecto te iuuenes conterũt bellatores,
Tua aũt vis soluta est, molestaq; tibi senectus venit.

De Manuele imperatore.

Sed postrema te lucrabitur ansa nominis.

Milesiis.

Ἄρχει Σελευκείης κλονέων ξιφέεσσι δαμάσσης,
Δὴ τότε σε πρὸς ὄλυμπον ἄγει πυριλαμπὲς ὄχημα,
Ἀμφὶ θυελλείῃσι κυκώμενον ἐν στροφάλιγξι,
Ῥίψαντα βροτέων ἐθέων πολύτλητον αἴγλην.
Ἥξεις δ' αἰθερίου φάεος πατρώϊον αὐλὴν,
Ἔνθεν ἀποπλαγχθεὶς μερόπηϊον ἐς δέμας ἦλθες.

Ἰταλιώταις.

Λαίον ἀμφὶ Δράκοντα, πολὺν ποτὲ λαὸν ὀλέσθαι.

περὶ Ἰωάννου Κομνηνοῦ.

Τόποις δ' ἐν ὑγροῖς καὶ παρ' ἐλπίδα πέσῃς.
Ὦ πῶς γεύσῃ βρῶμα δεινὸν κοράκων;

Κινύρα ὑπὲρ Ἀδώνιδος.

Ὦ Κινύρα βασιλεῦ Κυπρίων ἀνδρῶν δασυπρώκτων,
Παῖς σοι κάλλιστος μὲν ἔφυ, θαυμαστότατός σοι
Πάντων ἀνθρώπων. δύο δ' αὐτὸν δαίμον' ἔχητον,
Ἡ μὲν ἐλαυνομένη λαθρίοις ἐρετμοῖς, ὁ δ' ἐλαύνων.

Κωνσταντινουπολίταις.

Γοῦς βοήσει τε, καὶ ταῦρος δὲ θρηνήσει.

*

Οὐαί σοι ὦ ἑπτάλοφε, ὅτι οὐ χιλιάσεις.

Μακρίνῳ.

Ὦ γέρον, ἦ μάλα δή σε νέοι τείρουσι μαχηταὶ,
Σὴ δὲ βίη λέλυται, χαλεπὸν δέ σε γῆρας ἱκάνει.

περὶ Μανουῆλος βασιλέως.

Ἀλλ' ὑστάτη σε κερδαλέους λαβὴ λόγου.

Μιλησίοις.

Καί μοι Γεργίθων τε φόνος μέλει ἀπτολεμίστῳ,
Πιστήρων τε μόρος, καὶ δένδρον ἀειθαλές.

περὶ Μιχαήλου.

Ἀρχὴ κακῶν γε προσπεσεῖται τῇ χθονί,
Ὅταν κατάρξῃ τῆς Βαβυλῶνος δράκων
Δύσγλωττος ὄντως καὶ φιλόχρυσος λίαν.

Πισίδαις.

Ἄστυ Ταβῶν εὐκυδὲς ἐλευθέριον οἰκίζεσθαι.

τινὶ τῶν ἐξ Ἀσίας ἐρωτῶντι εἰ λώϊον εἴη μετοικεῖν εἰς Κόρινθον.

Εὐδαίμων ὁ Κόρινθος, ἐγὼ δ' εἴην Τενεάτης.

*

Στῦλος Θηβαίοισι Διώνυσος πολυγηθής.

χρησμὸς λίθῳ ἐγγεγραμμένος.

Ἀλλ' ὅτε δὴ νύμφαι δροσερὴν κατ' ἄστυ χορείην
Τερπόμεναι στήσωνται ἐϋστεφέας κατ' ἀγυιάς,
Καὶ τεῖχος λουτροῖο πολύστονον ἔσσεται ἄλκαρ·
Δὴ τότε μυρία φῦλα πολυσπερέων ἀνθρώπων,
Ἄγρια, μαργαίροντα, κακὴν ἐπιειμένα δίκην,
Ἴστρου καλλιρόοιο πόρον διαβάντα σὺν αἰχμῇ,
Καὶ σκυθικὴν ὀλέσει χώρην καὶ μυσίδα γαῖαν,
Θρηϊκίης δ' ἐπιβάντα σὺν ἐλπίσι μαινομένῃσιν,
Αὐτοῦ κεν βιότοιο τέλος καὶ πότμον ἐπίσποι.

Milesiis.

Et mihi Gergithum cædes curæ erit bella-peroso,
Seruorũq; pistrinariorũ fatũ, & arbor semper virẽs.

De Michaële Balbo.

Initium malorum accidet terræ,
Quando regnarit Babylone draco
Lingua præpeditus iste & auarus admodum.

Pisidis.

Vrbem Tabarum celebrem liberam condite.

Cuidam ex Asia interroganti an præstet Corinthum migrare.

Fortunata Corinthus, at ego malim esse Teneates.

*

Columna Thebanis est *Bacchus multum-lætitiæ-afferens.*

Graculum lapidi incisum.

Sed quãdo nymphæ, roscidam per vrbem choream
Hilares duxerint coronatis in vicis,
Et murus balnei multigemens erit munimentum:
Tunc infinita genera vbique sparsorum hominum,
Fera, insana, malignis armata viribus,
Istri pulcriflui vadum transgressa cum acie,
Et Scythicam perdent regionẽ & Mysiam terrã,
In Thraciam vero penetrãtia cum spe furibunda,
Hic vitæ finem & fatum assequentur.

XVI.

Vatum virorum.

I. AMPHILYTI ACARNANIS.

Pisistrato.

Iactum est autem iaculum, & rete expansum.
Thynni autem irruent lunari in nocte.

II. BACIDIS.

Effice, barbara gens quando iuga in mare miserit
Canabea, Euboea vt absint multũ-balãtes capræ.

*

Sed quando Dianæ ad *auratum templum, littus*
Nauibus iunxerint, & maritimam Cynosuram,
Spe insana pinguibus destructis Athenis,
Diuina pœna extinguet potẽtẽ puerũ, iniuriæ filiũ,
Infestũ, cupiditate flagrantẽ, putantẽ se oĩa corru-
Æs.n. æri cõmiscebitur, & sanguine Mars (pturũ.
Mare inficiet. tunc libertatis Græciæ diem (ria.
Late-cernẽs Iupiter inducet, & veneranda Victo-

*

Illum inquam, *iuxta Thermodontem & Asopum herbis torosum,*
Græcorum congressum, & barbarum clamorem,
In quo multi cadent super sortem & fatum,

Sagitti-

XVI.

Χρησμολόγων ἀνδρῶν.

I. ΑΜΦΙΛΥΤΟΥ ΤΟΥ ΑΚΑΡΝΑΝΟΣ.

Πεισιστράτῳ.

Ἔρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θύννοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

II. ΒΑΚΙΔΟΣ.

Φράζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

*

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν
Νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσσει κρατερὸν κόρον, ὕβριος υἱόν,
Δεινόν, μαιμώοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πιθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει. τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

*

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων σύνοδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἰυγὴν,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ λάχεσίν τε μόρον τε,

Τοξοφόρων Μήδων ὅταν αἴσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

ἐς τὴν Μεσσηνίων κάθοδον.

Καὶ τότε δὴ Σπάρτης μὲν ἀπ' ἀγλαὸν ἄνθος ὀλεῖται,
Μεσσήνη δ' αὖθις οἰκήσεται ἤματα πάντα.

περὶ τῆς Εἴρας.

Οἵ τ' ἀπὸ Μεσσήνης πατάγῳ κρουνοῖς τε δαμείσης.

Τιθορεῦσι καὶ Θηβαίοις.

Ἀλλ' ὁπόταν Τιθορεὺς Ἀμφίονί τε Ζήθῳ τε
Χύτλα καὶ εὐχωλάς, μειλίγματά τ' ἐν χθονὶ χεύῃ,
Θερμομένου ταύροιο κλυτοῦ μένει ἠελίοιο·
Καὶ τότε δὴ πεφύλαξο πόλει κακὸν οὐκ ἀλαπαδνὸν
Ἐρχόμενον. καρποὶ γὰρ ἀποφθινύθουσιν ἐν αὐτῇ
Γαίης δαιομένων, Φώκου δ' ἐπὶ σῆμα φερόντων.

*

Ἀλλ' ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι
Ἐν ταυτῷ, ὃ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος.

*

Ἀλλ' ὁπόταν κυνικὸς πολυώνυμος ἐς φλόγα πολλὴν
Πηδήσῃ, δόξης ὑπ' Ἐριννύϊ θυμὸν ὀρινθεὶς,
Δὴ τότε τοὺς ἄλλους κινδαλώπεκας, οἵ οἱ ἕπονται,
Μιμεῖσθαι χρὴ πότμον ἀποιχομένοιο λύκοιο.
Ὃς δέ κε δειλὸς ἐὼν, φεύγῃ μένος Ἡφαίστοιο,
Λάεσσι βαλλέμεν τοῦτον τάχα πάντας Ἀχαιούς.
Ὡς μὴ ψυχρὸς ἐὼν θερμηγορέειν ἐπιχειρῇ
Χρυσῷ σαξάμενος πήρην, μάλα πολλὰ δανείζων,

Ἐν καλαῖς

Sagittiferorum Medorũ qñ fatalis dies aduenerit.

De Messeniorum reditu.

Et tunc certe Spartæ quidem nitidus flos deperibit,
Messene vero iterum habitabitur per dies omnes.

De Eira.

Et qui a Messene sonitu & scatebris domitá.

Tithorensibus & Thebanis.

At quando Tithorensis Amphioni & Zetho
Libamina,& preces,& placamina in terra fuderit,
Calefacto tauro illustris vi solis:
Tunc sane caue vrbi malum non leue
Ingruẽs. fruges namq; pereunt in illa, (portauerint.
De terra si quid *carpserint, Phocique super bustũ*

†

At cum habitauerint lupi canæque cornices
Vna medium inter Corinthum & Sicyonem.

†

Cũ vero Cynicus multinominis in flãmam multã
Insilierit, a gloriæ Erinny animo commoto,
Tunc quoque alios caniuulpes, qui eum sequuntur,
Imitari oportet fatum morientis lupi.
Qui autem timidus existens fugit vim Vulcani,
Lapidib. obruẽdus hic erit mox ab oĩbus Achiuis.
Ne dum frigidus est, de calidis nugare tentet,
Auro referta pera, admodum multa fenerans,

In pulcra patria habens ter quinque talenta.

III. DIOPITHIS.

Spartanis.

Caue ſane Sparta quamuis gloria excellas,
Ne te breuis pede lædat claudum regnum.
Diu enim ærumnæ te detinebunt inſperatæ,
Interemptor hominumque fluctus agitati belli.

Leonis Imperatoris ſapientiſſimi, de reſtitutione Conſtantinopolis.

Byzantis aula, pij Conſtantini domus,
Roma, atque Babylon, & Sion quædam noua,
Regno ter & ter centenis tibi fas frui,
Saltem vicenis annis deficientibus.
Ceu puluerem aurum collectura es gentium,
Simul vicinis imperatura omnibus.
Sed te peruſtum ab igne, te flauum genus
Totam incinerabit, & regnum euertet tuum.
Eris quaſi non vnquam fuiſſes antea.
Donec ab oriente conſpectus digitus Dei
Digitos manus iam perditæ implebit duos,
Haſtas gerentes, e camino auras velut,
Fatum quibus paternum vlturi ſunt graue.
Tunc liberi venturi ſunt tui vndique,
Recta velut ad centrum de circuli ambitu,
Ius exſequeris per quos iuſtos, ceu decet.

Adeoque

Ἐν καλαῖς πάτραισιν ἔχων τρεῖς πέντε τάλαντα.

III. ΔΙΟΠΕΙΘΟΥΣ.

Σπαρτιάταις.

Φράζεο δὴ Σπάρτη, καὶ περ μεγάλαυχος ἐοῦσα,
Μὴ σέθεν ἀρτίποδος βλάψῃ χωλὴ βασιλεία.
Δηρὸν γὰρ μόχθοι σε καταχήσουσιν ἄελπτοι,
Φθερσίβροτόν τ' ἐπὶ κῦμα κυκωόμενον πολέμοιο.

Λέοντος τοῦ σοφωτάτου βασιλέως, περὶ ἀναστάσεως τῆς Κωνσταντίνου πόλεως.

Βύζαντος αὐλὴ, ἑστία Κωνσταντίνου,
Ῥώμη, Βαβυλὼν, καὶ Σιὼν αὐτὴ νέα,
Τρεῖς τρεῖς ἔκαστον καὶ σὺ συνάρξεις κράτος,
Μιᾶς ἐν αὐταῖς ὑστερούσης εἰκάδος.
Ὡς χοιῶ ἀθροίσεις τῶν ἐθνῶν τὸ χείριστον,
Καὶ πάσας ἄρξεις τὰς πέριξ φυλαρχίας.
Ἀλλά σε πυρίσαντον καὶ ξανθὸν γένος
Πᾶσαν τεφρώσει, καὶ τὸ σὸν λύσει κράτος.
Ἔσῃ πάλιν γὰρ, ὥσπερ οὐδ' ἀρξαμένη.
Ἕως θεοῦ δάκτυλος ὀφθεὶς ἐξ ἔω,
Χειρὸς ῥυείσης δακτύλοις πλήσει δύο,
Αἰχμὰς φέροντας, αὔρας ὡς ἐκ καμίνου,
Αἷς τὸν πατρῷον ἐκδικήσουσι μόρον.
Ἥξουσι δ' αὖθις κυκλόθεν τὰ σὰ τέκνα
Εὐθείας, ὥσπερ ἐκ κύκλου πρὸς κεντρίον,
Ἐφ' οἷς δικαίως ἐκβιβάσει τὴν δίκην.

Καινὴ τὸ λοιπὸν ἡ καινὴ πάλιν ἔσῃ,
Καὶ κρεῖττον ἄρξεις τῶν ἐθνῶν, εἴπερ πάλαι.
Δόξης γὰρ οἴκους σὺ θεοῦ χρηματίσεις,
Τοῖς ἴχνεσί σου προσπεσόντων τῶν πέλας.

XVII.

Χρησμολόγων γυναικῶν.

I. ΞΕΝΟΚΛΕΙΑΣ ΠΡΟΜΑΝΤΙΔΟΣ.

Ἄλλος ἄρ' Ἡρακλέης Τιρύνθιος, οὐχὶ Κανωβεύς.

II. ΦΑΕΝΝΙΔΟΣ.

Περὶ τῆς Κελτῶν διαβάσεως εἰς τὴν Ἀσίαν.

Δὴ τότ' ἀμειψάμενος στεινὸν πόρον Ἑλλησπόντου
Αὐλήσει Γαλατῶν ὀλοὸς στρατός, οἵ ῥ' ἀθεμίστως
Ἀσίδα πορθήσουσι· θεὸς δ' ἔτι κύντερα θήσει
Πάγχυ μάλ', οἳ ναίουσι παρ' ἠιόνεσσι θαλάσσης.
Εἰς ὀλίγον τάχα γάρ σφιν ἀοσσητῆρα Κρονίων
Ὁρμήσει, ταύροιο διοτρεφέος φίλον υἱόν,
Ὃς πᾶσιν Γαλάτῃσιν ὀλέθριον ἦμαρ ἐφήσει.

III. ΦΗΜΟΝΟΗΣ ΠΡΟΜΑΝΤΙΔΟΣ.

τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος.

Δελφοῖς.

Ἀγχοῦ δὴ βαρὺ ἰὸν ἐπ' ἀνέρι Φοῖβος ἐφήσει
Σίντῃ Παρνησσοῖο· φόνου δὲ Κρήσιοι ἄνδρες
Χεῖρας ἁγνιοῦσι, τὸ δὲ κλέος οὔποτ' ὀλεῖται.

Adeoque tunc rurſum futura tu noua es,
Meliuſque nationes rectura, ac prius.
Nam gloriæ Dei domus vocaberis,
Vbi ſe ad pedes tuos vicini abiecerint.

XVII.

Vatum fœminarum.

I. XENOCLEÆ DEI INTERPRETIS.

Alius nempe Hercules Tirynthius, non Canobeus.

II. PHÆNNIDIS.

De Gallorum tranſitu in Aſiam.

Sane tunc traiecto anguſto freto Helleſponti,
Tibia canet Celtarũ noxius exercitus, qui nefarie
Aſiã vaſtabũt. deus aũt adhuc grauiora intẽtabit
Multo magis ijs qui habitant iuxta littora maris.
Breui omnino enim ipſis opitulatorem Iupiter
Excitabit, tauri a-Ioue-nutriti carum filium,
Qui omnibus Celtis lethalem diem immittet.

III. PHEMONOES APOLLINIS DELPHICI INTERPRES.

Delphis.

Breui ſane graue telum in virũ Phœbus immittet
Vaſtatorem Parnaſsi. de cæde autẽ Cretenſes viri
Manus purgabunt, at fama nunquam abolebitur.

IIII. PELIADVM.

Iupiter fuit, Iupiter ē, Iupiter erit, o magne Iupiter.
Terra fruges emittit, idcirco vocate matrē terram.

XVIII.

Oracula in insomniis data.

Alexandro.

Insula deinde quædam est in vndoso ponto,
Ante Ægyptum: Pharum autem illam nominant.

Iuliani Cæsari.

Iupiter quādo ad latā metā accesserit clari aquarū
Et Saturnus virginis partē conscenderit quintā &
Vigesimam, imperator Constantius Asiæ terræ
Finem caræ vitæ inuisum & tristem habebit.

Hipparcho.

Suffer leo intoleranda passus patienti animo.
Nemo hominum iniusta faciens pœnam non luet.

Lucullo

Quid dormis magnanime leo? hinnuli namq; tibi
(*prope* sunt.

Mario.

Grauia enim sunt lustra etiam abeuntis leonis.

Valenti imperatori.

Celeriter vade ad Minantem magnum,
Illic mors te grauis rapiet miser.

Pausaniæ.

(*iniuria.*

Abi ad iudiciū ꝓpius: valde graue malū est *viris*

IIII. ΠΕΛΙΑΔΩΝ.

Ζεὺς ἦν, Ζεὺς ἐστὶ, Ζεὺς ἔσεται, ὦ μεγάλε Ζεῦ.
Γᾶ καρποὺς ἀνίει, διὸ κλήζετε μητέρα γαῖαν.

XVIII.

Χρηματισμοὶ διʼ ἐνυπνίων δοθέντες.

Ἀλεξάνδρῳ.

Νῆσος ἔπειτά τις ἐστὶ πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
Αἰγύπτου προπάροιθε· Φάρον δέ ἑ κικλήσκουσιν.

Ἰουλιανῷ τῷ Καίσαρι.

Ζεὺς ὁπόταν ἐς πλατὺ τέρμα μόλῃ κλυτοῦ ὑδροχόοιο,
Παρθενικῆς δὲ Κρόνος μοίρῃ βαίνῃ ἐπὶ πέμπτῃ
Εἰκοστῇ, βασιλεὺς Κωνστάντιος Ἀσίδος αἴης
Τέρμα φίλου βιότου στυγερὸν καὶ ἐπώδυνον ἕξει.

Ἱππάρχῳ.

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ
Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

Λουκούλλῳ.

Τί κνώσσεις μεγάθυμε λέον; νεβροί δέ τοι ἐγγύς.

Μαρίῳ.

Δειναὶ γὰρ κοῖται καὶ ἀποιχομένοιο λέοντος.

Οὐάλεντι αὐτοκράτορι.

Τάχος βάδιζε πρὸς Μίμαντα τὸν μέγαν,
Ἔνθα μόρος σε δεινὸς ἁρπάσει τάλαν.

Παυσανίᾳ.

Στεῖχε δίκης ἆσσον· μάλα τοι κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις.

Σωκράτει.

Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο.

Παραλελειμμένοι χρησμοί.

Ἀπόλλωνος τοῦ Κλαρίου.

Ὄργια μὲν δεδαῶτας ἐχρῆν νηπευθέα κεύθειν·
Ἐν δ' ἀπάτῃ παύρη σύνεσις καὶ νοῦς ἀλαπαδνός.
Φράζεο τὸν πάντων ὕπατον θεὸν ἔμμεν Ἰαώ,
Χείματι μέν τ' Ἀΐδην, Δία δ' εἴαρος ἀρχομένοιο,
Ἠέλιον δὲ θέρους, μετοπώρου δ' ἁβρὸν Ἰαώ.

Ἀπόλλωνος Ἰσμηνίου τοῦ ἐν Θήβαις.

Ἱστὸς ὑφαινόμενος, ἄλλῳ κακὸν, ἄλλῳ ἄμεινον.

Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου.

Τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι μάχην μένε παμμέλαν ὄρνι,
Τηνεί τοι κρέα πολλὰ παρέσσεται ἀνθρώποισι.

Ἀλκμαίωνι.

Τιμῆεν μ' αἰτεῖς δῶρον μανίαν ἀποπαῦσαι,
Καὶ σὺ φέρε τιμῆεν ἐμοὶ γέρας, ᾧ ποτε μήτηρ
Ἀμφιάραον ἔκρυψ' ὑπὸ γῆν αὐτοῖσι σὺν ἵπποις.

Μενελάῳ.

Πάγχρυσον φέρε κόσμον ἑλὼν ἀπὸ σῆς ἀλόχοιο
Δειρῆς, ὅν ποτε Κύπρις ἔδωκ' Ἑλένῃ μέγα χάρμα·
Ὥς σοι Ἀλέξανδρος τίσιν ἐχθίστην ἀποδώσῃ.

Παρμενίσκῳ τῷ Μεταποντίνῳ.

Εἴρῃ μ' ἀμφὶ γέλωτος, ἀμείλιχε, μειλιχίοιο·
Δώσει σοι μήτηρ οἴκῳ, τὴν ἔξοχα τίε.

ΤΕΛΟΣ.

Socrati.

Die tertio Phthiam glebosam venit.

Prætermissa.

Apollinis Clarij.

Misteria qdē edoctos oportebat inaudita occulta-
Sed in errore exigua est sapiētia & mēs infirma.(re:
Dic omnium supremum deum esse Iao,
Hyeme quidem Plutonē, at Iouem vere incipiēte,
Et Solem æstate, autummo vero mollem Iao.

Apollinis Ismenij Thebis.

Malum textorium texens alij malum, alij bonum.

Apollynis Pythij.

Ad Thermodontem pugnam expecta atra auis.
Tunc carnes multæ aderunt hominibus.

Alcmæoni.

Pretiosum me rogas donum, insaniæ remedium,
Etiā tu afferto pretiosū mihi munus, quo olī mater
Amphiaraum occuluit sub terra cum ipsis equis.

Menelao.

Ex auro solidū affer ornatū detractū de tuæ vxoris
Collo, quē olī Venus dedit Helenæ magnū gaudiū.
Sic tibi Alexander pœnas grauissimas pendet.

Parmenisco Metapontino.

Interrogor de risu, morose, blando:
Dabit tibi mater domi, quam summopere cole.

FINIS.

ASTRAMPSYCHI
SOMNIORVM INTERPRETATIO.

In ſomnis loqui, verum ſomnium hoc eſt.
Segniter moueri, calamitoſa efficit itinera.
Bonum eſt volare, actionis probæ hoc ſignum eſt.
Ridens in ſomnis, difficiles habebis mores.
Plorans in ſomnis, lætiſsimus omnino eris.
Cum inimicis edere, ad reconciliationem confert.
Mortuus in ſomnis, curarum eris expers.
Graueolentiam exiſtimato moleſtiam.
Si quis fumum tibi facit, acerbum id ſomnium eſt.
Senem te eſſe ſi vides, habebis honorem.
Currere in ſomnis, firmas facit fortunas.
Manus lauare, curarum ſolutionem denotat.
Pedes purgare, curarum ſolutionis ſignum eſt.
Truncũ corporis purgare, ſolutionem curarũ ſigni-
Capillos reſecari, negotiorũ notat damnum. (ficat.
At capillos defluere, periculum affert magnum.
Albas videre carnes, valde commodum eſt.
Carnes nigreſcere, non bonum hoc eſt pueris.
Matrem amplecti, bonum eſt ſomnium.
Perutile eſt virum complecti cariſsimum.
Omnes congreſſus longos labores conciliant. (gnas.
Oſculari vel amare, excitat hoſtiũ diuturnas pu-

Pedes

ΑΣΤΡΑΜΨΥΧΟΥ
Ὀνειροκριτικόν.

Αλεῖν καθ' ὕπνοις, νηδεκὲς τοὔναρ τόδε.
Αργῶς κινεῖσθαι, δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους.
Καλόν πέτεσθαι, πράξεως καλῆς τόδε.
Γελῶν καθ' ὕπνοις, δυσφόρους ἕξεις τρόπους.
Κλαίων καθ' ὕπνοις, παγχαρὴς πάντως ἔσῃ.
Εχθροῖς συνέσθειν, εἰς καταλλαγὰς φέρει.
Θανὼν καθ' ὕπνοις, δυσφόρους ἕξεις τρόπους.
Δυσωδίαν νόμιζε τὴν ἀηδίαν.
Εἰ θυμιᾶσέ τις, πικρὸν τοὔναρ τόδε.
Γέροντα σαυτὸν εἰ βλέπεις, ἕξεις χάρας.
Τρέχειν καθ' ὕπνοις, εὐθενεῖς ποιεῖ τύχας.
Χεῖρας καθαίρειν, φροντίδων δηλοῖ λύσιν.
Πόδας καθαίρειν, φροντίδων δηλοῖ λύσιν.
Ολμον καθαίρειν, φροντίδων δηλοῖ λύσιν.
Τείχας καρῶσαι, πραγμάτων δηλοῖ βλάβην.
Τείχας πεσεῖν δὲ, κίνδυνον φέρει μέγαν.
Λευκὰς ὁρᾶν τὰς σάρκας, εὔθετον λίαν.
Σάρκας μελαίνειν, οὐ καλὸν πᾶσιν τόδε.
Μητρὶ πλακῆναι, καλὸν εἰς ὄναρ τόδε.
Εὔχρηστον ἀνδρὶ συμπλακῆναι φιλτάτῳ.
Πᾶσαι δὲ μίξεις πρόξενοι μακρῶν πόνων.
Φιλεῖν, ἐκείρει δεσμιῶν μακρὰς μάχας.

Πόδας πλατεῖς ἔχοντα, σημαίνει λύπας.
Ποδῶν κοπέντων μηδ' ὅλως ἄρχου τρίβου.
Πρήθων τὸ σῶμα, δυσκλεὴς ἔσῃ λίαν.
Ἀρθεὶς νόον γίνωσκε γῆν ναίειν ξένην.
Τυφλὸν φανέσθαι, πάγκαλον λίαν ἔφυ.
Λευκὴν στολὴν κάλλιστον ἐν ὕπνῳ φέρειν.
Στολὴν φορεῖν μέλαιναν, οὐ καλὴ θέα.
Στολὴν δ' ἀλουργὸν, εἰς μακρὰν νόσον φέρει.
Στολὴν ἐρυθρὰν, εἰς καλὴν πρᾶξιν φέρει.
Στολὴν φορεῖν αἴακτος, ἐλπίδων λύσις.
Χιτὼν ῥαγεὶς ἔρρηξε φροντίδων βάρος.
Ζώνη κοπεῖσα τὴν ὁδὸν λύει ταχύ,
Ἄστρα βλέπειν, κάλλιστον ἀνθρώποις πέλει.
Βρονταὶ καθ' ὕπνους ἀγγέλων εἰσὶ λόγοι.
Φωστῆρας εἰδεῖν, πραγμάτων δηλοῖ φάος.
Χιὼν φανεῖσα δυσμενῶν ἔχθρας φέρει.
Νεκροὺς ὁρῶν νέκρωσιν ἕξεις πραγμάτων.
Ξηρῶν φανέντων δενδρέων, κενοὶ κόποι.
Οἱ μάργαροι δηλοῦσι δακρύων ῥόον.
Γαῖα σκεδάζει δυσμενῶν συμβουλίας.
Γαῖα γαληνῶν πρόξενον πέλει τρόπων.
Ἔκδηλός ἐστι βόρβορος ψυχῆς ῥύπος.
Πηγὴ διαυγὴς τοῦ νοὸς λύει λύπας.
Οἶνος κενωθεὶς ἀγγέων, παύει λύπας.
Οἶνος ῥυπώδης ἐκφανοῖ πολλὰς λύπας.

Οἴνου

Pedes latos habere, notat molestias.
Pedib. amputatiis in somnis, nullo modo iter suscipe.
Urens corpus, admodum infamis eris.
Elatus animo statue peregrinam terrã tibi incolendam esse.
Cæcum videri, omnium optimum est.
Vestem albam in somnis ferre, optimum est.
Vestem ferre nigram, nõ pulcrum est spectaculum.
At vestem purpuream, in longũ morbum coniicit.
Vestem rubram, honestæ actioni confert.
Vestem ferre regis, spei solutio est.
Tunica disrupta, rumpit curarum onus.
Cingulum dissectum, iter cito dissoluit.
Astrorum conspectus, optimus hominibus est.
Tonitrua in somnis sunt angelorum sermones.
Luminaria videre, rerum significat lucem.
Nix in somnis visa, hostium inimicitias affert.
Mortuos videns exitium rerum habebis.
Cũ aridæ apparuerint arbores, inanes labores erũt.
Margaritæ significant lacrymarum flumen.
Lac dissipat inimicorum consilia.
Lac tranquillorum index est morum.
Lutum manifestas animi sordes notat.
Fons lympidus animi pellit molestias.
Vinum effusum e vasis, sedat molestias.
Vinum mucidum declarat multas molestias.

Vinum ſi hauſeris, expecta graues pugnas.
Aqua ſcaturiens inferne, inimicos indicat.
Aquam limpidam ebibere, vtile hoc eſt.
Effuſio fluuij inimicorum ſoluit gaudium.
In concione ſtare, crimen affert.
Nudus ſedens tuis cedes bonis.
In fimo ſi ſederis, noxios habebis mores,
Saxo inſidens, ſpem bonam concipe.
Mœnibus inſidens, fortunatum te fore putato.
Lacui immittere ſeſe, non bonum hoc.
Per prunas incedere, damnũ ab inimicis ſignificat,
Incedens per teſtas, inimicorum damnum feras.
Ad montem arrepere, negotiorum ſignificat difficultatem.
Serpentes calcare, aculeos inimicorum ſoluit.
Si in limo nauigaueris, mentis conijce noxam.
Præcipitio lapſum eſſe, calamitoſam ſortem ſignificat.
Edens dulcia, acerbis præditus eris moribus.
Vuas comedere, imbris ſignificat inundationem.
Eſus ficuum ſignificat futiles ſermones.
Lactucis veſci, corporis denotat morbum.
Aquam bibẽs lutoſam, corporis prædicit morbum.
Pueros tenens, periculum venturum expecta.
Apim habens aliquis, fruſtratur ſpe ſua.

Οἴνου μεταλαχὼν προσδόκα δεινὰς μάχας.
Ὕδωρ βλύον κάτωθεν, ἐχθροὺς μηνύει.
Ὕδωρ διαυγὲς ἐκπίνειν, χρηστὸν τόδε.
Χύσις ποταμία δυσμενῶν λύει ἔχθραν.
Ἐκκλησίαις ἑστῶσιν ἔγκλησιν φέρει.
Γυμνὸς καθεσθεὶς, σῶν ὑπεκστῇ πραγμάτων.
Κόπρῳ καθεσθεὶς, ζημίας ἕξεις τρόποις.
Πέτρᾳ καθεσθεὶς, ἐλπίδας χρηστὰς ἔχε.
Τείχει καθεσθεὶς, εὐτυχὴς πέλειν δόκει.
Λάκκῳ καθεῖναι σαυτὸν, οὐ καλὸν τόδε.
Ἄνθραξι βαίνειν, ἐχθρικὴν δηλοῖ βλάβην.
Βαίνων κεραμίοις, δυσμενῶν βλάβην φέρεις.
Ὄρει προσέρπειν, πραγμάτων δηλοῖ βίαν.
Ὄφεις πατεῖν, τὰ κέντρα τῶν ἐχθρῶν λύει.
Ἰλὺν πεπλευκὼς, τοῦ νοὸς νόει βλάβην.
Κρημνοῦ πεσόντα, δυστυχῆ δηλοῖ τύχην.
Τρώγων γλυκεῖα, πικρίας ἕξεις τρόποις.
Βότρυς κατέσθειν, ὀμβρικὴν δηλοῖ κλύσιν.
Βρῶσις σύκων δείκνυσι φληνάφους λόγους.
Θρίδακας ἔσθειν, σωμάτων δηλοῖ νόσον.
Ὕδωρ πίνων πηλῶδες, ἐν λύπαις ἔσῃ.
Παῖδας κρατεῖν, κίνδυνον ἐλθεῖν προσδόκα.
Ἀπὶν κρατεῖν τις, ἀστοχεῖ τῶν ἐλπίδων.

Ἥλους κρατῶν, τὰ κέντρα τῶν ἐχθρῶν βλέπε.
Κλασθεῖσα ῥάβδος οὐ καλὸν φέρει τέρας.
Κίρκους καταγὼν, οὗ θέλεις, πλουτὸς τύχοις.
Κλεῖδας κρατεῖν δὲ, σύνθεσιν δηλοῖ τρόπων.
Κλῆμα κρατήσας, ἐγκαλεῖσθαι προσδόκα.
Μάχην μάχαιρα ζωγραφεῖ κρατουμένη.
Νενησμένα κρατῶν δὲ, προσδόκα λύπας.
Στρουθὸν κρατῶν φεύγοντα, προσδόκα βλάβην.
Στῦλον κρατῶν, ἔλπιζε τὴν θείαν χάριν.
Σωθλᾶν μάχαιραν δεσμίων δηλοῖ θλάσιν.
Χειρὸς πεταθεὶς κίρκος, ἔργοισι βλάβη.
Χρυσὸν κρατῶν, ἄπρακτος, ὧν θέλεις, ἔσῃ.
Ὠὰ κρατεῖν, ἔσθειν τε, σημαίνει λύπας.
Βόας θεωρεῖν, εἰς κακὴν πρᾶξιν φέρει.
Ἵππους μελαίνας, οὐ καλὸν πάντως, βλέπειν.
Ἵππων δὲ λευκῶν ὄψις, ἀγγέλων φάσις.
Λέοντας εἰδεῖν, δεσμίων δηλοῖ μάχην.
Περιστερὰς βλέπειν δὲ, προξενεῖ βλάβας.
Πῶλον βλέπειν τρέχοντα, μυστικὸν τόδε.
Κυνῶν ὑλαγμὸς ἐχθρικὴν δηλοῖ βλάβην.
Λύκος κεχηνὼς φληνάφους δηλοῖ λόγους.
Μῦς δ᾽ ἀνφανεὶς εὔδουλος ἐν τρόποις πέλει.
Νεκροὶ βόες δηλοῦσι τοὺς λιμοῦ χρόνους.

Clauos tenens, ſtimulos inimicorum caue.
Fracta virga non fert bonum exitum.
Accipitres ſi cepiſti, omnino quod voles cōſequeris.
At claues tenere, mores compoſitos declarat.
Palmitem ſi tenueris, criminationes expecta.
Pugnam gladius depingit arreptus.
Fila tenens, expecta moleſtias.
Paſſerem tenens fugientem, expecta noxam.
Columnam tenens, ſpera diuinam gratiam.
Gladium confringere, inimicorum ſignificat contritionem.
Manu elapſus accipiter, imperantibus noxa eſt.
Aurum ſi tenueris, infecta erunt quæ vis.
Oua tenere & edere, denotat moleſtias.
Boues in ſomnijs videre, ſignificat malum.
Equas nigras videre, omnino non eſt bonum.
Equorū vero alborū viſio, angelorum apparitio eſt.
Leones videre, hoſtium indicat pugnas.
Columbas videre, denuntiat detrimentum.
Pullū equinū currentē videre, arcanū quiddā eſt.
Canum latratus hoſtile deſignat damnum.
Lupus hians ineptos ſignificat ſermones.
Mus vero conſpectus benignos mores arguit.
Mortui boues ſignificant famis tempora.

Crabrones visi inimicorum sunt nocumenta.
Conspectus lepus infelix facit iter.
Videns oleum omnen effugies noxam.
Mare videre placidum, opportunum est.
Sonitus maris, negotiorum significat concussionem.
Natatio marina sæuos indicat dolores.
Natatio marina interdiu bonum est somnium.

FINIS.

Σφῆκες φανέντες δυσμενῶν εἰσὶ βλάβαι.
Φανεὶς λαγωὸς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους.
Ὁρῶν ἔλαιον ἐκφύγῃς πᾶσαν βλάβην.
Θάλατταν εἰδεῖν μειδιῶσαν, εὔθετον.
Φλοῖσβος θαλάσσης, πραγμάτων δηλοῖ κλόνον.
Νῆξις θαλάσσης, ἀργίας δηλοῖ λύπας.
Νῆξις θαλάσσης, ἡμέρας ὄναρ καλόν.

Τ Ε Λ Ο Σ.

LECTORI.

SINGVLIS oraculis immorari, & minuta quæque explicare in animo non fuit, ne de tua diligentia diffidere viderer. At fontes monſtraui, vt hos de lectionis veritate vel interpretatione dubitans minori labore conſulere poſſes.

Pagina 2.verſu 3. Suidas in Δωδώνη Ioui hunc verſum attribuit: quem tamen nonnulli Heſiodi eſſe arbitrentur, alij Platonis e tertio de Republica.

verſu 4. Alterum hoc oraculum refert Pauſan. pag. 232. editionis Wechelianæ.

9. Legitur apud Dionyſium Halic. antiq. Rom. lib. I. Suidam & Stephanum de vrbibus in Ἀβοριγῖνες, Lactantium de falſa relig. lib. I. Macrobium Saturnalium lib. I. cap. VII.

14. Strabo lib. VI. & Stephanus de vrbibus in Πανδοσία.

19. Syneſius in Dione.

21. Euſebius lib. V. de Euang. præparatione. apud eundem eſt & proxime ſequens.

P.3.17. Corrige operarum mendum, & ſcribe *Apollinis Didymæi.* ſolus Iupiter Dodonæus notus eſt, nullus Apollo Dodonæus. at contra & Apollo & Iupiter Didymæus. nam Branchidarum oraculum ſacrum vtrique fuit. De Ioue Didymæo Nicander in primo Ætolicorum apud Athenæũ: de Apolline omnes paſſim.

P.5.21. Apollo Iſmenius Thebis reſponſa dabat, vt teſtantur Herodot. Strabo, Stephanus de vrbibus, & alij. Legitur autem oraculum hoc in parallelis Plutarchi pag. 832. Græcæ H. Stephani editionis.

P.6.4. Euſebij lib. III. de præpar. Euang.

9. Lactantij lib. I. cap. VII.

13. Pauſanias pag. 210. edit. Wechel. quam in ſequentibus vbique ſecuti ſumus.

16. Mileſius Apollo non eſt alius a Didymæo. vtroque enim cognomine is deſignatur qui Branchidis reſponſa dabat. Didymæus vocabatur, partim quia δίδυμοι θεοὶ, dij gemini, Iupiter & Apollo oraculo præerant, partim a loco cui nomen duplex, Branchidæ & Didymi. Aliam huius appel-

lationis

lationis rationem affert Macrobius Saturnal. lib. j. cap. XVII. quam vide. Milesius autem, quia in Milesiorum regione & vrbis Mileti vicina vaticinabatur, & ipsa Miletus Apollini sacra erat. Itaque mallem oracula ista ex Lactantio descripta, sub titulum Apollinis Didymæi relata fuisse.

P. 9. 8. Refertur & explicatur ab Herodoto in Polymnia, Suida in ἀνεῖλεν, & Eusebio lib. v. de Euang. præpar. Sed hic quosdam versus omittit, quosdam mutat. omittit secundum & tres postremos. mutat primùm λιπὼν φεῦγ' in πόλιν φύγετ'. deinde quartum & quintum in vnum contrahit, Οὐ χέρες, οὐδὲ πόδες νέατοι. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει Πῦρ τε &c. quartum ita legit, πολλὰ δὲ τῇδ' ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ καταρείψει. Duos sequentes versus leges etiam apud Clementem Alexandrinum Strom. v. Primum Ω μέλεοι, adscribit Tzetzes variar. hist. Chil. IX. Bacidi vati.

19. ἐπικίδνατε θυμόν, id est diuidite & in varias partes diducite animum, prospiciendo qua ratione ingruentia mala vel auertere vel lenire possitis.

20. Herodotus, Clemens Alexandr. Eusebius, Suidas in locis citatis.

P. 10, 10. Eusebius lib. v. Euang. præparat. ex Oenomao philosopho.

15. Eusebius ibidem & Athenæus lib. I. Dipnosophist.

18. Plutarchus in Theseo pag. 5. 12. Suidas in ὑμεῖς & Αἰγιεῖς, Athen. lib. VII. Stephanus in Αἴγιον, Eusebius, & Eustathius comment. in Dionisij periegesin, Tzetzes Chil. IX. tribus diuersis locis, qui hunc versum præmittit, Γαίης μὲν πάσης τὸ πελασγικὸν Ἄργος ἄμεινον, & duos sequentes ita variat vt infra pag. 46. relati sunt. Versus pænultimi telestichium sic scribitur apud Tzetzem, οἱ τὸ μεταξύ.

P. 13. 4. Suidas in εἰ τό. Athenæus lib. v. Dubitat hic tamen, an Æsopum fabularum scriptorem, an alium Apollo hoc oraculo irriserit.

7. Suidas in dictione τόνον.

10. Æschines contra Ctesiphontem. Pausanias pag. 356. in Phocicis.

14. Eusebius lib. v. de præparatione Euang.

16. Pauſanias Corinthiacis pag. 69.

20. Herodotus Polymnia, & Euſebius lib. VI. de Euang. præparat.

P. 14. 1. Herodotus Erato integrum refert, at tres priores verſus Pauſanias in Corinthiacis pag. 63. & Suidas in πλεσίμα.

7. Pauſanias pag. 123. & 136. In quinto verſu alij legunt εἰ θεὸν, alij ἔνθεον ἐξαπατῶν. hic verſus originem dedit parœmiæ cuius Suidas meminit, Πολλάκιν εἰδεῖης οἷς τὸν θεὸν ἐξαπατήσαις. Multa te noſſe oportet quibus deum decipere poſſis.

14. Idem pag. 122. editiones vulgatæ εἰ pro ἢ habent, & imperfectam diſtinctionem poſt ἐξαναδυώτων. Lacunam aſteriſco notatam explet Sylburgius meus dictione τὸ πάροιθε ex Pauſan. 124. 3.

22. Euſebius ex Oenomao lib. V. Euang. præpar.

24. Pauſanias pag. 243.

P. 17. 6. Idem Pauſanias pag. 153. Vbi annotat Sylburgius in extremo verſu legi poſſe, πηγαῖσιν εὐρρείτης Αρεθούσης, i. *pulchræ* vel *placidæ Arethuſæ*. at contrarium notabit recepta ſcriptura, ſi ab εὔελπος deducatur. dicetur enim turbata & euripi modo huc illuc agitata Arethuſa.

10. Suidas in *Archias*.

16. Plutarchus in parallelis pag. 63. Pauſanias pag. 187. Euſebius lib. V. Euang. præp. qui id aſino adaptat. Socrates hiſt. eccleſiaſt. lib. III. cap. XXIII. Pro μηκέτι Euſebius habet οὐκ ἔτι. quod perinde eſt.

19. Pauſanias Phocicis pag. 331. In verſu pænultimo habet Aldina editio ἡ δὲ, *vrbs* ſcilicet, pro ἤδε, quod Camerarius agnoſcit.

P. 18. 1. Duo iſta oracula refert Suidas, prius in Ἀῤῥαῖος, poſterius in Αὔγουστος. item Cedrenus.

8. Herodotus in Terpſichore. Scribunt nōnulli Πολυξώνῳ pro Περιξώνῳ verſu vltimo.

13. Tria ſequentia habet Herodotus in Melpomene & Erato: priora etiam Plutarchus in libello περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἐμμέτρως νῦν &c. & Tzetzes Chil. VI.

17. Scribitur & ἄρειον pro ἄμεινον.

22. Hic verſus citatur in commentario ad Satyras Iuuenalis, qui dei reſponſum ſic expreſſit Sat. XIII.

Spartano cuidam reſpondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere, & fraudem iure tueri
Iurando: quærebat enim quæ Numinis eſſet
Mens, & an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergo metu, non moribus, & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, veramque probauit:
Extinctus tota pariter cum prole, domoque.
Et quamuis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi ſola voluntas.

P. 21. 1. Pauſanias pag. 242. refert de Philippo Macedoniæ rege.

2. Dionyſius Halicarn. lib. 1. antiq. Rom.

8. Herodotus in Erato.

10. Suidas in *Diogenes.*

17. Herodotus Melpomene.

20. Pauſan. Bœoticis pag. 311. & Euſeb. lib. v. Euang. præparat.

24. Herodotus Terpſichore, & Euſeb. lib. ſæpe laudato

P. 22. 1. Tzetzes ſcribit Λάμδα, Chil. VIII. παῖς ὢν τοῦ Ηετίωνος, οἶμαι δὲ καὶ τῆς Λάμβδας. Et Euſebius ὀλοοίτροχον.

3. Euſebius loco dicto.

5. Hoc & duo ſequentia ſuæ periegeſi inſeruit Pauſanias pag. 189. Phocicis 330. & Bœoticis 292.

12. Camerarius legit πολυπενθέε.

17. Plutarchus in Theſeo pag. 20.

23. Euſebius lib. VI. de Euang. præparat.

P. 25. 4. Suidas in Σόλων.

8. Herodotus Cleio, Euſebius lib. v. de Euang. præpar. vbi αἴκ' ſcribitur pro εἴκ'.

11. Euſebius eodem libro.

16. Herodot. Cleio, Euſebius ibidem, Chryſoſtomus, Suidas in Κροῖσος, Cedrinus. Sic autem inchoat Euſeb. Ὦ εἰδὼς ψάμ. In altero quoque Euſeb. & ex parte Suidas variant, ὁ κωφοῦ ξυνιεὶς, καὶ μὴ λαλέοντος ἀκούων. Tertius ita legitur apud Suidam,

Suidam, ὀσμὴ δ' ἐς φρένας ἤλυθε μοι κραταιρίνοιο χελώνης. non constat carmen, nisi legas κραταιροῖο. In Herodoti exemplaribus notatur & alia lectio, κραταιρίνοιο χελώνης. Mox male in Suida ὑπέρκειται pro ὑπέστρωται, at non male χαλκὸς pro χαλκόν.

22. Eusebius lib. v. Euang. præpar. & Suidas in Αλυω, Κροῖσος, & λοξίας.

24. Herodot. Clio, Plato lib. VIII de republ.

P. 26. 2. Plato legit φεύγει, οὐδὲ μένει οὐδ' αἰδεῖται.

3. Quattuor quæ sequuntur, extant apud Herodotum; primum in Clio, secundum in Terpsichore, apud Eusebium lib. v. & Pausaniam pag. 237. tertium iterum in Clio, & apud Stephanum de vrbibus in *Tegea*, ex Lepidi epitomes historiarum lib. I. quartum in Clio.

10. Male ferunt exemplaria Eusebij Αἰακίδης. at sine vllo discrimine scribitur a nonnullis πλειστοῖο.

15. Stephanus habet Ης τ' ἄπο, *a sua* nempe regione.

17. Scribitur quoque λευκῷ, & versu ob hoc tertio πήμασι.

P. 29. 1. Eusebius libro sæpe citato.

5. Idem ibidem, & Herodotus Polymnia.

8. Eusebius legit πέρσεται.

13. Pausanias pag. 122. & Eusebius libro dicto, vbi γαῖαν μεσσηνίδα δῆμος editio Parisiensis habet.

17. Stephanus de vrbibus in Λαοδίκεια.

21. Herodot. Clio & Eusebius lib. v. de Euang. præp. apud quem reperies scriptum μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.

P. 30. 1. Ibidem idem Eusebius.

16. Plutarchus in vitis pag. 823. & de defectu oraculorum.

19. Eustathius in comment. ad Dionysij periegesin, & Stephanus in *Byzantium*.

23. Στέμμουν, ita Stephanus. forte σόμειν.

24. Continetur hic versus in oraculo Ægiensibus dato supra pag. 10. & 13. Sed quia historici nonnulli id Megarensibus sciscitātibus responsum esse volunt, κομμάτιον istud sub Megarensium titulo repetere volui, præsertim cum in prouerbium abierit, vt ex Calimachi epigrammatio apparet.

----τῆς δ' ταλαίνης.
Νύμφης, ὡς Μεγαρέων, κ' λόγος, ὐδ' ἀριθμός.

Suidas

Suidas in ὑμεῖς ὦ & Tzetzes Chiliad. IX.

P. 33. 1. Duo prima ſunt in Meſſenicis Pauſaniæ pag. 130. 130. & 120. ſed alterum duobus hexametris comprehendit Euſebius de præpar. Euang. lib. v. quos etiam hic ſubiunximus.

13. Ex eodem loco Euſebij.

16. Herodotus Erato & Tzetzes Chil. VIII. Oraculum Didymæum prope Miletum, commune fuit Ioui & Apollini, vt iam diximus: indeque δίδυμοι θεοὶ dicebantur, quaſi dij gemini. Et eo Latina verſio reſpexit. Sed commodius de loco oraculi exponetur, cui Didymi nomen erat a ſocietate vtriusque dei Mela de ſitu orbis lib. 1. cap. XVIII. *Ionia cingit oraculum Apollinis, dictum olim Branchidæ, nunc Didymi.* In oraculo quodam infra pag. 62.

21. Diogenes Laertius lib. 1. in Thaletis vita.

24. Ex Euſebij lib. v. toties nominato.

P. 34. 3. Strabo Geograph. lib. VI. in quo legitur a nonnullis παρὲκ θεὸν pro πάρες σέθεν, ἔδαλα pro κλάσματα, δῶρον pro ὀρθόν. ἔδαλα dicuntur purgamenta ſoli quæ ſcopis euerri ſolẽt, Feſto exuerræ.

5. Duo iſta oracula iuuenibus duobus, tertio eorum ſocio a latronibus occiſo, ab Apolline data refert Ælianus variæ hiſtoriæ lib. III.

12. Euſebius lib. v. Euang. præpar. Ex eodem eſt & ſequens de Homero, ſed hoc aliquantulum diuerſum eſt ab illo quod Stephanus in Ἴος habet. ideo vtrumque coniunxi.

P. 37. 4. Iambicum hoc legitur apud Suidam in αἰάθημα & ὀβολοστάτης.

7. Extat in Pauſaniæ periegeſi. at ſequens in Euſebio & Socrate hiſt. eccleſiaſt. lib. III. cap. XXII.

11. Siphniis hoc reſponſum datum fuiſſe ſcribit Herodotus in Thalia.

15. Plutarchus in Solone vtrumque habet pag. 156. & 151. editionis Græcæ.

22. Strabo lib. VIII. Pauſanias in Corinth. pag. 76. Suidas in ἀνεῖλεν. in Strabone eſt ἠνεμόεντα, maſculinum pro feminino.

P.38.1.Plutarchus in Arato pag.1922.

6. Stephanus in *Sybaris*. Athenæus lib. XII. qui priores duos versus in vnum hunc cogit, εὐδαίμων σὺ ἔσῃ ὑμῖν γένος αἰὲν ἐόντων, & mox σεβίσσης legit. Explicat Suidas in prouerbio Ἄμυρις μαίνεται.

12. Ælianus variæ historiæ lib. III.

20. Eusebius lib. v. de Euang. præparatione.

21. Idem lib. VI. & Stephanus in Θάσος, quæ olim Aeria nuncupabatur.

P. 41. 1. Hoc allegat Eusebius lib. v. de præpar. Euang. Alterum Strabo lib. VI. Tertium Pausanias pag. 172. Quartum Diodorus bibliothecæ libro XVI. & Pausanias pag. 241. Quintum Suidas in ἀργυρέαις. Sextum Pausanias in Phocicis pag. 317.

P.42.1. Primum, quartum, & septimum, sumpta sunt ex Eusebio de præparat. Euang. Secundum ex Socratis hist. ecclesiast. lib. III. cap. XXIII. Tertiū ex Laertij Thalete. Quintum ex Plutarchi quæstionibus Roman. Sextum ex Iuliani apostatæ Cæsaribus & Suida in αἶκα. Octauum ex Stromat. Clementis lib. VI. Vltimum e Tzetzis Chil. XI.

P.45.1. Plutarchus lib. περὶ φιλαδελφίας. Id quod sequitur de victimis cuique deorum generi deligendis & sacrificandi modo, habetur lib. IV. Eusebij de præp. Euang.

P. 46. 5. Videtur scribendum λαύροισιν vel λάβροισιν.

8. Mallem ὑποχθονίων, vt dij subterranei intelligantur quos ante νερτερίους dixit Apollo.

12. Tzetzes Chiliade v. x. & XII.

16. Eusebius lib. v. de Euang. præpar. & Tzetzes Chil. IX. Ideo autem hic repetij, quod nonnihil discrepet ab eo quod est pag. 10. ibique oraculi initium prætermissum sit.

20. Transcriptum est ex Laertij Thalete.

P. 49. 1. Fragmentum istud adducit Eustathius in comment. ad Dionysium.

5. Apollini adscribit Strabo lib. IX. Lysistrato Atheniensi χρησμολόγῳ Herodotus in Vrania.

7. Cedrenus affert in historia de Iuliano Cæsare.

11. Quæ sequuntur in hac & sequenti paginis, reperies in Euse-

in Eusebij lib. VI. de præparat. Euang.

P. 50. 10. Ita descripsi, vt Eusebius lib. v. de Euangel. præp. ad Phalaridem εἰρονικῶς accommodauerat. Sed verum oraculũ fuit id quod postea apud Atheneũ inueni lib. XIII. Dipnosoph. de Charitone & Melanippo Phalaridi tyranno insidias struentibus prolatum:

Εὐδαίμων Χαρίτων καὶ Μελάνιππος ἔφυ,
Θείας ἁγητῆρες ἐφαμερίοις φιλότατος. hoc est,
Felices sunt Chariton & Melanippus,
Hominibus diuinæ auctores beneuolentiæ.

φιλότατος Dorica dialectico pro φιλότητος. Et pentametrum hexametro præpositum est. quem ordinem postea imitatus est Dionysius Atheniensis in elegiis.

23. Diogenes Laertius in vita Socratis.

P. 53. 1. Plutarchus in quæst. Græc. & Athenæus lib. I. ex Aristotele de Trœzeniorum republica. Suidas item in Αλθηπιάς.

4. Plutarchus de defectu oraculorum.

12. Idem in institutis Laconum. Meminit eius etiam Suidas de Lycurgo verba faciens: qui βραχυλογίαν ἐτίμησε καὶ πενίαν, τὴν μὲν σοφίας εἶναι σημεῖον, τὴν δὲ ἀρετῆς διδάσκαλον οἰηθείς. καὶ ὁμολογεῖ τούτοις ὁ θεός. φυλάττεσθαι γὰρ ἀνεῖλε πολλάκις φιλοχρηματίαν. Fertur autem istud oraculum vulgo inter parœmias, vt & pleraque alia.

18. Sarpedonij Apollinis oracula memorat Zosimus lib. I. histor.

P. 55. Quæ sunt in hac pagina, deprompsi ex Eusebij lib. IV. & V. de Euang. præpar. exceptis tribus vltimis à Lactantio lib. I. cap. VII. citatis.

P. 57. 3. Prouerbij vim obtinuit, referturque à Stephano in θριαὶ, & Suida in θριαὶ & πολλοὶ apud illum scribitur θελοβόροι, quasi calculiuori. forte, qui calculos & sortes in vrnas coniiciunt, & inde victum quæritant: quemadmodum Suidæ iudex κυαμοτρώξ dicitur, qui de fabis victitat: quod fabæ olim in suffragiis calculorum vicem supplebant.

6. Eusebius lib, VI. de præpar. Euang. ex Porphyrij tractatu περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας.

18. Καταιβάσιον Διὸς ἔγχος, id eſt Iouis fulmen. & Athenienſibus erat Ζεὺς καταιβάτης, παρὰ τὸ καταιβιβάζειν τὸν κεραυνὸν, Suida teſte.

19. Mallem τῷ, nempe ἔγχει, pro τοῦ.

P. 58. 5. Sequentia omnia in hac & 61. paginis Euſebius partim lib. v. de Euang. præparatione, partim li. III. de Euang. demonſtratione, ex Porphyrio philoſopho inſeruit.

P. 61. 4. Lego Νειλείην, vel Νειλαίην ὀθόνην. velabantur enim ſacerdotes lino Niliaco ſiue Ægyptiaco, vtpote candore præſtanti. Hermippus apud Athenæum lib. I. enumerans quæ in ſingulis oppidis propria & rara ſunt, laudat ex Ægypto pendentia vela. & alibi memini me legiſſe aliquid de penula ex Ægyptio lino confecta. Suidas, οἱ Αἰγύπτιοι λινοποιοί εἰσιν. Gratius in Cynegetico,

Vix operata ſuo ſacra ad Bubaſtia lino
Velatur ſonipes æſtiui turba Canopi.

verſu ſequenti νεφέλην dixit quod Arbiter nebulam lineam & ventum textilem.

P. 62. 1. Euſebius lib. v. de præpar. Euangelica.

13. Vnicum hoc oraculum quo Annibal deceptus fuit, mettro ab Ammone comprehenſum reperi, in Plutarcho. Meminit eius etiam Suidas. Scribit autem Strabo Ammonem nutibus & ſignis quibuſdam ſolitum ſciſcitantibus reſpondere, non autem voce articulata vt Delphorum & Branchidarum deum.

17. Mercurij & Hecates oracula collecta ſunt ex III. IV. & v. libro Euſebij de præpar. Euang.

P. 65. 17. Aut pendet ſentētia, aut εἶθ' ſcribendū eſt pro εἶδ'.

P. 66. v. vlt. Nullus lexicographus agnoſcit dictionem σκηλαβώτης, ſed vel dempto σ, κηλαβώτης, vt Heſychius & Suidas, vel præpoſito α, ἀσκηλαβώτης, vt iidem, Ariſtoteles, & Plinius lib. XXXIX. cap IV. ita ſcribens, *Stellionem Græci coloten vocant, & aſcalaboten, & galeoten. In Italia non naſcitur.* Sed nec σκηλαβώτης repudiandum eſt, vt quod etymo propius accedat. nam compoſitum puto ex σκαλεύω fodio, & βόσκω paſco. ex illo, ſimili forma deriuata ſunt σκαλάθυρμα & σκαλαθάρβα, ex hoc παμβώτης. Erit igitur hic σκαλαβώτης, animalculum quod fodiendo

fodiendo paſcitur; ſiue id murem dicas, ſiue talpam. de hac autem potius acciperem: quod Hecatæ veneficiis præfectæ, plantæ & animalia magica conueniant. Præceſſit de ruta ſilueſtri, alias Moly vocata, & pro amuleto a Magis vſurpata, teſte Plinio & Suida, ex qua ſibi idolum illa vult fieri. ſequitur poſtea de lauro ſponte nata. Porro talpas magicis incantationibus adhibitas fuiſſe liquet e Plinij verbis capite III. lib. XXX. nat. hiſt. *Peculiare* (ait) *vanitatis ſit argumentum, quod animalium cunctorum talpas maxime mirantur, tot modis a rerum natura damnatas, cæcitate perpetua, tenebris etiamnum aliis defoßas, ſepultiſque ſimiles. Nullis æque credunt extis: nullum religionis capacius iudicant animal: vt ſi quis cor eius recens palpitansque deuorarit, diuinationis & rerum efficiendarum euentus promittant.*

P.69. 3. Forte ſcribendum eſt εὐχλὼ pro ἀρχλὼ, niſi ἀρχλὼ idem eſſe dicas quod initiamentum.

16. Serapidis oracula extant, primum in Euſebij lib. v. de præp. Euangel. alterum in Saturnalibus Macrobij, lib. I. cap. xx. tertium in Suidā, nomine Θοῦλις.

P.70. 10. Æſculapio attribuit Porphyrius, teſte Euſebio lib. III. de Euang. præpar.

16. Pauſanias pa. 142. In cuius initio legit Camerarius δόρυ.

P. 73. 3. Eunapius in vita philoſophorum. Secundum de Andronico & tertiū de tauriformi imperatore refert Nicetas.

P. 74. 5. Stephanus de vrbibus in Αρνη. at de ſequenti fidem facit Diodorus biblioth. lib. XVII. de eo quod Thebanis datum eſt, Pauſanias in Bœoticis pag. 295. De Iuliano Suidas in eius vita.

P. 77. 7. De hoc Strabo lib. VI. de ſequenti Nicetas, niſi fallor, vel Zonaras.

12. Inter ænigmata recenſetur ab Atheneo lib. x. Placet lectio manuſcripti codicis quæ habet ἐρετμοῖς pro ἱερμοῖς. Significatur autem Bacchus & Venus: nam ambo Adonim deperierunt.

17. Tzetzes variar. hiſt. Chil. IX. In proximo reſoluit

ὐαὶ in duas dictiones ὐ αἶ, *non* να.

21. Zonaras lib. II. videtur sors Homerica.

24. Nicetas de Manuele qui XXXVIII. annos regnauit. quem annorum numerum denotat postrema syllaba in Μανουὴλ.

P. 78. 1. Athenæus lib. XII. apud quem nonnulli ἀπτολέμιστος malunt, vt ad φόνον referatur. *cædes sine bello.*

4. Zonaras lib. III. & Io. Curopalates in hist. compendio.

8. Stephanus de vrbibus in Τάβαι.

10. Strabo lib. VIII. & Suidas in εὐδαίμων.

14. Clemens Alexandrinus Strom. I.

15. Cedrenus, Socrates hist. ecclesiast. lib. IV. cap. VIII. Cedrenus pro δροσερὴν habet ἱερὴν: pro λουτροῖο, λουτροῖσι, pro μὰρ-γαίροντα vitioso prorsus, recte μαργαίνοντα, Socrates μαρμαίροντα: pro καλλιρόοιο, Κιμμερέιοιο, pro μυσηΐδα, μυσίδα, pro ἐπίσσοι, ὀπίσση. Citat etiam Ammianus Marcellinus lib. XXXI. quod quia in multis discrepat a Cedreno & Socrate, integrum hic apponere visum est, licet mendosum.

Ἀλλ' ὁπόταν νύμφαι δροσεραὶ κατ' ἄστυ χορείαις
Τερπόμεναι στροφοῶντες εὐστεφέας κατ' ἀγυιάς,
Καὶ τεῖχος λύγροιο πολύστονον ἐοσιηαρ.*
Δὴ τότε ἔνια φῦλα πολυσπέρμων ἀπορουσι
Ἴστρου καμψιρόοιο πόρον περάοντα σὺν αἰχμῇ,
Καὶ Σκυθικὴν ὀλέσει χῶραν καὶ Μυσίδα γαῖαν,
Παιόνα θ' ἱπποβάτην σὺν Κέλταις μαινομένοισιν,
Ταῦτα καὶ βιότοιο τέλος καὶ δῆριν ἐφέξει.

P. 81. 3. Herodotus lib. primo historiarum.

7. Idem Herodotus Bacidi tribuit sequentia, in Vrania & Calliope.

11. Pro χρυσάορον scribitur χρυσαόρου.

82. 2. De Messeniorum reditu, de Eira, Tithorensibus item & Thebanis hæc Bacis Nympharum afflatu vaticinatus est, teste Pausania in Messenicis pag. 137. & Bœticis pag. 295.

15. Suidas explicās oraculū Æsopo datum εἰ τὸ μέσον &c.

18. Lucianus in vita Peregrini.

P. 85. 2. Diopithis vatis esse scribit Plutarchus in paral-
lelis

lelis pag. 815, & 1091. & repetit in lib. de defectu oracul. pag. 710. Græcæ editionis H. Steph. Pausanias item in Laconicis pag. 89.

6. Plutarchus legit νοῦσοι pro μόχθοι, & versu sequenti φθισίβροτον, & modo κυλινδομένου, modo κυλινδόμενον.

8. In antiquo libro repertum est, & a Leonclaio editum.

P. 86. 6. Fatidicarum istarum feminarum responsa refert Pausanias in sua periegesi, Xenocleæ, & Phaennidis in Phocicis pag. 329. & 330. Phemonoes pag. 322. Peliadum pag. 328.

22. Ad hunc versum in Pausaniæ notis doctissimis ista notat Sylburgius: *ut hic legitur* Κρήσιοι ἄνδρες, *sic apud Suidam,* μετ' Μινὼ τὸν Κρήσιον. *Sed quum Cretensium mentio parum huc videatur quadrare, & præsentis temporis verbum sequatur* ἀγιστεύουσι, *suspicari aliquis possit legendum esse* χρήγιοι *id est,* ἀγαθοί. *ut tale hic sit epiphonema, quale in oraculo ad Glaucum Spartanum,* ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὰ μετόπισθεν ἀμείνων.

P. 89. 5. De somniorum quinque speciebus vide Macrob. Saturn. lib. I. cap. III. Alexandro vero in quiete spectrum oblatum oraculum hoc edidisse auctor est Plutarchus in vita ipsius pag. 1246. Iuliano Cæsari Zosimus lib. III. hist. & Marcellinus lib. XXI. Hipparcho Herodotus in Terpsichore: Lucullo Plutarchus in vita eiusdē, Suidas in κνώσσω & Λούκουλλος: Mario Plutarchus: Valenti Cedrenus: Pausaniæ Plutarchus: Socrati Laertius in eius vita.

10. Zosimi scriptus codex πέλη pro μόλῃ, πέντε pro πέμπτῃ, bene demum Ἀσίδος habet.

P. 90. 4. Macrobius Saturnalium lib. I.

10. Diodorus Siculus de Thebanis.

12. Plutarchus in vita Demosthenis.

15. Tria sequentia sunt ex Athenæi lib. VI. & XIV.

IN ASTRAMPSYCHI ONEIROCHRITICON.

Doctissimus Ios. Scaliger ὀνειροκριτικὸν istud emendauit, digessit, & suo auctori Astrampsycho vindicauit, perperam Nicephori patriarchæ Constantinopolitani nomine olim

editum. Quod quia ab oraculis, præſertim χρηματισμοῖς proprie Macrobio dictis, nõ alienũ videbatur, & alioqui ſomnia inter diuinationũ ſpecies referũtur, hic ſubiungi curauimus. De Aſtrampſycho autem hæc habet Suidas, Ἀστράμψυχος, ὃς βιβλίον ἰατρικὸν εἰς ὄνων θεραπείαν πεποίηκε, καὶ ὀνειροκριτικόν. Inſeruit hoc ille ſparſim ſuo lexico, interdum vix tribus vel quatuor verſibus ſimul iunctis, aliquibus etiam bis vel ter repetitis. Quos vt facilius inuenire poſſis, ſingulas dictiones Suidæ indicabo eo ordine quo iambi ſeſe mutuo conſequuntur. καθ' ὕπνους. ἀργῶς & δρόμῳ. πέπεισαι. γελῶν & καθ' ὕπνοις. ἐχθροῖς. θανὼν & καθ' ὕπνους. δυσωδίαν & ὀσμή. θυμιᾷ. γέροντα. δρόμοις. χεῖρας. πόδας. σάρκας & σῶμα. τείκας. σάρκας. μητεί. περιπλακῆναι. μιξιονίδης & περιπλακῆναι. φιλεῖν. πόδας. ποδῶν. παχεῖς. νοῦς. τυφλόν. στολήν. χιτών. ζώνη. ἄστρα. βρονταί. ἥλιος & σελήνη. χιών. νεκρούς. δενδρέων. μαργαρῖται. γάλα βόρβορος & κόπριος. βρύσις & πηγή. οἶνος. ὕδωρ. ποταμός. ἐκκλησίαις. γυμνός. κόπριος. πέτρα. τεῖχος. λάκκῳ. ἄνθρακες. κεράμοις. ὄρφ. ὄφεις. βόρβορος & κόπριος. κρημνοῦ. γλυκεῖ & ἐσθίειν. βότρυς & σταφυλή. κῶνον. θρίδακας. ὕδωρ. παῖδας. ἄπιν. ἥλως & πάσσαλος. ῥάβδος. κίρκον & κίρκη. κλεῖδας. κλῆμα. μάχλω. κεκλωμένα & νηίτας. στρουθός. ξύλον. μαχαίρα. κίρκος & κίρρα. χρυσόν. ᾠά. βόας. ἵπποις. λέοντας. περιστεράς. πόλον. κυνῶν. λύκος. μῦς. βόας. σφῆκες. λαγῶς. ἔλαιον. θάλατταν.

3. Primus verſus ita legitur apud Suidam, ὄναρ καθ' ὕπνοις νητρεκὲς λαλεῖν τόδε.

9. Sic Suidas κλαίων καθ' ὕπνους, φροντίδων ἔση δίχα.

16. Idem in σάρκας, ὅλον, in σῶμα, σῶμ' ὅλον legit pro ὅλμον. ſed nihil aliud eſt ὅλμος, teſte Polluce, niſi σῶμα, vel pars corporis a ceruice ad femora: quemadmodum & ὁλκὸν Nicandri ſcholiaſtes de corpore interpretatur.

21. Suidas in περιπλακῆναι. περιπλακῆναι, καλὸν εἰς ὄναρ τόδε.

P. 96. 4. Alias legitur, χύσις τε ποταμοῦ δυσμενῆ δηλοῖ κάραν. *Inundatio fluminis inimicum ſignificat caput.*

12. Suidas, βλάβας φυγεῖς.

13. In βουνὸς legitur, Βουνὸς ὄρει προσέρπων, πραγμάτων βίαν. *Collis ad montem adrepens, rerum violentiam notat.*

FINIS

Pag. 32, 20. lege *Didymi* pro *gemelli*. P. 45, 16. νύμφαισι Διωνύσοιο. P. 56, 3. *fatidici*. P. 66. 2. Hoc correctius extat in Scholiis Nicephori ad Syn. vt & illud quod ſequit. l. 19. P. 106, 35. *Callimachi*.

NOMINA EORVM QVIBVS ET DE QVIBVS *data sunt oracula.*

Piſani

FINIS.